

II SYNOD
DIECEZJI SIEDLECKIEJ

ZYJĄC MOCĄ CHRZTU

II SYNOD
DIECEZJI
SIEDLECKIEJ

SIEDLCE 2018

Zespół redakcyjny dokumentów synodalnych:

bp dr Piotr Sawczuk
ks. kan. mgr lic. Jan Babik
ks. dr Mateusz Czubak
ks. kan. dr Jerzy Duda
ks. kan. dr hab. Dariusz Lipiec
ks. dr Jarosław Ruciński
ks. prał. dr Zbigniew Sobolewski

Projekt okładki, skład i łamanie:

A&M Kowal

Zdjęcia:

Adam Białczak, Monika Jabłkowska, Archiwum Kurii Diecezjalnej Siedleckiej,
Archiwum Sekretariatu II Synodu Diecezji Siedleckiej

Copyright © Wydawnictwo Diecezji Siedleckiej Unitas, 2018

ISBN 978-83-66175-00-6

Wydawca:

Unitas
wydawnictwo

Wydawnictwo Diecezji Siedleckiej UNITAS
ul. Szkolna 22, 08-110 Siedlce
tel. 500 106 002
www.wydawnictwo-unitas.pl

Do Czcigodnego Brata
Biskupa Kazimierza Gurdy
Biskupa Siedleckiego

30 czerwca bieżącego roku minie 200 lat od czasu, gdy papież Pius VII bullą „Ex imposita nobis” erygował Diecezję Janowską nazwaną później Podlaską, a obecnie noszącą nazwę Diecezji Siedleckiej. Wspominając to wydarzenie w Roku bliskiego już Jubileuszu, Tobie, Czcigodny Bracie, Biskupowi pomocniczemu, Kapłanom, Osobom konsekrowanym i wszystkim Wiernym Kościoła w Siedlcach, przesyłam wyrazy duchowej łączności i serdeczne pozdrowienie.

W dziękczynnym „Te Deum” wraz ze zgromadzonymi w Siedlcach Członkami Konferencji Episkopatu Polski i wszystkimi Uczestnikami uroczystości jubileuszowych, przeżywanych w Kolegiacie Trójcy Świętej, podniesionej do godności Bazyliki Mniejszej w Janowie Podlaskim i w Katedrze Siedleckiej pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny, dziękuję Bogu za wszelkie dobro, jakie na przestrzeni minionego dwusetlecia zaistniało w tej Diecezji. Cieszę się jej rozwojem na płaszczyźnie duchowej i administracyjnej. Dziękuję z wami Bogu za ducha wiary, nadziei i miłości, który umacnia Lud Podlasia w wierności Chrystusowi, Ewangelii i Ojczyźnie.

KAZIMIERZ GURDA
BISKUP SIEDLECKI

DEKRET
ZATWIERDZAJĄCY I PROMULGUJĄCY
STATUTY II SYNODU DIECEZJI SIEDLECKIEJ

Na większą chwałę Boga w Trójcy Świętej Jedyne go oraz mając na uwadze dobro duchowe wiernych, zgodnie z kan. 466 Kodeksu Prawa Kanonicznego, niniejszym dekretem **zatwierdzam Statuty II Synodu Diecezji Siedleckiej**.

Statuty wraz z załączonymi do nich Aneksami ogłaszam jako prawo partykularne Kościoła Siedleckiego, obowiązujące od 1 stycznia 2019 roku.

Realizację uchwał synodalnych, zatwierdzonych i promulgowanych w Roku Jubileuszu 200-lecia istnienia Diecezji Siedleckiej, powierzam opiece Matki Najświętszej oraz patronom diecezji: św. Apostołom Szymonowi Gorliwemu i Judzie Tadeuszowi, św. Józefowi Kunciewiczowi, a także bł. Wincentemu Lewoniukowi i jego Towarzyszom, Męczennikom z Pratulina.

J. Jan Barcik
Kancierz

+ *Kazimierz Gurda*
Biskup Siedlecki

W dzieje waszych ziem jakże chlubną kartą wpisują się postacie błogosławionych: O. Honorata Koźmińskiego, ks. Ignacego Kłopotowskiego, sióstr Eleonory Józwik i Pauliny Borowik, nazaretanek, męczenniczek z Nowogródka, księży Edwarda Grzymały i Zygmunta Sajny, sługi Bożego biskupa Ignacego Świrskiego. Ze wzruszeniem dziękuję za odwagę i dar wiary tysięcy Unitów, którzy wraz z błogosławionym Wincentym Lewoniukiem i Towarzyszami, męczennikami Podlasia, bronili jedności Kościoła i łączności z Papieżem, oddając za to własne życie. Przez wstawiennictwo świętych patronów Diecezji: Szymona i Judy Tadeusza Apostołów oraz świętego Józafata biskupa i męczennika, proszę Boga, aby zachował w waszych sercach to duchowe dziedzictwo. Niech na dalsze lata będzie ono dla was źródłem inspiracji, wzrastania w wierze i świętości. Pomocą w tym względzie niech będą dla was statuty II Synodu Diecezji Siedleckiej, ogłoszone przy okazji obchodów Jubileuszu.

Ogarniając modlitwą Ciebie Czcigodny Bracie, Pasterzu Ludu Bożego Siedlec, Biskupa pomocniczego, dostojnych Gości, Uczestników Jubileuszu, przedstawicieli Władz, Duchowieństwo i Wiernych, z serca wszystkim błogosławię: W imię Ojca, i Syna, i Ducha Świętego.

Franciszek

Z Watykanu, 28 maja 2018 r.

L. dz. 584/2018
Siedlce, dnia 9 czerwca 2018 r.

WPROWADZENIE PASTORALNE DO STATUTÓW SYNODALNYCH

Trynitarne podstawy misji Kościoła

Kościół, będący dziełem Trójcy Świętej, jest znakiem i narzędziem jedności Boga z ludźmi. Bóg Ojciec, Stwórca nieba i ziemi, powołał do istnienia człowieka do uczestnictwa w swoim życiu, a gdy wskutek grzechu pierworodnego człowiek oddalił się od Niego, nie pozostawił go samego, lecz zostawił mu pomoc do zbawienia. W swoim odwiecznym planie postanowił zgromadzić ludzi w Kościele, aby upodobnić ich do swego Syna. Kościół został „od początku świata ukazany przez typy, cudownie przygotowany w historii narodu izraelskiego i w Starym Przymierzu, ustanowiony w czasach ostatecznych, objawiony został przez wylanie Ducha, a w końcu wieków osiągnie swe chwalebne dopełnienie” (KK 2).

Chrystus inicjował Kościół głosząc Dobrą Nowinę o nadejściu Królestwa Bożego. „Aby wypełnić wolę Ojca, Chrystus zapoczątkował Królestwo niebieskie na ziemi. Kościół jest Królestwem Chrystusa obecnym już w tajemnicy” (KKK 763; por. KK 3). Początkiem Kościoła jest wspólnota tych, których Jezus powołał, zgromadził wokół siebie, i dla których stał się Pasterzem. Swoich uczniów Jezus nauczył nowego sposobu postępowania i modlitwy. Wspólnocie uczniów nadał strukturę, która będzie trwała do końca czasów. Dokonał wyboru Dwunastu, na czele których ustanowił Piotra jako głowę. Są oni fundamentem nowego Jeruzalem. Wraz z innymi uczniami Chrystusa, uczestniczą w Jego posłannictwie i władzy (KKK 765). Przygotowany przez te działania Chrystusa Kościół narodził się z Jego całkowitego daru z Siebie zrealizowanego na krzyżu. Z boku umierającego na krzyżu Chrystusa wypłynęły krew i woda, będące znakiem początku i wzrastania Kościoła, zrodził się „prawdziwy sakrament całego Kościoła. Jak Ewa została utworzona z boku śpiącego Adama, tak Kościół narodził się z przebitego serca Chrystusa, który umarł na krzyżu” (KKK 766; por. KL 5).

„Kiedy zaś dopełniło się dzieło, którego wykonanie Ojciec powierzył Synowi na ziemi, zesłany został w dzień Zielonych Świąt Duch Święty, aby Kościół ustawicznie uświęcał i aby w ten sposób wierzący mieli przez Chrystusa w jednym Duchu dostęp do Ojca. Wtedy Kościół publicznie ujawnił się wobec tłumów i zaczęło się głoszenie Ewangelii. Kościół, będąc «zwołaniem» wszystkich ludzi do zbawienia, ze swej natury jest misyjny, posłany przez Chrystusa do wszystkich narodów, aby czynić je uczniami” (KKK 767; zob. KK4; DM 2.4-6). Duch Święty udziela Kościołowi darów hierarchicznych i charyzmatów, przez które nim kieruje. Dzięki tym darom Kościół zachowuje wierność swemu posłannictwu, głosząc słowo Boże, służąc braciom w miłości i przekazując wszystkim nadzieję zbawienia. Otrzymane od Chrystusa w Duchu Świętym dary nadprzyrodzone służą budowaniu Królestwa Bożego na ziemi, które Kościół stara się urzeczywistniać w pokorze i wyrzeczeniu. Swoje wypełnienie Kościół osiągnie w chwale nieba, wraz z powrotem na ziemię Chrystusa, swego Założyciela, Głowy i Pasterza (KK 4; KKK 768-769).

Założony i żyjący w dziejach ludzkości Kościół wykracza poza ramy historii. Jest on jednocześnie „zgrupowaniem widzialnym i wspólnotą duchową; Kościołem ziemskim i Kościołem obdarowanym już dobrami niebieskimi”, „społecznością wyposażoną w strukturę hierarchiczną i Mistycznym Ciałem Chrystusa”. „Te wymiary tworzą jedną rzeczywistość złożoną, która zrasta się z pierwiastka Boskiego i ludzkiego” (KK 8).

Kościół jest misterium zjednoczenia ludzi z Bogiem. W nim Chrystus łączy się ze swoim ludem, Zbawiciel związany jest z Kościołem na sposób Oblubieńca z oblubienicą. Przez to zjednoczenie Kościół sam staje się tajemnicą. Komunia Boga z ludźmi w Kościele dokonuje się z miłości i w miłości. Owo zjednoczenie (*communio*) jest zadaniem Kościoła, które realizuje przez swoją działalność. Jest on bowiem posłany, aby przyprowadzić wszystkich do Ojca, przeniknąć i uświęcić świat Bożą obecnością.

Ze względu na swoje posłannictwo, „Kościół jest w Chrystusie jakby sakramentem, czyli znakiem i narzędziem wewnętrznego zjednoczenia z Bogiem i jedności całego rodzaju ludzkiego” (KK 1). „Bycie sakramentem *wewnętrznego zjednoczenia ludzi z Bogiem* jest pierwszym celem Kościoła. Ponieważ komunია między ludźmi opiera się na zjednoczeniu z Bogiem, Kościół jest także sakramentem *jedności rodzaju ludzkiego*. Taka jedność jest już w nim zapoczątkowana, ponieważ gromadzi on ludzi” ze wszystkich narodów i wszystkich pokoleń (KKK 775). „Jako sakrament zbawienia Kościół jest narzędziem Chrystusa. W Jego rękach jest «narzędziem Odkupienia wszystkich», «powszechnym sakramentem zbawienia», przez który Chrystus «ukazuje i zarażem realizuje tajemnice miłości Boga do człowieka»” (KK 9.48; KKK 776).

Kościół jest Ludem Bożym. Bóg pragnie bowiem „uświęcać i zbawiać ludzi nie pojedynczo, z wykluczeniem wszelkiej wzajemnej między nimi więzi, lecz uczynić z nich lud, który by Go poznawał w prawdzie i zbożnie mu służył” (KK 9). Dlatego powołał najpierw naród izraelski, aby przygotować nowe i doskonałe przymierze w Chrystusie. On to „ustanowił Nowe Przymierze, to znaczy Nowy Testament, w swojej krwi, powołując spośród Żydów i pogan lud, który nie wedle ciała, lecz dzięki Duchowi zrość się miał w jedno” (KK 9; KKK 781).

Lud Boży uczestniczy w funkcjach Chrystusa, którego Ojciec namaścił w Duchu Świętym i ustanowił Kapłanem, Prorokiem i Królem na życie wieczne. Przez sakrament chrztu wierzący przyjmują na siebie służbę i odpowiedzialność wynikające z uczestnictwa w posłannictwie Chrystusa. Lud Boży uczestniczy w funkcji prorockiej Chrystusa. Został on obdarzony nadprzyrodzonym zmysłem wiary, gdy „niezachwianie trwa przy wierze raz podanej świętym” (KK 12), pogłębia jej rozumienie i przekazuje ją innym. Ten zmysł wiary jest udziałem całego Kościoła: osób duchownych, konsekrowanych i świeckich. Przez sakrament chrztu członkowie Ludu Bożego mają też uczestnictwo w funkcji kapłańskiej Chrystusa. „Ochrzczeni bowiem poświęceni są przez odrodzenie i namaszczenie Duchem Świętym, jako dom duchowy i święte kapłaństwo” (KK10). Lud Boży uczestniczy wreszcie w funkcji królewskiej Chrystusa, „który nie przyszedł, aby mu służyło, lecz żeby służyć” (Mk 10, 45). On, będąc Panem i Królem wszechświata, uniżył samego siebie i wydał siebie na śmierć, aby inni mieli życie w Imię Jego. W ten sposób stał się Sługą wszystkich, biorąc na siebie wszystkie grzechy. Szczególnie natomiast upodobał sobie w ubogich i cierpiących. Uczestnictwo w funkcji królewskiej Chrystusa oznacza służbę Bogu i braciom, zwłaszcza najsłabszym i cierpiącym niesprawiedliwość (KKK 786).

Posłany od Ojca Chrystus, przez Ducha Świętego sprawia, że Kościół jest jeden, święty, powszechny i apostołski. Te przymioty Kościoła są ze sobą nierozdzielne i wskazują na istotne aspekty jego posłannictwa. „Kościół jest jeden ze względu na swoje źródło” (KKK 813), którym jest jedna i niepodzielna Trójca Święta. Istnieje on jednak w różnorodności, która ma swoją genezę w mnogości i różnorodności darów Ducha Świętego, udzielanych wielu ludziom. Różnorodność wyraża się licznymi kulturami, w które Kościół się wciela, a także w wielości Kościołów patrykularnych, żyjących w określonych warunkach społeczno-religijnych, wyrażających swoje życie i posłannictwo na podstawie własnej, oryginalnej tradycji.

„Kościół zjednoczony z Chrystusem jest uświęcany przez Niego; przez Niego i w Nim staje się on również uświęcający” (KKK 824). Zasadą świętości Kościoła jest nadprzyrodzona miłość, udzielana mu przez Założyciela, który nieustannie go prowadzi i kształtuje. Do miłości i jej praktykowania powołani

są jednocześnie wszyscy członkowie Kościoła. Jest ona zasadą życia wspólnoty wierzących, jak również środkiem uświęcania każdego z nich. Miłość uzdalnia człowieka do przekraczania siebie, własnych ograniczeń i słabości oraz do podnoszenia się z grzechów i upadków. „Wszyscy członkowie Kościoła, łącznie z pełniącymi w nim urzędy, muszą uznawać się za grzeszników” (KK 8). „Kościół jest więc święty, chociaż w swoim łonie obejmuje grzeszników, albowiem cieszy się nie innym życiem, jak życiem łaski... Dlatego Kościół cierpi i czyni pokutę za te grzechy, mając władzę uwalniania od nich swoich synów przez Krew Chrystusa i dar Ducha Świętego” (KKK 827).

Kościół został posłany przez Chrystusa do wszystkich ludzi wszystkich czasów, aby zbierać ich w jeden i jedyny Lud Boży. Dzięki znamieniu powszechności – katolickości – dąży on nieustannie do zespolenia całej ludzkości z Bogiem i między sobą. Powszechność Kościoła wiąże się ściśle z nakazem misyjnym Chrystusa: „Idźcie i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego. Uczcie je zachowywać wszystko, co wam przykazałem. A oto Ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata” (Mt 28, 18-20). Kościół jest wspólnotą misyjną ze swej natury, ponieważ bierze swój początek z posłannictwa Syna, od Ojca, w Duchu Świętym. Zespolone w dynamicznej komunii Osoby Trójcy Świętej, zapraszają do komunii ze sobą wszystkich ludzi we wzajemnej miłości. Ta nadprzyrodzona miłość Boża jest początkiem i motywem działalności misyjnej Kościoła.

Założony przez Chrystusa Kościół nazywany jest apostołskim. Jest zbudowany na apostołach, którzy określani są jako jego fundament, a także „zachowuje i przekazuje, z pomocą Ducha Świętego, który w nim mieszka, nauczanie, dobry depozyt i zdrowe zasady usłyszane od apostołów” (KKK 857). Przez apostołów, dzięki posłudze ich następców – biskupów – jest on nieustannie nauczany, uświęcany i prowadzony. Misja powierzona Piotrowi i Dwunastu jest kontynuowana przez pasterzy Kościoła oraz ich pomocników. „Cały Kościół jest apostołski, ponieważ jest posłany na cały świat. Wszyscy członkowie Kościoła, choć na różne sposoby, uczestniczą w tym posłaniu” (KKK 863).

Diecezja w tajemnicy i posłannictwie Kościoła

Założony i kierowany przez Chrystusa Kościół jest obecny we wszystkich lokalnych i prawowitych zrzeczeniach wierzących, które wiernie trwają przy swoich pasterzach, spośród których na czoło wysuwają się Kościoły partykularne. Kościół partykularny, którym jest diecezja, jest to wspólnota wiernych chrześcijan w jedności wiary i sakramentów z biskupem na jej czele, wyświęconym w sukcesji apostołskiej (DB 11; por. KPK kan. 368-369). Diecezje jako Kościoły

partykularne są ukształtowane „na wzór Kościoła powszechnego; w nich istnieje i z nich składa się jeden i jedyny Kościół katolicki” (KK 23; por. KKK 834).

Biskup, należący do Kolegium Biskupów, które jest kontynuatorem misji Dwunastu, współpracując z innymi biskupami dla dobra Kościoła powszechnego, jest widzialnym źródłem i fundamentem jedności Kościoła partykularnego. Jest on powołany do budowania wspólnoty diecezjalnej w komunii ze wszystkimi jej członkami oraz w komunii ich wszystkich z Kościołem powszechnym. Tę posługę komunii biskup realizuje poprzez realizację swej posługi jako nauczyciel wiary, poprzez posługę uświęcania oraz prowadzenie powierzonej sobie owczarni do pełnej wspólnoty z Bogiem i budowanie Królestwa Bożego.

Realizowane przez biskupa funkcje nauczania, uświęcania i kierowania są ze sobą ściśle powiązane w ten sposób, że ukierunkowane są ku posłudze Bogu i Jego Ludowi, na wzór Chrystusa Dobrego Pasterza. Władza biskupia, ze względu na jej Boskie pochodzenie i pasterskie ukierunkowanie, ma inny charakter niż władza świecka. Służy ona jedności wiary, sakramentów i dyscypliny kościelnej, a ponadto umożliwia właściwe formowanie Kościoła partykularnego. W rozumieniu kanonicznym jest to władza własna, zwyczajna i bezpośrednia. Na jej mocy „biskupi mają święte prawo, a przed Bogiem obowiązek, stanowienia praw dla swoich wiernych” (AS 64).

Władza biskupia jest „prawdziwą służbą, wymownie nazwaną w Piśmie Świętym *diakonią*, czyli posługiwaniem” (KK 24). Biskup, „oprócz bycia ojcem i przełożonym Kościoła partykularnego jest także bratem w Chrystusie i wiernym chrześcijaninem” (AS 66).

Najbliższymi współpracownikami biskupa diecezjalnego w realizacji pasterskiej posługi, dzielącymi wraz z nim współodpowiedzialność za budowanie Królestwa Bożego na ziemi i uświęcanie wierzących, są prezbiterzy. Mają oni udział w tym samym kapłaństwie służebnym, którego pełnię posiada biskup, przez co stają się oni jego niezastąpionymi pomocnikami. Relacje między biskupem a prezbiterami zasadzają się na podstawach teologicznych i prawno-kanonicznych wynikających z Bożego ustanowienia Kościoła. Jednakże ze względu na owocność posługi pastoralnej „winny być inspirowane i podtrzymywane miłością oraz ugruntowane na spojrzeniu wiary” (AS 76).

Klimat miłości i zaufania jest ważny, aby prezbiterzy mogli praktykować posłuszeństwo z przekonania i w sposób stały. Potrzeba otaczać troską i uwagą każdego prezbitera, ponieważ wszyscy są członkami tego samego prezbiterium, pozostający w służbie Bożej niezależnie od umiejętności i zdolności (por. DP 15). Owocność działalności pastoralnej jest także zależna od osobistego zaangażowania prezbiterów, w tym również od ich inicjatywy, którą powinni się oni odznaczać, a która powinna być wspierana. Każdy bowiem prezbiter powołany

został do tego, aby dawał z siebie najlepszą część z wielkodusznością, ofiarując na służbę Bogu i braciom swe zdolności i umiejętności (DP 15).

Uwarunkowania środowiskowe życia i posługi prezbiterów, wymagające znacznie większego wysiłku i coraz bardziej obciążające, zwracają uwagę na potrzebę budowania w prezbiterium atmosfery cechującej się rodzinnością. Rodzinnością powinna cechować się też relacja między biskupem a prezbiterium. Ułatwia ona bowiem dialog, pozwalając biskupowi zatrzymać się na treści życia i posługi prezbiterów, dostrzegając ich radości i problemy. Dialog biskupa-ojca z prezbiterami wymaga indywidualnych relacji, pozbawionych formalizmu i urzędowości. Ta rodzinna atmosfera ma także przejawiać się we wzajemnych relacjach między prezbiterami, którzy – opierając się braterstwu sakramentalnym – okazują sobie szacunek i solidarnie wspierają się w braterskiej miłości chrześcijańskiej.

Sposób i owocność posługi pastoralnej, jak również dobro samych prezbiterów oraz więzy braterstwa istniejące między nimi, zwracają uwagę na potrzebę budowania wspólnoty sakramentalnej między nimi. W procesie tym pomocne są różnorakie formy życia wspólnego prezbiterów, a zwłaszcza posługujących w tych samych środowiskach lokalnych. Sobór Watykański II wskazuje na kilka form życia wspólnego duchownych (DB 8). Szczególnie przydatną w życiu prezbiterów posługujących w tej samej parafii jest wspólne mieszkanie. Tam, gdzie nie jest to możliwe, pożyteczne jest praktykowanie wspólnych posiłków. Proboszczowie mogą wówczas rozwijać życie wspólne z wikariuszami i innymi duchownymi, pobudzając ich do gorliwości jako swoich współpracowników. Współpracownicy proboszcza z kolei uznają i szanują autorytet proboszcza w celu budowania wspólnoty kapłańskiej (DyrPŻP 38).

Na szczeblu ponadparafialnym praktykowane są przez prezbiterów częste i okresowe spotkania. Praktykowanie życia wspólnego jest ważne, aby „prezbiterzy w trosce o życie duchowe i intelektualne mieli wzajemną pomoc, by lepiej [mogli] współpracować w posłudze i aby uniknęli niebezpieczeństw mogących wynikać z samotności” (DP 8). Braterstwo sakramentalne oraz wspólnotowość prezbiterium diecezjalnego wskazują również na potrzebę praktykowania gościnności oraz dobroczynności i dzielenie się dobrami (zob. DB 8). Źródłem pokoju i radości w wypełnianiu posługi, a niekiedy decydującym oparciem w trudnościach i cenną pomocą we wzroście miłości pasterskiej jest przede wszystkim kultywowanie i przeżywanie dojrzałych i głębokich przyjaźni kapłańskich. Jest to brane pod uwagę także w kontekście cieni współczesnego życia kapłańskiego (DyrPŻP 48).

Aktualne jest wskazanie soborowe skierowane do prezbiterów: „starsi wiekiem niech przyjmą młodszych jak braci i wspomagają ich w pierwszych

poczynaniach i ciężarach posługiwania, a także nich starają się zrozumieć ich sposób myślenia, chociaż różny od ich własnego, i niech z życzliwością śledzą ich inicjatywę. Młodszy również niech szanują wiek i doświadczenie starszych, radzą się ich w sprawach dotyczących duszpasterstwa i chętnie z nimi współpracują” (DP 8). Ma ono szczególne zastosowanie do neoprezbiterów, przeżywających tak zwany rok duszpasterski. „Stosowne jest, by biskup skierował nowo wyświęconych kapłanów do współbraci dających przykład życia i gorliwości duszpasterskiej. Pierwsza placówka, mimo często poważnych potrzeb duszpasterskich, powinna spełniać przede wszystkim wymóg właściwego ukierunkowania młodych prezbiterów. Poświęcenie jednego roku będzie mogło przynieść bogate owoce w przyszłości” (DyrPŻP 100).

Właściwe wypełnienie zadań duszpasterskich, stosownie do okoliczności ich miejsca i czasu, wymaga odpowiednich warunków bytowych i socjalnych prezbiterom. Umożliwia skupienie się na realizacji posłannictwa oraz własny rozwój duszpasterzy. Zabezpieczenie stabilnej sytuacji egzystencjalnej jest ważne w przypadku prezbiterów aktywnie zaangażowanych w posługę pastoralną, bez względu na miejsce i sposób jej realizowania. Zabezpieczenie stabilnej sytuacji egzystencjalnej ważne także w przypadku księży emerytów, zwłaszcza niezdolnych do samodzielnego bytowania. Troska o ich osobę oraz sytuację materialną i bytową jest przejawem chrześcijańskiej miłości braterskiej, jak również wyrazem wdzięczności za ofiarną służbę kapłańską. W przypadku prezbiterów czynnie zaangażowanych w pracę pastoralną niezbędne jest, aby każdego roku mieli możliwość korzystania z urlopu (DyrPŻP 101).

Wsparcie ze strony biskupa i wspólnoty kapłańskiej otrzymują prezbiterzy przeżywający trudności. W pierwszym rzędzie sami prezbiterzy zapewniają stałe kontakty z braćmi w kapłaństwie, aby zapobiegać osamotnieniu i wyizolowaniu. Pomoc ze strony biskupa i braci jest ważna w sytuacji zmęczenia i niebezpiecznego przyzwyczajenia do sprawowanej posługi. Tacy prezbiterzy wymagają odnowy fizycznej, duchowej i intelektualnej. Również kapłani chory i słabi otrzymują stosowną pomoc duchową, materialną i wsparcie psychiczne. Wyzwaniem dla biskupa i współbraci są sytuacje gorszących postaw, które spotykają się ze stosowną reakcją, ukierunkowaną ku wejściu na proces nawrócenia. Pomocą w powrocie do pełni sił i dyspozycji duszpasterskiej okazuje się „okres sabatyczny”, podczas którego prezbiterzy mogą oderwać się od swych zajęć. W stosunku natomiast do tych, którzy porzucają służbę Bożą, biskup i wspólnota braterska podejmują działania, aby „doprowadzić ich do wewnętrznego nawrócenia i usunięcia przyczyny, która ich doprowadziła do odejścia, aby mogli powrócić do życia kapłańskiego lub przynajmniej uregulować swoją sytuację w Kościele” (AS 81; por. DyrPŻP 115).

Właściwe pełnienie przez prezbiterów posługi pastoralnej i dążenie do osobistego uświęcenia wiąże się ściśle z troską o własną formację, do której każdy z nich jest zobowiązany. Formacja ta ma charakter stały, integralny i pełny. Obejmuje ona cztery jej aspekty: formację ludzką, duchową, intelektualną i pastoralną. Podstawowe znaczenie, odgrywające coraz większą rolę w aktualnych warunkach realizacji posługi pastoralnej, ma formacja ludzka. Duchowny wypracowuje taki zasób cnót ludzkich, które umożliwiają budowanie szacunku i autorytetu wśród wierzących (PDV 72). Formacja duchowa wiąże się z troską o rozwój i pogłębianie osobistych więzi z Bogiem, przede wszystkim poprzez życie sakramentalne i pogłębianą modlitwę, praktykowanie ducha ubóstwa, troskę o zachowanie celibatu i czystość kapłańską oraz wzrastanie w duchu posłuszeństwa. W dynamicznie zmieniającym się środowisku życia i posługi prezbiterów coraz większe znaczenie ma ich formacja intelektualna. Wymagania współczesnego duszpasterstwa skłaniają do pogłębiania wiedzy teologicznej oraz wiedzy z zakresu nauk pozateologicznych, zwłaszcza pedagogiki, psychologii, socjologii, prawa. Te względy wskazują także na potrzebę stałej formacji pastoralnej, która wykracza poza nabywanie jedynie nowych umiejętności duszpasterskich, ale zmierza do upodobnienia prezbiterów do Chrystusa Dobrego Pasterza.

Odpowiedzialny za własną formację jest przede wszystkim sam prezbiter. Jednakże troską biskupa oraz delegowanych przez niego osób jest zapewnienie duchownym możliwości oraz wdrażanie sposobów formacji ludzkiej, duchowej, intelektualnej i pastoralnej, odpowiednich do wieku i rodzaju ich posługi. Znaczącą rolę w tym względzie, zgodnie z nauczaniem Kościoła, odgrywa zorganizowana formacja stała młodych prezbiterów (DFK 22; por. PDV 78-79).

Szczególnymi formami formacji stałej prezbiterów są systematyczne spotkania biskupa ze swym prezbiterium, mające charakter liturgiczny, duszpasterski i kulturalny; spotkania poświęcone duchowości kapłańskiej; spotkania poświęcone studium i wspólnej refleksji (PDV 80). Uprzywilejowanym miejscem takich spotkań jest „dom duchowieństwa”, wokół którego tworzy się struktury duszpasterstwa duszpasterzy (DyrPŻP 102). Pomocą w realizacji posługi, jak również w postępowaniu na drodze osobistego uświęcenia się prezbiterów, służą zaaprobowane przez Kościół stowarzyszenia (zob. DK 8).

Formacja stała prezbiterów jest kontynuacją formacji początkowej, czyli seminarystycznej. Seminarium duchowne określane jest mianem *głównej instytucji diecezji*, „ponieważ od seminarium zależy w dużej mierze ciągłość i obfitość posługi kapłańskiej Kościoła” (AS 84). Ważną rzeczą jest posiadanie przez diecezję własnego seminarium duchownego. Uwzględniając specyfikę diecezji i jej konkretne potrzeby, seminarium zapewnia odpowiednio głęboką formację ludzką, duchową, intelektualną i pastoralną.

Troską całego Ludu Bożego jest sprawa powołań do służby w Kościele. Wszyscy ochrzczeni wezwani są do podejmowania modlitwy i dzieł pokutnych w intencji nowych powołań kapłańskich. W sposób szczególny troska ta jest udziałem biskupa, który powołuje i kieruje w diecezji duszpasterstwem powołań w sposób zorganizowany. Pobudza on do podejmowania konkretnych inicjatyw pastoralnych, a także wyznacza odpowiedzialne osoby duchowne i świeckie, aby kierowały nimi na szczeblu diecezjalnym. Zadaniem wszystkich duchownych jest uwrażliwianie i pobudzanie do zaangażowania w dzieło powołaniowe powierzonych sobie wiernych. Lokalne wspólnoty kościelne udzielają wsparcia powołanym i tym, którzy stają wobec rozeznania swego powołania. Pasterze i wspólnoty wierzących wspierają także ich rodziców i bliskich. W dziele duszpasterstwa powołań szczególne miejsce przypada wyższemu seminarium duchownemu. Troszczy się ono o właściwą formację powołanych, a także pomaga – w sposób zorganizowany – odkrywać młodym ludziom ich powołanie oraz udzielić Bogu pozytywnej odpowiedzi.

W Kościele partykularnym cenna jest obecność i posługa osób konsekrowanych. „Instytuty życia konsekrowanego, stowarzyszenia życia apostołskiego, a także pustelnicy i dziewice konsekrowane *w pełnym tego słowa znaczeniu stanowią część rodziny diecezjalnej*, ponieważ mają w niej swoje stałe miejsce, a poprzez dobry przykład życia i pracy apostołskiej wnoszą nieocenione dobro” (AS 98). Osoby konsekrowane włączają się w życie wspólnoty Ludu Bożego oraz w działalność pastoralną na wielorakie sposoby: podejmują dzieła apolatatu zgodnie z charyzmatem własnych instytutów, dzieła diecezjalne i duszpasterstwo parafialne, zlecone przez biskupa, a także poprzez pełnienie urzędów i posług diecezjalnych. Jako szczególnie cenną dla dobra duchowego wierzących oraz rozwoju Kościoła diecezjalnego postrzega się posługę osób konsekrowanych oddających się życiu kontemplacyjnemu. Wartość ich posługi nie jest możliwa do oszacowania według ogólnie przyjętych kryteriów. Chociaż posługują się one środkami duszpasterskimi określanymi mianem „małych”, ich świadectwo, modlitwa i dzieła pokutne najpełniej oddają istotę Kościoła, łączącego w sobie rzeczywistość widzialną i nadprzyrodzoną.

Znaczącą rolę w diecezji siedleckiej mają sanktuaria prowadzone przez instytuty życia konsekrowanego. Realizują one tam, właściwe dla tych miejsc kultu, różnorakie formy duszpasterstwa nadzwyczajnego. Ważną i potrzebną rzeczą jest rozwijanie i zacieśnianie współpracy między duchownymi diecezjalnymi a osobami konsekrowanymi posługującymi w sanktuariach dla dobra duchowego poszczególnych wierzących oraz rozwoju życia religijnego w diecezji.

Zmieniająca się religijność współczesnych katolików skłania do większego i coraz szerszego popierania nowych form życia konsekrowanego, zwłaszcza stanu dziewic oraz stanu wdów. Formy te, będące darem Ducha Świętego we współczesnym Kościele, ofiarują cenną pomoc w dziele ewangelizacji. Dla rozeznania duchowego i właściwej formacji udzielana jest pomoc takim osobom ze strony wspólnoty Kościoła, a zwłaszcza biskupa i prezbiterium (AS 102-107).

Znaczną część wspólnoty Kościoła partykularnego, liczebnie najliczniejszą, stanowią katolicy świeccy. Na mocy sakramentów inicjacji chrześcijańskiej powołani są do świętości oraz obdarzeni posłannictwem w świecie i w Kościele. Jak uczy Sobór Watykański II, charakteryzują się oni świeckością, odróżniając ich od duchowieństwa i osób konsekrowanych. Polega ona tym, że żyją oni „w świecie, to znaczy pośród wszystkich razem i poszczególnych spraw i obowiązków świata, i w zwyczajnych warunkach życia rodzinnego i społecznego. [...] Zadaniem ludzi świeckich, z tytułu właściwego im powołania, jest szukać Królestwa Bożego zajmując się sprawami świeckimi i kierować nimi po myśli Bożej” (KK 31).

Nauczanie soborowe jednoznacznie wskazuje, że pierwszoplanową dziedziną zaangażowania katolików świeckich jest rodzina. Jest ona pierwszą i podstawową komórką społeczeństwa oraz domowym Kościołem, miejscem życia i uświecania kobiet i mężczyzn. Podstawowym zadaniem apostolskim powołanych do życia w małżeństwie i rodzinie jest dawanie świadectwa o Chrystusie poprzez realizację swego powołania w całkowitej zgodności z Ewangelią. Zadaniem małżonków chrześcijańskich jest „ukazywać i potwierdzać swoim życiem nierozzerwalność i świętość węzła małżeńskiego; mocno podkreślać prawo i obowiązek rodziców i opiekunów do chrześcijańskiego wychowania dzieci; bronić godności i należytej autonomii rodziny” (DA 11).

Małżonkowie związani węzłem sakramentalnym są współpracownikami Bożej łaski. Dzięki niej są oni uzdolnieni do dążenia ku chrześcijańskiej doskonałości oraz wspierania się nawzajem w dążeniu do świętości. Będąc dla siebie świadkami wiary, krzewicielami nadziei i dzielącymi się miłością, wspólnie zmierzają do zbawienia. Przyjmując potomstwo, będące darem Boga, stają się współpracownikami Stwórcy. Jako rodzice są dla swych dzieci pierwszoplanowymi świadkami i nauczycielami wiary, wychowawcami włączającymi je w życie Boże oraz przysposabiającymi je go życia i apostolskiego zaangażowania w społeczności ludzkiej. Szczególnym zadaniem rodziców w tej mierze jest przygotowanie potomstwa do świadomego i odpowiedzialnego rozeznania swego własnego powołania, zwłaszcza powołania do małżeństwa i życia w rodzinie.

Cenne jest zaangażowanie małżonków w życiu społecznym, przede wszystkim w sąsiedzkiej i lokalnej społeczności. Coraz większego znaczenia nabiera również ich zaangażowanie na szerszych płaszczyznach życia publicznego: krajowej i międzynarodowej. Istotny jest bowiem głos małżonków i rodziców w gremiach ustanawiających prawa i zasady życia społecznego, mające chronić wspólnotę małżeńsko-rodzinną przed wypaczaniem i promować jej wartość dla życia osoby ludzkiej i społeczeństwa.

Rodzina, będąca „domowym sanktuarium Kościoła”, jest wspierana przez wspólnotę wierzących. Pierwszoplanowym jego sposobem jest duszpasterstwo rodzin, rozumiane jako zorganizowana posługa zbawcza wobec małżeństwa, rodziny i osób przygotowujących się do życia małżeńskiego i rodzinnego. Duszpasterstwo rodzin realizuje wielorakie cele i zadania określone w nauczaniu Kościoła (por. FC 65-85). Wsparcie udzielane jest małżonkom i rodzicom zarówno ze strony duchownych jak świeckich. Chrześcijańska wizja małżeństwa i rodziny wymaga ochrony w obliczu prób redefinicji małżeństwa i rodziny przez przybierające na sile ruchy sekularyzacyjne. Wspólnota małżeńsko-rodzinna wymaga także ochrony prawnej. Wszyscy żyjący w stanie małżeńskim i realizujący powołanie do życia rodzinnego są adresatami wielorakiej pomocy ze strony instytucji państwowych i samorządowych: pomocy duchowej, materialnej i wsparcia psychicznego, stosownie do zaistniałych potrzeb, oraz możliwości kompetentnych instytucji.

Ważną dziedziną zaangażowania katolików świeckich jest życie społeczne w różnych jego wymiarach: kulturowym, politycznym i gospodarczym. Ludzie świeccy realizują tam apostolstwo przede wszystkim poprzez świadectwo chrześcijańskiego życia zgodnego z wiarą, przemieniając życie społeczne niejako od wewnątrz, poprzez umiłowanie prawdy i dobra oraz opierając swoje działania na chrześcijańskiej miłości – poprzez zgodność życia z wiarą. Katolicy powinni być coraz bardziej świadomi swojej misji w świecie oraz świadomie ją podejmować (por. DA 13).

W wypełnianiu swego posłannictwa w świecie katolicy świeccy są wspomagani przez duszpasterzy. Pierwszoplanowym zadaniem duchownych jest uświadamianie, przypominanie i utwierdzanie laikatu w podejmowaniu zadań apostolskich. Zadaniem duszpasterzy jest także wszechstronna formacja ludzi świeckich: ludzka, duchowa, intelektualna i apostolska. Wszystkie aspekty formacji, jednakowo ważne i skorelowane ze sobą, są zogniskowane w formacji apostolskiej. Cała bowiem formacja chrześcijańska ma charakter apostolski i zmierza do przygotowania oraz – w wymiarze stałym – do rozwijania misyjnego zaangażowania laikatu.

Katolicy świeccy powołani są do podmiotowego zaangażowania we wspólnocie Kościoła. Na mocy sakramentów inicjacji chrześcijańskiej zostali uzdolnieni do indywidualnego i wspólnotowego apostołatu na terenie parafii, diecezji i w zrzeszeniach religijnych¹. Mogą oni zasiadać w gremiach doradczych biskupa diecezjalnego i proboszczów, angażować się w działalność charytatywną i w inne posługi na zasadzie wolontariatu. Takie zaangażowanie laikatu jest podstawowym i niezastąpionym sposobem uczestnictwa w realizacji misji całego Kościoła. W ten sposób świeccy biorą udział w jego posłannictwie zbawczym.

Sobór Watykański II wskazał na potrzebę współpracy laikatu z duchowieństwem w Kościele. Dzieje się tak na podstawie mandatu lub misji kanonicznej, upoważniającej osoby świeckie do uczestnictwa we posłannictwie duchownych. Jako cenne postrzega się zaangażowanie laikatu w dziedzinie katechezy, stanowiącej duże wyzwanie w aktualnej rzeczywistości. Coraz większego znaczenia nabiera posługa lektorów i akolitów oraz nadzwyczajnych szafarzy Komunii świętej. Wspomagają oni aktywnie duszpasterzy, a niejednokrotnie – w sytuacji ich braku lub przeciążenia obowiązkami – zastępują ich w pełnieniu posługi wobec wiernych. W Kościele partykularnym możliwe jest także inne zaangażowanie wiernych świeckich, jako pomocników w realizacji działalności pastoralnej (AS 111-113). Ci świeccy wymagają odpowiedniej formacji, w tym także odbycia studiów na poziomie akademickim.

Diecezja jest wspólnotą wiary, słuchającą słowa Bożego i głoszącą je. Pierwszym nauczycielem wiary jest biskup, który – pozostając w jedności z biskupem Rzymu i Kolegium Biskupów – posiada autorytet samego Chrystusa, przepowiadając słowo Boże zarówno indywidualnie, jak i w łączności z innymi biskupami. Nauczającemu autorytatywnie biskupowi należy się szacunek i posłuszeństwo (PG 29). Słowo Boże w diecezji kierowane jest zarówno do wierzących, jak i tych, którzy oddalili się od Kościoła lub pozostają z dala od społeczności wiernych.

Treścią przepowiadania jest pełny i integralny depozyt wiary. Składa się nań cała zawartość Objawienia Bożego: to, w co należy wierzyć i co czynić dla chwały Bożej i zbawienia człowieka. Są to prawdy wiary i zasady moralności chrześcijańskiej. Zadaniem wspólnoty diecezjalnej, a zwłaszcza duszpasterzy w łączności z biskupem i pod jego kierunkiem, jest ich przechowywanie, głoszenie i wyjaśnianie. Do głoszenia słowa Bożego wezwane są także osoby świeckie i konsekrowane, mające podmiotową rolę we wspólnocie Kościoła.

¹ Bp Wiesław Śmigiel. *Eklezjalność zrzeszeń religijnych*. Pelplin: Wydawnictwo Bernardinum 2015 s. 22-31.

Wyjątkowe miejsce w dziele przepowiadania zajmuje homilia, która jest integralną częścią liturgii. Zasady przepowiadania homilijnego określają zasady zawarte w nauczaniu Kościoła oraz prawie kanonicznym (zob. KL 52.56; KO 24; EN 59; KKK 132; KPK kan. 767). Współczesny kontekst głoszenia słowa Bożego wskazuje, by w homilii „wykładać prawdę katolicką integralnie, językiem łatwym, prostym i dostosowanym do możliwości wszystkich słuchających, odnosząc się [...] do tekstów liturgicznych danego dnia” (AS 122. Zob. EG 135-159).

Charakterystyczną formą przepowiadania biskupa diecezjalnego są listy pasterskie. Biskup kieruje je do wszystkich wiernych Kościoła partykularnego, przekazując doktrynę i zasady życia chrześcijańskiego. Kieruje je on z okazji szczególnych wydarzeń w Kościele powszechnym i w diecezji.

Ważną formą głoszenia słowa Bożego jest katecheza. Jest ona adresowana do wszystkich wiernych Kościoła partykularnego. W sposób systematyczny są nią objęte dzieci i młodzież. Katechizacja powinna być kontynuowana w związku z przygotowaniem do sakramentów, szafowanych w ważnych momentach życia chrześcijan. Wskazuje się również na potrzebę katechezy „podczas samego rytus sakramentu, tak, aby pomogła zrozumieć uczestniczącym w celebracji to, co się dokonuje, a chrześcijan słabej wiary, którzy uczestniczą w ceremonii [...] pobudzić do nawrócenia” (AS 129).

Znaczącą rolę do spełnienia ma również katechumenat dorosłych, zwłaszcza w odniesieniu do osób przygotowujących się do przyjęcia sakramentów inicjacji chrześcijańskiej. Istnieje także potrzeba katechezy dorosłych, mającej charakter systematyczny. Katecheza taka uwzględnia wiek katechizowanych: jej adresatami są ludzie młodzi, dorośli, osoby starsze. Tematyka katechezy powinna być dostosowana do sytuacji dorosłych: środowiska życia, stanu, płci, zawodu itd. Także formy katechizacji powinny być dostosowane do uwarunkowań i potrzeb adresatów.

Chociaż pierwszym katechetą i organizatorem katechizacji w diecezji jest biskup, którego wspomagają prezbiterzy, w znacznej mierze w dziele przepowiadania katechetycznego uczestniczą katecheci świeccy. Urzeczywistniają oni zwłaszcza dzieło nauki religii w szkole. Konieczna jest formacja stała katechetów, uwzględniająca wymagania stawiane przez prawo cywilne, ale przede wszystkim ich miejsce i rolę we wspólnocie Kościoła oraz apostołskie i wychowawcze zaangażowanie w społeczności szkolnej.

Ważne miejsce w zbawczej misji Kościoła zajmuje katolicka szkoła, „ponieważ dokonuje się w niej w prawdziwie katolickim duchu całościowa formacja osoby wychowywanej do pełni wiary (...). Szkoła katolicka troszczy się o doprowadzenie do syntezy kultury i wiary, wiary i życia, poprzez integrację w świetle przesłania ewangelicznego poszczególnych treści wchodzących w skład ludzkiej

wiedzy oraz przez rozwijanie takich cnót, które charakteryzują człowieka uczciwego i dobrego chrześcijanina” (AS 133). W osiągnięciu takiego celu potrzebne jest stworzenie wspólnoty składającej się z nauczycieli, wychowawców, uczniów i rodziców. Rodzice nie tylko dzielą program wychowawczy szkoły i aktywnie wspomagają personel, ale także sami uczestniczą w szeroko rozumianej formacji chrześcijańskiej, proponowanej im przez środowisko szkolne.

Budowanie diecezji jako wspólnoty wiary, a także posłannictwo misyjne Kościoła partykularnego wskazują na konieczność korzystania ze współczesnych form przekazu Dobrej Nowiny. Tradycyjne środki ewangelizacji w diecezji siedleckiej, do których należą publikacje książkowe, prasa katolicka i radio, uzupełniane są współcześnie przez media elektroniczne. Zwiększający się zasięg odbiorców Internetu i związanych z nim narzędzi oddziaływania skłania do coraz szerszego ich wykorzystania w działalności pastoralnej. Niektóre ze środków przekazu mogą być prowadzone przez organy diecezjalne ze względu na środki, jakie trzeba włożyć w ich funkcjonowanie. Wiele jednak współczesnych form oddziaływania może być z powodzeniem realizowanych przez parafie i inne, mniejsze wspólnoty wierzących.

Ewangelizacyjny wymiar działalności mediów katolickich domaga się prowadzenia stałej i systematycznej formacji ich pracowników. Chodzi tu o formację całościową i integralną, obejmującą pracowników duchownych i świeckich. Jako zadanie pracowników mediów katolickich jawi się natomiast formacja ogółu wierzących do korzystania z mediów publicznych i komercyjnych.

Diecezja jest wspólnotą kultu. Szczytem i źródłem życia chrześcijańskiego jest liturgia, w której szczególne miejsce zajmuje sprawowanie Eucharystii. Posługa uświęcania w Kościele partykularnym jest realizowana pod kierunkiem biskupa diecezjalnego, który sprawuje ją *in persona Christi*, czyli Przedwiecznego i Najwyższego Kapłana. Biskup jest „pierwszym liturgiem” oraz organizatorem życia liturgicznego i modlitewnego w diecezji. Pomocnikami biskupa w wypełnianiu jego kapłańskiej posługi są w pierwszym rzędzie prezbiterzy, zwłaszcza pełniący swe obowiązki we wspólnotach parafialnych.

Eucharystia, będąca szczytem i źródłem życia chrześcijańskiego, wymaga szczególnej troski pastoralnej. Zgodnie z nauczaniem Kościoła i postanowieniami prawa, konieczna jest troska o świętowanie niedzieli oraz ustanowionych świąt i uroczystości liturgicznych. Zadaniem duszpasterzy jest zorganizowanie celebracji Mszy św., aby mogli na nią przybyć wierni różnych grup wiekowych, a także podejmujący pracę i osoby wymagające szczególnej troski, jak starsi, niepełnosprawni, chorzy i inni. Pastoralnym zadaniem duchownych jest zabieganie, aby w dni świąteczne wierni mieli czas na liturgię oraz konieczny odpoczynek. Do zadań zalicza się także formacja wierzących do świętowania

dni świątecznych, a zwłaszcza zachęcanie do pogłębiania więzi z Bogiem oraz więzi małżeńskich i rodzinnych.

Szafowanie sakramentu święceń, jak również sakramentu bierzmowania oraz sakramentu chrztu dorosłym jest przywilejem biskupów. Sakramenty te udzielane są w kościele katedralnym i w innych kościołach diecezji. Troską biskupa oraz wspomagających go prezbiterów jest właściwe przygotowanie kandydatów do ich otrzymania. Wierni, a zwłaszcza przyjmujący sakramenty powinni mieć świadomość ich wspólnotowego charakteru. Jednocześnie one bowiem człowieka z Bogiem oraz wiernych między sobą, tworząc z nich wspólnotę powołanych do zbawienia, czyli Kościół.

Wspólnotowy i wspólnototwórczy charakter mają także: sakrament małżeństwa, sakrament chorych oraz sakrament pokuty i pojednania. Szafowane są one głównie we wspólnotach parafialnych. Przez parafie, będące częściami diecezji, następuje również wzrost Kościoła partykularnego. Osoby przystępujące do tych sakramentów wymagają odpowiedniego przygotowania, aby mogły świadomie wejść w misterium zbawcze Jezusa Chrystusa. Ważnym aspektem przygotowania jest uświadomienie wiernym wspólnotowego charakteru tych sakramentów, zarówno w wymiarze wertykalnym, jak i horyzontalnym.

Przygotowanie do przyjęcia sakramentów oraz ich szafowanie odbywa się zgodnie z przepisami i zasadami wypracowanymi na gruncie ustawodawstwa Kościoła powszechnego i partykularnego. Należy dołożyć wszelkiej troski, aby w sprawowaniu liturgii zachować godność kultu Bożego, zarówno w odniesieniu do sposobu, jak i miejsca celebracji (AS 147-151).

W życiu wspólnoty Ludu Bożego i wielu wierzących duże znaczenie ma pobożność ludowa (DPLL 61-69). Jest to „prawdziwy skarb duchowości w życiu wspólnoty chrześcijańskiej. Dzięki niej wierni są prowadzeni do osobistego spotkania z Chrystusem, do komunii z Najświętszą Maryją Panną i ze świętymi, w szczególności poprzez słuchanie słowa Bożego, uczestnictwo w życiu sakramentalnym oraz świadectwo miłości i modlitwy” (AS 152). Należy zatem propagować wśród wierzących różnorakie formy pobożności ludowej, zarówno tradycyjnie obecne w Kościele siedleckim, jak i nowe, odpowiadające ich potrzebom duchowym. Na szczególną uwagę zasługują adoracje eucharystyczne oraz nabożeństwa ku czci Osób Bożych.

Ważne miejsce w życiu religijnym wiernych zajmuje cześć oddawana Maryi i świętym. Znaczącą rolę odgrywają w tej mierze sanktuaria diecezjalne, rozwijające kult religijny. Rozwijanie pobożności ludowej wiąże się z koniecznością formacji religijnej wierzących. Pobożność ludowa narażona jest bowiem na różnorakie wypaczenia.

Duszpasterze, pod kierunkiem biskupa diecezjalnego, są nauczycielami modlitwy. Oprócz modlitwy wspólnotowej, zachęcają i uczą różnych form modlitwy indywidualnej, a także małżeńskiej i rodzinnej.

Diecezja jest wspólnotą miłości. Chrześcijańska miłość przejawia się w dziełach miłosierdzia oraz w służebnym charakterze urzędów i posług kościelnych. Do praktykowania miłosierdzia na mocy sakramentów inicjacji chrześcijańskiej wezwani są wszyscy wierzący: duchowni, osoby konsekrowane oraz katolicy świeccy. Każdy chrześcijanin ma bowiem sposobność okazywania miłości braterskiej tym, których Bóg stawia na drodze jego życia. Posługa charytatywna Kościoła różni się istotnie od działalności charytatywnej instytucji świeckich. Ma ona charakter zbawczy, motywem jej jest miłość nadprzyrodzona, która jest darem Bożym i prowadzi do Boga każdego człowieka.

W Kościele diecezjalnym dzieła miłosierdzia są realizowane przede wszystkim przez *Caritas* diecezjalną. Jej zadaniem jest wychodzenie naprzeciw potrzebom ludzi ubogich na ciele i duchu, ożywianie miłości braterskiej i formacja wierzących do podejmowania działalności charytatywnej, współpraca z instytucjami charytatywnymi Kościoła oraz organizacjami dobroczynnymi pozakościelnymi. *Caritas* diecezjalna włącza się w prace *Caritas Polska* oraz *Caritas Internationalis*. Inicjuje ona i koordynuje działalność parafialnych zespołów *Caritas* i szkolnych kół *Caritas*.

Posługa charytatywna Kościoła, będąc działalnością zbawczą, zwrócona jest również do osób w nią zaangażowanych. *Caritas* diecezjalna prowadzi wieloaspektową formację swoich pracowników, wskazując na humanitarny i nadprzyrodzony charakter ich pracy. Troszczy się o pozyskiwanie chętnych do zaangażowania o charakterze wolontariatu. Różnorodne formy wolontariatu „są bardzo pożyteczne, ponieważ poza tym, że przynoszą ulgę potrzebującym, przyczyniają się w sposób nieojobytny do kształtowania młodych chrześcijan i są skutecznym środkiem przybliżenia innych osób do wiary Kościoła” (AS 199).

Miłość chrześcijańska w Kościele partykularnym wyraża się także w sposobie realizacji funkcji pasterskiej. W miłości sprawuje swoje posłannictwo biskup diecezjalny. „Biskup, sprawując ojcowską i pasterską posługę pośród swoich wiernych, winien postępować jako ten, który służy, mając zawsze przed oczyma przykład Dobrego Pasterza, który przyszedł nie po to, aby Mu służyło, ale aby służyć (por. Mt 20,28; Mk 10,45) i dać swoje życie za owce” (AS 159). Także struktury diecezji i wszystkie jej instytucje mają charakter służebny w realizacji posługi wobec Boga i wspólnoty wierzących.

Służebny charakter struktur diecezjalnych jest widoczny zwłaszcza w radach diecezjalnych. Poprzez rady wyraża się komunია kościelna i buduje duchowość komunii, realizuje się pewien rodzaj wzajemności w relacjach biskupa

i wiernych powierzonych jego pieczy. Chociaż rady diecezjalne nie mają charakteru demokracji parlamentarnej, przyczyniają się jednak do podejmowania przez prezbiterium, osoby konsekrowane i laikat diecezji współodpowiedzialności za budowanie wspólnoty Kościoła oraz realizację jego posłannictwa.

Wyrazem komunii kościelnej między biskupem a prezbiterium jest rada kapłańska. Jest to „zespół kapłanów, będący jakby senatem biskupa i reprezentujący prezbiterium. Jej zadaniem jest wspieranie biskupa w kierowaniu diecezją, zgodnie z przepisami prawa, ażeby najbardziej pomnażało się dobro pasterskie powierzonej mu części Ludu Bożego” (KPK kan. 495 § 1). Rada kapłańska „ułatwia niezbędny dialog między biskupem i prezbiterium, służy umacnianiu braterstwa między różnymi grupami duchowieństwa diecezjalnego. [...] Jest ona także właściwym miejscem do wypracowania całościowej wizji sytuacji diecezji oraz rozeznania tego, co Duch Święty podpowiada za pośrednictwem poszczególnych osób lub grup, do wymiany poglądów i doświadczeń, wreszcie do określania jasnych celów dla poszczególnych urzędów diecezjalnych, proponowania priorytetów i metod” (AS 183).

„Spośród członków Rady kapłańskiej biskup diecezjalny powinien w sposób swobodny mianować kapłanów w liczbie nie mniejszej niż sześciu i nie przekraczającej dwunastu, którzy by stanowili przez okres pięciu lat kolegium konsultorów, wypełniając zadania określone przez prawo” (KPK kan. 502 § 1). Celem tego gremium jest wspieranie biskupa kompetentną pomocą poprzez wyrażanie opinii lub zgody – zgodnie z przepisami prawa – „dla podejmowania ważnych decyzji o charakterze ekonomicznym, a w przypadku *wakansu lub przeszkód* w działaniu stolicy biskupiej – dla zapewnienia ciągłości rządów biskupich i zachowaniu porządku sukcesji” (AS 183).

Dla sprawowania czynności liturgicznych w kościele katedralnym i kościołach kolegiackich, a także w celu wypełniania zadań zleconych przez biskupa, określonych przez prawo Kościoła powszechnego i partykularnego, powoływane są kapituły: katedralna i kolegiackie. „Do kapituły niech biskup powoła doświadczonych kapłanów odznaczających się nauką i prawością życia, także spośród tych, którzy pełnią znaczące funkcje w diecezji” (AS 186).

W celu badania i rozważania wszystkiego, co dotyczy działalności pastoralnej w diecezji ustanawiane są rady duszpasterskie. Diecezjalna rada duszpasterska jest „instytucjonalną formą wyrażania uczestnictwa wszystkich, jakiegokolwiek stanu, w misji Kościoła. [...] Składa się z wiernych duchownych, członków instytutów życia konsekrowanego i *przede wszystkim świeckich*” (AS 185). Chociaż rada jest jedynie gremium doradczym, jej członkowie wspierają biskupa w przygotowaniu programów duszpasterskich, podejmowaniu inicjatyw misyjnych, katechetycznych i apostołskich w diecezji, przygotowaniu

środków służących formacji chrześcijańskiej wiernych, wdrażaniu form i metod działalności pastoralnej, propagowania misji Kościoła w przestrzeni publicznej.

W trosce o sprawy materialne diecezji biskup wspomagany jest przez diecezjalną radę ekonomiczną. Jej zadaniem jest przygotowanie planów finansowych, poddawanie analizie dzieł podejmowanych w Kościele partykularnym, sporządzanie bilansów i podejmowanie innych czynności, służących administrowaniu dobrami doczesnymi, pod kierunkiem biskupa diecezjalnego (por. KPK kan. 493). W celu zwiększenia owocności duszpasterstwa w diecezji oraz optymalizacji środków materialnych służących duszpasterstwu konieczna jest współpraca rady duszpasterskiej i ekonomicznej.

Pomoc w zarządzaniu diecezją, w jej administrowaniu, wykonywaniu władzy sądowniczej, a zwłaszcza kierowaniu działalnością pastoralną, świadczy biskupowi kuria diecezjalna (zob. KPK kan. 469). Jej organizacja i funkcjonowanie, oparte na przepisach prawa Kościoła powszechnego i partykularnego, jest dostosowane do potrzeb duszpasterskich diecezji, jej rozmiarów i zwyczajów lokalnych. W sprawowaniu władzy sądowniczej wspomaga biskupa sąd diecezjalny, którego kierowanie biskup może powierzyć wikariuszowi sądowemu. Ze względu na potrzebę realizacji posłannictwa Kościoła partykularnego należy pamiętać, że „struktury diecezjalne zawsze powinny służyć dobru dusz” (AS 178).

Synod diecezjalny w życiu Kościoła Siedleckiego

Zgodnie z wielowiekową zasadą działalności pastoralnej „na szczycie wszystkich diecezjalnych struktur aktywnej współpracy w zarządzaniu diecezją przez biskupa miejsce uprzywilejowane zajmuje synod diecezjalny” (AS 167). Według promulgowanego przez św. Jana Pawła II Kodeksu Prawa Kanonicznego, „synod diecezjalny jest zebraniem wybranych kapłanów oraz wiernych świeckich Kościoła partykularnego, którzy dla dobra całej wspólnoty diecezjalnej świadczą pomoc biskupowi diecezjalnemu” (KPK kan. 460). Jest on aktem władzy biskupa diecezjalnego sprawującego urząd nauczyciela, kapłana i pasterza wobec powierzonego mu ludu. Synod jest również przejawem komunii kościelnej, mającej charakter hierarchiczny i będącej wyrazem natury Kościoła.

Synod diecezjalny jest aktem władzy biskupiej w Kościele partykularnym. Jest on przez to odpowiednim miejscem do adaptacji i przystosowania praw i zasad Kościoła powszechnego do sytuacji diecezji. Na synodzie wypracowywane są zasady życia wspólnoty Kościoła partykularnego. Służą one pobudzaniu życia religijnego wiernych oraz przyczyniają się do poprawienia skuteczności działalności pastoralnej. Synod przyczynia się przez to do propagowania i ugruntowania

wśród prawd wiary i zasad moralności chrześcijańskiej, a także inspiruje i pobudza do przeciwstawiania się błędom i wypaczeniom w tym względzie.

Według nauczania Kościoła współczesnego i aktualnego Kodeksu Prawa Kanonicznego, synod diecezjalny ma charakter pastoralny. Biskup zwołuje synod wówczas gdy uznaje, że wymaga tego dobro diecezji i istnieją po temu racje duszpasterskie. Cele pastoralne synodu diecezjalnego związane są przede wszystkim koniecznością rozwijania duszpasterstwa w sposób całościowy i integralny, z potrzebą rozwiązania aktualnych problemów pastoralnych, wypracowania nowych kierunków posługi zbawczej w diecezji oraz nowych imperatywów dla Ludu Bożego i jego pasterzy. Na synodzie wypracowywane są metody, mające być stosowane w duszpasterstwie i apostołstwie. Ukierunkowane są one na pokonywanie trudności związanych z realizacją posłannictwa Kościoła partykularnego oraz na ożywianie ducha gorliwości ewangelizacyjnej.

Jakkolwiek synod diecezjalny jest aktem władzy biskupiej, jest również przejawem komunii kościelnej. Przejawia się ona najpierw w składzie synodu. Jego członkowie są „odzwierciedleniem różnorodności powołań, zaangażowania apostołskiego, przekroju społecznego i geograficznego charakterystycznego dla diecezji” (AS 170). Kluczowe funkcje w pracach synodalnych powierzane są zazwyczaj duchownym, jednakże znaczącą rolę przyznaje się także katolikom świeckim. W ten sposób aktywnie włączają się oni w życie własnej wspólnoty diecezjalnej i przyjmują na siebie przypadającą im część odpowiedzialności za realizację jej posłannictwa. Podobnie, swój wkład w dzieło synodalne wnoszą również osoby konsekrowane. Przez dar modlitwy i pokuty wypraszają dary Ducha Świętego dla uczestników synodu oraz całej wspólnoty Kościoła partykularnego w dziele odnowy, ale poprzez swoich przedstawicieli biorą także udział w pracy synodu. Dają oni przez to świadectwo komunii kościelnej oraz przyjmują na siebie ciężar odpowiedzialności za losy pielgrzymującego Ludu Bożego.

Komunia kościelna na synodzie diecezjalnym wyraża się także poprzez prace wszystkich zaangażowanych. Chociaż biskup diecezjalny jest kierującym pracami synodalnymi: on go zwołuje, przygotowuje, kieruje jego obradami, zamyka oraz podpisuje i publikuje jego dokumenty – to wszyscy uczestnicy synodu zobowiązani są do wspomagania biskupa swoimi opiniami i głosem doradczym. Biskup jest wolny w przyjmowaniu głosów uczestników synodu, w sposób swobodny może przyjąć lub odrzucić, jednak dla dobra powierzonego sobie Ludu Bożego wsłuchuje się w ich głos i przychyli się do zdania większości członków. Skłania to uczestników synodu do wspomagania biskupa w duchu głębokiej odpowiedzialności za Kościół partykularny przez udzielanie wyważonych głosów i konstruktywnych opinii.

Drugi Synod Diecezji Siedleckiej odbywa się po ponad dziewięćdziesięciu latach po Pierwszym Synodzie Diecezji Podlaskiej, który miał miejsce w 1923 r. Pierwszy synod został zwołany w specyficznych warunkach społeczno-religijnych, w oparciu o ówczesne prawodawstwo kościelne. Po zakończeniu I wojny światowej i odzyskaniu przez Polskę niepodległości zaszła konieczność ożywienia życia religijnego oraz dostosowania struktur kościelnych do uwarunkowań nowego państwa. Taka konieczność w sposób szczególny dotyczyła diecezji podlaskiej, która została reaktywowana przez papieża Benedykta XV 24 września 1918 r., a jej rządcą został ks. Henryk Przeździecki, wikariusz generalny archidiecezji warszawskiej. Fakt, że na terenie Królestwa Polskiego Kongresowego nie odbył się żaden synod diecezjalny, dodatkowo spotęgował potrzebę uporządkowania prawodawstwa diecezjalnego, w którym odwoływano się jeszcze do zasad przedrozbiorowych. Na potrzebę zwołania synodu wpłynęły także racje pastoralnej: podniesienia poziomu życia religijno-moralnego diecezjan oraz dostosowania działalności pastoralnej do ówczesnych wyzwań i potrzeb.

Odzyskanie niepodległości przez Polskę i przywrócenie do istnienia diecezji podlaskiej zbiegło się z nowym Kodeksem Prawa Kanonicznego promulgowanym 27 maja 1917 r. Ten zbiór praw był pierwszą pełną kodyfikacją ustawodawstwa w Kościele katolickim. Jego wejście w życie w 1918 r. stało się kolejnym ważnym bodźcem do podejmowania przez biskupów polskich aktywności synodalnej, w tym także przez biskupa H. Przeździeckiego. Chodziło o dostosowanie prawodawstwa diecezjalnego do wymogów prawnych Kościoła powszechnego.

Pierwszy Synod Diecezji Podlaskiej odbył się w kościele katedralnym w Janowie Podlaskim w dniach 28-30 sierpnia 1923 r. W tym czasie odbyły się trzy sesje publiczne z udziałem duchownych i świeckich nie będących uczestnikami synodu oraz trzy kongregacje generalne, w których uczestniczyli jedynie wezwani na synod. Podczas sesji generalnych zapoznano obecnych ze statutami synodalnymi oraz związanymi z nimi aneksami, poprzez ich odczytywanie. Na trzeciej, ostatniej kongregacji nastąpiło odczytanie dekretu promulgującego statuty, a tym samym zakończenie synodu.

Za autora projektu dokumentów synodalnych uważa się biskupa Czesława Sokołowskiego, biskupa pomocniczego diecezji podlaskiej. Uchwały synodu składają się z sześciu części: historii diecezji podlaskiej, aktów synodalnych, statutów synodu, dodatków, porządku nabożeństw w diecezji podlaskiej oraz listu pasterskiego bpa H. Przeździeckiego z okazji odbytego synodu. Normy i zasady prawne zostały ujęte w trzeciej i czwartej części uchwał, tj. w „Statutach Synodu” oraz w „Dodatkach”. Podział treści materiału wzorowany był na ówczesnym Kodeksie Prawa Kanonicznego i ma postać swego rodzaju krótkich

kanonów. Statuty zostały podzielone na trzydzieści „Tytułów”. Ich tematyka obejmuje całokształt ówczesnego życia religijnego diecezjan oraz duszpasterstwa na terenie diecezji².

Mimo, że Kodeks Prawa Kanonicznego z 1917 r. wskazywał na konieczność odbywania synodów diecezjalnych co dziesięć lat, w okresie międzywojennym nie podjęto już inicjatywy zwołania kolejnego synodu. Czas II wojny światowej i bezpośrednio następujący po niej okres ateistycznego socjalizmu, także nie sprzyjały podjęciu inicjatywy zmierzającej do zwołania synodu. W diecezji panowało również przekonanie, że pierwszy synod, chociaż odbyty w innych warunkach społeczno-religijnych, był na tyle znaczący, że pozostawił rozstrzygnięcia, z których wiele nadal zachowywało swoją aktualność. Niemniej jednak zmieniająca się religijność społeczności diecezjalnej i nowe wyzwania duszpasterstwa skłoniły bpa Jana Mazura do podjęcia inicjatywy zwołania synodu na początku lat siedemdziesiątych XX wieku. Impulsem był także zakończony kilka lat wcześniej Sobór Watykański II, który wskazał na konieczność odbywania tego typu zgromadzeń, ale w nowej, odmienionej formie. Sobór ten, mający charakter pastoralny, wskazał także na rolę synodów diecezjalnych zorientowanych przede wszystkim na ożywienie życia religijnego wierzących i odnowę duszpasterstwa.

W Uroczystość Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny, 8 grudnia 1972 r. bp Jan Mazur wystosował list pasterski zapowiadający II Synod Diecezji Siedleckiej czyli Podlaskiej. Jednak przez trzy lata nie podjęto żadnych konkretnych działań. Dnia 27 lutego 1976 r. biskup siedlecki powołał główną komisję synodalną. Miała ona dziewięciu członków, a jej przewodniczącym był bp Wacław Skomorucha. Komisja działała nie tylko w oparciu o dokumenty soborowe, ale także o wydane przez Kongregację ds. Biskupów 22 lutego 1973 r. dyktando *Ecclesiae imago*, którego jeden rozdział został poświęcony odbywaniu synodów diecezjalnych. Korzystała ona z doświadczeń innych synodów, które odbyły się po wojnie w Polsce. Komisja opracowała i rozesłała wśród duchowieństwa ankietę, z której wynikało, że istnieje potrzeba odbycia synodu o charakterze bardziej duszpasterskim niż jurydycznym. Świeckich postrzegano bardziej jako obserwatorów niż aktywnie zaangażowanych i mających prawo głosowania. W diecezji panowało jednak przekonanie, że w ówczesnych warunkach nie jest możliwe odbycie wartościowego synodu. Dalszych prac nad przygotowaniem do synodu zaniechano. Zwraca się uwagę, że mogło na tym zaważyć oczekiwanie na nowy Kodeks Prawa Kanonicznego i nowe

² Zob. L. Ostas. *Synod Diecezji Podlaskiej z 1923 roku*. W: *II Synod Diecezji Siedleckiej. Żyjąc mocą chrztu* (Biuletyn nr 1). Siedlce 2013 s. 29-38.

rozstrzygnięcia w nim zawarte, co mogłoby uczynić nieaktualnymi przynajmniej część postanowień synodalnych. Ponieważ synod nigdy nie został otwarty, formalnie nie został też zamknięty ani zawieszony.

Drugą próbę odbycia synodu diecezjalnego bp Jan Mazur podjął w 1989 r. Dnia 18 stycznia tegoż roku powołał komisję przygotowującą do rozpoczęcia prac synodalnych. Składała się ona z trzynastu osób, w tym jednej siostry zakonnej i jednej osoby świeckiej, zaś przewodniczył jej bp Wacław Skomorucha. W ramach prac przygotowawczych, 13 kwietnia 1989 r., odbyły się spotkania duchownych w Siedlcach i Leśnej Podlaskiej z wykładami dotyczącymi problematyki synodalnej i zaangażowania laikatów w Kościele. 10 maja 1989 r. został zatwierdzony regulamin synodu i jego struktura. Powołana została komisja główna synodu, w skład której wchodziło dziesięciu przewodniczących komisji problemowych. Komisje i podkomisje konstituowały się od 7 października do 6 grudnia 1989 r. i składały się w przeważającej większości z duchownych.

Obok prac organizacyjnych prowadzone było duszpasterstwo synodalne. Dnia 16 czerwca 1989 r. biskup podpisał regulamin parafialnych zespołów synodalnych. Według niego, zespoły takie powinny powstać we wszystkich parafiach diecezji. W ich skład powinno wchodzić przynajmniej piętnaście osób. Ich praca miała zasadzać się na comiesięcznych spotkaniach, zawierających elementy formacji doktrynalnej i duchowej. Oprócz zespołów synodalnych, w parafiach raz w miesiącu powinny być organizowane niedziele synodalne, mające za cel włączenie w dzieło synodu całej wspólnoty diecezjalnej, aktywizację wiernych poszczególnych parafii i zanoszenie modlitw za synod.

W niedzielę 19 listopada 1989 r. we wszystkich kościołach diecezji został odczytany list pasterski biskupa zapowiadający otwarcie synodu. Jako główne motywy podjęcia dzieła synodalnego biskup podał potrzebę dokonania odnowy, pogłębienia i uwspółcześnienia życia religijno-moralnego diecezjan. Otwarcie synodu nastąpiło w Uroczystość Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata, 26 listopada 1989 r. Po inauguracji rozpoczęto prace, zgodnie z regulaminem. Ich rezultatem były powstałe w komisjach projekty dokumentów. Ponieważ prace posuwały się niewystarczająco sprawnie, 4 stycznia 1995 r. biskup powołał sekretariat synodu. Zauważa się, że na spowolnienie prac miało wpływ wiele czynników, m.in. trwający II Polski Synod Plenarny, mający wnieść wiele innowacji i rozstrzygnięć dla życia Kościoła w Polsce, reorganizacja diecezji wskutek reformy struktur kościelnych w 1992 r., a także zaangażowanie diecezji w przygotowania do beatyfikacji Męczenników Podlaskich. W ich efekcie przed przejściem bpa Jana Mazura na emeryturę prace synodalne nie zostały

ukończone, a sam synod – mocą prawa – został zawieszony. Kolejny biskup siedlecki, Jan Wiktor Nowak, nie podjął dzieła dokończenia synodu³.

Biskup Zbigniew Kiernikowski wyraził pragnienie przeprowadzenia synodu diecezjalnego w liście pasterskim skierowanym do diecezjan z okazji objęcia posługi w diecezji siedleckiej. Według jego zamierzeń, synod miał odpowiadać założeniom, jakie powinny spełniać tego rodzaju gremia po Soborze Watykańskim II. Głównym celem synodu miało być wyrażenie komunii kościelnej i kolegalności w realizacji działalności pastoralnej w diecezji. Jakkolwiek uważał za konieczne, aby na synodzie zostały wypracowane zasady życia i posługiwania w diecezji siedleckiej poprzez dostosowanie norm Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r., to jako ważne ukazywał szukanie nowych dróg i sposobów bardziej skutecznego apostołstwa i duszpasterstwa.

W ramach prac przygotowawczych zostały powołane: Stały Zespół Synodalny, Komisja Przygotowawcza i Sekretariat Synodu. Dnia 23 stycznia 2012 r., we wspomnienie błogosławionych Męczenników z Pratulina, bp Kiernikowski podpisał regulamin II Synodu Diecezji Siedleckiej, zawierający całokształt zasad dotyczących organizacji i prac synodalnych. Zgodnie z postanowieniami w nim zawartymi, powołano osiem komisji oraz dwadzieścia pięć podkomisji, pracujących w ich ramach. Równolegle do prac formalno-legislacyjnych, przewidziano zaangażowanie wiernych diecezji w prace synodalne w ramach parafialnych oraz ponadparafialnych zespołów synodalnych. Za pomocą dokumentu zwanego *Lineamenta* próbowano zainteresować ogół diecezjan pracami i problematyką, jaka miała być podjęta na synodzie. Przeprowadzone zostały szeroko zakrojone konsultacje wśród wiernych, zwłaszcza zaangażowanych w różnorakie gremia i wspólnoty parafialne, których wyniki przesłano do Sekretariatu Synodu. W ich następstwie wypracowano dokument pod nazwą *Instrumentum laboris*, zawierający zarys problematyki, mającej być przedmiotem refleksji synodalnej. W dniu 19 maja 2012 r. bp Z. Kiernikowski powołał Komisję Główną Synodu, komisje i podkomisje robocze oraz mianował uczestników synodu w liczbie 294. Uroczyste otwarcie II Synodu Diecezji Siedleckiej nastąpiło 10 czerwca 2012 r. Synod otrzymał logo, hymn i hasło: „Żyjąc mocą chrztu”⁴.

³ P. Sawczuk. *Inicjatywy synodalne biskupa Jana Mazura*. W: *II Synod Diecezji Siedleckiej. Żyjąc mocą chrztu* (Biuletyn nr 1). Siedlce 2013 s. 61-66.

⁴ Zob. M. Czubak. *Główne etapy przygotowań do II Synodu Diecezji Siedleckiej w latach 2002-2010*. W: *II Synod Diecezji Siedleckiej. Żyjąc mocą chrztu* (Biuletyn nr 1). Siedlce 2013 s. 71-74.

Po objęciu - w dniu 23 maja 2014 r. - posługi pasterskiej przez bpa Kazimierza Gurdę prace synodalne były kontynuowane. 16 września 2014 r. odbyło się posiedzenie Komisji Głównej Synodu. Zachowano metodykę prac synodalnych, opierając się na dotychczasowym regulaminie. Modyfikacjom poddano treści formacyjne dla parafialnych zespołów synodalnych oraz dla ogółu wierzących, podawanych w ramach tzw. niedziel synodalnych, dostosowując je do uwarunkowań duszpasterskich w diecezji. Na wiosnę 2016 r. bp K. Gurda powołał Zespół Redakcyjny dokumentów synodu, w skład którego weszło sześć osób.

Podczas trwania II Synodu Diecezji Siedleckiej odbyło się 12 sesji plenarnych (10.06.2012; 9.06.2013; 4.10.2014; 23.05.2015; 28.11.2015; 9.04.2016; 21.05.2016; 10.09.2016; 26.11.2016; 22.04.2017; 30.09.2017; 7.04.2018). Zwiększona częstotliwość sesji plenarnych od końca 2015 r. wynika z intensyfikacji prac Komisji Głównej Synodu oraz komisji problemowych, przygotowujących projekty dokumentów. Na każdej z sesji dyskutowano i głosowano nad projektami przygotowywanymi przez poszczególne komisje i podkomisje, kierując je do dalszych prac. Ostatnia sesja synodalna związana była z ostatecznym zatwierdzeniem przygotowanych dokumentów.

Od początku prac podjęto wysiłek włączenia w dzieło synodu ogółu diecezjan przez tzw. niedziele synodalne. Poszczególne komisje za pośrednictwem Sekretariatu Synodu przekazywały przygotowane przez siebie materiały formacyjne. Problematyka, którą podejmowano, dotyczyła Kościoła jako tajemnicy, wspólnoty i misji. W pierwszym roku pracy synodalnej, 2012/2013, skupiono się na tematyce bezpośrednio związanej w posłannictwem Kościoła: 21 października 2012 r. – „Kościół miejscem kształtowania i przekazu wiary”; 25 listopada 2012 r. – „Kościół celebryje misterium zbawienia”; 27 stycznia 2013 r. – „Kościół sakramentem jedności”; 24 lutego 2013 r. – „Kościół a świat”; 21 kwietnia 2013 r. – „Kościół w misji do świata”. Drugi rok prac synodalnych, 2014/2015, skupiał się wokół problematyki słowa Bożego: 19 października 2014 r. – „Człowiek wobec słowa Bożego”; 16 listopada 2014 r. – „Proklamacja Słowa Bożego we wspólnocie Kościoła”; 15 lutego 2015 r. – „Formy medytacji Słowa Bożego”; 26 kwietnia 2015 r. – „Słowo Boże w ewangelizacji – kerygmat”. W trzecim roku prac skupiono się na dwojakiej problematyce. Najpierw podjęto kwestie powołania małżeństwo-rodzinnego (27 września 2015 r. – „Sakramentalność małżeństwa”, 15 listopada 2015 r. – „Rodzina Kościołem domowym”), a następnie – w związku z obchodami ogłoszonego przez papieża Franciszka Nadzwyczajnego Roku Miłosierdzia – problematykę Bożej miłości i miłosierdzia (7 lutego 2016 r. – „Miłosierdzie Boga w sakramencie pokuty i pojednania”; 10 kwietnia 2016 r. – „Miłość Chrystusa przynagla nas. Obowiązek pomocy ubogim”). Czwarty rok prac synodalnych został

poświęcony katolikom świeckim, ich powołaniu i posłannictwu: 25 września 2016 r. – „Odkrycie powołania w Kościele i przez Kościół”; 13 listopada 2016 r. – „Udział katolików w życiu społecznym i politycznym”; 5 lutego 2017 r. – „Powołanie i misja wiernych świeckich”; 30 kwietnia 2017 r. – „Przeszłość i teraźniejszość. Dziedzictwo, które jest zobowiązaniem dla współczesności”.

Materiały formacyjne służyły do formacji ogółu diecezjan przede wszystkim poprzez homilie i konferencje tematyczne, które były głoszone w kościołach i kaplicach. Wykorzystywane były także jako pomoce do studiowania i refleksji dla parafialnych zespołów synodalnych. Zespoły te, zgodnie z założeniami, miały pod kierunkiem duchownych być środowiskami formacji religijnej w pierwszej kolejności ich członków, a następnie, za ich pośrednictwem, środowisk lokalnych, przede wszystkim wspólnot parafialnych. Oprócz formacji w parafiach, tamtejszym zespołom synodalnym dedykowano dni skupienia na szczeblu diecezjalnym. Pierwszy dzień skupienia odbył się 2 marca 2013 r. w Garwolinie, a drugi 9 maja 2015 r. w Leśnej Podlaskiej. Można zauważyć, że pierwotny zapał w pracy parafialnych zespołów synodalnych z biegiem czasu osłabł. Coraz mniej osób wyrażało zainteresowanie pracami synodalnymi w diecezji; zmniejszała się także liczba tych gremiów, przez co zmalał wpływ ich członków na kształtowanie się życia religijnego w parafiach. Względnie mniejsza liczba diecezjan miała również wpływ na ostateczny kształt dokumentów synodalnych.

Pamięć przebytej drogi

Obecny kształt diecezji siedleckiej, religijność stanowiącego ją Ludu Bożego oraz jej obraz kulturowy, formy i metody duszpasterstwa kierowane do tej wspólnoty, jak również jej organizacja i terytorium są w znacznej mierze efektem wielorakich zmian, jakie dokonały się na przestrzeni wieków. Dzieje diecezji sięgają pierwszej połowy XIX w., kiedy to papież Pius VII 30 czerwca 1818 r. bullą *Ex imposita Nobis* erygował diecezję janowską czyli podlaską ze stolicą w Janowie Podlaskim. Terytorium diecezji zostało utworzone ze 119 parafii należących do diecezji lubelskiej, powstałej w 1805 r. Przed rozbiorem Polski należały one do pięciu diecezji: chełmskiej, krakowskiej, łuckiej, płockiej i poznańskiej. Terytorium diecezji janowskiej pokrywało się z ówczesnym województwem podlaskim mającym siedzibę w Siedlcach, następnie gubernią podlaską. Dzieje diecezji siedleckiej dzieli się zazwyczaj na trzy okresy: od roku 1818 do 1867 – od jej utworzenia do skasowania przez cara i przyłączenia jej terytorium do diecezji lubelskiej; lata 1867-1918 pod rządami administratorów i biskupów lubelskich, oraz okres po 1918 r., po wskrzeszeniu diecezji.

Erygowanie diecezji janowskiej czyli podlaskiej było ściśle związane z wydarzeniami historycznymi, jakie miały miejsce na tych ziemiach. Upadek Napoleona oraz powołanie do istnienia Królestwa Polskiego Kongresowego i poddanie go zwierzchnictwu Rosji spowodowało, że car i jednocześnie król Polski Aleksander I wymógł na papieżu reorganizację Kościoła katolickiego na jego terenie. Car wyznaczył na pierwszego biskupa nowopowstałej diecezji Feliksa Łukasza Lewińskiego, starając się jednocześnie u papieża o potwierdzenie tej decyzji. Mimo pierwotnego sprzeciwu, po długich pertraktacjach, papież uznał tę decyzję jako nienaruszoną i 30 marca 1819 r. mianował ks. Lewińskiego biskupem diecezji janowskiej czyli podlaskiej. Biskup urodził się 24 października 1751 r. we wsi Lewino w ówczesnej diecezji włocławskiej. Świecenia prezbiteratu otrzymał 4 sierpnia 1776 r. we Włocławku, zaś 19 marca 1795 r. został konsekrowany na biskupa pomocniczego w diecezji włocławskiej.

Pierwszy biskup podlaski stanął wobec konieczności organizacji struktur diecezjalnych i rozwijania duszpasterstwa. Powołał do życia konsystorz, czyli kurię biskupią, zapewnił uposażenie i funkcjonowanie seminarium duchownemu. Zatroszczył się również o zaplecze materialne dla kapituły katedralnej, liczącej czterech prałatów i ośmiu kanoników. Terytorium diecezji zostało podzielone na 11 dekanatów. Biskup zamieszkał początkowo w budynku konsystorza, a następnie w zakupionym majątku Zakrze koło Łosic, ponieważ starania o odzyskanie dawnego zamku biskupów łuckich w Janowie Podlaskim nie powiodły się. Stamtąd biskup dojeżdżał do Janowa w celu załatwiania bieżących spraw duszpasterskich i administracyjnych oraz na celebracje liturgiczne. Pierwszy biskup diecezji janowskiej czyli podlaskiej zmarł 5 kwietnia 1825 r. w miejscowości Święte w ówczesnej diecezji kujawsko-kaliskiej i został pochowany we Włocławku, w podziemiach tamtejszej katedry, jego zaś serce umieszczono w katedrze janowskiej.

Jego następcą został bp Jan Marceł Gutkowski. Urodził się 27 maja 1776 r. w miejscowości Witkowo Pawlaki, w diecezji płockiej. Imię Marceł przyjął wstępując do zakonu Dominikanów. Pełnił różne funkcje w zakonie, był także naczelnym kapelanem wojsk Królestwa Polskiego Kongresowego. Jego kandydatura na biskupstwo janowskie była mocno popierana przez wielkiego księcia Konstantego. Po negocjacjach papież Leon XII mianował go dnia 3 lipca 1826 r. biskupem podlaskim. Jego konsekracja odbyła się 1 października tego roku, a ingres do katedry janowskiej odbył w jego imieniu biskup pomocniczy, Franciszek Ignacy Lewiński, brat zmarłego pierwszego biskupa janowskiego Feliksa Łukasza Lewińskiego.

Wbrew oczekiwaniom władz carskich, bp Gutkowski wykazywał troskę o podnoszenie stanu religijności diecezjan, poziomu duszpasterstwa oraz

o rozwój świadomości narodowej przez wiernych. Dbał o formację przygotowujących się do kapłaństwa oraz kleru, czemu służyły m. in. kongregacje dekanalne oraz egzaminy duchownych przed objęciem urzędów kościelnych. Biskup często zwracał się do duchownych w listach pasterskich, motywując ich do ofiarnej działalności w trudnych czasach. Podnoszeniu gorliwości pasterskiej i ożywianiu religijności diecezjan służyły wizytacje kanoniczne parafii.

Ważnym obszarem działalności pasterskiej bpa Gutkowskiego była obrona unitów i praw Kościoła katolickiego. Wystąpił on przeciwko rządowemu zakazowi udzielania posług religijnych unitom oraz, aby dzieci z małżeństw mieszanych były wychowywane w duchu prawosławnym. Opowiedział się także przeciwko konfiskacie i zakazowi czytania książki Józefa Hermanna Schmidta „Zgodność i różność między zachodnim i wschodnim Kościołem, czyli pomysł ku połączeniu odstępczej cerkwi greckiej z Kościołem rzymskokatolickim”. W skutek odnalezienia korespondencji biskupa z nuncjuszem wiedeńskim, w której informował Stolicę Apostolską o sytuacji w diecezji, oraz po sprzeciwie wobec składania sprawozdań dotyczących działalności bractw kościelnych w diecezji, car Mikołaj I zdecydował o usunięciu bpa Gutkowskiego z diecezji. W nocy z 28 na 29 kwietnia 1840 r. biskup został aresztowany, a 17 maja wywieziony do Ozieran w guberni mohylewskiej. Mimo starań Stolicy Apostolskiej bp Gutkowski nie został zwolniony. Na prośbę papieża, zrzekł się 19 maja 1842 r. rządów w diecezji, wskutek czego został zwolniony z aresztu z zakazem powrotu do Królestwa Polskiego. W 1843 r. wyjechał do Galicji i zamieszkał we Lwowie, gdzie w 1856 r. został mianowany arcybiskupem tytularnym marcjano-politańskim. Zmarł we Lwowie 3 października 1863 r. i został pochowany na Cmentarzu Łyczakowskim. Przed wywiezieniem z diecezji bp Gutkowski przekazał rządy ks. Bartłomiejowi Radziszewskiemu, kanonikowi katedralnemu, które później potwierdziła Stolica Apostolska. Administratorem diecezji został następnie ks. Józef Twarowski, regens seminarium. Bez biskupa diecezja podlaska pozostawała przez 17 lat.

Kolejny biskup podlaski, Piotr Paweł Beniamin Szymański, wywodził się z zakonu kapucynów. Urodzony 18 czerwca 1793 r. w Warszawie, mianowany biskupem 18 września 1856 r., przyjął sakrę 1 lutego 1857 r. w kościele św. Krzyża w Warszawie. Ingres do katedry janowskiej odbył 7 czerwca 1857 r. Jego posługiwanie pasterskie od początku nosiło silny rys maryjny. W opiekę Matki Bożej oddał powierzoną sobie wspólnotę diecezjalną. Wprowadził nabożeństwo majowe ze śpiewem litanii loretańskiej oraz zachęcał do innych nabożeństw i form kultu maryjnego. Kładł nacisk na rozwój trzeciego zakonu franciszkańskiego i innych bractw kościelnych. Upatrywał w nich m.in. środek do walki z pijaństwem.

Dla ożywienia religijności wiernych nakazał przeprowadzenie misji parafialnych w całej diecezji. W tym celu również sprowadził z Rzymu w 1859 r. relikwie św. Wiktora męczennika i umieścił je w katedrze w Janowie. Ich sprowadzenie dało początek kultowi tego świętego i odpustu ku jego czci, który odbywa się do dzisiaj. Innym środkiem mającym na celu pogłębienie religijności były listy pasterskie kierowane corocznie do diecezjan oraz przeprowadzane przez niego wizytacje kanoniczne parafii.

Czas pasterskiego posługiwania bpa Szymańskiego cechował się ożywieniem nastrojów społecznych i narodowych w Królestwie Polskim, które spotkały się z ostrymi reakcjami władz carskich. W okresie tym nastąpiły także silne działania mające na celu zlikwidowanie Kościoła unickiego. Działalność bpa Szymańskiego skierowana była zarówno ku rozwijaniu ducha narodowego, jak i utrzymywaniu dobrych relacji z Kościołem unickim, wspierając go w miarę intensyfikacji działań Rosjan zmierzających do likwidacji unii na Lubelszczyźnie i Podlasiu. Warto wspomnieć, że jednym z jego współkonsekratorów był biskup unicki Jan Teraszkiewicz. Bp Szymański nie potępił powstania styczniowego, chociaż uważał je za krok nierozważny, a także stanął w obronie ks. Stanisława Brzóska. Mimo nacisku rządu nie zdegradował go, chociaż stwierdził, że sprzeniewierzył się powołaniu kapłańskiemu.

Takie postępowanie bpa Szymańskiego i duchowieństwa diecezji janowskiej czyli podlaskiej spotkało się z radykalną reakcją władz carskich. Zamknięte zostały wszystkie męskie i żeńskie domy zakonne na terenie diecezji, biskupowi odebrano pensję rządową a kapitulę i seminarium dobra będące źródłem ich utrzymania. Aby uniemożliwić niesienie pomocy prześladowanym unitom, w 1866 r. władze carskie planowały przeniesienie stolicy diecezji z Janowa do Węgrowa, mimo protestów biskupa. W następnym roku jeszcze bardziej nasiliły się represje wobec diecezji oraz działania zmierzające do zlikwidowania unii. Ich skutkiem była samowolna likwidacja diecezji przez cara Aleksandra II 22 maja 1867 r. Jej terytorium przyłączono do diecezji lubelskiej, a 12 sierpnia 1867 r. bpa Szymańskiego wywieziono do Łomży i umieszczono w tamtejszym klasztorze kapucynów. Wyjeżdżając z Janowa biskup zabrał ze sobą obraz Matki Bożej Leśniańskiej, zaś władzę jurysdykcyjną przekazał administratorowi diecezji lubelskiej ks. Kazimierzowi Sosnowskiemu. Zmarł w Łomży 15 stycznia 1868 r. i został pochowany w krypcie klasztoru kapucynów. Jego doczesne szczątki zostały sprowadzone do Janowa Podlaskiego i - po uroczystym powtórny pogrzebie w dniu 14 kwietnia 2018 r. - spoczęły w kryptach biskupów w obecnej kolegiacie janowskiej. Stolica Apostolska protestowała wobec samowolnych decyzji carskich i dopiero 30 grudnia 1889 r. papież Leon XIII kanonicznie złączył diecezję podlaską z diecezją lubelską. Zbiegło się to

w czasie z nominacją na biskupstwo lubelskie ks. Franciszka Jaczewskiego, byłego rektora seminarium janowskiego.

Okres przyłączenia diecezji podlaskiej do lubelskiej cechował się intensywnym, często brutalnym, działaniem władz rosyjskich zmierzającym do całkowitej likwidacji Kościoła unickiego na Podlasiu i Lubelszczyźnie. Przemocą próbowano zmusić unitów do przejścia na prawosławie. Wielu duchownych unickich zostało aresztowanych i wywiezionych na Syberię. Na wiernych świeckich nakładano różnorakie podatki, przez co popadali oni w nędzę, byli również więzieni i wywożeni w głąb Rosji. W wielu wypadkach przeciwko unitom broniącym swych świątyń użyto przemocy. Do najbardziej znanych wydarzeń doszło w Drelowie 17 stycznia 1874 r. i w Pratulinie 24 stycznia 1874 r., kiedy to użyto broni palnej. W obu zdarzeniach zginęło po 13 osób, a rannych zostało prawie 200 unitów. Na rzecz cerkwi prawosławnej zabierano kościoły unickie, osadzając w nich prawosławnych duchownych.

Ze względu na pomoc niesioną unitom ucierpiał także Kościół rzymskokatolicki. Wielu duchownych było represjonowanych. Na cerkwie prawosławne zamieniono 17 kościołów łacińskich, w tym kościoły w Kodniu oraz w Leśnej Podlaskiej. Mimo to, unitom niesiono pomoc duchową i materialną. Swobodę religijną dawał im dopiero ukaz tolerancyjny z 1905 r. Wówczas to, pozbawieni własnych duchownych unicy na terenie dawnej diecezji podlaskiej w zdecydowanej większości przeszli do Kościoła rzymskokatolickiego.

Zmiany, jakie zaszły po I wojnie światowej, przede wszystkim odzyskanie niepodległości przez Polskę oraz potrzeby religijne i duszpasterskie na jej terenie, spowodowały konieczność dostosowania do nich struktur kościelnych. Wśród reform organizacyjnych Kościoła na ziemiach polskich było także przywrócenie diecezji podlaskiej, którego dokonał papież Benedykt XV 24 września 1918 r. Na biskupa diecezjalnego mianował ks. infułata Henryk Przeździecki. Ten, urodzony 17 lutego 1873 r. w Warszawie, kapłan archidiecezji warszawskiej, przyjął sakrę biskupią 17 listopada 1918 r. w archikatedrze warszawskiej, natomiast rządy w diecezji podlaskiej objął 30 listopada. W obliczu strat materialnych i duchowych jakich dokonały działania wojenne, biskup Przeździecki stanął przed koniecznością odbudowy życia religijnego diecezjan oraz zorganizowania struktur kościelnych. Powołał do istnienia radę konsultorów, kurię biskupią i sąd.

Ze względu na potrzeby duszpasterskie odzyskano kościoły zabrane i przeobrażone na cerkwie prawosławne. Zostało erygowanych wiele parafii, których liczba wzrosła ze 112 w 1918 r. do 264 w 1939 r., zaś liczba księży w tym okresie powiększyła się ze 189 do 409. W każdej parafii istniały zrzeszenia religijne tworzące Ligę Katolicką. W latach trzydziestych na terenie diecezji rozpoczęła

działalność Akcja Katolicka, obejmująca cztery stany, w celu ujednolicenia i skoordynowania działalności charytatywnej, opiekuńczej oraz oświatowej. Dla lepszej formacji katolików świeckich w 1938 r. powołany został utworzony Instytut Wyższej Kultury Religijnej w Siedlcach. Uporządkowaniu działalności pastoralnej i intensyfikacji życia religijnego służył Synod Diecezji Podlaskiej, który odbył się w 1923 r. W celu pogłębienia religijności diecezjan miał miejsce I Diecezjalny Kongres Eucharystyczny odbyty w 1929. W 1924 stolica diecezji została w przeniesiona z Janowa Podlaskiego do Siedlec.

Bp Przeździecki był orędownikiem idei wskrzeszenia unii. Uzyskawszy zgodę Stolicy Apostolskiej w latach 1925-1939 erygował 11 parafii neounickich. We współpracy z biskupem pińskim Zygmuntem Łozińskim organizował zjazdy unijne zwane Konferencjami Pińskimi. Odbyło się sześć takich konferencji. Bp Przeździecki uczestniczył ponadto w trzech podobnych zjazdach w Welehradzie na Morawach i we Lwowie, a także brał udział w przygotowaniu zjazdu w Wilnie. W 1938 r. z jego inicjatywy został wszczęty proces informacyjny w sprawie beatyfikacji męczenników unickich z Drelowa i Pratulina. Biskup Przeździecki zmarł 9 maja 1939 r. w Ortelu Królewskim i został pochowany w podziemiach katedry siedleckiej.

Okres II wojny światowej był dla diecezji podlaskiej, podobnie jak dla całego Kościoła w Polsce, trudnym czasem. Administratorem apostolskim z prawami biskupa rezydencjalnego był dotychczasowy biskup pomocniczy Czesław Sokołowski. Starał się, aby działalność duszpasterska była realizowana jak najlepiej w warunkach wojennych. Wraz z trzema wikariuszami generalnymi wizytował parafie diecezji. Przyjmował duchownych wysiedlonych z terenów okupowanych przez Niemcy i ZSRR; na terenie diecezji podlaskiej znalazło się ich ponad 60. Interweniował także u władz okupacyjnych o zwolnienie aresztowanych księży. Mimo starań diecezja podlaska poniosła znaczne straty podczas wojny. W obozach i egzekucjach zginęło 29 księży, a 35 było aresztowanych. Zniszczono 10 kościołów, zaś uszkodzeniu uległo 158.

Po zajęciu gmachu seminarium duchownego w Janowie Podlaskim w 1939 r. bp Sokołowski kierował przygotowaniem kleryków do kapłaństwa, które odbywało się w prywatnych mieszkaniach w Siedlcach. Zmuszony do opuszczenia mieszkania biskupiego, zamieszkał w prywatnym domu na terenie Siedlec, gdzie urządził kurię. Zmarł 11 listopada 1951 r. w Michalinie. Pochowany został na Cmentarzu Bródnowskim w Warszawie⁵.

⁵ B. Błoński. *Rys historyczny diecezji siedleckiej*. W: *Biskup Ignacy Świrski (1885-1968). Osoba i dzieło*. Red. B. Błoński. Siedlce: Wydawnictwo Unitas 2008 s. 9-21.

Po zakończeniu wojny biskupem siedleckim czyli podlaskim został ks. Ignacy Świrski, profesor Akademii Duchownej w Petersburgu, Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie i rektor seminarium duchownego w Białymstoku. Urodzony 20 września 1885 r. w Ellern w Inflantach, wyświęcony na kapłana 28 października 1913 r. w Rzymie, został konsekrowany na biskupa 30 czerwca 1946 r. w Białymstoku. Na okres jego pasterzowania przypada intensywny czas odnowy diecezji po zniszczeniach wojennych. Odbudowano katedrę w Siedlcach i wiele innych kościołów, zniszczonych lub uszkodzonych wskutek działań wojennych. Biskup podjął wieloraką działalność zmierzającą do podniesienia poziomu religijnego i moralnego diecezjan. Polecił przeprowadzić misje ludowe we wszystkich parafiach, które były prowadzone przez zespoły misjonarzy z duchowieństwa diecezjalnego i zakonnego. Charakterystycznym rysem duchowości i posługi pasterskiej bpa Świrskiego była troska o ubogich i działalność charytatywna. Wiele uwagi poświęcał także duszpasterstwu trzeźwości; pijaństwo uważał za problem osobisty wielu diecezjan, a także za problem rodzinny i wadę narodową. Na czas jego posługi w diecezji podlaskiej przypadały obchody Wielkiej Nowenny przez millennium chrztu Polski. Na każdy rok pracy duszpasterskiej kierował list pasterski; każdy z nich związany był z określonymi działaniami zmierzającymi do pogłębienia religijności. Charakterystyczny dla posługi bpa Świrskiego był jej rys maryjny, co miało odzwierciedlenie w podejmowanych inicjatywach pastoralnych, a następnie w duchowości diecezjan. Bp Świrski zmarł 25 marca 1968 r. w opinii świętości i został pochowany w podziemiach katedry siedleckiej⁶. Dnia 24 marca 2018 r. został rozpoczęty jego proces beatyfikacyjny.

Następcą bpa Świrskiego został bp Jan Mazur, urodzony 5 czerwca 1920 r., biskup pomocniczy diecezji lubelskiej. Dnia 17 listopada 1968 r. odbył ingres do katedry siedleckiej. Od początku swej posługi w diecezji kontynuował dzieło odnowy religijnej w duchu maryjnym. Z jego inicjatywy zorganizowane zostały liczne ogólnodiecezjalne uroczystości maryjne w sanktuariach na terenie diecezji oraz peregrynacje obrazów Matki Bożej Kodeńskiej i Matki Bożej Częstochowskiej oraz figury Matki Bożej Fatimskiej. Biskup kładł nacisk na rozwój duszpasterstwa trzeźwości. Kontynuowany był też proces beatyfikacyjny Męczenników Podlaskich. Powstało Stowarzyszenie Pamięci Unitów Podlaskich „Martyrium”. Wychodząc naprzeciw nowym wyzwaniom, w diecezji zaczęto wydawać własny tygodnik społeczno-religijny, a także powołano do

⁶ D. Lipiec, A. Sławatyniec. *Biskup Ignacy Świrski jako pasterz diecezji siedleckiej*. W: *Biskup Ignacy Świrski (1885-1968). Osoba i dzieło*. Red. B. Błoński. Siedlce: Wydawnictwo Unitas 2008 s. 93-114.

istnienia Katolickie Radio Podlasia. Na okres pasterskiej posługi bpa Mazura przypada czas zmian ustrojowych w Polsce, dzięki którym można było podjąć szereg inicjatyw pastoralnych i gospodarczych, niemożliwych do zrealizowania we wcześniejszym okresie. W tym czasie zbudowano 54 kościoły i 110 kaplic, rozbudowano 4 kościoły i erygowane zostały 23 parafie. Wybudowany został także kompleks budynków w Nowym Opolu koło Siedlec, w którym siedzibę znalazło seminarium duchowne.

W czasie posługi pasterskiej bpa Mazura dokonana została reorganizacja struktur Kościoła w Polsce. Papież Jan Paweł II 25 marca 1992 r. bullą *Totus tuus Poloniae populus* zmniejszył obszar diecezji siedleckiej czyli podlaskiej przyłączając do diecezji drohiczyńskiej dekanaty: sokołowski, sterdyński i węgrowski oraz części dekanatów: janowskiego, liwskiego i łosickiego. Zmianie uległa nazwa diecezji na „diecezja siedlecka” i została włączona do metropolii lubelskiej. Zmiany terytorialne spowodowały konieczność reorganizacji struktur dekanalnych w diecezji, dlatego w miejsce dekanatu liwskiego powołano dekanat grębkowski, z dekanatu garwolińskiego wydzielono dekanat osiecki, z dekanatu włodawskiego hański, dekanat bialski podzielono na dwa: południowy i północny, a łukowski na łukowski pierwszy i łukowski drugi. W związku z osiągnięciem wieku emerytalnego bp Jan Mazur został przeniesiony na emeryturę 25 marca 1996 r. Zmarł 26 września 2008 r. i został pochowany w podziemiach katedry siedleckiej.

W jego miejsce na biskupstwo siedleckie został powołany, urodzony 5 października 1931 r. w Toruniu, biskup pomocniczy archidiecezji gnieźnieńskiej Jan Wiktor Nowak. Ingres do katedry w Siedlcach odbył 21 kwietnia 1996 r. W okresie jego pasterskiej posługi miały miejsce liczne wydarzenia religijne o dużym znaczeniu dla diecezji. 6 października 1996 r. w Rzymie odbyła się beatyfikacja Męczenników z Pratulina. 10 czerwca 1999 r. papież Jan Paweł II odwiedził Siedlce. Bp Nowak wprowadził diecezję w trzecie tysiąclecie chrześcijaństwa. Uroczystości jubileuszowe Roku 2000 poprzedzone były intensywnym przygotowaniem, w którym duże znaczenie miały misje ludowe przeprowadzone we wszystkich parafiach diecezji. W 2001 r. oddano do użytku Centrum Charytatywno-Duszpasterskie w Siedlcach i podobne centrum w Białej Podlaskiej. Bp Nowak zmarł 25 marca 2002 r. i został pochowany w katedrze siedleckiej⁷.

Kolejnym biskupem siedleckim został ks. Zbigniew Kiernikowski, urodzony 2 lipca 1946 r. prezbiter archidiecezji gnieźnieńskiej, rektor Papieskiego

Instytutu Polskiego w Rzymie. Konsekrowany w Rzymie 20 maja 2002 r., 7 czerwca odbył ingres do katedry siedleckiej. W swojej posłudze kładł nacisk na odnowę życia religijnego w diecezji, promował zaangażowanie świeckich w Kościele. Za jego pasterzowania 2 lutego 2008 r. została erygowana kapituła kolegiacka i Fraternia Matki Bożej Królowej Rodzin w Parczewie oraz 20 kwietnia 2011 r. kapituła kolegiacka w Garwolinie i konwent „Lux Christi”, a 10 czerwca 2012 zainaugurowano II Synod Diecezji Siedleckiej. Decyzją papieża Franciszka 16 kwietnia 2014 r. bp Kiernikowski został przeniesiony na stolicę biskupią w Legnicy.

Nowym biskupem siedleckim 16 kwietnia 2014 r. został mianowany bp Kazimierz Gurda, urodzony 20 sierpnia 1953 r. w Książnicach Wielkich, biskup pomocniczy diecezji kieleckiej. Charakter pasterskiej posługi bpa Gurdy determinują zmiany społeczno-religijne, dokonujące się w Polsce i w diecezji siedleckiej. Biskup podjął liczne działania zmierzające do podniesienia poziomu religijności diecezjan kładąc szczególny nacisk na zaangażowanie świeckich w Kościele, zwłaszcza działających w zrzeszeniach religijnych. Ważnym przedsięwzięciem mającym na celu ożywienie poziomu religijności wiernych oraz stanu duszpasterstwa są obchody dwusetnej rocznicy erygowania diecezji i stulecia jej odnowy, a zwłaszcza II Synod Diecezji Siedleckiej.

Religijność wierzących i duszpasterstwo w diecezji siedleckiej (między tradycją a ponowoczesnością)

Diecezja siedlecka jest postrzegana jako tzw. diecezja tradycyjna, charakteryzująca się ugruntowanym i stabilnym stanem religijności wiernych oraz utrwalonymi i sprawdzonymi formami działalności pastoralnej duchownych. U podstaw takiego obrazu diecezji leży przekonanie o silnej roli tradycji lokalnej i narodowej, której integralnym elementem jest katolicyzm. Przekonanie to wzmacniane jest przez fakt braku większych ruchów ludnościowych, jakie dotknęły ziemie polskie po II wojnie światowej, mających wpływ na religijność ludzi nimi dotkniętych. Wskazuje się ponadto na wpływ religijności wschodniochrześcijańskiej, z jej mistycyzmem i emocjonalnym przywiązaniem do Boga i Kościoła, zwłaszcza we wschodniej części diecezji siedleckiej.

Ta tradycyjna religijność mieszkańców diecezji siedleckiej ulega jednak licznym przemianom. Mimo, że na terenie diecezji brak jest dużych ośrodków miejskich, silniej ulegających sekularyzacji i laicyzacji, procesy te jednak zachodzą i mają różnorakie skutki. Południowe Podlasie, część Mazowsza i Lubelszczyzny, na których leży diecezja siedlecka ulegają procesom laicyzacyjnym tak, jak inne tereny Polski, chociaż procesy te mają lokalną specyfikę, którą można uchwycić w kategoriach ilościowych i jakościowych.

⁷ F. Dudka. *Zarys historyczny dziejów Diecezji Siedleckiej*. W: *Katalog Diecezji Siedleckiej 2003*. Red. E. Jarmoch. Siedlce: Kuria Diecezjalna 2003 s. 47-52.

Zmiany w religijności diecezjan, jakie dokonały się po jej przywróceniu do życia w 1918 r., a zwłaszcza po przemianach społeczno-politycznych 1989 r., są zauważalne przede wszystkim w ich przekonaniach, uczestnictwie w kulcie religijnym i modlitwie oraz w zaangażowaniu w życie lokalnych wspólnot religijnych.

Od dawna zauważano zjawisko selektywizmu w przekonaniach religijnych katolików w Polsce. Polega ono na wybiórczym traktowaniu prawd wiary i zasad moralności chrześcijańskiej. Wśród prawd wiary i zasad życia chrześcijańskiego stosunkowo najmniejszą aprobatą cieszyły się te odnoszące się do życia małżeńsko-rodzinnego i etyki seksualnej. Podobnie jest w diecezji siedleckiej. Małżeństwo już zawarte i oparte na nim rodzina cieszą się dużym szacunkiem. Z badań przeprowadzonych na użytek prac synodalnych wynika, że 88,7% badanych diecezjan uważa zdradę małżeńską za niedopuszczalną. Aborcję, jako niedopuszczalną określiło 72,7%, zapłodnienie *in vitro* 40,6%, a 15,5% spośród nich nie miało własnego poglądu dotyczącego tego problemu. Jednakże jedynie 33,9% opowiedziało się zdecydowanie przeciwko stosowaniu środków antykoncepcyjnych, 31,1% ich stosowanie uzależnia od okoliczności, a aż 19,8% dopuszcza ich stosowanie w każdych okolicznościach. Zdecydowanie przeciwko eutanazji wystąpiło 68,2% badanych. Niestety, za niedopuszczalnością rozrodu opowiedziało się tylko 52,1% z nich, zaś 31,4% uzależniło jego możliwość od okoliczności. W podobnych odsetkach badani diecezjanie wypowiedzieli się w kwestii konkubinatów i współżycia seksualnego przed zawarciem małżeństwa. Tylko 58,4% badanych diecezjan uważa tzw. wolne związki za niedopuszczalne, zaś 22,6% uzależnia je od okoliczności egzystencjalnych osób w nie wchodzących. Podobny jest stosunek badanych diecezjan do kohabitacji młodych ludzi i współżycia seksualnego przed ślubem. Jedynie 59,3% z nich uważa takie postępowanie za niedopuszczalne, zaś 23,4% uzależnia je od okoliczności. Należy zauważyć, że przeciwko związkom homoseksualnym zdecydowanie opowiedziało się 83,7% badanych. Takie przekonania katolików wskazują na daleko idący wpływ procesów laicyzacyjnych, inicjowanych i wspieranych przez środowiska liberalne, posługujące się często mediami o takim charakterze.

Wpływ procesów laicyzacyjnych dostrzegany jest zwłaszcza w stosunku badanych katolików do udzielania Komunii św. osobom rozwiedzionym żyjącym w nowych związkach. Za niedopuszczalne takie postępowanie uważa 27,5%, za dopuszczalne 23,0%, od okoliczności uzależnia je 25,2%, zaś nie ma zdania 19,4% spośród nich. Dalekie od nauczania Kościoła są poglądy badanych na świętowanie niedzieli. Tylko 23,6% z nich uważa handel w niedzielę za niedopuszczalny, natomiast 18,1% za dopuszczalny, a aż 47,3% uzależnia

jego możliwość od okoliczności. Takie przekonania badanych diecezjan wskazują także na niewystarczalność działalności pastoralnej. Wysokie odsetki badanych opowiadających się za nauczaniem Kościoła wskazują na skuteczność wysiłków duszpasterzy, a zwłaszcza przepowiadania, oraz na rangę, jaką nadaje się poszczególnym prawdom wiary i zasadom moralności w duszpasterstwie.

Budzącym nieporozumienia i emocje jest nadal nauczanie Kościoła w kwestiach społecznych. Przez wiele osób, także wierzących, jest ono postrzegane jako zaangażowanie w dziedzinę polityki. Za dopuszczalne zabieranie głosu przez Kościół w sprawach publicznych i moralności życia społecznego uważa 40,0% badanych diecezjan, zaś 30,2% uzależnia je od okoliczności. Zdecydowanie przeciwko opowiadaniu się Kościoła za jakąkolwiek opcją polityczną wypowiedziało się 67,0% badanych. Takie wyniki badań wskazują, że pamięć wydarzeń z poprzedniej epoki historyczno-społecznej oraz przemian ustrojowych w Polsce jest żywa⁸.

Pod względem uczestnictwa wiernych w liturgii i realizacji życia modlitewnego diecezja siedlecka należy do przeciętnych diecezji w Polsce. Według Instytutu Statystyki Kościoła Katolickiego, w 2015 r. 47,7% wiernych uczestniczyło w niedzielnej Mszy św. Zauważa się jednocześnie stale utrzymującą się tendencję spadkową od 1992 r., czyli od istnienia diecezji w obecnym kształcie prawnego-organizacyjnym. Ten czasokres pokrywa się z epoką przemian społeczno-kulturowych i religijnych, jakie dokonują się w Polsce po 1989 r. Należy jednak zauważyć, że regularne uczestnictwo we Mszy św. niedzielnej zadeklarowało 88,1% badanych diecezjan, jak również to, iż w liturgii eucharystycznej uczestniczą oni w sposób świadomy. Msza św. jest dla nich przede wszystkim przeżyciem religijnym. Przychodzą, aby spotkać się z Bogiem, jakkolwiek wielu przychodzi dla uspokojenia sumienia lub z poczucia obowiązku. Jednakże niewielki jest odsetek tych, którzy robią to głównie, aby dostosować się do oczekiwań rodziny (20,2%) lub ze względu na opinię innych osób (7,2%). Wyniki badań wskazują na pogłębioną motywację w sprawie uczestnictwa we Mszy św., a także o tym, że dokonuje się przejście od „Kościółu losu” do „Kościółu wyboru”. Świadczyć o tym może także odsetek przystępujących do Komunii św., który się zwiększył z 16,3% w 1992 r. do 20,8% w roku 2015⁹. Także odsetek

⁸ Zob. J. Zowczak. *Postawy katolików praktykujących*. W: *Postawy katolików praktykujących i odbiór duszpasterstwa parafialnego w diecezji siedleckiej. Diagnoza socjologiczna i postulaty pastoralne*. Opr. W. Sadłoń. M. Tutak. T. Wielebski. J. Zowczak. Warszawa-Siedlce: Wydawnictwo Unitas 2017 s. 31-110.

⁹ W. Sadłoń. *Zakres przedmiotowy i podmiotowy badania*. W: *Postawy katolików praktykujących...* s. 13-17.

deklarujących praktykowanie adoracji Najświętszego Sakramentu w sposób regularny (27,9%) i nieregularny (37,2%) wskazuje na świadome i dobrowolne podejmowanie aktów religijnych oraz na znaczącą rolę religijności w życiu codziennym diecezjan siedleckich.

Jako wysoki należy ocenić odsetek badanych deklarujących regularne (52,2%) i nieregularne (36,3%) przystępowanie do sakramentu pokuty i pojednania. Ważne jest również to, że dla spowiadających się jest to przede wszystkim spotkanie z miłosiernym Ojcem i oczyszczenie z grzechów, w mniejszym natomiast stopniu wypełnienie prawa kościelnego i ukojenie wyrzutów sumienia. Wyniki badań wskazują, że wierni diecezji siedleckiej przystępują do sakramentu pokuty i pojednania w sposób świadomy, jak również to, iż wysiłki duszpasterzy zmierzają we właściwym kierunku i są skuteczne w odniesieniu do tych, którzy znajdują się w zasięgu ich oddziaływania.

Jako wysoki należy ocenić odsetek badanych uczestniczących regularnie w rekolekcjach parafialnych (86,5%), podobnie jak podejmujących post ścisły w Środę Popielcową i Wielki Piątek Męki Pańskiej (90,2%). W pozostałe piątki roku podejmuje wstrzemięźliwość regularnie (62,0%) lub nieregularnie (20,8%) 82,8% uczestników badań. Należy jednak zauważyć, że powyższe praktyki należą do najmocniej akcentowanych w duszpasterstwie parafialnym i ponadparafialnym. Konieczność ich realizacji określana jest bowiem przykazaniami kościelnymi.

Na niższym poziomie realizowane są inne praktyki religijne. Jako problem i wyzwanie dla duszpasterstwa, przede wszystkim parafialnego, należy wskazać fakt, że znaczny odsetek badanych diecezjan nie modli się wspólnie z członkami swojej rodziny wcale (19,3%) lub modli się jedynie sporadycznie (29,4%). Wyzwaniem pastoralnym jest też to, że 16,8% badanych wcale nie czyta Pisma św., a 37,5% czyni to jedynie sporadycznie. Optymizm budzi z kolei otwartość badanych na własną formację. 55,3% z nich odczuwa potrzebę pogłębiania życia duchowego, 56,2% potrzebę pogłębiania formacji intelektualnej. Dla 56,9% badanych diecezjan rozumienie Pisma św. nie stanowi problemu, co świadczy pozytywnie o dotychczasowej formacji religijnej, jak również jest dobrym prognostykiem dla jej dalszego prowadzenia, mimo że mniej niż połowa z respondentów regularnie (15,7%) lub nieregularnie (26,8%) czyta Biblię. Podobnie, 78,3% badanych nie ma trudności ze zrozumieniem prawd wiary chrześcijańskiej¹⁰.

Charakterystyczną cechą religijności tradycyjnej jest poczucie więzi ze wspólnotą religijną. Wynikało ono z faktu, że wspólnota lokalna była zarówno

wspólnotą życia, jak i wspólnotą religijną chrześcijan. Dotyczyło to zwłaszcza parafii, w której toczyło się niemal całe życie wierzących, zarówno indywidualne, rodzinne i społeczne, jak również religijne. Przynależność do wspólnoty religijnej była ważnym czynnikiem funkcjonowania w społeczności lokalnej. Bycie członkiem społeczności lokalnej pociągało za sobą członkostwo we wspólnocie religijnej i odwrotnie. W doświadczeniu osób stanowiących tę wspólnotę wiary i życia przywiązanie do „małej ojczyzny” i parafii odgrywało ważną rolę. Badani wierni diecezji siedleckiej wskazują na duży stopień przywiązania do własnej parafii, co może wskazywać na tradycyjny charakter ich religijności. 80,4% spośród nich zadeklarowało zdecydowanie, że czują się związani ze swoją parafią. Nie jest to jednak jedynie przywiązanie emocjonalne, lecz świadoma więź z Kościołem. 89,1% badanych diecezjan wskazało bowiem, że Kościół jest przede wszystkim wspólnotą wierzących, zaś jedynie dla 28,4% spośród nich jest on głównie instytucją. Świadczy to, że wierni diecezji siedleckiej pojmują Kościół w świetle aktualnego *Magisterium Ecclesiae*, jak również o tym, że w przepowiadaniu propagowana jest wizja Kościoła zawarta w nauczaniu Soboru Watykańskiego II.

Przywiązanie do Kościoła przez własną parafię przejawia się w konkretnym zaangażowaniu w jej życie i działalność. 97,2% badanych wiernych diecezji siedleckiej regularnie przyjmuje księdza z wizytą duszpasterską zwaną kolędą. W opinii 61,3% z nich, daje ona możliwość przede wszystkim wyrażenia opinii o życiu parafii i duszpasterstwie na jej terenie. W mniejszym stopniu kolęda jest okazją do poruszania spraw osobistych i indywidualnych: wyjaśniania prawd wiary i zasad moralności (53,7%) lub rozwiązywaniu problemów osobistych (38,4%). O przywiązaniu do parafii świadczy także zaangażowanie w jej utrzymanie. Znaczny odsetek badanych, bo 83,2%, deklaruje regularne składanie ofiar na tacę, czyli na bieżące utrzymanie zaplecza duszpasterskiego, zaś 57,7% deklaruje regularny udział w zbiórkach na rzecz remontów i innych poważnych inwestycji w parafii. Niestety, znaczny jest odsetek badanych wiernych, którzy w ogóle nie angażują się w osobistą pomoc w prace parafialne (37,7%).

W swoim nauczaniu Sobór Watykański II wskazuje na konieczność podmiotowego zaangażowania katolików świeckich w życie wspólnotowe, zwłaszcza w swoich parafiach. Samych świeckich zachęca do podejmowania odpowiedzialności za Kościół przez parafię, zaś duszpasterzy do włączania laikatu do aktywnej współpracy. Z badań naukowych wynika, że parafialne rady duszpasterskie istnieją w 94,6% parafii diecezji siedleckiej. Jest to odsetek wyższy

¹⁰ J. Zowczak. *Postawy katolików praktykujących*. W: *Postawy katolików praktykujących...* s. 31-54.

niż przeciętny w Kościele w Polsce (80,3%)¹¹. Jednakże tylko 22,7% badanych wiernych diecezji siedleckiej jest przekonana, że ma realny wpływ na życie własnych parafii. Dzieje się tak mimo, iż 74,7% spośród nich uważa własnego proboszcza za otwartego na parafian, 46,6% dostrzega, że proboszcz radzi się parafian, a 59,7% że korzysta z ich pomocy. Wyniki badań wskazują na względnie niską świadomość podmiotowości w Kościele u wiernych diecezji siedleckiej, co implikuje konieczność bardziej intensywniej pracy nad wcielaniem w życie nauczania soborowego.

Na konieczność bardziej intensywnego wcielania w praktykę pastoralną i życie parafialne wskazań Soboru Watykańskiego II wskazuje także stan zaangażowania parafian w zrzeszenia religijne. Według zdecydowanej oceny 57,7% badanych diecezjan, istnieje taka możliwość w ich parafiach, jednakże tylko 6,7% spośród nich pragnie wstąpić w ich szeregi¹². Można więc wysnuć wniosek, że pragnący pogłębiać swoje więzi z Bogiem diecezjanie siedleccy w znaczącym odsetku chcą czynić to w sposób indywidualny. Wniosek ten potwierdza również odsetek badanych, którzy chcieliby włączyć się aktywnie w liturgię parafialną. Jest ich tylko 12,7%, zaś odsetek aktualnie angażujących się jako lektorzy, ministranci, psalterzyści itp. wynosi 7,4%. Ci, którzy nie chcą w ten sposób angażować się w życie swoich parafii stanowią 40,1% badanych. Należy zauważyć, że zdecydowana większość badanych deklaruje jednocześnie systematyczne uczestnictwo w liturgii niedzielnej.

Ważną dziedziną życia Kościoła i realizacji duszpasterstwa, będącej jednocześnie przejawem miłości chrześcijańskiej, jest działalność charytatywna. Podstawowym terenem jej urzeczywistniania jest diecezja, która dysponuje licznymi narzędziami, warunkującymi skuteczną pomoc potrzebującym. Ważną płaszczyzną realizacji działalności charytatywnej jest także parafia, ponieważ głównie na jej terenie poszczególni potrzebujący mogą otrzymywać wsparcie. Na terenie diecezji siedleckiej istnieje 19 Parafialnych Zespołów Caritas i 89 Szkolnych Kół Caritas. Mimo niewielkiej liczby parafii, w których działalność charytatywną realizują Parafialne Zespoły Caritas, w opinii badanych wiernych diecezji siedleckiej taka działalność na terenie parafii jest prowadzona. 77,8% badanych wiernych uważa, że w parafiach udzielana jest pomoc osobom chorym, 79,7%, że jest ona udzielana osobom ubogim, 67,7% rodzinom wielodzietnym, a 61,4% osobom uzależnionym. Wysokie wyniki

¹¹ W. Sadłoń. *Duszpasterskie rady parafialne w Polsce na podstawie badań empirycznych*. „Teologia Praktyczna” 14:2013 s. 76-77.

¹² M. Tutak. T. Wielebski. *Odbiór duszpasterstwa parafialnego*. W: *Postawy katolików praktykujących ...* s. 111-142.

uzyskane w badaniach prowadzonych na użytek prac synodalnych wskazują, że działalność charytatywna w parafiach diecezji siedleckiej prowadzona jest bądź przez parafialne zespoły charytatywne, które nie zostały przekształcone w Parafialne Zespoły Caritas, bądź też indywidualnie, w sposób spontaniczny, przez proboszczów lub delegowane przez nich osoby. Należy również zauważyć, że 44,9% badanych diecezjan wskazało na możliwość skorzystania z pomocy katolickiej poradni rodzinnej¹³.

Z wiarą, nadzieją i miłością ku pełni życia w Chrystusie

Zmiany społeczno-religijne dokonujące się na terenie diecezji siedleckiej skutkują postępującymi procesami laicyzacji i sekularyzacji. Jakkolwiek procesy laicyzacyjne są udziałem wszystkich środowisk życia wiernych, to szerszy zakres i głębsze skutki mają one w miastach niż na wsi. Powszechnie występującym zjawiskiem jest obecność w jednym środowisku lokalnym osób głęboko wierzących i systematycznie praktykujących obok dystansujących się od Kościoła i deklarujących się jako niewierzące. Liczba osób, zwłaszcza dystansujących się od Kościoła, wzrasta. Obecność osób o różnym stosunku do wiary w tym samym miejscu i czasie stanowi duże wyzwanie dla Kościoła i jego duszpasterstwa, ponieważ wymaga zróżnicowanej „oferty pastoralnej”. Dotyczy to przepowiadania słowa Bożego, liturgii i modlitwy oraz realizacji miłości chrześcijańskiej.

Pogłębiające się procesy laicyzacyjne na terenie diecezji siedleckiej, jakkolwiek wywierające względnie mniejsze skutki niż w innych diecezjach w Polsce, zwłaszcza w wielkich miastach, których diecezja siedlecka jest pozbawiona, zwracają uwagę na potrzebę uwzględnienia tych skutków przede wszystkim w przepowiadaniu słowa Bożego. Postrzeganie wiary przez wielu diecezjan głównie jako przekonania o istnieniu Boga oraz osłabienie osobistych więzi z Nim, przejawiające się w osłabieniu uczestnictwa w liturgii oraz praktykowaniu modlitwy, zwraca uwagę na potrzebę przepowiadania o charakterze kerygmatycznym. Głoszenie kerygmatu prowadzi do osobistego spotkania człowieka z osobowym Bogiem i wzywa do udzielenia Mu egzystencjalnej odpowiedzi na Jego wezwanie. Uwarunkowania społeczno-religijne przepowiadania słowa Bożego w diecezji siedleckiej zwracają uwagę na konieczność głoszenia kerygmatu w trojaki sposób, skierowanego do trzech grup mieszkańców diecezji. Pierwszą grupą adresatów są osoby wierzące i związane ze wspólnotą Kościoła. Żyjąc jednak w środowiskach ulegających coraz bardziej dechrystianizacji, potrzebują one wsparcia ze strony wspólnoty wierzących, a zwłaszcza

¹³ Tamże s. 137-139.

duszpasterzy. Konieczne jest takie przepowiadanie do nich skierowane, dzięki któremu mogą umocnić swoją wiarę i wypełnić przyrzeczenia chrzcielne i składane przy udzielaniu sakramentu bierzmowania. Drugą grupą diecezjan, do której należy kierować przepowiadanie kerygmatyczne są ci, którzy prezentują selektywizm w przyjmowaniu prawd wiary i zasad moralności chrześcijańskiej, nie posiadają pogłębionych więzi z Bogiem i Kościołem, co przejawia się w ich postawach i wyborach życiowych. Tych należy doprowadzić do osobowego spotkania z Ojcem, przez Chrystusa, w Duchu Świętym. Trzecią grupą mieszkańców diecezji, do których należy kierować przepowiadanie o charakterze kerygmatycznym są osoby, które nie miały więzi z Bogiem lub taką więź z różnych powodów utraciły. Celem głoszenia kerygmatu takim osobom jest wzbudzenie w nich wiary i nawrócenie, a w rezultacie również pełne włączenie do wspólnoty Kościoła.

W głoszeniu kerygmatu szczególna rola przypada homilii. Będąc częścią liturgii Mszy św., homilia służy nie tylko wyjaśnianiu prawd wiary zawartych w czytaniach biblijnych, ale otwarciu się słuchaczy na Boga. Odwołuje się do doświadczenia egzystencjalnego słuchających i prowadzi do osobowego spotkania z Bogiem, który zbawia człowieka i włącza go w swoje życie. Opierając się na tekstach biblijnych aktualizuje ich orędzie odnosząc do konkretnej, życiowej sytuacji wierzących. Ze względu na fakt, że homilia głoszona jest w niedzielę i święta oraz podczas sprawowania sakramentów i sakramentaliów, kierowana jest ona przede wszystkim do osób wierzących, uczestniczących w liturgii. Zwłaszcza podczas celebrowania Eucharystii adresowana jest ona do osób pragnących umacniać i pogłębiać swoje więzi z Bogiem. *Magisterium Ecclesiae* wskazuje, że homilie powinny być głoszone we wszystkie niedziele i święta podczas Mszy św. z udziałem ludu (KPK kan. 767). Jako pożyteczne wskazuje się głoszenie krótkich homilii także w dni zwykłe.

Nauczanie Kościoła wskazuje także na potrzebę głoszenia homilii podczas sprawowania pozostałych sakramentów i sakramentaliów, a zwłaszcza sakramentu chrztu, małżeństwa oraz obrzędów pogrzebowych (zob. EN 43). Również wówczas na czoło wysuwa się potrzeba przepowiadania kerygmatu. Homilia powinna także przybliżyć treści sprawowanych obrzędów, wyjaśniać znaki i gesty liturgiczne i odnosić je do życia chrześcijańskiego. Za głoszeniem homilii podczas takich celebracji przemawiają także względy duszpasterskie. Zauważa się, że gromadzą się na nich osoby o wierze niepgłębionej i selektywnej, dystansujące się od Kościoła i wiodące tryb życia odbiegający od wzorców chrześcijańskich. O ich obecności decydują często względy natury czysto ludzkiej. Zdarza się również, że uczestnikami są osoby deklarujące się jako niewierzące. One także przybywają powodowane motywami naturalnymi

lub humanistycznymi. Przepowiadający mają wówczas unikalną możliwość kierowania orędzia zbawczego do osób, które rzadko lub wcale nie bywają słuchaczami słowa Bożego. Uwzględniając ich sytuację egzystencjalną i charakter relacji z Bogiem i Kościołem powinni kierować ku nim kerygmat, aby obudzić w nich pragnienie bliższego poznania Boga i nawiązania lub pogłębienia osobistej więzi z Nim.

Braki w wiedzy religijnej diecezjan siedleckich, a niejednokrotnie rozdział między poziomem wiedzy ogólnej a poziomem wiedzy religijnej przez nich posiadanej, czego skutkiem jest także selektywizm w akceptacji prawd wiary i zasad moralności chrześcijańskiej, zwracają uwagę na potrzebę intensyfikacji formacji intelektualnej wiernych. Formą przepowiadania, która obejmuje największy odsetek wiernych diecezji siedleckiej, jest homilia i to na niej spoczywa główny ciężar odpowiedzialności za przekaz treści wiary. W przepowiadaniu homilijnym należy wykorzystać to, że prawdy wiary i zasady życia chrześcijańskiego są przedkładane na podstawie tekstów biblijnych, w trzyletnim cyklu, obejmującym cały depozyt prawdy objawionej. Przepowiadanie homilijne implikuje także głoszenie treści Objawienia nie w sposób abstrakcyjny, oderwany od rzeczywistości, lecz w ścisłym powiązaniu z sytuacją egzystencjalną jego adresatów.

Znacząca rola w proklamowaniu i wyjaśnianiu Objawienia Bożego przypada katechezie. Z badań przeprowadzonych na użytek prac synodalnych wynika, że większość diecezjan siedleckich opowiada się za obecnością katechezy w szkole. Katechizacja szkolna określana bywa także nauką religii ze względu na jej stan prawno-organizacyjny, a niekiedy także na sposób przekazu treści religijnych. Realizacja katechizacji w szkołach jest również wysoko oceniana przez badanych wiernych.

Zwraca się uwagę na konieczność rozwijania katechizacji pozaszkolnej, zwłaszcza parafialnej. Wskazuje się na potrzebę zaakcentowania aspektu kerygmatycznego i mistagogicznego katechezy, niedostatki którego zauważa się w katechezie szkolnej. Istnieje potrzeba dowartościowania katechezy w ramach przygotowania do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej, jak również do sakramentu bierzmowania. Przygotowanie do przyjęcia tych sakramentów nie może ograniczać się do instruktażu o charakterze organizacyjnym, ale musi prowadzić do osobowego spotkania z Bogiem i pogłębienia więzi z Nim. Konieczne są jednolite programy o zasięgu diecezjalnym, według których takie przygotowanie należy realizować.

Chociaż katecheza dzieci i młodzieży jest dobrze rozwinięta, na trudności organizacyjne natrafia katecheza osób dorosłych. Wskazuje się na możliwości katechezy młodych dorosłych w ramach bliższego i bezpośredniego

przygotowania do sakramentu małżeństwa, a następnie rodziców i chrzestnych podczas przygotowania do udzielenia chrztu dzieciom, jak również rodziców, których dzieci mają pierwszy raz przystąpić do spowiedzi i Komunii świętej lub bierzmowania. Są to okoliczności angażujące dorosłych w sprawy wiary w większym zakresie niż zazwyczaj, dzięki czemu te okresy czasu można wykorzystać na ich formację chrześcijańską. Formacja rodziców, prowadzona równolegle do formacji ich dzieci, wymaga działań opartych na wcześniej przygotowanym programie. Program formacji kandydatów do małżeństwa oraz rodziców powinien także zawierać katechezę zorientowaną kerygmatycznie i mistagogicznie.

Dużym wyzwaniem pozostaje katecheza ogółu dorosłych. Uczęszczającym na niedzielą Mszę św. proponuje się katechezę prowadzoną przed liturgią. Katechizacja taka wymaga również programu obejmującego jej treść i ramy organizacyjne. Program taki powinien mieć charakter ogólnodiecezjalny i być realizowany we wszystkich parafiach.

Znacznym zainteresowaniem i dużym szacunkiem wśród wiernych cieszą się rekolekcje parafialne. Dla dużej części uczestników są one okazją do pogłębienia więzi z Bogiem i poszerzenia wiedzy religijnej. W obecnej sytuacji spadku poziomu świadomości religijnej diecezjan pożyteczne jest przywrócenie tzw. nauk stanowych, adresowanych do mężczyzn, kobiet, seniorów i innych grup wiernych, w których prawdy wiary i zasady moralności chrześcijańskiej w większym stopniu uwzględniają sytuację tych osób i lepiej odpowiadają na ich pytania egzystencjalne i religijne. Należy również zachęcać wiernych do uczestnictwa w rekolekcjach zamkniętych, zarówno osoby indywidualne, jak i małżeństwa oraz całe rodziny. Trzeba w związku z tym poszerzyć ofertę pastoralną w tym zakresie.

Wyzwaniem pastoralnym jest głoszenie Dobrej Nowiny osobom nieuczęszczającym na liturgię, dystansującym się od Kościoła i określającym siebie jako niewierzące. Takie osoby są przede wszystkim adresatami kerygmatu. Na płaszczyźnie parafialnej osoby takie są przedmiotem pastoralnej troski proboszczów i ich współpracowników, duchownych, osób konsekrowanych i świeckich. Działalność pastoralna kierowana do takich osób ma w znacznej mierze charakter indywidualny. Mając jednak na uwadze, że parafia jest wspólnotą misyjną, ewangelizowaną i ewangelizującą, konieczne jest wsparcie starań osób duchownych, udzielane w pierwszej kolejności przez ich współpracowników, najbardziej zaangażowanych w życie religijne parafii. W dziele głoszenia kerygmatu osobom dystansującym się i niewierzącym na płaszczyźnie diecezjalnej duże znaczenie przywiązuje się do szkół nowej ewangelizacji. Szkoły takie realizują inicjatywy pastoralne o zasięgu ponadparafialnym lub

nawet ponaddiecezjalnym, prowadząc różnorakie działania, od preewangelizacyjnych do przepowiadania kerygmatycznego. Prowadzą one także formację ewangelizatorów, którzy w parafiach głoszą kerygmat, wydatnie wspomagając duchownych. Nauczanie Kościoła wskazuje również na potrzebę rozwijania katechumenatu dorosłych (AS 129), który w diecezji siedleckiej staje się coraz bardziej koniecznością.

Działalność ewangelizacyjną i preewangelizacyjną prowadzą media diecezjalne: radio, drukowany tygodnik oraz portal informacyjny, a ponadto parafie poprzez własne media: głównie gazetki parafialne i parafialne strony internetowe. Charakterystyczną cechą mediów diecezjalnych w diecezji siedleckiej jest ich niezależność od ogólnopolskich sieci medialnych, która stanowi także o ich oryginalności i możliwości dostosowania oferty do aktualnej sytuacji i wyzwań. Niezależność od większych twórców i nadawców jest wartością, którą warto podtrzymywać. Jednocześnie należy nadal pracować nad ich rozwojem oraz profesjonalizmem ich twórców. Dalszego rozwoju wymagają także media parafialne. Nie każda parafia dysponuje jeszcze własną stroną internetową i nie każda wydaje gazetkę. Treści zawarte w mediach parafialnych mają służyć przybliżeniu osobom zainteresowanym aktualnych wydarzeń, ale przede wszystkim powinny stać się narzędziem ewangelizacji. Na jej potrzebę i wartość wskazują uczestnicy badań przeprowadzonych na użytek prac synodalnych.

Należy także rozwijać szkolnictwo katolickie w diecezji siedleckiej. Misją szkół katolickich realizujących różne etapy edukacyjne jest nie tylko kształcenie i wychowanie, ale integralna formacja chrześcijańska uczniów. Stawiają one sobie za cel również taką formację ich rodziców i opiekunów. Także nauczyciele i inni pracownicy są adresatami formacji religijnej, by prowadzona przez nich działalność w jak największym stopniu przyczyniała się do realizacji misji szkoły. Zadaniem szkoły jest także tworzenie szeroko rozumianej wspólnoty, której członkami są jej pracownicy, uczniowie i ich bliscy.

Treścią przepowiadania, we wszystkich formach i wszystkich miejscach, powinien być cały depozyt wiary, czyli wszystkie prawdy wiary i zasady życia chrześcijańskiego, zawarte w Objawieniu Bożym. Świadomość tego, że nie wszystkie prawdy i zasady są jednakowo chętnie słuchane i akceptowane nie może stanowić powodu do ich przemilczania lub umniejszania ich znaczenia. Laicyzacja osób lub całych środowisk jest wyzwaniem, a jednocześnie motywem do zwiększenia wysiłku ewangelizacyjnego. Wymaga tego wierność objawiającemu się Bogu oraz posłannictwu, którym Kościół został obdarzony. Poddawane w wątpliwość lub odrzucane prawdy wiary i zasady moralności chrześcijańskiej powinny być tym bardziej podejmowane, wyjaśniane i proklamowane.

Przepowiadanie powinno mieć charakter mistagogiczny. Brak pogłębionej wiedzy dotyczący zarówno wertykalnego, jak horyzontalnego charakteru liturgii, jaki prezentuje znaczny odsetek diecezjan siedleckich, wskazuje na konieczność wyjaśniania znaków i obrzędów liturgicznych, a przede wszystkim na potrzebę wprowadzania w misteria chrześcijańskie. Charakter mistagogiczny powinno mieć przygotowanie do sakramentów inicjacji chrześcijańskiej oraz do pozostałych sakramentów, Liturgii Godzin, jak również do uczestnictwa w nabożeństwach Ludu Bożego.

Nauczanie Kościoła po Soborze Watykańskim II wskazuje na indywidualny i wspólnotowy wymiar sakramentów. Sakrament chrztu czyni człowieka dzieckiem Bożym, a jednocześnie włącza go do wspólnoty wierzących – Kościoła. Szafowanie tego sakramentu jest przez to świętem rodziny i wspólnoty parafialnej, dlatego powinno się ono odbywać przede wszystkim w sposób wspólnotowy i uroczysty. Zobowiązania rodziców, jakie składają podczas obrzędów chrztu, dotyczą także wszystkich członków wspólnoty wierzących, którzy zaciągają odpowiedzialność za chrześcijański rozwój nowo ochrzczonych.

Sakrament bierzmowania, który umacnia chrześcijanina, aby „swoją wiarę mężnie wyznawał, bronił jej i według niej żył”, jest swego rodzaju dopełnieniem sakramentu chrztu. Przygotowanie do jego przyjęcia powinno zawierać elementy teoretyczne i praktyczne. Zauważa się potrzebę nadawania przygotowaniu charakteru katechumenatu dorosłych, aby kandydaci, najczęściej będący młodymi ludźmi, w sposób świadomy i odpowiedzialny podejmowali decyzje o jego przyjęciu. Jest rzeczą pożyteczną, by przygotowującej się młodzieży aktywnie towarzyszyli rodzice. Towarzystwo takie sprzyja lepszemu przygotowaniu kandydatów, a także pomaga rodzicom w pogłębianiu ich więzi z Bogiem i Kościołem. „Udzielanie tego sakramentu podczas zgromadzenia eucharystycznego w parafii podkreśla nie tylko związek tego sakramentu z pozostałymi sakramentami inicjacji chrześcijańskiej, ale także wymowę zobowiązującą tak dla osób bierzmowanych, jak i dla całej wspólnoty parafialnej”¹⁴.

Szczytem życia chrześcijańskiego, w jego wymiarze indywidualnym i wspólnotowym, jest Eucharystia. W niej wierzący łączą się z Bogiem i między sobą. Wobec spadającej liczby wiernych uczestniczących w celebracjach eucharystycznych konieczna jest katecheza mistagogiczna ukazująca rolę Eucharystii w życiu chrześcijan i osobiste zaangażowanie w jej sprawowanie. Chodzi tu o aktywne zaangażowanie wszystkich obecnych w celebrację: poprzez gesty, śpiewy, recytacje itd. Potrzebna jest formacja uczestników Mszy św. zmierzająca do ich

pełnego uczestnictwa, czyli do przyjmowania Komunii św. przez wszystkich, którzy mogą do niej przystępować. Chodzi również o czynne zaangażowanie w celebrację poprzez pełnienie funkcji liturgicznych jako lektorów, psalterzystów, ministrantów, członków chórów, scholi itd. Te osoby wymagają szczególnej formacji chrześcijańskiej, która nie może ograniczać się do wprowadzenia w wykonywanie określonych czynności. Przygotowanie do liturgii jest konieczne także w przypadku celebransów, w osobach których obecny jest Chrystus.

Formacja wierzących nie może ograniczać się do samego uczestnictwa we Mszy św. Powinna dotyczyć w pierwszej kolejności szacunku dla Najświętszego Sakramentu obecnego w świątyni, a także jak najczęstszego uczestnictwa w celebracjach eucharystycznych poza niedzielami i świętami, do indywidualnej adoracji Chrystusa Eucharystycznego. Potrzebna jest również formacja do częstszego i pełniejszego uczestnictwa w nabożeństwach eucharystycznych. Pożyteczną rzeczą jest kultywowanie, a tam, gdzie praktyka ta nie istnieje jej wprowadzenie, śpiewania Godzinek ku Czcii Najświętszej Maryi Panny przed Mszą św., wspólnej modlitwy różańcowej albo innych modlitw. Przewodniczenie takim modlitwom należy powierzyć wiernym świeckim.

Indywidualny i wspólnotowy wymiar ma również sakrament pokuty i pojednania. Służy on pojednaniu z Bogiem i ludźmi. Wobec trudności, na jakie napotyka szafowanie tego sakramentu w krajach zachodnich, należy z całą mocą dążyć do podtrzymania i rozwijania praktyki spowiedzi indywidualnej. Odgrywa ona szczególną rolę w pogłębianiu więzi osób wierzących z Bogiem, pogłębianiu przez nich życia duchowego oraz w bardziej świadomym i odpowiedzialnym zaangażowaniu we wspólnocie wiernych. W formacji wierzących należy ukazywać znaczenie sakramentu pokuty i pojednania oraz wskazywać na konieczność właściwego przygotowania do niego. Konieczna jest także pomoc w przygotowaniu do spowiedzi, zwłaszcza przez przeprowadzenie pogłębionego rachunku sumienia. Szczególnie ważne wydaje się takie przygotowanie podczas rekolekcji, misji, nabożeństw pokutnych itd. W rachunku sumienia trzeba też uwrażliwiać wiernych na te grzechy, które w powszechnej świadomości są bagatelizowane lub nie uważane za grzechy. Przyczyni się to do prawidłowej formacji sumienia, które w ocenie wielu diecezjan wierzących jest podstawową i najważniejszą normą postępowania.

Wiernych należy zachęcać do systematycznego i częstego przystępowania do sakramentu pokuty i pojednania. Należy podtrzymywać tradycyjne i stwarzać nowe możliwości przystępowania do spowiedzi, takie jak: święta i uroczystości kościelne, parafialne i rodzinne, okoliczności związane z nauką, pracą, wypoczynkiem itd. Pomocą i zachętą dla wiernych jest codzienny dyżur

¹⁴ R. Kamiński. *Duszpasterstwo w społeczeństwie pluralistycznym*. Lublin: Atla 2 1997 s. 174.

duszpasterzy w konfesjonale. Trzeba także zachęcać wiernych do korzystania z kierownictwa duchowego.

Przystępowanie do sakramentu pokuty i pojednania jest konieczne dla odnowy moralnej wspólnoty Kościoła i społeczeństwa polskiego. Zarówno odnowa duszpasterstwa, w tym jego form i metod pracy, jak i struktur społecznych nie doprowadzi do pełnej odnowy bez odnowy moralnej, którą należy bowiem postrzegać jako centrum odnowy społeczeństwa i Kościoła.

Dalszej odnowy wymaga sprawowanie sakramentu chorych. W diecezji siedleckiej upowszechniły się dwie formy jego szafowania: wspólnotowa, w kościele parafialnym, zazwyczaj połączona z liturgią eucharystyczną, oraz indywidualna, zazwyczaj w domu chorego, w szpitalu lub podobnym miejscu. Szerszego upowszechnienia wymaga wspólnotowe celebrowanie tego sakramentu, zwłaszcza podczas rekolekcji parafialnych czy z okazji dnia chorych. Zachętę do takiego przyjmowania sakramentu chorych należy adresować do wszystkich wierzących, zwłaszcza do osób starszych, by nie obawiały się go przyjmować, jak również do osób im bliskich, aby umożliwiały im korzystanie z niego i towarzyszyły im podczas jego celebracji.

Podobnie, formacji do przyjmowania sakramentu chorych w sposób indywidualny wymagają osoby chore, starsze i osoby towarzyszące ich słabości. Nadal istnieje potrzeba przełamywania obaw i wciąż pokutującego przekonania, że sakrament ten mogą przyjmować jedynie umierający. Osoby tworzące środowisko życiowe chorych i seniorów powinny traktować troskę o udzielenie tego sakramentu jako element integralnej opieki nad tymi osobami. W działalności pastoralnej należy akcentować, że sakrament chorych nie powinien być przyjmowany w samotności, lecz we wspólnocie osób bliskich¹⁵.

Wiele uwagi ze strony duszpasterzy wymaga celebrowanie sakramentu małżeństwa oraz przygotowanie do niego. Wskutek procesów sekularyzacyjnych podważa się już definicję małżeństwa, jako wyłącznego, dożywotniego związku mężczyzny i kobiety. Coraz więcej par decyduje się na kohabitację bez jakichkolwiek zobowiązań. Spośród tych, którzy postanawiają przyjąć sakrament małżeństwa nie wszyscy są w pełni świadomi celów małżeństwa i jego nadprzyrodzonego charakteru. Sama celebrowanie sakramentu małżeństwa coraz częściej postrzegana jest jako obrzęd jedynie rodzinny i świecki. Należy dołożyć wszelkich wysiłków w celu jak najlepszego przygotowania kandydatów do małżeństwa, aby mogli przyjąć ten sakrament świadomie i odpowiedzialnie. Sam obrzęd zawarcia sakramentu powinien odbywać się w sposób i w miejscu

¹⁵ Por. R. Kamiński. *Działalność zbawcza Kościoła w teorii i praktyce pastoralnej*. Lublin: Wydawnictwo KUL 2007 s. 250-272.

przewidzianym przez przepisy prawa kanonicznego i zgodnie z zasadami liturgii. Po ślubie natomiast konieczne jest duszpasterskie towarzyszenie młodym małżonkom.

Wiele uwagi wymagają także przygotowujący się do przyjęcia sakramentu kapłaństwa. Ich formacja przebiega w wyższym seminarium duchownym, pod kierunkiem wybranych moderatorów. Zmniejszająca się liczba kandydatów do święceń w ostatnim czasie spowodowana jest nie tylko, co zauważa się najczęściej, procesami laicyzacyjnymi w społeczeństwie polskim, ale przede wszystkim zmniejszającą się liczbą narodzin i związanym z nim tzw. niżem demograficznym. Duszpasterstwo powołań powinno brać pod uwagę wszystkie przyczyny zmniejszającej się liczby kandydatów do święceń i podejmować stosowne działania. Pierwszeństwo należy się tzw. małym środkom duszpasterskim, czyli sakramentom i modlitwie.

Odnowy wymaga Liturgia Godzin, zwłaszcza w duszpasterstwie parafialnym. Wskazane jest przywrócenie wspólnego śpiewania niesporów niedzielnych i świątecznych, zwłaszcza tam, gdzie były one kiedyś celebrowane. Jako pożyteczne należy określić także celebrowanie godziny czytań w Wielki Piątek Męki Pańskiej. Konieczna jest ponadto zachęta kierowana do świeckich, aby odmawiali brewiarz, szczególnie w dedykowanej im wersji.

Podtrzymania i rozwoju wymaga pobożność ludowa. Należy ona do charakterystycznych cech duchowości wiernych w diecezji siedleckiej, wyrażającej się wielorakimi formami. Należy podtrzymywać i dostosowywać do wymogów współczesności kult Eucharystii poza Mszą św. Wspólne adoracje, czuwania, nabożeństwa, procesje i inne formy kultu eucharystycznego służą pogłębieniu więzi wierzących z Bogiem i osobistej religijności. Poparciem w podtrzymaniu i rozwoju powinny się cieszyć formy kultu i zwyczaje religijne związane z okresami roku liturgicznego. Są to okolicznościowe Msze św., nabożeństwa i zwyczaje charakterystyczne dla Adwentu, Bożego Narodzenia, Wielkiego Postu, Wielkanocy i okresu zwykłego, które głęboko wrosły w katolickie tradycje polskiego narodu. Podobnie, poparcia i odnowy wymagają nabożeństwa ku czci Najświętszej Maryi Panny w maju i październiku, do Najświętszego Serca Pana Jezusa w czerwcu, do Najdroższej Krwi Chrystusa w lipcu, zachowanie szczególnego charakteru miesiąca sierpnia ze względu na rocznice narodowe i obchody religijne. Także kult Najświętszego Serca Pana Jezusa, Miłosierdzia Bożego i Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny wymaga rozpowszechnienia.

Na szczególną uwagę zasługuje pobożność maryjna, charakterystyczna dla diecezji siedleckiej i Kościoła w Polsce. Obok dedykowanych nabożeństw w miesiącach maju i październiku, w działalności pastoralnej należy popierać

i rozwijać nabożeństwa pierwszych sobót miesiąca, nabożeństwo do Matki Bożej Nieustającej Pomocy, różaniec, litanie, szkaplerz karmelitański, medaliki maryjne, modlitwę „Anioł Pański” i inne formy, obecne w diecezji siedleckiej.

Dalszego rozwoju wymaga ruch pielgrzymkowy. Uwagi wszystkich duszpasterzy wymagają pielgrzymki piesze: Piesza Podlaska Pielgrzymka na Jasną Górę, jak również do sanktuariów na terenie diecezji. Do sanktuariów diecezjalnych odbywają się liczne pielgrzymki wspólne, zwłaszcza piesze, autokarowe, ale także indywidualne. Podobne pielgrzymki odbywają się do sanktuariów zagranicznych. Wszystkie one wymagają zaangażowania duszpasterzy, przede wszystkim w charakterze opiekunów duchowych i przewodników. Należy także dołożyć wszelkiej troski, by pielgrzymowanie nie przybierało charakteru jedynie turystyki religijnej.

W rozwoju ruchu pielgrzymkowego znaczącą rolę do spełnienia mają sanktuaria diecezjalne. Większość z nich to sanktuaria maryjne, mające wielowiekową tradycję i oferujące pątnikom wieloraką ofertę pastoralną. Zwiększający się ruch pielgrzymkowy i turystyczny skłania do ubogacenia oferty duszpasterskiej skierowanej do odwiedzających. Istnieje także potrzeba zacieśniania współpracy między duszpasterzami sanktuariów, a duszpasterzami diecezjalnymi. Spośród sanktuariów diecezjalnych na szczególną uwagę zasługuje sanktuarium błogosławionych Męczenników Podlaskich w Pratulinie. Potrzebny jest dalszy rozwój duszpasterstwa tam realizowanego, jak również zaplecza, adekwatnego do podejmowanych inicjatyw pastoralnych.

Wobec faktu, że coraz mniejszy odsetek wiernych modli się, a i modlący się stosunkowo niewiele czasu na to poświęcają, konieczne jest propagowanie modlitwy osobistej, małżeńskiej i rodzinnej. Pomocna w tym dziele może okazać się katecheza mistagogiczna, zachęcająca do podejmowania aktów modlitwy oraz wprowadzająca w dialog z Bogiem Osobowym. Wierni żyjący w małżeństwie i rodzinie powinni być wprowadzani w modlitwę małżonków, także we wspólną modlitwę z dziećmi. Należy zachęcać do medytacji i rozważania Pisma św. Pomocne może okazać się zakładanie grup lub kręgów modlitewnych, w których uczestnicy modlą się wspólnie i dzielą się doświadczeniem modlitewnym.

Podobnie, należy wśród wiernych propagować błogosławieństwa. Pożyteczne jest udzielanie im błogosławieństw i poświęceń w obrębie kościoła, takich jak: poświęcanie przedmiotów kultu, błogosławieństwo matek oczekujących dziecka, dzieci rozpoczynających naukę szkolną itd. Należy propagować także błogosławieństwa, jakie wierni mogą udzielać samodzielnie w rodzinie, takich jak: błogosławieństwo małżonków rozstających się na dłużej z powodu

pracy, błogosławieństwo przed podróżą i innymi ważnymi wydarzeniami w życia rodzinnego.

Wyzwaniem dla duszpasterstwa jest budowanie Kościoła jako wspólnoty wierzących. Kościół jako wspólnota wiary buduje się przez głoszenie słowa Bożego, które zwołuje Lud Boży. Jako wspólnota kultu, Kościół buduje się głównie dzięki sprawowaniu liturgii i modlitwie, zaś jako wspólnota miłości dzięki czynom wynikającym z miłości braterskiej, a przede wszystkim dzięki zaangażowaniu w życie Kościoła i działalność charytatywną. W diecezji siedleckiej, podobnie jak w wielu diecezjach w Polsce, istnieje niedostatek zaangażowania ludzi świeckich w budowanie wspólnot kościelnych, zwłaszcza parafialnych.

Pomocą w budowaniu parafii jako wspólnoty służą parafialne rady duszpasterskie. W diecezji siedleckiej istnieją one niemal we wszystkich parafiach. Ich funkcjonowanie wymaga dalszej odnowy i dostosowania do aktualnego nauczania Kościoła i współczesnych uwarunkowań duszpasterstwa. Podstawowym zadaniem parafialnych rad duszpasterskich jest udzielanie pomocy proboszczom w działalności pastoralnej poprzez dawanie głosu doradczego. Zaangażowanie parafian w prace rady nie może ograniczać się jednak jedynie do takich czynności. Zadaniem parafialnych rad duszpasterskich jest także wspieranie proboszczów w realizacji podejmowanych zadań. Zaangażowanie członków rad, ze względu na kompetencje i dzielenie egzystencji z innymi parafianami, może być w wielu wypadkach bardziej skuteczne, niż wysiłki pastoralne duchownych. Ponadto, kreatywne i aktywne zaangażowanie rad duszpasterskich pozwala na podejmowanie znacznie większej liczby działań w parafii. Zadaniem parafialnej rady duszpasterskiej jest aktywizacja religijna ogółu parafian. Będąc niejako przedłużeniem działalności proboszcza, aktywność członków rady powinna pobudzać do zaangażowania pozostałych członków parafii. Działalność na rzecz dobra wspólnego, jakim jest parafia, sprzyja zacieśnianiu więzi i głębszemu utożsamieniu się z nią. Sprzyja to również pogłębianiu poczucia odpowiedzialności za własną parafię i mobilizuje do dalszego zaangażowania na rzecz jej dobra. Do zadań parafialnej rady duszpasterskiej należy również formacja ogółu parafian, przede wszystkim formacja apostolska. Szersze zaangażowanie parafialnych rad duszpasterskich może okazać się znaczącą pomocą dla proboszczów, zwłaszcza tam, gdzie nie mają oni do pomocy innych duchownych¹⁶.

Wsparcia ze strony duszpasterzy wymagają zrzeszenia religijne. Mają one za cel formację chrześcijańską ich członków oraz budowanie wspólnot osób wierzących, zwłaszcza wspólnot parafialnych, a poprzez nie, wspólnoty Kościoła

¹⁶ Por. D. Lipiec. *Rola Parafialnej Rady Duszpasterskiej w budowaniu wspólnoty parafialnej*. „Ateneum Kapłańskie” 159:2012 z. 3 s. 546-556.

partykularnego i powszechnego. Na wsparcie zasługują zarówno stowarzyszenia, ruchy i małe grupy religijne tradycyjnie działające w diecezji siedleckiej, jak i zrzeszenia nowe. Te pierwsze, nierzadko wymagają odnowy i dostosowania do aktualnych potrzeb członków oraz wyzwań stojących przed Kościołem. Nowe zrzeszenia nie mogą być postrzegane jako alternatywa do dotychczas istniejących, ale jako ich uzupełnienie. W kierowaniu zrzeszeniami religijnymi należy kierować się zasadami dobra wspólnego oraz komplementarności. Trzeba też mieć na uwadze kryteria eklezjalności zrzeszeń katolickich, by mogły być takimi i służyły realnemu rozwojowi swych członków i wspólnoty Kościoła. Różnorodność darów i charyzmatów, jakie do wspólnoty wierzących wnoszą stowarzyszenia, ruchy i małe grupy religijne, jest przejawem działania Ducha Świętego i bogactwem Kościoła, które należy wykorzystać w działalności pastoralnej¹⁷.

Dalszego rozwoju wymaga realizacja funkcji charytatywnej¹⁸. Wielowymiarowa działalność odnowionej Caritas Diecezji Siedleckiej wymaga intensyfikacji pracy charytatywnej i duszpasterstwa społecznego w parafiach. Potrzebne są parafialne zespoły charytatywne, które rozeznają potrzeby materialne i duchowe parafian oraz, w miarę możliwości, będą przychodziły im z pomocą. W tej działalności nie mogą one liczyć jedynie na środki własne, ale powinny podejmować współpracę z instytucjami samorządowymi i społecznymi. Ich zadaniem jest także aktywizacja charytatywna ogółu wiernych, połączona z odpowiednią formacją. Dalszego rozwoju wymagają także szkolne koła Caritas, wnoszące znaczący wkład w rozwój wolontariatu katolickiego.

Obok rozwoju duszpasterstwa zwyczajnego, realizowanego w wielorakich formach, istnieje potrzeba dalszego rozwijania duszpasterstwa nadzwyczajnego, będącego uzupełnieniem i inspiracją dla duszpasterstwa zwyczajnego¹⁹. Duszpasterstwo nadzwyczajne należy kierować do tych osób, które nie mogą korzystać z duszpasterstwa zwyczajnego lub mają do niego poważnie utrudniony dostęp, albo którym jego formy nie zaspokajają w pełni potrzeb religijnych. Charakterystyczną cechą Kościoła ludowego jest występowanie form duszpasterstwa organizowanego, będącego jednym z rodzajów duszpasterstwa nadzwyczajnego. Obchody rocznic i jubileuszy, peregrynacje, mają długą

tradycję w diecezji siedleckiej. Uczestniczy w nich wielu wierzących, zwłaszcza osób w wieku średnim i starszych. Istnieje potrzeba dostosowania form duszpasterstwa organizacyjnego do aktualnych wyzwań tak, aby włączyli się w nie w szerszym zakresie ludzie młodzi.

Nieustannej ewolucji ulega duszpasterstwo kategorialne, będące częścią duszpasterstwa nadzwyczajnego. Obejmuje ono kategorie zawodowe, kategorie niepełnosprawnych oraz stanów dążących do doskonałości chrześcijańskiej. Wraz z przekształcaniem się grup zawodowych: zanikiem niektórych zawodów i rozwijaniem się innych, istnieje potrzeba dostosowania duszpasterstwa do zachodzących zmian. Ważne jest zwłaszcza obejmowanie troską pastoralną członków nowych grup zawodowych, mających własny etos, a także stających wobec specyficznych wyzwań i pytań egzystencjalnych. W podobny sposób należy pastoralną troską objąć nowo powstające środowiska alternatywne, skoncentrowane wokół wspólnego sposobu spędzania wolnego czasu.

Dostosowania do współczesnych wyzwań wymagają także formy duszpasterstwa niepełnosprawnych. Zmieniający się sposób życia takich osób, związany głównie z tendencją do coraz dalej idącej integracji ich w społeczeństwie, wpływa na zmianę ich potrzeb religijnych i oczekiwań względem Kościoła. Zmiany te implikują potrzebę włączenia w działalność pastoralną osób z ich środowiska, przede wszystkim członków ich rodzin.

Doskonalenia wymaga duszpasterstwo prezbiterów, zwłaszcza ich formacja stała, jak również duszpasterstwo osób konsekrowanych. Dalszego rozwoju wymaga również duszpasterstwo etatowych pracowników parafii: organistów, kościelnych, pracowników cmentarzy, personelu plebanii. Ich zaangażowanie w działalność pastoralną i bliska współpraca z duchownymi sprawia, że wymagają oni odpowiedniej formacji religijnej.

Coraz większego znaczenia nabiera duszpasterstwo sytuacyjne, zwłaszcza w takich formach jak rekolekcje zamknięte, kierownictwo duchowe, misje ludowe, duszpasterstwo młodzieży, osób starszych, chorych. Działalność pastoralna wobec takich osób ma w znacznym stopniu charakter posługi indywidualnej. Duszpasterstwo nadzwyczajne we wszystkich jego formach wymaga zaangażowania duchownych stosownie do niego przygotowanych i odznaczających się odpowiednimi charyzmatami.

¹⁷ Por. M. Fiałkowski. *Formacja chrześcijańska katolików świeckich w świetle nauczania Kościoła współczesnego*. Lublin: Wydawnictwo KUL 2010 s. 236-248.

¹⁸ Por. W. Przygoda. *Apostolski wymiar wolontariatu charytatywnego w Polsce*. Lublin: TN KUL 2012 s. 307-336.

¹⁹ R. Kamiński. *Duszpasterstwo nadzwyczajne*. W: *Teologia pastoralna* t. 2. Red. R. Kamiński. Lublin: Atla 2 2002 s. 309-312.

STATUTY

ROZDZIAŁ I

WSPÓLNOTA KOŚCIOŁA SIEDLECKIEGO

1. Kościół jest ludem Bożym zjednoczonym jednością Ojca, Syna i Ducha Świętego (por. KK 4). Wyszedł on z rąk Boga, żyje Jego łaską i ku Niemu zmierza. Na ziemi został ustanowiony jako zorganizowana widzialna społeczność (por. KK 8; kan. 204 § 2), ale jest zapowiedzią innego świata, a jego duchowy, nadprzyrodzony element sprawia, że nie można go adekwatnie ująć w kategoriach jedynie socjologicznych. Elementy niewidzialne i widzialne Kościoła są nierozdzielnie ze sobą związane i dzięki nim może on być Sakramentem zbawienia świata (por. KKK 771; Kongregacja Nauki Wiary, list *Communione notio* z 28.05.1992, n. 4). Podejmując misję zleconą przez Chrystusa apostołom, aby szli na cały świat i wszystkich ludzi czynili Jego uczniami (Mt 28, 19), Kościół głosi niezmiennie orędzie zbawienia coraz to nowymi metodami i z niesłabnącym zapalem.

2. Jedyne Kościoła założony przez Chrystusa trwa w Kościele katolickim, w którego pełnej wspólnotie pozostają ci ochrzczeni, którzy mając Ducha Chrystusowego zachowują wiary, sakramentów i zwierzchnictwa kościelnego (por. KK 13; kan. 205). Również katechumeni, pragnący pod natchnieniem Ducha Świętego włączyć się do Kościoła, są z nim już w specjalny sposób złączeni, cieszą się jego wsparciem, jak też pewnymi prerogatywami właściwymi chrześcijanom (kan. 206). Należy też wspomnieć, że Kościół czuje się związany z licznymi powodów z chrześcijanami, którzy nie wyznają całej wiary i nie zachowują jedności wspólnoty (por. KK 15; DE 3; 13n.; *Communione notio*, 17). Budzą radość i nadzieję dobre kontakty wiernych katolików z członkami Kościoła Prawosławnego i Kościoła Starokatolickiego Mariawitów, mającymi na terenie Diecezji Siedleckiej pewną reprezentację, jak też z nielicznymi chrześcijanami, należącymi do innych wspólnot.

3. Kościół Chrystusa jest obecny we wszystkich prawowitych lokalnych wspólnotach, zgromadzonych wokół swoich pasterzy (por. KK 13). Kościół

powszechny nie jest jednak sumą, czy federacją Kościołów partykularnych (diecezji). Każdy bowiem z nich jest uformowany na wzór Kościoła powszechnego, jako jego konkretna realizacja. Należy podkreślić, że związek między Kościołem powszechnym i Kościołami partykularnymi ma charakter misteryjny, nie da się go więc porównać do związku zachodzącego między całością i częściami w jakiejś społeczności ludzkiej. Jeśli chcemy pojmować Kościół powszechny jako komunię Kościołów partykularnych, to musimy pamiętać, że jest to więź wzajemnego przenikania się, a wszystkie Kościoły partykularne są w pełni powszechne dzięki jedności ze swoim żywym i widzialnym centrum, czyli z Kościołem rzymskim (por. KKK 834; *Communio notio*, 8n.).

4. Wszyscy wierni Kościoła katolickiego są równi co do godności i wspólnego zadania, jakim jest budowanie Ciała Chrystusowego (por. KK 32, kan. 208). Każdy ma jednak wypełniać to zadanie zgodnie z własną pozycją, jako że istnieje jedność posłannictwa, ale różnorodność posług. Z ustanowienia Bożego w łonie wspólnoty kościelnej są święci szafarze, zwani duchownymi oraz wierni świeccy. Spośród jednych i drugich wywodzą się zaś ci, którzy składają profesję rad ewangelicznych (czystości, ubóstwa i posłuszeństwa) i w szczególny sposób poświęcają się Bogu oraz stają do pomocy w wypełnianiu zbawczej misji Kościoła (por. kan. 207; KKK 873).

5. Każdy katolik, niezależnie od stanu, do którego należy, winien mieć na uwadze konieczność zachowania wspólnoty z Kościołem i unikania wszystkiego, co tę wspólnotę osłabia lub narusza (por. kan. 209 § 1). Konieczne jest, w konkretnych przejawach życia i działania, okazywanie posłuszeństwa nauczaniu Kościoła, utrzymywanie dostępu i korzystanie z sakramentów świętych oraz respektowanie dyscypliny i zarządzeń prawowitej władzy kościelnej. Wszyscy wierni powinni też – każdy na sobie właściwej drodze – prowadzić święte życie i przyczyniać się w ten sposób do wzrostu świętości Kościoła (por. kan. 210). Poza tym, włączając się w misję zbawczą zleconą Kościołowi, mają współpracować ze sobą (por. kan. 211). Zwykle wspólnoty chrześcijan, będące szkołami komunii i współdziałania, nie są wolne od wewnętrznych problemów. Należy rzetelnie z nimi się zmagać i rozwiązywać, czuwając, aby nie odebrały możliwości skutecznego działania, ani też nie absorbowwały zbyt dużo czasu i energii, koniecznych do pełnienia wspólnej misji.

6. Wierni świeccy mają prawo przedstawiać Pasterzom swoje potrzeby i swoje opinie w różnych sprawach dotyczących dobra Kościoła. Prawo to odnosi się również do wyrażania swego zdania wobec innych wiernych, byleby było oparte na prawdziwej wiedzy, nie naruszało integralności wiary i obyczajów oraz respektowało autorytet Pasterzy. Pasterze zaś mają dostarczać wiernym

świeckim stosownej pomocy duchowej, szczególnie poprzez głoszenie słowa Bożego i szafowanie sakramentów (por. kan. 212n.), a także uznawać i popierać ich misję pełnioną w Kościele (por. kan. 275 § 2). Synod zwraca się z apelem o budowanie wzajemnego zaufania między duchownymi i świeckimi oraz szukanie możliwości szerokiego współdziałania, szczególnie z wykorzystaniem instytucji przewidzianych w prawie kościelnym.

Część I DUCHOWIEŃSTWO

A. Z LUDU WZIĘCI I DLA LUDU USTANOWIENI

Kapłaństwo sakramentalne

7. Niektórzy spośród Ludu Bożego powołani są do pełnienia w nim zadań pasterskich. Włączeni w kapłaństwo hierarchiczne – które różni się od kapłaństwa powszechnego istotą, a nie tylko stopniem – są wyposażeni w szczególną władzę świętą i ustanowieni do podjęcia zbawczej misji Chrystusa (por. KK 10; DK 3; PDV 13n.). Chociaż są oni „z ludu wzięci i dla ludu ustanowieni” (Hbr 5,1), to jednak nie według ludzkich kryteriów i ludzkich procedur, ale zgodnie z zamysłem Chrystusa. To On powołuje, konsekruje i posyła, a posłani działają w Jego imieniu i Jego mocą. Nie są tylko przedstawicielami Chrystusa, ale sakramentalnym Jego uobecnieniem. Wyposażeni w misję przepowiadania słowa Bożego, składania Ofiary eucharystycznej i odpuszczania grzechów w imieniu Chrystusa, są wśród ludu sługami Bożych tajemnic.

8. Winni mieć głęboką świadomość tego, że zostali naznaczeni szczególnym znamieniem Ducha Świętego, upodabniającym ich do Chrystusa Kapłana i do działania w Jego zastępstwie. Uczestnicy kapłaństwa hierarchicznego nie są postawieni ponad ludem, bowiem po przyjęciu święceń nie przestają być uczestnikami kapłaństwa powszechnego. Tym niemniej mają własną, specyficzną rolę we wspólnocie Kościoła. Kapłaństwo powszechne i kapłaństwo hierarchiczne są sobie wzajemnie przyporządkowane i drugie zostało ustanowione dla pierwszego (por. KK 10; DyrPŻP 27).

Tożsamość kapłańska

9. Ontologiczny związek kapłana z Chrystusem zapoczątkowany jest przez święcenia (por. PDV 13). Istnieją w Kościele trzy rodzaje święceń (diakonat, prezbiterat i biskupstwo), ale dwa stopnie uczestnictwa w kapłaństwie

Chrystusa: biskupstwo i prezbiterat. Diakonat jest ustanowiony dla pomocy biskupom i prezbiterom oraz dla służby (por. KKK 1554). Prezbiterzy są „braćmi wśród braci”, a swoją misję wypełniają w zjednoczeniu z papieżem, z kolegium biskupów, a w szczególności z biskupem własnej diecezji oraz w łączności z innymi prezbiterami (por. DK 7). Należy jednak podkreślić, że każdy kapłan ma własną, indywidualną, niepowtarzalną ludzką osobowość, która ani przez Boga, ani przez władzę kościelną nie może być niweczona. Przeciwnie, stanowi ona cenną wartość, dzięki której poszczególni kapłani w oryginalny sposób mogą przekazywać Boże prawdy i docierać do ludzkich serc (por. DyrPŻP 2).

10. Dar kapłaństwa jest dany Kościołowi i przekazywany za pośrednictwem Kościoła (por. PDV 35). Prezbiterzy służą we właściwy sobie sposób budowaniu Kościoła – Ciała Chrystusowego, w którym istnieją różne powołania, charyzmaty i posługi (por. PDV 16). Zarówno oni sami, jak i ludzie patrzący na ich życie, nie mogą redukować kapłańskiej posługi do „funkcyjnego” wypełniania obowiązków, a kapłana postrzegać, jako „administratora obrzędów sakralnych” (por. DyrPŻP 7). Przeciwnie, wszyscy mają prawo zobaczyć w nim człowieka Bożego, świadka prawdziwości Ewangelii i dobre narzędzie przekazywania łaski zbawienia. Mają też prawo oczekiwać od niego pasterskiej troski pełnej miłości, aż do całkowitego złożenia daru z siebie za owczarnię (por. PDV 15), na podobieństwo Chrystusa, Który jest niezmiennie najdoskonalszym wzorem dla każdego kapłana.

11. Kapłani zachowując to, co istotne i niezmiennie w ich życiu, muszą razem mieć na uwadze potrzebę dostosowywania się do warunków danej epoki i środowiska, w którym pełnią posługę. Skomplikowane problemy dzisiejszego świata, wołają o nową ewangelizację. Wszyscy wierni, ale w szczególności prezbiterzy, są zatem wezwani do bezwzględnego i pełnego przeżywania tajemnicy Chrystusa, do rozbudzenia w sobie nowej gorliwości i wypracowania nowego stylu życia duszpasterskiego (por. PDV 18).

Świętość życia

12. Wszyscy kapłani winni pamiętać, że są w szczególny sposób wezwani do świętości (kan. 276 § 1) i to powołanie w pierwszym rzędzie wypełniają na drodze gorliwego wykonywania swoich obowiązków. Są bowiem zobowiązani do naśladowania tego, co sprawują (por. DK 2; 13n.). Poprzez zjednoczenie z Chrystusem, Którego mają coraz bardziej poznawać, coraz goręcej kochać i coraz wierniej naśladować, oddają się całkowicie na służbę Kościołowi. Życie duchowe ma jednak absolutne pierwszeństwo przed wszelką działalnością duszpasterską (DyrPŻP 49). Nie będzie bowiem ofiarnej służby kapłańskiej bez

prawdziwego życia duchowego, bez szczerego dążenia do własnego uświęcenia i korzystania ze środków, które do niego prowadzą.

13. Kapłan winien codziennie sprawować Ofiarę eucharystyczną, również wówczas, gdy intencja nie została przez nikogo zamówiona (kan. 945 § 2), winien odprawiać liturgię godzin, regularnie oddawać się rozmyślaniu, robić codzienny rachunek sumienia, często przystępować do sakramentu pokuty i każdego roku odprawiać osobiste rekolekcje, zgodnie z przepisami prawa diecezjalnego. Usilnie zalecane jest również otwarcie się prezbiterów na kierownictwo duchowe, które pomaga w lepszym rozeznawaniu woli Bożej i umacnianiu się w powołaniu. Ważnym rysem duchowości kapłańskiej jest ponadto oddawanie czci Bogarodzicy Dziewicy Maryi, m. in. poprzez codzienne odmawianie modlitwy różańcowej (por. kan. 276 § 2; DyrPŻP 50).

Celibat kapłański

14. Życie duchowe kapłanów, szczególnie w dzisiejszych czasach, domaga się ewangelicznego radykalizmu. Ma on być widoczny zarówno w podejściu do daru celibatu kapłańskiego, zachowania wewnętrznej wolności w korzystaniu z dóbr materialnych, jak i obowiązku posłuszeństwa. Celibat, czyli beżzenność podejmowana dla Królestwa Bożego, wypływa z pragnienia naśladowania Chrystusa i jest odpowiedzią miłości na dar powołania. Ma on też walor prorocki we współczesnej kulturze, naznaczonej hedonizmem. Bardzo ważne jest zatem przeżywanie swojej beżzenności w sposób dojrzały, jako radosnego daru z siebie, nie zaś, jako czegoś negatywnego, wymaganego prawnym nakazem. To z kolei domaga się od kapłana pogłębionego życia duchowego, pokory i roztropności, a od wspólnoty Kościoła modlitewnego wsparcia.

15. Kapłani mają dbać, aby relacje z osobami świeckimi nie stwarzały niebezpieczeństwa rozmycia tego, co stanowi ich kapłańską tożsamość (por. kan. 277 § 2; DyrPŻP 41). Synod przypomina o potrzebie unikania sytuacji, osób, miejsc, obrazów (drukowanych, telewizyjnych i internetowych), które mogą wywołać w nich psychiczny, emocjonalny i zmysłowy chaos, groźny dla zachowania czystości w celibacie (por. DyrPŻP 82). Odniesienie do osób posługujących w parafii nie może budzić jakichkolwiek podejrzeń, a ma być elementem przejrzystego wizerunku duszpasterza skupionego na sprawach Bożych.

16. Synod apeluje także o stałą modlitwę za kapłanów przeżywających trudności w sferze seksualnej, dopuszczających się czynów przeciwko czystości lub przeciwko swemu zobowiązaniu do przestrzegania celibatu. Do współbraci kapłanów apeluje ponadto o właściwą reakcję, okazanie pomocy, odbycie

rozmowy i – jeśli się to okaże konieczne – udzielenie braterskiego upomnienia. Odpowiednie działanie, będące odpowiedzią na symptomy czyjegoś kryzysu, może być nieocenionym wsparciem i zapobiec wybuchowi zgorszenia.

17. Szczególnej troski i bardzo roztropnego działania wymagają wszelkie przypadki nieuporządkowanego odniesienia duchownych do osób nieletnich. Są one zawsze źródłem wielkiej krzywdy wyrządzonej ofiarom, przyczyną bardzo poważnego zgorszenia i rzuceniem cienia podejrzeń na kapłanów, którzy są wierni i pełnią gorliwie swoją posługę. Gdy docierają sygnały o tego rodzaju nadużyciach, należy natychmiast zastosować obowiązującą procedurę, zgodnie z normami Stolicy Apostolskiej i Konferencji Episkopatu Polski.

18. Kapłanom, którzy porzucili pełnienie świętej posługi, należy okazać pomoc. Najbardziej jednak stosowną formą pomocy jest wzbudzenie w sercu współbrata pragnienia powrotu do obowiązków stanu duchownego i udzielenie mu wsparcia poprzez podjęcie czynów pokutnych oraz gorliwą modlitwę (por. DyrPŻP 115; AS 81d). Nie jest natomiast właściwe utrzymywanie z takimi kapłanami kontaktów towarzyskich, które mogłyby być odebrane jako akceptacja ich wyboru i zamiast pomocy, przyczynić się do uśpienia ich sumienia.

Naśladowanie Chrystusa ubogiego

19. Dziedzictwem każdego kapłana jest Pan. Każdy ma być zatem przeniknięty pragnieniem upodobnienia się do Chrystusa ubogiego, Który „będąc bogatym, dla nas stał się ubogim” (2 Kor 8,9). Zadaniem osób duchownych jest nieustanne dbanie o wewnętrzną wolność w używaniu dóbr materialnych (por. DK 17, 20n.; DyrPŻP 83). Powinni oni prowadzić życie proste, którego standard nie wykracza ponad średni poziom życia ludzi na danym terenie. Duchowni nie mogą przejawiać zamiłowania do luksusu i wygod, zarówno co do mieszkania, środków transportu, jak i wypoczynku. Gdyby bowiem takie zamiłowanie było widoczne w ich postawie, poddałoby w wątpliwość swoją wiarygodność i obniżyłoby apostolską skuteczność swojej posługi. Tym niemniej kapłan – jako, że żyje i swoją misję pełni w świecie – ma prawo do umiarkowanego i roztropnego korzystania z jego dóbr dla zabezpieczenia sobie godnego utrzymania, wypełnienia obowiązków stanu (por. kan. 282) i pełnienia dzieł miłości. Środki utrzymania ma zawsze czerpać zgodnie z normami prawa powszechnego i partykularnego.

20. Pełnienie urzędu kościelnego nie może być traktowane jako źródło wzbogacenia się. Z wykonywaniem posług duszpasterskich związany jest wprawdzie zwyczaj składania dobrowolnych ofiar pieniężnych, których jednak nie można

się domagać, ani wyznaczać stawek, strzegąc się dawania choćby najmniejszych powodów do podejrzeń o to, że działalność duszpasterską motywuje nastawienie na czerpanie wymiernych korzyści. W kwestiach finansowych każdy kapłan ma obowiązek przestrzegać zasad ustanowionych przez niniejszy Synod. Proboszczowie mają obowiązek prowadzić księgi finansowe, dokumentujące czynności związane z zarządzaniem dobrami parafialnymi, jak i sumy wypłacane poszczególnym duszpasterzom. Synod przypomina również, że duchowni nie mogą podejmować działań zarobkowych poza duszpasterstwem, które nie licują z ich powołaniem (por. kan. 286; 1392).

Więź z biskupem i posłuszeństwo

21. Wszyscy kapłani inkardynowani do diecezji uczestniczą w posłudze biskupiej i biskupiej odpowiedzialności (por. DK 7). Mają okazywać swemu ordynariuszowi cześć i posłuszeństwo (kan. 273), mają przyjąć i wiernie wypełnić powierzone zadanie (kan. 274 § 2), biskup zaś ma otaczać swoich prezbiterów opieką i traktować ich jako swoich pomocników i doradców (kan. 384). Więź z biskupem jest nieodzownym warunkiem skuteczności pełnionej posługi, wyrazem dojrzałości, zabezpieczeniem przed subiektywizmem i bardzo ważnym elementem budowania komunii, nieodzownej w dziele ewangelizacji (por. DyrPŻP 33). Prezbiterzy świadomi swego podporządkowania hierarchicznego, winni mieć względem biskupa odniesienie otwarte, szczere, nacechowane zaufaniem i serdeczną przyjaźnią. Winni też otaczać biskupa modlitwą, zachowywać z nim programową zgodność i przyjmować jego wskazania.

22. Na wzór Chrystusa, Który „uniżył samego siebie stawszy się posłusznym” (Flp 2,8), każdy kapłan pełni wolę Bożą pozostając dyspozycyjnym wobec przełożonych. Po zakomunikowaniu mu decyzji o powierzeniu nowego zadania, ma prawo przedstawić swoje argumenty i wątpliwości, jeśli jednak nie ma prawnie uznanych przeszkód, winien zadanie przyjąć i wiernie wypełnić bez demonstrowania swego niezadowolenia. Ważną formą posłuszeństwa jest też przestrzeganie przepisów i zarządzeń wydawanych przez właściwą władzę kościelną oraz uczestniczenie w organizowanych spotkaniach.

Braterska wspólnota kapłańska

23. Wszystkich kapłanów na mocy sakramentu święceń łączą szczególne więzy, będące fundamentem braterskiej jedności, na kształt rodziny (por. kan. 275 § 1; PDV 17; 74). Każdy kapłan winien zatem zabiegać o to, aby ta braterska wspólnota, obejmująca zarówno kapłanów diecezjalnych, jak i zakonnych, umacniała się, była autentyczna i otwarta. Jej pomoc okazuje się szczególnie

potrzebna w sytuacjach pojawiających się trudności, wynikających z nieprawdziwego obrazu kapłana ukazywanego w mediach, niezrozumienia ze strony ludzi lub borykania się z własnymi słabościami (por. DyrPŻP 37; 115). Istotnym elementem budowania wspólnoty winna być modlitwa podejmowana podczas spotkań kapłańskich. Należy ją szczerze doceniać, nie tylko wówczas, gdy jest podejmowana podczas spotkań organizowanych w ramach diecezjalnego programu formacyjnego, ale również podczas spotkań spontanicznych. Dobrą okazję do wspólnych spotkań kapłańskich stanowi świętowanie imienin, rocznic, czy różnych uroczystości parafialnych lub diecezjalnych. Z troską i miłością należy przewyższać próby izolowania się niektórych kapłanów i uciekania w samotność, pamiętając zawsze, że ważnym warunkiem wzajemnego zaufania jest dyskrecja, delikatność i takt.

24. Należy bardzo troszczyć się o budowanie wspólnoty w gronie kapłanów współpracujących ze sobą na co dzień. Zachowując postanowienie Synodu Diecezjalnego Podlaskiego z 1923 r. (Dodatek n. XVIII, 6), na każdym proboszczu spoczywa obowiązek zorganizowania wspólnego stołowania, a przynajmniej wspólnych obiadów, wszystkim duszpasterzom parafialnym oraz – jeśli zwrócą się z taką prośbą – księdzu emerytowi, renciście i rezydentowi, mieszkającym w budynkach parafialnych. Z korzystania ze wspólnych posiłków mogą czuć się zwolnieni jedynie ci kapłani, którzy mają w tym czasie zajęcia duszpasterskie, katechetyczne lub w ważnych sprawach wyjeżdżają poza parafię. Korzystający ze wspólnego stołowania winni wносить opłaty, które pozwolą na zakup potrzebnych produktów oraz pensję dla kucharki.

25. Należy ze szczególną troską zabiegać o wzajemne zrozumienie i zgodę w gronie kapłanów. Strzec się wszelkich sporów, dyktowanych względami ambicjonalnymi, czy finansowymi. Sprawy trudne, wymagające wyjaśnienia, należy rozstrzygać we własnym gronie, w żadnym wypadku zaś nie wypowiadać oskarżeń i nie żalić się na współbrata wobec osób świeckich. W razie trudności w porozumieniu, trzeba szukać pomocy mediacyjnej u swego dziekana, a gdy ona nie odnosi skutku, sprawę przekazać Biskupowi.

Zaangażowanie duszpasterskie

26. Wszyscy kapłani mają obowiązek gorliwie wypełniać zadania duszpasterskie (por. kan. 276 § 2, 1°). Dotyczy to w pierwszym rzędzie kapłanów, którym zostały powierzone obowiązki parafialne, ale także duchowni mający urzędy kurialne lub pracujący w innych instytucjach centralnych – przynajmniej w pewnym zakresie – mają być zaangażowani w duszpasterstwo (por. AS 177). Należy przyznać prymat duszpasterstwu zwyczajnemu, skierowanemu do

wszystkich wiernych, pamiętając jednak, że ma też wielkie znaczenie duszpasterstwo ukierunkowane na specjalistyczną formację różnych grup i poszukiwanie zagubionych.

27. Na początku roku duszpasterskiego, we wszystkich parafiach, gdzie istnieje zespół duszpasterzy, księża powinni dokonać między sobą podziału obowiązków, uwzględniając posługę katechetyczną, prowadzenie systematycznych spotkań formacyjnych z różnymi grupami wiernych, dyżury w kancelarii, posługę związaną z pogrzebami, ślubami itp. Dzieląc te obowiązki mają uwzględnić predyspozycje i przygotowanie poszczególnych kapłanów, ale też zasadę sprawiedliwego rozłożenia ciężarów. W przypadku trudności w wypracowaniu uzgodnienia, o podziale decyduje proboszcz. Celem zapewnienia harmonijnej współpracy i dobrej koordynacji działań duszpasterskich należy odbywać systematyczne, cotygodniowe spotkania proboszcza z wikariuszami.

28. Synod zaleca, aby we wszystkich parafiach każdy z duszpasterzy założył *zeszyt pracy duszpasterskiej*, w którym zapisywałby prowadzoną przez siebie działalność duszpasterską dotyczącą m. in. prowadzenia spotkań ze wspólnotami działającymi w parafii (młodzież, ministranci, grupy modlitewne, apostołskie itp.), notując ich datę, tematykę, czas trwania i liczbę uczestników oraz realizacji różnego rodzaju projektów duszpasterskich. W parafiach, gdzie pracuje kilku księży, w przypadku zawinionych i powtarzających się zaniedbań któregoś z nich, proboszcz – odpowiedzialny za kierowanie całością duszpasterstwa parafialnego – winien odbyć z nim rozmowę i upomnieć. Po dwukrotnym bezskutecznym upomnieniu, może poprosić o pomoc dziekana, a jeśli i ona nie odniesie skutku, sprawę przekazać Biskupowi. Podczas wizytacji kanonicznej, Biskup – na podstawie *zeszytu pracy duszpasterskiej* oraz kwestionariusza wizytacyjnego – ocenia zaangażowanie duszpasterskie wszystkich kapłanów danej parafii.

Otwartość na wiernych świeckich

29. Należy dokładać troski o nawiązanie i podtrzymywanie dobrych relacji z wiernymi świeckimi, z pełnym poszanowaniem ich własnej roli w Kościele (por. kan. 275 § 2). Korzystając w tym celu z tradycyjnych narzędzi, takich, jak doroczna wizyta duszpasterska, czy odwiedziny chorych, prezbiterzy mają szukać też nowych sposobów docierania do wiernych świeckich, szczególnie tych, którzy osłabli w gorliwości lub stracili wiarę. Odniesienie do nich winno być nacechowane szacunkiem, otwartością, gotowością poświęcenia im odpowiedniej ilości czasu, szczerym wychodzeniem naprzeciw ich problemom i dzieleniem ich trosk. Kapłani w kontaktach z ludźmi świeckimi muszą strzec się

wszelkich przejawów arogancji, braku kultury i lekceważenia ich odczuć, ale też unikać niebezpieczeństwa rozmycia tego, co stanowi ich własną kapłańską tożsamość (por. kan. 277 § 2; DyrPŻP 41).

30. Duszpasterze parafialni powinni stworzyć propozycję stałych spotkań modlitewnych, formacyjnych lub ugruntowujących chrześcijański światopogląd, popierając w swojej parafii działalność ruchów, stowarzyszeń i wspólnot uznanych przez Kościół. Mają ponadto w parafii szukać osób, które – ciesząc się dobrą opinią – mogłyby podjąć się zadań animatora (lidera), pomocnego w prowadzeniu różnych grup apostolskich, modlitewnych, bądź charytatywnych. Takie osoby winny być przez kapłanów traktowane z zaufaniem i mieć zapewnioną właściwą formację. Zadaniem duszpasterzy jest też pilne czuwanie, aby działalność wiernych świeckich była zgodna z nauką Kościoła i przyczyniała się do budowania wspólnoty.

31. Kapłani winni dopuszczać wiernych świeckich, odpowiednio przygotowanych i prezentujących właściwą postawę moralną, do urzędów i posług w Kościele, które są im – zgodnie z przepisami prawa kanonicznego – dostępne (por. kan. 228nn.; EdM 4). Winni też zapewnić im wszelką pomoc, aby powierzone zadania mogli oni dobrze wypełnić.

Harmonijna współpraca z osobami konsekrowanymi

32. Ze strony osób prowadzących życie konsekrowane kapłani mogą znaleźć szczególnie cenne wsparcie. Płynie ono głównie od siostr zakonnych żyjących i pracujących w parafiach, w których mają swoje domy. Duszpasterze powinni więc okazywać zrozumienie dla specyficznych charyzmatów uczestników różnych form życia poświęconego Bogu i doceniać wkład apostolski, jaki wnoszą w życie parafialne. Niech kapłani dzielą troskę osób konsekrowanych o nowe powołania i okazują gotowość pomocy formacyjnej, jeśli zostaną o to poproszeni. Co do zaangażowania osób konsekrowanych w konkretne zadania, zasad wynagradzania i warunków ich posługi w parafii, winna być zawarta specjalna umowa.

Strój kościelny

33. W ślad za postawą osób duchownych, wskazującą na ich głębokie zjednoczenie z Bogiem i duszpasterską miłość, idzie dodatkowy element podkreślający ich przynależność do stanu duchownego, jakim jest strój kościelny. Każdy duchowny jest do jego noszenia zobowiązany (kan. 284; por. AS 80). Dzięki niemu może być rozpoznany przez wspólnotę, jako ktoś, kto nie należy już

do siebie, ale jest „własnością” Boga (por. DyrPŻP 61). Strojem kościelnym najbardziej właściwym jest sutanna. Taki strój obowiązuje podczas pełnienia funkcji liturgicznych, prowadzenia rozmów w kancelarii parafialnej oraz odbywania wizyt oficjalnych. W trakcie katechizacji w szkole zaleca się również noszenie sutanny lub przynajmniej pełnego stroju krótkiego (ciemny garnitur i koszula z koloratką). Należy unikać noszenia do sutanny kolorowych koszul, spodni lub butów, cały bowiem strój ma być świadectwem dobrego poczucia estetycznego kapłana, szacunku wobec osób, z którymi się spotyka, i wobec Kościoła, który reprezentuje. Stroju świeckiego duchowni mogą używać podczas pracy fizycznej, uprawiania sportu i turystyki, w podróży, na wczasach oraz w innych szczególnych sytuacjach.

34. Kapłani odznaczeni godnością infułata, prałata lub kanonika mają prawo i są zobowiązani do noszenia właściwego im stroju podczas uroczystości liturgicznych, zwłaszcza, gdy przewodniczy im Biskup. Bardziej szczegółowe wskazania zawarte są w dokumentach Stolicy Apostolskiej i w statutach poszczególnych Kapituł.

B. WARUNKI BYTOWE I UPOSAŻENIE KAPŁANÓW

Prawo do wynagrodzenia

35. Duchowni nie mogą podejmować działań zarobkowych, które nie licują z ich powołaniem (por. kan. 286; 1392). Mają zaś prawo otrzymać stosowne środki na swoje utrzymanie od wspólnoty, w której pełnią posługę duszpasterską. Kapłani pełniący inne zadania, nie związane wprost z duszpasterstwem, mają prawo do wynagrodzenia z instytucji, które ich zatrudniają. Księża studenci otrzymują stypendia naukowe, pozwalające na opłatę konwiktu i wyżywienie. Kapłani emeryci i renciści otrzymują wsparcie z KFEZ, zgodnie z zasadami, zatwierdzonymi przez Biskupa Siedleckiego. Wszyscy – w miarę możliwości – winni mieć uposażenie odpowiadające ich pozycji, naturze pełnionych zadań i osobistemu zaangażowaniu (por. kan. 281 § 1).

36. Prawo do uposażenia z tytułu pełnionego urzędu nabywa się wraz z jego kanonicznym objęciem. Prawo do wsparcia emerytalnego powstaje wraz z przeniesieniem na emeryturę lub rentę, zaś do stypendium studenckiego wraz ze skierowaniem na studia, a traci w momencie odwołania. W innych przypadkach konieczna jest szczegółowa decyzja Biskupa Siedleckiego.

Źródła uposażenia kapłanów

37. Elementy składające się na wynagrodzenie duszpasterzy parafialnych są następujące: a) dobrowolne ofiary składane z racji posług religijnych, tzw. *iura stolae* (chrzty, śluby, pogrzeby, itp.); b) stypendia mszalne; c) opłaty kancelaryjne; d) określona prawem diecezjalnym część ofiar z kolędy; e) ofiary z wypominek; f) pensja katechetyczna; g) pensja za posługę w szpitalu lub domu opieki; h) emerytura państwowa.

38. W parafiach, gdzie pracuje więcej duszpasterzy niż jeden, środki z wyżej wymienionych źródeł – z wyjątkiem pensji katechetycznej, pensji za posługę w szpitalu lub domu opieki, a także emerytury państwowej – należy włączyć do wspólnej kasy i po zakończeniu miesiąca, nie później niż do 5-tego dnia miesiąca następnego, proboszcz winien dokonać rozliczenia i wypłat. Synod podtrzymuje ogólną zasadę, że proboszcz ma prawo do dwukrotnie większej części z *iura stolae* niż wikariusz. Rozliczeń dokonuje się po potrąceniu części, którą należy przekazać do Kurii Diecezjalnej, organiście, kościelnemu i na pokrycie materiałów kancelaryjnych – zgodnie z zasadami określonymi przez Biskupa Siedleckiego w odrębnym dokumencie, zamieszczonym w aneksie do statutowych synodalnych, który będzie w przyszłości co jakiś czas aktualizowany (**Aneks nr 1**).

39. Istnieje konieczność prowadzenia księgi *iura stolae*, księgi intencji mszalnych, łącznie z comiesięcznym rozliczaniem stypendiów oraz ogólnej księgi rozliczeń, z podaniem wypłat otrzymywanych przez poszczególnych duszpasterzy i pracowników kościelnych oraz wskazaniem elementów składowych tych wypłat.

40. Koszty wyjazdów związanych ściśle z pracą duszpasterską powinny być pokrywane z kasy parafialnej. Kapłani wysyłani w delegacji przez Biskupa Siedleckiego mają prawo do zwrotu kosztów z kasy kurialnej. Ponadto, kapłani zatrudnieni w centralnych instytucjach diecezjalnych są zwolnieni z opłat za rekolekcje osobiste, jeśli odprawiają je w Diecezjalnym Centrum Formacji Kapłańskiej.

Mieszkanie

41. Miejszem zamieszkania kapłana winna być plebania lub inny budynek kościelny. Mieszkania i – w miarę możliwości – garaże winni mieć zapewnione wszyscy kapłani. Plebanie oraz inne diecezjalne domy, w których mieszkają kapłani, mają mieć sporządzony inwentarz wyposażenia, celem jednoznacznego oddzielenia dóbr prywatnych od kościelnych. Ze środków parafialnych lub diecezjalnych (w przypadku budynków należących do Diecezji Siedleckiej)

pokrywane są remonty, konieczne dla utrzymania mieszkania wraz z instalacjami i urządzeniami w dobrym stanie. To prawo przysługuje także księżom emerytom, jeśli otrzymali zgodę Biskupa Siedleckiego na zamieszkanie w budynku parafialnym.

42. Każdy z kapłanów sam ponosi koszty utrzymania zajmowanych mieszkań (opłaty za ogrzewanie, prąd, gaz, wodę, ścieki, wywóz śmieci), chyba że w poszczególnych przypadkach Biskup zadecyduje inaczej. Abonament za telefon parafialny (proboszcza, wikariusza i kancelaryjny) oraz za dostęp do Internetu pokrywane są ze środków parafialnych. Koszty ogrzewania nalicza się proporcjonalnie, w zależności od metrażu zajmowanego mieszkania. W obliczaniu ogólnych kosztów uwzględnia się powierzchnie korytarzy, klatek schodowych, pomieszczeń duszpasterskich, ogólnych jadalni i kancelarii, które winny być pokrywane ze środków parafialnych lub diecezjalnych (w przypadku budynków należących do Diecezji Siedleckiej). Opłaty za sprzątanie swoich mieszkań ponoszą zajmujący je księża.

43. Administrator budynku kościelnego (proboszcz lub ekonom diecezjalny) powinien – w miarę możliwości – zatroszczyć się o odnowienie przydzielonego kapłanowi mieszkania. Należy mieć na uwadze, aby w budowanych aktualnie obiektach, ale również – o ile to możliwe – w już wybudowanych, mieszkanie składało się przynajmniej z jednego pokoju, sypialni, łazienki oraz aneksu kuchennego. Mieszkanie powinno mieć wyposażoną łazienkę i aneks kuchenny oraz podstawowe wyposażenie pozostałych pomieszczeń (karnisze, żyrandole itp.). Wszelkie dodatkowe przeróbki w mieszkaniu, podejmowane na życzenie mającego w nim zamieszkać, muszą być ściśle uzgodnione z administratorem. Koszty przeprowadzki oraz umeblowania mieszkań ponoszą sami księża. Neoprezbiterzy mają prawo zwrócić się do proboszcza o udzielenie ze środków parafialnych nieoprocenowanej pożyczki na zagospodarowanie, którą powinni zwrócić w ciągu roku.

44. Na zamieszkanie w domu prywatnym kapłan musi uzyskać zgodę Biskupa Siedleckiego (kan. 533 § 1). Zgodę zaś, którą można wydać po upewnieniu się, co do możliwości prowadzenia tam życia właściwego kapłanom, winno się uzyskać przed przystąpieniem do budowy domu lub zakupu mieszkania. Na zakup lub remont budynków prywatnych nie mogą być kierowane środki kościelne.

Wypoczynek

45. Czas odpoczynku jest niezbędny dla odzyskania sił, pokoju psychicznego i energii do pracy (por. DyrPŻP 101). Nie należy lekceważyć niebezpieczeństw

wynikających z przepracowania i codziennego zmagania się z trudnymi warunkami posługi. Zaleca się, aby kapłani planując odpoczynek, brali pod uwagę duży pożytek płynący z wyciszenia, jakie można znaleźć w ośrodkach duchowości lub klasztorach.

46. Kapłani mają prawo do miesięcznego urlopu wypoczynkowego w ciągu roku (kan. 283 § 2; 533 § 2; 550 § 3), który mogą wykorzystać w okresie ferii i wakacji. Terminy urlopów należy zawsze uzgadniać ze współpracownikami, a decydujący głos w tej sprawie ma proboszcz. Do urlopu nie wlicza się wyjazdów z racji własnych rekolekcji, czy spotkań formacyjnych. Nie wlicza się również dni poświęconych na udział w sympozjach bądź szkoleniach, jeśli kapłan został na nie skierowany przez Biskupa Siedleckiego lub na wzięcie udziału uzyskał jego zgodę. W okresach wymagających bardziej intensywnej pracy duszpasterskiej, prawo do urlopu i dnia wolnego ulega zawieszeniu. Urlop – w miarę możliwości – należy wówczas wykorzystać w innym okresie. W uzasadnionych przypadkach można również zwrócić się do Biskupa Siedleckiego o udzielenie urlopu zdrowotnego.

47. Należy brać pod uwagę fakt, że proboszczowie oraz wikariusze pełnią urzędy rezydencjalne (kan. 533 § 1; 550 § 1). Jeśli nie mają w danym dniu dyżuru, nie są więc tym samym zwolnieni z obowiązku rezydencji. Jest wszakże wskazane – o ile względy duszpasterskie na to pozwalają – aby księża mieli zapewniony raz w tygodniu dzień wolny, w którym mogliby wyjechać poza parafię. Proboszcz powinien jednak poinformować o swojej nieobecności przynajmniej wikariusza dyżurnego, wikariusze zaś każdorazowo uzgodnić planowany wyjazd z proboszczem.

48. Na wyjazdy zagraniczne, przekraczające 5 dni, wszyscy kapłani muszą uzyskać zgodę Biskupa Siedleckiego. Proboszczowie, za pośrednictwem swego dziekana, mają ponadto obowiązek powiadamiać Biskupa Siedleckiego za każdym razem, gdy opuszczają parafię na czas dłuższy, niż tydzień (kan. 533 § 2). Jeśli potrzebne jest zastępstwo na czas urlopu, kapłani winni je zapewnić we własnym zakresie, odwołując się do pomocy sąsiedzkiej. Gdyby zaś nie byłoby to możliwe, mają zwrócić się z co najmniej miesięcznym wyprzedzeniem do Kurii Diecezjalnej o wyznaczenie zastępcy.

Kapłańska emerytura

49. Biskup Siedlecki osobiście oraz przez utworzone w tym celu instytucje, winien troszczyć się o zapewnienie duchownym stosownej opieki na wypadek choroby, starości lub niezdolności do pracy wynikającej z innych przyczyn (por. kan.

281 § 2). Kapłani, którzy już zrezygnowali z przewodzenia wspólnocie wiernych i z bezpośredniej odpowiedzialności za nią, mają prawo cieszyć się wdzięcznością Kościoła lokalnego za poniesione trudy duszpasterskie. Mają także prawo żywić przekonanie, że przez modlitwę, dzielenie się doświadczeniami i w miarę sił podejmowaną posługę kapłańską, nadal wnoszą cenny wkład w budowanie Ciała Chrystusowego. To przekonanie winni mieć również kapłani ciężko chorzy, złączeni w szczególny sposób z Chrystusem cierpiącym (por. PG 47).

50. Synod kieruje apel do wszystkich wiernych, a zwłaszcza do kapłanów pracujących czynnie w duszpasterstwie, aby otaczali swoich współbraci przebywających już na emeryturze lub rencie życzliwością, korzystali z ich posługi, zapraszali na spotkania i w razie potrzeby okazywali stosowną pomoc.

51. Synod akceptuje wolę zdecydowanej większości prezbiterium Diecezji Siedleckiej, aby kapłanów po ukończeniu 70. roku życia zobowiązywać do złożenia Biskupowi pisemnej rezygnacji z pełnionego urzędu i przejścia na emeryturę. W przypadku wcześniejszego osłabienia sił i przemęczenia, kapłani pracujący w duszpasterstwie parafialnym mogą prosić o przeniesienie na wcześniejszą emeryturę, po ukończeniu 65. roku życia.

52. Ponadto kapłani, którzy z powodu złego stanu zdrowia nie mogą sprawować powierzonego urzędu, za zgodą Biskupa Siedleckiego, mają możliwość przejścia na rentę. Indywidualnie określa się w takich przypadkach, czy kapłan rencista ma wykonywać jakieś zadania duszpasterskie, czy też jest z nich zwolniony całkowicie.

53. Bardziej szczegółowy opis różnych sytuacji związanych z przechodzeniem na emeryturę lub rentę oraz wskazania na temat możliwości i warunków życia obowiązujących po przejściu, zawiera *Dekret Biskupa Siedleckiego określający status księdza emeryta i rencisty (Aneks nr 2)*.

54. Przejście na emeryturę lub rentę powinno być połączone z uroczystym, publicznym podziękowaniem za pracę. Dla księży pracujących w duszpasterstwie parafialnym organizuje je dziekan danego dekanatu, zaś dla dziekanów i innych kapłanów, osoba wyznaczona przez Biskupa Siedleckiego.

55. Kapłani, najpóźniej na rok przed osiągnięciem wieku emerytalnego, winni odbyć rozmowę z Biskupem Siedleckim i przedstawić mu deklarację w sprawie przyszłego miejsca zamieszkania. Decyzję podejmuje zawsze Biskup, w bardziej złożonych sytuacjach, może to uczynić po dodatkowym rozpoznaniu i stosownych konsultacjach:

- a) jeśli kapłan chce zamieszkać w jednym z Diecezjalnych Domów Księży Emerytów, może otrzymać na to zgodę na warunkach obowiązujących w tej placówce;
- b) jeśli kapłan prosi o zgodę na zamieszkanie w budynku parafialnym, winna to być w zasadzie inna parafia, niż ta, w której pracował przed przejściem na emeryturę. Możliwość pozostania w dotychczasowej parafii należy traktować jako wyjątkową i dotyczącą jedynie parafii o większej liczbie wiernych. Jeżeli zaś kapłan wyraża wolę zamieszkania w innej parafii, Biskup – po konsultacjach z proboszczem parafii przyjmującej – może wyrazić zgodę, również na zamieszkanie z gospodynią, określając jednocześnie jego warunki;
- c) jeśli kapłan chce zamieszkać w budynku prywatnym, należy się upewnić, że warunki w nim panujące dają możliwość zachowania stylu życia kapłańskiego.

56. Ważnym elementem utrzymania starszych lub chorych kapłanów jest emerytura lub renta z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. W Diecezji Siedleckiej istnieje jednak także Kapłański Fundusz Emerytalno-Zapomogowy (KFEZ). Jest on instytucją samopomocową, która – zgodnie z ustalonymi zasadami – zbiera składki od kapłanów aktywnie pracujących i zapewnia stałe dodatkowe wsparcie emerytom i rencistom, jak też doraźne wsparcie kapłanom znajdującym się w trudnym położeniu. Organizacja i zasady funkcjonowania KFEZ-u są określone w jego statucie (**Aneks nr 33**).

Kapłani przebywający poza Diecezją

57. Z różnych przyczyn niektórzy kapłani inkardynowani do Diecezji Siedleckiej, za zezwoleniem Biskupa, udają się na krótszy lub dłuższy czas poza jej granice. Wśród nich są tacy, którzy podejmują pracę misyjną. Wielkoduszne pragnienie wyjechania na misje winno być przyjęte z radością i jeśli – według oceny Biskupa – zgłaszający się kapłan ma odpowiednie przymioty i intencję, nie powinien mieć trudności z uzyskaniem pozwolenia. Każdy bowiem Kościół lokalny, nawet w sytuacji zmniejszającej się liczby powołań kapłańskich, ma okazywać gotowość posyłania swoich misjonarzy.

58. Kapłani-misjonarze mają prawo do corocznego wsparcia finansowego z diecezjalnego funduszu misyjnego. W czasie zaś urlopów spędzanych w Polsce, powinni mieć zapewnione bezpłatne mieszkanie i wyżywienie na koszt Diecezji, jeśli tego potrzebują oraz pewne środki finansowe na pobyt

i „podreperowanie” zdrowia. Proboszczowie są też proszeni o zapraszanie misjonarzy z posługą słowa i umożliwienie im zebrania kolekty.

59. Kapłani przebywają też czasowo poza Diecezją z racji odbywania studiów specjalistycznych, w Polsce, bądź za granicą. Studiujący za granicą zwykle mają możliwość uzyskania stypendium zewnętrznego. Jeśli ono nie zaspokaja wszystkich koniecznych potrzeb, resztę winna zapewnić Diecezja. Studiujący zaś w Polsce mają prawo do zwrotu nakładów za mieszkanie w konwiktzie i wyżywienie. Jedni i drudzy mają jednak obowiązek pewną część wakacji poświęcić – wyznaczonej przez Biskupa Siedleckiego – posłudze duszpasterskiej w Diecezji.

60. Pozostałe przypadki przebywania kapłanów poza Diecezją są regulowane indywidualnie, zawsze jednak wymagana jest zgoda Biskupa Siedleckiego i podpisanie stosownej umowy z Biskupem miejsca pobytu. Nie toleruje się sytuacji, w których przebiter diecezjalny nie miałby uregulowanego statusu i przebywałby w miejscu nieznanym Biskupowi.

Ważne przypomnienia

61. Kapłani winni powstrzymywać się od wszelkich zajęć, które nie przystoją członkom stanu duchownego. Nie mogą pełnić urzędów, z którymi łączy się sprawowanie władzy świeckiej, nie mogą zarządzać dobrami osób świeckich, uprawiać handlu i transakcji finansowych nastawionych na zysk, prowadzić własnej działalności gospodarczej, ani brać czynnego udziału w działalności partii politycznych i związków zawodowych, chyba że uzyskają na to wyraźne pozwolenie Biskupa Siedleckiego (por. kan. 285; 286; 287).

62. Kapłani będący zarządcami dóbr kościelnych nie mogą wnosić spraw do sądów państwowych bez pisemnego zezwolenia Biskupa Siedleckiego (por. kan. 1288). Gdy chcą to uczynić w sprawach prywatnych, również mają obowiązek wcześniej powiadomić Biskupa.

63. Wszyscy kapłani winni przekazywać we właściwym terminie wszelkie opłaty osobiste, a proboszczowie ponadto celowe ofiary zbierane od wiernych i opłaty parafialne. W żadnym przypadku zwłoka nie może przekroczyć dwóch tygodni od upływu terminu, chyba, że co innego wyraźnie zarządzono. Uporczywe lekceważenie tego obowiązku będzie jednym z elementów negatywnej oceny zdatności kapłana do pełnienia funkcji administracyjnych.

64. Kapłani powinni – w miarę możliwości – uczestniczyć w pogrzebach współbraci. Jeśli zaś nie mogą być na pogrzebie, są zobowiązani do odprawienia

w przeciągu roku od śmierci jednej Mszy świętej za każdego zmarłego kapłana inkardynowanego do Diecezji. Jest też bardzo wskazane, aby uczestniczyli w pogrzebie rodziców kapłana lub jego rodzeństwa. Odnosi się to szczególnie do współbraci z tego samego roku święceń, co kapłan przeżywający stratę i do kapłanów z dekanatu, w którym pracuje.

65. Obowiązkiem kapłanów diecezjalnych, którzy ukończyli 5 rok kapłaństwa, jest sporządzenie w odpowiedniej formie testamentu i złożenie go w Kurii Diecezjalnej. Są oni proszeni, aby dysponując swoim majątkiem na wypadek śmierci, mieli na uwadze potrzeby misyjne, charytatywne, apostołskie, utrzymanie Wyższego Seminarium Duchownego oraz wsparcie innych dzieł diecezjalnych (Zarządzenie i wzór testamentu – **Aneks nr 11**).

C. TROSKA O POWOŁANIA

Powszechnie zadanie wiernych

66. Powołania kapłańskie są niezbadaną tajemnicą i wielkim Bożym darem dla tych, dla których jest przeznaczone oraz dla całego Kościoła. Nie tracąc więc z oczu tajemniczego wymiaru powołania, rozgrywającego się w intymnej relacji konkretnego człowieka z Bogiem, zwracamy uwagę na jego wymiar eklesjalny, na to, że dokonuje się ono w Kościele i poprzez Kościół (por. PDV 38; 41). Wszyscy wierni ponoszą odpowiedzialność za budzenie powołań. Mają ten dar wypraszać na modlitwie, mają tworzyć wokół sprawy powołań dobrą atmosferę, sami żyć w pełni po chrześcijańsku i troszczyć się o kształtowanie prawdziwego obrazu Kościoła, usuwając zarazem ewentualne przyczyny lęku przed pozytywną odpowiedzią na dar powołania (por. DK 2).

67. Bardzo ważna rola przypada też rodzinom chrześcijańskim, w których młody człowiek kształtuje swój system wartości, uczy się miłości do Boga i do ludzi, odkrywa własną drogę życiową. Nie należy pomijać znaczenia katolickich mediów, szkół, a szczególnie parafii oraz działających tam wspólnot i ruchów, tym bardziej, że niektóre z nich wśród swoich celów mają modlitwę i różnorakie wspieranie powołań. Dobrą okazję do gorliwej modlitwy w tej intencji i do poruszania tematyki powołaniowej w przepowiadaniu, stwarzają pierwsze czwartki miesiąca, Niedziela Dobrego Pasterza i Tydzień Modlitw o Powołania. Trzeba również zwracać się z apelem do osób chorych i starszych o modlitwę i wielkoduszne ofiarowanie swoich cierpień w intencji powołań.

Duszpasterstwo powołań w Diecezji Siedleckiej

68. Duszpasterstwo powołaniowe organizuje Biskup Siedlecki (por. DB 15). Dba on, aby całe duszpasterstwo prowadzone w Diecezji miało wymiar powołaniowy, ale też inicjuje specjalne systematyczne działania na ten cel ukierunkowane, zleca je odpowiednim osobom i czuwa nad ich realizacją. Na Niedzielę Dobrego Pasterza Biskup lub rektor Wyższego Seminarium Duchownego kieruje co roku specjalny list do wiernych. Również trwający w jedności z Biskupem i wspomagający go kapłani dzielą troskę o stan powołań w Diecezji. Winni oni pamiętać, że obok żarliwej modlitwy i różnorakich wysiłków w tej dziedzinie, najważniejszym i najsukuteczniejszym środkiem jest ich radosne świadectwo wiernego kapłańskiego życia, bezwarunkowego oddania się Panu oraz Jego ludowi.

69. Sprawą ogromnej wagi jest budzenie zapału apostołskiego w parafiach i w różnych kościelnych wspólnotach, tworzenie duchowego klimatu, który sprzyja odkrywaniu powołań. „Tam, gdzie jest życie, gorliwość, pragnienie niesienia innym Chrystusa, tam rodzą się prawdziwe powołania. Nawet w parafiach, gdzie kapłani nie są zbyt zaangażowani i radośni, braterskie i gorliwe życie wspólnot budzi pragnienie całkowitego poświęcenia się Bogu oraz ewangelizacji” (EG 107).

70. Troską o budzenie powołań ma być przeniknięte w szczególny sposób duszpasterstwo młodzieży (por. AS 91). Stała otwartość kapłanów wobec młodych ludzi, przyjazne do nich nastawienie, praca formacyjna, łącznie z gotowością do podjęcia się osobistego kierownictwa duchowego, mają być stałymi elementami tego duszpasterstwa. Trzeba doceniać i propagować różne formy wolontariatu młodzieżowego, który usposabia do brania na siebie obowiązków, do bezinteresownego oddania się na służbę innym ludziom i jeśli jest podejmowany z motywów nadprzyrodzonych, a ponadto umacniany modlitwą, to czyni młodego człowieka bardziej wrażliwym na głos Boga (PDV 40).

71. W strukturze Kurii Diecezjalnej Siedleckiej istnieje Referat duszpasterstwa powołaniowego, który przy współpracy Zespołu ds. powołań kapłańskich, zajmuje się duszpasterstwem młodych osób, które odczuwają pragnienie pójścia drogą powołania kapłańskiego lub zakonnego (por. kan. 233 § 1; Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* z 08.12.2016, n. 13). Kieruje nim referent duszpasterstwa powołaniowego, wspomagany przez innych kapłanów, między innymi przedstawiciela moderatorów Wyższego Seminarium Duchownego, diecezjalnego duszpasterza młodzieży, jak i odpowiedzialnych za inne działy duszpasterstwa, związane z pracą

wśród młodzieży lub wśród rodzin. W skład Zespołu powinien wejść również wikariusz biskupi ds. życia konsekrowanego. Zespół ma za zadanie – biorąc pod uwagę aktualną sytuację - opracowywać coroczny program powołaniowy. Referent duszpasterstwa powołaniowego winien nawiązywać i podtrzymywać kontakty z młodymi ludźmi, którzy szukają pomocy w rozeznaniu drogi powołania. Synod widzi potrzebę szerszego angażowania wiernych świeckich w dzieło wspierania powołań.

72. Szczególna rola w dziedzinie budzenia powołań kapłańskich przypada Wyższemu Seminarium Duchownemu Diecezji Siedleckiej. Stąd winna płynąć stała modlitwa w intencji powołań, podsycana raz po raz przez wygłaszane konferencje na ten temat. Jest też wskazane, aby wspólnota seminaryjna włączyła się czynnie w przeżywanie nabożeństwa pierwszych czwartków miesiąca, przynajmniej w parafiach siedleckich (*cibavit*). Przy tej okazji należy spotkać się z grupą parafian wspierających modlitewnie i materialnie duszpasterstwo powołaniowe i Wyższe Seminarium Duchowne.

73. W Seminarium należy też organizować „dni otwarte”, z odpowiednim programem modlitewno-informacyjnym, możliwością zapoznania się z życiem seminaryjnym oraz odbycia rozmów z moderatorami i alumnami. We współpracy z duszpasterzami parafialnymi należy także organizować w gmachu Seminarium rekolekcje zamknięte dla chłopców szkół średnich w zimowej i letniej przerwie w nauce oraz weekendowe dni skupienia. Dobrą okazją do nawiedzenia Seminarium są ponadto spektakle teatralne przygotowywane przez alumnów, organizowanie tam spotkań ministranckich (zwanych „koczowiskami”), diecezjalnego finału różnych rozgrywek sportowych dla chłopców itp. Duszpasterze i katecheci są zaś usilnie proszeni o zachęcania swojej młodzieży do udziału w takich spotkaniach, towarzyszenie jej oraz pomoc w zorganizowaniu przyjazdu.

74. Duże znaczenie powołaniowe mają święcenia kapłańskie i prymicje z udziałem alumnów, ich wakacyjna posługa na rekolekcjach lub obozach organizowanych przez ruchy kościelne, udział w pielgrzymce maturzystów, w „Jerychu Młodych” w Pratulinie, w pieszej pielgrzymce na Jasną Górę lub w innych spotkaniach młodzieży. Należy też podtrzymywać cenny zwyczaj organizowania niedziel seminaryjnych w parafiach, a w szczególności Niedzieli Dobrego Pasterza. Dobrze byłoby połączyć je z występem muzycznego zespołu seminaryjnego. W każdym roku akademickim należy zorganizować spotkanie Koła Przyjaciół Seminarium, doceniając wkład jego członków w utrzymanie uczelni duchownej i podsycając ich zaangażowanie w sprawy powołaniowe.

D. KSZTAŁCENIE I FORMACJA KANDYDATÓW DO KAPŁAŃSTWA

Wyższe Seminarium Duchowne jako środowisko formacyjne

75. Formacja przyszłych kapłanów odbywa się w Kościele, który należy widzieć, jako jej wspólnotowy podmiot. Kościół, czerpiąc natchnienie z przykładu Jezusa, wypracował odpowiednie formy rozeznawania powołań, towarzyszenia powołanym i przygotowywania ich do przyszłej posługi. Do święceń mogą być dopuszczeni ci, którzy zostali wezwani przez Pana, wielkodusznie na to wezwanie odpowiedzieli i wszedłszy z Nim w zażyłą więź, oddali się na służbę Jego misji zbawienia. Seminarium przygotowujące do kapłaństwa, ma być zatem „przede wszystkim przestrzenią duchową”, w której sam Chrystus wprowadza alumna w służbę Ojcu i ludziom (por. PDV 42; 60; 65). Czyni to mocą łaski, ale też posługuje się ustanowionymi do tego ludźmi.

76. Wyższe Seminarium Duchowne jest niezbędne dla formacji kandydatów do kapłaństwa (DK 4; kan. 235 § 1). Czas spędzony w takim miejscu ma pozwolić osobom powołanym na oderwanie się od środowiska rodzinnego, uporządkowanie życia uczuciowego, odbycie studiów filozoficzno-teologicznych, zbudowanie więzi z Chrystusem i z braćmi oraz przygotowanie się do przyszłej służby. Praca wychowawcza, zarówno co do treści, jak i co do formy, winna być w seminarium dobrze zaprogramowana (por. PDV 61). Respektując normy Kościoła odnoszące się do seminariów duchownych, należy stworzyć własny program formacyjny i własny regulamin, które po zatwierdzeniu przez Biskupa Siedleckiego, staną się podstawą realizowanej pracy wychowawczej. Ta zaś ma polegać „na towarzyszeniu konkretnym osobom, żyjącym w konkretnym momencie historycznym” (tamże). Wymaga więc roztropnej elastyczności i dokonywania co jakiś czas refleksji nad adekwatnością stosowanych narzędzi i metod wychowawczych.

77. Coraz bardziej daje o sobie znać rozdźwięk między stylem życia młodych ludzi w świecie, a stylem obowiązującym w Seminarium. Istnieje zatem potrzeba umiejętnego wprowadzenia kandydatów do kapłaństwa w styl seminaryjny (por. PDV 62). Synod postanawia, aby – tak, jak dotychczas – bezpośrednio po wstąpieniu do Seminarium, przed rozpoczęciem wykładów, alumni I roku przeszli odpowiednie przygotowanie, którego długość określa rektor w porozumieniu z Biskupem Siedleckim. Poza tym, charakter przygotowawczy winien mieć cały początkowy okres pobytu alumnów w Seminarium, rozciągający się nawet na pierwsze dwa lata. Jest wskazane, aby w tym okresie, przynajmniej częściowo, alumni przechodzili swoją formację we własnym gronie.

Nie przewiduje się – w obecnym czasie – dodatkowego roku propedeutycznego przed rozpoczęciem studiów, jednak nie wyklucza się tego w przyszłości. Decyzja w tej sprawie będzie podjęta w zgodzie ze stanowiskiem Stolicy Apostolskiej i Konferencji Episkopatu Polski (por. *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* 58; 59)

78. Źródłem utrzymania Seminarium Duchownego są przede wszystkim ofiary diecezjan, zbierane według zasad określonych przez Biskupa Siedleckiego. Częściowo winny one być zbierane przez alumnów przy okazji tzw. niedziel seminaryjnych i niedziel Dobrego Pasterza, częściowo zaś przekazywane jako dotacje kurialne. Ponadto, do utrzymania Seminarium przyczyniają się środki pochodzące z Fundacji ks. inf. Antoniego Chojeckiego oraz dary w naturze pochodzące od wiernych.

Osoby dzielące troskę o formację do kapłaństwa

79. Szczególna rola i szczególna odpowiedzialność w dziedzinie formacji kandydatów do kapłaństwa przypada Biskupowi Siedleckiemu. Biskup przy wsparciu moderatorów seminaryjnych opracowuje i zatwierdza *itinerarium formacyjne*, uwzględniające wytyczne Stolicy Apostolskiej i Konferencji Episkopatu Polski (por. *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*, 10), a jego – możliwie częste – nawiedzanie Seminarium, przewodniczenie liturgii, odbywanie spotkań z moderatorami i alumnami, przyczynia się do budowania pasterskiej więzi, włącza alumnów w życie Diecezji i kształtuje w nich „zmysł Kościoła” (por. PDV 65; AS 88).

80. Biskup starannie dobiera odpowiednią kadrę osób prowadzących przygotowanie do kapłaństwa. Spośród duchowieństwa Diecezji Siedleckiej mianuje rektora oraz pozostałych moderatorów Seminarium i ściśle z nimi współpracuje. Zadania kapłanów pełniących poszczególne funkcje moderatorskie bardziej szczegółowo określa prawo powszechne oraz statut Seminarium. Bardzo ważną rolę w procesie formacyjnym pełnią też wykładowcy seminaryjni. Do tych zadań należy powoływać osoby odpowiednio przygotowane, odznaczające się silną wiarą, szczerze miłujące Kościół, ale też mające przymioty ludzkie, pozwalające im zbudować więź nauczyciel-uczeń (por. AS 89). Wykładowcy seminaryjni winni mieć zapewnione odpowiednie warunki do rozwoju naukowego, przy zachowaniu jednak możliwości pewnego zaangażowania się w duszpasterstwo.

81. Pomocniczą rolę w procesie formacyjnym pełnią też różni specjaliści, których należy odpowiednio dobierać i zapraszać, aby wniesli swój wkład

w przygotowanie alumnów do przyszłej posługi. Przy doborze specjalistów trzeba brać pod uwagę ich autentyczną wiarę i kwalifikacje zawodowe. Winny to być osoby, które mogą pomóc alumnom w rozwoju ich szczególnych talentów, przydatnych w duszpasterstwie, bądź przygotowaniu do podjęcia wyzwań płynących ze świata. Wśród specjalistów należy podkreślić rolę psychologów, których pomoc jest bardzo ważna przy ocenie osobowości i zdrowia psychicznego alumnów, a także przy ewentualnym towarzyszeniu terapeutycznym (por. *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*, 147; 192).

82. Niebagatelną rolę formacyjną ma do odegrania rodzina. Seminarzysta może otrzymać od swoich krewnych piękne wsparcie na drodze powołania, może też niestety czasem spotkać się z ich sprzeciwem lub obojętnością. Synod zwraca się z gorącym apelem, aby bliscy nie patrzyli na powołanie do kapłaństwa według kryteriów ziemskich, ale kierowali się potrzebą wypełnienia woli Bożej. Również rodzinna parafia kandydata jest ważnym środowiskiem wspierającym na drodze realizacji powołania. Ta wspólnota, która – jak to często bywa – pomogła kiedyś w odkryciu daru powołania, niech z miłością i modlitwą towarzyszy alumnowi przez cały czas jego formacji. Szczególna rola w formacji alumnów przypada duszpasterzom parafialnym, którzy przez swoje świadectwo wiary, zaangażowanie w życie wspólnoty oraz okazywane im wsparcie, mają pomagać w odkrywaniu piękna powołania i przyszłej służby w Chrystusowym Kościele.

Formacja ludzka

83. Fundamentem całej formacji kapłańskiej jest formacja ludzka (*Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*, 94). Chodzi tu zarówno o naśladowanie wcielonego Syna Bożego i odtworzenie w sobie ludzkiej doskonałości, jaka w Nim jaśniała, ale także o skuteczność przyszłej pracy duszpasterskiej wśród ludzi. Alumni winni z wielką troską i cierpliwością rozwijać takie ludzkie cechy, które złożą się na osobowość dojrzałą i zrównoważoną, pozwalającą im udźwignąć trudy duszpasterzowania (por. PDV 43). Z pomocą moderatorów mają poznawać własną emocjonalność, uczyć się nad nią panować i właściwie ukierunkowywać, mają nabywać umiejętności słuchania drugiego człowieka, prowadzenia z nim dialogu, okazywania mu szacunku, przychodzenia z pomocą, współpracowania. Dla określenia obszarów, na których należy skupić się w formacji ludzkiej, bardzo potrzebne jest doświadczenie uczestnictwa we wspólnocie kleryckiej, uwagi roztropnych duszpasterzy oraz spotkania z osobami zakonnymi i świeckimi.

84. Wśród narzędzi przydatnych w kształtowaniu dojrzałej ludzkiej osobowości należy widzieć pracę fizyczną podejmowaną przez alumnów, szczególnie, gdy jest wykonywana razem z innymi. Trzeba stwarzać po temu okazje zarówno w ciągu roku akademickiego, jak i w czasie dyżuru wakacyjnego. Ponadto należy cenić i popierać zaangażowanie alumnów w pracę opiekuńczą, charytatywną i wychowawczą, jak też wspólne pielgrzymki, wyprawy turystyczne i zajęcia sportowe. Ważnym aspektem tej formacji jest wychowanie do odpowiedzialnej miłości, do szczerej przyjaźni, do panowania nad ciałem i podejmowania wyrzeczeń. Szczególnie trudne zadanie spoczywa na alumnach pochodzących z rodzin i środowisk dysfunkcyjnych. Może w niektórych przypadkach okazać się wskazane przejście odpowiedniej terapii psychologicznej.

Formacja duchowa

85. Na formacji ludzkiej bazuje formacja duchowa. Wprawdzie wszyscy wierni są do niej zobowiązani, jednak w przypadku kandydatów do kapłaństwa, ma ona być ściśle powiązana z ich specyficznym powołaniem. W formacji duchowej chodzi o to, aby „alumni nauczyli się żyć w zażyłej i nieustannej łączności z Ojcem przez Syna Jego Jezusa Chrystusa w Duchu Świętym” (DK 8). Ta więź z Bogiem ma kształtować serca alumnów, aby zapaliły się do ofiarnej miłości pasterskiej (por. *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*, 101).

86. Św. Jan Paweł II podkreślił, że „istotnym elementem formacji duchowej jest połączone z rozmyślaniem i modlitwą czytanie słowa Bożego (*lectio divina*), słuchanie pokorne i pełne miłości Tego, który mówi” (PDV 47). Wszyscy alumni winni uczestniczyć w wychowaniu liturgicznym, otwierając się na moc sakramentów. Stałym i najważniejszym punktem codziennego porządku w seminarium ma być sprawowana Eucharystia, która w przyszłości będzie regułą życia kapłańskiego. Należy przy tym zadbać, aby alumni wchodząc w głębię celebrowanego misterium, uniknęli niebezpieczeństwa rutyny i ukształtowali w sobie wewnętrzną postawę wdzięczności za Boże dary oraz obudzili gotowość podjęcia ofiarnej służby na wzór i w mocy Chrystusa. Dużą wagę trzeba przykładac do rozbudzania w alumnach potrzeby trwania przed Obliczem Pana, praktykowania wspólnotowej i indywidualnej adoracji Najświętszego Sakramentu. Trzeba również od początku seminaryjnej drogi wprowadzać w liturgię godzin, aby wraz z przyjęciem święceń diakonatu, mogli się w niej rozmiłować w pełni.

87. Należy w umiejętny sposób pomagać alumnom w nabywaniu cnoty pokory i czystości, ukazywać sens ascezy, wewnętrznej dyscypliny oraz wyrzeczenia. Może to okazać się w wielu przypadkach zadaniem bardzo trudnym, wymagającym roztropności i cierpliwości. Trzeba wychowywać przyszłych kapłanów

do dojrzałego i regularnego przystępowania do sakramentu pokuty i pojednania, do ciągłego nawracania się ku Bogu, przewycięzania wpływu współczesnej kultury, która w dużym stopniu zatraciła już poczucie grzechu. Ważne miejsce w formacji duchowej zajmuje również wychowanie do posłuszeństwa, celibatu i ubóstwa. Należy tu wskazywać właściwe narzędzia pomocne w pielęgnowaniu tych cennych darów i zwracać uwagę na właściwą motywację, przede wszystkim duchową i duszpasterską, ale też dyscyplinarno-prawną. Seminarzysta powinien poddać się kierownictwu ojca duchownego, który pomaga mu w poznaniu siebie, swego powołania i towarzyszy w rozwijaniu życia duchowego.

Formacja intelektualna

88. Konieczność formacji intelektualnej wypływa z dążenia ludzkiego rozumu do poznania prawdy. Ten ambitny wysiłek rozumu ma z kolei prowadzić do wiary (*intellego ut credam*). Alumni w czasie sześciolletnich studiów seminaryjnych winni zdobyć odpowiedni zasób wiedzy i ugruntować wiarę, aby sprostać wymogom „nowej ewangelizacji”. Studium filozofii ma rozbudzić w alumnach pragnienie szukania obiektywnej prawdy, pokonywania subiektywizmu, ma też nauczyć rozumienia pojęć i zarysować historię rozwoju myśli filozoficznej. Na tej bazie przyszli kapłani winni zagłębić się w studium teologii, pamiętając, że wywodzi się ona z wiary i ku wierze prowadzi. Należy dążyć do tego, aby zgłębianie wiedzy teologicznej było zarazem coraz pełniejszym przyłgnięciem do Jezusa Chrystusa, Mądrości Bożej i uczestnictwem w życiu Kościoła jako wspólnoty wiary (por. PDV 53).

89. Seminarium Diecezji Siedleckiej jest afiliowane do Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie, Sekcja św. Jana Chrzciciela. Przebieg studiów i zakres przekazywanej wiedzy określa „ratio studiorum”. Zgodnie z zawartymi tam wymogami alumni winni zdać wszystkie egzaminy i uzyskać wszystkie zaliczenia, aby przed święceniami prezbiteratu osiągnąć stopień magistra teologii. Uczestnictwo w wykładach, ćwiczeniach, lektoratach i seminariach naukowych jest obowiązkowe.

Formacja duszpasterska

90. Wszystkie wymiary formacji kandydatów do kapłaństwa mają mieć ukierunkowanie duszpasterskie. Alumni – na wzór Chrystusa Najwyższego Kapłana i Pasterza, Który „nie przyszedł, aby Mu służyło, lecz żeby służyć i dać swoje życie na okup za wielu” (Mk 10, 45; por. DK 4; PDV 57) – winni uczynić miłość pasterską główną zasadą swego życia. Cenną pomocą ma być studium teologii praktycznej (pastoralnej), a zdobyta wiedza następnie stopniowo stosowana

w praktyce. Należy wykorzystywać różnorodne formy przygotowania do czekających zadań duszpasterskich, nie ograniczając się do „przeszkolenia”, ale mając na uwadze to, że „program wychowawczy seminarium musi zainicjować autentyczny proces kształtowania wrażliwości pasterskiej, przygotować do świadomego i dojrzałego przyjęcia odpowiedzialności, wpajać wewnętrzny nawyk oceniania problemów, ustalania priorytetów i wyboru rozwiązań w świetle jednoznacznych nakazów wiary i zgodnie z teologicznymi wymogami samego duszpasterstwa” (PDV 58).

91. W ramach praktyk duszpasterskich należy zapewnić alumnom możliwość wchodzenia w realia życia parafialnego i zetknięcia się z problemami różnych grup wiernych, nie wyłączając środowisk obojętnych religijnie i dotkniętych patologiami. Koniecznym elementem zapoznawania się z czekającymi zadaniami winno być uczestnictwo alumna w pieszej pielgrzymce na Jasną Górę, w rekolekcjach Ruchu „Światło-Życie”, obozie KSM-u itp., a także poznanie genezy i charakteru działających w Diecezji ruchów i stowarzyszeń. Trzeba zwracać uwagę, aby każdy kandydat do święceń miał praktyczną możliwość poznania pracy w kancelarii parafialnej, w katechizacji, w dziedzinie przepowiadania słowa Bożego oraz - poczynając od IV roku studiów - prowadzenia spotkań z różnymi wspólnotami wiernych (młodzieżowymi i dziecięcymi grupami oazowymi, KSM-u, kręgów Kościoła Domowego, Odnowy w Duchu Świętym, Ruchu Szentszackiego itp.). Biskup Siedlecki w porozumieniu z rektorem Seminarium wyznacza każdemu alumnowi, wchodzącemu w etap pastoralny, konkretną placówkę duszpasterską i określa długość praktyki (por. *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*, 76). Podczas trwania praktyk oraz po ich zakończeniu alumn winien mieć możliwość odbycia konsultacji ze swoim moderatorem lub innym doświadczonym duszpasterzem.

92. Wszyscy alumni winni być uwrażliwiani na to, że natura posługi świętej, do której się przygotowują, jest uniwersalna. Nie mogą więc zakładać ograniczenia się do służby swemu Kościołowi partykularnemu, ale mają pielęgnować wielkoduszną gotowość poświęcenia się Kościołom będącym w poważnej potrzebie. Dla tych alumnów, którzy wyrażą zainteresowanie pracą misyjną, mogą być – za zgodą Biskupa Siedleckiego – przewidziane pewne elementy specjalnej drogi formacyjnej, tak, aby niczego nie przesądzając, umożliwić lepsze poznanie powołania misyjnego (por. AS 90).

Kryteria oceny zdolności do kapłaństwa

93. Należy podkreślić, że Kościół posiada prawo dokonywania oceny poprawności intencji kandydatów do kapłaństwa, ich dojrzałości osobowościowej,

wymaganych przymiotów duchowych, moralnych oraz intelektualnych, jak też zdrowia fizycznego i psychicznego (por. kan. 241 § 1). Kandydat musi zatem przedstawić do poufnej wiadomości Biskupa i rektora ogólną opinię o stanie swego zdrowia i ewentualną dokumentację przebytych chorób. Winien też dobrowolnie poddać się badaniu psychologicznemu. W wypadku stwierdzenia jakichś dyskwalifikujących braków, kandydat nie powinien być przyjęty do Seminarium, a jeśli już w nim jest, powinien otrzymać *consilium abeundi*.

94. Jeśli zgłasza się do Seminarium alumn, który przebywał wcześniej w innym Seminarium lub w instytucie życia konsekrowanego, nie może być przyjęty bez poznania opinii wcześniejszych przełożonych (kan. 241 § 3). Odnosi się to do wszystkich przypadków, ale szczególnie do tych, gdy alumn został wcześniej usunięty. Jeśli okazałoby się, że któryś z kandydatów do kapłaństwa zdradza tendencje homoseksualne, należy wobec niego postąpić zgodnie z normami Stolicy Apostolskiej (Kongregacja Wychowania Katolickiego *Instrukcja dotycząca kryteriów rozeznawania powołania u osób z tendencjami homoseksualnymi w kontekście przyjmowania ich do seminariów i dopuszczania do święceń* z 4.11.2005).

95. Ocena zdolności kandydata do kapłaństwa, należy do Biskupa Siedleckiego. W trakcie formacji seminaryjnej winien on więc kilkakrotnie przeprowadzić skrutynia, które pozwolą rozeznąć, czy kandydat jest godny święceń i czy jest zdecydowany na prowadzenie życia właściwego temu stanowi. Skrutynia należy przeprowadzić przed udzieleniem posług lektoratu, akolitu, dopuszczeniem do grona kandydatów do święceń oraz przed święceniami diakonatu i prezbiteratu (por. *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*, 204). Istotnym elementem skrutyniów jest zebranie stosownych opinii na piśmie, wysłuchanie zdania moderatorów (z zachowaniem kan. 240 § 2) i wykładowców, na podstawie których rektor sporządza odpowiednie sprawozdanie. W razie wątpliwości Biskup nie powinien wyrażać zgody na dopuszczenie do kolejnych etapów formacji, a tym bardziej do święceń (por. AS 89). Gdy wątpliwości dotyczą spraw mniejszej wagi, alumnowi można zaproponować powtórzenie przebiegu etapu drogi.

E. FORMACA STAŁA PREZBITERÓW

Potrzeba i cel formacji

96. Dążenie do rozwoju jest właściwe naturze każdego człowieka. Nie omija ono również osób duchownych. Dla własnego wzrostu w łasce, a także dla owocnego i skutecznego wypełniania swej misji, kapłani muszą troszczyć się o swój wszechstronny rozwój. Muszą stale pamiętać o ewangelicznym zobowiązaniu, aby być

doskonałymi, jak Ojciec niebieski (por. Mt 5,48) i aby dorastać „do miary wielkości według Pełni Chrystusa” (Ef 4,13). Należy podkreślić, że wszyscy prezbiterzy mają prawo i obowiązek stałej formacji kapłańskiej i że odpowiedzialność za własny rozwój spoczywa przede wszystkim na każdym z nich. Potrzeba stałego formowania się ma więc wypływać z osobistego przekonania kapłanów.

97. Ogólnym celem formacji stałej jest dążenie do coraz pełniejszej komunii z Chrystusem i Jego Kościołem. Wszyscy kapłani winni zatem podejmować starania, aby dochować wierności Bożemu darowi powołania i pielęgnować dynamikę codziennego wzrastania w tym darze. Oprócz motywacji czysto ludzkich, uzasadniających konieczność formacji stałej (stopniowa samorealizacja, nieustanne dążenie do dojrzałości), na pierwszym miejscu trzeba postawić racje teologiczne i eklesjalne. Duszą i zewnętrznym kształtem formacji jest miłość pasterska. To ona każe kapłanowi coraz lepiej poznawać potrzeby i problemy wiernych oraz poprawnie odczytywać i umiejętnie odpowiadać na „znaki czasu”. Miłość pasterska kapłana jest szczególnie wymagająca, oznacza bezinteresowny dar z siebie dla Chrystusa i Kościoła. Określa sposób myślenia i działania kapłana, a także sposób odnoszenia się do wiernych (PDV 23).

98. Formacja stała winna być kontynuacją integralnego procesu dojrzewania ludzkiego, duchowego, intelektualnego, moralnego i duszpasterskiego każdego kapłana. Nie może być powtórzeniem formacji seminaryjnej, ale jej kontynuacją i pogłębieniem (por. PDV 71). Każdy kapłan winien mieć świadomość, że otacza go zeświecczone środowisko społeczne, które podlega szybkim zmianom. Ta życiowa sytuacja jest dodatkowym czynnikiem mobilizującym wszystkich do duchowego wysiłku w pracy nad sobą dla uniknięcia rozmycia tożsamości kapłańskiej i dania odpowiedzi na wyzwania nowej ewangelizacji (por. DyrPŻP 87).

Kierunki formacji

99. Formacja stała jest ukierunkowana na:

- a) *Pogłębianie więzi z Chrystusem.* Kapłańska duchowość wymaga, aby każdy kapłan pielęgnował w sobie i rozwijał komunię z Chrystusem. Formacja stała ma zapewnić kapłanowi pomoc w jego wzrastaniu do przyjaźni i osobistego zjednoczenia z Chrystusem według zasady św. Jana Chrzciciela: „Trzeba, aby On wzrastał, a ja żebym się umniejszał” (J 3,30).
- b) *Dążenie do świętości kapłańskiej.* Życie duchowe prezbitera, wiążące się ściśle z jego posługą, domaga się osobistej świętości. Świętość zaś może być osiągnięta na drodze pełnienia tej posługi w duchu Chrystusa. Należy

podnieść postulat pierwszeństwa życia duchowego, zwłaszcza modlitwy i adoracji eucharystycznej, w życiu i posłudze kapłanów. Troska o życie modlitwy, rozmyślanie nad słowem Bożym, praktyki religijne (rózaniec, koronka do Miłosierdzia Bożego, czy droga krzyżowa itp.) chronią kapłana przed wyjałowieniem duchowym. Wszelkie plany duszpasterskie, zamierzenia ewangelizacyjne muszą być oparte na pierwszeństwie duchowości i kultu Bożego.

- c) *Więź z Maryją.* Kapłan rozumie wewnętrzną więź istniejącą pomiędzy Maryją, Matką Jezusa i wszystkimi kapłanami, Jego sługami. Przyjmuje Maryję za Matkę i zwraca się do Niej z synowską ufnością we wszystkich sprawach życia i posługi. Kapłan winien naśladować Maryję w Jej miłości do Jezusa i do Kościoła. W życiu kapłańskim nie może zabraknąć różnych form pobożności maryjnej.
- d) *Duchowość komunii.* Przez sakrament święceń prezbiter wchodzi w szczególną relację z papieżem, biskupami, innymi prezbiterami oraz wiernymi świeckimi. Poprzez formację stałą uczy się budowania przyjacielskich więzi ze współbraćmi w prezbiterium do którego należy, zaufania i posłuszeństwa wobec Biskupa, współpracy duszpasterskiej z kapłanami oraz wiernymi świeckimi. W ten sposób przewyższa w sobie subiektywizm i indywidualizm oraz podejmuje współodpowiedzialność za dzieła duszpasterskie w Kościele lokalnym.
- e) *Podtrzymywanie gorliwości apostołskiej.* Formacja stała ma prowadzić do podsycania w kapłanie pragnienia głoszenia Ewangelii, podejmowania misji Kościoła. Ma budzić wrażliwość na ludzkie pragnienie prawdy i miłości, wyprowadzać z zubożnienia i rutyny, mobilizować do szukania nowych dróg, nowych metod i nowego zapału.
- f) *Kształtowanie „wyobraźni miłosierdzia”.* Głęboka więź z Chrystusem skłania prezbitera do przyjęcia za własną „opcji na rzecz ubogich” i realizowania ideału Kościoła ubogiego, solidarnego z ubogimi. Prezbiter winien pełnić dzieła miłosierdzia chrześcijańskiego wobec tych, którzy potrzebują pomocy duchowej i materialnej. Ma kształtować w sobie „nową wyobraźnię miłosierdzia” (Jan Paweł II, list apostolski *Novo millennio ineunte* z 6.01.2001, n. 50), która pozwoli mu nie tylko skutecznie świadczyć pomoc potrzebującym, ale być bliźnim dla nich i dawać świadectwo miłości wobec cierpiących, ubogich, wykluczonych i prześladowanych.
- g) *Kształtowanie duchowości misyjnej.* Kościół ze swej natury jest misyjny. Nakaz Chrystusa: „Idźcie na cały świat i głoscie Ewangelię wszelkiemu stworzeniu!” (Mk 16,15), w sposób szczególny dotyczy kapłanów. Dlatego

winni oni dokonać rozeznania, czy sami nie są powołani do podjęcia misji „ad gentes” oraz stale wspierać dzieła misyjne modlitwą, ofiarowanym cierpieniem i datkami materialnymi.

Wymiary formacji

100. Formacja stała winna być „kontynuacją ogólnego i integralnego procesu ciągłego dojrzwiania polegającego na pogłębianiu każdego wymiaru formacji” (PDV 71). Podobnie, jak w przypadku formacji do kapłaństwa, tak i w formacji stałej kapłanów, winna ona obejmować wszystkie wymiary i nie ograniczać się do doskonalenia określonych funkcji „zawodowych”.

101. Wymiar formacji ludzkiej powinien uwzględnić potrzebę pogłębiania kultury osobistej i kultury współżycia, właściwe przeżywanie celibatu, samotności i przyjaźni, zdobywanie umiejętności życia wspólnotowego na plebanii, w dekanacie, w gronie swego rocznika święceń, wyostreń ludzkiej wrażliwości na cierpienie bliźnich. Należy rozwijać dobrze pojętą przyjaźń z innymi kapłanami, pozostawać otwartym na rady Biskupa, innych prezbiterów, zwłaszcza mających duże doświadczenie duszpasterskie, a także wysłuchiwać opinii wiernych świeckich. Nie można w uzasadnionych przypadkach unikać upomnienia braterskiego, ale zawsze stosować je z miłością i roztropnością, w duchu odpowiedzialności za innych. Upomnienie skierowane do siebie przyjmować zaś z wdzięcznością i bez gniewu. Wspólna modlitwa i rozmowy mogą okazać się cennym umocnieniem w codziennej walce z trudnościami, słabościami charakteru i skłonnością do grzechu. Kapłani winni zwracać uwagę na potrzebę umiarkowania w korzystaniu z nowych technologii komunikacyjnych, szczególnie z Internetu (por. DyrPŻP 93).

102. Należy też pamiętać, że „pogłębianie duchowego wymiaru formacji kapłana jest nakazem nowego i ewangelicznego życia, do którego jest on wezwany” (PDV 72). W programie tej formacji powinno się uwzględnić drogę zdobywania świętości kapłańskiej przez upodabnianie się do Chrystusa-Głowy i Pasterza, nabożne przeżywanie czynności liturgicznych, posługi sakramentalnej i działań duszpasterskich, osobiste nawiedzanie Najświętszego Sakramentu, życie modlitwy, zamiłowanie do ciszy i skupienia, regularne przystępowanie do sakramentu pokuty i korzystanie z kierownictwa duchowego, pielęgnowanie nabożeństwa do Matki Bożej, ogólne przeżywanie radości z kapłaństwa i przynależności do Kościoła lokalnego, co jest ważnym elementem duchowości kapłana diecezjalnego.

103. Wymiar formacji intelektualnej zakłada kontynuowanie uważnego i systematycznego studium teologii, celem osobistego czerpania z bogactwa nauki Kościoła i owocnego przekazywania go ludowi Bożemu. Kapłani uczestniczący w spotkaniach formacyjnych powinni otrzymać jasne przedstawienie stanowiska Kościoła w różnych bieżących kwestiach natury teologicznej, etycznej i społecznej. Należy zwracać szczególną uwagę na tematy mające duże znaczenie w dyskusjach kulturowych i praktyce duszpasterskiej (DyrPŻP 95). Zainspirowani w ten sposób kapłani powinni ponadto podjąć własne poszukiwania szerszej odpowiedzi w oparciu o dokumenty Magisterium Ecclesiae oraz odpowiednią literaturę. Pomocą dla nich mogą stać się organizowane przez Diecezjalne Centrum Formacji Kapłańskiej specjalistyczne szkolenia i warsztaty np. spowiednicze, czy homiletyczne.

104. Należy raz jeszcze podkreślić, że cały duszpasterski wysiłek kapłanów winien być znakiem i owocem ich miłości pasterskiej na wzór i w mocy Chrystusa (por. PDV 72). Duszpasterski wymiar formacji ma się przejawiać w stałym poszukiwaniu nowych metod i nowej gorliwości w prowadzeniu ludu Bożego. Wszyscy księża powinni uczestniczyć w spotkaniach organizowanym przez Kurię Diecezjalną, na których jest omawiany program duszpasterski na dany rok. Zachęca się też księży do udziału w sympozjach i różnorodnych kursach duszpasterskich i liturgicznych, organizowanych przy wyższych uczelniach katolickich lub ośrodkach duchowości. Trzeba coraz lepiej poznawać warunki życia ludzi świeckich i pogłębiać umiejętność współpracy z nimi. Do bardzo pilnych zadań należy studiowanie problemów rodzin i młodzieży, jak też sposobów poszukiwania ludzi zagubionych i zubożniałych.

Odpowiedzialni za formację stałą

105. Św. Jan Paweł II podkreślił, że „cały Lud Boży, we wszystkich swoich członkach, może i powinien wносить cenny wkład w stałą formację swoich kapłanów” (PDV 78). Trzeba jednak dodać, że ta odpowiedzialność wspólnoty kościelnej przybiera bardziej konkretne kształty i rozkłada się odpowiednio na różne osoby. W pierwszym rzędzie za własną formację jest odpowiedzialny sam kapłan (DyrPŻP 105). Musi on umacniać w sobie przekonanie, że jej potrzebuje, aby zachować „młodość ducha”, a istniejące w tej dziedzinie normy prawa powszechnego i przepisy diecezjalne, mają mu tylko pomóc i zmobilizować. Poza zainteresowanym kapłanem ważna rola przypada Biskupowi Siedleckiemu, który nie tylko kieruje formacją, stwarza odpowiednie struktury organizacyjne i ustanawia odpowiedzialnych kapłanów, ale także osobiście w niej uczestniczy.

106. Należy podkreślić, że bardzo cenną pomoc formacyjną mogą i powinni świadczyć sobie nawzajem współbracia kapłani (DK 8). Mogą w tym celu tworzyć stowarzyszenia kapłańskie, które niewątpliwie zasługują na poparcie, jeśli odznaczają się cechą diecezjalności i są zatwierdzone przez kompetentną władzę kościelną. Synod zachęca kapłanów do szukania, wchodzenia i zaangażowania się w życie takich wspólnot, jak np. Unia Apostolska Kleru.

107. Biskup Siedlecki w ramach struktury Kurii Diecezjalnej powołuje dyrektora Wydziału Duchowieństwa Diecezjalnego i Osób Konsekrowanych, którego urząd może być złączony z funkcją dyrektora Diecezjalnego Centrum Formacji Kapłańskiej i diecezjalnego ojca duchownego. Jemu powierza troskę o formację stałą kapłanów i ustala z nim roczny plan formacji stałej. Podstawowym jego zadaniem jest troska o pogłębianie życia duchowego kapłanów, opieka nad prezbiterami w trudnych sytuacjach, organizowanie rekolekcji kapłańskich oraz spotkań formacyjnych dla poszczególnych roczników święceń, koordynacja działalności dekanalnych ojców duchownych, a także prowadzenie indywidualnego kierownictwa duchowego i posługa w sakramencie pokuty i pojednania.

108. Troską o rozwój życia duchowego na poziomie dekanalnym zajmują się w szczególności sposób dekanalni ojcowie duchowni, powoływani – na wniosek księży z dekanatu – przez Biskupa Siedleckiego. Do ich zadań należy wspieranie życia duchowego prezbiterów danego dekanatu, spowiadanie ich oraz prowadzenie kierownictwa duchowego, a także troska o tych prezbiterów, którzy przeżywają trudności. Ponadto przygotowują i organizują wraz z księżmi dziekanami comiesięczne dni skupienia. Do nich również należy troska o wygłoszenie w czasie dnia skupienia konferencji ascetycznej, przewodniczenie adoracji eucharystycznej oraz innym celebracjom i modlitwom.

Środki i organizacja formacji

109. Szczególnym miejscem formacji stałej kapłanów jest Diecezjalne Centrum Formacji Kapłańskiej, mające swoją siedzibę przy Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Siedleckiej w Nowym Opolu, którego jednym z podstawowych zadań jest organizacja dni skupienia i rekolekcji kapłańskich dla wszystkich prezbiterów (por. DyrPŻP 102). Szczegółowy program i forma pracy Centrum winna być sukcesywnie i adekwatnie do potrzeb Kościoła Siedleckiego i powszechnego aktualizowana, zgodnie z zarządzeniami Biskupa Siedleckiego (Zarządzenie szczegółowe w sprawie formacji stałej prezbiterów - **Aneks nr 12**).

110. Należy uznać za właściwą praktykę odbywania comiesięcznych dni skupienia oraz udziału w diecezjalnym dniu skupienia dla kapłanów (w sobotę przed I Niedzielą Wielkiego Postu). Prezbiterzy są też zobowiązani do odbywania każdego roku rekolekcji kapłańskich. Co drugi rok mają obowiązek odbyć je w Diecezjalnym Centrum Formacji Kapłańskiej. Po odbyciu rekolekcji poza Diecezją prezbiterzy winni zaś dostarczyć do Kurii stosowne zaświadczenie. Kapłani katecheci nie mogą jednak planować swoich rekolekcji w dni, kiedy katechizują w szkole. Z reguły rekolekcje winny trwać pełne trzy dni, jednak co jakiś czas – szczególnie przy okazji okrągłych jubileuszów kapłańskich – mogą być też zarządzane rekolekcje dłuższe (por. DyrPŻP 103).

111. Na różnych etapach życia i posługi kapłańskiej formacja stała powinna uwzględniać konkretne okoliczności: wiek kapłana, doświadczenie, charakter jego zadań.

- a) *Pierwszy rok kapłaństwa.* Szczególne znaczenie ma pierwszy rok po święceniach, kiedy neoprezbiter podejmuje nowe obowiązki i musi intensywnie się do nich przygotowywać. Nie obarczając młodego kapłana licznymi wykładami, trzeba mu ułatwić wejście we wszystkie dziedziny posługi duszpasterskiej. Neoprezbiterzy są zobowiązani do czterech spotkań formacyjnych w Diecezjalnym Centrum Formacji Kapłańskiej w ciągu roku. Ponadto winni uczestniczyć w rekolekcjach kapłańskich, w uroczystej Mszy świętej Krzyżma połączonej z odnowieniem przyrzeczeń kapłańskich i dekanalnych dniach skupienia. Synod zachęca proboszczów oraz kapłanów posiadających doświadczenie duchowe i pastoralne do otoczenia neoprezbiterów życzliwością i udzielenia pomocy w ich wchodzeniu w posługę kapłańską. Szczególnie ważną rolę do spełnienia ma proboszcz neoprezbitera, który winien dawać mu przykład kapłańskiego życia i duszpasterskiej gorliwości oraz być dla niego duchowym przewodnikiem.
- b) *Wikariusze do 10 roku po święceniach.* W tym okresie szczególny nacisk kładzie się na formację intelektualną i pastoralną, nie pomijając też innych wymiarów. Kolejne lata powinny być wypełnione systematycznymi wykładami, uwzględniającymi zarówno zagadnienia teologiczne, jak i problemy współczesnego świata. W ciągu każdego roku wikariusze mają obowiązek wzięcia udziału przynajmniej w 6 spotkaniach formacyjnych w Diecezjalnym Centrum Formacji Kapłańskiej. Spotkania winny składać się z dwóch części: duchowej i intelektualnej. Część duchowa rozpoczyna się w piątek wieczorem i kończy w sobotę rano. Po części duchowej w sobotnie przedpołudnie mają miejsce wykłady. Ich szczegółową tematykę określają organizatorzy spotkań. Wikariusze mają również obowiązek

koncelebrowania Mszy świętej Krzyżma w Wielki Czwartek, udziału w comiesięcznych spotkaniach dekanalnych oraz dorocznych rekolekcjach zamkniętych dla kapłanów.

- c) *Kapłani przed objęciem po raz pierwszy urzędu proboszcza.* Formacja stała powinna być bardziej samodzielna w okresie poprzedzającym objęcie pierwszej placówki. Po zakończeniu tego okresu formacji stałej jest organizowany kurs przygotowujący do podjęcia posługi proboszczowskiej. Kurs proboszczowski, obowiązkowy dla wszystkich księży z wyznaczonego rocznika święceń, kończy się egzaminem.
- d) *Proboszczowie.* Kapłani prowadzący powierzone im parafie, szczególnie ci z dłuższym stażem pracy duszpasterskiej, powinni być gotowi do chętnego dzielenia się doświadczeniem i odpowiedzialnością z kapłanami młodszego pokolenia. W ramach swej formacji proboszczowie uczestniczą w uroczystej Mszy świętej Krzyżma w Wielki Czwartek, w rekolekcjach kapłańskich, konferencjach rejonowych oraz dekanalnych dniach skupienia. Synod zachęca do celebrowania jubileuszy kapłańskich we wspólnotach parafialnych i nadania im charakteru powołaniowego.
- e) *Kapłani emeryci.* Trzeba im umożliwić uczestnictwo w spotkaniach kapłańskich, dniach skupienia i rekolekcjach. Do formacji stałej w ostatnim etapie życia należy też przygotowanie się na spotkanie z Panem i gotowość przyjęcia Jego woli. Kapłanom emerytowanym należy też taktownie pomóc w uporządkowaniu wszystkich spraw życiowych przed odejściem do Pana (m.in. spraw testamentowych).
- f) *Księża pracujący w centralnych instytucjach diecezjalnych lub przebywający poza Diecezją.* Do pracowników centralnych instytucji diecezjalnych zalicza się prezbiterów pracujących w Kurii Diecezjalnej, Sądzie Biskupim, Wyższym Seminarium Duchownym i w innych instytucjach diecezjalnych. Są oni zobowiązani do uczestnictwa w dorocznych rekolekcjach kapłańskich, dniach skupienia organizowanych przez Diecezjalne Centrum Formacji Kapłańskiej, Mszy świętej Krzyżma w Wielki Czwartek oraz innych ważnych wydarzeniach diecezjalnych. Księża pracujący poza Diecezją w ogólnopolskich instytucjach kościelnych lub na wyższych uczelniach, w miarę swych możliwości, winni pielęgnować więź z Diecezją, interesować się jej życiem oraz uczestniczyć w najważniejszych wydarzeniach diecezjalnych oraz skupieniach, na które są zapraszani. Synod zachęca ich do odbywania rekolekcji kapłańskich w Diecezjalnym Centrum Formacji Kapłańskiej, a także włączanie się w działalność duszpasterską na terenie Diecezji.

Cześć II WIERNI ŚWIECCY

Pozycja wiernych świeckich i ich posłannictwo

112. Katolicy świeccy to chrześcijanie niebędący członkami stanu kapłańskiego ani zakonnego, którzy wszczępieni przez chrzest w Chrystusa, są powołani, aby stanowić święty, kapłański, prorocki i królewski Lud Boży (por. KK 31; KKK 897). Ta wspólna godność chrztu, umocniona potem przez sakrament bierzmowania, jest podstawą współodpowiedzialności wiernych świeckich za Kościół, a szczególnie za jego misję w świecie.

113. Miejszem życia i działalności wiernych świeckich jest świat. Ponieważ jednak są oni częścią Ludu Bożego, to głównie przez nich Kościół wychodzi ku światu z orędziem Ewangelii. Po Soborze Watykańskim II dostrzegamy wyraźnie, że liczne więzy łączą Kościół ze światem i on sam posiada poniekąd postać przemijającego świata (KK 48). Jego posłannictwo wprawdzie przekracza horyzont doczesny, jest zbawcze, eschatologiczne (por. KDK 40; 42), to jednak duchowy porządek, do którego należy Kościół, nie sprzeciwia się, ani nie dominuje nad porządkiem doczesnym. Kościół odnosi się do świata z pełną akceptacją, która opiera się na akceptacji, jaką ma wobec świata Bóg (por. KDK 2; DM 3).

114. Wierni świeccy, na równi ze wszystkimi ochrzczonymi, są powołani do świętości. Winni więc prowadzić życie według Ducha, naśladując Jezusa Chrystusa (por. ChL 16n.; 2PSP s. 144, 148). Jako uczestnicy kapłaństwa Chrystusa mają ofiarowywać samych siebie i podejmować wszystkie swoje czyny w łączności z ofiarą Zbawiciela. Winni więc wytrwale budować głęboką więź z Chrystusem poprzez uczestnictwo w liturgii w sposób pobożny, świadomy, aktywny i owocny (KL 11; Por. ChL 14; 2PSP s. 146).

115. Udział w misji prorockiej, wierni świeccy realizują przez przyjęcie z wiarą Ewangelii oraz głoszenie jej słowem i świadectwem własnego życia. Bardzo potrzebna jest im osobista medytacja nad tekstami objawionymi, zapoznawanie się z ogólnie dostępnymi komentarzami, aby słowo Boże zostało w pierwszym rzędzie przez nich usłyszane, dobrze zrozumiane i z wiarą przyjęte. Następnie mają oni obowiązek przekazywać wiarę innym, nie tyle ustami, co świadectwem życiowych postaw, pamiętając, że „wiera umacnia się, gdy jest przekazywana” (RMi 2; por. ChL 14; 2PSP s. 146). Celem apostołstwa świeckich jest to, aby „Boże przepowiadanie zbawienia było poznane przez wszystkich ludzi na całym świecie i przez nich przyjęte” (kan. 225 §1; KKK 900).

116. Wierni świeccy realizują swoje chrześcijańskie powołanie w warunkach życia rodzinnego, zawodowego i społecznego, dlatego jako pełnoprawni członkowie Kościoła, włączeni w jego misję i obdarzeni specyficznym posłannictwem, winni „szukać Królestwa Bożego zajmując się sprawami świeckimi i kierując nimi po myśli Bożej” (KK 31; Por. ChL 9).

117. Wierni żyjący w świecie winni aktywnie podejmować współodpowiedzialność za Kościół lokalny, za swoją wspólnotę parafialną, zwłaszcza w sprawach, które dotyczą realizacji ich powołania (por. KK 31 i 33; 2PSP s. 144n.). Podejmując posłannictwo królewskie winni na różne sposoby służyć Jezusowi obecnemu w braciach i siostrach, z którymi tworzą wspólnoty rodzinne i których spotykają w swoim otoczeniu. Mają być świadomi, że ich zaangażowanie apostołskie jest niezbędne, zwłaszcza tam, gdzie oddziaływanie pasterzy okazuje się niemożliwe bądź napotyka znaczne trudności.

118. Własnym zadaniem wiernych świeckich jest uświęcanie świata (*consecratio mundi*). Mają je oni wypełniać promieniując wiarą, nadzieją i miłością oraz przepajając świat duchem chrześcijańskim (por. KDK 43; DA 2; kan. 225 § 2), a także podejmując z odwagą i roztropnością konkretne działania w ramach instytucji gospodarczych, społecznych, naukowych i kulturalnych (por. Jan XXIII, encyklika *Pacem in terris* z 11.04.1963, n.146). W ten sposób mają się przyczyniać do tego, aby relacje panujące w społeczeństwie „stawały się bardziej ludzkie” (KDK 40). Ich wysiłek ma więc być ukierunkowany na „humanizowanie” świata i „personalizowanie” jego więzi społecznych (por. KDK 6), a metodę, jaką ma się to dokonywać, najlepiej charakteryzuje obraz „zaczynu i duszy społeczności ludzkiej” (KDK 40; por. KK 31).

Pomoc formacyjna Kościoła

119. Trzeba mieć na uwadze ogólną dyspozycję prawa kodeksowego mówiącą, że aby wierni świeccy mogli żyć zgodnie z nauką chrześcijańską, głosić ją i w razie potrzeby jej bronić, mają prawo tę naukę poznać, każdy w sposób dostosowany do swoich możliwości i zajmowanej pozycji (kan. 229 § 1). Pasterze Kościoła winni zaś zapewnić im stosowną pomoc. Należy jednak zaznaczyć, że odpowiedzialni za formację są przede wszystkim sami świeccy i odpowiedzialność ich wzrasta proporcjonalnie do wagi podejmowanych zadań w Kościele. Szczególnie potrzebują formacji małżonkowie i rodzice, przekazujący swoim dzieciom wiarę i kształtujący ich postawy moralne, katecheci, liderzy stowarzyszeń katolickich, ruchów i wspólnot.

120. Głównym celem formacji wiernych świeckich jest pomoc w odkrywaniu i podejmowaniu powołania otrzymanego przez nich od Boga oraz ich misji w Kościele i w świecie. W realizacji tego celu winny być stosowane różnorodne środki. Świeccy winni wsłuchiwać się w słowo Boże, poznawać naukę Kościoła, wytrwale się modlić, uczestniczyć w liturgii, prowadzić życie sakramentalne i korzystać z mądrego i troskliwego kierownictwa duchowego (por. ChL 58). Podstawowym miejscem formacji katolików świeckich jest parafia.

121. Formacja ta powinna mieć charakter integralny, a więc obejmować sferę ludzką, duchową, intelektualną i doktrynalną. Ma rozpocząć się w jak najmłodszym wieku, we własnej rodzinie i trwać przez całe życie. W formacji duchowej chodzi o pogłębienie osobistej relacji z Chrystusem, w formacji intelektualnej o rozwój zdolności właściwej oceny zjawisk i doboru odpowiednich narzędzi działania, a w doktrynalnej o poznanie nauki Kościoła i przygotowanie do „uzasadnienia tej nadziei, która w nas jest” (por. 1 P 3, 15). Należy docenić w tym względzie korzyści płynące z uczestnictwa w organizowanych spotkaniach o charakterze formacyjnym i informacyjnym, sympozjach, jak również lektury wartościowych tekstów rozpowszechnianych w wersji papierowej lub elektronicznej.

Ruchy, stowarzyszenia i wspólnoty katolickie

122. Katolicy świeccy są zaproszeni do czynnego uczestnictwa w stowarzyszeniach, ruchach, wspólnotach i organizacjach katolickich, działających na terenie Diecezji Siedleckiej. Uczestnictwo w tych różnorodnych grupach, które samo w sobie jest zorganizowaną formą apostołstwa, pomaga każdemu „być wobec świata świadkiem zmartwychwstania i życia Pana Jezusa i znakiem Boga żywego” (KK 38). Należy zatem podkreślić i docenić rolę, jaką w życiu Diecezji pełnią zrzeszenia wiernych.

123. Żadne zrzeszenie wiernych nie może być uznane za „katolickie” bez zgody kompetentnej władzy kościelnej (por. kan. 300). Ta zaś może ją wydać, gdy zrzeszenie zamierza:

- a) nieść pomoc w realizacji chrześcijańskiego powołania do świętości;
- b) być miejscem wyznawania i głoszenia wiary zgodnej z interpretacją Nauczycielskiego Urzędu Kościoła;
- c) zachowywać trwałą i autentyczną komunie, wyrażającą się w synowskim odniesieniu do papieża i własnego biskupa;
- d) włączyć się w realizację apostołskiego celu Kościoła;

e) podejmować służbę na rzecz pełnej godności jednostki ludzkiej i społeczeństwa (por. ChL 30).

124. Synod przypomina, że cele, jakie wyznaczają sobie ruchy, stowarzyszenia, wspólnoty i grupy apostołskie działające na terenie Diecezji Siedleckiej, winny wpisywać się w szeroko pojętą misję Kościoła, gdyż „stowarzyszenia nie są celem dla siebie samych, ale winny służyć posłannictwu Kościoła w odniesieniu do świata; ich skuteczność apostołska zależy od ich zgodności z celami Kościoła oraz od świadectwa chrześcijańskiego i ducha ewangelicznego poszczególnych członków i całego zespołu” (DA 19).

125. Na terenie Diecezji Siedleckiej mogą działać takie zrzeszenia wiernych świeckich, które dążą do doskonalszego życia, rozwoju publicznego kultu, popierania chrześcijańskiej doktryny lub podejmowania dzieł apostołatu (por. kan. 298 § 1). Jednocześnie Synod usilnie prosi, aby wierni brali pod uwagę uczestnictwo tylko w takich stowarzyszeniach, które przez kompetentną władzę kościelną zostały erygowane i są przez nią zalecane lub popierane (por. kan. 298 § 2). Opieka i nadzór nad już istniejącymi oraz popieranie i zatwierdzanie powstających ruchów, stowarzyszeń, wspólnot i grup apostołskich w Diecezji Siedleckiej należy do jej Biskupa.

126. Do dokonania ważnej erekcji stowarzyszenia lub jego sekcji w Diecezji, chociażby się to działo mocą przywileju apostołskiego, wymagane jest pisemne zezwolenie Biskupa Siedleckiego (por. kan. 312 § 2). Biskup ma też prawo do oceny zrzeszeń eklezjalnych działających na terenie Diecezji Siedleckiej oraz do weryfikacji ich programów i sposobów realizacji celów (por. kan. 305 § 2).

127. Wszystkie ruchy, stowarzyszenia, wspólnoty i grupy apostołskie erygowane lub zatwierdzone przez Biskupa Siedleckiego powinny cieszyć się przychylnością osób duchownych, konsekrowanych i świeckich. Dla diecezjalnych stowarzyszeń publicznych ustanawia się asystentów kościelnych. Inne wspólnoty powołane dekretem Biskupa również winny mieć wyznaczonych prezbiterów, którzy by czuwali nad zgodnością ich działalności z nauką Kościoła i zapewniali im opiekę duchową. Jednych i drugich mianuje Biskup Siedlecki. Za przydzielenie opiekuna duchowego parafialnym oddziałom zrzeszeń kościelnych odpowiedzialni są proboszczowie, chyba, że statuty stanowią inaczej. Również prywatne stowarzyszenia wiernych świeckich, choć nie mają takiego obowiązku, są przez Synod zachęceni, aby zwrócić się za pośrednictwem Wydziału Duszpasterstwa Kurii Diecezjalnej Siedleckiej o przydzielenie im opiekuna duchowego.

128. Duszpasterze opiekujący się zrzeszeniami kościelnymi winni rzetelnie wywiązywać się ze swoich zadań, zapewniać członkom właściwą formację

duchową oraz dbać o zachowanie żywej więzi ze wspólnotą kościelną. Ponadto, z poszanowaniem kompetencji organów statutowych do tego powołanych, duszpasterze mają dokładać starań, aby każde zrzeszenie przestrzegało jasnych zasad finansowania własnej działalności i było w tym względzie transparentne.

129. Przy podziale i organizacji zadań własnych oraz zadań wikariuszy, proboszczowie powinni uwzględnić konieczność właściwego zaangażowania i poświęcenia odpowiedniej ilości czasu dla prowadzenia parafialnych oddziałów poszczególnych zrzeszeń i innych wspólnot.

130. Synod zwraca się do duszpasterzy z apelem, aby pełniąc powierzona misję i sprawując różne urzędy kościelne, z roztropnym zaufaniem odnosili się do zrzeszeń kościelnych i włączali je do wypełniania zadań przynoszących pożytek parafiom, Diecezji Siedleckiej i Kościołowi. Duchowni winni przy tym pamiętać o konieczności poszanowania wolności i autonomii wiernych świeckich oraz uwzględniać specyfikę charyzmatów poszczególnych ruchów, stowarzyszeń, wspólnot i grup apostołskich.

131. Żadne zrzeszenie lub grupa uznana przez władzę kościelną, realizując własne cele statutowe, nie może swoim działaniem rozbijać jedności wspólnoty Kościoła. Wszystkie one są zaproszone do gorliwego wypełniania powierzonych im zadań, jednak zawsze przy szczerym pielęgnowaniu autentycznej więzi z duszpasterzami. Duszpasterze zaś winni je na różne sposoby promować, ukazywać specyficzną rolę i miejsce osób świeckich w Kościele oraz zachęcać do włączania się we wspólną działalność. Duszpasterze niech czują się też zobowiązani do nieustannego zdobywania większej wiedzy o ruchach, stowarzyszeniach, wspólnotach i grupach apostołskich. Świeccy zaś członkowie różnych wspólnot, zwłaszcza apostołskich, w trosce o swój rozwój duchowy i doskonalenie umiejętności działania, są zaproszeni – w miarę możliwości – do udziału w programie Diecezjalnej Szkoły Katechistów Parafialnych.

132. Duszpasterze winni z rozwagą inicjować tworzenie kolejnych grup w parafii, aby ich mnogość nie powodowała zaniedbań w opiece duszpasterskiej nad grupami już istniejącymi. Bardziej właściwe i owocne, choć wymagające zwykle dłuższego czasu oraz konsekwentnej stałości, jest rozwijanie grup już działających, a przy tym mających wyraziste struktury organizacyjne oraz jasne cele i zadania. Duszpasterze winni być dla wszystkich grup przewodnikami i opiekunami duchowymi.

133. Płaszczyzną współdziałania i wymiany doświadczeń między zrzeszeniami eklezjalnymi w Diecezji Siedleckiej jest Diecezjalna Rada Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich. Kieruje się ona własnym statutem zatwierdzonym przez Biskupa

Siedleckiego. Celem Rady jest wspieranie diecezjalnych zrzeszeń katolickich działających w dziedzinie ewangelizacji, apostołstwa, formacji i dzieł miłosierdzia oraz rozwijanie współpracy między nimi dla budowania jedności eklezjalnej oraz pomnożenia skuteczności działania. Wszystkie ruchy, stowarzyszenia i wspólnoty obok własnej działalności winny podejmować i realizować wspólne projekty, koordynowane przez Wydział Duszpasterstwa Kurii Diecezjalnej Siedleckiej.

134. Wyrazem troski wszystkich ruchów i stowarzyszeń o budowanie jedności i autentycznej komunii z Kościołem lokalnym winno być włączenie do ich własnych rocznych programów działania, elementów aktualnego programu diecezjalnego, zatwierdzonego przez Biskupa Siedleckiego. Każdy ruch, stowarzyszenie i grupa apostołska może czynić to we właściwy sobie sposób i zgodnie z własnym charyzmatem.

135. Ruchy, stowarzyszenia, wspólnoty i grupy apostołskie działające legalnie na terenie Diecezji Siedleckiej mają prawo organizować lub współorganizować kongresy, konferencje i sympozja. W całej swojej działalności mogą nieodpłatnie korzystać z obiektów należących do Diecezji, zawsze jednak po wcześniejszym uzgodnieniu z ich administratorami. Mogą się ponadto ubiegać o dofinansowanie ze środków diecezjalnych, biorąc również pod uwagę – o ile jest to możliwe i wskazane – pozyskanie środków zewnętrznych.

136. W wypadku, gdy jakiegokolwiek zrzeszenie wiernych świeckich szerzyłoby naukę sprzeczną z wykładnią Magisterium Kościoła, poważnie naruszało normy prawa kanonicznego, okazywało nieposłuszeństwo władzy kościelnej, zagrażało jedności lub przynosiło inne poważne szkody duchowe, Biskup Siedlecki ma prawo zawiesić lub rozwiązać działające na terenie Diecezji zrzeszenie eklezjalne (por. kan. 320 § 2). Podobne środki mogą być zastosowane w sytuacji, gdy jakieś zrzeszenie działałoby niezgodnie ze statutem zatwierdzonym przez władzę kościelną.

Możliwość pełnienia urzędów kościelnych i członkostwo w radach

137. Duchowni nie powinni przejmować zadań i funkcji właściwych katolikom świeckim, bądź lekceważąco traktować ich roli we wspólnocie, ale też świeccy nie powinni domagać się pełnienia funkcji zastrzeżonych dla duchownych i przejawiać dążenia do nieuprawnionej „demokratyzacji” Kościoła. Jedni i drudzy niech okazują wzajemne zaufanie i zgodnie współpracują, pamiętając o wspólnym zadaniu budowania Ciała Chrystusowego i dawania jasnego świadectwa miłości współczesnemu światu.

138. Wierni świeccy, posiadający odpowiednie kwalifikacje zawodowe i moralne, mogą mieć powierzone urzędy w Sądzie Biskupim, takie jak urząd notariusza, audytora, asesora, promotora sprawiedliwości i obrońcy węzła, adwokata lub też – za zgodą Konferencji Episkopatu Polski – sędziego w trybunale kolegiálním. Poza tym świeccy mogą być powoływani jako biegli i eksperci w różnych dziedzinach wiedzy. Są im również dostępne niektóre urzędy kurialne, ważne funkcje w poradnictwie rodzinnym i wiele innych, zawsze jednak o ich powierzeniu decyduje Biskup Siedlecki lub ten, kto działa z jego upoważnienia.

139. Szczególnym miejscem współpracy wiernych świeckich z duszpasterzami są rady diecezjalne oraz parafialne, wśród których szczególne znaczenie mają rady duszpasterskie i ekonomiczne (por. kan. 514; 536n.). Zachęca się wiernych, aby – odpowiadając na zaproszenie Biskupa lub swoich duszpasterzy i przyjmując wybór dokonany zgodnie z obowiązującymi przepisami – chętnie angażowali się w prace rad, podejmując w ten sposób współodpowiedzialność za wspólnotę Kościoła. Świeccy działający w radach parafialnych, a także będący członkami ruchów i stowarzyszeń, mają swoją reprezentację w Diecezjalnej Radzie Duszpasterskiej, która jest organem doradczym i opiniodawczym Biskupa Siedleckiego.

140. Członkowie tych gremiów winni pamiętać, że ich głos ma charakter doradczy i nie mogą przegłosować niczego pod nieobecność lub wbrew przewodniczącemu, którym w przypadku rad diecezjalnych jest Biskup, a w przypadku parafii, proboszcz. W przeciwnym razie uchwała jest nieważna (por. EdM 5).

Pełnienie funkcji liturgicznych

141. Synod zaleca duszpasterzom, aby akceptowali i popierali pełnienie przez wiernych świeckich takich posług, urzędów i funkcji, które opierając się na sakramentalnym fundamencie chrztu i bierzmowania, a także małżeństwa, są im dostępne. Należy dbać o czynny udział wszystkich w liturgii, ale niektórych – odpowiednio przygotowanych – angażować ponadto w prowadzenie katechez, w działalność formacyjną, bądź w prowadzenie spotkań z kandydatami do sakramentu bierzmowania lub małżeństwa (por. kan. 228; 229 § 3; 776 i 1064; ChL 23). Trzeba podkreślić pożytek płynący z odwoływania się do świadectw składanych przez osoby świeckie. Mogą one wspomóc urzędowe przepowiadanie słowa Bożego przez duchownych, byleby do tego były zaproszone odpowiednie osoby i odbywało się to z poszanowaniem przepisów liturgicznych.

142. W wypadku konieczności osoba świecka może podjąć się zadania nadzwyczajnego szafarza chrztu. Duszpasterze winni zaś zatroszczyć się o to, aby

– w razie potrzeby – wszyscy znali sposób i warunki prawidłowego udzielenia tego sakramentu (por. kan. 861 § 2). Należy jednak zauważyć, że znacznie częściej mogą zdarzyć się okazje do pełnienia funkcji liturgicznych (rodzących także zadania na przyszłość), jakimi są funkcje chrzestnego i świadka bierzmo- wania. Kandydaci do tych funkcji winni w każdym przypadku spełniać warunki przewidziane w prawie kanonicznym.

143. Wierni świeccy są zaproszeni do pełnienia funkcji lektora, komentatora, psalterzysty, kantora i ministranta. Troska duszpasterska winna iść w tym kie- runku, aby wierni do spełniania czynności w liturgii byli zachęceni i przygo- towywani od dzieciństwa. Należy jednak podkreślić, że szczególnie cenne jest posługiwanie w liturgii osób dorosłych, cieszących się powagą w parafii. W szer- szym sensie spełnianiem funkcji liturgicznych jest też udział w scholach śpiewa- czych i chórach parafialnych, do czego należy angażować odpowiednie osoby.

144. Wyjątkowo zaszczytną funkcją dostępną świeckim mężczyznom jest funk- cja nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej. Przy wyłanianiu kandydatów i późniejszym posługiwaniu należy kierować się ściśle przepisami prawa po- wszechnego i wskazaniemi Biskupa Siedleckiego. Trzeba ocenić rzeczywistą potrzebę ustanowienia takiego szafarza w danej wspólnotie parafialnej, wy- brać odpowiednią osobę, która musi przejść stosowne przygotowanie, a potem uczestniczyć w spotkaniach formacyjnych, i podejmować powierzone zadania tylko w określonym zakresie i w określonych sytuacjach. Funkcja ta ma bowiem charakter zastępczy i nadzwyczajny (por. EdM 8).

Zaangażowanie w życie społeczne i polityczne

145. Wierni świeccy są uczestnikami życia społecznego i z oczywistych wzglę- dów winni aktywnie angażować się w realizację przedsięwzięć z tego obszaru, nie stroniąc od piastowania funkcji publicznych i urzędów. Polem ich działal- ności może też być sfera życia politycznego. Przez politykę należy zaś rozumieć roztrofną służbę na rzecz dobra wspólnego, czyli różnego rodzaju działalność gospodarczą, społeczną i prawodawczą (ChL 42). Polityka stwarza szansę pro- mocji człowieczeństwa (por. 2PSP s. 87). „Kościół uznaje za godną pochwały i szacunku pracę tych, którzy dla posługi ludziom poświęcają swoje siły dobru państwa i podejmują się tego trudnego obowiązku” (KDK 77).

146. Aktywność społeczno-polityczna laikatu jest nie tyle przywilejem, z któ- rego można dowolnie korzystać, co poważnym obowiązkiem, a nawet swego rodzaju powołaniem, na które trzeba odpowiedzieć. Wszyscy, którzy posiadają szczególne predyspozycje do działalności politycznej, winni doskonalić się w tej

umiejętności i działać roztrofnie, w duchu miłości, z cywilną odwagą składając świadectwo życia zgodnego z wyznawaną wiarą i zasadami moralnymi.

147. Nie wolno uprawiać polityki według zasad ideologii skuteczności i sukce- su, bez liczenia się z prawem Bożym i wartościami ogólnoludzkimi. Polityka, jak i wiele innych dziedzin ludzkiego życia, potrzebuje wymiaru duchowego i fundamentu w postaci właściwego systemu wartości. Przestrzeganie zasad etycznych w obrębie polityki jest gwarancją prawidłowego funkcjonowania państwa, jego instytucji oraz zabezpieczenia praw obywateli. Do tego potrzeba wiernym świeckim odpowiedniej formacji, zgodnej z zasadami społecznej na- uki Kościoła, aby można było przenikać świat polityki wartościami i duchem chrześcijańskim.

148. W zaangażowaniu politycznym katolicy świeccy winni pielęgnować swoją więź z Bogiem, prowadzić głębokie życie wewnętrzne, aby uniknąć zagrożeń typowych dla osób uczestniczących w sprawowaniu władzy lub prowadzących intensywną działalność społeczną. Katolicy świeccy powinni troszczyć się, aby ich aktywność polityczna nie przyczyniała się do pogłębienia podziałów, ale prowadziła do prawdziwej zgody i wzajemnego zrozumienia. Winni także szu- kać sprzymierzeńców w bardziej skutecznym przeciwstawianiu się laicyzacji, indyferentyzmowi religijnemu, agnostycyzmowi, zwątpieniu, niesprawiedli- wości, przejawom „cywilizacji śmierci” i w kształtowaniu życia społeczno-po- litycznego w duchu Ewangelii Chrystusa (por. ChL 43; kan. 225 § 2).

149. Bardzo ważne jest także przypomnienie Soboru Watykańskiego II na te- mat właściwego modelu ułożenia stosunków „między wspólnotą polityczną a Kościołem, aby jasno rozróżniano to, co czynią wierni, czy to poszczególni czy stowarzyszeni, we własnym imieniu jako obywatele kierujący się głosem sumienia chrześcijańskiego, od tego, co czynią wraz ze swoimi pasterzami w imieniu Kościoła” (KDK 76). Nie mogą zatem własnych propozycji rozwią- zań w sferze społeczno-politycznej przedstawiać jako stanowiska Kościoła, ani nie mogą wciągać w poparcie dla nich autorytetu hierarchii czy też oczekiwać w tej kwestii jedności wszystkich katolików (por. ChL 42).

150. Obecność świadków Chrystusa jest konieczna również w świecie kultury i nauki, trzeba więc, aby katolicy świeccy „z odwagą i twórczą inteligencją byli obecni w uprzywilejowanych miejscach kultury, jakimi są szkoły i uniwersyte- ty, ośrodki badań naukowych i technicznych, środowiska twórczości artystycz- nej i humanistycznej refleksji” (por. ChL 44).

151. Synod przypomina, że podstawowym przejawem zaangażowania poli- tycznego wszystkich wiernych jest udział w wolnych wyborach (por. KDK 75),

gdzie katolicy szanując reguły demokratyczne, winni zawsze pamiętać o obowiązku kierowania się fundamentalnymi zasadami etycznymi, które nie podlegają decyzjom większości. Respektowanie tych zasad przy urnach wyborczych jest formą pozytywnego wpływania na powierzenie władzy osobom prezentującym światopogląd chrześcijański, a także stawania w obronie prawdziwych wartości i sprzeciwiania się złu.

152. Ważnym narzędziem w kształtowaniu świadomości społecznej i postaw moralnych są środki masowego przekazu. Toteż na osobach świeckich angażujących się w tej dziedzinie działalności, spoczywa szczególna odpowiedzialność, a wkład katolików w prowadzony publiczny dyskurs, jest wyjątkowo ważny i potrzebny (por. ChL 44). Synod zachęca diecezjan do zaznaczania swojej obecności w przestrzeni medialnej, do wyrażania swoich opinii, zawsze w sposób nacechowany szacunkiem do człowieka, również wtedy, gdy ma on diametralnie odmienne poglądy od stanowiska katolickiego.

Część III

INSTYTUTY ŻYCIA KONSEKROWANEGO, STOWARZYSZENIA ŻYCIA APOSTOLSKIEGO ORAZ INDYWIDUALNE FORMY ŻYCIA KONSEKROWANEGO

Dar Chrystusa dla Kościoła

153. Życie konsekrowane jest obecne w Kościele od początku jego istnienia, jest ważnym elementem, bez którego nie byłby on w pełni sobą. Kościół zawsze postrzegał życie konsekrowane w kategoriach daru (por. KK 43), który rozwija się nie bez wpływu Ducha Świętego, ożywiając duchowo wspólnotę diecezjalną oraz poszczególne wspólnoty parafialne. Dzięki obecności osób konsekrowanych lepiej uwidacznia się Kościół jako Ciało Chrystusa, będące komunią osób tworzących go i ubogacających różnymi charyzmatami, powołaniami i posługami (por. KK 4 12-13; KDK 32).

154. Osoby konsekrowane poprzez wierność radom ewangelicznym naśladują Chrystusa ubogiego, czystego i posłusznego oraz przypominają wszystkim wiernym o powszechnym powołaniu do świętości. Dają przykład umiłowania Chrystusa nade wszystko i poświęcenia się Mu bez reszty. W świecie zdominowanym przez pseudokulturę cielesności i użycia, osoby zakonne, pokazują

ludziom młodym i małżonkom, że życie w czystości jest możliwe i jest piękne. Stanowią też oparcie dla wszystkich, którzy walczą o dochowanie czystości właściwej dla ich stanu życia.

155. Osoby konsekrowane, idąc za Chrystusem ubogim, są świadkami życia wolnego od skażenia materializmu i konsumpcjonizmu. Uczą, że warto pielęgnować ducha bezinteresowności, umiaru w korzystaniu z dóbr doczesnych i w doznawaniu przyjemności, ukazując jednocześnie jako godny cel ludzkich dążeń wartości duchowe, którym należy podporządkować swoje życie, aby nie stracić jego eschatologicznego sensu.

156. W społeczeństwie współczesnym, przesadnie szukającym wolności i skłonny do odrzucania wszelkich autorytetów i reguł, także prawa Bożego, osoby konsekrowane składają też świadectwo pokornego posłuszeństwa i czci wobec Boga. Składają świadectwo ufnej postawy, charakterystycznej dla dzieci Bożych, które z radością pełnią wolę Ojca Niebieskiego i są wolne od lęku i uwikłań w zło, do jakich prowadzi ludzi samowola i odrzucanie prawa Bożego.

157. Wszystkie wspólnoty życia konsekrowanego winny pieczołowicie zabiegać o stałe rozeznawanie i pielęgnowanie „ducha i właściwych zamiarów Założycieli, jak również zdrowych tradycji” (DZ 2; por. VC 36). Ma się to przejawiać zarówno w wierności swemu charyzmatowi zakonnemu, jak też w roztropnym otwieraniu się na nowe wyzwania i przystosowywaniu form realizowania określonej kiedyś misji, do nowych sytuacji i nowych potrzeb (por. VC 37). Można nawet mówić o potrzebie „kreatywnej wierności” (por. Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Ukierunkowania *Młode wino, nowe bukłaki* z 6.01.2017, n. 7).

158. Kościół Siedlecki pragnie – w miarę swoich możliwości – włączyć się w ponoszony przez osoby zakonne trud ukazywania postaci i zamysłu założycieli ich zgromadzeń. Dotyczy to zwłaszcza parafii, w których posługują osoby konsekrowane lub mają swoje domy zakonne.

Wzajemna wymiana darów

159. Diecezja Siedlecka obfituje w żeńskie i męskie powołania zakonne. Z wdzięcznością wobec Pana Boga wspominamy odległe czasy, kiedy to rozpoczynały na jej terenie pracę duszpasterską pierwsze zgromadzenia zakonne. Wspominamy też duży wkład w kształtowanie duchowego oblicza naszej Diecezji, jaki wniosły na przestrzeni wieków osoby konsekrowane. Niektóre zgromadzenia powstały na terenie Diecezji Siedleckiej, niektórzy Założyciele stąd pochodzą, bądź tu spędzili pewien etap swego życia. Wszystko to świadczy

o tym, że Bóg zechciał się posłużyć wiernymi tej ziemi w swoich planach i dał im udział w dziele pomnażania bogactwa różnych form życia konsekrowanego.

160. Obecnie na terenie Diecezji Siedleckiej działa osiem męskich instytutów zakonnych, osiemnaście żeńskich oraz pięć instytutów świeckich życia konsekrowanego, a ponadto kilka stowarzyszeń życia apostolskiego, w tym jedno na prawie diecezjalnym. Są dwa klasztory klauzurowe. Pojawiają się w ostatnich latach także indywidualne formy życia konsekrowanego, dziewice, wdowy oraz pustelnicy. Należy też z radością podkreślić, że z Diecezji Siedleckiej pochodzi ponad 250 kapłanów zakonnych, 40 braci i 920 sióstr.

161. Zgodnie z duchem i charyzmatami swoich zgromadzeń, osoby konsekrowane podejmują:

- a) *Modlitwę i składanie duchowych ofiar*, stanowiąc duchowe zaplecze życia i działalności Kościoła i przyczyniając się do jego świętości;
- b) *Działania duszpasterskie*, między innymi prowadząc parafie, ośrodki rekolekcyjne, czy sanktuaria;
- c) *Pracę katechetyczną i wychowawczą wśród dzieci i młodzieży*, prowadząc katechezę szkolną we wszystkich typach szkół publicznych i prywatnych, a także w przedszkolach i ośrodkach szkolno-wychowawczych;
- d) *Działalność charytatywną*, prowadząc domy pomocy społecznej, współpracując z diecezjalną *Caritas* i parafialnymi oraz szkolnymi grupami charytatywnymi;
- e) *Działalność misyjną*, wyjeżdżając do pracy misyjnej „ad gentes”.

Synodalne przypomnienia

162. Synod zachęca wszystkie osoby konsekrowane, niezależnie od charakteru wspólnoty, do jakiej przynależą, aby pielęgnowały w sobie ducha kontemplacji. Niech staną się one dla innych wychowawcami modlitwy, umiłowania słowa Bożego, adoracji Eucharystii oraz świadomego uczestnictwa w życiu sakramentalnym. Oczekuje się bowiem od osób konsekrowanych, że będą dzielić się darem pogłębionego życia duchowego poprzez gorliwe odprawianie liturgii godzin i codzienne uczestnictwo w Eucharystii. Oczekuje się też ukazywania piękna i sensu zbawczej pokuty chrześcijańskiej, postów i umartwień oraz cierpliwego znoszenia krzyża codziennych trudności.

163. Praktyka życia codziennego pokazuje, że osoby konsekrowane muszą nieraz godzić swe specyficzne powołanie z wypełnianiem absorbujących obowiązków duszpasterskich. Sytuacja ta wymaga od nich czujności, aby nie stracić

z oczu właściwej hierarchii wartości i nie zagubić istoty swego powołania oraz zakonnej tożsamości. Niech zatem ci, którzy zobowiązali się do radykalnego pójścia za Chrystusem drogą czystości, ubóstwa i posłuszeństwa ewangelicznego, troszczą się o żywą więź z Chrystusem, wyrażającą się w głębokiej osobistej z Nim relacji. Kościół lokalny potrzebuje świadectwa wierności i miłości wobec Chrystusa, składanego nieraz w sposób heroiczny przez osoby konsekrowane.

164. Synod zachęca i prosi, aby osoby konsekrowane pielęgnowały w sobie świadomość eklezjalną, rozwijały ducha komunii i chciały autentycznie żyć z Kościołem, w Kościele i dla Kościoła. Niezmienna pozostaje aktualność przypomnienia, że „zakonnicy mają wypracować w sobie odnowiony, eklezjalny sposób myślenia, wnosząc wkład w budowę Ciała-Chrystusa, żyjąc w wierności Regule i słuchając swych przełożonych” (Kongregacja Zakonów i Instytutów Świeckich oraz Kongregacja Biskupów *Mutuae Relationes* z 14.05.1978, n.14b; por. DZ 14).

165. Synod prosi wszystkie osoby konsekrowane, szczególnie należące do wspólnot kontemplacyjnych, o szczodłą modlitwę w intencjach Diecezji Siedleckiej, podejmowanych przez nią inicjatyw duszpasterskich oraz przeżywanych w jej łonie trudności i problemów, jak też w intencji spraw publicznych, zwłaszcza dotyczących obrony ładu moralnego. Osoby starsze i cierpiące są zaś proszone o ofiarowanie ponadto daru cierpienia.

166. Synod wzywa zakonnice i zakonników do poszanowania zewnętrznych znaków konsekracji. Niech cenią i z miłością noszą strój zakonny swego instytutu, który nieraz bywa bardzo potrzebnym znakiem zaniepokojenia lub sprzeciwu wobec szerzącej się w świecie niewiary i obojętności religijnej oraz przypomnieniem o obecności i działaniu Pana Boga. W przypadku członków instytutów bezhabitowych szczególnie ważne jest ich świadectwo wiary, uduchowienia, ewangelicznej radości i pełnej miłości służby.

Stabilizacja prawna osób konsekrowanych w Diecezji Siedleckiej

167. Instytuty życia konsekrowanego działające na terenie Diecezji Siedleckiej zachowują należną im autonomię w wewnętrznych sprawach swoich wspólnot, natomiast w działalności apostolskiej i pracy duszpasterskiej podlegają Biskupowi Siedleckiemu. Jego władzy podlegają wszystkie dzieła religijne, edukacyjne i charytatywne prowadzone przez zakonników i ma on prawo – w zakresie określonym przez normy Kościoła – je wizytować, zarówno w czasie planowej wizytacji kanonicznej danej parafii, jak i w terminie nadzwyczajnym, gdy uzna to za konieczne. Osoby konsekrowane winny okazywać Biskupowi

należną część, a w obszarze jego władzy nad nimi, także przykładowe posłuszeństwo (por. kan. 678 § 1; 683 §1).

168. Biskup Siedlecki określa formy współpracy w działalności apostolskiej osób konsekrowanych z duchowieństwem diecezjalnym i ją koordynuje. Troszczy się również o przydzielenie osobom konsekrowanym „należnego im miejsca w diecezjalnych programach duszpasterskich” (VC 48), promując ducha solidarności, dając możliwość lepszego wzajemnego poznawania się oraz pomagając w rozwiązywaniu ewentualnych napięć (por. kan. 680).

169. Prezbiterzy zakonnicy mają swoją reprezentację w Radzie Kapłańskiej (kan. 498 § 1, 2°), a wszystkie zgromadzenia działające na terenie Diecezji Siedleckiej, męskie i żeńskie, biorą udział w pracach Synodu diecezjalnego (kan. 463 § 1, 5°) i są zaproszone do proporcjonalnego udziału w Diecezjalnej Radzie Duszpasterskiej (kan. 512 § 1), Radzie Katechetycznej oraz innych tego rodzaju gremiach doradczych na poziomie Diecezji i parafii.

170. Biskup Siedlecki troszczy się o rozwój różnych form życia konsekrowanego na terenie Diecezji, która też winna na nowo odkryć bogactwo świadectwa, jakie płynie ze strony osób konsekrowanych, w całym bogactwie i różnorodności ich charyzmatów. Wprawdzie działalność powołaniową prowadzą w pierwszym rzędzie same wspólnoty życia konsekrowanego, ale powinna im też towarzyszyć otwartość i życzliwe wsparcie ze strony duchowieństwa diecezjalnego. Sprawa powołań zakonnych wchodzi także w zakres troski diecezjalnego duszpasterstwa powołaniowego.

171. W strukturze Kurii Diecezjalnej Siedleckiej mieści się Referat Instytutów Życia Konsekrowanego, Stowarzyszeń Życia Apostolskiego i Indywidualnych Form Życia Konsekrowanego, na czele którego stoi kapłan diecezjalny, który może być mianowany przez Biskupa Siedleckiego wikariuszem biskupim ds. życia konsekrowanego. Referat między innymi organizuje i prowadzi spotkania diecezjalnej formacji stałej osób konsekrowanych. Cykl spotkań rozłożony jest na cały rok formacyjny. Poza tym organizowane są pielgrzymki osób konsekrowanych (m.in. do sanktuarium w Kodniu, dokąd są zapraszane także rodziny tych osób), zaś kulminacyjnym momentem jest Dzień Życia Konsekrowanego w święto Ofiarowania Pańskiego, z uroczystą celebracją Eucharystii w siedleckiej katedrze pod przewodnictwem Biskupa Siedleckiego. Z ofiar zbieranych podczas tego święta otrzymują wsparcie klasztory klauzurowe znajdujące się na terenie diecezji. Synod zachęca ponadto wszystkich wiernych, duchownych i świeckich do modlitewnego, ale także materialnego wspierania wspólnot życia konsekrowanego, zwłaszcza siostr prowadzących życie kontemplacyjne.

172. Powierzenie parafii lub rektoratu kleryckiemu instytutowi życia konsekrowanego, bądź stowarzyszeniu życia apostolskiego, musi być połączone z zawarciem stosownej umowy między Biskupem Siedleckim i Władzą Zakonną. Synod zaleca przejrzenie wszystkich umów zawartych w przeszłości i ewentualne ich odnowienie, z uwzględnieniem obecnej sytuacji. W umowach należy koniecznie określić zakres zobowiązań materialnych wobec Diecezji (kan. 681 § 1. por. *Instrukcja KEP w sprawie zarządzania dobrami doczesnymi Kościoła* z 25.08.2016 r., załącznik nr 2: *Ramowy wzór umowy*).

173. Osoby konsekrowane należące do domu zakonnego, położonego na terenie jakiejś parafii, nie mogą izolować się od życia parafialnego. Winny utrzymywać żywe kontakty z proboszczem, życzliwie odpowiadać na potrzeby wspólnoty parafialnej i – w miarę swych możliwości – ochotnie włączać się w jej działalność duszpasterską. Bardzo ważnym przejawem łączności z parafią jest uczestnictwo osób konsekrowanych w nabożeństwach w kościele parafialnym, zwłaszcza z okazji uroczystości odpustowej, adoracji eucharystycznej, rekolekcji lub innych ważnych wydarzeń.

174. Żeńskie instytuty zakonne winny kierować swoje siostry do pracy w katechizacji i w duszpasterstwie parafialnym, biorąc pod uwagę ich kwalifikacje, możliwości, a także charyzmat i cel swego instytutu. Władze instytutów są prośzone o to, aby nie przenosiły w ciągu roku szkolnego swoich sióstr katechetek na inne placówki, chyba że istnieje po temu bardzo ważny powód. W takim wypadku winny powiadomić z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym proboszcza, Wydział Nauczania Katechetycznego oraz dyrekcję szkoły.

175. Podjęcie stałej pracy w parafii musi mieć za podstawę pisemną umowę między proboszczem a osobą konsekrowaną, która winna określić wzajemne zobowiązania. Wśród nich należy zamieścić zapis dotyczący słusznego wynagrodzenia (por. KEP, *Ramowy wzór porozumienia o współpracy instytutu zakonnego/zgromadzenia/stowarzyszenia życia apostolskiego z parafią*). Umowa podlega zatwierdzeniu przez Kurię Diecezjalną, aneksy zaś personalne winny być na bieżąco uaktualniane.

176. Synod zachęca osoby konsekrowane, aby włączały się w działalność kościelnych placówek charytatywnych i opiekuńczych, choćby nie były prowadzone przez ich instytuty, ale przez diecezjalną Caritas lub przez parafię. Zachęca je także do czynnego udziału w ogólnopolskich i diecezjalnych akcjach charytatywnych.

177. Wspólnoty zakonne otaczają opieką oraz wsparciem, zarówno duchowym, jak i materialnym, misjonarzy i misjonarki pracujące na misjach „ad gentes”.

Budzi radość i nadzieję fakt, że wiele zgromadzeń mających swoje domy na terenie Diecezji Siedleckiej, ma także własne placówki misyjne, a znaczna liczba pracujących tam osób konsekrowanych, pochodzi z Podlasia. Ich pobyt z racji urlopów w rodzinnych parafiach stwarza zawsze okazję do promocji dzieł misyjnych i wzbudza w wiernych poczucie odpowiedzialności za prowadzoną przez Kościół ewangelizację z daleka od Ojczyzny.

ROZDZIAŁ II

POSŁUGA NAUCZANIA

178. Kościół pozostaje otwarty na słowo Boga i podejmuje z Nim stały obłubienczy dialog. Sobór Watykański II ujmuje tę prawdę w następujących słowach: „Bóg, który niegdyś przemówił, bezustannie rozmawia z Oblubienicą swego umiłowanego Syna, a Duch Święty, dzięki któremu żywy głos Ewangelii rozbrzmiewa w Kościele, a przez Kościół w świecie, doprowadza wierzących do całej prawdy i sprawia, że słowo Chrystusa przebywa w nich obficie” (KO 8). Nie ulega wszakże wątpliwości, że zgubny wpływ laicyzacji, ten dialog z przemawiającym Bogiem utrudnia, zasiewając w ludzkie serca ziarno nieufności i zobojętnienia. Mamy więc do czynienia z sytuacją, że „wielu chrześcijan potrzebuje, aby na nowo głoszone im z przekonaniem słowo Boże, aby mogli konkretnie doświadczyć mocy Ewangelii” (VD 96).

179. Ewangelia niesie przekaz o niepojętej miłości Boga wobec człowieka, którą szczególnie widać w męce, śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa. To jest istota Dobrej Nowiny i od tego należy zaczynać jej głoszenie. Jak w początkach Kościoła, tak i obecnie, przepowiadanie kerygmatyczne winno być zatem sprawą podstawową (Por. EG 164). Winno pokazywać egzystencjalny wymiar Ewangelii, to, że jest ona obwieszczeniem nowego stylu życia, który staje się możliwy, gdy człowiek uwierzy tej Nowinie (por. *Instrumentum laboris* niniejszego Synodu, s. 13). Głoszenie Słowa Życia, to głoszenie samego Jezusa – Syna Bożego, Który przychodzi do swojej własności i chce być przyjęty, a nie odrzucony (por. J 1,11).

180. Głoszenie Ewangelii ma prowadzić do wiary. Św. Paweł apostoł napisał, że „wiara rodzi się z tego, co się słyszy, tym zaś, co się słyszy, jest słowo Chrystusa” (Rz 10,17). Aby słowo Chrystusa docierało do uszu słuchaczy, muszą istnieć głosiciele. Chrystus uczynił nimi apostołów, nakazując: „Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody (...), uczcie je zachowywać wszystko, co wam przykazałem” (Mt 28, 19n.). Apostołowie podjęli ten nakaz, a potem ustanowili swoich następców, biskupów, przekazując także im nauczycielskie posłannictwo (por. KO 7).

181. Biskupi są zobowiązani do głoszenia orędzia zbawienia i jest to ich podstawowe zadanie (por. DB 12; kan. 756 § 2). Szczególnej wagi nabiera ono w przypadku biskupów diecezjalnych, którzy są zobowiązani nie tylko sami przedstawiać i wyjaśniać wiernym prawdy wiary, ale także troszczyć się o pilne wypełnianie posługi słowa przez prezbitery i diakonów, pozostających z nimi w jedności (por. DK 4; kan. 386 § 1; 757). Także wierni świeccy, na mocy chrztu i bierzmowania, są przeznaczeni przez Boga do współpracy w apostołstwie, szczególnie zaś w okolicznościach, w których tylko przez nich ludzie mogą usłyszeć Ewangelię (por. kan. 225 § 1; 759). Słowa św. Pawła „biada mi, gdybym nie głosił Ewangelii!” (1 Kor 9,16), odnoszą się zatem do wszystkich chrześcijan, ponieważ wszyscy mają w tej dziedzinie sobie właściwe zadania.

182. Należy mieć na uwadze zachętę papieża Benedykta XVI z adhortacji posynodalnej *Verbum Domini*, do „szczęólnego zaangażowania duszpasterskiego, aby ukazywać centralne miejsce słowa Bożego w życiu Kościoła” i zalecenie prowadzenia intensywniejszego „duszpasterstwa biblijnego”, nie jako jednej z form duszpasterstwa, lecz jako „biblijną animację całego duszpasterstwa” (VD 73). W tym kontekście rodzi się postulat konkretnej formacji biblijnej, która ma służyć takiemu przygotowaniu chrześcijan, aby sami pogłębiając relację ze słowem Bożym, potrafili w umiejętny i skuteczny sposób przekazywać je innym. W realizacji tego postulatu można odwoływać się do różnych rodzajów formacji.

183. Jednym z narzędzi formacji biblijnej, które po kilku latach działalności, coraz lepiej służy wiernym, jest „Dzieło Biblijne im. Jana Pawła II”. Funkcjonuje ono jako publiczne stowarzyszenie wiernych, posiadając także osobowość cywilnoprawną. Dzieło zostało powołane do życia przez Konferencję Episkopatu Polski i ma swoje przedstawicielstwa w każdej diecezji naszego kraju. W Kościołach lokalnych za jego działanie odpowiadają moderatorzy, ustanowieni przez biskupów diecezjalnych, którzy mogą mieć do pomocy dodatkowych koordynatorów, a działają w ścisłej współpracy z duszpasterzami i katechetami.

184. Swoje cele i zadania „Dzieło Biblijne im. Jana Pawła II” realizuje poprzez różnorodne inicjatywy, takie, jak: 1) opracowywanie komentarzy do Pisma Świętego, uwzględniające potrzeby duszpasterskie, głównie w zakresie katechizacji i praktyki *lectio divina*, 2) organizowanie dni skupienia, rekolekcji, konferencji, zebrań, warsztatów, zjazdów, kursów, sympozjów i konwersatoriów, 3) organizowanie wystaw, konkursów i olimpiad biblijnych, 4) popularyzowanie wiedzy biblijnej za pośrednictwem diecezjalnych środków społecznego przekazu, 5) działalność wydawnicza oraz przygotowywanie opracowań i rozważań biblijnych, 6) organizacja niedziel biblijnych w parafiach.

185. Innym rodzajem formacji są tzw. kręgi biblijne, wpisujące się w panoramę działań duszpasterskich, prowadzonych w parafiach. Gromadzą one wiernych na rozważanie słowa Bożego. Może to być lektura czytań niedzielnych lub dowolnie wybranych tekstów Biblii. Stwarza to okazję do skrutacji słowa Bożego, czyli wędrowania od fragmentu do fragmentu, co wprowadza w głębię słowa, pozwala mu dokonać przemiany naszego serca i wewnętrznie nas umocnić.

186. Należy podkreślić, że szczególną grupą osób podejmujących biblijną formację powinni być członkowie ruchów i stowarzyszeń działających przy parafiach, w szkołach i na uczelniach naszej Diecezji, nie tracąc jednak z oczu tego, że do udziału w spotkaniach formacyjnych, winno być zaproszone jak najszersze grono osób zainteresowanych poznawaniem Biblii, pogłębianiem swojej wiary i umacnianiem osobistej relacji z Bogiem.

187. Duszpasterze winni na różne sposoby i przy różnych okazjach wprowadzać wiernych, nad którymi została im zlecona piecza, w głębię słowa Bożego (por. EG 175). Winni też troszczyć się o to, aby słowo było ukazywane w ramach żywej Tradycji Kościoła, ponieważ to „Kościół nosi w swej Tradycji żywą pamięć słowa Bożego, a Duch Święty przekazuje mu duchową interpretację” (KKK 113). Gorliwe wypełnianie wspomnianego zadania przez duszpasterzy, stanowi też najlepsze zabezpieczenie wiernych przed błędnymi interpretacjami, które mogą wywołać niepokój i doprowadzić do błędu.

Część I

PRZEPOWIADANIE SŁOWA BOŻEGO

Ogólne zasady

188. Przepowiadanie słowa Bożego, obok katechizacji, zajmuje naczelne miejsce wśród form głoszenia nauki chrześcijańskiej (por. kan. 761). Uprawnionymi do przepowiadania są biskupi, prezbyterzy i diakoni. Osoby świeckie mogą być do tych zadań dopuszczone tylko w określonych sytuacjach i za zgodą kompetentnej władzy (por. kan. 763-764 i 766). Należy podkreślić, że dopuszczenie wiernych świeckich może nastąpić jedynie w przypadkach nadzwyczajnych i w żaden sposób nie może być traktowane jako promocja laikatu (por. EdM art. 2 § 4). Wierni świeccy swoje zobowiązanie apostołskie i ewangelizacyjne wypełniają zatem zwykle w innych formach chrześcijańskiego zaangażowania. Papież Franciszek pisze o sile prostego świadectwa, określonego przez niego, jako „nieformalne przepowiadanie słowa”, które może się dokonywać podczas codziennych rozmów (EG 127).

189. Pełniona przez duchownych posługa słowa powinna opierać się na Piśmie świętym, Tradycji, liturgii i Magisterium Kościoła oraz uwzględniać sytuację życiową słuchaczy (por. kan. 760). Wszystko po to, aby owocnie służyła zbawieniu człowieka. Przepowiadający powinien więc z największą starannością przygotowywać się do każdej homilii, kazania lub konferencji, zwracając uwagę na poprawność, piękno i komunikatywność języka oraz dostosowanie go do poziomu intelektualnego i wieku słuchaczy.

Homilia

190. Podstawową i uprzywilejowaną formą przepowiadania słowa Bożego jest homilia, która stanowi integralną część liturgii. Homilia głoszona podczas sprawowania Eucharystii wyjaśnia jakiś aspekt czytań mszalnych albo innego tekstu spośród stałych lub zmiennych części Mszy świętej, uwzględniając obchodzone danego dnia misterium oraz szczególne potrzeby słuchaczy. Powinna ona zawierać zarówno element mistagogiczny, który podkreśla obecność Chrystusa w słowie i sakramencie, jak i element katechetyczny, wyjaśniający prawdy wiary i zasady życia chrześcijańskiego (por. kan. 767 § 1; OWMR 65; Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów *Dyrektorium homiletyczne* z 29.06.2014, n. 4n.).

191. Należy mieć na uwadze to, że homilia jest dla wielu uczestników liturgii jedyną formą kontaktu ze słowem Bożym i z nauką Kościoła. Ma zatem wielkie znaczenie odpowiedzialne podejście głosicieli do tego zadania. Ojciec święty Franciszek zaznacza nawet, że „homilia stanowi kryterium oceny bliskości i zdolności spotkania pasterza ze swoim ludem” (EG 135).

192. Zachowanie zasady, że tekst święty jest najważniejszym punktem każdej homilii, wskazuje na jej cel, określa temat i zasadniczą treść. Pozwala także w trzyletnim układzie lekcjonarza przedstawić całość depozytu wiary i zasad życia chrześcijańskiego. Wszystkie prawdy wiary homilia przedstawia w rytmie roku liturgicznego, a nie w porządku katechizmowym. Zachęca się kaznodziejów do korzystania z programów homiletycznych opracowanych przez Komisję Duszpasterstwa Konferencji Episkopatu Polski.

193. Przepowiadający winien mieć na uwadze, że ma „unikać homilii ogólnych i abstrakcyjnych, przysłaniających prostotę słowa Bożego, jak również bezużytecznych dywagacji, które mogą prowadzić do skupienia uwagi bardziej na kaznodziei niż na istocie ewangelicznego orędzia” (VD 59). Musi również pamiętać o potrzebie unikania moralizatorstwa i bardzo roztroptym korzystaniu z osobistych doświadczeń lub tzw. przykładów z życia, homilia ma

bowiem odzwierciedlać wiarę Kościoła, a nie własne przeżycia przemawiającego (*Dyrektorium homiletyczne*, 6). Bardzo ważne i pożądane natomiast jest posługiwanie się obrazami. Homilia ma wypływać z otwarcia się na działanie Ducha Świętego, ale otwarcia aktywnego, „kreatywnego”, włączającego też ludzkie talenty przepowiadającego. Lekceważenie przygotowania do homilii byłoby świadectwem nieuczciwości i braku odpowiedzialności wobec otrzymanych darów (por. EG 145).

194. Głoszenie homilii jest zastrzeżone biskupom, przezbiterom i diakonom. Nigdy zatem nie może jej głosić osoba świecka, nawet alumn wyższego seminarium duchownego (por. kan. 767 § 1; OWMR 65; Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, instrukcja *Redemptionis sacramentum* z 25.03.2004, n. 161). Tego rodzaju przepowiadanie nie może bowiem być traktowane jako ćwiczenie przygotowujące do przyszłej posługi. Dopuszczalne jest natomiast włączanie świadectw, składanych podczas Eucharystii sprawowanych ze szczególnych okazji (np. dzień seminarium), o ile będą przydatne do zobrazowania homilii głoszonej przez celebransa. Nie może jednak zatrzeć się różnica między nimi a homilią (por. EdM art. 3 § 1n.).

195. Dla podkreślenia jedności stołu Słowa i stołu Eucharystii, zaleca się, aby homilię głosił główny celebrans (OWMR 66). W przypadku koncelebry można jej wygłoszenie zlecić jednemu z koncelebransów lub diakonowi. W uzasadnionych zaś przypadkach może ją wygłosić także inny kapłan, zwłaszcza w czasie rekolekcji, misji, czy dni skupienia.

196. Należy mieć na uwadze to, aby homilię poprzedzała osobista medytacja kaznodziei, jego modlitwa i odniesienie rozważanych tekstów do własnego życia. Papież Franciszek podkreśla, że „czytania niedzielne zabrzmiały w całym swoim blasku w sercu ludu, jeśli najpierw zabrzmiały w ten sposób w sercu pasterza” (EG 149). Poza tym, homilia ma nieść pozytywny przekaz i być wygłoszona pozytywnym językiem (Tamże, 159), żywą mową i z zachowaniem odpowiedniej dyscypliny czasowej.

197. Obowiązkowo homilię należy głosić w niedziele i święta nakazane, podczas wszystkich Mszy świętych sprawowanych z udziałem ludu. Można ją opuścić jedynie z bardzo ważnego powodu. Zaleca się głoszenie homilii także w dni powszednie, zwłaszcza w czasie Adwentu, Wielkiego Postu i okresu wielkanocnego oraz przy innych okazjach, gdy wierni licznie gromadzą się na sprawowanie Eucharystii (por. kan. 767 § 2-3; OWMR 66; *Dyrektorium homiletyczne*, 150n.).

198. Listy pasterskie, które kompetentna władza kościelna przeznaczyła do odczytania w miejsce homilii, należy przekazać z należytą starannością. Do

ich odczytania jest upoważniony kapłan lub diakon. Nie wolno też przekładać listów pasterskich na inną niedzielę, zwłaszcza, gdy nawiązują do konkretnych czytań mszalnych. Komunikaty Konferencji Episkopatu Polski, Biskupa Siedleckiego i Kurii Diecezjalnej nie zastępują homilii i należy je przekazać w ramach ogłoszeń duszpasterskich (por. 2PSP s. 206).

199. Podczas Mszy świętych z udziałem dzieci można zrezygnować z czytania listu pasterskiego, a jego główne wątki przekazać w ogłoszeniach duszpasterskich (por. 2PSP s. 206). Co zaś tyczy się homilii na takich Mszach, trzeba strzec się, aby nie przerodziły się one w „spektakle rozrywkowe” (por. EG 138). Msze święte z udziałem dzieci nie mogą być „infantylnie”, homilie zaś powinny być głoszone językiem zrozumiałym, bez nadużywania elementów dialogu i raczej skierowane do rodzin, a nie do samych dzieci.

200. Homilie należy głosić także podczas sprawowania sakramentów, zwłaszcza gdy ma to miejsce w trakcie celebrowania Eucharystii. Homilie winny wówczas zawierać wszystkie istotne elementy, ale ponadto – w świetle słowa Bożego – ukazywać znaczenie danego sakramentu, wyjaśniać sens znaków i gestów oraz podkreślać jego zobowiązujący charakter. Ma to szczególne znaczenie we Mszach świętych połączonych z obrzędem zawarcia małżeństwa, gdyż nawet niektórzy chrześcijanie nie postrzegają dziś małżeństwa jako powołania i nie w pełni rozumieją „tajemnicę małżeństwa chrześcijańskiego” (por. *Dyrektorium homiletyczne*, 154).

201. Homilie chrzcielne, ślubne oraz pogrzebowe powinny być starannie przygotowane i nieść ze sobą element ewangelizacyjny, ponieważ są szansą dotarcia ze słowem Bożym do osób niewierzących, niepraktykujących, bądź członków wspólnot religijnych niekatolickich, które ze względów pokrewieństwa lub znajomości uczestniczą w ceremonii. Homilie należy zawsze dostosować do słuchaczy i brać pod uwagę stopień ich znajomości wiary chrześcijańskiej.

202. W ramach obrzędów pogrzebowych należy głosić homilie, które budzą wiarę i nadzieję, niosą pociechę, poruszają sumienia i skłaniają do refleksji eschatologicznej. Nie należy wygłaszać ich w stylu mowy pochwalnej, ale zawsze z wielką delikatnością odnosić się do osoby zmarłego, okoliczności jego śmierci i z uszanowaniem żałoby przeżywanej przez rodzinę (por. *Dyrektorium homiletyczne*, 155).

203. Homilie okolicznościowe wygłaszane z racji odpustów, prymicji, jubileuszów, uroczystości patriotycznych i innych okazji powinny spełniać wszystkie wymogi stawiane tego rodzaju przepowiadaniu. Okolicznościowe wydarzenie

nie może więc zdominować zasadniczej treści homilii, ale ma ona wynikać głównie z odczytanych tekstów świętych.

204. Zachęca się duszpasterzy do korzystania z sugestii wiernych w określaniu tematu i treści homilii, aby możliwie najlepiej uwzględniać potrzeby wspólnoty. W tej sprawie można zasięgać opinii zaangażowanych członków rad i zespołów parafialnych, np. członków parafialnego zespołu liturgicznego przygotowującego celebrację (por. EG 154; 2PSP s. 205).

Kazania i konferencje

205. Poza liturgią, rozumianą w sensie ścisłym, jest dozwolone i zalecane głoszenie kazań. Pozwalają one kaznodziei na bardziej swobodny wybór tematu, ponieważ może on wówczas oprzeć się na dowolnie wybranym fragmencie Pisma świętego. Dają także większe możliwości w zastosowaniu środków retorycznych i audiowizualnych. Szczególnie zaleca się głoszenie kazań pasyjnych, nowennowych, misyjnych i rekolekcyjnych.

206. W praktyce przepowiadania słowa Bożego należy sięgać także po konferencje. Są one rodzajem kazań, które w aspekcie formalnym zbliżają się do naukowego wykładu i pozwalają na swobodniejsze korzystanie z argumentacji, również pozateologicznej. Wśród głównych rodzajów konferencji wymienia się: stanowe, katechetyczne, etyczne i specjalistyczne. Konferencje mogą wygłaszać nie tylko duchowni, ale także kompetentne oraz odpowiednio wybrane i przygotowane osoby świeckie (por. kan. 766).

Rekolekcje i misje

207. Do tradycyjnych i wypróbowanych form głoszenia słowa Bożego należą rekolekcje i misje parafialne (kan. 770). W czasie Wielkiego Postu i Adwentu proboszczowie zobowiązani są do zorganizowania w swoich parafiach trzydniowych rekolekcji, których celem jest umocnienie i pogłębienie życia chrześcijańskiego wiernych oraz przygotowanie ich do świąt. Tematem rekolekcji powinny być szczegółowe zagadnienia dotyczące prawd wiary, zasad życia moralnego lub postaw społecznych. Przy wyborze tematów należy uwzględnić ogólnopolski program duszpasterski, wskazania Biskupa Siedleckiego, okres liturgiczny oraz aktualne potrzeby duszpasterskie parafii. Rekolekcyjniści zobowiązani są także do wygłaszania podczas rekolekcji nauk stanowych.

208. Zachęca się duszpasterzy do propagowania i organizowania rekolekcji dla różnych grup, stanów i zawodów oraz tzw. rekolekcji zamkniętych, sprzyjających pogłębionej formacji i przygotowujących wybrane osoby do zadań

apostolskich. W tym celu należy korzystać z oferty diecezjalnych domów rekolekcyjnych lub innych ośrodków duchowości.

209. W większych parafiach zaleca się organizowanie rekolekcji dla dzieci i oddzielnie dla młodzieży, jak również – tam, gdzie są ośrodki akademickie – dla studentów. Rekolekcje szkolne powinny być organizowane według wskazań Wydziału Nauczania Katechetycznego Kurii Diecezjalnej Siedleckiej. Do aktywnego włączenia się w organizację takich rekolekcji są zobowiązani katecheci.

210. Niezastąpioną rolę w dziele ewangelizacyjnym Kościoła pełnią misje parafialne. Ich celem jest wzbudzenie lub ożywienie wiary, a poprzez indywidualne nawrócenie, czyli fundamentalne opowiedzenie się za Chrystusem, prowadzą do gruntownej odnowy całej wspólnoty chrześcijańskiej. Misje parafialne są rodzajem „ewangelizacji powtórnej” (EN 52), dlatego nauczanie misyjne ma charakter typowo kerygmaticzny, skoncentrowany na podstawowych wydarzeniach zbawczych. Co do treści i formy jest podobne do pierwszego głoszenia Ewangelii osobom niewierzącym. Misje parafialne kierowane są do całej wspólnoty parafialnej, do ludzi wierzących, ale także do obojętnych religijnie i niepraktykujących. Zaleca się, aby proboszcz organizował w parafii misje przynajmniej raz na dziesięć lat.

211. Miejscowi duszpasterze wraz z misjonarzami odpowiedzialni są za właściwą organizację misji parafialnych. Realizacja misji w parafii przebiega na trzech etapach: przygotowania, misji właściwych i kontynuacji misji. Etap przygotowania misji powinien trwać około jednego roku i zmierzać do duchowego i organizacyjnego przygotowania parafialnej wspólnoty. Należy podjąć próbę dotarcia z informacją o misjach do osób oddalonych od Kościoła i zachęcić je do udziału. Misje właściwe, których istotą jest profetyczne głoszenie słowa Bożego oraz sprawowanie sakramentów i ceremonii misyjnych powinny trwać przynajmniej 8 dni. Kontynuacja misji polega zaś na utrwalaniu ich duchowych owoców przez ożywienie dotychczasowej działalności duszpasterskiej i podjęcie nowych inicjatyw (zainaugurowanie działalności nowych grup parafialnych, rozpoczęcie nowych nabożeństw itp.). Ważnym elementem i poniekąd zwieńczeniem tego etapu misyjnej odnowy parafii, jest zorganizowanie po roku tzw. renowacji misji.

212. Doceniając tradycyjne, sprawdzone modele misji parafialnych, należy – przy zachowaniu roztropności – wzbogacać je w nowe środki ewangelizacyjne, dostosowane do nowej sytuacji Kościoła i mentalności współczesnego człowieka. Bardzo wskazane jest, a w wielu przypadkach także konieczne, zapraszanie

grup ewangelizacyjnych, złożonych z właściwie przygotowanych osób świeckich, aby czynnie wsparły misjonarzy.

213. Prowadzenie rekolekcji, a szczególnie misji parafialnych należy powierzać kapłanom odznaczającym się głębokim życiem wewnętrznym, dobrą znajomością teologii i problemów współczesnego życia oraz posiadającym duże umiejętności kaznodziejskie.

Część II NAUCZANIE KATECHETYCZNE

A. KATECHEZA JAKO FORMA POSŁUGI SŁOWA

Natura i funkcje katechezy

214. Katecheza jest szczególną formą posługi słowa, która nawrócenie początkowe prowadzi do dojrzałości, do uczynienia z niego żywego, bezpośredniego i czynnego wyznania wiary. Ma zatem swój początek w przyjętej wierze, aby następnie prowadzić ją do ugruntowania i zaowocowania (por. DOK 82). Podstawowe funkcje katechetycznej posługi słowa to funkcja „powołania do wiary”, funkcja „wtajemniczenia w wiarę” oraz funkcja „stałego wychowywania w wierze” (por. DOK 51-52).

215. Funkcja „powołania do wiary” dotyczy niewierzących, ale także i ochrzczonych, którzy ulegają atmosferze sekularyzmu i relatywizmu etycznego. Jest realizowana przez pierwsze głoszenie, czyli przepowiadanie misyjne (por. DOK 52). Funkcja „wtajemniczenia w wiarę” realizowana jest przez katechezę w ścisłym związku z sakramentami, czyli katechezę przedchrzcielną i pochrzcielną, jak również przez katechezę rozumianą jako chrześcijańskie wychowanie w rodzinie i nauczanie religii w szkole (por. DOK 52). Funkcja „stałego wychowywania w wierze” chrześcijan wprowadzonych w podstawy wiary i zmierzających do dojrzałości w wierze, realizowana jest zarówno przez katechezę systematyczną, jak i okolicznościową, indywidualną i wspólnotową, zorganizowaną i spontaniczną (por. DOK 52).

216. Należy podkreślić, że trzy podstawowe funkcje katechezy to: wychowanie w wierze, nauczanie doktryny chrześcijańskiej i wtajemniczenie chrześcijańskie. Katecheza ograniczona do funkcji nauczania stałaby się jedynie religioznawstwem, ponieważ nie podejmowałaby kształtowania postaw wiary,

niedocenianie zaś formacji intelektualnej w nauczaniu katechetycznym prowadzi do oderwania wiary od prawdy (por. DKKKwP 49-50).

217. Katechetyczna posługa słowa – stosownie do okoliczności – powinna podejmować:

- a) funkcję rozbudzenia wiary (przez „katechezę kerygmatyczną” nazywaną też prekatechezą);
- b) funkcję usystematyzowanego wtajemniczenia chrześcijańskiego (przez „katechezę wtajemniczącą” czyli podstawową – dającą podstawy pierwszemu przyłgnięciu do Jezusa Chrystusa);
- c) funkcję stałego wychowywania w wierze (przez studium Biblii, liturgii, nauki społecznej Kościoła, duchowości chrześcijańskiej i innych dyscyplin teologicznych).

218. W katechezie kerygmatycznej fundamentalną rolę odgrywa tzw. pierwsze przepowiadanie, czyli „kerygmat”. W ustach katechety nieustannie rozbrzmiewa pierwsze orędzie: „Jezus Chrystus cię kocha, dał swoje życie, aby cię zbawić, a teraz jest żywy u twego boku codziennie, aby cię oświecić, umocnić i wyzwolić” (por. EG 164). Gdy mówimy o „pierwszym” orędziu, to nie znaczy, że jest ono na początku, a potem się o nim zapomina, albo zastępuje się je innymi treściami, które je przewyższają. Jest „pierwszym”, ponieważ jest „głównym” orędziem i trzeba stale do niego powracać, na różne sposoby słuchać i głosić je na wszystkich etapach katechezy (por. Tamże). W sytuacji postępującego procesu dechrystianizacji zachodzi pilna potrzeba nowego głoszenia Ewangelii także tym, którzy są już ochrzczeni i biorą udział w katechezie Kościoła. Nowa ewangelizacja musi stać się priorytetem działalności katechetycznej Kościoła, zadaniem wyprzedzającym wszystkie inne (por. VD 96; ChL 4; 34; RMi 33; EiE 47-48; DOK 26)

219. Od głoszenia misyjnego, zmierzającego do wzbudzenia wiary, należy umiejętnie przechodzić do katechezy inicjacyjnej (wtajemniczającej), która ma za zadanie ugruntować wiarę, dać jej solidniejsze podstawy. Ten rodzaj katechezy jest organiczną i systematyczną formacją wiary, integralnym wtajemniczeniem chrześcijańskim (por. CT 21; DCG 31). W obecnej sytuacji nie jest łatwe rozgraniczenie i etapowanie wspomnianych dwóch rodzajów katechezy. Niekiedy się okazuje, że propozycja zwyczajnej katechezy jest kierowana do młodzieży i dorosłych, zanim nastąpi głoszenie i doprowadzenie ich do wiary w Chrystusa. Podobne problemy pojawiają się w przypadku katechezy dzieci i ich rodziców. Proponuje się formy katechezy stałej dla dorosłych, którzy wymagają raczej prawdziwej katechezy wtajemniczającej. Całościowe, wyraźne

i odnowione głoszenie Ewangelii ma pobudzać do przechodzenia od wiary podtrzymywanej społeczną tradycją (choć jest ona godna szacunku), do wiary bardziej osobistej i dojrzałej, oświeconej i płynącej z przekonania (EiE 48, 50).

220. Ostatnią fazą procesu katechetycznego jest permanentna pedagogia wiary we wspólnocie Kościoła. Cechą charakterystyczną tego okresu jest podawanie stałego pokarmu dla rozwoju wiary, która w fazie wcześniejszej otrzymała solidne podstawy. Stałym pokarmem na drodze do dojrzałości chrześcijańskiej jest Ewangelia i Eucharystia. Wokół stołu słowa Bożego i stołu Ciała Pańskiego dojrzewa wiara każdego chrześcijanina i całej wspólnoty, dochodzi do pełnej integracji chrześcijanina ze wspólnotą (por. DOK 51; 56; 69-71).

Źródła katechezy

221. Źródłem, z którego katecheza czerpie swoje orędzie, jest słowo Boże zawarte w Piśmie świętym i w Tradycji. Jest ono coraz głębiej rozumiane dzięki zmysłowi wiary całego ludu Bożego, pod przewodnictwem Urzędu Nauczycielskiego Kościoła. Pismo święte, Tradycja i Urząd Nauczycielski Kościoła – wewnętrznie połączone i powiązane, każde na swój sposób – są głównymi źródłami katechezy (por. DOK 95-96; KO 10).

222. Słowo Boże jest celebrowane w liturgii, gdzie jest głoszone, słuchane, przeżywane i komentowane. Jest ono także odnajdywane w historii Kościoła, a szczególnie w świadectwie życia świętych. Jest pogłębiane w refleksji teologicznej, która pomaga wierzącym wzrastać w żywym rozumieniu misterium wiary. Słowo Boże jest źródłem autentycznych wartości religijnych i moralnych (por. DOK 95-96; KO 9n.; CT 27).

223. Opisane przez ewangelistę Łukasza spotkanie Jezusa z uczniami idącymi do Emaus ukazuje w pewnym sensie wzór katechezy. Jej centrum to „wyjaśnianie Pism”, jakie potrafi dać jedynie Chrystus, ukazując w sobie samym ich spełnienie (por. VD 74; 122; Łk 24, 13-35). Katecheza powinna być przepełniona i przeniknięta myślą, duchem i obrazami biblijnymi przez stałe czerpanie z natchnionych tekstów. Będzie ona jednak o tyle bogatsza i skuteczniejsza, o ile odczytywać będzie słowa według ducha i życia Kościoła na przestrzeni jego dwóch tysięcy lat (por. VD 74).

224. Działalność katechetyczna zakłada zawsze poznawanie Pisma świętego w wierze i Tradycji Kościoła. W tej perspektywie ważne jest zwrócenie uwagi na relację między Pismem świętym i „Katechizmem Kościoła Katolickiego”. Pismo święte, jako „słowo Boże, zapisane pod natchnieniem Ducha Świętego” oraz Katechizm Kościoła Katolickiego, jako ważne aktualne wyrażenie żywej

Tradycji Kościoła i pewna norma dla nauczania wiary, mają za zadanie, każde we właściwy sobie sposób i odpowiednio do swojego autorytetu, ożywiać katechezę w Kościele współczesnym (por. VD 74; DOK 128).

Środowiska katechizacji

225. Katecheza stanowi jedno z najważniejszych zadań w posłudze duszpasterskiej Kościoła, a zarazem przedmiot szczególnej jego troski. Za posługę katechetyczną odpowiedzialna jest cała wspólnota eklezjalna (por. DKKKwP 120), w której wszyscy są katechizowanymi i katechetami. Ta wspólnotowa odpowiedzialność za wychowanie w wierze jest oczywiście zróżnicowana i zależna od zajmowanej pozycji w Kościele (por. DOK 219).

226. Katecheza dokonuje się w trzech podstawowych środowiskach życiowych chrześcijanina: w rodzinie, w parafii i w szkole. Spośród tych środowisk rodzina, jako Kościół domowy, jest niewątpliwie miejscem uprzywilejowanym, a rodzice pierwszymi wychowawcami swoich dzieci. Winni oni z wielką troską zabiegać o tworzenie atmosfery najwyższej czci i miłości do Boga oraz szczerą służbę względem ludzi, która sprzyja kształtowaniu w dzieciach postaw religijnych, moralnych i społecznych (por. DWCH 3; CT 67; KKK 2221). Jak czytamy w dokumentach II Polskiego Synodu Plenarnego „to właśnie wychowanie religijne i katecheza udzielana przez matkę, ojca i starsze rodzeństwo czynią z rodziny prawdziwy podmiot ewangelizacji i apostołstwa” (2PSP s. 34).

227. Rodzice mają obowiązek zatroszczyć się o udzielenie ich dzieciom chrztu świętego (kan. 867 § 1), o przygotowanie do sakramentu pokuty, Eucharystii i bierzmowania, o systematyczny udział w katechizacji przedszkolnej i szkolnej, o wprowadzenie w praktyki religijne oraz przestrzeganie zasad życia chrześcijańskiego (por. kan. 774 § 2). Gdy rodziców nie ma lub gdy nie wypełniają należycie swoich zadań wychowawczych, obowiązek ten przechodzi na osoby, które ich prawnie zastępują oraz na rodziców chrzestnych. Poza tym, w każdym przypadku bardzo pożądanym i cennym jest wkład w wychowanie ze strony dziadków (DKKKwP 129; por. Franciszek, *Przemówienie do biskupów w katedrze wawelskiej*, 27.07.2016).

228. W sytuacji religijno-moralnej, w jakiej znajdują się współczesne rodziny, należy zwrócić szczególną uwagę na potrzebę podjęcia katechezy rodzinnej. Jej wyjątkowa i niezastąpiona wartość domaga się od duszpasterzy szczerego wsparcia. Przez kontakty osobiste, a także katechezę dorosłych skierowaną do rodziców, należy ich wspomagać w realizacji wyjątkowo trudnego zadania, jakim jest dzisiaj wychowanie w wierze dzieci i młodzieży (por. DOK 227; DKKKwP 130).

229. Drugim ważnym środowiskiem katechizacji jest parafia. Winno się w jej ramach organizować i prowadzić katechezę parafialną, szukając wciąż nowych i skutecznych sposobów jej realizacji (por. kan. 773). Proboszcz ma obowiązek zatroszczyć się o to, aby nauczaniem katechetycznym zostały objęte dzieci, młodzież i dorośli. Doktrynę chrześcijańską, należy przekazywać w sposób systematyczny i całościowy, w ten sposób wprowadzając wszystkich wierzących w pełnię życia chrześcijańskiego (por. CT 18). Sprawą, na którą należy obecnie zwrócić szczególną uwagę, jest katechizacja dorosłych.

230. Od 1991 roku katecheza powróciła do szkół, a po 1993 r. także do przedszkoli. Jest ona jednym z przedmiotów nauczania, stanowi jednak zarazem specyficzną i oryginalną formę posługi słowa Bożego, która uzupełnia katechezę domową i katechezę parafialną (por. CT 67; DOK 73; DKKKwP 128). Należy dokładać troski, aby rekomendowani przez Kościół do zatrudnienia w placówkach oświatowych katecheci prezentowali wysokie kompetencje i serdeczne zaangażowanie. Katecheta występuje bowiem w imieniu Chrystusa i w imieniu Kościoła, a żaden rodzaj ewangelizacji nie jest wszak aktem jedynie osobistym i prywatnym, ale całkowicie kościelnym (por. EN 60). Sprawą wymagającą zmiany jest brak katechezy na niektórych poziomach edukacji przedszkolnej.

Cel i zadania katechezy

231. Żywą treścią głoszonej w katechezie Ewangelii jest Jezus Chrystus ukrzyżowany i zmartwychwstały dla zbawienia ludzi. To On ma być w sercu ewangelizacji i w Nim mają swój początek wszystkie inne prawdy wiary (por. PG 27). Syn Boży, Który stał się człowiekiem jest jedynym, doskonałym i ostatecznym Słowem Ojca. W Nim zostało powiedziane wszystko i nie będzie już innego słowa oprócz Niego. Jezus Chrystus najpełniej objawia Ojca (por. J 1,17-18; KKK 65, 102). Katecheza będąca elementem ewangelizacyjnej służby Kościoła jest zawsze zorientowana chrystocentrycznie: ostatecznie ma doprowadzić katechizowanego do spotkania z Jezusem Chrystusem ukrzyżowanym i zmartwychwstałym, do zjednoczenia z Jego Paschalnym Misterium, do głębokiej z Nim zażyłości (por. CT 5; DOK 33; 80; 98; 193-194; EN 54; DKKKwP 54-57).

232. Ostatecznym celem katechezy jest spotkanie i komunია z Jezusem Chrystusem. Uczeń zjednoczony z Jezusem kieruje się też ku zjednoczeniu ze wszystkim, z czym zjednoczony jest Jezus Chrystus: z Trójcą Przenajświętszą, z Kościołem i z całą ludzką rodziną. Tak rozumiana katecheza ma prowadzić katechizowanego do posłuszeństwa Ojcu na wzór Chrystusa i do wyznania wiary w Kościele (por. CT 5; DOK 81; DKKKwP 21).

233. Do podstawowych zadań katechezy należy: poznanie depozytu wiary, wychowanie liturgiczne, formacja moralna i nauczanie modlitwy. Katecheza ma też wychowywać do życia wspólnotowego i wprowadzać do podjęcia ewangelicznej misji (por. DOK 84-86). Wymienione zadania stanowią bogatą, zróżnicowaną i wieloaspektową całość. Zadania te nakładają się na siebie i każde z nich na swój sposób realizuje cel katechezy. Jeśli katecheza pominie jedno z nich, wiara chrześcijańska nie osiągnie w pełni swojego rozwoju (por. DOK 80, 84-87; CT 5; DWCH 4; OCWD 19).

B. ODPOWIEDZIALNI ZA KATECHEZĘ SZKOLNĄ

Biskup Siedlecki

234. Wszyscy biskupi są słuchaczami i strażnikami słowa, ustanowionymi w Kościele jako autentyczni nauczyciele wiary (por. kan. 375 § 1-2). Zwłaszcza biskupi diecezjalni mają w tej dziedzinie do odegrania ważną rolę. Biskup Siedlecki ma zadanie przedstawiania i wyjaśniania wiernym prawd wiary, a także troski o przestrzeganie przepisów prawnych, dotyczących nauczania katechetycznego (kan. 386 § 1). Jego zadaniem jest zatem również kierowanie katechizacją w Diecezji (por. PG 29; DB 11-14; CT 63; DOK 222-223; DKKKwP 123-124).

235. Troska Biskupa o katechizację winna przejawiać się m.in. w bezpośrednim katechizowaniu diecezjan, w czuwaniu nad prawowiernością i autentycznością przekazywanej wiary (także w reagowaniu na nieprawidłowości i zaradzaniu im), we wzbudzaniu i podtrzymywaniu w Diecezji szczerego zapалу katechetycznego, w kierowaniu przygotowaniem katechetów do pełnienia posługi oraz koordynowaniu ich pracy (por. DKKKwP 124).

Prezbiterzy

236. We wspólnocie kościelnej bardzo ważna rola w dziele katechizacji przypada prezbiterom, którzy na mocy otrzymanych święceń są wychowawcami w wierze (DK 6). Powinni więc dokładać wszelkich starań, aby wierni należący do wspólnoty powierzonej ich duszpasterskiej pieczy nieustannie wzrastali w wierze. Mają także szukać i formować inne osoby, które w pracy katechetycznej mogłyby ich wesprzeć i przypominać wszystkim wiernym o ciężącym na nich obowiązku w tej dziedzinie. Kapłani są nazywani „katechetami katechetów” (DOK 225).

237. Wyjątkowa odpowiedzialność w dziedzinie posługi katechetycznej spoczywa na proboszczach parafii. Mają oni zatroszczyć się o objęcie katechizacją wszystkich grup parafian (kan. 776n.). O ile jest to możliwe, sami winni

– w jakimś wymiarze – pracować jako katecheci. Przede wszystkim jednak, w porozumieniu z Wydziałem Nauczania Katechetycznego Kurii Diecezjalnej Siedleckiej, mają zapewnić odpowiednią liczbę katechetów dla swojej parafii, następnie zaoferować im bieżącą formację oraz niezbędne pomoce, zorganizować pracę i stale czuwać nad jej wykonywaniem. Uszczegółowienie katechetycznych obowiązków i praw zawierają: *Wskazania Biskupa Siedleckiego dla proboszczów dotyczące ich powinności w dziedzinie katechetycznej (Aneks nr 10)*.

238. Proboszcza parafii w wypełnieniu katechetycznych zadań wspomagają: wikariusze, prefekci, inni kapłani, członkowie instytutów życia konsekrowanego, stowarzyszeń życia apostołskiego, a także katecheci świeccy. Należy doceniać wagę obecności kapłanów w gronie szkolnych katechetów, jako że – wchodząc do społeczności szkolnej – mają oni szansę pozytywnie oddziaływać nie tylko na uczniów, ale i na kadrę nauczycieli oraz całe środowisko szkolne.

Osoby konsekrowane

239. Synod zachęca osoby konsekrowane do podejmowania pracy katechetycznej, w szczególności członków tych zgromadzeń, których charyzmat związany jest wprost z chrześcijańskim nauczaniem i wychowaniem. Instytuty zakonne i instytuty świeckie, podejmując w Diecezji Siedleckiej apostołskie dzieła na rzecz dzieci i młodzieży, winny głosić im Ewangelię i wychowywać w wierze z radosną gorliwością. Zdecydowana większość katechetów konsekrowanych, to kobiety. Należy tu przywołać głos św. Jana Pawła II, który dał wyraz przekonaniu, że „dzięki pełniejszemu uznaniu misji kobiety, środowiska żeńskich instytutów życia konsekrowanego zyskają głębszą świadomość swojej roli i z jeszcze większym oddaniem będą służyć sprawie Królestwa Bożego” i że wyrazi się ona w różnorodnych dziełach, m.in. w pracy wychowawczej (VC 58; 96).

Katecheci świeccy

240. Działalność katechetyczna w Diecezji Siedleckiej podejmowana jest przez bardzo liczną grupę katechetów świeckich. Ta eklezjalna posługa, bardzo często wypełniana w sposób cichy i pokorny, ale pełniona z wielkodusznym zapalem i wielką miłością, jest najznakomitszą formą apostołstwa świeckich w Kościele. Powierzanie zadań katechetycznych wiernym świeckim jest wyrazem zaufania Kościoła i jednocześnie odpowiedzią na powołanie do prowadzenia innych ku Chrystusowi, dzielenia się łaską wiary (por. KKK 429; DKKKwP 132). Osoby pragnące podjąć pracę katechetyczną winny spełniać określone wymogi, zarówno religijno-moralne, jak i merytoryczne oraz być autentycznymi świadkami wiary (DKKKwP 134).

Instytucjonalne wsparcie oraz nadzór nad katechizacją

241. Owocność posługi katechetycznej zależy nie tylko od tych, którzy bezpośrednio katechizują. Opiera się ona również na tych, którzy wspierają działania katechetyczne. Chodzi tutaj m.in. o osoby i instytucje, które zajmują się kształceniem katechetów i organizacją katechizacji. Posługa katechetyczna na płaszczyźnie diecezjalnej i parafialnej powinna być nie tylko właściwie zaplanowana i zaprogramowana, ale także odpowiednio nadzorowana.

242. Nadzór nad pracą katechetów w Diecezji sprawuje Biskup Siedlecki poprzez Wydział Nauczania Katechetycznego, diecezjalnych i dekanalnych wizytatorów katechezy oraz proboszczów parafii, na terenie których znajdują się przedszkola lub szkoły. Z innego tytułu i na podstawie innych przepisów nadzór pedagogiczny nad pracą katechetów pełnią także dyrektorzy szkół, w których jest prowadzone nauczanie religii.

243. Wydział Nauczania Katechetycznego jest instytucją, która kieruje całą działalnością katechetyczną w Diecezji Siedleckiej. Wydział – realizując powierzone mu zadania – współpracuje z wieloma podmiotami, w szczególności zaś z Diecezjalną Radą Katechetyczną (*Statut Diecezjalnej Rady Katechetycznej – Aneks nr 24*), Zespołem Katechetycznym i Diecezjalną Szkołą Katechistów Parafialnych. Organizację, sposób działania i zadania Wydziału Nauczania Katechetycznego oraz jego współpracę z innymi podmiotami określa Statut Kurii Diecezjalnej Siedleckiej.

C. KATECHEZA WE WSPÓLNOCIE PARAFIALNEJ

Uwagi ogólne

244. „Parafia jest inspiratorką i krzewicielką katechezy” (DKKKwP 139), skupiającą w sobie działania katechetyczne wielu osób, wspólnot i ruchów, istniejących w jej łonie. Nauczanie religii w szkole domaga się bowiem dopełnienia przez duszpasterstwo katechetyczne dzieci i młodzieży w środowisku parafialnym. Należy dołożyć wszelkich starań, aby w każdej parafii podejmowane były różne formy takiego duszpasterstwa, ze szczególnym uwzględnieniem przygotowania do przyjęcia sakramentów.

245. Zaleca się – przynajmniej w większych parafiach – prowadzenie księgi katechetycznej, która zawierałaby plan katechetyczny oraz opis stanu i postępów katechezy parafialnej, prowadzonej w odniesieniu do dzieci, młodzieży i dorosłych. Może też być w takich parafiach powołana Parafialna Rada Katechetyczna, na której czele stoi proboszcz, a która złożona jest ze wszystkich

katechetów i ewentualnie innych parafian dobranych według ich kompetencji i gorliwości. Jest niewątpliwie bardzo potrzebna stała formuła spotkań osób zaangażowanych w działalność katechetyczną. Jeśli nie byłaby powołana odrębna Rada Katechetyczna, jej zadania może spełniać Parafialna Rada Duszpasterska lub jej sekcja (por. DKKKwP 142n.).

Katecheza dorosłych

246. Duszpasterska żywotność parafii zależy od funkcjonujących w niej różnych, wzajemnie dopełniających się, form katechezy dorosłych. Jest ona bowiem słusznie uznawana za katechezę podstawową, od dorosłych jednak zależy skuteczność katechezy dzieci i młodzieży (por. DKKKwP 98). Oddziaływanie katechetyczne wobec dorosłych powinno uwzględniać sytuację ich wiary i być dostosowane do wieku, wykształcenia, stanu, zawodu oraz zainteresowania (por. Tamże, 101).

247. Szczególne znaczenie ma katecheza dorosłych adresowana do rodziców w ramach przygotowania ich dzieci i młodzieży do sakramentów świętych (chrztu, pierwszej Komunii świętej, bierzmowania). Należy dobrać optymalne terminy spotkań i odpowiednio wszystko zaplanować, aby możliwe było przeprowadzenie spójnego pakietu tematów związanych z danym sakramentem. Wskazane jest także zaproszenie rodziców na katechezę w rocznicę pierwszej Komunii świętej.

248. Należy poszukiwać także innych form katechizacji osób dorosłych, proponując – w ramach duszpasterstwa masowego – kursy katechezy systematycznej (np. w oparciu o Biblię), bądź jakąś formę katechezy okazjonalnej. Ważną formą katechezy ukierunkowanej (elitarnej) są spotkania formacyjne działających w parafii grup i wspólnot. Szczególnie wartościowe i godne poparcia są rekolekcje zamknięte oraz piesze i autokarowe pielgrzymki do miejsc świętych (por. DKKKwP 101nn.).

Katecheza dzieci i młodzieży

249. Mimo, że dzieci i młodzież uczestniczą w katechizacji szkolnej, należy im zapewnić również uzupełniające zajęcia katechetyczne w parafii. Przede wszystkim chodzi o katechezy przygotowujące do przyjęcia sakramentów świętych. Spotkania formacyjne winny odbywać się przynajmniej jeden raz w miesiącu i – o ile to możliwe – mieć miejsce w parafii zamieszkania dzieci i rodziców, a nie w parafii, w której leży szkoła. Zaleca się, aby wśród osób prowadzących te katechezy byli zarówno kapłani i katecheci, jak i odpowiednio przygotowani animatorzy wywodzący się z kościelnych ruchów i organizacji. Oprócz spotkań gromadzących wszystkich uczestników, należy przewidzieć także pracę w grupach (por. DKKKwP 106n.).

250. Dzieci klas I-III szkoły podstawowej uczestniczą w katechezie parafialnej przygotowującej do przyjęcia sakramentu pokuty i Eucharystii. Szczegóły przygotowania określa *Instrukcja Biskupa Siedleckiego o przygotowaniu dzieci do sakramentu pokuty i I Komunii świętej (Aneks nr 6)*. Młodzież klas VII-VIII szkoły podstawowej uczestniczy w katechezie parafialnej przygotowującej do przyjęcia sakramentu bierzmowania. Szczegóły tego przygotowania określa z kolei *Instrukcja Biskupa Siedleckiego o przygotowaniu młodzieży do sakramentu bierzmowania (Aneks nr 7)* oraz *Wskazania KEP dotyczące przygotowania do przyjęcia sakramentu bierzmowania z 13-14.03.2017 r.* W ramach przygotowania bezpośredniego należy przeprowadzić cykl katechez oraz integralnie z nimi złączonych celebracji liturgicznych, które mają za zadanie obudzić w młodzieży pragnienie daru Ducha Świętego i przygotować ją do dojrzałego podjęcia zadań w Kościele.

251. Jako, że w programach nauczania religii wyższych klas szkół ponadpodstawowych, przewidziana jest tematyka bliższego przygotowania do założenia rodziny, również winny być zorganizowane dla tej grupy młodzieży zajęcia katechetyczne w parafii, odpowiednio zsynchronizowane z nauczaniem szkolnym. Młodzież, która po ukończeniu szkoły średniej otrzyma pozytywną ocenę z nauki religii i zakończy cykl uzupełniających katechez w parafii, może otrzymać zaświadczenie o odbyciu przygotowania bliższego do sakramentu małżeństwa (DKKKwP 107). Nie zwalnia ono jednak z przygotowania bezpośredniego, czyli odbycia 10 katechez przedmażeńskich, obowiązujących w Diecezji Siedleckiej (*Instrukcja Biskupa Siedleckiego o przygotowaniu do małżeństwa i życia rodzinnego - Aneks nr 8*).

252. W okresie Wielkiego Postu zaleca się – w poszanowaniu miejscowej tradycji – organizowanie w parafii rekolekcji dla dzieci i młodzieży. Spotkania rekolekcyjne o charakterze edukacyjnym mają odbywać się na terenie szkoły, zaś celebracja Eucharystii i celebracja sakramentu pokuty, adoracja Najświętszego Sakramentu i okolicznościowe nabożeństwa, powinny być organizowane w kościele.

253. Ważnym obszarem pracy katechetycznej w parafiach jest formacja grup ministranckich, lektorskich i innych grup liturgicznych. Należy zwracać uwagę nie tylko na przygotowanie do pełnienia konkretnych funkcji, ale wprowadzać w głębsze rozumienie sensu wykonywanych czynności. W parafialnej pracy katechetycznej trzeba również uwzględnić formację członków ruchów, stowarzyszeń i organizacji młodzieżowych. Poza tym, podobnie, jak w przypadku osób dorosłych, wielką wartość ma oddziaływanie katechetyczne, jakie ma miejsce podczas młodzieżowych pielgrzymek, rajdów, obozów, kolonii i rekolekcji zamkniętych (por. DKKKwP 110-113).

Katecheza środowiska akademickiego

254. Duszpasterstwo akademickie łączy w sobie elementy katechezy dorosłych i młodzieży. Ma ono pomagać w rozwijaniu i pogłębianiu wiary, wprowadzać w liturgię, zapewniać formację moralną, uczyć modlitwy, otwierać na tworzenie autentycznej wspólnoty i podjęcie misji ewangelizacyjnej. Do troski o to duszpasterstwo zobowiązani są przede wszystkim duszpasterze akademicy, ale również duszpasterze parafii, które na swoim terenie mają większe skupiska studentów. Istotne jest budowanie wspólnoty zarówno studentów, jak i pracowników nauki – wspólnoty wzorowanej na pierwotnej *universitas*, czyli opartej na poszukiwaniu autentycznego dobra, prawdy i piękna (DKKKwP 114).

Katecheza osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych

255. Kościół uważa za wyjątkowo umiłowanych przez Jezusa Chrystusa tych, którzy są niepełnosprawni fizycznie, czy intelektualnie lub mają inne ograniczenia. W ostatnich latach znacznie rozwinęła się świadomość społeczna oraz dokonał się niewątpliwy postęp w pedagogice specjalnej, co sprawiło, że rodzina, parafia i inne wspólnoty formacyjne mogą dać osobom niepełnosprawnym odpowiednią katechezę, do której mają oni prawo jako ochrzczeni i powołani do zbawienia (por. DOK 189). Mając na uwadze konieczność zdobycia specjalnych kompetencji do pracy z takimi osobami, należy – w miarę możliwości – zadbać o odpowiednie przygotowanie katechetów.

256. Wspólnota parafialna nie może także pomijać osób zepchniętych na margines życia społecznego, uzależnionych lub bezdomnych. W miarę możliwości i potrzeb, a także o ile nie jest to organizowane w ramach duszpasterstwa ponadparafialnego, zachęca się do stworzenia jakiejś formy wsparcia duchowego i formacji katechetycznej, zaadresowanej do takich grup osób (DKKKwP 109). W przeciwnym razie, jak zaznacza ojciec święty Franciszek, głoszenie Ewangelii, będące pierwszym nakazem miłosierdzia, „utonie w powodzi słów” (EG 199).

D. KATECHEZA W SZKOLE

Specyfika katechezy szkolnej

257. Nauczanie religii w szkole i katecheza w środowisku parafialnym wzajemnie się uzupełniają (por. DOK 73). W obu przypadkach podmiotem jest Kościół, choć w przypadku nauczania religii występuje on obok drugiego podmiotu, jakim jest szkoła. Nauczanie religii w szkole wynika z podstawowych praw człowieka, zwłaszcza z prawa do wolności religijnej, z prawa do wykształcenia oraz

z prawa rodziców do nauczania i wychowywania dzieci zgodnie ze swoimi przekonaniem religijnym (por. kan. 793, 796; DKKKwP 82n.).

258. Nauka religii, jako przedmiot szkolny, wymaga takiej samej systematyczności i organizacji, jak inne dziedziny nauczania. Ma ona ukazywać orędzie Ewangelii i rysować obraz życia chrześcijańskiego w sposób rzetelny, pogłębiony i skorelowany z treściami przekazywanymi przez inne przedmioty szkolne. Nauczanie religii nie sytuuje się obok innych przedmiotów szkolnych jako coś dodatkowego, ale jako element dialogu interdyscyplinarnego, z prawem do polemiki i apologii, tam, gdzie jest to konieczne. Stwarza ono też nowe możliwości ewangelizacyjne, zwiększa bowiem zasięg odbiorców Ewangelii zarówno pośród uczniów, jak i nauczycieli (por. DKKKwP 84).

259. Synod przypomina, że rodzice katoliccy posyłający swoje dzieci do przedszkoli i szkół powinni czuć się zobowiązani do zapewnienia im nauczania religii, bez względu na to, czy szkoła jest publiczna czy niepubliczna. Duża odpowiedzialność w tej materii spoczywa także na proboszczu parafii, na terenie której znajduje się szkoła (por. DKKKwP 92). Trzeba zaznaczyć, że nauczanie religii może odbywać się również w publicznych szkołach wieczorowych i zaocznych, gdy warunki na to pozwalają (por. Tamże 87).

260. Synod ze smutkiem odnotowuje fakt, iż niektórzy rodzice katoliccy wypisują swoje dzieci z katechezy, a także czynią to niektórzy uczniowie po osiągnięciu pełnoletności. Powinni oni mieć świadomość, że taka postawa, będąca przejawem odrzucenia troski o rozwój swojej wiary i wiedzy religijnej, musi pociągnąć za sobą określone konsekwencje. Młodzież, która wypisała się z katechezy, nie ma prawa ubiegać się o dopuszczenie do bierzmowania i traci zdolność do pełnienia funkcji chrzestnego czy świadka bierzmowania.

Status katechety szkolnego

261. Ordynariusz miejsca, w odniesieniu do własnej diecezji, ma prawo mianowania lub zatwierdzania nauczycieli religii oraz usuwania lub żądania usunięcia, ilekroć wymaga tego dobro religii lub obyczajów (por. kan. 780, 804 § 2, 805). Kwalifikacje zawodowe nauczycieli religii określa *Porozumienie między Konferencją Episkopatu Polski a Ministrem Edukacji Narodowej* z dnia 31.05.2016 r. W sprawach treści nauczania i wychowania religijnego katecheci podlegają przepisom kościelnym, w innych zaś sprawach, zarządzeniom władz oświatowych (Konkordat art. 12 ust. 2-4; 2PSP s. 57). Bardziej szczegółowo wymogi stawiane katechetom szkolnym zostały przedstawione w *Regulaminie posługi katechetów szkolnych w Diecezji Siedleckiej* (**Aneks nr 14**).

262. Nauczyciel religii, który otrzymał od kompetentnej władzy kościelnej skierowanie do pracy katechetycznej w danej szkole, jest obowiązany sumiennie wypełniać swoje zadania, pod zwierzchnictwem miejscowego proboszcza. Winien brać udział we wszystkich spotkaniach organizowanych dla katechetów przez proboszcza, a katechizowane dzieci i młodzież włączać w życie liturgiczne parafii. Należy strzec się traktowania posługi katechetycznej w szkole, jako zwykłej pracy. Należy traktować ją raczej, jako okazję do składania osobistego świadectwa wiary i prowadzenia do dojrzałych postaw chrześcijańskich. Nauczyciele religii mają też obowiązek brać udział w radach pedagogicznych i uroczystościach szkolnych (por. 2PSP s. 56).

263. Dla niektórych szkół – ze względu na ich charakter i znaczenie oraz potrzeby duszpasterskie konkretnych środowisk – Biskup Siedlecki może ustanawiać prefektów, czyli prezbiterów skierowanych do wyłącznej pracy katechetycznej w danej szkole. Winni oni z pełnym poświęceniem sprawować swoją posługę w szkole, zachowując przy tym żywy kontakt z duszpasterstwem prowadzonym w parafiach, na terenie których szkoły te leżą. Szczegóły realizacji misji katechetycznej prefektów określa *Regulamin posługi prefektów szkolnych w Diecezji Siedleckiej* (**Aneks nr 15**).

264. Katecheci szkolni mają obowiązek uczestniczyć w organizowanej dla nich stałej formacji (por. DKKKwP 153). Składa się na nią coroczny udział w rekolekcjach zamkniętych, w jednym ogólnodiecezjalnym spotkaniu oraz dwóch spotkaniach rejonowych. Nową inicjatywą formacyjną jest wprowadzenie Dekanalnego Dnia Katechetów, czyli spotkania wszystkich katechetów szkolnych z danego dekanatu (duchownych, zakonnych i świeckich). Spotkanie to winno dać okazję do modlitwy, rozmowy i okazania sobie nawzajem wsparcia we wspólnej misji katechetycznej. Katecheci mają także obowiązek pogłębiania i rozwijania swych kwalifikacji zawodowych i prawo do uzyskania wszystkich przewidzianych prawem stopni awansu zawodowego nauczycieli (por. Tamże 158).

Część III

SZKOLNICTWO KATOLICKIE

A. STATUS SZKOLNICTWA KATOLICKIEGO

Prawo do edukacji katolickiej

265. Kościołowi przysługuje prawo zakładania i prowadzenia szkół różnych specjalności, rodzajów i stopni, a także kierowania nimi (por. kan. 800 § 1; 802). Szkoły i przedszkola katolickie, prowadzone przez Kościół lub przez inne podmioty, są ważnymi ośrodkami formacji intelektualnej i moralnej młodego pokolenia oraz pomocą w wypełnianiu wychowawczego obowiązku rodziców (por. kan. 796). Na terenie Diecezji Siedleckiej, wyłącznie Biskup Siedlecki ma prawo ocenić, czy szkoła spełnia kryteria wymagane do założenia i używania w jej nazwie przymiotnika „katolicka” (kan. 803 § 1). Biskup może także już istniejącą szkołę uznać za katolicką na uzasadnioną prośbę organu prowadzącego. On też, w zgodzie z normami wyższych władz kościelnych, ma prawo wydawać przepisy dotyczące ogólnej struktury szkół katolickich i czuwać nad właściwym ich funkcjonowaniem (por. kan. 806). Szkole katolickiej, której działanie przestaje być zgodne z zatwierdzonym statutem szkoły, może być odebrane prawo używania tytułu „katolicka”.

266. Zgodnie z prawem oświatowym szkoła w Polsce może być publiczna lub niepubliczna, a wśród szkół niepublicznych są też takie, które mają uprawnienia szkoły publicznej (por. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r., Prawo Oświatowe art. 8, 168-182). Szkoły katolickie w Diecezji Siedleckiej są szkołami publicznymi lub też szkołami niepublicznymi, o uprawnieniach szkół publicznych. Katolickie przedszkola i katolicka bursa są niepubliczne.

267. Należy z troską rozwijać szkolnictwo katolickie, dbać o wysoki poziom kształcenia i zachęcać rodziców do posyłania swoich dzieci do przedszkoli i szkół tego typu. Rodzice bowiem mają obowiązek wybierać takie szkoły, które najlepiej pozwolą im wypełnić zadania pierwszych wychowawców chrześcijańskich (por. DWCH 6; kan. 798; KKK 2229). Przekonywanie rodziców do wyboru szkół katolickich i późniejsza z nimi współpraca na polu wychowawczym, może jednak okazać się zadaniem niełatwym, z uwagi na pewne zaszczości historyczne i dokonujące się obecnie przemiany mentalnościowe (por. 2PSP s. 55).

268. Szkoły katolickie opierają swoją ofertę edukacyjno-wychowawczą na chrześcijańskiej wizji człowieka i świata. Są one miejscem integralnego wychowania, ewangelizacji, inkulturacji, prowadzenia dialogu i winny zapewniać syntezę między kulturą i wiarą oraz wiarą i życiem. Stąd też szczególne miejsce w szkołach katolickich zajmuje nauczanie religii. Jest ono nie tylko obowiązkowe, ale też stanowi ośrodek całego procesu wychowania. Podwoje szkół katolickich są otwarte dla wszystkich, którzy zaakceptują i przyjmą tę ofertę programową, z podkreśleniem, że głównym zadaniem takich szkół jest formowanie katolików świadomych swego powołania i miejsca w Kościele i we współczesnym społeczeństwie (por. DKKKwP 94n.).

269. Szkoły katolickie są pełnoprawnymi placówkami w systemie edukacji i podlegają regulacji państwowego prawa oświatowego. Przepisy tego prawa stosuje się szczególnie w odniesieniu do realizowania podstawy programowej zajęć edukacyjnych, wystawiania druków i świadectw szkolnych, a także do korzystania z dotacji i subwencji otrzymywanej ze strony państwa (por. 2PSP s. 54). Szkoła katolicka powinna zapewnić uczniom przynajmniej taki poziom kształcenia, jaki jest realizowany w innych szkołach tego samego typu (por. kan. 806 § 2).

Wymagania wobec pracowników szkoły katolickiej

270. Realizacja celów, dla których szkoły katolickie są powoływane do życia, zależy przede wszystkim od nauczycieli. W szkole katolickiej nauczyciele powinni odznaczać się gruntownym wykształceniem i odpowiednimi kwalifikacjami, wysokim poziomem moralności, uporządkowanym życiem osobistym i ludzką dojrzałością (por. DWCH 8; kan. 803 § 2). Są też wezwani do kierowania się w swojej pracy i w swoim życiu nauczaniem Kościoła. Mają być świadkami szczerzej wiary i jej apostołami.

271. Nauczyciele szkół katolickich nie ograniczają swojej posługi jedynie do rzetelnego przekazywania wiedzy z danej dziedziny, ale identyfikując się z misją szkoły wspierają swoich uczniów w nabywaniu sprawności pozwalających im żyć w ewangelicznej prawdzie i miłości. Ważnym obowiązkiem tych nauczycieli jest stała integralna formacja.

272. Szczególne zadania w szkołach katolickich spoczywają na dyrektorach, którymi przeważnie są prezbiterzy, ale mogą też być osoby życia konsekrowanego lub wierni świeccy. Osoby kandydujące na urząd dyrektora szkoły katolickiej, oprócz wymogów kościelnych, powinny też spełniać wymagania stawiane przez prawo oświatowe. Mają to być nauczyciele mianowani, posiadać

aktualną wyróżniającą ocenę pracy i zdobyć wcześniej kwalifikacje w zakresie zarządzania oświatą.

273. Dyrektora szkoły katolickiej prowadzonej przez Diecezję powołuje Biskup Siedlecki spośród kandydatów spełniających wspomniane wymagania i po zapoznaniu się z opinią Wydziału Nauczania Katechetycznego. Dyrektora szkoły katolickiej prowadzonej przez inny podmiot niż Diecezja Siedlecka, powołuje jej organ prowadzący. Zaleca się, aby powierzenie funkcji dyrektora takiej szkoły odbywało się po wcześniejszych uzgodnieniach organu prowadzącego z Biskupem Siedleckim.

274. Dyrektor dobiera i zatrudnia nauczycieli oraz pracowników niepedagogicznych, zarządza szkołą we wszystkich obszarach jej działania: przeprowadza rekrutację uczniów, prowadzi nadzór pedagogiczny, planuje i realizuje gospodarkę finansową szkoły.

275. Pracownicy niepedagogiczni zatrudniani w szkole katolickiej powinni spełniać wymagania określone dla ich funkcji służbowych i stanowisk pracy w prawie oświatowym (chodzi m.in. o przygotowanie zawodowe, stan zdrowia, odpowiedzialność dyscyplinarną i karną). Wymaganiami, którym mają sprostać pracownicy administracji i obsługi, jest przede wszystkim respektowanie nauki Kościoła katolickiego, kierowanie się katolickim systemem wartości i gotowość do stałej formacji własnej, także przez uczestnictwo w spotkaniach formacyjnych, organizowanych dla społeczności szkoły.

Kształtowanie i promocja właściwego oblicza szkoły katolickiej

276. Społeczny odbiór szkoły katolickiej jest ściśle związany z pełnieniem przez nią misji oraz podejmowaniem szczegółowych zadań wobec dzieci i młodzieży, wobec rodziny, społeczeństwa i Kościoła. Należy więc dokładać starań, aby:

- a) zapoznać społeczność lokalną z ideą, charakterem i specyfiką wychowania oraz kształcenia, właściwymi dla szkolnictwa katolickiego;
- b) dostarczyć rodzicom i uczniom informacji dotyczących oferty szkoły (dydaktycznej, wychowawczej, formacyjnej i opiekuńczej);
- c) uzyskać zaufanie i przychyłność środowiska lokalnego budując prawdziwy wizerunek szkoły katolickiej poprzez ofiarną i pokorną pracę dyrekcji, prefekta, nauczycieli oraz pracowników niepedagogicznych, a także samych uczniów.

277. Szkoły katolickie najlepiej ukazują swoją eklezjalność i katolickość, gdy aktywnie włączają się w życie Kościoła. Chodzi tutaj między innymi o:

- a) celebrowanie sakramentów świętych i przeżywanie we wspólnocie szkolnej wydarzeń roku liturgicznego;
- b) udział w skierowanych do dzieci i młodzieży przedsięwzięciach duszpasterskich Kościoła powszechnego i Kościoła w Polsce (Światowe Dni Młodzieży, Spotkania Młodych w Lednicy i inne), jak również Kościoła diecezjalnego (Jerycho Młodych w Pratulinie, koczowisko, olimpiady, konkursy, spotkania, koncerty, obchody okolicznościowe, uroczystości);
- c) współpracę z diecezjalnymi mediami katolickimi (m.in. z Katolickim Radiem Podlasie, z Echem Katolickim, ze stroną internetową Diecezji, z portalem regionalnym Podlasie24.pl);
- d) włączanie się w życie parafii, na terenie której funkcjonuje szkoła (przynależność uczniów do różnych grup działających w parafii, włączanie się w akcje religijne i charytatywne, udział w pielgrzymkach, spotkaniach modlitewnych, czuwaniach, adoracjach, rekolekcjach);
- e) działania na rzecz parafii pochodzenia uczniów (udział w uroczystościach parafialnych, przekazywanie krótkich informacji, zapraszanie księży proboszczów na uroczystości szkolne).

278. Należy uwrażliwiać uczniów szkół katolickich oraz ich rodziców na potrzebę prezentowania dobrego obrazu swojej szkoły i utożsamiania się z jej życiem. Takie świadectwo musi być wszakże oparte na prawdzie. Dlatego też dyrekcja, grono pedagogiczne, uczniowie i wszystkie osoby tworzące szkolną społeczność winny uznać za niezbędne:

- a) podejmowanie stałej troski o wysoki poziom swojej szkoły i jej walory ze względu na promowany system wartości oraz standardy edukacyjne i wychowawcze;
- b) wypracowanie bogatej oferty edukacyjnej;
- c) zapewnienie uczniom możliwości wszechstronnego rozwoju oraz poczucia bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego;
- d) kultywowanie tradycji i ceremoniału szkolnego, a także utrzymywanie więzi z absolwentami i emerytowanymi nauczycielami;
- e) zapewnienie dobrych warunków lokalowych oraz nowoczesnych pomocy szkolnych;
- f) wsłuchiwanie się w opinie i uwagi rodziców (zapraszanie ich na indywidualne spotkania z wychowawcami), organizowanie dla nich spotkań formacyjnych, prelekcji, wykładów, warsztatów, zapraszanie na uroczystości

- szkolne i inne spotkania, włączanie w przygotowania różnych szkolnych przedsięwzięć, akcji i inicjatyw;
- g) organizowanie dni otwartych szkoły, przygotowywanie stoisk szkolnych podczas lokalnych spotkań, bądź targów edukacyjnych;
 - h) przekazywanie informacji o szkole, jej ofercie i wydarzeniach za pośrednictwem lokalnych mediów, a także redagowanie szkolnej gazetki i dystrybucja wśród społeczności szkolnej i lokalnej oraz prowadzenie szkolnej strony internetowej i profilu szkoły na portalach społecznościowych;
 - i) zaznaczenie obecności uczniów i pocztu sztandarowego szkoły podczas ważnych uroczystości lokalnych i obchodów świąt państwowych;
 - j) zapraszanie przedstawicieli władz samorządowych, dobrodziejów oraz mediów na uroczystości i akcje szkolne, podejmowanie współpracy z różnymi instytucjami oraz ośrodkami kulturalnymi i naukowymi oraz ze szkołami zagranicznymi (wymiana uczniów i nauczycieli);
 - k) branie udziału w programach organizowanych przez MEN, Kuratorium Oświaty, Ośrodki Doskonalenia, a także w konkursach, zawodach, przeglądach, turniejach i innych akcjach organizowanych w regionie;
 - l) podejmowanie szeroko pojętego wolontariatu oraz akcji charytatywnych na rzecz osób potrzebujących (również we współpracy z Caritas, z Ośrodkami Pomocy Społecznej i z innymi).

B. KOŚCIÓŁ SIEDLECKI W SŁUŻBIE EDUKACJI KATOLICKIEJ

Troska Biskupa Siedleckiego

279. Troska Biskupa o szkoły katolickie zawiera się w jego ogólnej posłudze pasterskiej, obejmującej także edukację katolicką. Biskup zabiega więc o powstawanie w Diecezji szkół katolickich, w których wychowanie przepojone będzie duchem chrześcijańskim (por. kan. 802). Swoją troskę o rozwój szkolnictwa katolickiego realizuje poprzez podejmowanie decyzji o założeniu nowej szkoły katolickiej, dla której jest organem założycielskim, wyrażanie zgody na założenie szkoły katolickiej przez inne podmioty, bądź uznawanie za katolicką szkoły już istniejącej.

280. Do Biskupa Siedleckiego należy czuwanie nad działalnością wszystkich przedszkoli i szkół katolickich istniejących w Diecezji. Jest on odpowiedzialny za poziom wychowania i nauczania w tych placówkach, za dobór kadr kierowniczych i w pewnej mierze również grona nauczycielskiego oraz za przeprowadzanie w nich wizytacji (por. kan. 806).

281. W odniesieniu do szkół katolickich prowadzonych przez Diecezję Biskup Siedlecki nadaje statut i zatwierdza w nim zmiany, powołuje i odwołuje dyrektora, nagradza i wyróżnia dyrektorów i nauczycieli. Występuje też do władz oświatowych z wnioskami o nagrody i odznaczenia państwowe dla dyrektorów, a na wnioski o nagrody i odznaczenia dla nauczycieli daje *nihil obstat*. Biskup uczestniczy ponadto w doniosłych wydarzeniach i koordynuje wzajemną współpracę szkół katolickich.

282. W realizacji zadań dotyczących edukacji katolickiej Biskupowi Siedleckiemu pomaga Wydział Nauczania Katechetycznego Kurii Diecezjalnej Siedleckiej. Biskup mianuje swego delegata ds. szkół katolickich spośród kierownictwa Wydziału. Może też powołać Diecezjalną Radę Szkół Katolickich, do której należałyby przedstawicielstwa wszystkich katolickich szkół i innych katolickich placówek oświatowych działających w Diecezji.

Rola Wydziału Nauczania Katechetycznego

283. Wydział wypełnia następujące zadania:

- 1) w odniesieniu do szkół katolickich prowadzonych przez Diecezję:
 - a) przygotowuje projekt statutu każdej nowo powstającej szkoły i przedskola katolickiego;
 - b) przygotowuje pisma do jednostek samorządu terytorialnego, dotyczące wpisu do rejestru szkół i placówek;
 - c) troszczy się o aktualizowanie statutów w związku ze zmianami w prawie oświatowym (w razie potrzeby przeprowadza w tej sprawie stosowne konsultacje);
 - d) czuwa nad aktualnością wszystkich obowiązujących dokumentów zgodnie z prawem oświatowym w Polsce i zarządzeniami Biskupa Siedleckiego;
 - e) opiniuje w zakresie wymagań formalno-prawnych kandydatury na stanowiska dyrektorów szkół, następnie ocenia ich pracę i występuje z wnioskami o przyznanie nagród, medali i odznaczeń państwowych;
 - f) prowadzi procedurę awansu zawodowego nauczycieli kontraktowych, zatrudnionych w szkołach katolickich, a ubiegających się o awans na stopień zawodowy nauczyciela mianowanego;
 - g) nadzoruje procedurę prowadzącą do nadania szkole imienia jakiegś osoby kościelnej;
 - h) zatwierdza arkusz organizacji szkoły na każdy rok szkolny;

- i) rozpatruje skargi i wnioski rodziców lub pełnoletnich uczniów;
 - j) przeprowadza – na zlecenie Biskupa – wizytacje szkół katolickich;
 - k) podejmuje współpracę z właściwymi organami nadzoru pedagogicznego, z jednostkami samorządu terytorialnego i z Ośrodkami Doskonalenia Nauczycieli;
 - l) bierze udział w uroczystościach szkolnych.
- 2) w odniesieniu do szkół katolickich prowadzonych przez inne podmioty niż Diecezja:
- a) nadzoruje procedurę nadawania szkole imienia osoby kościelnej, w razie wpłynięcia takiej prośby;
 - b) współpracuje z organami prowadzącymi te szkoły;
 - c) na zlecenie Biskupa przeprowadza wizytacje tych szkół;
 - d) bierze udział w uroczystościach szkolnych.

Współpraca dla dobra szkolnictwa katolickiego

284. Każda szkoła katolicka jest dobrem wspólnym i dziełem powstałym ze wspólnego trudu. Cała wspólnota diecezjalna powinna czuć się za nią odpowiedzialna i różne instytucje powinny wchodzić z nią we współpracę. Należy tu szczególnie mieć na uwadze współpracę z Diecezjalną Rodziną Szkół im. Jana Pawła II, z Diecezjalną Radą Szkół im. Unitów Podlaskich, z Fundacją „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, z Fundacją „Pro Studio et Vita”, z Diecezjalną Szkołą Katechistów, ze Szkołą Nowej Ewangelizacji Diecezji Siedleckiej i ze Stowarzyszeniem „Przymierze Rodzin”.

285. Władze szkół katolickich oraz całe ich społeczności zachęca się do owocnej współpracy z parafią, na terenie której szkoła ma swoją siedzibę. Chodzi tutaj m.in. o:

- a) celebrowanie liturgii z udziałem szkolnej społeczności w kościele parafialnym;
- b) udział księdza proboszcza w uroczystościach szkolnych, a także – jeśli to możliwe – w procesie formacji nauczycieli, rodziców i uczniów;
- c) uczestnictwo społeczności szkolnej w uroczystościach parafialnych.

286. Szkoła katolicka powinna również podtrzymywać współpracę z parafiami pochodzenia swoich uczniów oraz innymi instytucjami kościelnymi, wspólnotami i osobami fizycznymi, które mogą ją wspomóc w pełnionej misji edukacyjno-wychowawczej. Należy wyrazić wielką wdzięczność wszystkim, którzy

w taką współpracę już weszli i którzy przyczynili się do powstania jej pięknych owoców. Rozwój szkolnictwa katolickiego w Diecezji Siedleckiej winien być przedmiotem stałej modlitwy wspólnoty diecezjalnej.

Część IV

ROLA KATOLICKICH ŚRODKÓW SPOŁECZNEGO PRZEKAZU

Uwagi ogólne

287. Środki społecznego przekazu są bardzo ważnym narzędziem w kształtowaniu oblicza współczesności. Wszyscy odbiorcy informacji przekazywanych za ich pośrednictwem winni dokonywać właściwego wyboru, otwierając się na te, które odznaczają się respektem dla wartości moralnych, naukowych i artystycznych, a unikając tych, które wspomnianego respektu nie mają i mogą spowodować w nich szkodę duchową. Szczególnie ludzie młodzi stoją przed trudnym zadaniem nauczania się korzystania ze środków społecznego przekazu i nowoczesnych urządzeń komunikacyjnych z umiarem i poczuciem karności (por. DSP 9n.).

288. Wierni mają obowiązek – wedle swoich możliwości – pozytywnie wpływać na treści medialnych przekazów, domagając się, przede wszystkim od nadawców publicznych, programów wartościowych i adekwatnie reagując na programy zafałszowujące rzeczywistość i szkodliwe. Spoczywa na nich również obowiązek podejmowania takiej współpracy z mediami, aby zostały one przepełnione duchem ludzkim i chrześcijańskim. Szczególne zadania mają ci wierni, którzy są zawodowo związani ze środkami społecznego przekazu i mają na nie wpływ. Powinni okazywać chętną i roztropną pomoc, aby również Kościół miał dostęp do tych środków i mógł się nimi posługiwać w pełnieniu swojej misji (por. kan. 822 § 2n.).

289. Synod pragnie uwrażliwić wiernych na korzystanie z takich czasopism i sięganie po takie publikacje o treści religijnej, które mają kościelne *imprimatur* i wcześniej zostały przejrane przez cenzora (por. kan. 830). Roztropną czujność należy także zachować przy korzystaniu z Internetu. Nie ma wprawdzie wymogu uzyskiwania akceptacji publikowanych treści przez władzę kościelną, nawet w przypadku, gdy dotyczą one zagadnień teologicznych, czy moralnych, ale zawsze cenną wskazówką i rekomendacją winna być prawomyślność podmiotu prowadzącego dany portal.

Biuro Prasowe i media diecezjalne

290. Widząc w mediach wielki potencjał ewangelizacyjny, Kościół dąży do zakładania własnych rozgłośni, czasopism, bądź innych rodzajów medialnego oddziaływania. Duszpasterska misja Kościoła w Diecezji Siedleckiej jest wspomagana przez diecezjalne media katolickie (Katolickie Radio Podlasie, tygodnik „Echo Katolickie”, portal informacyjny „Podlasie24.pl” i wydawnictwo *Unitas*) oraz Diecezjalne Biuro Prasowe. Ich patronem jest bł. ks. Ignacy Kłopotowski (1866-1931), apostoł prasy katolickiej, urodzony na Podlasiu i przez kilka lat pobierający naukę w Siedlcach.

291. Biskup Siedlecki wyznacza asystenta kościelnego dla diecezjalnych mediów i ogólnie czuwa nad ich prawidłowym funkcjonowaniem w dziedzinie programowej, organizacyjnej i finansowej. One zaś promują i upowszechniają nauczanie pasterskie Biskupa oraz inicjowane przez niego i prowadzone w Diecezji dzieła.

292. Od ponad 25 lat działa diecezjalna rozgłosnia o nazwie „Katolickie Radio Podlasie” (**statut – Aneks nr 35**). Zasięgiem swoim obejmuje niemal całą Diecezję Siedlecką, a także Drohiczyńską i część Diecezji Warszawsko-Praskiej. Oprócz programów o treści religijnej, w ofercie ma tematykę społeczną, kulturalną, historyczną i polityczną, z bogatym pakietem spraw samorządowych. Jest niewątpliwie ważnym nadawcą regionalnym, a poprzez uczestnictwo w Forum Niezależnych Rozgłośni Katolickich współpracuje z ponad dwudziestoma stacjami radiowymi w Polsce. Katolickie Radio Podlasie posiada zespół profesjonalnych i oddanych swojej pracy dziennikarzy. Innym ważnym medium informacyjnym, ściśle związanym z Katolickim Radiem Podlasie, jest regionalny portal internetowy „Podlasie24.pl”.

293. Ważnym środkiem przekazu jest tygodnik „Echo Katolickie”. Korzeniami sięga 1990 r., kiedy to zaczął wychodzić jako część czasopisma regionalnego „Nowe Echo Podlasia”. Został przekształcony w 1993 r., zmieniając nazwę na „Podlaskie Echo Katolickie”. Pod obecną nazwą wychodzi od 2008 r. Nakład tygodnika przekracza 10 tys. egzemplarzy i jest dystrybuowany głównie przez parafie. Zawiera część formacyjną, z tekstami niedzielnej liturgii słowa i komentarzem, rozważania religijno-moralne, artykuły o różnorodnej treści, począwszy od felietonów na aktualne tematy, poprzez zagadnienia historyczne, sprawy społeczne i regionalne, aż do serwisu sportowego. Synod zaleca bliższą współpracę wszystkich mediów katolickich w dziele ewangelizacji na terenie Diecezji Siedleckiej.

294. W Kościele Siedleckim działa również wydawnictwo diecezjalne o nazwie „Unitas” (**statut – Aneks nr 36**). W obecnym kształcie zostało powołane do życia w 2007 r. i jego celem jest służba Kościołowi diecezjalnemu w jego misji ewangelizacyjnej. Ten cel wypełnia poprzez wydawanie i kolportaż publikacji związanych z życiem Kościoła, jego historią i aktualną działalnością oraz propagowanie kultury chrześcijańskiej. Oficyna wydała dotychczas kilkadziesiąt tytułów, z których wiele cieszyło się dużym zainteresowaniem czytelników.

295. W Kościele Siedleckim jest powołane do życia „Diecezjalne Biuro Prasowe” (**statut – Aneks nr 26**). Wśród zadań Biura są działania zapewniające przepływ informacji z życia diecezjalnej wspólnoty pomiędzy instytucjami kościelnymi oraz duchowieństwem, osobami konsekrowanymi i świeckimi. Drugi kierunek działań Biura to ponoszenie troski o wizerunek medialny Diecezji Siedleckiej oraz jej instytucji. Wypełniając to zadanie Biuro współpracuje z mediami kościelnymi (diecezjalnymi i ogólnopolskimi) i świeckimi, z agencjami informacyjnymi, organizuje konferencje prasowe, briefingi, a także przygotowuje materiały informacyjne, oświadczenia i sprostowania.

296. Dyrektor Biura Prasowego pełni jednocześnie funkcję rzecznika prasowego Kurii, do którego kompetencji należy przedstawianie stanowiska Biskupa Siedleckiego. W szczegółowych sprawach może do tej roli być wyznaczona także inna osoba, specjalnie upoważniona przez Biskupa.

297. Media diecezjalne mają za zadanie szerzyć prawdę, chrześcijański optymizm, postawę miłości, prezentować stanowisko Kościoła, ale też być miejscem dialogu, jaki odbywa się w łonie wspólnoty chrześcijańskiej, szczególnie w kwestiach moralnych i społecznych. Przedstawiając kwestie nad którymi toczy się dyskusja, winny jednak zawsze jasno prezentować oficjalne stanowisko Magisterium Kościoła i strzec się jakiegokolwiek poddawania go w wątpliwość. Media diecezjalne mają również uczyć modlitwy i ugruntowywać zdrowe obyczaje katolickie. Dotyczy to również przekazu płynącego z nadawanych reklam.

298. Diecezjalne media muszą być wiarygodne. Nie mogą ulegać tabloidyzacji, czyli pokusie szukania sensacji lub taniej rozrywki. Mają zaś promować kulturę wysoką, wartości narodowe i patriotyczne, popularyzować historię Polski. Mają też ukazywać i promować działalność Kościoła na polu charytatywnym i misyjnym, ze szczególnym uwzględnieniem wkładu, jaki wnosi w tych dziedzinach Diecezja Siedlecka. Winny zawsze wystrzegać się ducha podziałów i niezdrowej rywalizacji.

299. Media diecezjalne powinny podejmować różne kwestie związane z ludzkim życiem, indywidualnym i społecznym, nie pomijając spraw politycznych.

Mają ukazywać je jako sposoby troski o dobro wspólne wszystkich obywateli naszej Ojczyzny. Ich zadaniem jest odważna obrona godności osoby ludzkiej, wartości życia każdego człowieka od chwili poczęcia aż do naturalnej śmierci, przedstawianie biblijnego obrazu małżeństwa jako związku mężczyzny i kobiety oraz rodziny jako naturalnej wspólnoty życia i miłości.

300. Media diecezjalne nie mogą zapraszać do udziału w programach i promować takich polityków (bądź innych osób), którzy otwarcie kontestują nauczanie Kościoła lub walczą z Kościołem. Mają też obowiązek odrzucać reklamy promujące organizacje, których działalność jest sprzeczna z nauką Kościoła oraz reklamy promujące produkty i usługi o dwuznacznym moralnie lub – tym bardziej – niemoralnym charakterze.

301. Do pracy w mediach diecezjalnych należy angażować dobrze przygotowanych dziennikarzy, którzy są zarazem ludźmi głębokiej wiary. Osoby odpowiedzialne za kierowanie poszczególnymi podmiotami katolickich mediów mają też dbać o duchowy rozwój swoich pracowników, o ich formację. Z myślą o nich zaleca się powołanie w Diecezji Siedleckiej stałego duszpasterza pracowników mediów. Jest bardzo wskazane, aby jego oddziaływanie nie ograniczało się do kręgu osób związanych z mediami diecezjalnymi, ale aby docierało także do dziennikarzy regionalnych mediów świeckich. Zaleca się również organizowanie obchodów Światowego Dnia Środków Społecznego Przekazu, wypadającego w trzecią niedzielę września (por. DSP 18).

302. Media diecezjalne winny mieć modlitewne wsparcie oraz pomoc finansową ze strony diecezjan, którzy poprzez indywidualne ofiary i zbiórki organizowane w parafiach, dbają o ich utrzymanie. Do Biskupa Siedleckiego należy określenie ilości i formy zbiorów na ten cel w danym roku. Zadaniem duszpasterzy jest zaś promowanie kościelnych środków społecznego przekazu, zachęcanie wiernych do korzystania z ich oferty, a także krzewienie czytelnictwa prasy i książek katolickich. Bardzo ważnym wyrazem troski o ich utrzymanie i popularyzację jest przykościelna dystrybucja katolickich wydawnictw oraz parafialne biblioteki i czytelnie. Zasługuje także na pochwałę cenne zaangażowanie członków Kół Przyjaciół Katolickiego Radia Podlasie.

Udział parafii i poszczególnych prezbiterów w przestrzeni medialnej

303. Różne instytucje diecezjalne, a przede wszystkim parafie, powinny w miarę potrzeb i własnych możliwości włączać się w dzieło przenikania Ewangelii współczesnej przestrzeni medialnej (mediosfery) poprzez tworzenie pism parafialnych (gazetek, biuletynów), stron internetowych i podejmowanie innych

inicjatyw o podobnym charakterze. Proboszczowie lub upoważnione przez nich osoby winni dbać o wysoki poziom merytoryczny i edytorski wydawanych pism i stron WWW. Byłoby bowiem czymś zniechęcającym i kompromitującym pozostawienie tych stron bez stałej opieki i okresowej aktualizacji. Należy też na parafialnych stronach internetowych zamieścić odnośnik (link) do strony diecezjalnej oraz ewentualnie innych stron kościelnych (por. 2PSP s. 122). Zaleca się, aby parafialne pisma i strony internetowe były prowadzone we współpracy z mediami ogólnodiecezjalnymi.

304. Zachęta do aktywności w tej dziedzinie jest skierowana także do poszczególnych kapłanów i osób konsekrowanych. Niech włączą się w ewangelizację prowadzoną w świecie cyfrowym m. in. poprzez prowadzenie własnych stron internetowych, blogów i profili w mediach społecznościowych (Facebook, Twitter itp.). Poprzez swoją obecność w Internecie ludzie Kościoła mają głosić Dobrą Nowinę i jednocześnie neutralizować nowiny złe i obrażające (*fake news*). Mają też wszystkim przypominać to, o czym napisał Ojciec święty Franciszek w orędziu na 50. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu (2016), że „dostęp do sieci cyfrowych pociąga za sobą odpowiedzialność za drugiego, którego nie widzimy, ale który jest realny i posiada swoją godność”.

305. Ewangelizacja prowadzona z pomocą środków społecznego przekazu stanowi jedno z podstawowych zadań duszpasterskich dzisiejszego Kościoła. Duszpasterze powinni posługiwać się nimi w proklamowaniu zbawczego orędzia Ewangelii (por. kan. 822 § 1; DSP 3; ChL 44; 2PSP s. 108). Jednakże do podjęcia przez duchownego inkardynowanego do Diecezji Siedleckiej stałej współpracy z jakąś rozgłośnią radiową lub stacją telewizyjną wymagana jest zgoda Biskupa Siedleckiego (Por. *Normy KEP o udziale duchownych w mediach* z 8-9.03.2005, n. 13).

306. Korzystanie z mediów i duszpasterskie ich wykorzystywanie wymaga odpowiedniego przygotowania ze strony duchowieństwa. Powinno ono być obecne w strukturze formacji pastoralnej kandydatów do kapłaństwa. W uzgodnieniu z władzami Wyższego Seminarium Duchownego można również dawać okazje do pewnego zaangażowania alumnów w tworzenie audycji i przygotowywanie materiałów prasowych. Poza tym, dla alumnów oraz kapłanów pracujących już w duszpasterstwie, należy organizować co jakiś czas warsztaty dziennikarskie.

307. Kapłani i osoby konsekrowane wypowiadające się w mediach i w Internecie winni pamiętać, że w ludzkim odbiorze nie reprezentują tylko samych siebie i nie wyrażają wyłącznie swoich osobistych poglądów, ale ich wypowiedzi są

uznawane za stanowisko Kościoła i tym samym wykorzystują jego autorytet. Dlatego też nawet w prywatnych wypowiedziach winni wystrzegać się treści, które mogłyby spowodować zgorszenie wiernych i nie licowałyby z powagą ich stanu. Poza tym „jeśli nie są w danej dziedzinie wystarczająco kompetentni, powinni zrezygnować z występowania w mediach, zwłaszcza w kwestiach trudnych i kontrowersyjnych (Por. *Normy KEP o udziale duchownych w mediach*, n. 8).

308. Ewangelizacja w mediach i w Internecie powinna zawsze prowadzić do fizycznego, osobistego udziału w realnej wspólnotce parafialnej i w działających w jej ramach ruchach, stowarzyszeniach katolickich i grupach modlitewnych. Mass media nie są bowiem w stanie zastąpić bezpośrednich kontaktów międzyosobowych, mogą jedynie je wspomóc i przygotować.

Część V DZIAŁALNOŚĆ MISYJNA

Misyjność Kościoła

309. Chrystus powierzył swoim uczniom mandat misyjny, mówiąc: „Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego. Uczcie je zachowywać wszystko, co wam przykazałem. A oto Ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata” (Mt 28, 18-20). Na Kościele zatem „spoczywa konieczność i równocześnie święte prawo głoszenia Ewangelii wszystkim ludziom” (KKK 848). Kościół jako wspólnota uczniów Chrystusa „ze swej natury jest misyjny, ponieważ swój początek bierze wedle planu Ojca z posłania Syna i z posłania Ducha Świętego” (DM 2; por. kan. 781). W Kościele zaś wszyscy ochrzczeni i bierzmowani otrzymują godność ucznia-misjonarza (por. EG 120) i stają się odpowiedzialni za głoszenie Ewangelii aż po krańce ziemi.

310. Kościół powszechny oraz Kościoły lokalne są podmiotami działalności misyjnej, mają prawo i obowiązek wypełnienia mandatu misyjnego. Żadna wspólnota wiary nie może wymówić się od tego obowiązku. Pierwszym odpowiedzialnym za misję we wspólnocie Kościoła diecezjalnego jest Biskup (por. kan. 782 § 2). Pomocnikami biskupa w trosce o misyjne dzieła Kościoła są duchowni i świeccy. Wspierają oni misję poprzez modlitwę, cierpienie, a także ofiary, które umożliwiają misjonarzom realizację ich powołania i dzieł ewangelizacyjnych, charytatywnych, edukacyjnych i medycznych w krajach misyjnych (por. RMi 78).

311. Diecezja Siedlecka uczestniczy w dziele misyjnym Kościoła „ad gentes” poprzez modlitwę, animację misyjną, wsparcie finansowe i posyłanie na misję kapłanów i misjonarzy świeckich. Pierwszy jej misjonarz wyjechał na misję „ad gentes” w 1962 roku. Przez kolejne lata na misjach posługiwało 14 kapłanów, z których 6 już zmarło, pozostali zaś powrócili do Diecezji lub pracują w innych krajach. Aktualnie (2018) na misjach „ad gentes” w Brazylii, Boliwii, Peru i Kazachstanie pracuje 8 kapłanów i 2 osoby świeckie. Jeden kapłan ponadto przechodzi przygotowanie do wyjazdu w Centrum Formacji Misyjnej. Ofiarność materialna wiernych Diecezji Siedleckiej jest szczodrym darem wspierającym misję Kościoła.

Struktura misyjnej współpracy

312. Biskup Siedlecki, jako Pasterz powierzonej sobie części ludu Bożego czuwa nad rozwojem Papieskich Dzieł Misyjnych oraz wszystkich innych poczynąń misyjnych w Diecezji, wynikających ze wskazań Konferencji Episkopatu Polski. W celu realizacji tych zadań w strukturach Kurii Diecezjalnej istnienie Referat Misyjny. Stojący na jego czele referent jest przez Biskupa mianowany jednocześnie dyrektorem Papieskich Dzieł Misyjnych (por. kan. 791, 2°) i Delegatem do kontaktów z Komisją KEP ds. Misji oraz jej agendami: Krajową Komisją Misyjną, Dziełem Pomocy „Ad gentes” oraz „MIVA Polska”. Zgodnie ze statutem Papieskich Dzieł Misyjnych, zatwierdzonym 06.05.2004 r. przez prefekta Kongregacji Ewangelizacji Narodów (n. 60), dyrektor powinien być członkiem Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej. Dla sprawnej realizacji wszystkich inicjatyw misyjnych w poszczególnych dekanatach, Biskup po konsultacji z dziekanami może wyznaczyć dekanalnych koordynatorów ds. misyjnych (spośród prezbiterów, osób konsekrowanych lub wiernych świeckich).

313. Dla osiągnięcia większej jedności i skuteczności duszpasterstwa misyjnego oraz dla podejmowania konkretnych inicjatyw misyjnych w Diecezji, Biskup może ponadto powołać Diecezjalną Radę Misyjną określając zakres jej działania i skład osobowy.

314. W Diecezji Siedleckiej istnieją cztery Papieskie Dzieła Misyjne: Rozkrzewiania Wiary, Świętego Piotra Apostoła, Dzieciństwa Misyjnego i Unia Misyjna. Zajmują się one animacją misyjną, organizowaniem modlitwy w intencji misji oraz gromadzeniem funduszy na rzecz misji, poprzez m. in:

- a) włączanie się w obchody Tygodnia Misyjnego i Dnia Dzieciństwa Misyjnego (uroczystość Objawienia Pańskiego – 6 stycznia);
- b) organizowanie miesięcznych nabożeństw misyjnych w parafiach, połączonych z głoszeniem katechez, modlitwą i zbiórką ofiar;

- c) powstawanie w parafiach i szkołach Kół Misyjnych oraz grup Kolędników Misyjnych;
- d) tworzenie Róż Żywego Różańca, których członkowie wspierają modlitewnie i materialnie misyjną działalność Kościoła;
- e) wprowadzanie dzieci z okazji pierwszej Komunii świętej w zadania apostołskie tego dzieła oraz składanie ofiar dla dzieci na misjach;
- f) animację misyjną młodzieży mającej przyjąć sakrament bierzmowania i zachęcenie jej do wsparcia kandydatów przygotowujących się w krajach misyjnych do kapłaństwa i życia zakonnego;
- g) prenumeratę i rozpowszechnianie prasy misyjnej;
- h) adopcję misyjną seminarzystów AdoMIS;
- i) organizowanie spotkań z misjonarzami;
- j) udział w krajowych i diecezjalnych kongresach misyjnych oraz spotkaniach misyjnych dzieci.

315. Papieska Unia Misyjna ponadto służy formacji misyjnej kapłanów, członków instytutów życia konsekrowanego, kandydatów do kapłaństwa, kandydatów do życia zakonnego, jak również wiernych świeckich, uczestniczących w posłudze duszpasterskiej. Synod zachęca do ochotnego wstępowania do Unii Misyjnej i podejmowania się promocji idei misyjnej wśród duchowieństwa i świeckich.

316. Formacja misyjna duchownych winna rozpoczynać się w seminarium i trwać nadal po przyjęciu święceń. Należy podtrzymać zwyczaj składania przez kapłanów diecezjalnych corocznej ofiary w wysokości jednego stypendium mszalnego na rzecz misji. Ponadto, każdy kapłan jest zobowiązany do odprawienia jednej Mszy świętej w roku, jako wsparcie duchowe dzieła misyjnego Kościoła.

317. Duszpasterze winni troszczyć się o włączenie osób chorych w dzieło współpracy misyjnej, poprzez zachęcanie ich do ofiarowania swojego cierpienia w intencjach misji i misjonarzy. Proboszczów zaś zachęca się też do utrzymania zwyczaju wystawiania puszek na misje w kościołach parafialnych i kaplicach. Wszystkie ofiary składane na ten cel należy przekazać w całości do Kurii Diecezjalnej Siedleckiej, aby następnie mogły być przesłane na poszczególne dzieła misyjne.

Diecezjalne Dzieło Misyjne

318. Narzędziem w gromadzeniu środków materialnych dla kapłanów Diecezji Siedleckiej pracujących na misjach, jest Diecezjalne Dzieło Misyjne. Zasługuje

ono na szczególną uwagę i prawdziwą troskę. Biskup Siedlecki określa konkretny sposób gromadzenia środków materialnych zasilających Diecezjalne Dzieło Misyjne. Diecezja Siedlecka wspiera też swoich misjonarzy oraz kapłanów pracujących na Wschodzie, przyznając im roczną dotację finansową, w wysokości określonej przez Biskupa.

319. Gdy w sercu jakiegoś kapłana powstanie pragnienie podjęcia pracy misyjnej, Biskup Siedlecki ocenia wstępnie prawość intencji kandydata i jego predyspozycje do wyjazdu. Szczegółowe zaś warunki wyjazdów księży diecezjalnych i wiernych świeckich na misje, określone są w wydanej na ten temat instrukcji Konferencji Episkopatu Polski.

320. Misjonarz duchowny cieszy się wszystkimi prawami i przywilejami, na równi z księżmi pracującymi nieprzerwanie w Diecezji, a podczas urlopu w Ojczyźnie, ma zapewnione mieszkanie i utrzymanie oraz pomoc w przypadku leczenia i rekonwalescencji. Podobną troską są otoczeni misjonarze świeccy.

321. Dni, w których zbierane są ofiary na misje w Diecezji Siedleckiej według zarządzeń Stolicy Apostolskiej i Konferencji Episkopatu Polski, są następujące:

- a) Uroczystość Objawienia Pańskiego (6 stycznia) – taca;
- b) II Niedziela Wielkiego Postu (Niedziela „Ad gentes”) – puszka;
- c) przedostatnia niedziela października (Niedziela Misyjna) – taca;
- d) wsparcie dla „MIVA Polska” (organizującej zakup środków transportu dla polskich misjonarzy) – dobrowolne.

Terminy zbiórek na rzecz misji oraz ich formy winny być zamieszczane w kalendarzu liturgicznym Diecezji Siedleckiej.

322. Zachęca się duszpasterzy i wiernych, aby wspierali i realizowali w parafiach różne inicjatywy misyjne, modlitewnie i materialnie, proponowane przez Stolicę Apostolską, Konferencję Episkopatu Polski i Biskupa Siedleckiego.

323. Należy także wspomnieć o kapłanach Diecezji Siedleckiej pracujących w krajach byłego Związku Radzieckiego. Nie są to kraje misyjne w ścisłym tego słowa znaczeniu, ale warunki w jakich posługują nie odbiegają od warunków misyjnych. Obecnie w tych krajach (Rosja, Białoruś, Ukraina) posługę pełni 7 kapłanów, a 16 innych już wróciło do Diecezji. Synod zachęca kapłanów pracujących na Wschodzie, aby utrzymywali kontakty z macierzystą Diecezją. Bywając w Polsce, niech dzielą się w parafiach swoimi doświadczeniami z pracy duszpasterskiej i przedstawiają potrzeby tamtejszego Kościoła.

Część VI

EKUMENICZNE WSPÓLISTNIENIE I WSPÓŁDZIAŁANIE ORAZ TROSKA O JEDNOŚĆ KOŚCIOŁA

Dialog jako zadanie

324. Zadaniem Kościoła jest ustawiczne podejmowanie dialogu – zawsze i z każdym człowiekiem – oraz wskazywanie, iż dialog nie jest dobrowolną postawą, lecz obowiązkiem ewangelicznym spoczywającym na wszystkich uczniach Chrystusa (por. Paweł VI, encyklika *Ecclesiam suam* z 6.08.1964, n. 65; *List Rady Episkopatu Polski ds. Dialogu Religijnego z okazji Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*). Dialog jest pewnym procesem, polegającym na odkrywaniu coraz to nowych znaków czasu, badaniu ich i wyjaśnianiu w świetle Ewangelii (por. KDK 4; 11). Kościół prowadzi dialog ze zmieniającym się światem dlatego, że chce mu pomóc, ale też dlatego, że i on z dialogu odnosi korzyści. Może „wzbogacać się i faktycznie się wzbogaca dzięki ewolucji ludzkiego życia społecznego, nie w tym znaczeniu, jakoby brakowało czegoś w ustroju nadanym mu przez Chrystusa, lecz że ustrój ten głębiej można poznać, lepiej określić i szczęśliwiej dostosować do naszych czasów” (KDK 44).

325. Prowadząc dialog ze światem, Kościół musi uznać jego autonomię (KDK 36). Nie jest to jednak autonomia absolutna, wymaga bowiem respektowania określonych granic, aby stworzenie nie było przeciwstawiane swemu Stwórcy. Zdarzające się naruszenia tych granic poszerzają z kolei pole dla ateizmu, zjawiska, które obserwujemy i w którym widzimy wielkie niebezpieczeństwo. Między innymi dlatego, że „wyzwolony” od Boga świat zaczyna po prostu działać na własną szkodę (por. KDK 37). Kościół zachowując słuszną autonomię świata, widzi zatem wobec niego także zadania. Są one ukierunkowane na „humanizowanie” świata, na „personalizowanie” jego więzi społecznych (por. KDK 6). Kościół akceptuje pluralizm świata, sam będąc dla niego znakiem jedności (por. KK 1).

326. W powyżej zarysowanej perspektywie należy widzieć bolesny problem rozbicia w łonie Kościoła Chrystusowego. Utrudnia on bardzo wypełnianie w świecie roli znaku zjednoczenia całego rodzaju ludzkiego. Hierarchia i wszyscy wierni mają także w pamięci słowa Jezusa, proszącego Ojca, „aby wszyscy stanowili jedno” (J 17, 21). Tak więc, wśród wielu kierunków i płaszczyzn, na których należy prowadzić dialog, szczególne miejsce zajmuje dialog ekumeniczny. Minęło ponad 50 lat od zakończenia Soboru Watykańskiego II, który podjął wzmożone wysiłki na rzecz przewrótowania jedności wszystkich chrześcijan. II Synod Diecezji

Siedleckiej pragnie to dzieło podjąć, dlatego przypomina zasady doktrynalne i prawne, które są podstawą dla konkretnych działań duszpasterskich.

327. Ruch ekumeniczny zmierza do pełnej i widzialnej jedności chrześcijan „w wyznawaniu jednej wiary, we wspólnym spełnianiu kultu Bożego oraz w braterskiej zgodzie rodziny Bożej” (DE 2; por. KK 14; kan. 200; KKKW, kan. 8; DyrE 20). U jego fundamentów leży wola Chrystusa, działanie Ducha Świętego oraz obowiązek ewangelizacji świata (DE 1).

328. Brak jedności wśród uczniów Chrystusa, w Jego jednym Kościele, ma być przewyższany przez wszystkich członków Kościoła, tak pasterzy jak i wiernych świeckich, którzy pod tchnieniem łaski Ducha Świętego łączą się w modlitwie i wysiłkach dla przywrócenia jedności wszystkich chrześcijan (DE 1). Na terenie Diecezji Siedleckiej mieszka wprawdzie niewielu chrześcijan niekatolików, tym niemniej kształtowanie właściwych relacji z nimi, jest ważnym zadaniem naszych wiernych.

329. Niewątpliwie szkodliwy byłby źle rozumiany irenizm, jak również – często z nim złączony – indyferentyzm. Rodzice katolicy oraz ich zastępcy, pod groźbą sankcji kanonicznej, nie mogą więc oddać swoich dzieci do chrztu i na wychowanie w religii niekatolickiej (kan. 1366). Należy jednak zaznaczyć, że kara nie grozi katolikom żyjącym w małżeństwach mieszanych (Paweł VI, motu proprio *Matrimonia mixta* z 31.03.1970, n. 15), nawet, jeśli wcześniej złożyli co do tego rękojmię. Nie grozi również katolickim rodzicom, działającym w wypadku konieczności, kiedy to chrztu może udzielić każdy człowiek mający właściwą intencję (por. kan. 861 § 2).

Chrześcijaństwo niekatolickie na terenie Diecezji Siedleckiej

330. Należy tu mieć na myśli w pierwszym rzędzie członków Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego. Przypominamy naukę soborową, że Kościoły Wschodu „mimo odłączenia posiadają prawdziwe sakramenty, szczególnie zaś, na mocy sukcesji apostoelskiej, kapłaństwo i Eucharystię, dzięki którym są dotąd z nami złączone najściślejszym węzłem” (DE 15; por. Jan Paweł II, encyklika *Ut unum sint* z 25.05.1999, n. 50). Uznajemy duchowe i eklezjalne dziedzictwo tego Kościoła i pragniemy podtrzymywać i pogłębiać wzajemne przyjazne kontakty, w duchu ewangelicznym rozwiązując problemy i budując prawdziwie braterską koegzystencję. Rozwijający się w Diecezji Siedleckiej kult bł. Męczenników z Pratulina, którzy stali się ofiarami upolitycznionego Prawosławia, nie niesie ze sobą oskarżenia pod adresem Kościoła Prawosławnego, ale jest okazją do modlitwy o jedność oraz poznania liturgicznego dziedzictwa Kościołów Wschodnich.

331. Synod z należnym szacunkiem odnosi się także do członków Starokatolickiego Kościoła Mariawitów, mającego trzy placówki duszpasterskie na terenie Diecezji Siedleckiej. Wyciąga wnioski z przeszłości, niejednokrotnie naznaczonej gorszącymi konfliktami i wzajemną niechęcią. Zobowiązuje do kontynuowania ekumenicznych kontaktów oraz współpracy, głównie na poziomie parafialnym.

332. Należy dostrzec również istnienie na terenie Diecezji Siedleckiej czterech zborów Zielonoświątkowych. Chcemy dążyć do przezwyciężania wzajemnej ignorancji, nie unikając kontaktów na gruncie słowa Bożego, które domaga się wierności wobec Bożej woli oraz umiejętności przebaczenia.

333. Dostrzegamy także małe wspólnoty proveniencji protestanckiej: trzy zbory Wspólnoty Adwentystów Dnia Siódmego oraz jeden zbór Ewangelicznych Chrześcijan, z którymi również pragniemy podtrzymywać dobre relacje.

334. Należy zaznaczyć, że zgodnie ze wspólną deklaracją Kościoła katolickiego w Polsce i Kościołów zrzeszonych w Polskiej Radzie Ekumenicznej z dnia 23 stycznia 2000 r., Kościół katolicki oficjalnie uznaje jako ważny chrzest udzielany w następujących Kościołach oraz Wspólnotach kościelnych: Polskim Autokefalicznym Kościele Prawosławnym, Starokatolickim Kościele Mariawitów, Kościele Polskokatolickim, Kościele ewangelicko-augsburskim, Kościele ewangelicko-metodystycznym, Kościele ewangelicko-reformowanym. Wspomniana deklaracja nie wyklucza ważności chrztu udzielanego w innych Kościołach oraz Wspólnotach kościelnych, niemniej jednak nakazuje, aby sprawę rozstrzygać indywidualnie i w razie wątpliwości, kierować do Kurii Diecezjalnej.

Kształtowanie relacji

335. Zgodnie z Dekretem o Ekumenizmie Soboru Watykańskiego II, głównym promotorem i odpowiedzialnym w Diecezji za działania ekumeniczne jest Biskup Siedlecki (por. DE 4). W pierwszym rzędzie on sam winien odnosić się do braci nie pozostających w pełnej wspólnotocie z Kościołem z życzliwością i miłością (kan. 383 § 3). Jemu podlega też wszelka działalność ekumeniczna podejmowana zarówno przez duchownych, jak i przez wiernych świeckich. Biskup popiera ruch ekumeniczny i nim kieruje wydając stosownie do potrzeb praktyczne normy, przy uwzględnieniu przepisów wydanych przez Stolicę Apostolską oraz wskazań Konferencji Episkopatu Polski (por. kan. 755 § 2).

336. Biskup Siedlecki ustanawia w strukturze Kurii Diecezjalnej Referat ds. ekumenizmu, a kierującego nim referenta mianuje swoim delegatem ds. ekumenizmu. On reprezentuje Biskupa na polu ogólnopolskich spotkań

ekumenicznych, w Diecezji zaś dba o wprowadzanie w życie nauczania oraz praktycznych wytycznych w tej dziedzinie. Popiera różne inicjatywy modlitewne w intencji przywrócenia jedności chrześcijan, czuwa, aby postawy ekumeniczne przenikały działalność duszpasterską w Diecezji, konkretyzuje potrzeby pojawiające się na polu dialogu ekumenicznego i informuje o nich Biskupa. Reprezentuje też Biskupa w kontaktach z przedstawicielami niekatolickich Kościołów oraz Wspólnot kościelnych, jest jego doradcą w dziedzinie ekumenicznej i czuwa nad podtrzymaniem kontaktów z delegatami bądź komisjami ekumenicznymi innych diecezji (DyrE 41).

337. We wszelkiej działalności ekumenicznej należy kierować się ogólnymi zasadami ekumenizmu sformułowanymi w Dekrecie o Ekumenizmie (n. 2n.):

- zasadą trynitarną, mówiącą, że wzorem i fundamentem jedności Kościoła pozostaje jedność Boga w Trójcy Świętej;
- zasadą hierarchiczności, głoszącą, że biskupi na czele z papieżem, jako następcy Kolegium Dwunastu i św. Piotra, ponoszą fundamentalną odpowiedzialność za jedność Chrystusowego Kościoła. Uprawianie ekumenizmu obok, wbrew lub bez łączności z hierarchią prowadzi do nowych podziałów;
- zasadą wspólnej winy, zakładającą szczere przyznanie faktu, że winę za historyczne podziały ponosi także strona katolicka;
- zasadą niedziedziczenia winy, mówiącą, że dzisiejsi chrześcijanie nie ponoszą winy za grzechy podziałów z przeszłości;
- zasadą realnej jedności w chrzcie, podkreślającą, że mimo podziałów i różnic często bardzo wielkich, chrześcijanie nie utracili jedności całkowicie. Dzięki sakramentowi chrztu udzielanemu w imię Ojca i Syna i Ducha Świętego trwają w podstawowej uniwersalnej wspólnotocie;
- zasadą katolickiej pełni, wypływającą z wiary, że Kościół Chrystusowy trwa w pełni w Kościele katolickim, który ma pełnię prawdy objawionej oraz pełnię środków zbawczych;
- zasadą eklezjalności niekatolickiej, uznającą, że mimo utracenia pełnej jedności w niekatolickich wspólnotach eklezjalnych istnieją autentyczne pierwiastki uświęcenia i prawdy: Pismo święte, życie w łasce, wiara, nadzieja, miłość, dary Ducha Świętego, jak i kult religijny. Duch Święty posługuje się również tymi Kościołami i Wspólnotami jako środkami zbawienia;
- zasadą szczerego wspierania rozwoju ruchu ekumenicznego;
- zasadą stopniowego dochodzenia do widzialnej jedności, której widocznym znakiem będzie jedna wiara, jedna hierarchia i wspólne sprawowanie Eucharystii;

- zasadą możliwości konwersji na wiarę katolicką, wynikającą z poszanowania wolności religijnych przekonań każdego człowieka, przy jednoczesnym odrzuceniu prozelityzmu;
- zasadą zachowania należytej wolności i szacunku dla różnorodności, jako że jedność Kościoła nie wyklucza różnorodności form życia duchowego, dyscypliny kościelnej, kultu, teologicznego ujęcia prawd objawionych, a różnorodność ukazuje jego katolickość, czyli powszechność;
- zasadą szacunku dla innych, zakładającą uczciwe dostrzeganie w innych Kościołach i Wspólnych chrześcijańskich dóbr duchowych, które się w nich znajdują;
- zasadą autentycznego poszukiwania prawdy, łącznie z uznaniem hierarchii prawd wiary, odrzuceniem fałszywego irenizmu i relatywizmu, które prowadzą do indyferentyzmu wiernych;
- zasadą aprobaty ruchu ekumenicznego, jako zgodnego z wolą Chrystusa i wzywającego wszystkich katolików do włączenia się w modlitwy i działania na rzecz przywrócenia jedności.

Formacja ekumeniczna

338. Niewątpliwie konieczna jest rzetelna formacja ekumeniczna. W przypadku duchownych katolickich rozpoczyna się ona już w okresie studiów seminaryjnych i winna być kontynuowana po święceniach. W Wyższym Seminarium Duchownym prowadzone są wykłady z przedmiotów „Wybrane zagadnienia z Ekumenizmu” oraz „Dziedzictwo teologiczne i liturgiczne Kościołów Wschodnich”, a także uroczyste przeżywany Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan. Osoby życia konsekrowanego winny również w swoich programach formacyjnych przyznać należne miejsce problematyce ekumenicznej.

339. Formacja wiernych świeckich ma zaś dokonywać się w ramach duszpasterstwa parafialnego, zwłaszcza poprzez podejmowanie tematyki ekumenicznej w Tygodniu Modlitw o Jedność Chrześcijan, w oktawie przed Pięćdziesiątnicą oraz podczas świętowania liturgicznych obchodów Matki Bożej Kodeńskiej – Matki Jedności, św. Jana Pawła II i bł. Męczenników Podlaskich. Dobrą sposobność po temu stwarza także celebrowanie zawarcia małżeństwa mieszanego z chrześcijaninem wyznania niekatolickiego.

340. Synod zachęca, aby elementy formacji ekumenicznej były obecne także w katechezie szkolnej i parafialnej. Jej celem winno być formowanie autentycznej troski o jedność i otwartej, przyjaznej postawy wobec chrześcijan niekatolików (por. CT 32n.). Katecheci winni jasno przedstawiać naukę Kościoła

katolickiego oraz poprawnie i rzetelnie ukazywać różnice stanowiska niekatolickich Kościołów oraz Wspólnot kościelnych. Zaleca się również, aby tematyka ekumeniczna pojawiała się w diecezjalnych spotkaniach formacyjnych katechetów. Należy pielęgnować wszelkie formy ekumenicznej współpracy katolickich katechetów z katechetami innych wyznań dla dobra całej społeczności szkolnej, widząc w tym doskonałą okazję do złożenia wspólnego świadectwa jedności w Chrystusie (DyrE 61).

341. Uczestnictwo w katolickiej katechezie szkolnej uczniów innego wyznania, w przypadku braku katechety ich wyznania lub z powodu decyzji ucznia, jest możliwe za wyraźną, sformułowaną na piśmie, zgodą rodziców. W takim przypadku należy zadbać o ekumenicznego ducha katechezy oraz unikać postaw prozelickich.

342. Katolickie Radio Podlasie, tygodnik „Echo Katolickie”, portal internetowy „Podlasie24”, oficjalna strona internetowa Diecezji Siedleckiej oraz wszystkie strony parafialne, winny włączyć się w formację ekumeniczną wiernych poprzez informowanie o podejmowanych w tej dziedzinie inicjatywach, prezentowanie tradycji chrześcijan innych wyznań, zapraszanie ich przedstawicieli oraz kształtowanie w wiernych ducha prawdziwie ekumenicznego.

Wspólna modlitwa i codzienne kontakty

343. Ekumenizm duchowy został uznany za „duszę całego ruchu ekumenicznego” (DE 8). Wychodzi on z podstawowego założenia, że podziały wśród chrześcijan, jakie dokonały się w przeszłości, mogą być przezwyciężone przez modlitwę, żal i skruchę oraz wzajemną prośbę o wybaczenie grzechu podziału. Ekumenizm duchowy to droga metanoi, tak poszczególnych wiernych, jak i całych Kościołów. Ten rodzaj działania na rzecz jedności podkreśla fundamentalną prawdę, że gdy nastąpi upragniona jedność, będzie przede wszystkim łaską, darem Ojca, przez Chrystusa, w Duchu Świętym. Wspólna modlitwa na drodze do tego celu otwiera ludzkie serca, napełnia miłością do braci odłączonych i przygotowuje grunt do dialogu doktrynalnego.

344. Należy czuwać nad tym, aby przekłady Pisma św. używane podczas wspólnych modlitw były do przyjęcia przez wszystkich, a dobór czytań, psalmów, hymnów oraz innych tekstów czerpanych z różnych tradycji wyrażał to, co jest wspólne dla wszystkich chrześcijan, w dziedzinie wiary i duchowości.

345. W Diecezji Siedleckiej każdego roku należy celebrować i rozwijać właściwe formy przeżywania Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan, gdyż wspólna modlitwa stanowi autentyczny wyraz więzów jednoczących nadal

katolików z innymi chrześcijanami (por. DE 8). W Tygodniu Modlitw o Jedność Chrześcijan oraz w oktawie przed Pięćdziesiątnicą, nakazuje się – o ile pozwalają na to przepisy liturgiczne – sprawować przynajmniej jedną uroczystą Mszę świętą wotywną z formularza o jedność Kościoła (DyrE 62).

346. Należy widzieć potrzebę i doceniać wartość wspólnych spotkań modlitewnych na linii Diecezja – inna Wspólnota chrześcijańska. Współuczestnictwo w tych spotkaniach zawsze winno być uwarunkowane szczerą intencją i zadeklarowaną gotowością włączenia się w jego zorganizowanie po obydwu stronach dialogu ekumenicznego. Wspólna modlitwa powinna mieć za przedmiot przede wszystkim przywrócenie jedności chrześcijan, dopiero potem błaganie Pana w różnych potrzebach, wspólnych wszystkim chrześcijanom, takich jak pokój na świecie, problemy społeczne, godność osoby ludzkiej, głód, przemoc itd. (DyrE 108).

347. Należy podtrzymać dobrą tradycję uczestnictwa młodzieży Diecezji Siedleckiej w ekumenicznych inicjatywach wspólnoty z Taizé. Zaleca się jednocześnie, aby grupom młodych katolików, udających się na tego rodzaju spotkania, zawsze towarzyszył duszpasterz. Poza tym zasługuje na poparcie praktyka wspólnego uczestniczenia w uroczystościach narodowych, szkolnych, gminnych oraz dobry zwyczaj zapraszania się nawzajem z okazji odpustów, wizytacji biskupich, czy jubileuszy.

348. Duże znaczenie ekumeniczne ma również odwiedzanie chrześcijan niekatolików w czasie wizyty duszpasterskiej (tzw. kolędy), wtedy, gdy katolicki kapłan jest przez nich zapraszany. Zaleca się wówczas, jeżeli gospodarze nie mają nic przeciwko temu, odmówić wspólną modlitwę o jedność wszystkich chrześcijan, a w przyjaznej rozmowie dążyć do przezwyciężania nieufności i budowania dobrych relacji.

349. Synod popiera i zaleca wszelką współpracę katolików z chrześcijanami innych wyznań na płaszczyźnie dzieł miłosierdzia, działań na rzecz pokoju, obrony życia i godności osoby ludzkiej od poczęcia aż do naturalnej śmierci, na rzecz sprawiedliwości oraz szeroko pojętego dobra społeczności lokalnych. Współpraca winna się dokonywać w instytucjach kościelnych, ale także w szkołach, ośrodkach leczniczych i opiekuńczych, zakładach karnych itp.

Odniesienie do innych religii

350. Do II wojny światowej w wielu miejscowościach Diecezji Siedleckiej zamieszkiwała duża liczba Żydów. Istniały synagogi (obecnie zachowała się jedynie we Włodawie), istniał też znany ośrodek chasydzki w Kocku. Na terenie

Diecezji (w Sobiborze) znajdował się niemiecki obóz zagłady, gdzie w czasie II wojny światowej zginęło ok 250 tys. osób, głównie Żydów. Dzisiaj, ślady ich dawnej obecności, to głównie – zachowane w szczątkowej formie – kirkuty. We Włodawie jest organizowany festiwal trzech kultur, dający okazję do przybliżania historii narodu i religii żydowskiej na Podlasiu, w którym włodawskie parafie w pewnym zakresie uczestniczą. W podziemiach kościoła parafialnego w Kocku znajduje się też ekspozycja, która ukazuje między innymi wkład kockich Żydów w dzieje miasta. Dzień Judaizmu nie jest obchodzony uroczystie, ale duszpastersko jest on zauważany i odpowiednie wezwania w modlitwie powszechnej są tego dnia wypowiadane.

351. Na terenie Diecezji Siedleckiej są nieliczni wyznawcy islamu, którzy nie mają swoich miejsc modlitwy i w żaden sposób nie występują wspólnie. Jest natomiast obecnie pięć ośrodków dla uchodźców, z których część wyznaje islam (np. większość osób przybyłych z Czeczenii). Kontakty miejscowych ludzi z nimi są bardzo ograniczone, duża jest też wśród nich rotacja. W niektórych ośrodkach dzieci uchodźców uczą się w polskich szkołach publicznych. Nie organizuje się w Diecezji Dnia Islamu. Synod uwrażliwia duszpasterzy i katechetów, aby wśród wiernych katolików zaszczepiać ducha pokoju, życzliwości i gościnności, ale również zachęca, aby przy różnych okazjach, w większym niż dotąd stopniu, przybliżać wiernym założenia tej religii oraz utwierdzać w wyznawaniu wiary chrześcijańskiej.

Istniejące w przeszłości ośrodki muzułmańskie w okolicach Białej Podlaskiej, tworzone przez mieszkających tu Tatarów (w Studziance, Lebedziewie-Zastawku, Małaszewiczach, Łomazach) już nie istnieją, a ich potomkowie, bądź zasymilowali się, bądź wyjechali. Ostatni meczet spłonął w czasie I wojny światowej, a obecnie istnieją jedynie stare mizary (cmentarze).

352. W parafii Wilga działa ośrodek buddyzmu tybetańskiego. Nie stwarza trudności i nie wywołuje napięć z mieszkańcami. Ma też bardzo niewielki wpływ na diecezjan. Tym niemniej zauważa się, że pewne praktyki medytacyjne i cała duchowość Wschodu, niesie ze sobą posmak inności i swoistą atrakcyjność. Należy przestrzegać wiernych przed traktowaniem medytacji praktykowanej w duchu mistyki Wschodu, jako wstępu, czy pomocy w modlitwie chrześcijańskiej.

Działalność sekt religijnych i inne zagrożenia jedności

353. Należy liczyć się z zagrożeniem płynącym z działalności sekt. Od wielu lat najbardziej ekspansywną sektą są Świadkowie Jehowy. Są oni zarejestrowani w Polsce pod nazwą „Strażnica – Towarzystwo Biblijne i Traktatowe”. Na

teren Diecezji mają dwie tzw. sale królestwa i kilkanaście zborów. W parafiach, w których aktywność tej sekty jest nasiloną, proboszczowie zobowiązani są do głoszenia specjalnych katechez apologetycznych oraz organizowania co jakiś czas spotkań z kompetentnymi osobami, specjalizującymi się w tematyce sekt. Można odwoływać się do pomocy takich wspólnot, jak stowarzyszenie „Effatha”, czy Dominikański Ośrodek Informacji o Nowych Ruchach Religijnych i Sektach. Oficjalny dialog ze Świadkami Jehowy nie jest możliwy. Również wiernym katolikom należy przypominać, aby podczas odwiedzin ich domów przez „głosicieli” zachowali spokój i zasady kultury, ale jednocześnie stanęli w obronie swojej wiary i dali świadectwo zaufania do Kościoła.

354. Należy dostrzec także nowe, niepokojące zjawisko, zagrażające komunii kościelnej, w postaci tworzenia się wśród wiernych nieformalnych grup o charakterze dewocyjnym, którym przewodzą „charyzmatyczni” świeccy liderzy, powołujący się często na prywatne objawienia. Grupy te cechuje często bliskie sektom, ślepe uzależnienie od lidera, egzaltowana dewocyjność, połączona niekiedy z przejawami buntu wobec władzy kościelnej. Zaleca się, aby duszpasterze – na tyle, na ile jest to możliwe – byli w kontakcie z członkami takich grup i podjęli wysiłek zmierzający do uspokojenia emocji i uporządkowania sytuacji. Poza tym, zgodnie z zasadą, że łatwiej jest zapobiegać, niż leczyć, zaleca się również, aby duszpasterze zawsze byli gotowi do poświęcenia czasu na rozmowy, udział we wspólnych pielgrzymkach, adoracjach i modlitwach z wiernymi, którzy o to proszą.

Wystąpienia ze wspólnoty Kościoła i powroty na jego łono

355. Jednym z podstawowych obowiązków wiernego wobec Kościoła jest zachowanie z nim wspólnoty (por. kan. 209 § 1), a zatem odstępstwo od wiary chrześcijańskiej, wyparcie się Chrystusa i porzucenie Kościoła jest grzechem ciężkim oraz powoduje poważne konsekwencje kanoniczne, przede wszystkim karę ekskomuniki *latae sententiae*, którą może zaciągnąć odstępcą (kan. 1364 § 1). Prawne skutki tej kary, to niemożność sprawowania i przyjmowania sakramentów oraz sprawowania sakramentaliów, zakaz ministerialnego udziału w obrzędach kultu, zakaz wykonywania funkcji w Kościele (m. in. funkcji chrzestnego, świadka bierzmowania, świadka zawarcia małżeństwa, przynależności do publicznych stowarzyszeń, ruchów i organizacji kościelnych, katolickich itp.) i pozbawienie pogrzebu katolickiego (por. kan. 316 § 1; 874 § 1,4°; 893 § 1; 915; 1184 § 1,1°;1331).

356. W związku z wielką wagą czynu i charakterem przewidzianej kary, aktu odstępstwa może dokonać tylko osoba pełnoletnia (kan. 98 § 1 i 2), zdolna

do czynności prawnych, działająca w sposób świadomy i wolny, w formie pisemnej, wobec proboszcza miejsca zamieszkania (stałego lub tymczasowego). Szczegółowy opis tej procedury, włącznie ze wszystkimi jej formalnymi wymogami, zawarty jest w *Dekrecie ogólnym KEP w sprawie wystąpień z Kościoła i powrotu do wspólnoty Kościoła* z 07.10.2015 r.

357. Duszpasterze winni traktować każdy przypadek deklarowanego wystąpienia z Kościoła z wielką powagą i pasterskim zatroskaniem. Otrzymawszy informację o takim zamiarze jednego ze swoich parafian, proboszcz zobowiązany jest w pełnej życzliwości rozmowie duszpasterskiej rozpoznać, jakie są rzeczywiste przyczyny jego decyzji oraz z miłością i roztropnością podjąć wysiłek, aby odwieść go od tego zamiaru i na nowo obudzić wiarę zaszczerpioną na chrzcie świętym.

358. W przypadku podtrzymywania zamiaru dokonania apostazji, proboszcz ma obowiązek poinformowania potencjalnego odstępcy o skutkach kanonicznych planowanej decyzji, ale też o tym, że skutków chrztu świętego nie da się wymazać z historii życia człowieka, dlatego nie można wykreślić go z księgi ochrzczonych, a jedynie fakt odstępstwa odnotować na marginesie aktu chrztu.

359. Treść wpisu w księdze ochrzczonych na marginesie aktu chrztu odstępcy (por. kan. 535 § 2), dokonywanego na pisemne polecenie Kurii, winna brzmieć następująco: „Dnia w Parafii pw. w złożył(a) formalne oświadczenie woli o wystąpieniu z Kościoła katolickiego”. Adnotacja ta musi być umieszczana na każdym wydawanym świadectwie chrztu i świadectwo to jest jedynym dokumentem stwierdzającym akt apostazji. Nie można zaś wydawać żadnego odrębnego zaświadczenia, które by to stwierdzało.

360. Osoby, które dokonały aktu apostazji podlegają w dalszym ciągu kanonicznej formie zawarcia małżeństwa (Benedykt XVI, motu proprio *Omnium in mentem* z 26.10.2009 r.). Tym bardziej nieformalne wystąpienie z Kościoła, choćby było notoryczne i publiczne nie zwalnia z jej zachowania (por. kan. 1071 § 1, 4°; § 2). W tej grupie trzeba również widzieć rzekome „wystąpienia” motywowane względami ekonomicznymi, dokonywane wobec urzędów świeckich w niektórych krajach Europy zachodniej.

361. Odstępcą pragnącym powrócić do wspólnoty Kościoła, winien zgłosić się do swojego proboszcza. Po odbyciu stosownego przygotowania, które może dokonać się w Diecezjalnym Centrum Formacji Katechumenalej, wykonaniu pokuty, złożeniu wyznania wiary i formalnym zdjęciu przez Biskupa Siedleckiego kary ekskomuniki, może na nowo włączyć się w życie wspólnoty Kościoła. Ten fakt także odnotowuje się w księdze ochrzczonych.

362. Należy podkreślić, że w niebezpieczeństwie śmierci grożącym apostacie, zakaz przyjmowania sakramentów ulega zawieszeniu. Jeżeli więc pozostając w takim położeniu wykaże on postawę nawrócenia i dobrowolnie poprosi, może otrzymać sakramentalne rozgrzeszenie, namaszczenie chorych oraz przystąpić do Komunii świętej (por. kan. 1352 § 1).

ROZDZIAŁ III

POSŁUGA UŚWIĘCANIA

363 Kościół jest „świętym ludem Bożym”, ponieważ Chrystus go uświęcił wydając za niego samego siebie (KK 12; 39). Ta świętość jednak nie jest jeszcze doskonała. Kościół mający w swoim łonie grzeszników, nieustannie potrzebuje oczyszczenia i pokuty (por. KK 8; 48). Jego wierni są zaproszeni do kształtowania w sobie ducha pokutnego (Paweł VI, konstytucja apostolska *Poenitemini* z 17.02.1966, n. 1) i wytrwałego podążania drogą doskonałości, na wzór Ojca Niebieskiego. W Kościele mają dostęp do pełni środków zbawienia (por. DE 3). Tak więc Kościół nieustannie uświęcany przez Chrystusa, ma przez Niego i w Nim stawać się także uświęcający (KKK 824).

364. Żywa obecność Chrystusa w Kościele sprawia, że nieustannie trwa dzieło zbawienia. Dokonuje się ono zwłaszcza poprzez liturgię, która nie wyczerpuje wprawdzie całej aktywności, tym niemniej „jest szczytem, do którego zmierza działalność Kościoła, i zarazem źródłem, z którego wypływa cała jego moc” (KL 10). „Przez liturgię Chrystus, nasz Odkupiciel i Arcykapłan, kontynuuje w swoim Kościele, z Kościołem i przez Kościół dzieło naszego odkupienia” (KKK 1069). Liturgię stanowią sakramenty, sakramentalia, liturgia godzin i celebracje roku liturgicznego. Czynności liturgiczne zawierają elementy niezmiennie, pochodzące od Chrystusa oraz elementy wybrane przez Kościół, które mogą być zmieniane i dostosowywane przez kompetentną władzę kościelną do duchowych potrzeb wiernych (por. KL 21). Ten proces ma zmierzać do oczyszczania liturgii z tego, co nie jest zgodne z jej wewnętrzną naturą i z tego, co stało się dziś niezrozumiałe i nieodpowiednie. Bardzo potrzebna odnowa liturgiczna została zapoczątkowana przez Sobór Watykański II. W Polsce została ona przeprowadzana z rozwagą, zgodnie z nowymi inspiracjami, ale i z poszanowaniem kościelnej i narodowej tradycji (por. 2PSP s. 189).

365. Wprawdzie zasadnicza odnowa już się dokonała, nie traci jednak na aktualności zadanie rozwijania duszpasterstwa liturgicznego, pomagającego wiernym przeżywać liturgię w sposób głęboki, prowadzącego do pięknych celebracji

wspólnotowych, z czynnym udziałem osób świeckich, pełniących właściwe im funkcje (por. KL 27; 2PSP s. 204). Dlatego wciąż należy podejmować wysiłek przewyższania swego rodzaju minimalizmu, zwracającego uwagę na samą frekwencję podczas sprawowania liturgii i uznającego bierną obecność wiernych za wystarczającą.

366. Statuty synodalne stawiają sobie za cel przypomnienie głównych norm liturgicznych Stolicy Apostolskiej oraz Konferencji Episkopatu Polski, a także zaleceń Biskupa Siedleckiego, które – w ramach swoich uprawnień – wydaje on dla uporządkowania i właściwego ustawienia życia liturgicznego w Kościele powierzonym swojej pieczy pasterskiej (por. kan. 838 § 4). Ponieważ jednak oprócz świętej liturgii, Kościół wypełnia posługę uświęcania poprzez inne środki, jakimi są modlitwy, dzieła pokuty i miłości, w poniżej zamieszczonych statutach zawarte będą także pewne wskazania, mające na celu wierniejsze poddanie tych praktyk pobożnych ludu chrześcijańskiego obowiązującym przepisom (por. KL 130; kan. 839).

Część I SAKRAMENTY

367. Liturgia wiąże się ze zbawczym działaniem Boga. Życie liturgiczne Kościoła koncentruje się wokół sakramentów świętych. Jako czynności Chrystusa i Kościoła, są one znakami i środkami, poprzez które wyraża się i wzmacnia wiara, oddawany jest Bogu kult i dokonuje się uświęcenie człowieka (kan. 840). Wśród nich są sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego: chrzest, bierzmowanie, Eucharystia, które inicjują życie wiary; sakramenty uzdrowienia: pokuta i namaszczenie chorych, które duchowo uzdrawiają ochrzczonych; oraz sakramenty służące jedności i posłaniu: sakrament święceń i małżeństwa, które pogłębiają zobowiązanie do budowania Kościoła. Wśród sakramentów szczególne miejsce zajmuje Eucharystia, nazywana „sakramentem sakramentów” (por. KKK 1211).

368. Szafarze, którzy sprawując sakramenty działają *in persona Christi*, tzn. pozostając w sakramentalnym utożsamieniu się z Chrystusem. Powinni sprawować je z wiarą i być do swojej posługi dobrze przygotowani. Jako służby Kościoła mają wykonywać obrzędy, w sposób ściśle określony w księgach liturgicznych, zatwierdzonych przez kompetentną władzę. Nikomu bowiem, chociażby nawet był kapłanem, nie wolno na własną rękę niczego dodawać, ujmować lub zmieniać w liturgii (KL 22; por. kan. 846 § 1).

369. Przy okazji udzielania sakramentów można przyjmować dobrowolne ofiary według zwyczaju panującego w Diecezji. Nie wolno jednak odmówić udzielenia sakramentów świętych tym, którzy z racji ubóstwa nie mogą takiej ofiary złożyć (kan. 848).

370. Właściwym miejscem udzielania sakramentów jest parafia, na terenie której mieszka dana osoba. Udzielanie i przyjmowanie sakramentów nie jest bowiem sprawą prywatną. Zawsze sakramenty są udzielane we wspólnocie Kościoła, obecnego w lokalnej wspólnocie wierzących i tę wspólnotę budują. Tylko dla słusznej przyczyny i po uzyskaniu zgody kompetentnej władzy, mogą być udzielane w innej parafii.

371. Sakramenty są dla ludzi odpowiednio dysponowanych do ich przyjęcia, zatem posiadających wiarę stosowną do swego wieku i stanu (kan. 843 § 1). Przyjęcie sakramentów bez odpowiedniej wiary niesie ze sobą niebezpieczeństwo „magicznego” ich traktowania. Zachodzi też niebezpieczeństwo traktowania duszpasterza nie jako ojca wspólnoty parafialnej, reprezentującego Chrystusa i Kościół, ale jako urzędnika świadczącego określone usługi religijne (Kongregacja ds. Duchowieństwa, instrukcja *Kapłan, pasterz i przewodnik wspólnoty parafialnej* z 4.08.2002, n. 22). Nie należy zatem udzielać sakramentów osobom, które dobrowolnie i świadomie, a przy tym często w sposób publiczny, kontestują Ewangelię i nauczanie Kościoła w podstawowych zagadnieniach moralnych lub odrzucają wspólnotę Kościoła, mającą także wymiar hierarchiczny (kan. 750nn.).

372. Na duszpasterzach i osobach z nimi współpracujących spoczywa obowiązek odpowiedniego przygotowania wiernych do przyjęcia sakramentów, poprzez ewangelizację i odpowiednią katechezę (kan. 843 § 2) oraz towarzyszenia im po ich przyjęciu.

373. Proboszczowie i administratorzy parafii, obowiązani do prowadzenia ksiąg parafialnych, winni dokonywać odpowiednich wpisów i adnotacji o przyjęciu sakramentu chrztu, bierzmowania, zawarcia małżeństwa, przyjęciu wyższych święceń, złożeniu profesji wieczystej w instytucie zakonnym, zmianie obrządku, formalnym wystąpieniu z Kościoła katolickiego, także o ponownym formalnym przyjęciu do wspólnoty kościelnej oraz o adopcji prawnej (kan. 535 § 2; por. kan. 110; 112 § 1).

A. CHRZEST

374. Chrzest jako sakramentalne zanurzenie w śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa jest bramą do przyjęcia innych sakramentów (kan. 204 § 1; 849; KKK 1213). Chrystus przez chrzcielne obmycie wyzwala neofitę z grzechu pierworodnego, a w przypadku dorosłego katechumena także z grzechów osobistych, obdarza godnością dziecka Bożego oraz włącza do wspólnoty Kościoła, który jest Mistycznym Ciałem Chrystusa. Chrzest stanowi początek i fundament całego chrześcijańskiego życia. Duszpasterze powinni więc przypominać wiernym o znaczeniu tego sakramentu i jego skutkach w życiu ochrzczonego oraz w życiu wspólnoty Kościoła. Powinni też troszczyć się o dobre przygotowanie do chrztu, o poprawną jego celebrację i towarzyszenie ochrzczonemu w rozwoju łaski chrztu.

375. Chrztu należy udzielać wiernym z zachowaniem przepisów zawartych w księgach liturgicznych zatwierdzonych przez kompetentną władzę kościelną: *Obrzędy chrztu dzieci dostosowane do zwyczajów diecezji polskich* i *Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*.

376. Chrztu nie należy nikomu odmawiać. W zwykłych warunkach do godziwego udzielenia tego sakramentu dzieciom konieczna jest jednak prośba przynajmniej jednego z rodziców lub prawnych opiekunów i uzasadniona nadzieja, że dziecko będzie wychowane w wierze katolickiej (por. kan. 868 § 1). Nie należy udzielać chrztu bez wiedzy rodziców lub – tym bardziej – przy ich sprzeciwie. Jednak dziecko rodziców katolickich, a nawet niekatolickich, znajdujące się w niebezpieczeństwie śmierci, jest godziwie chrzczone, nawet wbrew ich woli (kan. 868).

377. Jeśli o udzielenie chrztu zwracają się rodzice związani z życiem Kościoła, choć pozostający w związku niesakramentalnym i dotknięci przeszkodą do jego zawarcia, chrztu należy udzielić. Duszpasterz winien jednak przyjąć od nich pisemne oświadczenie, że zobowiązują się wychować dziecko w wierze katolickiej.

378. Jeśli o chrzest proszą rodzice żyjący w związku cywilnym lub w konkubinacie nie mający przeszkód do zawarcia małżeństwa, należy ich wezwać do uporządkowania życia moralnego i okazując należyty szacunek wyjaśnić im, że taka postawa życiowa jest niezgodna z wymogami wiary. Duszpasterz musi przy tym unikać wywierania moralnej presji, ponieważ ewentualne zawarcie małżeństwa bez pełnego przekonania i wewnętrznej zgody może mieć wpływ na jego ważność. Gdy, mimo tych wysiłków duszpasterza, rodzice kategorycznie

odmówią zawarcia sakramentalnego małżeństwa, gdy są katolikami niepraktykującymi chrzest należy odłożyć z powodu braku nadziei na zapewnienie dziecku katolickiego wychowania (por. kan. 868 § 1, 2°). Zgoda mogłaby być w takim przypadku wydana jedynie wówczas, gdy nadzieja na katolickie wychowanie przyszlaby od chrzestnych lub dziadków dziecka. Duszpasterz miałby za zadanie roztropnie ocenić, czy są spełnione dwa konieczne warunki: 1) przyzwolenie rodziców naturalnych na religijne wychowanie ich dziecka, potwierdzone pisemnym oświadczeniem, 2) gotowość chrzestnych – którzy odznaczają się przymiotami moralnymi, żywą wiarą i mieszkają w pobliżu – do przejęcia troski o religijne wychowanie dziecka, także potwierdzone pisemnym oświadczeniem. Podobne warunki musiałyby być spełnione, gdyby odpowiedzialność za katolickie wychowanie dziecka była gotowa podjąć jego babcia lub dziadek. W wątpliwościach, należy odnieść się do Kurii Diecezjalnej.

379. Zwyczajnym szafarzem sakramentu chrztu jest biskup, prezbiter lub diakon. W wypadku konieczności może ważnie i godziwie ochrzcić każda osoba, nawet nieochrzczona, jeśli ma intencję wykonania tego, co czyni Kościół celebrując ten sakrament. Winna ona połać wodą głowę katechumena, wypowiadając trynitarną formułę chrzcielną: „N., ja ciebie chrzczę w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego” (por. kan. 861; KKK 1256).

380. Dzieci powinny być chrzczone w pierwszych tygodniach życia. Właściwym miejscem przygotowania i sprawowania sakramentu chrztu jest parafia zamieszkania rodziców dziecka. Dla słusznej przyczyny, chrzest może odbyć się w innej parafii, po uprzednim uzyskaniu zgody proboszcza parafii rodziców dziecka (por. kan. 857 § 2).

381. Przed chrztem dziecka rodzice i chrzestni powinni przejść odpowiednie przygotowanie, polegające na wysłuchaniu czterech katechez obowiązujących w Diecezji Siedleckiej (*Wierzysz, przyjmij chrzest*), które mają wprowadzić w tajemnicę sakramentu chrztu i jego liturgię. Duszpasterze są zobowiązani zachęcić wiernych do uczestnictwa w tych spotkaniach wcześniej, a nie w bezpośredniej bliskości chrztu. Wspomniane katechezy powinny być głoszone cyklicznie w poszczególnych parafiach lub dekanatach.

382. Sakrament chrztu w zwyczajnych warunkach powinien być udzielany w stałym terminie podczas niedzielnej Mszy świętej. Szczególnie uprzywilejowanym dniem celebracji tego sakramentu jest Wigilia Paschalna (kan. 856).

383. Przygotowanie do chrztu dorosłych katechumenów oraz dzieci w wieku katechetycznym ma się dokonywać w oparciu o księgę liturgiczną *Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych dostosowane do zwyczajów diecezji*

polskich. Proboszcz powinien na początku roku szkolnego sprawdzić czy wszystkie dzieci, przygotowujące się do przyjęcia pierwszej Komunii świętej, są ochrzczone. Potrzebny jest bowiem czas na ewentualne przygotowanie rodziny do chrztu dziecka i dopuszczenie go wraz z grupą rówieśników do Komunii świętej. Jeżeli okaże się, że dziecko jest nieochrzczone proboszcz ma obowiązek zgłosić ten fakt do Diecezjalnego Centrum Formacji Katechumenalnej, aby otrzymać wskazania do właściwego przygotowania zarówno dziecka, jak i jego rodziny, do przyjęcia tego sakramentu w parafii.

384. Proboszcz powinien zgłosić kandydata do chrztu, szczególnie, gdy ukończył już 14-ty rok życia, Biskupowi Siedleckiemu, który z kolei skieruje go do Diecezjalnego Centrum Formacji Katechumenalnej lub wskaże inny sposób przygotowania (kan. 863). Nawet jeśli przygotowanie odbywa się w Diecezjalnym Centrum Formacji Katechumenalnej, zakłada się czynny udział proboszcza katechumena oraz jego rodziny.

385. Osoba przyjmująca chrzest na terenie Diecezji Siedleckiej, powinna – zgodnie z utrwaloną tradycją – mieć dwoje chrzestnych: ojca i matkę. Uwzględniając wymogi prawa kanonicznego (kan. 874 § 1), chrzestnym może być ten, kto:

- a) ukończył 16 rok życia, choć wyjątkowo, dla słusznej przyczyny, proboszcz może dopuścić kandydata młodszego, który ma ukończony 14 rok życia;
- b) przyjął sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego;
- c) jest katolikiem praktykującym, regularnie uczestniczącym w niedzielnej Eucharystii, przystępującym do sakramentu pokuty, uczestniczy w katechezie szkolnej i swoim postępowaniem dającym dobry przykład chrześcijańskiego życia;
- d) nie jest ojcem lub matką przyjmującego chrzest;
- e) uczestniczył w cyklu katechez obowiązujących kandydatów na chrzestnych.

386. Chrzestnymi nie mogą być osoby żyjące w niesakramentalnym związku, młodzież nie uczęszczająca na katechizację w szkole oraz katolicy notorycznie zaniedbujący praktyki religijne lub prowadzące naganne życie pod względem moralnym (*Instrukcja KEP o udzielaniu sakramentu chrztu świętego dzieciom* z 14-15.12.1975, n. 5). Osoby, które nie spełniają warunków do pełnienia funkcji chrzestnego, nie powinny być również dopuszczane do funkcji świadka przy chrzcie. Kandydat na chrzestnego pochodzący z innej parafii winien przedstawić zaświadczenie od własnego proboszcza, że spełnia wymagane warunki do pełnienia tej funkcji.

387. Synod poleca, aby duszpasterze zachęcali rodziców, aby okolicznościowe przyjęcia z okazji chrztu były bezalkoholowe. Winni też w przepowiadaniu homiletycznym poruszać tematy chrzcielne, przypominać o obowiązku katolickiego wychowania dzieci oraz warunkach, jakie muszą spełniać kandydaci na rodziców chrzestnych. Przypominanie stanowiska Kościoła w tej dziedzinie, pomoże uniknąć nieporozumień w konkretnych sytuacjach duszpasterstwa parafialnego.

B. BIERZMOWANIE

388. Bierzmowanie jest żywą pamiątką wylania Ducha Świętego na Kościół w dniu Pięćdziesiątnicy. Odtąd apostołowie i ich następcy kładli ręce na ochrzczonych w imię Pana Jezusa, dla otrzymania Ducha Świętego (Dz 8,14-17). Ten sakrament ubogaca ochrzczonych siedmiorakimi darami Ducha Świętego, pełniej jednoczy ich z Chrystusem i Kościołem, zobowiązuje do apostołowania słowem i czynem w świecie oraz do aktywnego zaangażowania w życie wspólnoty Kościoła (por. KK 11; kan. 879; KKK 1285).

389. Przygotowanie młodzieży do sakramentu bierzmowania winno przebiegać w sposób określony we *Wskazaniach Konferencji Episkopatu Polski dotyczących przygotowania do przyjęcia sakramentu bierzmowania* z 13-14.03.2017 oraz w *Instrukcji Biskupa Siedleckiego o przygotowaniu młodzieży do sakramentu bierzmowania* (**Aneks nr 7**). Ochrzczone osoby dorosłe pragnące przyjąć ten sakrament, celem odbycia stosownego przygotowania winny zgłosić się – za pośrednictwem swego proboszcza – do Diecezjalnego Centrum Formacji Katechumenalnej w Siedlcach. Ich przygotowanie będzie przebiegało w sposób bardziej zindywidualizowany, częściowo we własnej parafii, a częściowo we wspomnianym Centrum.

390. Do sakramentu bierzmowania może być dopuszczona wyłącznie osoba ochrzczona, która wyraża wolę jego przyjęcia, uczestniczy czynnie w życiu Kościoła i przeszła odpowiednie przygotowanie w parafii. W przypadku młodzieży dodatkowym warunkiem jest regularne uczestnictwo w katechizacji szkolnej, a przygotowanie odbywa się zwykle w trakcie VII i VIII klasy szkoły podstawowej, w parafii zamieszkania kandydatów.

391. Spotkania formacyjne (lub przynajmniej ich część) powinny odbywać się w małych grupach (do 12 osób) i być prowadzone przez duchownych, przy wsparciu osób konsekrowanych, katechetów oraz świeckich animatorów z ruchów i stowarzyszeń kościelnych. Należy zadbać o odpowiednie przygotowanie osób świeckich, które mogłyby zaangażować się w formację kandydatów.

Moderatorzy spotkań formacyjnych winni też otwierać kandydatów do bierzmowania na życie wspólnoty parafialnej, stwarzając okazje do udziału w spotkaniach zespołu liturgicznego, grupy modlitewnej, apostołskiej, wspierającej misję, bądź charytatywnej, zwłaszcza niosącej pomoc chorym.

392. Kandydaci do bierzmowania, dla zaznaczenia ścisłego związku tego sakramentu z chrztem, zachowują imię chrzcielne. Wybór nowego imienia może mieć miejsce jedynie w przypadku, gdy imię chrzcielne nie jest związane z patronem chrześcijańskim lub przemawiają za tym inne ważne racje (2PSP s. 209).

393. W nawiązaniu do słów św. Pawła, że tam „gdzie jest Duch Pański, tam wolność” (2 Kor 3, 17), kandydatów do bierzmowania należy zachęcić, aby przy okazji przyjęcia tego sakramentu potwierdzili swoje zobowiązanie abstenenckie dotyczące rezygnacji ze spożywania napojów alkoholowych i palenia tytoniu do uzyskania pełnoletności oraz nieużywania narkotyków i środków odurzających przez całe życie.

394. Świadkiem bierzmowania powinien być rodzic chrzestny (KKK 1311). Tam, gdzie nie jest to możliwe, może nim być osoba, która przyjęła wszystkie sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego, ukończyła 16 rok życia oraz jest wierzącym i praktykującym katolikiem. Świadek ma spełniać te same warunki, co chrzestny (kan. 874; 893). Osoba wybrana na świadka spoza parafii kandydata do bierzmowania powinna posiadać stosowne zaświadczenie od proboszcza własnej parafii.

395. Ostatni etap przygotowania ma charakter duchowy i polega na udziale kandydatów do bierzmowania w katechezach formacyjnych, celebracjach liturgicznych, a także w dniu skupienia w sanktuarium bł. Męczenników Podlaskich w Pratulinie. Oprócz samych kandydatów, przygotowanie do bierzmowania winno objąć także ich rodziców (2PSP s. 208). Należy skierować do nich zaproszenie na cykl czterech katechez i pomóc w autentycznym przeżyciu obecności i działania Ducha Świętego w Kościele i w poszczególnych wiernych. Bezpośrednio przed uroczystością, kandydatów do bierzmowania, ich rodziców i świadków, trzeba zaprosić do uczestnictwa w nowennie do Ducha Świętego i w nabożeństwie pokutnym, połączonym ze spowiedzią.

396. Proboszczowie parafii, w których trwa przygotowanie do bierzmowania, powinni w odpowiednim czasie ustalić z biskupem termin i inne ważne sprawy związane z przebiegiem uroczystości. Są też obowiązani zadbać, aby uroczystość miała charakter świąteczny, a bierzmowani, ich rodzice i świadkowie spełniali właściwe im funkcje liturgiczne (wykonywali czytania mszalne, śpiew międzylekcyjny, modlitwę wiernych i przynieśli dary ofiarne). Winni również

zwrócić uwagę, aby osoby przystępujące do bierzmowania miały godny, ale jednocześnie skromny strój.

397. Bierzmowania należy udzielać wiernym zgodnie z księgą liturgiczną *Obrzędy sakramentu bierzmowania dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*. Podczas obrzędu udzielenia tego sakramentu zaleca się zachowanie ciszy. Jeśli jednak liczba przystępujących do sakramentu bierzmowania jest znaczna i obrzęd się przedłuża, można w odpowiednim czasie wykonać cichy utwór muzyczny.

398. Należy stosować różne formy upamiętnienia uroczystości bierzmowania, np. poprzez przygotowanie i przekazanie pamiątek religijnych (krzyża, Pisma świętego, modlitewnika itp.). Najbardziej jednak pożądanym upamiętnieniem i zarazem owocem przyjętego sakramentu będzie włączenie się młodzieży bierzmowanej w stałą formację duchową. Ponadto po uroczystości należy wszystkich (bierzmowanych, rodziców i świadków) zaprosić do udziału w pielgrzymce dziękczynnej do sanktuarium diecezjalnego, bądź przynajmniej w nabożeństwie dziękczynnym w kościele parafialnym.

C. EUCHARYSTIA

399. Najświętsza Eucharystia, w której jest obecny zmartwychwstały Chrystus, stanowi źródło i szczyt całego życia chrześcijańskiego, wyraża jedność Ludu Bożego, urzeczywistnia Kościół lokalny i jest obrazem Kościoła powszechnego w określonym czasie i miejscu. Inne sakramenty i cała działalność zbawcza ściśle łączy się z Eucharystią i do niej prowadzi. Dlatego wierni powinni otaczać Eucharystię najwyższą czcią oraz uczestniczyć świadomie, czynnie i w sposób pełny w jej sprawowaniu (KK 11; kan. 897n.; KKK 1324), przestrzegając wskazań zawartych w „Mszały Rzymskiej”, w „Ogólnym wprowadzeniu do Mszały Rzymskiej” oraz w innych przepisach prawa kościelnego.

400. „Niedzielną celebracją dnia Pańskiego i Eucharystii stanowi centrum życia Kościoła” (KKK 2177; por. Jan Paweł II, list apostolski *Dies Domini* z 31.05.1998, n. 32). Stąd też wszyscy wierni mają obowiązek uczestniczyć we Mszy świętej w każdą niedzielę i w święta nakazane (KKK 2180) oraz powstrzymać się od wykonywania prac i zajęć niekoniecznych, które utrudniają oddawanie czci Bogu i przeżywanie radości właściwej dniowi Pańskiemu (kan. 1247; por. KKK 2043). Obowiązkiem uczestniczenia we Mszy świętej czyni zadość ten, kto bierze udział w Eucharystii sprawowanej w rycie katolickim w sam dzień świąteczny lub wieczorem dnia poprzedniego (por. kan. 1248 § 1). Za porę wieczorną należy uważać czas po godz. 16.00. Wówczas Mszę świętą celebrować się

według formularza z niedzieli bądź święta nakazanego. Duszpasterze winni się zatroszczyć, aby – przynajmniej w większych parafiach – w sobotni lub przedświąteczny wieczór sprawować Eucharystię jako Mszę świętą niedzielną lub świąteczną. Wiernych należy zachęcać, aby w miarę możliwości uczestniczyli w celebracji Eucharystii także w dni powszednie, zwłaszcza pierwsze piątki i soboty miesiąca.

401. Z udziału w niedzielnej Eucharystii oraz sprawowanej w święta nakazane są zwolnieni chorzy oraz ci, którzy z poważnych przyczyn rzeczywiście nie mogą w niej uczestniczyć. Również i oni powinni jednak w tym dniu poświęcić odpowiedni czas na modlitwę (por. kan. 1248 § 2). Cenną pomocą dla nich są transmisje Mszy świętej (w telewizji, radiu lub Internecie). Chorzy mogą skorzystać z posługi nadzwyczajnych szafarzy Komunii świętej, którzy przyniosą im Najświętszy Sakrament wraz z pozdrowieniem i wyrazami więzi całej wspólnoty parafialnej (*Dies Domini*, 54).

402. Synod przypomina, że „pośród różnych form działalności parafii, żadna nie ma tak żywotnego znaczenia i tak silnego wpływu formacyjnego na wspólnotę, jak niedzielna celebracja dnia Pańskiego połączona z Eucharystią” (*Dies Domini*, 35). Do priorytetów duszpasterstwa parafialnego winno należeć staranne przygotowanie niedzielnej celebracji mszalnej, zwłaszcza przez włączenie osób świeckich do pełnienia funkcji liturgicznych.

403. W kościołach parafialnych oraz w kaplicach dojazdowych Msze święte powinny być odprawiane o stałych godzinach, odpowiadających wiernym. Odstęp czasu między początkiem Mszy świętych sprawowanych w danej świątyni w niedziele i święta nie może być mniejszy, niż 1,5 godziny (2PSP s. 207). W odprawianiu należy przestrzegać punktualności i nie rezygnować z celebracji Eucharystii w dni powszednie np. z braku zamówionej intencji albo niekoniecznego wyjazdu duszpasterza. Wierni mają bowiem prawo do Mszy świętej każdego dnia (kan. 904).

404. Jeśli organizuje się celebracje Eucharystii dla małych grup, należy pamiętać, że nie mogą one być „przeżywane równolegle lub w rywalizacji z Kościołem partykularnym”, gdyż małe grupy powinny służyć jednoczeniu całej wspólnoty (Benedykt XVI, adhortacja apostolska *Sacramentum caritatis* z 22.07.2007, n. 63; por. *Wskazania KEP dotyczące liturgii Mszy świętych sprawowanych w małych grupach i wspólnotach* z 08.10.2014, n. 3). Dlatego też z zasady nie powinny one mieć miejsca w niedziele i święta, ale w dni powszednie. Nie powinny też być organizowane poza miejscem świętym (kościołem lub kaplicą), chyba, że przemawiają za tym ważne racje i odbywa się to z poszanowaniem

przepisów liturgicznych. Dla duchowego dobra wiernych zezwala się także na pewne dostosowania liturgii Eucharystii celebrowanej w małych grupach i wspólnotach, byleby mieściły się one w ramach określonych przez prawo liturgiczne, bądź specjalne koncesje udzielone poszczególnym wspólnotom przez Stolicę Apostolską.

405. Liturgia eucharystyczna może być – pod określonymi warunkami – sprawowana w nadzwyczajnej formie (w tzw. rycie trydenckim), według Mszału Rzymskiego św. Piusa V, zgodnie z edycją typiczną św. Jana XXIII z 1962 r. Należy jednak takie sytuacje uważać za wyjątkowe, wymagające odpowiedniego przygotowania zarówno ze strony celebransa, jak i grupy wiernych, chcących w tej liturgii uczestniczyć. Mając to na uwadze, Synod uwrażliwia duszpasterzy i zainteresowanych wiernych na potrzebę zwracania się w tych sprawach do Biskupa Siedleckiego, aby dysponując pełnymi informacjami mógł skutecznie wykonywać swoje uprawnienia (kan. 392) i czuwać nad jednością wspólnoty (por. Benedykt XVI, motu proprio *Summorum pontificum* z 07.07.2007, art. 5 § 1).

406. Należy podtrzymywać i rozwijać istniejący zwyczaj łączenia udziału w Eucharystii z obchodami ważniejszych uroczystości narodowych, parafialnych czy rodzinnych, jak rocznice ślubu, jubileusze, imieniny, czy rocznice śmierci najbliższych członków rodziny. Tych elementów nie wolno jednak włączać w mszalną strukturę celebracyjną, a jedynie nawiązać w modlitwie wiernych.

407. Dla kapłana Msza święta jest najważniejszą czynnością każdego dnia, źródłem łask i mocy w pracy duszpasterskiej. Dlatego powinien on zawsze ją celebrować z czystym sumieniem i po odpowiednim przygotowaniu wewnętrznym. Po jej zakończeniu ma zaś uczynić stosowne dziękczynienie (por. kan. 909; 916).

408. Proboszcz, rektor kościoła lub przełożony(a) domu zakonnego może dopuścić do celebrowania Eucharystii tylko takiego kapłana, który osobiście jest mu znany lub przedstawi stosowny dokument kościelny (kan. 903). W każdym kościele parafialnym, rektorskim oraz w kaplicy domu zakonnego należy prowadzić księgę księży gości sprawujących Eucharystię.

409. Zgodnie z przepisami liturgicznymi celebrans rozpoczyna i kończy sprawowanie Eucharystii z miejsca przewodniczenia. Na mensie ołtarza nie powinny znajdować się żadne przedmioty. Jeśli to możliwe, krzyż, świece i kwiaty należy umieszczać obok ołtarza. Kwiaty układać z umiarem, w sposób estetyczny, mając na uwadze okresy liturgiczne (poza Wielkim Postem). Planowane powitania muszą się dokonać przed rozpoczęciem Mszy świętej. Krótki komentarz wstępny ma uświadamiać, że zgromadzenie liturgiczne jest Kościołem i powinno celebrować czyny zbawcze Chrystusa.

410. Miejszem proklamacji słowa Bożego jest stała ambona umieszczona w prezbiterium. Przy niej wykonuje się również psalm responsoryjny, exultet, wygłasza homilię i podaje intencje modlitwy wiernych. Nie należy natomiast od ambony wygłaszać komentarzy liturgicznych, prowadzić śpiewu, czy podawać ogłoszeń parafialnych (OWMR 309). Komentarze mogą mieć miejsce przed liturgią słowa, na przygotowanie darów ofiarnych, przed prefacją, przed Ojcie nasz, przed znakiem pokoju i rozesłaniem. Komentarze powinny być wygłaszane z miejsca przygotowanego w prezbiterium, zaś wystąpienia wiernych o treści niereligijnej – z miejsca poza prezbiterium.

411. Obrzęd przygotowania darów ofiarnych rozpoczyna się po zakończeniu modlitwy powszechnej. Jeśli oprócz chleba i wina niesie się dary na potrzeby biednych lub inne potrzeby wspólnoty kościelnej, należy je nieść na początku procesji, aby złożyć poza ołtarzem; na końcu idą osoby niosące chleb i wino. Ofiary pieniężne „na tacę” winny być zbierane w czasie przygotowania darów. Ta czynność nie należy do przewodniczącego celebracji, ale do innych jej uczestników. Powinna się zakończyć przed rozpoczęciem modlitwy eucharystycznej, należy zatem przewidzieć więcej osób do tej czynności.

412. Kapłanowi nie wolno zgodnie z prawem sprawować Eucharystii więcej niż jeden raz w ciągu dnia, chyba że w poszczególnych wypadkach jest to – dla słusznej przyczyny – dozwolone (kan. 905; OWMR 204). Biskup Siedlecki zezwala na binację Mszy świętej w dni powszednie lub trynację w niedziele i święta nakazane kapłanom zaangażowanym w duszpasterstwo parafialne. Zawsze jednak musi to być uzasadnione słuszną przyczyną, którą określa szczegółowo *Dekret Biskupa Siedleckiego o Mszach świętych binowanych i trynowanych, o intencjach oraz stypendiach mszalnych (Aneks nr 3)*. Prawo kodeksowe nie przewiduje uprawnienia do kwadrynacji i gdyby w bardzo szczególnych przypadkach było to konieczne, wymagałoby zezwolenia Stolicy Apostolskiej.

413. Sama prośba wiernych, aby odprawić Mszę świętą w określonej przez nich intencji, nie stanowi wystarczającej racji dla binacji, a tym bardziej trynacji. Należy zachęcać wiernych, aby w takich przypadkach godzili się na przekazanie ich intencji do odprawienia innemu kapłanowi (np. pracującego w kurii, seminarium bądź będącego emerytem), podczas, gdy we własnej parafii zostałyby ona ogłoszona i włączona do modlitwy wiernych (por. kan. 954).

414. W każdej parafii ma być prowadzona księga intencji mszalnych oraz binacji i trynacji. Ponadto, wszyscy kapłani pracujący poza duszpasterstwem parafialnym oraz księża emeryci i renciści (chyba, że mieszkają przy jakiejś parafii i są włączeni w jej grafik celebracji), powinni prowadzić swoją oddzielną księgę

intencji. Należy w niej zapisywać intencje, daty ich przyjęcia i odprawienia, bądź przekazania innemu kapłanowi. Wspomniane księgi podlegają wizytacji biskupiej i dziekańskiej. Proboszczowie są też zobowiązani sukcesywnie przekazywać do Kurii Diecezjalnej stypendia mszalne z binacji i trynacji, a na zakończenie każdego roku złożyć stosowne sprawozdanie. Jeśli intencje zostały przekazane do odprawienia bezpośrednio innemu kapłanowi, należy również to zaznaczyć w sprawozdaniu (por. kan. 955).

415. Z racji sprawowania Eucharystii można przyjąć dobrowolną ofiarę (stypendium), ale nie można od niej uzależniać odprawienia Mszy świętej. Wierni, składając ofiarę, służą dobru Kościoła oraz troszczą się o utrzymanie duchowieństwa i dzieł prowadzonych przez Kościół (kan. 945n.; por. 2PSP s. 207). Każdy kapłan może zatrzymać dla siebie tylko jedno stypendium mszalne dziennie. Jeśli zgodnie z prawem sprawuje Eucharystię więcej razy w danym dniu, pozostałe stypendia – za wyjątkiem dnia Bożego Narodzenia – jest obowiązany przekazać do Kurii lub bezpośrednio innemu kapłanowi. Dopuszcza się jedynie pozostawienie części stypendium, jako wynagrodzenia z tytułu zewnętrznego (kan. 951). Synod przypomina, że niezgodne z prawem czerpanie zysku z ofiar mszalnych, jest przestępstwem (kan. 1385).

416. Proboszcz i administrator parafii są zobowiązani do odprawienia w niedziele i święta nakazane Mszy świętej za parafian. Synod przypomina, że winni oni starać się ten obowiązek wypełniać osobiście w nakazany dzień. Zasadniczo powinna być ustalona stała godzina celebrowania tej Mszy świętej. W razie przeszkody, proboszcz może swoje zobowiązanie wypełnić przez innego kapłana (zazwyczaj przez wikariusza) lub osobiście w innym dniu. Obowiązek ten nigdy nie ulega jednak przedawnieniu (kan. 534).

417. Należy podtrzymywać szlachetny zwyczaj zamawiania Mszy świętych gregoriańskich, odprawianych w sposób ciągły przez kolejne trzydzieści dni w intencji określonej zmarłej osoby. Nie jest konieczne, aby Msze były odprawiane w tym samym kościele lub przez tego samego kapłana, byleby zachować 30-dniowy cykl. Nie traci się korzyści duchowych, jakie Kościół łączy z Mszą gregoriańską, jeśli przerwa w odprawianiu została spowodowana niespodziewaną przeszkodą, np. chorobą kapłana, czy koniecznością odprawienia Mszy świętej pogrzebowej lub ślubnej. W takim razie brakujące Msze święte należy jak najszybciej odprawić, a cały cykl przedłużyć o tyle dni, ile brakuje do trzydziestu. W innym wypadku Msze należałoby rozpocząć od nowa. Mszę gregoriańską można odprawiać tylko za jednego zmarłego.

418. Do sprawowania Najświętszej Eucharystii używa się chleba pszennego niekwaszonego i czystego wina gronowego, które posiada odpowiedni atest (por. kan. 924). Synod przypomina proboszczom, aby nie zaopatrywali się w hostie i komunikanty w niepewnych źródłach, ale przede wszystkim u Sióstr Sakramentek w Siedlcach (dotyczy to również opłatków na święta Bożego Narodzenia). Osoby chore na celiakię, które nie mogą spożywać glutenu, mogą korzystać z hostii niskoglutenowych (hostie całkowicie pozbawione glutenu są materia nieważną). Należy je konsekrować na oddzielnej patenie. Można także używać – w przypadkach określonych przez prawo – moszczu z winogron, zamiast wina (por. Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *List okólny do Biskupów na temat chleba i wina do sprawowania Eucharystii* z 15.06.2017, n. 4).

419. Do pełnego uczestnictwa w Najświętszej Ofierze należy przyjęcie Komunii świętej (kan. 918). Przykazanie kościelne określa obowiązek przyjęcia Komunii świętej przynajmniej raz w roku, w okresie wielkanocnym, który trwa od Środy Popielcowej do niedzieli Trójcy Świętej (Konferencja Episkopatu Polski, *Wykładnia dla pierwszego, trzeciego i czwartego przykazania kościelnego* z 14.03.2014). Duszpasterze powinni jednak zachęcać wiernych do częstego, nawet codziennego, przystępowania do stołu Pańskiego. Komunię świętą ponownie tego samego dnia może przyjąć ten, kto uczestniczy w całej Mszy świętej (kan. 917).

420. Ze względu na szacunek do Najświętszej Eucharystii duszpasterze powinni przypominać wiernym o obowiązku zachowania postu eucharystycznego. Polega on na powstrzymaniu się od jedzenia i picia przynajmniej na godzinę przed przyjęciem Komunii świętej. Postu nie łamie jedynie spożycie wody i lekarstwa. Osoby w podeszłym wieku, dotknięte ciężką chorobą, jak również ci, którzy się nimi opiekują, mogą przyjąć Komunię świętą, chociażby spożyli coś w ciągu ostatniej godziny. Również kapłan sprawujący kolejną Mszę świętą, może coś spożyć, chociażby nie zachodziła przerwa jednej godziny (kan. 919).

421. Zaleca się procesyjne podchodzenie do przyjęcia Komunii świętej (OWMR 44, 86 i 160) i przyjmowanie jej do ust, w postawie stojącej bądź klęczącej. Jeżeli jednak ktoś prosi o Komunię na rękę przez gest wyciągniętych dłoni, należy mu w taki sposób jej udzielić. Przyjmujący winien spożyć Ciało Pańskie wobec szafarza (por. 2PSP s. 206). Należy przypominać wiernym o zachowaniu najwyższej czci przy przyjmowaniu Komunii świętej.

422. Mając na uwadze dyspozycję kan. 914, należy zatroszczyć się o szczególnie staranne przygotowanie dzieci do pierwszej spowiedzi i Komunii

świętej. Przygotowanie do tych sakramentów dokonuje się zarówno w szkole, jak i w parafii zamieszkania dziecka. W Diecezji Siedleckiej pierwszą spowiedź i Komunię świętą przyjmują dzieci w trzeciej klasie szkoły podstawowej. Szczegóły związane z przygotowaniem do tych sakramentów określa *Instrukcja Biskupa Siedleckiego o przygotowaniu dzieci do przyjęcia sakramentu pokuty i I Komunii świętej* (Aneks nr 6).

423. Komunia święta powinna być udzielana pod postacią chleba lub pod dwiema postaciami, o ile proboszcz uzna to za stosowne, po odpowiednim przygotowaniu wiernych. Gdy jest udzielana pod dwiema postaciami, nabiera pełniejszego wyrazu (KKK 1390; OWMR 281). Należy więc wykorzystywać wszystkie możliwości prawne, aby ten sposób udzielania docenić (por. 2PSP s. 206), pamiętając jednak, że liczba komunikujących nie może być wielka (Kongregacja Kultu Bożego, instrukcja *Sacramentali communione* z 29.06.1970, n. 6a). W sytuacjach wyjątkowych można również udzielać Komunii świętej jedynie pod postacią wina (kan. 925). Hostie konsekrowane, które przechowuje się w tabernakulum, mają być często odnawiane (por. kan. 939). Przyjmuje się, że należy tego dokonywać nie rzadziej, niż co dwa tygodnie.

424. Duszpasterze powinni kształtować u wiernych pragnienie adoracji Najświętszego Sakramentu, będącej modlitewnym trwaniem przed Chrystusem w postaci konsekrowanego chleba. Należy również – w miarę możliwości – pozostawić, przynajmniej na jakiś czas, otwarte dla wiernych drzwi kościoła w ciągu dnia (por. kan. 937). Roztropność nakazuje jednak zastosować adekwatne środki zabezpieczające przed kradzieżą i profanacją. Synod zachęca do urządzania w kościołach większych miejscowości – o ile jest to możliwe – wydzielonych kaplic adoracji, gdzie byłby w określonych godzinach dnia wystawiony Najświętszy Sakrament.

425. W parafiach należy zachować i podtrzymywać praktykę adoracji Najświętszego Sakramentu w pierwszą niedzielę miesiąca, pierwsze czwartki, pierwsze piątki i soboty miesiąca. Adorację rozpoczyna się po odmówieniu modlitwy po Komunii. Przy wystawieniu Najświętszego Sakramentu w monstrancji zapala się cztery albo sześć świec. Ponadto raz w roku, zgodnie z tradycją, powinny odbywać się starannie przygotowane tzw. nabożeństwa czterdziestogodzinne, według porządku ustalonego w Diecezji Siedleckiej (kan. 942; por. 2PSP s. 207). Zasady kultu eucharystycznego są zawarte w księdze *Komunia święta i kult Tajemnicy eucharystycznej poza Mszą świętą, dostosowane do zwyczajów diecezji polskich* (KKTE).

426. Jeśli wystawia się Najświętszy Sakrament do adoracji po zakończeniu Mszy świętej, można to uczynić w ornacie, jeśli natomiast prowadzi się adorację oraz udziela błogosławieństwa eucharystycznego, należy założyć białą kapę. Nie wolno dokonywać wystawienia Najświętszego Sakramentu tylko dla udzielenia błogosławieństwa (Święta Kongregacja Obrzędów, instrukcja *Eucharisticum Mysterium* z 25.05.1967, n. 66; KKTE 65).

427. Adoracja Najświętszego Sakramentu ma charakter chrystocentryczny, co winny podkreślać odpowiednio dobrane fragmenty Pisma świętego i medytacja. Modlitwy i śpiewy mają być skierowane ku uczczeniu Chrystusa (KKTE 71). Przed Najświętszym Sakramentem wolno odmówić koronkę do Miłosierdzia Bożego, do czego przywiązana jest możliwość uzyskania odpustu zupełnego pod zwykłymi warunkami. Adoracja ożywiająca wiarę w rzeczywistą obecność Chrystusa w Najświętszym Sakramencie ma poprowadzić jej uczestników do sakramentalnego zjednoczenia z Nim przez Komunię świętą.

D. POKUTA I POJEDNANIE

428. Sakrament pokuty i pojednania został ustanowiony przez Chrystusa dla grzeszników, w szczególności dla tych, którzy po chrzcie popełnili grzech ciężki i mają tego świadomość, aby pojednali się z Bogiem i z Kościołem (por. kan. 960; KKK 1446). Przy szafowaniu sakramentu należy zachować przepisy Kodeksu Prawa Kanonicznego oraz wskazania znajdujące się w *Obrzędach sakramentu pokuty dostosowanych do zwyczajów polskich*.

429. Duszpasterze powinni często przypominać wiernym o potrzebie regularnego korzystania z sakramentu pokuty i pojednania, który – oprócz głównego skutku, jakim jest odzyskanie łaski – wpływa też na kształtowanie sumienia (por. KKK 1458). Przystępując do tego sakramentu „odczuwamy uścisk Ojca, który wychodzi nam na spotkanie, aby przywrócić nam łaskę bycia na nowo Jego dziećmi” (Franciszek, list apostolski *Misericordia et misera* z 20.11.2016, n. 8).

430. Wiernym należy objaśniać warunki ważnego, godziwego i owocnego korzystania z sakramentu Bożego miłosierdzia. Są nimi: rachunek sumienia, żal za grzechy, mocne postanowienie poprawy, szczera spowiedź oraz zadośćuczynienie Panu Bogu i bliźniemu. Zlekceważenie tych warunków czyni spowiedź bezowocną, a czasem nieważną i świętokradzką.

431. Zwyczajnym sposobem sprawowania sakramentu pokuty jest indywidualna i integralna spowiedź oraz rozgrzeszenie. Spowiedź winna odbywać się w konfesjonale i tylko w szczególnych sytuacjach (np. gdy spowiada się chorych, więźniów, podczas pielgrzymek itp.), może być przyjęta poza konfesjonalem

(kan. 960; 964). Tam, gdzie jest to możliwe, zaleca się, aby proboszczowie przygotowali w kościołach odpowiednie miejsce (pokój lub zamykany konfesjonał) umożliwiające odbywanie spowiedzi przez osoby niedosłyszające, chore i niepełnosprawne.

432. Aktualnie na terenie Diecezji Siedleckiej nie ma podstaw do stosowania *Obrzędu pojednania wielu penitentów z ogólną spowiedzią i rozgrzeszeniem*, za wyjątkiem niebezpieczeństwa utraty życia (kan. 961 § 1, 1°). Gdy jednak ktoś z wiernych, przebywając zagranicą, szczególnie w krajach misyjnych, korzysta z takiego rozgrzeszenia, winien wiedzieć, że dla jego ważności musi w danym momencie być właściwie dysponowany i przy najbliższej okazji wyznać grzechy ciężkie podczas spowiedzi indywidualnej (kan. 962).

433. Do ważnego udzielania rozgrzeszenia wymaga się, aby szafarz sakramentu pokuty posiadał, nie tylko władzę święceń, ale i upoważnienie do spowiadania od ordynariusza miejsca (kan. 966). Kapłani Diecezji Siedleckiej w dniu święceń prezbiteratu otrzymują habitualne upoważnienie do spowiadania wiernych, z którego mogą korzystać w całym Kościele powszechnym, chyba że w poszczególnych przypadkach sprzeciwia się temu ordynariusz danego miejsca (kan. 967 § 2). Kapłani zakonnici, na prośbę przełożonego wyższego swego zgromadzenia, otrzymują takie upoważnienie od Biskupa, na czas pobytu w Diecezji Siedleckiej.

434. Każdy kapłan, nawet nie mający upoważnienia do spowiadania, może ważne i godziwie rozgrzeszyć z wszelkich cenzur i grzechów, jeśli penitent znajduje się w niebezpieczeństwie śmierci (kan. 976). Każdy też kapłan, w odniesieniu do penitentów wyznających grzech aborcji, posiada prawo zwolnienia z zaciągniętej z tego tytułu kary ekskomuniki i następnie udzielenia rozgrzeszenia, jeśli wyrażą oni szczerą skruchę za ten czyn (*Misericordia et misera*, 12).

435. Wszyscy kapłani powinni z poświęceniem i wielką starannością przygotowywać się do posługi jednania, która jest ich prawdziwą misją kapłańską (*Misericordia et misera*, 10; por. KKK 1464n.; DyrPŻP 53). Proboszczowie mają troszczyć się o stworzenie dogodnych warunków do spowiedzi wiernym powierzonym ich pieczy duszpasterskiej. Winni poinformować parafian o godzinach szafowania sakramentu pokuty i – nawet, gdy są sami w parafii – regularnie zasiadać do konfesjonału, przynajmniej pół godziny przed Mszą świętą. Podczas sprawowania koncelebrowanej Mszy świętej nie wolno jej przewodniczącemu ani koncelebransom sprawować sakramentu pokuty w czasie homilii.

436. W większych ośrodkach duszpasterskich należy zachować – a jeśli go nie było, to wprowadzić – zwyczaj pełnienia dodatkowych dyżurów spowiedniczych w oznaczonych godzinach codziennie lub przynajmniej w niektóre dni (np.

w pierwsze czwartki, piątki i soboty miesiąca). Codzienny dyżur (oprócz niedziel i świąt) jest pełniony w katedrze siedleckiej, a także w kościele pw. św. Antoniego w Białej Podlaskiej.

437. Przed odpustem parafialnym, w trakcie rekolekcji, misji świętych, celebracji połączonych z udzielaniem sakramentów i innych uroczystości kościelnych, bądź narodowych, proboszczowie są zobowiązani do zapewnienia wystarczającej liczby spowiedników, aby wierni mogli bez kłopotu i pośpiechu się wyświadczać. W czasie rekolekcji lub misji spowiedź powinna odbywać się przynajmniej przez dwa dni. Należy zadbać również o to, aby rozpoczynała się ona odpowiednio wcześniej i kończyła przed kazaniem.

438. Synod uwrażliwia spowiedników na sprawę tzw. grzechu pokoleniowego. Ta idea znana jest w pewnych środowiskach charyzmatycznych i wśród uczestników Mszy świętych z modlitwą o uzdrowienie. Wywodzi się ona z religii wschodnich („reinkarnacja grzechu”), choć jest przedstawiana jako zakorzeniona w Biblii. Stanowisko Kościoła, wyrażone m.in. przez św. Jana Pawła II, mówi, że „grzech w znaczeniu prawdziwym i właściwym jest zawsze aktem konkretnej osoby, ponieważ jest aktem wolności poszczególnego człowieka, a nie aktem grupy czy wspólnoty” (Jan Paweł II, *adhortacja apostolska Reconciliatio et paenitentia* z 2.04.1982, n. 16). Jedynym grzechem przekazywanym przez pokolenia jest grzech pierworodny.

439. Z ideą grzechu pokoleniowego łączy się tzw. spowiedź furtkowa. Bazuje ona na założeniu, że grzechy popełnione w przeszłości przez przodków mogą być nadal otwartymi „furtkami” dla złego ducha i należy je zamknąć. W spowiedź tego rodzaju włączana jest czasem modlitwa o uwolnienie, a nawet uroczysty egzorcyzm, w czym przejawia się brak wiary w skuteczność udzielonego rozgrzeszenia. Należy praktykę spowiedzi furtkowej odrzucić i uznać za błędną (Decyzja Konferencji Episkopatu Polski zakazująca tej praktyki z 12.03.2015 r.).

440. Penitent, mający świadomość, że jego dotychczasowe spowiedzi były z jakiegoś powodu nieważne, winien odbyć spowiedź generalną. Jest ona wskazana także w przełomowych momentach życiowej drogi (np. przed wstąpieniem do zgromadzenia zakonnego lub do seminarium duchownego, przed złożeniem ślubów wieczystych, przed święceniami, czy przed zawarciem małżeństwa) i w niebezpieczeństwie śmierci (płynącym z ciężkiej choroby, czekającej operacji lub starości). Poza tym, odbycie spowiedzi generalnej może być – z zachowaniem dobrowolności – zaproponowane penitentowi pragnącemu rozpocząć nowy etap życia duchowego. Nie wolno natomiast przyjmować takiej spowiedzi od osób dręczonych przez skrupuły, egzaltowanych i zwracających się o nią bez należytego powodu.

441. Duszpasterze powinni informować wiernych o możliwościach uzyskiwania odpustów, czyli darowania wobec Boga kary doczesnej za grzechy odpuszczone już w sakramencie pokuty. Mają to czynić szczególnie przy okazji odpustu parafialnego, oktawy uroczystości Wszystkich Świętych i innych nabożeństw, do których taka możliwość jest przywiązana (kan. 992-997). Winni też wyjaśniać i przypominać, że dla uzyskania odpustu zupełnego lub częściowego, należy wzbudzić w sobie intencję uzyskania go, być w stanie łaski uświęcającej, przyjąć Komunię świętą, odmówić modlitwę w intencjach Ojca świętego i posiadać wolę zerwania jakiegokolwiek przywiązania do grzechu. Odpust zupełny można uzyskać tylko jeden raz w ciągu doby, natomiast odpusty częściowe, wiele razy w ciągu każdego dnia. Odpusty można ofiarować za samego siebie albo za zmarłych (*Penitencjaria Apostolska, Dekret dotyczący czwartego wydania „Enchiridion indulgentiarum”*).

E. NAMASZCZENIE CHORYCH

442. Sakrament namaszczenia chorych jest wyrazem troski Chrystusa o tych, którzy się źle mają (Mt 9,12). Umacnia on do walki z pokusami złego ducha, z pokusą zniechęcenia i trwogi przed śmiercią. Daje też pokój i odwagę do przyjęcia i przezwyciężenia trudności związanych ze stanem zdrowia, odnawia ufność i wiarę w Boga, uzdrowia duszę, a także – jeśli taka jest wola Boża – przywraca zdrowie ciała (por. KKK 1520). Przy szafowaniu tego sakramentu należy zachować przepisy Kodeksu Prawa Kanonicznego (kan. 998-1007) oraz wskazania znajdujące się w księdze liturgicznej *Sakramenty chorych. Obrzędy i duszpasterstwo*.

443. Duszpasterze powinni wyjaśniać wiernym znaczenie i wartość sakramentu namaszczenia chorych i przezwycięzać lęk przed jego przyjmowaniem. Nie jest to bowiem sakrament przeznaczony tylko dla osób znajdujących się w ostatecznym niebezpieczeństwie utraty życia (KKK 1514). Mogą go przyjmować osoby ciężko chore, ale też będące w podeszłym wieku, bądź oczekujące na trudną operację. Tego sakramentu można udzielić dzieciom, które osiągnęły taki poziom umysłowy, że ten sakrament może im przynieść pocieszenie. Należy go udzielać wierzącym, którzy stracili przytomność lub używanie rozumu (*Sakramenty chorych*, 18). W razie nawrotu, pogłębienia lub zapadnięcia na nową chorobę można przyjąć sakrament namaszczenia powtórnie (por. kan. 1004 § 2; KKK 1515). Osobom starszym oraz cierpiącym na przewlekłe choroby, można udzielać sakramentu namaszczenia przy okazji dnia chorych, misji parafialnych i rekolekcji (2PSP s. 210).

444. Nie wolno udzielać namaszczenia chorych tym, którzy uparcie trwają w jawnym grzechu ciężkim. W razie wątpliwości – co do powyższych spraw, jak również co do osiągnięcia używania rozumu, ciężkości choroby oraz tego, czy chory jeszcze żyje – należy sakramentu udzielić w sposób zwykły, nie zaś warunkowo. Jeśli zaś nastąpił zgon, sakramentu nie należy udzielać. Zaleca się natomiast, aby kapłan poszedł pomodlić się przy zmarłym razem z jego bliskimi (kan. 1004-1007; *Instrukcja KEP dotycząca posługi chorym i umierającym*, z 7.06.2017, n. 19-28).

445. Duszpasterze winni zachęcać wiernych do noszenia symboli religijnych np. medalika, krzyżyka, umieszczeniu religijnej plakietki na szybie samochodu, które w razie wypadku byłyby znakiem ich wiary i przynależności do Kościoła, a tym samym ułatwiały szafarzowi ewentualne udzielenie sakramentów w niebezpieczeństwie śmierci. Dobrym zwyczajem jest też noszenie przez kierowców kartki z prośbą o wezwanie kapłana w razie poważnego wypadku i zagrożenia życia (*Instrukcja KEP*, n. 14).

446. Namaszczenia chorych udziela ważnie każdy prezbiter i tylko on, wypowiadając konieczne słowa i zachowując porządek oraz sposób wskazany w księgach liturgicznych. W wypadku konieczności wystarczy dokonanie jednego namaszczenia (na czole lub na innej części ciała), któremu towarzyszy wypowiedzenie przepisanej formuły. Zaleca się, aby kapłani podróżujący mieli przy sobie olej chorych, aby w razie konieczności mogli udzielić sakramentu (kan. 1000; 1003).

447. Gorąco zachęca się duszpasterzy do regularnego odwiedzania parafian ciężko i obłożnie chorych oraz słabych z powodu podeszłego wieku, bądź niepełnosprawności. Odwiedziny te mogą mieć miejsce np. w pierwsze piątki miesiąca, ale – jeśli jest taka możliwość – również w niedziele. Duszpasterze powinni pouczyć wiernych, co należy przygotować w mieszkaniu chorego przed taką wizytą. W każdej parafii powinna być prowadzona księga chorych, w której zapisuje się wszystkie odwiedziny oraz udzielone chorym sakramenty.

448. W odwiedzaniu ludzi chorych, duszpasterzy powinny wspierać osoby życia konsekrowanego, w pewnym zakresie także alumni oraz osoby świeckie działające jako wolontariusze, np. w Szkolnych Kołach Caritas, czy w Parafialnych Zespołach Charytatywnych. Takie osoby, odpowiednio przygotowane, powinny chorym zanosić dobre słowo, czytać Pismo Święte i modlić się z nimi, a diakoni i akolici oraz ustanowieni przez Biskupa nadzwyczajni szafarze Komunii świętej, udzielać także Eucharystii. Jeśli odwiedzana osoba

pragnie przyjąć sakrament pokuty i pojednania, mają oni poinformować o tym duszpasterzy (*Instrukcja KEP*, n. 10).

449. Wyjątkową troską duszpasterską proboszcza i wszystkich kapłanów parafialnych powinno być przygotowanie i zaopatrzenie Wiatykiem wiernych znajdujących się w niebezpieczeństwie śmierci (por. kan. 921 § 1; KKK 1524). Wiatyk jest swoistym zwieńczeniem życia chrześcijanina, umacnianego przez Chrystusa łaską sakramentów i „pokarmem na drogę” do wieczności. Kapłan może też udzielić choremu odpustu zupełnego na godzinę śmierci (*Sakramenty chorych* 132).

F. ŚWIECENIA

450. Sakrament święceń ustanowił Chrystus podczas Ostatniej Wieczerzy. Odtąd On, Arcykapłan Nowego Przymierza, powołuje wybranych mężczyzn, którzy mocą święceń udzielonych im w Kościele, zostają włączeni w szeregi kapłaństwa hierarchicznego, czyli służebnego, aby głosili orędzie zbawienia oraz uobecniali działanie Boga poprzez sakramenty. Istnieją trzy stopnie święceń: biskupstwo, prezbiterat i diakonat. Biskupi i prezbiterzy uczestniczą w kapłaństwie Chrystusa, natomiast diakoni otrzymują święcenia „nie dla kapłaństwa, lecz dla posługi” (KK 28n.; kan. 1009; KKK 1554).

451. Prawo kościelne określa wymogi, jakie winien spełniać kandydat do święceń. Nie wystarczy samo pragnienie i subiektywne przekonanie o byciu powołanym (por. KKK 1578). Po studiach filozoficzno-teologicznych i praktyce pastoralnej, do święceń jest dopuszczany ten, kto dobrowolnie o to prosi, przyjmuje związane ze święceniami zobowiązania i – na podstawie przeprowadzonego badania – został uznany przez biskupa za zdatnego.

452. Synod przypomina, że święcenia prezbiteratu są zawsze wielkim świętem w Kościele diecezjalnym. Zachęca księży, aby ich udział w tym święcie był okazją do dziękczynienia za nowych kapłanów, jak również za własne święcenia. Msza święta prymicyjna, przeżywana uroczyście we wspólnocie parafialnej, powinna być radosnym dziękczynieniem Panu Bogu za dar kapłaństwa. Ma ona mieć także charakter ewangelizacyjny i powołaniowy, zachęcać młodych ludzi do otwarcia się na głos powołania Bożego i pobudzać do modlitwy o nowych robotników winnicy Pańskiej (2PSP s. 210). Należy zadbać o to, aby przyjęcie prymicyjne przebiegało w atmosferze radości, jednak było wolne od elementów świeckiej zabawy.

453. Należy pracować nad utrzymaniem autorytetu i szacunku, jakim cieszą się osoby duchowne w Diecezji Siedleckiej. Wynika on przede wszystkim

z motywów teologicznych, ale również z istnienia licznych przykładów gorliwego zaangażowania duszpasterzy w sprawy Boże oraz ich otwarcia na ludzi. Jest wskazane, aby kapłani uroczyście przeżywali swoje jubileusze kapłańskie, stwarzając przez to okazje do dziękczynienia za dar powołania i uwrażliwiając wiernych na potrzebę modlitwy w intencji osób powołanych do służby Bożej oraz w intencji nowych powołań. Trzeba też z troską pracować nad eliminowaniem przyczyn, które wspomniany szacunek i autorytet mogą nadszarpnąć.

G. MAŁŻEŃSTWO

454. Mężczyzna i kobieta poprzez przymierze małżeńskie tworzą ze sobą wspólnotę całego życia, skierowaną ze swej natury do dobra małżonków oraz zrodzenia i wychowania potomstwa. To przymierze małżeńskie zostało przez Chrystusa podniesione do godności sakramentu i uczynione obrazem Jego miłości do Kościoła (kan. 1055; KKK 1601). Źródłem wspólnoty dwojga ludzi jest miłość małżeńska, która prowadzi małżonków do dobrowolnego oddania się sobie nawzajem (por. KDK 49; AL 71-73). Istotne przymioty małżeństwa to jedność i nierozzerwalność (kan. 1056). Małżeństwo stwarza – wyrażona zgodnie z prawem Kościoła – zgoda stron, której nie może uzupełnić żadna ludzka władza (kan. 1057 § 1).

455. Rodzina ma kluczowe znaczenie dla przyszłości świata i Kościoła. Dlatego należy dołożyć wszelkich starań, aby w dzisiejszym świecie promować życie małżeńskie i rodzinne. W tym celu duszpasterze, katecheci, ale także możliwe szerokie kręgi wiernych, powinni systematycznie zaznajamiać się z aktualnymi dokumentami Kościoła na temat małżeństwa i rodziny oraz obrony życia ludzkiego, aby jak najskuteczniej służyć budowaniu jedności i trwałości przymierza małżeńskiego, razem z Chrystusem, dawcą wszelkich łask (por. AL 202).

456. Działania związane z promocją rodziny, przygotowaniem do zawarcia małżeństwa i pomocą w rozwiązywaniu małżeńskich trudności, koordynuje w Diecezji Siedleckiej Wydział Duszpasterstwa Rodzin. Aby narzeczeni dobrze przygotowali się do zawarcia małżeństwa, mają obowiązek odbyć cykl spotkań, według wskazań zawartych w *Instrukcji Biskupa Siedleckiego o przygotowaniu do małżeństwa i życia rodzinnego (Aneks nr 8)*, wydanej w oparciu o dyspozycje *Instrukcji KEP o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele Katolickim, Instrukcji KEP dotyczącej małżeństwa konkordatowego i innych dokumentów prawnych oraz pastoralnych*.

457. Synod przypomina, że narzeczeni, którzy jeszcze nie przyjęli sakramentu bierzmowania, powinni go przyjąć przed zawarciem małżeństwa, o ile jest to możliwe bez poważnej niedogodności. Ponadto, aby owocnie mogli przeżyć zaślubiny i podjąć nowe zadania, powinni odbyć sakramentalną spowiedź i przystąpić do Komunii świętej (kan. 1065). Narzeczeni, którzy żyją już ze sobą w związku niesakramentalnym, mogą przystąpić do spowiedzi świętej bezpośrednio przed zawarciem małżeństwa.

458. Na sześć miesięcy przed planowaną datą ślubu, narzeczeni zobowiązani są zgłosić się do parafii, gdzie ma być zawarte małżeństwo (kan. 1115), w celu rozpoczęcia bezpośredniego przygotowania. Ma ono być przeprowadzone zgodnie z *Instrukcją Biskupa Siedleckiego o przygotowaniu do małżeństwa i życia rodzinnego (Aneks nr 8)*. Na pierwszym spotkaniu w kancelarii parafialnej duszpasterz winien poinformować narzeczonych o całym przebiegu przygotowania, potrzebnych dokumentach oraz terminach i miejscu spotkań.

459. Bardzo ważnym elementem bezpośredniego przygotowania do małżeństwa jest wysłuchanie dziesięciu specjalnych katechez dla narzeczonych i uczestnictwo w dniu skupienia. Istnieje możliwość odbycia tych katechez w parafiach, ośrodkach dekanalnych, akademickich lub w domach rekolekcyjnych, których działalność jest zaakceptowana przez Biskupa Siedleckiego. Dopuszcza się również nadzwyczajną formę przygotowania bezpośredniego, gdzie cykl katechez skumulowany jest w obrębie dwóch weekendów. W przypadku obu form przygotowania, narzeczeni mają ponadto obowiązek odbyć trzy spotkania w Poradni Życia Rodzinnego.

460. W trakcie rozmów kanonicznych duszpasterz ma się upewnić, że nic nie stoi na przeszkodzie do ważnego i godziwego zawarcia małżeństwa (kan. 1066). Jeśli to możliwe, to już podczas pierwszego spotkania z narzeczonymi, powinien dowiedzieć się, czy nie trzeba wcześniej uzyskać zezwolenia, dyspensy albo uchylecia klauzuli sądowej, w razie gdyby jedna ze stron lub obie posiadały wyrok Sądu Biskupiego stwierdzający nieważność ich wcześniejszego małżeństwa (*Wykaz dyspens i zezwoleń w sprawach małżeńskich – Aneks nr 42*).

461. Należy podkreślić, że duszpasterz przeprowadzając rozmowy kanoniczne z narzeczonymi winien czynić to z należytą kulturą i prawdziwą troską duszpasterską, nie ograniczając się do formalnego tylko wypełnienia protokołu przedślubnego. Przed zadawaniem pytań ma odebrać od narzeczonych przewidzianą przysięgę, nadając jej formę aktu religijnego (z księgą Pisma św. i krucyfiksem). W razie odmowy złożenia przysięgi, winien to odnotować w protokole. Po spisaniu danych personalnych, następne pytania winien zadawać osobno

każdemu z narzeczonych i przy odpowiedziach unikać lakonicznej formy „tak” lub „nie”. Gdyby w trakcie rozmowy wynikła jakaś sprawa wykraczająca poza pytania protokołu, trzeba ją zapisać na marginesie lub sporządzić odrębną notatkę, która będzie stanowiła integralny element protokołu. W razie wątpliwości, należy zwrócić się do Kurii Diecezjalnej Siedleckiej o rozstrzygnięcie.

462. Zgodnie z tradycją, często małżeństwo zawierane jest w parafii narzeczonej. Prawo kodeksowe mówi jednak, że miejscem uprawnionym jest parafia, w której przynajmniej jedna ze stron ma stałe, tymczasowe lub miesięczne zamieszkanie (kan. 1115). Jeśli przemawia za tym racjonalna przyczyna, małżeństwo może być zawarte w innej parafii, a proboszcz, który przeprowadził kanoniczne badanie narzeczonych wydaje licencję proboszczowi parafii zaślubin. W uzasadnionych przypadkach, na prośbę narzeczonych, można pozwolić nie tylko na zawarcie małżeństwa w innej parafii, ale również na przeprowadzenie w niej dochodzenia przedślubnego.

463. Miejscem zawarcia małżeństwa między katolikami, a także między stroną katolicką i ochrzczoną niekatolicką, jest kościół parafialny. W innym kościele lub kaplicy małżeństwo może być zawarte za zezwoleniem ordynariusza miejsca lub proboszcza (kan. 1118 § 1). Wyjątkowo, ordynariusz miejsca może zezwolić na zawarcie poza miejscem świętym. Prośby o to mają być jednak rozstrzygane indywidualnie, a zezwolenie wydawane ze szczególnie ważnych przyczyn. Należy też podkreślić, że może być brane pod uwagę wyłącznie miejsce godne i odpowiednie (np. na trasie pieszej pielgrzymki na Jasną Górę), natomiast odrzuca się miejsca, za wyborem których przemawiają względy komercyjne, ekstrawagancja, próżność, bądź naśladowanie zwyczajów obcych tradycji katolickiej (zob. *Stanowisko biskupów polskich w sprawie małżeństwa katolickiego zawieranego poza miejscem świętym* z 16.04.2016 r.)

464. W przypadku, gdy rozmowa kanoniczna oraz przygotowanie do zawarcia małżeństwa zostały przeprowadzone za granicą, konieczne jest *nihil obstat* ordynariusza miejsca na pobłogosławienie małżeństwa na terenie Diecezji Siedleckiej. Gdy więc narzeczeni anonsują wolę zawarcia małżeństwa w danej parafii, proboszcz winien ich poinformować, że co najmniej na miesiąc przed zawarciem, ma być przesłany z zagranicy do Kurii Diecezjalnej Siedleckiej protokół przedślubny (lub licencja) wraz z załącznikami, celem weryfikacji i ewentualnego wyjaśnienia wątpliwości.

465. Małżeństwo wiernych Kościoła katolickiego winno mieć także skutki cywilne. Mogą one być zapewnione, gdy przy zawarciu małżeństwa kanonicznego zostaną dopełnione warunki określone w Konkordacie (art. 10; por.

Konferencja Episkopatu Polski, *Instrukcja dla duszpasterzy dotycząca małżeństwa konkordatowego* z 12.11.1998). Wierni mają obowiązek korzystać z możliwości zawierania małżeństwa konkordatowego. Jeśli zaś nie chcą, muszą uzyskać zezwolenie ordynariusza miejsca, które jest udzielane tylko wyjątkowo i z ważnych przyczyn. Zwracając się zatem z taką prośbą, duszpasterze winni podać przyczyny, dla których narzeczeni nie chcą, aby ich małżeństwo wywierało skutki cywilne i załączyć podpisane przez nich oświadczenie. W oświadczeniu zaś winno znajdować się stwierdzenie, że wiedzą oni o konsekwencjach swojej decyzji i mają wolę dopełnienia formalności cywilnych po ustaniu obecnych przyczyn. Synod przypomina duszpasterzom o konieczności terminowego przekazywania zaświadczeń do właściwego Urzędu Stanu Cywilnego, celem sporządzenia tam aktu małżeństwa.

466. Do ważności małżeństwa konieczne jest zastosowanie formy kanonicznej (kan. 1108). W małżeństwie katolika z niekatolikiem należącym do Kościoła wschodniego, zachowanie formy kanonicznej wymagane jest jednak tylko do godziwości, a zawarte nawet bez dyspensy przed szafarzem tego Kościoła, jest ważne. W przypadku innych małżeństw mieszanych, mogą one być zawarte ważne przed szafarzem niekatolickiej Wspólnoty kościelnej jedynie po uzyskaniu dyspensy od formy kanonicznej lub też w przypadkach, które uzasadniają zastosowanie formy nadzwyczajnej. Wtedy jednak szafarz ów występuje w charakterze urzędnika cywilnego. Trzeba ponadto zaznaczyć, że zakazane jest stosowanie niekatolickiego obrzędu zawarcia przed lub po zawarciu kanonicznym, jak również dopuszczenie takiego religijnego obrzędu, w którym asystuje równocześnie szafarz katolicki i niekatolicki (por. kan. 1127 § 3; DyrE 156).

467. Sakrament małżeństwa między dwojgiem wierzących katolików należy zawierać w czasie Mszy świętej dla podkreślenia związku sakramentu z tajemnicą paschalną Chrystusa. Jest zatem stosowne, aby małżonkowie swoją zgodę na wzajemne oddanie się sobie, przypieczętowali zjednoczeniem z Ofiarą Chrystusa za Kościół, uobecnioną w Eucharystii (por. KL 61; KK 6; KKK 1621). W czasie zaślubin mogą oni przyjąć Komunię świętą pod dwiema postaciami. Należy też pamiętać, że muzyka i śpiewy wykonywane podczas ceremonii muszą mieć charakter liturgiczny. Duszpasterze winni zachęcać narzeczonych do skromnego stroju, prostoty w dekoracji świątyni oraz korzystania z usług fotografów i kamerzystów, którzy ukończyli odpowiedni kurs filmowania podczas uroczystości kościelnych.

468. Duszpasterze przeprowadzający przygotowanie do małżeństwa zobowiązani są odważnie i jasno przypomnieć wiernym mającym zawrzeć małżeństwo z osobą innego wyznania chrześcijańskiego, a tym bardziej innej religii lub

ateistą, iż doskonała jedność osób oraz wspólnota życia, które są celami małżeństwa, najlepiej zostają zabezpieczone wówczas, gdy oboje z małżonków wyznają tę samą wiarę i należą do jednego Kościoła. Małżeństwa mieszane niosą zaś ze sobą zagrożenie naruszenia wierności małżonków wobec własnego Kościoła, a nawet utraty wiary. Brak jedności w wierze może również prowadzić do zaburzenia harmonii pożycia małżeńskiego, rodzić trudności w wychowaniu dzieci i ogólnym rozwoju religijności w rodzinie (por. DyrE 144). To pouczenie musi być jednak wolne od prozelityzmu i musi szanować wolność sumienia każdego człowieka, która wyklucza jakąkolwiek formę przymusu.

469. Duszpasterze przy zawieraniu małżeństw mieszanych powinni wykazać się wielką troską o właściwe ich przygotowanie. Jeśli jedna ze stron jest ochrzczona, ale przynależy do wspólnoty nie mającej pełnej łączności z Kościołem katolickim, należy na zawarcie małżeństwa uzyskać zezwolenie ordynariusza miejsca. W wypadku różnicy religii lub braku chrztu jednej ze stron, wymagana jest dyspensa od przeszkody. W prośbie o zezwolenie lub dyspensę, trzeba wymienić racje, dla których ma być udzielona oraz własnoręcznie podpisane przez narzeczonych rękojmie (kan. 1124-1125).

470. Duszpasterze winni pamiętać, że Kościół katolicki uznaje za nierozterwalne małżeństwo ważne zawarte przez katolika i osobę wyznania prawosławnego, ale również zawarte przez dwoje prawosławnych przed prawosławnym szafarzem, nawet wówczas, gdy przez władzę Kościoła prawosławnego zostało rozwiązane.

471. Małżeństwa mieszane z racji na problem Komunii świętej współmałżonka niekatolika i innych uczestników ceremonii, winny być z zasady sprawowane poza Mszą świętą. Dotyczy to zarówno małżeństw z niekatolikiem ochrzczonym, nieochrzczonym, jak i osobą, która wystąpiła z Kościoła katolickiego, bądź deklaruje się jako niewierząca. Biskup Siedlecki dla słusznej przyczyny może jednak zezwolić na zawarcie w trakcie Mszy świętej (DyrE 159, *Ordo celebrandi matrimonium* z 1991, n. 8), szczególnie gdy chodzi o małżeństwo z osobą wyznania prawosławnego lub mariawitą.

472. Zawarcie małżeństwa może nastąpić w każdym czasie, nie w każdym czasie jednak można urządzać wesela, które zwykle mają miejsce po zaślubinach. Niekiedy pojawiają się prośby o ustalenie terminu zawarcia małżeństwa w piątek lub w okresie Wielkiego Postu, a więc w dni pokutne. Duszpasterze winni wyjaśniać nupturientom, że te dni mają szczególny charakter, a ponadto byłoby to sprzeczne z panującym i ugruntowanym na terenie Diecezji Siedleckiej zwyczajem. Gdyby mimo to, w nadzwyczajnych przypadkach, ktoś taką wolę

wyrażał, na ślub w piątek lub w Wielkim Poście, musiałby uzyskać zgodę Biskupa Siedleckiego.

473. Jeśli nupturientom oraz ich rodzinom droga jest idea trzeźwości i walki z uzależnieniami, usilnie zachęca się ich do zorganizowania wesela bezalkoholowego (2PSP s. 43). W takim przypadku duszpasterz winien powiadomić Biskupa Siedleckiego, który z tej racji udzieli nowożeńcom specjalnego błogosławieństwa.

Część II

INNE CZYNNOŚCI LITURGICZNE

A. SAKRAMENTALIA

474. Obok sakramentów świętych, czynnościami liturgicznymi, które sprawuje Kościół są sakramentalia, mające związek z misterium zbawczym Chrystusa. Sakramentalia „są to znaki święte, ustanowione przez Kościół, które z pewnym podobieństwem do sakramentów oznaczają skutki duchowe, a osiągają je przez modlitwę Kościoła” (KL 60; por. kan. 1166). Nie udzielają wprowadzić łaski Ducha Świętego, ale dzięki modlitwie Kościoła (*ex opere operantis Ecclesiae*) uzdalniają do jej przyjęcia w sakramentach i do owocnej z nią współpracy (por. KKK 1670).

Błogosławieństwa

475. Błogosławieństwa stanowią najliczniejszą grupę sakramentaliów. Błogosławienie to „mówienie dobrze”, czyli otwieranie się na Boga i okazywanie życzliwości wobec ludzi, to narzędzie w tworzeniu pięknej duchowej kultury w świecie, gdzie panuje dotkliwy deficyt miłości i gdzie nieprzyjazne nastawienie do bliźnich niekiedy przybiera nawet formę złorzeczeń. Błogosławi się ludzi oraz rzeczy i miejsca związane ze sprawowaniem liturgii i codzienną aktywnością człowieka. Rzeczy pobłogosławione nie zyskują żadnych szczególnych właściwości czy cech sakralnych, ale przypominają o Bogu i zachęcają do życia zgodnego z Jego wolą. Sposób celebrowania błogosławieństw określa księga liturgiczna *Obrzędy błogosławieństw dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*.

476. W polską kulturę liturgiczną są mocno wrośnięte: błogosławieństwo kredy i kadzidła w uroczystość Objawienia Pańskiego, mieszkań podczas wizyty duszpasterskiej w okresie Bożego Narodzenia, popiołu w Środę Popielcową,

pokarmów na stół wigilijny w Wielką Sobotę, ziół i kwiatów w uroczystość Wniebowzięcia NMP, ziarna w święto Narodzenia NMP, pól w okresie wiosennym, błogosławienie kierowców i samochodów we wspomnienie św. Krzysztofa. Należy także błogosławić przedmioty używane w kulcie liturgicznym, bądź związane z pobożnością prywatną.

477. Szafarzami sakramentaliów są zasadniczo duchowni, jednak pewne błogosławieństwa mogą być udzielane również przez wiernych świeckich, uczestniczących w kapłaństwie wspólnym (por. kan. 1168; KKK 1669). Godne zalecenia jest błogosławienie dzieci przez rodziców w związku z różnymi wydarzeniami życia rodzinnego (zwłaszcza prymicjanta i pary ślubnej) oraz siebie nawzajem przez małżonków. Świeccy nie mogą używać formuł i gestów zastrzeżonych dla duchownych, tym niemniej udzielane przez nich błogosławieństwa mają dużą wartość i zwyczaje związane z ich udzielaniem należy pielęgnować i rozwijać.

478. Błogosławieństwa powinny być udzielane zwłaszcza katolikom, ale – jeśli nie ma wyraźnego zakazu Kościoła – także niekatolikom oraz katechumenom (kan. 1170; DyrE 121). Dostępu do błogosławieństw nie tracą ukarani ekskomuniką lub interdyktem (por. kan. 1331 § 1, 2°; 1332) oraz ci, którzy utrzymują więź z Kościołem, choć nie mogą przyjmować sakramentów, np. z racji pozostawania w związku niekanonicznym.

479. Synod przypomina o obowiązku otaczania czcią rzeczy pobłogosławionych (kan. 1171). Pobłogosławione różańce, medaliki, obrazy Chrystusa, Matki Najświętszej, świętych, modlitewniki, winny być używane zgodnie z przeznaczeniem i traktowane z nabożnym szacunkiem. Za ich umyślne bezczeszczenie przewidziana jest sankcja karna (por. kan. 1376). Jeśli zaś jakaś rzecz pobłogosławiona ulegnie uszkodzeniu i przestaje nadawać się do użytku, a nie przedstawia wartości muzealnej, może być w godny sposób zniszczona, najlepiej – jak nakazuje tradycja – poprzez spalenie.

480. Obrzęd błogosławieństwa stosuje się przeznaczając cmentarze na miejsca grzebania zmarłych (kan. 1205; 1240 § 2). Troska o porządek na cmentarzach jest świadectwem wiary w świętych obcowanie. Takim świadectwem są też właściwe napisy i symbole umieszczane na nagrobkach oraz treści nekrologów. Winny one być inspirowane prawdą, że Chrystus jest Zmartwychwstaniem naszym, a życie człowieka wierzącego przez śmierć tylko „zmienia się, ale się nie kończy” (*Prefacja za zmarłych* n. 86).

481. Na początku budowy nowego kościoła należy dokonać obrzędu błogosławieństwa placu na którym ma być wzniesiony, błogosławieństwa kamienia węgielnego i obrzędu jego położenia. Plac budowy powinien być oznaczony,

aby możliwe było jego obejście, a w miejscu przyszłego ołtarza, zatknięty drewniany krzyż. Te obrzędy odprawia się według księgi liturgicznej *Obrzędy poświęcenia kościoła i ołtarza*, Katowice 2012.

Poświęcenia

482. Obrzęd poświęcenia dotyczy kościoła i ołtarza. Oznacza uroczyste przeznaczenie ich do użytku liturgicznego. Ryt poświęcenia obejmuje m. in. namaszczenie ścian świątyni i mensy ołtarzowej olejem krzyżma świętego. Sposób sprawowania tego sakramentalu określa księga liturgiczna *Obrzędy poświęcenia kościoła i ołtarza*.

483. Z poświęceniem kościoła wiąże się nadanie mu tytułu, który nie może być później zmieniony (kan. 1218). W tej sprawie należy stosować się do obowiązujących przepisów liturgicznych, mówiących, że „tytułem kościoła może być: Trójca Święta, Pan nasz Jezus Chrystus (pod wezwaniem tajemnicy z Jego życia lub imienia już wprowadzonego do liturgii), Duch Święty, Najświętsza Maryja Panna (pod jakimś wezwaniem już przyjętym w liturgii), święci Aniołowie, święty umieszczony w Martyrologium Rzymskim lub w prawnie zatwierdzonym Dodatku. Nie może natomiast być nim Błogosławiony bez specjalnego indultu Stolicy Apostolskiej. Tytuł kościoła powinien być tylko jeden, z wyjątkiem tych Świętych, którzy razem są umieszczeni w kalendarzu” (*Obrzędy poświęcenia...*, s. 27).

484. Synod przypomina, że poświęcenie kościoła jest zarezerwowane Biskupowi Siedleckiemu (kan. 1207). Może on jednak do tego delegować biskupa pomocniczego lub innego prezbitera. Poświęcenia dokonuje się w ramach Mszy świętej. Trzeba zadbać o liczne uczestnictwo wiernych. Najbardziej odpowiednim dniem na poświęcenie kościoła jest – o ile przepisy liturgiczne na to pozwalają – niedziela. Odtąd dzień poświęcenia ma w danym kościele rangę uroczystości (por. *Obrzędy poświęcenia...*, s. 28).

Konsekracje

485. Obrzęd konsekracji dotyczy osób. Taki charakter ma profesja rad ewangelicznych w zakonach i instytucjach świeckich oraz konsekracja dziewic (kan. 604). Sposób celebracji tego sakramentalu odnośnie do osób zakonnych i członków instytucji świeckich określa księga liturgiczna *Obrzędy profesji zakonnej*, a odnośnie do dziewic *Obrzęd konsekracji dziewic*. Konsekracja mniszek winna odbyć się w kościele klasztorным, natomiast dziewic żyjących w świecie, w kościele katedralnym. W odniesieniu do wdów i wdowców stosuje się obrzęd błogosławieństwa.

Egzorcyzm

486. Egzorcyzm jest formą modlitwy błagalnej Kościoła, aby jakaś osoba lub przedmiot były strzeżone przez Opatrzność Bożą od szatańskiego zniewolenia. Odwołujemy się w tej modlitwie do mocy Chrystusa, który pokonał szatana przez śmierć na krzyżu i chwalebne zmartwychwstanie (por. Hbr 2, 14). On też zapowiedział: „w imię moje złe duchy będą wyrzucać” (Mk 16, 17).

487. Należy pamiętać, że „w walce ze złym duchem stosuje się egzorcyzm większy, czyli uroczysty, modlitwę z egzorcyzmem podczas chrztu dzieci, egzorcyzm mniejszy podczas skrutyniów, egzorcyzm nad przedmiotami i miejscami oraz modlitwę o ochronę przed wpływem złego ducha” (*Wskazania KEP dla kapłanów pełniących posługę egzorcysty* z 9-10.06.2015, n. 4).

488. Modlitwa o ochronę przed wpływem złego ducha, czyli egzorcyzm mniejszy, ma charakter błagalny i wstawienniczy. Może być odmawiana przez każdego chrześcijanina w intencji osób nękanych przez szatana i doznających pokus szatańskich. Taki charakter ma m. in. modlitwa „Ojcie nasz”, „Pod Twoją obronę”, czy „Święty Michale Archaniele”.

489. Egzorcyzm uroczysty lub większy, jest czynnością liturgiczną sprawowaną nad ludźmi opętanymi, czyli zniewolonymi przez szatana. Sposób sprawowania tego sakramentalu określa księga liturgiczna *Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne*. Wykonuje go tylko Biskup Siedlecki lub z jego upoważnienia egzorcysta (por. kan. 1172), gdy nabierze moralnego przekonania, że osoba jest naprawdę opętana przez diabła. Rozpoznanie wymaga wiedzy i roztropności, dlatego egzorcysta powinien korzystać z pomocy osób biegłych w dziedzinie duchowości, psychologii i psychiatrii.

490. Oznakami opętania są m.in.: wypowiedanie słów w nieznanym sobie języku, wyjawianie spraw dalekich i ukrytych, demonstrowanie siły nieproporcjonalnej do wieku albo przekraczającej naturalne ludzkie możliwości, a zwłaszcza okazywanie gwałtownej nienawiści do Boga, do Najświętszego Imienia Jezusa, Najświętszej Maryi Panny i Świętych, do Kościoła, do słowa Bożego, do przedmiotów sakralnych, obrzędów, zwłaszcza sakramentalnych, i do świętych obrazów (por. *Egzorcyzmy...*, Wstęp 16).

491. Egzorcysta winien mieć zapewnione wsparcie wiernych, którzy podejmą usilną modlitwę za dręczoną osobą, czy to prywatnie, czy w sposób przewidziany w obrzędzie, z tym, że stosowanie formuły egzorcyzmu jest zastrzeżone dla upoważnionego kapłana (por. *Wskazania KEP dla kapłanów*, 40n.).

492. Synod przypomina, że modlitwy egzorcyzmu, zawarte w *Rituale Romanum*, powinny być oddzielone od nabożeństw w intencji uzdrowienia i że zabrania się bezwzględnie włączania ich w celebrację Mszy świętej, sakramentów, czy liturgii godzin (por. Kongregacja Nauki Wiary, *Instrukcja na temat modlitwy w celu osiągnięcia uzdrowienia od Boga* z 14.09.2000, *Normy dyscyplinarne*, art. 8 § 2-3).

B. LITURGIA GODZIN

493. Liturgia godzin jest publiczną modlitwą Kościoła, uświęcającą czas. Stanowi formę uobecniania misterium śmierci i zmartwychwstania Chrystusa, które dokonuje się mocą słowa Bożego, wybrzmiewającego w psalmach i w czytaniach biblijnych. Pierwszeństwo należy się wspólnotowemu sprawowaniu liturgii godzin, choć niezależnie od tego, czy jest ona odprowadzana wspólnotowo, czy indywidualnie, zawsze jej istotą pozostaje dialog człowieka z Bogiem (por. kan. 1173).

494. Synod przypomina, że wszyscy duchowni, a także osoby życia konsekrowanego zgodnie ze swoimi konstytucjami, są moralnie zobowiązani do całkowitej i codziennej celebracji lub recytacji poszczególnych godzin w odpowiednim czasie (kan. 276 § 2, 3°; 1174n.; por. VD 62). Niedopełnienie tego obowiązku może być usprawiedliwione tylko poważnymi racjami, takimi, jak słabe zdrowie, pełnienie dzieł miłosierdzia, wyczerpanie intensywną posługą duszpasterską, czy wielogodzinna posługa w konfesjonale. Opuszczenie oficjum z powodu lenistwa lub niekoniecznego odpoczynku pociąga za sobą winę moralną.

495. Racją usprawiedliwiającą nieodmówienia jutrzni bądź nieszporów może być tylko przyczyna większej wagi, ponieważ te godziny liturgiczne są „głównymi częściami codziennego oficjum” (KL 89). Jeśli ktoś nie mógł odmówić jutrzni w godzinach porannych jest zobowiązany uczynić to wówczas, gdy będzie mógł. Podobnie jest z nieszporami. Przeszkoda związana z „odpowiednią porą dnia” nie jest przyczyną usprawiedliwiającą nieodmówienie jutrzni bądź nieszporów. Wtedy należy po hymnie odpowiedniej godziny odmówić psalmodię godziny opuszczonej i zakończyć jednym krótkim czytaniem i modlitwą końcową (por. Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Odpowiedzi na pytania dotyczące obowiązku odmawiania Liturgii Godzin* z 15.11.2000).

496. Z powodu choroby, bądź podeszłego wieku, ordynariusz może częściowo lub całkowicie zamienić kapłanowi obowiązek odmawiania liturgii godzin, na inną czynność liturgiczną, np. odmówienie różańca (por. KL 97).

497. Do uczestnictwa w liturgii godzin zachęcani są także wierni świeccy (kan. 1174 § 2). Mogą tę modlitwę praktykować indywidualnie, a także wspólnotowo, szczególnie wówczas, gdy gromadzą się razem w imię Jezusa. Synod zachęca, aby w niedziele – o ile to możliwe – w parafiach celebrować nieszpory jako oddzielną liturgię. Można je także łączyć ze Mszą świętą. Wtedy jako pieśń na wejście śpiewa się hymn, albo jako hymn wykonuje się odpowiednią pieśń. Po znaku krzyża i pozdrowieniu oraz komentarzu wstępnym wykonuje się psalmodię. Po niej następuje, zgodnie z prawem liturgicznym, hymn „Chwała na wysokości”, kolekta oraz niedzielna liturgia słowa. W modlitwie wiernych można wykorzystać prośby z nieszporów. Kantyk „Wielbi dusza moja Pana” śpiewa się po zakończeniu obrzędów komunijnych.

498. W Wielki Piątek i w Wielką Sobotę zaleca się wspólnotową celebrację godziny czytań i jutrzni. Wierni przez pobożne rozważanie, w świetle słowa Bożego, męki, śmierci i pogrzebu Chrystusa, przeżyją owocnie i z radością misterium Jego zmartwychwstania.

C. POGRZEB KOŚCIELNY

499. Jest to obrzęd liturgiczny, w którym Kościół wyprasza duchową pomoc zmarłym, okazuje szacunek ich ciałom i niesie pociechę żywym (por. kan. 1176 § 2). Wyznaje przy tym wiarę w ciał zmartwychwstanie i życie wieczne. Pogrzeb ma być sprawowany według księgi liturgicznej *Obrzędy pogrzebu dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*.

500. Synod zachęca, aby Mszę świętą pogrzebową łączyć z odpowiednią godziną liturgii godzin, jutrznią lub nieszporami, dbając aby teksty były dostępne uczestnikom pogrzebu. Duszpasterze kierujący liturgią pogrzebową winni zaś zadbać, aby zwyczajowe mowy pożegnalne były dobrze przygotowane, zwięzłe i nie nazbyt liczne.

501. Należy podkreślać, że pierwszeństwo ma pobożny zwyczaj grzebania ciał (por. Kongregacja Nauki Wiary *Instrukcja o pochówku ciał zmarłych oraz przechowywaniu prochów w przypadku kremacji* z 15.08.2016, n. 3n.). Dozwolona jest również kremacja, chyba, że byłaby podjęta z motywów antychrześcijańskich (por. kan. 1176 § 3). W przypadku planowanej kremacji, obrzędy pogrzebowe ze Mszą świętą i z ostatnim pożegnaniem, powinny być celebrowane przed jej dokonaniem. Po kremacji zaś sprawuje się jedynie obrzęd związany ze złożeniem urny w grobie (por. *Obrzędy pogrzebu...Dodatek*). Racje duszpasterskie lub inne ważne powody, mogą uzasadniać sprawowanie obrzędów pogrzebowych nad urną. Wówczas podczas celebracji Eucharystii, połączonej

z ostatnim pożegnaniem, urnę umieszcza się przed prezbiterium na stoliku nakrytym fioletowym kirem obok zapalonego paschału.

502. Skremowane prochy zmarłych winny być złożone z miejsca świętym (na cmentarzu lub – z zachowaniem właściwych norm – w kościele). Zakazane jest natomiast przechowywanie ich w miejscu zamieszkania, rozrzucanie nad ziemią lub wodą oraz przerabianie na pamiątki lub biżuterię (por. *Instrukcja o pochówku...*, n. 6n.)

503. Pogrzeb dzieci, które zmarły przed chrztem, a które rodzice zamierzali ochrzcić, odbywa się w formie pełnego obrzędu. W zależności od sytuacji można sprawować dwie stacje, w kościele i na cmentarzu. Obrzędy pogrzebu dziecka nieochrzczonego zawarte są w księdze liturgicznej *Obrzędy pogrzebu dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*. Mimo, iż prawo kodeksowe każe zwracać się w takich przypadkach o zezwolenie ordynariusza miejsca (kan. 1183 § 2), to jednak nie jest to wymagane, ponieważ istnieje na to ogólna zgoda Konferencji Episkopatu Polski. Do ordynariusza należy zaś zwracać się tylko w razie wątpliwości.

504. Również zwłoki embrionów i płodów ludzkich zasługują na szacunek, tak, jak zwłoki innych istot ludzkich (por. Kongregacja Nauki Wiary, instrukcja *Donum vitae*, I 4). Ich pogrzebanie nie jest tzw. „pokropkiem”, ale liturgicznym obrzędem pogrzebowym.

505. Pogrzeb dzieci utraconych urządza się na prośbę ich rodziców (lub przynajmniej matki), jako że ta prośba pozwala domniemywać zamiar ochrzczenia dzieci po urodzeniu. Takie domniemanie nie istnieje w przypadku dobrowolnie przeprowadzonej aborcji. Nie należy odmawiać pochówku dlatego, że rodzice nie są małżeństwem sakramentalnym lub nie są związani z życiem parafii. Zaistniała sytuacja jest dobrą okazją, aby wykorzystać duszpastersko kontakt z takimi rodzicami (kan. 1183 § 2).

506. Podczas pogrzebu dzieci utraconych, podobnie, jak w przypadku dzieci zmarłych przed chrztem, celebrowa się Mszę świętą w kolorze białym, wg formularza „Msza w czasie pogrzebu dziecka nieochrzczonego” (MR s. 241). Jest to nade wszystko modlitwa za rodziców, aby doznali pociechy płynącej z wiary po przedwczesnej utracie dziecka.

507. Synod zachęca do organizowania, w określonych terminach, zbiorowych pogrzebów dzieci utraconych. Proboszczowie parafii, na terenie których znajdują się szpitale oraz posługujący w nich kapelani, winni duszpastersko oddziaływać i organizacyjnie pomagać, aby takie pogrzeby się odbywały. Oprócz

racji wspomnianych wyżej, ma to też znaczenie dla umocnienia przekonania o świętości każdego ludzkiego życia od chwili poczęcia.

508. Uroczystość pogrzebowa winna odbyć się w kościele parafialnym zmarłego. Gdy jednak on sam za życia, lub ci, do których należy troska o zorganizowanie pogrzebu, wybiorą inny kościół, mogą to uczynić za zgodą kapłana nim zarządzającego i po powiadomieniu własnego proboszcza (kan. 1177 § 1n.).

509. W kwestii pozbawienia pogrzebu kościelnego należy stosować przepisy Kodeksu Prawa Kanonicznego (kan. 1184 § 1). W praktyce duszpasterskiej może się okazać niełatwe kwalifikowanie osób do kategorii „jawnych grzeszników”, którym należy odmówić pogrzebu. Wśród ważnych znaków są składane za życia deklaracje (np. wyrażanie woli, aby przyszły pogrzeb nie był sprawowany w rycie religijnym), ewidentna, powszechnie znana i prezentowana do śmierci obiektywna sprzeczność postawy życiowej z wymogami wiary i moralnością chrześcijańską oraz zachodzenie niebezpieczeństwa wywołania zgorznienia wśród wiernych w razie odprawienia pogrzebu kościelnego takiej osoby. Wszelkie znaki pokuty okazane przed śmiercią są jednak podstawą do przyznania pogrzebu (por. *Instrukcja liturgiczno-duszpasterska Episkopatu Polski o pogrzebie i modlitwach za zmarłych* z 05.05.1978, n. 14).

510. W zasadzie nie należy pozbawiać pogrzebu kościelnego osób, które wprowadziły nieregularną sytuację małżeńską, ale utrzymywały więź z Kościołem i dobrze wychowały swoje dzieci itp. (por. AL 297n.). Oceniając sytuację trzeba jednak brać pod uwagę różne elementy, między innymi to, czy konkubinaty zmarłego wynikały z niemożności zawarcia małżeństwa kanonicznego, czy też miał miejsce mimo braku przeszkód.

511. Nie należy odmawiać pogrzebu osobom, które odebrały sobie życie. *Instrukcja liturgiczno-duszpasterska Episkopatu Polski o pogrzebie i modlitwach za zmarłych* stwierdza, że „według powszechnego zdania psychiatrów samobójcy nie są w pełni odpowiedzialni za swój czyn. Dlatego nie odmawia się im pogrzebu katolickiego, jeżeli w ciągu życia okazywali przywiązanie do wiary i Kościoła. Uczestnikom takiego pogrzebu należy wyjaśnić sytuację (...). Samobójcę, który przed zamachem na własne życie dawał zgorznienie, należy traktować jako jawnogrzesznika” (nr 13; por. KKK 2283).

512. W razie wątpliwości, duszpasterz winien odnieść się do ordynariusza miejsca (kan. 1184 § 2). Poza tym – kierując się względami duszpasterskimi – może skorzystać z możliwości ograniczenia zewnętrznej okazałości pogrzebu i dostosowania jego formy do danej sytuacji.

513. Ustalając dzień pogrzebu należy brać pod uwagę przepisy liturgiczne. W Wielki Czwartek i w Triduum Paschalne można celebrować pogrzeb, jednak zamiast Mszy świętej sprawuje się wówczas liturgię słowa Bożego i obrzęd ostatniego pożegnania. Uczestnikom pogrzebu nie udziela się zaś Komunii świętej. Od rozpoczęcia Triduum Paschalnego do Wielkiej Soboty włącznie nie wprowadza się pogrzebu do kościoła, w którym odbywa się adoracja Najświętszego Sakramentu, (*Instrukcja liturgiczno-duszpasterska Episkopatu Polski o pogrzebie...*, 12b). W Wielki Piątek pogrzeb celebrować się bez śpiewu, bez gry na organach i bicia dzwonów (Kongregacja Kultu Bożego, *List okólny o przygotowaniu i obchodzeniu świąt paschalnych* z 16.01.1988, n. 61).

514. Tam, gdzie panuje taki zwyczaj, dopuszcza się zbieranie tacy na Mszy pogrzebowej. Należy to jednak czynić z roztropnością, uprzedzając osoby odpowiedzialne za zorganizowanie pogrzebu i informując uczestników pogrzebu o celu kolekty. Zebrane ofiary należy w takim wypadku przeznaczyć w całości na Msze święte za zmarłego. O ich ilości i terminach odprawienia winno się poinformować wiernych w ogłoszeniach, w najbliższą niedzielę po pogrzebie (*Dekret Biskupa Siedleckiego o Mszach świętych binowanych i trynowanych, o intencjach oraz stypendiach mszalnych* - **Aneks nr 3**).

515. W księdze zmarłych należy dokonać wpisu na podstawie karty zgonu, wydanej przez Urząd Miasta lub Gminy. Nie wolno spisywać aktu zgonu na podstawie sądowego uznania za zmarłego. W księdze zmarłych nie zapisuje się osób, które nie należały do Kościoła katolickiego. Wpisuje się je tylko do księgi cmentarnej.

D. ROK LITURGICZNY

Okresy liturgiczne

516. Rok liturgiczny jest cyklicznie powracającym okresem czasu, w którym Kościół wspomina dzieła Boże, a zwłaszcza celebrować misterium Chrystusa. Jest w nim obecna cała historia zbawienia od stworzenia świata i człowieka aż po Apokalipsę, która zwiastuje powtórne przyjście Pana. Sobór Watykański II tę prawdę wyraża następująco: „Kościół odsłania całe misterium Chrystusa, począwszy od Wcielenia i Narodzenia, aż do Wniebowstąpienia, do dnia Zesłania Ducha Świętego oraz oczekiwania błogosławionej nadziei i przyjścia Pańskiego. W ten sposób obchodząc misteria Odkupienia, Kościół otwiera bogactwa zbawczych czynów i zasług swojego Pana, tak że one uobecniają się niejako w każdym czasie, aby wierni zetknęli się z nimi i dostąpili łaski zbawienia” (KL 102).

517. Rok liturgiczny rozpoczyna się od I niedzieli Adwentu. Jego pierwsza część kieruje uwagę wiernych na powtórne przyjście Chrystusa, od 17 grudnia zaś skupia się na bezpośrednim przygotowaniu na uroczystość narodzenia Syna Bożego. Nie należy wszakże tracić z oczu charakteru paschalnego Adwentu, ponieważ wcielenie Syna Bożego rozpoczęło Jego drogę ku Golgocie i zmartwychwstaniu. Cały ten okres jest czasem radosnego i pobożnego oczekiwania, nawrócenia i nadziei (por. DPLL 96).

518. Adwent to zarazem „czas szczególnie sposobny do oddawania należytej czci Bożej Rodzicielce” (Paweł VI, adhortacja apostolska *Mariialis cultus* z 2.02.1974, n. 4). Mocny maryjny akcent to uroczystość Niepokalanego Poczęcia NMP, ale też możliwość celebrowania Mszy świętej o NMP w Adwencie. Zachęca się do celebrowania Mszy *Rorate* każdego dnia tygodnia – zgodnie z tradycją – rano. Należy dobierać odpowiednie pieśni, wygłosić krótką homilię i dobrze przygotować wezwania do modlitwy powszechnej. Należy zachowywać piękne i wrośnięte w tradycję pobożności ludowej zwyczaje adwentowe, takie, jak ustawianie roratki z szarfą niebieską jako dodatkowej świecy symbolizującej Najświętszą Maryję Pannę, Jutrzenkę zbawienia, czy też przygotowywanie wieńca adwentowego ze świecami, na znak pełnego radości oczekiwania na spotkanie z Chrystusem, Światłością świata.

519. Uroczystość Bożego Narodzenia jest świętowaniem ludzkich narodzin Jezusa Chrystusa, tego wydarzenia zbawczego, które mówi, że „Syn Boży stał się prawdziwie człowiekiem, pozostając prawdziwie Bogiem” (KKK 464). W świętowaniu tajemnicy narodzenia Chrystusa należy strzec się nadmiernego eksponowania akcentów folklorystycznych i sentymentalnych, zawartych w licznych pastorałkach, ale z troską pogłębiać wiarę w to, że w Chrystusie otrzymujemy przybrane synostwo (por. Gal 4, 5) i stajemy się uczestnikami Boskiej natury (por. 2 P 1, 4). Najpełniejszym wyrazem tej więzi z Bogiem jest w liturgii Komunia sakramentalna.

520. Liturgiczne świętowanie narodzin Chrystusa poprzedza wieczerza wigilijna w domach. Synod zachęca do zachowania w wigilię wstrzemięźliwości od pokarmów mięsnych, ze względu na wyjątkowy charakter tego dnia w Polsce. Należy podtrzymywać zwyczaj przygotowywania żłóbka w kościele parafialnym, dbając o to, aby dekoracja nawiązywała do hasła danego roku duszpasterskiego. Nie zakazuje się urządzania dodatkowo w pobliżu kościoła stajenki z żywymi zwierzętami, byleby zwierzęta miały zapewnioną opiekę i całe przedsięwzięcie służyło celom religijnym.

521. Święto Objawienia Pańskiego, obchodzone 6 stycznia, ukazuje Chrystusa, który wychodzi z ciszy nocy narodzenia, aby oświecić ludzkie życie. Należy utrzymywać zwyczaj oznaczania drzwi domów pobłogosławioną kredą, podkreślając zarazem jego chrystologiczny charakter. Zamiast liter „KMB” (oznaczających według dawnej tradycji imiona mędrców: Kacper, Melchior i Baltazar), pisać „CMB”, co oznacza bądź *Christus mansionem benedicat* (Niech Chrystus pobłogosławi ten dom), bądź *Christus multorum Benefactor* (Chrystus wielu Dobroczyńca). Dodatkowo można dopisać aktualny rok.

522. Okres Wielkiego Postu to 40-dniowy czas pokuty, który zaczyna się od Środy Popielcowej. Przygotowuje wiernych do przeżywania największej uroczystości obchodzonej w Kościele, czyli do świąt paschalnych, a jego pokutny charakter jest wezwaniem do oczyszczenia serca i podjęcia starań o życie prawdziwie chrześcijańskie. Wierni winni w okresie Wielkiego Postu ożywić ducha modlitwy, pełnić uczynki pobożności i miłości bliźniego oraz podejmować umartwienia, polegające między innymi na zachowywaniu nakazanych postów i wstrzemięźliwości od pokarmów mięsnych oraz powstrzymywania się od udziału w zabawach (por. kan. 1249; KKK 1438).

523. Okres wielkopostny ma także przypomnieć wiernym ich chrzest i zobowiązania z niego wynikające. W tym czasie intensyfikuje się przygotowanie katechumenów do chrztu. Ochrzczeni winni ich wspierać modlitwą i przykładem chrześcijańskiego życia.

524. Odprawiane w Wielkim Poście nabożeństwo drogi krzyżowej z tradycyjnymi 14 stacjami jest formą kontemplacji zbawczej męki wcielonego Syna Bożego, do której jest też przywiązana możliwość zyskania odpustu zupełnego. Stanowi zachętę do kroczenia z Chrystusem ku chwale zmartwychwstania (por. DPLL 134). Duchowny przewodniczy temu nabożeństwu w stule czerwonej. Można też praktykować inne formy pobożności pasyjnej, takie, jak „ekstremalna droga krzyżowa”, byleby były zachowane względy bezpieczeństwa i została zapewniona jej uczestnikom możliwość przystąpienia do spowiedzi świętej.

525. Nabożeństwem pasyjnym, powszechnie odprawianym w Polsce, są także gorzkie żale. Mogą one być celebrowane wobec wystawionego Najświętszego Sakramentu. W takim wypadku kapłan winien użyć białej kapy. To nabożeństwo trzeba traktować nie jako wyraz współczucia cierpiącemu Jezusowi, ale jako pomoc w dźwiganiu przez wiernych swoich codziennych krzyży i kroczeniu za Zbawicielem. Zaleca się łączenie gorzkich żali z głoszeniem kazań pasyjnych, które winny jasno ukazywać powiązanie tego nabożeństwa z tajemnicą Eucharystii.

526. Święte Triduum Paschalne jest szczytem roku liturgicznego. Rozpoczyna się ono wielkoczwartkową Mszą Wieczery Pańskiej, którą celebruje się w godzinach wieczornych. Nie wolno w tym dniu sprawować Mszy świętej bez udziału wiernych. Dla podkreślenia Chrystusowego nakazu praktykowania służebnej miłości, w parafiach może być stosowany obrzęd umycia nóg (*mandatum*). Duszpasterze winni zatroszczyć się o wyjaśnienie wiernym treści liturgii i używanych w niej znaków. Pomocne w tym będą odpowiednie komentarze.

527. Wielki Piątek jest pamiątką śmierci Chrystusa. Kościół nie celebruje Ofiary eucharystycznej, ale uczestnikom liturgii udziela Komunii świętej. Liturgia Męki Pańskiej powinna się odbyć w godzinach popołudniowych, od godziny piętnastej do dwudziestej pierwszej. Krzyż do odsłonięcia powinien być dość duży i piękny. Do adoracji używa się tylko jednego krzyża, ze względu na prawdziwość znaku. Nabożeństwa pasyjne sprawowane w tym dniu mają przygotować do liturgii wielkopiątkowej, albo być sprawowane po jej zakończeniu (*List okólny o przygotowaniu i obchodzeniu świąt paschalnych*, n. 58-72).

528. W Wielką Sobotę Kościół trwa przy Grobie Pańskim, rozważając, wobec Najświętszego Sakramentu śmierć Chrystusa oraz Jego zstąpienie do otchłani. Powstrzymuje się od sprawowania Mszy świętej i nie celebrować sakramentów, z wyjątkiem sakramentu pokuty i namaszczenia chorych. Podczas adoracji można celebrować godzinę czytań i jutrznię. Tam, gdzie to nie jest możliwe, należy urządzić nabożeństwo słowa Bożego, albo inne nabożeństwo odpowiadające misterium tego dnia (*Tamże*, n. 73).

529. Osoby zobowiązane do celebrowania liturgii godzin są zwolnione z nieszpórów Wielkiego Czwartku, jeśli uczestniczą we Mszy Wieczery Pańskiej i z nieszpórów Wielkiego Piątku, jeśli uczestniczą w celebracji Męki Pańskiej. Synod zachęca, aby w parafiach celebrować wspólnotowo godzinę czytań i jutrznię w godzinach przedpołudniowych w Wielki Piątek i w Wielką Sobotę.

530. Wigilia Paschalna jest czuwaniem na cześć Chrystusa i świętowaniem Jego zmartwychwstania. Liturgię wigilijną należy przygotować z troską i pieczy. Nie wolno jej zaczynać przed zapadnięciem zmroku. Należy też pamiętać o stosowaniu paschału odlanego z wosku, pełnej liturgii słowa Bożego i zapaleniu przez wiernych świec podczas odnowienia przyrzeczeń chrzcielnych. W zrozumieniu symboliki obrzędów należy koniecznie opatrzyć je odpowiednimi komentarzami.

531. Wigilia Paschalna kończy się eucharystyczną procesją rezurekcyjną. Na jej czele niesie się krzyż przyozdobiony czerwoną stułą i figurę Zmartwychwstałego Pana. Jeśli jednak po Wigilii Paschalnej nie ma procesji, Msza święta kończy

się błogosławieństwem i rozesłaniem. Tam, gdzie panuje taka tradycja, można wznowić adorację Najświętszego Sakramentu, ale podczas niej śpiewa się już pieśni wielkanocne i eucharystyczne, odmawia chwalebny część różańca, albo adoruje w ciszy, aż do procesji rezurekcyjnej. Msza święta celebrowana po procesji jest drugą Mszą w dniu Wielkanocy.

532. Synod zachęca, aby w niedzielę zmartwychwstania, na zakończenie Triduum Paschalnego, zależnie od okoliczności, celebrować we wspólnocie parafialnej II nieszpory. Podczas śpiewania psalmów można odbyć procesję do chrzcielnicy.

533. Paschał w czasie wielkanocnym należy umieścić obok ambony albo przy ołtarzu i zapalać na Mszę świętą oraz liturgię godzin, aż do niedzieli Zesłania Ducha Świętego. Poza okresem wielkanocnym przechowuje się go przy chrzcielnicy. Od niego zapala się świece ochrzczonych w czasie sprawowania sakramentu chrztu. Można też ustawiać go obok katafalku podczas pogrzebu, aby przypominał, że śmierć jest dla chrześcijanina prawdziwą paschą.

534. Okres wielkanocny kończy się niedzielą Zesłania Ducha Świętego. Należy podtrzymać szlachetny zwyczaj odprawiania nowenny przed tą uroczystością, dla upamiętnienia trwania apostołów „na modlitwie razem z niewiastami, Maryją, Matką Jezusa i braćmi Jego” (Dz 1,14).

535. Okres zwykły w ciągu roku trwa 33 lub 34 tygodnie i ukazuje zbawienne skutki Wydarzenia Wielkanocnego. Zaczyna się w poniedziałek po niedzieli wypadającej po uroczystości Objawienia Pańskiego i trwa do wtorku przed Wielkim Postem oraz od poniedziałku po niedzieli Zesłania Ducha Świętego do I nieszpórów pierwszej niedzieli Adwentu.

536. Duszpasterze mają przypominać wiernym naukę Kościoła na temat odpoczynku świątecznego, który jest prawem człowieka pracy (por. Leon XIII, encyklika *Rerum novarum* z 15.05.1891, n. 127n.). To prawo winno być respektowane przez państwo i szanowane przez pracodawców. Sferą zaś ludzkiej działalności najbardziej narażoną na jego łamanie jest handel. Synod apeluje o powstrzymanie się od robienia zakupów w niedzielę, nawet jeśli prawo państwowe nie zakazuje handlu. Ten dzień powinien być przeznaczony na wielbienie Pana Boga, korzystanie z należnego odpoczynku i budowanie więzi międzyludzkich, szczególnie rodzinnych (kan. 1247).

537. Ważną celebracją okresu zwykłego jest uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa. Ukazuje ona całościowo tajemnicę i kult Eucharystii w Kościele. Z ofiary Chrystusa wynika uczta z Jego Ciała i Krwi oraz Jego sakramentalna obecność poza celebracją Mszy świętej. Istotą świętowania tej

uroczystości jest uczestnictwo w celebrowanej Eucharystii. Drugim ważnym elementem świętowania jest udział w procesji, będącej publicznym świadectwem czci wobec Najświętszej Eucharystii (por. kan. 944 § 1). Synod zachęca do organizowania procesji do czterech ołtarzy, przy których jest proklamowane słowo Boże. Należy też utrzymać zwyczaj odbywania procesji eucharystycznych w oktawie po uroczystości Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa.

538. Kościół święty, obchodząc roczny cykl misterii Chrystusa, ze szczególną miłością oddaje cześć Najświętszej Maryi Pannie. Ona jest związana nierozwalnym węzłem ze zbawczym dziełem swojego Syna. „W Niej Kościół podziwia i wysławia wspaniały owoc odkupienia i jakby w przeczystym obrazie z radością ogląda to, czym cały pragnie i spodziewa się być” (KL 103). Cześć wobec Maryi jest kultem wszechwysławiania, zwanym też *hyperdulia*. Kult uwielbienia bowiem należy się tylko Bogu.

539. Należy podkreślić istnienie w Kościele żywego kultu męczenników oraz innych świętych, w którym głoszone jest misterium paschalne Chrystusa, szczególnie obecne w ich życiu. Oni bowiem współcierpieli i zostali współuwielbieni ze swym Zbawicielem. Są przykładem pociągającym ludzi do Boga. Przez ich zasługi wierni wypraszają też Boże dobrodziejstwa (KL 104). Kult publiczny można oddawać jedynie tym, którzy zostali przez Kościół zaliczeni do grona świętych lub błogosławionych (por. kan. 1187).

540. Duszpasterze winni zachęcać wiernych, aby w modlitwie powierzali Bogu Kościół siedlecki, zwłaszcza w święto poświęcenia kościoła katedralnego (22 września), w uroczystość świętych apostołów Szymona i Judy Tadeusza, głównych patronów Diecezji Siedleckiej (28 października) oraz św. Jozafata, patrona drugorzędnego (12 listopada), a także we wspomnienia maryjne, szczególnie Matki Bożej Kodeńskiej (2 lipca) i Najświętszej Maryi Panny Leśniańskiej (26 września).

541. Diecezja Siedlecka czuje się spadkobierczynią duchowego dziedzictwa, które wyrosło na fundamencie heroicznego świadectwa wiary i umiłowania jedności Kościoła bł. Wincentego Lewoniuka i dwunastu Towarzyszy, męczenników z Pratulina. Kult tych Błogosławionych, których liturgiczne wspomnienie obchodzone jest 23 stycznia, powinien być rozwijany z wielką troską. Synod zachęca, zwłaszcza proboszczów parafii, które mają unickie korzenie, do sprowadzenia relikwii Błogosławionych. Należy też co jakiś czas w parafiach Diecezji Siedleckiej wygłaszać tematyczne katechezy i podtrzymywać ducha modlitwy za ich przyczyną. Okazją do tego jest także coroczna nowenna, rozpoczynająca się 14 stycznia.

Odpust parafialny

542. Odpust parafialny jest doroczną uroczystością, związaną z tytułem kościoła. Z tą uroczystością jest związana możliwość uzyskania odpustu zupełnego, który polega na darowaniu kary doczesnej za grzechy. Wspomniany odpust, pod zwykłymi warunkami, można w tym dniu uzyskać za nawiedzenie kościoła. Należy jednak zaznaczyć, że odpusty są przywiązane przede wszystkim do czynności wiernych, które mają być wykonane z właściwą intencją wewnętrzną i zachowaniem przepisanych warunków, dlatego duszpasterze winni przypominać, że warunkami uzyskania odpustu są: stan łaski uświęcającej, Komunia sakramentalna, modlitwa zgodna z intencjami papieża oraz wola zerwania jakiegokolwiek przywiązania do grzechu, także powszedniego. (por. Paweł VI, Konstytucja apostolska *Indulgentiarum doctrina* z 1.01.1967, norma 12).

543. Odpust parafialny powinien być obchodzony w dniu patronalnym. Uroczystość zewnętrzną tytułu kościoła, która przypadła w tygodniu, wolno obchodzić w zwykłe niedziele. Wtedy we wszystkich Mszach świętych używa się formularza z tej uroczystości. Po Mszy świętej można odbyć procesję eucharystyczną.

544. Nie wolno uroczystości odpustowej obchodzić w niedziele Adwentu, Wielkiego Postu oraz okresu wielkanocnego, a także w Środę Popielcową, w Wielkim Tygodniu i w oktawie Wielkanocy. Wtedy celebruje się Msze święte według formularza z przypadających dni liturgicznych, a wątek tematyczny związany z patronem parafii, porusza w homilii. Można uroczystość tytułu przenieść na poniedziałek, o ile nie jest on już zajęty przez uroczystość wyższego stopnia, np. w oktawie paschalnej. Odpust drugorzędny, jeśli tego wymaga dobro wiernych, można świętować w niedziele zwykłe. Wtedy celebruje się jedną Mszę świętą według formularza o drugorzędnym patronie, inne zaś Msze, według formularza niedzielnego (OWMR 374).

545. Synod zachęca duszpasterzy, aby odpust parafialny był dobrze wykorzystany okazją do uwielbienia Boga, którego chwała w świętych jaśnieje (*Prefacja o świętych*, n. 70), także do utrwalenia w świadomości wiernych treści święta i pogłębienia jego prawdziwie wspólnotowego charakteru.

Dni pokuty

546. Oprócz okresu Wielkiego Postu dniami pokutnymi są piątki całego roku. Wierni praktykują wstrzemięźliwość i post. Wstrzemięźliwość czyli powstrzymanie się od spożywania mięsa i pokarmów mięsnych obowiązuje tych, którzy ukończyli 14 rok życia, w piątki całego roku, chyba że w tym dniu przypada

uroczystość. Niemożliwość zachowania wstrzemięźliwości domaga się podjęcia innej formy pokuty, zwłaszcza uczynków miłości, miłosierdzia i pobożności. Zachęca się wiernych do zachowania wstrzemięźliwości także w Wigilię Bożego Narodzenia (por. *List KEP na temat przykazań kościelnych* z 21.10.2003).

547. W Środę Popielcową i w Wielki Piątek, oprócz wstrzemięźliwości, obowiązuje także post, czyli ograniczenie ilości spożywanych pokarmów. Obowiązek zachowania postu dotyczy katolików między 18 a 60 rokiem życia. Duszpasterze oraz rodzice winni jednak dołożyć starań, aby również dzieci nie związane jeszcze prawem o wstrzemięźliwości i poście były wprowadzane w ducha pokuty (por. kan. 1252).

548. Powstrzymanie się od zabaw obowiązuje w okresie Wielkiego Postu. W pozostałe piątki roku taki zakaz – zgodnie z nowym brzmieniem IV przykazania kościelnego – wprawdzie nie obowiązuje (*Uchwała KEP* z 13.03.2014), tym niemniej piątki pozostają dniami pokutnymi (kan. 1250). Katolicy powinni zatem w tym dniu rezygnować z zabaw, a duszpasterze budzić wrażliwość wiernych na potrzebę czynienia pokuty i przypominać o pokutnym charakterze piątków.

549. Od obowiązku zachowania dnia pokutnego, łącznie z nakazem wstrzemięźliwości, można uzyskać dyspensę. Proboszczowie w poszczególnych wypadkach mogą jej udzielić dla słusznej przyczyny swoim parafianom, podróżnym przebywającym na terenie ich parafii oraz sobie. Rozważając sprawę winni jednak w pierwszym rzędzie brać pod uwagę możliwość zamiany wspomnianego obowiązku na inne uczynki pobożne (por. kan. 1245; 89; 91).

E. MODLITWA O UZDROWIENIE

550. Kościół z ufnością kieruje do Boga prośby o przywrócenie zdrowia ludziom chorym i czyni to zawsze w postawie Jezusa modlącego się w Ogrójcu: *Boże, nie moja wola, lecz Twoja niech się stanie* (Łk 22,42). Nowym zjawiskiem ostatnich lat jest jednak gromadzenie się wiernych na specjalnie w tym celu organizowane celebracje liturgiczne lub nabożeństwa. Organizatorzy mają obowiązek pilnie dbać, aby te celebracje miały pogłębioną podbudowę teologiczną, odbywały się z poszanowaniem przepisów liturgicznych i zasad określonych przez Biskupa Siedleckiego oraz za jego wyraźną zgodą (kan. 838 § 4). Chorzy uczestnicy modlitw o uzdrowienie nie powinni zaś zaprzestawać stosowania medycznych środków leczniczych (zob. Kongregacja Nauki Wiary, *Instrukcja na temat modlitw w celu osiągnięcia uzdrowienia pochodzącego od Boga* z 14.09.2000).

551. Modlitwie o uzdrowienie powinien przewodniczyć wyświęcony szafarz. Może ona być zanoszona w kościele lub w innym miejscu świętym. Wśród liturgicznych form tej modlitwy znajdują się błogosławieństwa, liturgia godzin i celebracja Eucharystii. Przy sprawowaniu Eucharystii można posłużyć się formularzem za chorych (MR 164”), bezwzględnie zabrania się jednak włączania jakichkolwiek dodatkowych modlitw o uzdrowienie. W celebracji Eucharystii i w adoracji Najświętszego Sakramentu nie można też „wysuwać na pierwszy plan pragnienia uzdrowienia, sprawiając w ten sposób, że wystawienie Najświętszego Sakramentu zatracą własną celowość” (*Instrukcja na temat modlitw w celu osiągnięcia uzdrowienia pochodzącego od Boga*, n. 5). Można udzielać wiernym błogosławieństwa eucharystycznego na sposób „lourdski”.

552. Modlitwy o uzdrowienie mogą mieć formę celebracji słowa Bożego, która dobrze zabezpiecza przed instrumentalnym ich traktowaniem. Mogą także mieć charakter katechezy biblijnej, połączonej ze świadectwami, albo modlitwą spontaniczną. Może to być wreszcie odmówienie różańca z dopowiedzeniami. Podczas takich modlitw dopuszcza się stosowanie gestu błogosławieństwa przez położenie rąk na głowy uczestników modlitw, ucałowanie krzyża czy świętych relikwii oraz odbycie procesji. Prezbiter, przewodniczący modlitwom wspólnotowym o uwolnienie od pokus szatańskich i udręk, może wykorzystać teksty modlitw, zawarte w księdze liturgicznej *Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne*, s. 87-94.

553. Zabronione jest używanie podczas tych nabożeństw modlitw wielkiego egzorcyzmu. One bowiem winny być stosowane zawsze w ścisłej zależności od Biskupa Siedleckiego i wyłącznie przez upoważnione przez niego osoby. Bezwzględnie jest też zabronione włączanie modlitw egzorcyzmu w celebrację Eucharystii, sakramentów lub liturgii godzin (*Instrukcja na temat modlitw w celu osiągnięcia uzdrowienia...*, art. 8)

554. Przewodniczący nabożeństw o uzdrowienie mają dołożyć wszelkich starań, aby stworzyć i utrzymać w zgromadzeniu atmosferę pobożności, unikać niebezpieczeństwa hysterii i szukania sensacji. Uczestnicy winni zaś zachować niezbędną roztropność. Jeżeli w trakcie nabożeństwa nastąpi uzdrowienie należy bezpośrednio po zakończeniu modlitewnego spotkania zebrać sumiennie świadectwa i przedstawić ten fakt Biskupowi Siedleckiemu (*Instrukcja na temat modlitw w celu osiągnięcia uzdrowienia...*, art. 9).

F. CHRZEŚCIJAŃSKA POBOŻNOŚĆ LUDOWA

555. Liturgia nie wyczerpuje całej działalności Kościoła i do udziału w niej nie ogranicza się życie duchowe wiernych. Oprócz liturgii istnieją i są usilnie zalecane nabożeństwa ludu chrześcijańskiego (por. KL 9, 13.). Papież Franciszek napisał, że w duchowości przeżywanej w kulturze ludzi prostych, którą nazywamy pobożnością ludową, jest ukryty prawdziwy skarb (por. Orędzie na XXXII Światowy Dzień Młodzieży 2017). Potrzebne jest spojrzenie Dobrego Pasterza, aby dostrzec mocną wiarę „matek czuwających przy łóżku chorego dziecka, które chwytają za różaniec, nawet jeśli nie potrafią zacząć *Credo*, albo o takim ładunku nadziei pokładanej w świecy zapalanej w ubogim mieszkaniu, aby prosić Maryję o pomoc, albo o spojrzeniu z głęboką miłością na ukrzyżowanego Chrystusa” (EG 125). Pobożność ludowa nie może być w żaden sposób przeciwstawiana liturgii. Przeciwnie, musi między nimi istnieć harmonijna zgodność, z zastrzeżeniem, że liturgia zawsze cieszy się pierwszeństwem przed wszystkimi innymi formami pobożności.

556. Nabożeństwa ludowe wymagają stałej ewangelizacji, nieustannego pogłębiania tej wiary, którą wyrażają. Akceptując pobożność ludową, należy ją poprzez duszpasterstwo liturgiczne stale kształtować, oczyszczać i prowadzić do liturgii (VQA 18). Czynności liturgiczne, zwłaszcza sakramentalne, są bowiem wiernym konieczne do życia w Chrystusie, natomiast różnorakie formy pobożności ludowej, choć cenne, należą do sfery fakultatywnej (por. DPLL 11). Synod zaleca, aby okresowe nabożeństwa były sprawowane przed Mszą świętą. Wtedy będą dobrym przygotowaniem do udziału w celebracji Eucharystii.

557. Niewątpliwie jedną z najwspanialszych modlitw maryjnych jest różaniec. Zgodnie z zaleceniem św. Jana Pawła II tajemnice radosne odmawia się w poniedziałek i sobotę, tajemnice światła w czwartek, tajemnice bolesne we wtorek i w piątek, a tajemnice chwalebne w środę i w niedzielę (Jan Paweł II, list apostolski *Rosarium Virginis Mariae* z 16.10.2002, n. 38).

558. Nabożeństwa maryjne w maju oraz różańcowe w październiku można sprawować przed wystawionym Najświętszym Sakramentem, a ich chrystologiczny charakter winny potwierdzać odpowiednio dobrane fragmenty Pisma Świętego i rozważania. Nabożeństwa maryjne należy sprawować według porządku nabożeństw obowiązującego w Diecezji Siedleckiej.

559. Głęboko zakorzenione w pobożności wiernych jest zwyczaj odmawiania modlitwy „Anioł Pański”. Jest on godny szacunku i zasługuje na pielęgnowanie. Modlitwa „Anioł Pański”, zwłaszcza gdy jest odmawiana 3 razy dziennie (rano, w południe i wieczorem), nadaje dzień duchowym rytmem i w pewien

sposób uświęca różne chwile dnia (por. *Marialis cultus*, 41). Zalecane jest jej odmawianie wspólne, szczególnie w sanktuariach maryjnych oraz podczas różnych zgromadzeń wiernych. W okresie wielkanocnym, w miejsce tej modlitwy, odmawia się antyfonę *Regina caeli*.

Część III FORMACJA LITURGICZNA

Cel formacji i odpowiedzialni

560. Ciągłe aktualnym i pilnym zadaniem jest formacja liturgiczna, zarówno pasterzy, jak i wiernych (VQA 15). Obejmuje ona działania przygotowujące do właściwego celebrowania i uczestniczenia w liturgii Kościoła, jak i wprowadza w głębokie przeżycie tajemnic wiary, które są uobecnianie w liturgii. Formacja liturgiczna powinna prowadzić do tego, aby osoby jej poddawane, nie tylko potrafiły poprawnie wykonywać właściwe sobie funkcje, ale w znakach liturgicznych odkrywały obecnego i działającego Chrystusa.

561. Bezpośrednia troska o formację liturgiczną duchowieństwa, osób konsekrowanych i wiernych świeckich, należy do Biskupa Siedleckiego. Pomocą w wypełnianiu tego zadania służą: Referat Liturgiczny Kurii Diecezjalnej Siedleckiej, Diecezjalna Komisja Liturgiczna i Diecezjalna Komisja ds. Muzyki Kościelnej (por. KL 44n.).

562. Biskup mianuje odpowiednich duszpasterzy, którzy w jego imieniu mają troszczyć się o właściwą formację liturgiczną poszczególnych stanów i grup wiernych. Formacja odbywa się na szczeblu diecezjalnym, rejonowym, dekanalnym i parafialnym. Osoby odpowiedzialne za formację liturgiczną w Diecezji mają za zadanie organizowanie kursów, spotkań z duszpasterzami dekanalnymi oraz przeprowadzanie spotkań służby liturgicznej na szczeblu diecezjalnym (por. DDSL 161).

563. W pracy formacyjnej należy przypominać z mocą, że prawo kierowania sprawami związanymi z liturgią należy wyłącznie do władzy kościelnej. Przysługuje ono, zgodnie z kompetencjami, Stolicy Apostolskiej, Konferencji Episkopatu Polski oraz Biskupowi diecezjalnemu. Dlatego nikomu, również kapłanom, nie wolno niczego ujmować, dodawać, ani zmieniać w liturgii na własną rękę (KL 22). Ponadto należy wychowywać wszystkich uczestników liturgii (duchownych i świeckich), aby wykonywali „tylko to wszystko, co do nich należy” (OWMR 91).

Osoby poddane formacji

564. Formacja osób duchownych polega na pogłębianiu ich świadomości teologicznej, eklezjalnej i pastoralnej. Ona bowiem zabezpiecza przed szkodliwą samowolą, która jest też źródłem deformacji liturgicznej u wiernych. Formacja liturgiczna osób duchownych dokonuje się głównie w ramach organizowanej dla nich *formatio permanens*.

565. Duszpasterze winni objąć formacją liturgiczną wszystkich członków parafialnej wspólnoty. Jest za to odpowiedzialny w pierwszym rzędzie proboszcz. Ma on dbać o poprawność i piękno sprawowanej liturgii i pilnie czuwać nad tym, aby wszystko odbywało się zgodnie z normami Kościoła (kan. 528 § 2). Formacja liturgiczna wiernych powinna prowadzić do okrycia właściwego im miejsca w liturgii i zachęcić do włączenia się w czynne i świadome w niej uczestnictwo, aby podczas celebracji nie byli obecni, jak obcy i milczący widzowie (por. KL 19). Ma też ona wszystkim pomagać w czerpaniu z liturgii światła i mocy do podejmowania trudów codziennego życia oraz łączenia ich z tajemnicą Chrystusa, którą Kościół celebrowa w znakach liturgicznych. Parafialna formacja liturgiczna odbywa się głównie przez katechezę mistagogiczną, homilie oraz rekolekcje o tematyce liturgicznej.

566. Kościół ewangelizuje i jest ewangelizowany przez piękno liturgii (EG 24). Szczególne miejsce w liturgicznej formacji wspólnoty parafialnej zajmuje niedzielna Eucharystia. Odpowiednie jej przygotowanie i właściwy sposób celebrowania jest najlepszą katechezą mistagogiczną. W ramach przygotowania należy więc wiernych wprowadzać w rozumienie znaków, jakimi posługuje się liturgia. Bardzo ważna jest sama postawa przewodniczącego zgromadzenia liturgicznego, który może zainspirować wszystkich uczestników do czynnego zaangażowania w modlitwy, dialogi i śpiewy, pogłębić ich przeżywanie liturgii oraz pomóc im świadomie i poprawnie wykonywać gesty.

Opieka nad służbą liturgiczną

567. Wyrazem czynnego uczestnictwa katolików świeckich w celebracjach liturgicznych jest spełnianie przynależnych im, na mocy kapłaństwa wspólnego, funkcji liturgicznych: ministranta, lektora, kantora, psalterzysty, komentatora, członka chóru lub scholi (por. KL 14; 29). Dla objęcia formacją liturgiczną służby ołtarza Biskup Siedlecki mianuje odpowiedniego duszpasterza, który – pod zwierzchnictwem kierownika Referatu Liturgicznego – koordynuje całość formacji na szczeblu diecezjalnym. Ma on do pomocy – również mianowanych

przez Biskupa – dekanalnych duszpasterzy służby liturgicznej. Formacja liturgicznej służby ołtarza odbywa się zgodnie z wytycznymi *Dyrektorium duszpasterstwa służby liturgicznej* (DDSL) oraz ze wskazaniem, jakimi kieruje się duszpasterstwo liturgiczne Diecezji Siedleckiej. Dla formacji nadzwyczajnych szafarzy Komunii świętej Biskup wyznacza własnego duszpasterza.

568. Synod zaleca, aby ze wszystkich osób pełniących regularnie posługi i funkcje w liturgii, wśród których należy widzieć też organistów i zakrystianów, zostały utworzone parafialne zespoły liturgiczne. Proboszcz winien zaś zapewnić takiemu zespołowi stałą formację (por. DDSL 10-27). Na nim też spoczywa obowiązek troski o to, aby osoby pełniące różne funkcje liturgiczne były właściwie przygotowane i uczestniczyły w organizowanych dla nich spotkaniach (por. DDSL 143-146).

569. Przy każdym kościele parafialnym i każdej kaplicy mszalnej winna istnieć grupa ministrantów. Proboszcz lub wyznaczony przez niego duszpasterz, przy aktywnym wsparciu katechetów, ma obowiązek organizować i prowadzić z nimi regularne spotkania, które mogą zawierać różnorodne elementy, także służące budowaniu wspólnoty i zabawie, byleby nie zabrakło wśród nich formacji liturgicznej i moralnej.

570. Ministrantem może być każdy chłopiec, który już w sposób pełny uczestniczy w Eucharystii. Według roztropnego osądu duszpasterza, czas przygotowania do służby może rozpocząć się zaraz po przyjęciu pierwszej Komunii świętej (DDSL 60). Wskazane jest, aby po okresie aspirantury, chłopcy byli włączani do służby w sposób uroczysty i z udziałem ich rodziców. Dopuszczanie dziewcząt do służby ministranckiej wymaga zgody Biskupa. W parafiach, w których istnieje praktyka dopuszczania dziewcząt do służby ministranckiej, można ją podtrzymać. Nie należy jednak wprowadzać jej tam, gdzie do tej pory nie istniała.

571. Strojem ministranta podczas liturgii jest komża. Zgodnie z miejscowymi zwyczajami może to być też sutanka wkładana pod komżę i pelerynka zakładana na komżę. Duszpasterze winni zadbać o jednolity i estetyczny strój służby liturgicznej, jak również o to, aby wszyscy posługujący przy ołtarzu zakładali odświętny ubiór, odpowiadający godności wykonywanej posługi. Ministranci powinni zdobywać odpowiednie stopnie ministranckie, a w zależności od tego, jak długo i z jaką gorliwością pełnią swoją służbę, należy ich dopuszczać do coraz bardziej zaszczytnych zadań.

572. Funkcję lektora może spełniać młodzież, oraz dorośli wierni, zarówno mężczyźni, jak i kobiety. Wszyscy oni muszą posiadać poprawną wymowę

i być odpowiednio przygotowani (VD 58). Najbardziej właściwą formą przygotowania do posługi lektora jest odbycie kursu lektorskiego, organizowanego w rejonach duszpasterskich. Strojem lektorskim ministrantów jest alba, w pozostałych przypadkach można tę funkcję spełniać bez stroju liturgicznego, ale zawsze w stroju stosownym.

573. Proboszczowie są zobowiązani do tego, aby oprócz grupy ministrantów i lektorów, zorganizowali także grupę parafian, złożoną z młodzieży i dorosłych, odpowiednio przygotowanych do pełnienia funkcji psalterzysty i komentatora.

574. Osoby dorosłe, które okazują gotowość pełnienia funkcji liturgicznych, winny być do nich dobrze przygotowane i objęte formacją ciągłą. Zaleca się, aby po przeprowadzeniu przygotowania, otrzymały one specjalne błogosławieństwo (por. DDSL 100-107). Jest rzeczą bardzo pożądaną, aby w każdej Eucharystii, również sprawowanej w dni powszednie, wierni świeccy lub osoby konsekrowane, wypełniali właściwe sobie funkcje liturgiczne. Na cotygodniowym spotkaniu parafialnego zespołu liturgicznego należy więc przydzielić funkcje poszczególnym osobom na każdy dzień.

Posługa nadzwyczajnych szafarzy Komunii świętej

575. Z dotychczasowej posługi nadzwyczajnych szafarzy Komunii świętej w Diecezji Siedleckiej wynikło wiele dobra. Synod zachęca proboszczów, aby w jeszcze szerszym zakresie z tej możliwości korzystali, a przynajmniej tam, gdzie istnieje szczególna potrzeba wsparcia posługi świętych szafarzy przez szafarzy nadzwyczajnych. Kandydaci do tej funkcji winni spełniać określone warunki, być do tego odpowiednio przygotowani i upoważnieni przez Biskupa. Ich zadaniem jest przede wszystkim zanoszenie Komunii świętej chorym, ale także – gdy zaistnieją warunki przepisane przez prawo – mogą pomóc w jej rozdzielaniu w czasie Mszy świętych. Zasady ustanawiania i posługi określone są we *Wskazaniach KEP odnośnie do nadzwyczajnych szafarzy Komunii świętej* z 09.03.2006.

Część IV

MUZYKA W LITURGII

576. Konferencja Episkopatu Polski przypomina, że: „Muzyką liturgiczną są kompozycje, które zgodnie z przepisami kościelnymi współtworzą święte obrzędy. W wypełnianiu funkcji znaku liturgicznego muzyka posługuje się różnymi formami, gatunkami i rodzajami, zarówno wokalnymi, wokarno-instrumentalnymi, jak i instrumentalnymi. Liturgia z natury swej jest nie tylko otwarta na muzykę, lecz wręcz się jej domaga. Muzyka w liturgii nie jest jej <oprawą>, ale integralnie wiąże się z celebracją świętych obrzędów” (*Instrukcja KEP o muzyce kościelnej* z 14.10.2017, n. 5n.). Celem muzyki liturgicznej jest chwała Boża i uświęcanie wiernych oraz budowanie wspólnoty wierzących (KL 112).

577. Synod przypomina, że „chorał gregoriański jako śpiew własny Kościoła rzymskokatolickiego powinien mieć szczególne miejsce w uroczystości sprawowanych liturgiach” (*Instrukcja o muzyce...*, n. 63). Duszpasterze, szczególnie w większych parafiach, winni zadbać, aby zespoły śpiewacze (schole liturgiczne i chóry parafialne) były przygotowane do wykonywania przynajmniej niektórych śpiewów gregoriańskich, a odpowiedzialni za muzykę liturgiczną, uczyli prostszych melodii wszystkim wiernych.

578. Śpiewy mszalne powinny być zgodne z czynnością świętą, z treścią dnia lub okresu liturgicznego i zatwierdzone przez kompetentną władzę diecezjalną. Pomocą w ich wyborze są teksty liturgiczne – antyfony, modlitwy i czytania.

579. Struktura śpiewów mszalnych podkreśla ważność poszczególnych momentów liturgii (por. Święta Kongregacja Obrzędów, instrukcja *Musicam Sacram* z 5.03.1967, n. 7). Spośród części śpiewanych pierwszeństwo mają teksty wykonywane przez kapłana. Śpiewany winien być dialog przed prefacją, prefacja i akłamacja „Święty, Święty”, które stanowią jedną całość. W sposobie wykonywania tych części nie należy więc wprowadzać różnic, np. śpiewając dialog, a recytując prefację. Śpiewana winna być także doksologia kończąca Modlitwę eucharystyczną. Akłamację „Amen” można w uroczystych celebracjach wielokrotnie powtórzyć, a także wykonać wielogłosowo (*Instrukcja o muzyce...*, n. 20).

580. Ze względu na muzyczną formę, a także w poszanowaniu tradycji Kościoła, śpiewu domagają się także elementy liturgii stanowiące samodzielny obrzęd, między innymi wezwanie „Panie zmiłuj się nad nami”, hymn „Chwała na wysokości Bogu” oraz sekwencje, w których z zasady powinno uczestniczyć całe zgromadzenie liturgiczne.

581. Ważne miejsce w liturgii zajmują wreszcie śpiewy towarzyszące innym obrzędom, takie jak śpiew na wejście, śpiew na przygotowanie darów, śpiew „Baranku Boży” i śpiew na Komunię. Nie może ich zabraknąć przynajmniej w uroczystej liturgii.

582. Synod zaleca, aby bacznie zwracać uwagę na śpiewy wykonywane podczas liturgii słowa. Śpiew po czytaniach w formie psalmu responsoryjnego powinien być wykonywany przez jednego psalterzystę i zawsze z miejsca proklamacji słowa Bożego. Śpiew przed Ewangelią wykonuje całe zgromadzenie. Nawet jeśli Ewangelię się odczytuje, to podczas bardziej uroczystych celebracji powinno się śpiewać pozdrowienie, zapowiedź tytułu i aklamację (por. OWL 17; OWMR 62). Podobnie może postąpić lektor, tj. odśpiewać kończącą je formułę, na którą zgromadzenie odpowiada aklamacją (por. OWL 18).

583. Synod zachęca, aby przynajmniej w niedziele i uroczystości wykonać śpiew uwielbienia. Dla podkreślenia uroczystego charakteru liturgii powinno się także wykonywać w muzycznej formie wyznanie wiary, modlitwę Pańską oraz wezwania modlitwy powszechnej.

584. Sobór Watykański II podkreślił, że „w Kościele łacińskim należy mieć w wielkim poszanowaniu organy piszczalkowe, jako tradycyjny instrument muzyczny, którego brzmienie ceremoniom kościelnym dodaje majestatu, a umysły wiernych podnosi do Boga i spraw niebieskich” (KL 120). W parafiach, w których istnieją już organy piszczalkowe, proboszczowie powinni dbać o ich dobry stan poprzez bieżącą konserwację. W kościołach dotąd nieposiadających organów piszczalkowych, należy – w miarę możliwości – zatroszczyć się o zaplanowanie ich budowy. Organów elektronicznych mogą być dopuszczone tylko jako instrument tymczasowy (*Instrukcja o muzyce...*, n. 37). Postępowanie z instrumentami należy każdorazowo konsultować z Diecezjalną Komisją ds. Muzyki Kościelnej, co regulują odrębne przepisy diecezjalne.

585. Akompaniament organowy, towarzyszący śpiewom, może być wykonywany przez cały rok liturgiczny. Również solowa gra na tym instrumencie jest w liturgii dopuszczalna, za wyjątkiem okresu od zakończenia śpiewu hymnu „Chwała na wysokości Bogu” we Mszy Wieczerzy Pańskiej, do rozpoczęcia tego hymnu we Mszy Wigilii Paschalnej (OWMR 313; *Instrukcja o muzyce...*, n. 38).

586. Synod przypomina o zakazie wprowadzania do liturgii muzyki świeckiej, piosenek religijnych oraz instrumentów i muzyki, które utrudniają lub wprost zakłócają liturgiczne doświadczenie wiary. Śpiewnik kościelny, autorstwa ks. Jana Siedleckiego, wyd. XLI, został zatwierdzony jako ogólnopolski śpiewnik liturgiczny (*Instrukcja o muzyce...*, n. 41). Muzyka i śpiew winny być

wykonywane na żywo, zakazane jest odtwarzania podczas celebracji liturgicznych muzyki za pomocą urządzeń elektronicznych.

587. Śpiew liturgiczny wymaga zawsze starannego przygotowania wszystkich uczestników zgromadzenia, a szczególnie celebransa, diakona, psalterzysty, organisty i kantora. Synod usilnie zachęca, aby sprawowanie liturgii w większym zgromadzeniu wiernych, szczególnie w niedziele i uroczystości, poprzedzone było przygotowaniem śpiewów całego zgromadzenia. Dobór repertuaru, z uwzględnieniem możliwości uczestników liturgii, powinien odbywać się podczas spotkania zespołu przygotowującego celebrację, nad którym pieczę sprawuje proboszcz lub wyznaczony przez niego duszpasterz, a w jego skład wchodzi osoby odpowiedzialne za muzykę liturgiczną. Pomocą w wyborze śpiewów są zamieszczone w diecezjalnym kalendarzu liturgicznym propozycje przygotowane przez Diecezjalną Komisję ds. Muzyki Kościelnej. W repertuarze liturgicznym nie należy pomijać utworów gregoriańskich (por. KL 116).

588. Odpowiedzialnym za kształt muzyki liturgicznej w parafii jest organista (*Instrukcja o muzyce...*, n. 12). Powinien on posiadać pełne przygotowanie muzyczne i liturgiczne oraz dbać o własną formację duchową. Synod w sposób szczególny zaleca, aby organiści ukończyli Diecezjalne Studium Muzyki Kościelnej w Siedlcach (DSMKS). Wskazane jest, aby w większych parafiach organiści byli zatrudnieni na warunkach stałej umowy. Szczegółowe wskazania dotyczące kwalifikacji, zatrudnienia i pracy organistów zawiera *Regulamin pracy organistów w parafiach Diecezji Siedleckiej (Aneks nr 16)*. Proboszczowie powinni wymagać od nich ciągłego rozwoju muzycznego oraz mobilizować ich do nieustannego pogłębiania formacji muzyczno-liturgicznej, poprzez udział w diecezjalnych dniach skupienia oraz kursach doskonalących organizowanych przez DSMKS.

589. Synod zachęca, aby w parafiach, w których nie ma organisty, była przynajmniej osoba pełniąca funkcję kantora. Zalecenia dotyczące nauki i formacji kantorów są takie same, jak w przypadku organistów. Synod podkreśla też dużą potrzebę przygotowania muzyczno-liturgicznego i formacji duchowej innych osób sprawujących muzyczne funkcje w liturgii, a szczególnie psalterzystów, dyrygentów chórów oraz muzyków solistów.

590. Synod przypomina, że w każdej wspólnotie powinny funkcjonować liturgiczne zespoły śpiewacze: schole, a tam gdzie jest to możliwe, także chóry (por. *Instrukcja o muzyce...*, n. 56). Ich zadaniem jest przewodniczenie śpiewom zgromadzenia oraz wykonywanie trudniejszych artystycznie kompozycji, a szczególnie chorału gregoriańskiego i utworów wielogłosowych.

Dla skutecznego pełnienia funkcji w liturgii, zespoły śpiewacze powinny się cieszyć opieką i wsparciem księży proboszczów tak od strony duchowej, jak i materialnej.

591. W kościołach nie wolno organizować koncertów muzyki świeckiej, nawet gdyby odznaczała się wysokimi walorami artystycznymi (*Instrukcja o muzyce...*, n. 44c). Jest to dozwolone natomiast w przypadku muzyki religijnej, szczególnie, gdy w kościele panuje dobra akustyka, a prezentowana muzyka jest wartościowa, może prowadzić do zachwytu nad pięknem i obudzić głębokie przeżycia religijne. Konieczne jednak w takim wypadku winno się przestrzegać zasad podanych we wspomnianej Instrukcji KEP (n. 44-50), a przed wydaniem zgody, uzyskać zezwolenie Biskupa Siedleckiego.

Część V MIEJSCA ŚWIĘTE

592. Miejscami świętymi są te, „które przez poświęcenie lub błogosławieństwo, dokonane według przepisów ksiąg liturgicznych, zostały przeznaczone do kultu Bożego lub na grzebanie umarłych” (kan. 1205). Z uwagi zatem na świętość kościołów, kaplic i cmentarzy należy otaczać je szacunkiem, a także troszczyć się o ich stan, liturgiczną poprawność urządzenia i estetykę. Zadanie to spoczywa na proboszczach lub administratorach takich miejsc.

Kościoły i kaplice

593. Proboszczowie są zobowiązani przedstawiać Biskupowi Siedleckiemu do zatwierdzenia zarówno projekty budowy nowych kościołów i kaplic, jak również adaptacji lub remontów już istniejących. Decyzja należy do Biskupa, który przed jej podjęciem winien zasięgnąć opinii Diecezjalnej Komisji Artystyczno-Architektonicznej, a w przypadku decyzji o budowie nowego kościoła, ponadto opinii Rady Kapłańskiej (kan. 1215 § 1; por. *Statut Rady Kapłańskiej Diecezji Siedleckiej*, n. 18 e). Na etapie projektowania, budowy, bądź remontu budynku sakralnego, należy zachować normy zawarte w *Ogólnym wprowadzeniu do Mszału Rzymskiego*, dotyczące urządzania prezbiterium, ołtarza, ambony, miejsca przewodniczenia oraz miejsca przechowywania Najświętszego Sakramentu.

594. Każdy kościół parafialny powinien być poświęcony uroczystym obrzędem (kan. 1217 § 2). Należy pamiętać, aby po dokonaniu poświęcenia, został sporządzony odpowiedni dokument, którego jeden egzemplarz winno się przechowywać w archiwum parafialnym, a drugi w Kurii Diecezjalnej (kan. 1207).

Proboszczowie są obowiązani troszczyć się o to, aby kościoły – przynajmniej w określone godziny w ciągu dnia – były udostępnione wiernym, a jednocześnie dobrze zabezpieczone przed profanacją (por. kan. 937).

595. Przez kaplice rozumie się miejsca urządzone według przepisów liturgicznych i przeznaczone do sprawowania kultu Bożego dla potrzeb jakieś wspólnoty lub grupy wiernych. W parafiach są to z reguły tzw. kaplice dojazdowe, które ułatwiają parafianom mieszkającym w znacznej odległości od kościoła parafialnego, wypełnienie obowiązku uczestnictwa w liturgii niedzielnej i świątecznej. Kaplice winny być ustanowione dekretem Biskupa Siedleckiego oraz pobłogosławione (por. kan. 1223-1225; 1229). Jeśli w jakiejś kaplicy ma być stale przechowywany Najświętszy Sakrament, należy uzyskać na to odrębne zezwolenie Biskupa, które z kolei może być wydane po spełnieniu określonych warunków (por. kan. 934 § 1, 2°).

596. Kaplica znajdująca się na terenie parafii nie może osłabiać poczucia jedności i dezintegrować wspólnoty, dlatego nie należy w niej udzielać sakramentu chrztu, pierwszej Komunii świętej, błogosławić związków małżeńskich, celebrować Mszy świętej o północy w uroczystość Bożego Narodzenia (pasterki), odprawiać Triduum Paschalnego czy Rezurekcji, chyba że przemawiają za tym bardzo ważne względy, uznane przez Biskupa Siedleckiego.

597. Tylko Biskup Siedlecki może zezwolić na czasowe użycie miejsca świętego do celów nie związanych ze sprawowaniem kultu, pod warunkiem jednak, że cele te nie będą sprzeczne z sakralnym charakterem tego miejsca. Biskup może także trwale wyłączyć kościół lub kaplicę z użytku liturgicznego i przeznaczyć na godne cele świeckie (por. kan. 1210; 1222). W takim wypadku tracą one poświęcenie.

598. Administrator kościoła lub kaplicy zanim wyrazi zgodę na okazjonalne zorganizowanie w miejscu świętym spotkania niezwiązanego z kultem, takiego, jak koncert pieśni religijnych i patriotycznych, bądź prelekcja o tematyce religijnej, czy społecznej, winien odnieść się do Biskupa Siedleckiego, dołączając do podania szczegółowy program spotkania oraz inne niezbędne informacje.

599. Jeśli miejsce święte zostanie sprofanowane przez dokonanie w nim czynności ciężko bezprawnych i powodujących zgorszenie wiernych, sprawę należy niezwłocznie przekazać ordynariuszowi miejsca, który ocenia ciężar wyrządzonej zniewagi i decyduje o zawieszeniu sprawowania kultu do czasu przeprowadzenia obrzędu pokutnego (kan. 1211; por. CLPB 1086n.).

600. Tablice pamiątkowe, zarówno w kościołach, jak i w kaplicach, powinny być zasadniczo umieszczane na zewnątrz budynku, ewentualnie w jego przed-sionku i zawsze po uzyskaniu zgody Biskupa Siedleckiego. Do prosby należy dołączyć proponowaną treść tablicy i projekt graficzny.

601. Spośród kościołów znajdujących się na terenie Diecezji Siedleckiej, szczególne miejsce zajmuje kościół katedralny w Siedlcach, bazyliki mniejsze w Kodniu, Leśnej Podlaskiej, Parczewie i Janowie Podlaskim, kolegiaty w Łukowie i w Garwolinie oraz sanktuaria.

Sanktuaria

602. Sanktuariami diecezjalnymi są kościoły lub inne miejsca święte, ustanowione dekretem Biskupa Siedleckiego, do których pielgrzymują liczni wierni, z powodu szczególnej pobożności (kan. 1230). Mają one zapewnić wiernym obfitsze środki zbawienia.

Obecnie w Diecezji Siedleckiej są następujące sanktuaria:

- sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Białej Podlaskiej,
- sanktuarium Krzyża Świętego w Skórcu,
- sanktuarium Królowej Podlasia – Matki Jedności w Kodniu,
- sanktuarium Matki Bożej Opiekunki Podlasia w Leśnej Podlaskiej,
- sanktuarium Matki Bożej Patronki Żołnierzy Września w Woli Gułowskiej,
- sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia w Orchówku,
- sanktuarium Matki Bożej Królowej Rodzin w Parczewie,
- sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej w Górkach,
- sanktuarium Matki Bożej Budziszyńskiej w Mokobodach,
- sanktuarium Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Radzynie Podlaskim,
- sanktuarium Matki Boskiej Bolesnej w Goźlinie – Mariańskim Porzeczu,
- sanktuarium Świętego Józefa w Siedlcach,
- sanktuarium Błogosławionych Męczenników Podlaskich w Pratulinie.

603. Sanktuarium diecezjalne winno posiadać zatwierdzony przez Biskupa Siedleckiego statut, który szczegółowo określa jego cele i zadania, zakres władzy kustosa, kwestie własnościowe oraz zasady zarządzania dobrami materialnymi (kan. 1232 § 2).

604. Na kustoszu sanktuarium spoczywa obowiązek zapewnienia wiernym obfitszych środków zbawienia, poprzez gorliwe głoszenie słowa Bożego, szafowanie sakramentów świętych, zwłaszcza sakramentu Eucharystii i pokuty,

celebrowania liturgii godzin oraz praktykowania zatwierdzonych form pobożności ludowej (kan. 1234 § 1; DPLL 266-268)

605. Sanktuariom mogą być przyznane także pewne przywileje, jeśli wymagają tego okoliczności miejsca, względ na szczególnie licznie przybywających pielgrzymów, a zwłaszcza jeśli wymaga tego dobro duchowe wiernych. Przywilejów takich (np. odpusty, specjalne uprawnienia spowiedników) może udzielić Stolica Apostolska lub też – w granicach swoich kompetencji – Biskup Siedlecki.

606. Należy zabiegać o to, aby każde sanktuarium było miejscem pielęgnowania pogłębionej duchowości i tworzenia kultury, „w którym organizuje się wykłady i konferencje, podejmuje się interesujące inicjatywy wydawnicze, realizuje się przedstawienia, koncerty, wystawy i inne działania artystyczne i literackie” (DPLL 276). Prowadząc jednak taką działalność, trzeba zarazem czuwać, aby nie wzięła ona góry nad elementem kultycznym, który zawsze musi być podstawowy.

607. Należy także wspomnieć o innych miejscach kultu, które nie zostały wprowadzone dekretem Biskupa jako sanktuaria, ale są ważnymi lokalnymi ośrodkami czci i modlitwy. Stoi za nimi częstokroć bardzo dawna tradycja pobożności. Te miejsca winny być z troską podtrzymywane, a przybywającym wiernym zapewniona opieka duchowa.

Cmentarze

608. Cmentarz jest miejscem świętym, przeznaczonym do grzebania zmarłych. Tam, gdzie jest to możliwe, parafie powinny posiadać własne cmentarze, albo przynajmniej kwatery na cmentarzach komunalnych, należycie pobłogosławione. Jeśli takiej kwatery nie ma, w przypadku grzebania wiernych na cmentarzu komunalnym, trzeba groby każdorazowo błogosławić (kan. 1240 § 1-2).

609. Nowy cmentarz katolicki (parafialny lub międzyparafialny) winien pobłogosławić Biskup Siedlecki lub jego delegat, w takim dniu, aby jak największa liczba wiernych mogła uczestniczyć w obrzędzie (por. CLBP 1071n.). Należy też sporządzić odpowiedni dokument stwierdzający fakt pobłogosławienia cmentarza i przechowywać go w archiwum parafialnym, kopię natomiast przekazać do Kurii Diecezjalnej.

610. Urządzenie i wygląd cmentarzy jest wyrazem i świadectwem wiary w życie pozagrobowe oraz szacunku wobec zmarłych. Administratorów zobowiązuje się do szczególnej dbałości o porządek, bezpieczeństwo i estetykę, a wykluczenie wszystkiego, co jest przeciwne świętości takich miejsc (*Ochrona cmentarzy*).

Instrukcja Komisji Episkopatu Polski do spraw Sztuki Kościelnej z 1987 r., n. 2). Zarządcy cmentarzy kościelnych, wypełniając swoje zadania, winni przestrzegać wszystkich przepisów prawa kościelnego i państwowego (*Wzór regulaminu cmentarza - Aneks nr 13*).

611. Duszpasterze powinni też przypominać wiernym o obowiązku dbania o groby swoich bliskich i dawania przez to świadectwa wdzięczności i troski o ich wieczne zbawienie (*Ochrona cmentarzy. Instrukcja Komisji Episkopatu Polski do spraw Sztuki Kościelnej z 1987 r. n. 2f*). Biorących zaś udział w uroczystościach liturgicznych i nawiedzających cmentarze należy uwrażliwiać na konieczność zachowania odpowiedniej, godnej postawy.

Część VI

OBRZĄDEK I WSPÓŁUCZESTNICTWO LITURGICZNE Z KATOLIKAMI WSCHODNIMI

612. Katolicy obrządku łacińskiego mają prawo w pełni uczestniczyć w Eucharystii sprawowanej w Katolickich Kościołach Wschodnich, co oznacza, że będąc w stanie łaski uświęcającej mogą swobodnie przystępować do Komunii świętej w cerkwi neounickiej w Kostomłotach. Neounicy z Kostomłot zaś, podobnie, jak inni katolicy tradycji wschodniej, mogą przyjąć Komunię świętą w kościołach rzymskokatolickich Diecezji Siedleckiej.

613. Uczestnictwo katolików obrządku łacińskiego w Eucharystii sprawowanej w cerkwi neounickiej w dzień Pański, także uczestnictwo neounity w liturgii rzymskokatolickiej, zadośćczyni obowiązkowi udziału w niedzielnej Mszy świętej.

614. Koncelebra biskupów i prezbiterów Kościołów katolickich różnych obrządków (Kościołów *sui iuris*), dla słusznej przyczyny, przede wszystkim dla wzrostu chrześcijańskiej miłości, zmanifestowania jedności i ukazania bogactwa różnych tradycji kościelnych, może być dopuszczona za zgodą Biskupa Siedleckiego. Dopuszczenie zakłada przestrzeganie wszystkich przepisów ksiąg liturgicznych Kościoła, do którego należy główny celebrans, z wykluczeniem jakiegokolwiek synkretyzmu liturgicznego, ale przy zachowaniu własnych szat liturgicznych i insygniów każdego z koncelebransów. Poza tym, do takiej liturgii koncelebransi winni być odpowiednio przygotowani (por. kan. 701 KKKW).

615. Synod przypomina, że w przypadku dzieci zrodzonych w małżeństwie katolików o różnej przynależności obrządkowej, należy stosować obowiązujące

przepisy prawa kanonicznego (kan. 111n.; por. kan. 29n. KKKW). Mówią one, że w momencie przyjęcia chrztu przez małoletniego, poniżej 14 roku życia, staje się on członkiem Kościoła *sui iuris*, do którego należy ojciec, chyba że rodzice zgodnie proszą o włączenie go do Kościoła matki. Ten, kto przyjmuje chrzest po ukończeniu 14 roku życia, sam może wybrać Kościół *sui iuris*, do którego będzie należał po przyjęciu tego sakramentu.

616. Chrzest powinien odbyć się w obrządku Kościoła, do którego dziecko będzie należało, choć trzeba też zaznaczyć, że przynależność kościelna dziecka nie zależy od obrządku, w jakim zostanie odprawiona ceremonia chrztu. Przez chrzest bowiem, niezależnie od rytu, w jakim został udzielony, nabywa się przynależność kościelną, zgodnie z zasadami wyżej podanymi. Zaleca się, aby rodzice lub prawni opiekunowie wychowywali dzieci w tradycji, zwyczajach, duchowości i życiu sakramentalnym tego Kościoła, do którego one przynależą.

617. Zmiana przynależności obrządkowej po przyjęciu chrztu, wymaga zgody Stolicy Apostolskiej, o co można wystąpić jedynie z poważnych przyczyn. Ta zgoda nie jest wymagana tylko w przypadku, gdy przy zawieraniu małżeństwa, bądź w trakcie jego trwania, jedna strona oświadczy, że chce przejść do Kościoła *sui iuris* swego współmałżonka (kan. 112 § 1). Należy jednak zaznaczyć, że w katolickich Kościołach Wschodnich wspomniana możliwość odnosi się wyłącznie do kobiet (kan. 33 KKKW). W razie rozwiązania małżeństwa, strona zachowuje prawo powrotu do poprzedniego obrządku.

618. Synod przypomina także normę prawa kodeksowego, mówiącą o tym, że „nawet długotrwały zwyczaj przyjmowania sakramentów według obrzędów Kościoła innego samodzielnego obrządku, nie pociąga za sobą przynależności do tego Kościoła (kan. 112 § 2).

Część VII

COMMUNICATIO IN SACRIS

619. Po Soborze Watykańskim II nastąpiło szerokie otwarcie możliwości współuczestnictwa katolickich szafarzy i wiernych w obrzędach sprawowanych w Kościołach i Wspólnotach kościelnych nie mających pełnej łączności z Kościołem katolickim, a także dopuszczania niekatolików ochrzczonych do udziału w ceremoniach katolickich. Tym niemniej należy respektować obowiązujące w tej dziedzinie przepisy prawa kanonicznego, a także szanować przepisy i zwyczaje wspólnot niekatolickich. Świadome działanie wbrew wydanym zakazom i poza udzielonymi koncesjami, prawodawca traktuje jako

przestępstwo „zakazanego uczestnictwa w rzeczach świętych” (kan. 1365). Nie budzi to już „podejrzenia o herezję”, jak to było w dawnym prawie, ale może wyrządzić szkodę dialogowi ekumenicznemu.

620. Szafarzom katolickim nie wolno celebrować chrztu wspólnie z szafarzami innych Kościołów lub Wspólnot kościelnych (DyrE 97).

621. Funkcję chrzestnego na chrzcie katolickim mogą pełnić katolicy, zaś osoba ochrzczona należąca do innej Wspólnoty kościelnej może pełnić razem z chrzestnym katolikiem rolę świadka chrztu. Katolik może spełniać taką samą rolę w innej Wspólnocie kościelnej (kan. 874 § 2; DyrE 98).

622. Dla słuszych powodów wolno dopuścić wiernego prawosławnego do pełnienia funkcji chrzestnego obok chrzestnego katolickiego przy chrzcie dziecka lub dorosłego, pod warunkiem jednak wystarczającego zabezpieczenia katolickiego wychowania ochrzczonego oraz pewności, że dana osoba spełnia warunki religijno-moralne. Funkcję chrzestnego przy chrzcie (i bierzmowaniu) udzielanym w prawosławnym Kościele wschodnim może też pełnić katolik, o ile został do tego zaproszony. W tym przypadku obowiązek czuwania nad wychowaniem chrześcijańskim spoczywa w pierwszym rzędzie na chrzestnym będącym członkiem Kościoła, w którym dziecko zostało ochrzczone (por. DKW 28; DyrE 98).

623. *Communicatio in sacramentis* obejmuje trzy sakramenty: pokutę, Eucharystię i namaszczenie chorych. Istnieje możliwość przyjęcia przez katolika wspomnianych sakramentów od szafarzy Kościołów niekatolickich, w których te sakramenty są ważne, bądź od szafarzy, którzy – według kryteriów katolickich – są uznani za ważnie wyświęconych. Dotyczy to zatem głównie szafarzy Kościoła prawosławnego i Kościoła Starokatolickiego Mariawitów, które mają na terenie Diecezji Siedleckiej swoje ośrodki. Z tej możliwości można jednak skorzystać jedynie wyjątkowo i po spełnieniu następujących warunków:

- a) katolik musi znajdować się w sytuacji konieczności lub musi mu to doraźnie przynieść prawdziwy pożytek duchowy;
- b) zostanie wykluczone niebezpieczeństwo błędu lub indyferentyzmu, czyli katolik proszący o sakrament winien być na tyle dojrzały w wierze, aby dostrzegać różnice, jakie istnieją między Kościołami;
- c) zachodzi fizyczna lub moralna niemożność udania się do szafarza katolickiego (z powodu przebywania w więzieniu, prześladowania, życia w diasporze lub, gdy dotarcie do własnego szafarza wymaga wielkiego trudu i wielkich wydatków);

d) będą respektowane odmienne zwyczaje niekatolickich Kościołów wschodnich, szczególnie gdyby Komunię świętą rezerwowali wyłącznie dla własnych wiernych (kan. 844 § 2; DyrE, 123; por. tamże, 132).

624. Szafarz katolicki może godziwie udzielić sakramentu pokuty, Eucharystii i namaszczenia chorych członkowi Kościoła prawosławnego oraz Starokatolickiego Kościoła Mariawitów w przypadku, gdy o to dobrowolnie poprosi i jest odpowiednio przygotowany. Należy jednak kierować się dużą roztropnością, aby nie dać podstaw do posądzeń o choćby pozorny prozelityzm (por. kan. 844 § 3, DyrE 125).

625. W przypadku członków Wspólnot kościelnych protestanckich, które nie posiadają sakramentu kapłaństwa i których wiara, szczególnie odnośnie do Eucharystii, różni się od wiary katolickiej, dopuszczenie do wspomnianych trzech sakramentów w Kościele katolickim jest możliwe jedynie po spełnieniu następujących warunków:

- a) gdy niekatolik ma poczucie pozostawania w grzechu śmiertelnym i pragnie pojednania z Bogiem, czyli znajduje się w poważnej potrzebie duchowej (*in gravi necessitate spirituali*);
- b) znajduje się w niebezpieczeństwie śmierci lub w naglącej konieczności, która ma miejsce, gdy zachodzi fizyczna lub moralna niemożliwość udania się do własnego szafarza;
- c) gdy sam o udzielenie tych sakramentów prosi i jest odpowiednio dysponowany;
- d) gdy wyznaje katolicką wiarę co do przyjmowanych sakramentów (kan. 844 § 4; DyrE 131).

626. Biskup Siedlecki ma prawo określić inne jeszcze, niż wymienione wyżej, przypadki „naglącej potrzeby” do przyjęcia sakramentu pokuty, Eucharystii i namaszczenia chorych, pod warunkiem przeprowadzenia konsultacji z kompetentną władzą, przynajmniej lokalną, zainteresowanego Kościoła lub niekatolickiej Wspólnoty kościelnej (kan. 844 § 4-5).

627. Celem działalności ekumenicznej jest osiągnięcie widzialnej i pełnej jedności eucharystycznej. Obecnie ona jednak nie istnieje, dlatego Kościół zakazuje kapłanom katolickim koncelebrowania Eucharystii z szafarzami Kościołów lub Wspólnot kościelnych niekatolickich, traktując takie działanie jako przestępne i pociągające za sobą sankcje kanoniczne (kan. 908; 1365).

628. Dozwolone i zalecane jest natomiast organizowanie celebracji słowa Bożego i innych form nabożeństw ekumenicznych. Nie należy ich jednak

organizować w niedziele, ponieważ jeżeli katolicy uczestniczyliby w dzień Pański w takim nabożeństwie, czy nawet w służbie Bożej innego Kościoła lub Wspólnoty kościelnej (np. świętej Wieczery), nie byłiby zwolnieni z obowiązku uczestnictwa w niedzielnej Eucharystii (DyrE 115).

629. Istnieje możliwość udziału szafarza katolickiego w ceremonii zawarcia małżeństwa w cerkwi niekatolickiego Kościoła wschodniego, nawet zawierane go przez dwoje niekatolików wschodnich, ale jest to pozwolenie na uczestnictwo „drugorzędne” przy szafarzu niekatolickim (por. DyrE 127). Za uprzednią zgodą Biskupa Siedleckiego katolicki kapłan lub diakon, jeśli został zaproszony, może uczestniczyć w celebracji małżeństwa mieszanego w cerkwi prawosławnej, gdy udzielona została dyspensa od formy kanonicznej. Może odmówić stosowną modlitwę, odczytać słowo Boże, wypowiedzieć krótką zachętę i pobłogosławić związek (por. DyrE 156n.).

630. Również w sytuacji odwrotnej, jeżeli nupturienti o to proszą, Biskup Siedlecki może pozwolić na to, aby szafarz katolicki zaprosił szafarza Kościoła lub Wspólnoty kościelnej niekatolickiej do udziału w celebrowaniu małżeństwa. Może on wówczas odczytać Pismo św., wypowiedzieć krótką zachętę i pobłogosławić związek (DyrE 158).

631. Decyzja o dopuszczeniu nupturienta niekatolickiego do Komunii świętej w czasie katolickiej ceremonii zaślubin, winna być podjęta zgodnie z ogólnymi normami istniejącymi w tej dziedzinie (DyrE 159).

632. Katolik może być świadkiem przy zawarciu małżeństwa w cerkwi prawosławnej. Także osoba prawosławna może być świadkiem przy zawarciu małżeństwa w kościele katolickim. Podobnie rzecz się ma z pełnieniem przez członków innych Kościołów lub Wspólnot kościelnych funkcji świadka w celebracji małżeństwa w Kościele katolickim i z pełnieniem jej przez katolików w małżeństwach zawieranych w innych Kościołach i Wspólnotach kościelnych (Dyr. DyrE 128 i 136).

633. Podczas sprawowania Eucharystii w świątyni katolickiej, modlitwy za żyjących i zmarłych chrześcijan innych wyznań oraz za zwierzchników niekatolickich Kościołów i Wspólnot kościelnych, można włączyć do modlitwy wiernych, nigdy zaś do anafory eucharystycznej. Zgodnie ze starożytną tradycją chrześcijańską, w anaforze wymienia się tylko imiona osób pozostających w pełnej komunii z Kościołem (DyrE 121).

634. Czytanie Pisma świętego w czasie sprawowania liturgii Eucharystii w Kościele katolickim może być wykonywane wyłącznie przez katolików.

Wykonywanie czytań przez lektora niekatolickiego jest możliwe tylko za zgodą Biskupa Siedleckiego (DyrE 133). Homilia, stanowiąca integralny element liturgii, jest zastrzeżona katolickiemu kapłanowi lub diakonowi. Nie może jej głosić kapłan czy diakon prawosławny, mariawicki, bądź pastor Wspólnoty protestanckiej (DyrE 134).

635. Błogosławieństw udzielanych katolikom można udzielać również chrześcijanom innych wyznań, jeżeli o to proszą, zgodnie z naturą i przedmiotem takiego błogosławieństwa (DyrE 121).

636. Na kościelny pogrzeb chrześcijanina innego wyznania może zezwolić ordynariusz miejsca. Przed wydaniem zezwolenia musi on jednak upewnić się, że zmarły nie miał przeciwnej woli, że jest niedostępny jego własny szafarz i że pozostaje to w zgodzie z ogólnymi przepisami prawa (kan. 1183 § 3; DyrE 120).

637. Duchowni katolicy uczestnicząc w modlitwach organizowanych przez stronę niekatolicką mają obowiązek używać stroju i insygniów właściwych ich randze i funkcji kościelnej, przy uwzględnieniu natury danego nabożeństwa (DyrE 111; 112; 119).

638. W nabożeństwach sprawowanych w innych Kościołach i Wspólnotach kościelnych katolicy mogą odczytać tekst Pisma św., a kapłani i diakoni – jeżeli są o to proszeni – mogą wygłosić homilię (DyrE 118). Należy jednak zaznaczyć, że – według dyktorium ekumenicznego z 1967 r. – pozwolenie nie obejmowało celebracji świętej Wieczery (n. 56).

639. Podczas sprawowania liturgii w świątyni prawosławnej, katolik – o ile zostanie o to poproszony – może odczytać wskazany tekst. Podobnie chrześcijanin prawosławny, uczestnicząc w liturgii katolickiej, może być zaproszony do odczytania tekstów, wezwań modlitwy wiernych lub komentarza (DyrE 126).

640. Kościoły katolickie ze względu na ich teologiczno-liturgiczne znaczenie oraz fakt poświęcenia lub pobłogosławienia, są przeznaczone przede wszystkim dla kultu katolickiego. Biskup Siedlecki, dla słusznej przyczyny, może pozwolić członkom innych wspólnot chrześcijańskich, nie mających własnej świątyni, na sprawowanie ich kultu w świątyni katolickiej, zarówno jednorazowe (np. ceremonii pogrzebowej, czy ślubnej), jak i okresowe oraz użyczenie koniecznych do tego sprzętów (DyrE 137).

641. Gdy strona katolicka prawnie zarządza cmentarzem, z którego korzystają chrześcijanie innych wyznań, należy – dla dobra wzajemnych relacji – sporządzić przejrzysty regulamin cmentarza. Powinny w nim być określone zasady

jego użytkowania oraz partycypacji strony niekatolickiej w kosztach utrzymania cmentarza i przeprowadzania koniecznych inwestycji. Regulamin zatwierdzony zgodnie z prawem diecezjalnym powinien następnie zostać przekazany przełożonym wspólnot niekatolickich i podany do publicznej wiadomości.

ROZDZIAŁ IV

POSŁUGA PASTERZOWANIA

642. Misja zbawienia, którą Chrystus powierzył apostołom, będzie trwać aż do końca świata (por. Mt 28, 18-20). Apostołowie, aby mogli wypełnić posługę pasterską, zostali ubogaceni przez Chrystusa specjalnym wylaniem Ducha Świętego (por. Dz 1, 8; 2, 4; J 20, 22-23). Ten sam dar przekazali następnie swoim pomocnikom przez włożenie na nich rąk (por. 1 Tm 4, 14, 2 Tm 1, 6-7), a ci zadbali o przekazanie go dalej (por. KK 21). Biskupi z ustanowienia Bożego stali się następcami apostołów jako pasterze Kościoła (KK 20).

643. Biskup jako posłany przez Pana mówi i działa nie na mocy swojego własnego autorytetu, ani autorytetu wspólnoty, z której wyszedł, ale na mocy autorytetu Posyłającego, czyli Chrystusa. Nikt nie może sobie sam udzielić łaski, ale musi ona być mu dana. Zakłada to szafarzy łaski, upoważnionych i uzdolnionych przez Chrystusa. Od Niego otrzymują oni przez posługę szafarzy „świętą władzę”, mocą której mogą działać w Jego imieniu, czyniąc i dając to, czego nie mogą czynić i dawać sami z siebie (por. KKK 875). Uczestnictwo w konsekracji i misji Chrystusa, wraz z władzą niezbędną do sprawowania funkcji pasterskiej, otrzymaną w sposób sakramentalny, jest źródłem posługi przewodzenia powierzonemu Kościołowi (por. PG 43). Biskup jest więc posłany w imię Chrystusa jako pasterz mający troszczyć się o powierzoną mu część ludu Bożego. Za pośrednictwem słowa Bożego i sakramentów służy on wzrostowi komunii wiernych w Duchu Świętym. Posłannictwo to i związana z nim władza dotyczy w szczególności sposobu biskupa diecezjalnego, którego stałej pieczy pasterskiej została powierzona diecezja, i któremu z racji urzędu pasterskiego przysługuje wszelka władza zwyczajna, własna i bezpośrednia (por. kan. 381 § 1).

Część I

BISKUP DIECEZJALNY

I BISKUPI WSPOMAGAJĄCY JEGO POSŁUGĘ

A. BISKUP DIECEZJALNY

ZNAKIEM JEDNOŚCI KOŚCIOŁA SIEDLECKIEGO

644. Pastorski urząd kierowania Diecezją Siedlecką pełni Biskup Siedlecki. Zgodnie bowiem z tradycją apostolską na czele każdego Kościoła partykularnego stoi biskup diecezjalny, jako widzialny znak obecności Chrystusa wśród swojego ludu. Urząd sprawuje on w imieniu Chrystusa oraz pod zwierzchnictwem i w łączności z biskupem Rzymu. Ponadto, dzięki swej przynależności do jednego i niepodzielnego kolegium biskupów, łączy ściśle Kościół partykularny z Kościołem powszechnym (por. KK 23, 28; KKK 877) i z jego widzialną Głową – papieżem jako następcą św. Piotra apostoła.

645. Biskup diecezjalny jest zastępcą Chrystusa, następcą apostołów, nauczycielem Bożej prawdy, szafarzem sakramentów świętych, ustawodawcą i pasterszem, gromadzącym wiernych kościoła partykularnego w jedną wspólnotę wiary i łaski. Sprawuje pieczę pasterską nad wiernymi, jako ich zwyczajny i bezpośredni pasterz (KK 27; DB 11). Mając staranie o jedność, jest obowiązany dbać o utrzymanie dyscypliny wspólnej całemu Kościołowi i czuwać, aby nie wkradły się do niej nadużycia (por. kan. 392).

646. Posługa biskupia ma nie tylko charakter hierarchiczny, ale i synodalny. Św. Jan Chryzostom stwierdził, że „Kościół i synod są synonimami”. Synodalność poszerza personalny i wspólnotowy wymiar pasterskiego urzędu biskupa, rozwija współodpowiedzialność i współuczestnictwo, umacnia wewnętrzną łączność między kościelnymi posługami i urzędami (ChL 19, 20; por. Kongregacja ds. Biskupów, dyktando *Ecclesiae imago* z 22.02.1973, n. 162; AS 63, 75). W duchu uznanej i stosowanej w Kościele zasady pomocniczości, zadania swoje wykonują współpracownicy Biskupa Siedleckiego w pasterskim posługiwaniu w Diecezji. Dotyczy to osób i instytucji (*Ecclesiae imago* 96)

647. W prowadzeniu ludu Bożego do zbawienia z biskupem szczególnie blisko współpracują prezbiterzy. Uznają go za ojca i ze czcią okazują mu szacunek oraz posłuszeństwo w duchu wiary i miłości. Biskup Siedlecki winien zaś otaczać ich szczególną opieką i miłością, jako swych synów i współpracowników, uczestniczących w jego pasterskiej trosce (por. kan. 384; AS 75nn.).

648. Osoby konsekrowane, na miarę możliwości i zgodnie ze swoim charyzmatem, wielkodusznie współpracują z Biskupem Siedleckim we wszelkich rodzajach działalności podejmowanej w dziedzinie apostolskiej i charytatywnej (por. VC 49; AS 98nn.). W Diecezji bowiem wypełniają one obowiązek przykładowej misji charyzmatycznej. Szczególną troską Biskupa objęte są klasztory prowadzące życie kontemplacyjne oraz działające na prawie diecezjalnym (por. PG 50).

649. Wierni świeccy mają okazywać swemu Biskupowi cześć i szacunek, wpływające z nadprzyrodzonych motywów. Modląc się w jego intencji, winni podporządkowywać się chętnie jego kierownictwu, popierać jego inicjatywy i zarządzenia zmierzające do duchowego rozwoju członków wspólnoty diecezjalnej, a także ze zrozumieniem uczestniczyć w jego odpowiedzialności za Kościół powszechny (por. AS 108nn.).

650. Biskup w swojej modlitwie osobistej, która jest zawsze modlitwą prawdziwie apostolską, przedstawia Ojcu Niebieskiemu wszystkie potrzeby powierzonego mu ludu (por. PG 17). Od chwili objęcia Diecezji, ma też obowiązek odprawiać Mszę świętą za powierzony sobie lud w każdą niedzielę i święta nakazane (kan. 387 § 1).

B. WŁADZA BISKUPA SIEDLECKIEGO

Władza ustawodawcza

651. Władza ustawodawcza Biskupa Siedleckiego, którą wykonuje on osobiście, jest wypełnieniem jego funkcji kierowniczej w społeczności Kościoła partykularnego (por. kan. 391 § 2). Przysługuje mu ona ze względu na obowiązek zorganizowania życia i działalności wspólnoty diecezjalnej w sposób trwały i zarazem odpowiadający aktualnym potrzebom duszpasterskim. Władza ustawodawcza Biskupa winna być wykonywana w sposób i w zakresie określonym przepisami prawa kanonicznego (por. Kongregacja ds. Biskupów i Kongregacja ds. Ewangelizacji Narodów *Instrukcja o przeprowadzaniu synodów diecezjalnych* z 19.03.1997, Dodatek).

652. Do zakresu władzy ustawodawczej Biskupa Siedleckiego należy precyzowanie i wprowadzanie w życie prawa stanowionego przez Stolicę Apostolską i Konferencję Episkopatu Polski oraz prawne określenie tego wszystkiego, czego prawo ustanowione przez wyższego prawodawcę nie reguluje, czego wyższa władza nie zastrzegła, a uporządkowania czego domaga się dobro duchowe wiernych. Biskup Siedlecki nie może jednak wydawać ustaw przeciwnych

kościelnemu prawu powszechnemu, prawnym postanowieniom Konferencji Episkopatu Polski, czy uchwałą Polskiego Synodu Plenarnego (por. AS 67 a, c).

653. Ustawodawca diecezjalny w wykonywaniu swojej władzy ma zwracać uwagę na wymogi techniki legislacyjnej, potrzebę jasnego redagowania przepisów, unikania sformułowań sprzecznych względem siebie, bezużytecznych powtórzeń i mnożenia dyspozycji w odniesieniu do tej samej materii. Ma też jednoznacznie wskazywać, czy dany przepis ma charakter obowiązujący, czy jest zaleceniem (por. AS 67 d).

654. Władzę ustawodawczą Biskup Siedlecki wykonuje w sposób uroczysty na synodzie diecezjalnym, bądź też w sposób zwyczajny, gdy wydaje akty normatywne poza synodem, szczególnie w formie dekretów ogólnych. Tam, gdzie prawo tego wymaga, winien on przed wydaniem przepisu dopuszczać do głosu i doceniać wkład osób i gremiów doradczych w Diecezji. Ustawy wydane przez Biskupa Siedleckiego obowiązują tych, którzy posiadają na terytorium Diecezji stałe lub tymczasowe zamieszkanie, bądź aktualnie na nim przebywają (kan. 12 § 3; por. kan. 13). Winny też być odpowiednio promulgowane, a wchodzi w życie – jeśli czego innego nie postanowiono – po miesiącu (kan. 8 § 2).

Władza wykonawcza

655. Zgodnie z zasadami prawa, Biskup Siedlecki posiada władzę wykonawczą nad wymi diecezjanami, również wówczas, gdy przebywają poza terytorium Diecezji Siedleckiej, zaś nad innymi wiernymi, o ile aktualnie przebywają na jej terytorium (por. kan. 136; AS 69 a, b).

656. Władzę wykonawczą Biskup może delegować bądź do ogółu spraw, bądź do poszczególnych aktów, zgodnie z zasadami prawa (por. kan. 137n.). Szczególną pomoc świadczą mu ci, których wyposaża we władzę zastępczą zwyczajną, czyli wikariusz generalny i wikariusz biskupi. Należy mieć na uwadze zasadę kodeksową, że do spraw przedstawionych Biskupowi Siedleckiemu nie powinni już mieszać się wikariusz generalny lub biskupi, chyba, że zostanie im to zlecone, bądź zmusi ważna i nagła przyczyna, o czym Biskup winien być niezwłocznie powiadomiony (kan. 139 § 2; AS 69 f).

Władza sądownicza

657. Władzę sądowniczą Biskup Siedlecki wykonuje osobiście albo przez wikariusza sądowego i sędziów, do ustanowienia których jest zobowiązany przepisami prawa powszechnego (por. kan. 391; 1420; 1421; AS 68). W ramach władzy sądowniczej rozpatrywane są sprawy sporne i karne, dotyczące rzeczy

duchowych lub z nimi złączonych, przy zachowaniu zasad kompetencyjnych. Rzeczy duchowe są to sprawy, które dotyczą wiary i moralności chrześcijańskiej, instytucji prawa Bożego, misji Kościoła i jego funkcjonowania oraz obowiązków i praw wiernych, wynikających z przyjęcia chrztu oraz innych sakramentów.

658. Władza sądownicza jest rozumiana jako sporna (jeśli dotyczy wzajemnych relacji między osobami fizycznymi lub prawnymi, które w zaistniałym między nimi sporze oczekują orzeczeń prawnych) bądź karna (jeśli odnosi się do przepisów, które wymagają nałożenia lub deklarowania kary kanonicznej).

Wizytacje kanoniczne

658. Wizytacje kanoniczne są ważnym i sprawdzonym narzędziem służącym utrzymywaniu osobistych kontaktów Biskupa z duchowieństwem i innymi członkami ludu Bożego. Jest to również okazja do ożywienia dzieł prowadzonych przez Kościół, wezwania wiernych do odnowienia życia chrześcijańskiego i podjęcia bardziej intensywnie działań apostolskich. Poza tym wizytacja pozwala ocenić efektywność struktur oraz instrumentów wykorzystywanych w posłudze duszpasterskiej, jak również staranność w zarządzaniu dobrami kościelnymi (por. AS 220).

660. Wizytacji, którą Biskup Siedlecki – osobiście, przez biskupa pomocniczego lub wyznaczonego kapłana – winien odbywać nie rzadziej niż co 5 lat, podlegają osoby, instytucje katolickie, rzeczy i miejsca święte znajdujące się w obrębie Diecezji (por. kan. 396 § 1; 397 § 1). Najważniejszym przedmiotem wizytacji biskupiej są parafie. Te wizytacje winny się odbywać zgodnie z zaleceniami Stolicy Apostolskiej i prawem diecezjalnym (AS 221; *Instrukcja Biskupa Siedleckiego o przygotowaniu i przebiegu wizytacji kanonicznych w parafiach - Aneks nr 9*).

C. BISKUP POMOCNICZY

661. W trosce o Diecezję Biskupa Siedleckiego wspomaga przede wszystkim biskup pomocniczy (KK 23; kan. 405, 407; AS 70-74). Swoje obowiązki wypełnia w pełnej jedności z Biskupem Siedleckim, okazując mu uległość i szacunek (por. DB 25; kan. 403-411). Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa winien on być ustanowiony wikariuszem generalnym lub przynajmniej wikariuszem biskupim i wejść do Rady Kapłańskiej, Kolegium Konsultorów i Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej, a w miarę potrzeb uczestniczyć w spotkaniach również innych gremiów, które wspierają pasterską posługę Biskupa Siedleckiego.

D. BISKUP SENIOR

662. Każdy biskup senior, zarówno były Biskup Siedlecki, jak i były biskup pomocniczy, winien cieszyć się w Diecezji szacunkiem kapłanów i pozostałych wiernych. Ma także prawo, stosownie do zajmowanej wcześniej pozycji, do godziwego mieszkania i utrzymania. Te sprawy bardziej szczegółowo określone są w Kodeksie Prawa Kanonicznego (kan. 401n.), dyktorium *Apostolorum successores* (225-230) oraz w dokumencie Konferencji Episkopatu Polski *Status biskupów seniorów diecezjalnych i pomocniczych* z 06.03.2013 r. Biskupi seniorzy uczestniczą – wedle swoich możliwości – w życiu Diecezji, pełniąc posługę nauczania i uświęcania, w jedności z Biskupem Siedleckim.

Część II

CENTRALNE INSTYTUCJE DIECEZJALNE

A. KURIA DIECEZJALNA SIEDLECKA

663. Zgodnie z definicją Kodeksu Prawa Kanonicznego „kuria diecezjalna składa się z tych organów i osób, które świadczą biskupowi pomoc w zarządzaniu całą diecezją, zwłaszcza w kierowaniu działalnością pasterską, w administrowaniu diecezją i wykonywaniu władzy sądniczej” (kan. 469). Struktura i organizacja Kurii Diecezjalnej Siedleckiej wynika przede wszystkim z przepisów prawa powszechnego (kan. 469-486), ale jest też dostosowana do aktualnych potrzeb Diecezji. Odnosi się to głównie do urzędów wspomagających Biskupa Siedleckiego w takim organizowaniu i koordynowaniu działalności duszpasterskiej, aby Kuria była jego podatnym narzędziem w pełnieniu dzieł apostolskich (por. DB 27). Kuria działa w oparciu o własny statut (**Aneks nr 25**).

664. Wszyscy pracownicy Kurii są mianowani przez Biskupa Siedleckiego (kan. 470) spośród osób duchownych, zakonnych i świeckich. Biskup czuwa też nad właściwą koordynacją spraw związanych z administrowaniem całą Diecezją, jak również koordynacją działalności wikariusza generalnego i wikariuszy biskupich (kan. 473 § 1n.).

Moderator, wikariusz generalny i wikariusze biskupi

665. Synod uznaje, że w Kurii winien być ustanowiony moderator i z zasady Biskup Siedlecki tę funkcję powierza wikariuszowi generalnemu (kan. 473 § 3). Zadaniem moderatora jest czuwanie nad właściwym i terminowym załatwianiem spraw administracyjnych, jak również nad tym, aby wszyscy pracownicy dobrze wypełniali swoje zadania.

666. Na wikariuszu generalnym spoczywa zadanie wspierania Biskupa Siedleckiego w zarządzaniu całą Diecezją (kan. 475 § 1). Jest on wyposażony we władzę wykonawczą, zwyczajną zastępczą we wszystkich sprawach, które nie są zastrzeżone Biskupowi Siedleckiemu.

667. Biskup Siedlecki może również ustanowić jednego lub kilku wikariuszy biskupich, którzy mając – w określonym przez niego zakresie spraw – władzę zwyczajną zastępczą, współuczestniczą w jego odpowiedzialności za Kościół partykularny (kan. 476).

668. Biskup Siedlecki przewidując swoją czasową nieobecność w Diecezji i wiedząc, że zbiegnie się ona z nieobecnością wikariusza generalnego, winien na ten czas ustanowić innego kapłana, wyposażonego w odpowiednią władzę (por. kan. 477 § 2). Po zakończeniu swojej misji zastępca ma złożyć Biskupowi relację z wykonanych czynności.

Kancelaria i sekretariat

669. Kancelaria Kurii Diecezjalnej ma za zadanie rejestrowanie wszystkich pism przychodzących i wychodzących oraz archiwizowanie dokumentów wytworzonych przez poszczególne urzędy i instytucje diecezjalne (por. kan. 482). Do jej zadań należy także czuwanie nad przepływem dokumentów między wszystkimi wydziałami Kurii oraz instytucjami i gremiami z nią powiązanymi.

670. Na czele Kancelarii stoi kanclerz i ma do pomocy jednego lub dwóch notariuszy. Kancelaria może mieć ponadto innych pracowników, tworzących sekretariat. Wymogi stawiane wobec osób, którym powierza się funkcje w Kancelarii, określa prawo powszechne. Ono też wyznacza ogólne zadania pracowników, natomiast szczegółowe wskazuje dekret nominacyjny Biskupa, jego zarządzenia oraz bieżące dyspozycje moderatora.

671. Ważnym zadaniem Kancelarii jest przyjmowanie interesantów, informowanie ich o właściwym sposobie załatwienia sprawy, jak też prowadzenie ewidencji duchowieństwa, sporządzanie corocznych (i pięcioletnich) zestawień statystycznych oraz przygotowywanie schematyzmu Diecezji Siedleckiej.

Wydziały

672. Celem zapewnienia sobie stałej pomocy „w kierowaniu działalnością pasterską” (kan. 469), Biskup Siedlecki powołuje odpowiednie organa kurialne, zwane wydziałami, referatami i komisjami. Ich strukturę i zakres zadań można – po zasięgnięciu zdania Rady Kapłańskiej i Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej – dostosować do aktualnych możliwości i potrzeb Diecezji. Należy jednak

przy tym mieć na uwadze wskazania Stolicy Apostolskiej oraz Konferencji Episkopatu Polski i strzec się tworzenia organów, których zadania wchodziłyby w kompetencje urzędów utworzonych obligatoryjnie (por. AS 181).

673. Wydział Duszpasterstwa zajmuje się przede wszystkim organizowaniem zwyczajnej działalności duszpasterskiej, ukierunkowanej na wszystkich wiernych. Ma on za zadanie przygotować – po wcześniejszym omówieniu z Diecezjalną Radą Duszpasterską - roczny diecezjalny program duszpasterski, obowiązujący od nowego roku kościelnego i we współpracy z dziekanami i duchowieństwem parafialnym czuwać nad jego realizacją. Winien także dbać o harmonijne współdziałanie poszczególnych duszpasterstw szczegółowych, koordynując ich inicjatywy. Wydział może w swojej strukturze zawierać referaty, którym będą poddane poszczególne dziedziny duszpasterstwa.

674. Wydział Nauczania Katechetycznego organizuje i koordynuje działalność katechetyczną Kościoła Siedleckiego. Inspiruje katechetów do pracy, wskazuje nowe metody i pomoce oraz pomaga w rozwiązywaniu pojawiających się trudności w nauczaniu religii w szkole. Odpowiada też za poziom katechizacji w Diecezji. Poprzez wizytatorów diecezjalnych i dekanalnych sprawuje nadzór nad nauczaniem katechezy w szkołach oraz przygotowaniem w parafiach do sakramentów inicjacji chrześcijańskiej. Wydział rekomenduje też Biskupowi Siedleckiemu katechetów do udzielenia misji kanonicznej, dba o porządek w dziedzinie ich zatrudniania, prowadzi stosowaną dokumentację, zajmuje się formacją stałą katechetów i przedstawia Biskupowi sprawozdania z wizytacji. Ponadto zajmuje się – na zlecenie Biskupa – sprawowaniem nadzoru nad szkołami katolickimi w Diecezji Siedleckiej.

675. Wydział Duszpasterstwa Rodzin zajmuje się organizowaniem i nadzorowaniem procesu przygotowania do zawarcia małżeństwa, towarzyszenia duszpasterskiego małżonkom, poradnictwa rodzinnego, wychowania w rodzinach oraz ochrony życia. Wydział winien też mieć na uwadze potrzebę wspierania duchowego i psychologicznego osób opuszczonych przez współmałżonków oraz kontaktu i oddziaływania na osoby żyjące w związkach niekanonicznych.

676. Wydział Duchowieństwa Diecezjalnego i Osób Konsekrowanych zajmuje się organizowaniem formacji stałej duchowieństwa diecezjalnego oraz sprawami osób konsekrowanych na terenie Diecezji Siedleckiej. Wydział działa w ścisłej łączności z osobami odpowiedzialnymi za duszpasterstwo powołaniowe, z Diecezjalnym Centrum Formacji Kapłańskiej, z kuratorem starszych i chorych kapłanów, dyrektorami Domów Księży Emerytów, zarządem Kapłańskiego Funduszu Emerytalno-Zapomogowego oraz referentami zakonnymi.

677. Wydział ds. Ekonomicznych, Budowlanych i Konserwatorskich wspomaga Biskupa Siedleckiego w zarządzaniu dobrami doczesnymi należącymi do Diecezji oraz do innych kościelnych osób prawnych podległych jego władzy, jak też w kwalifikowaniu projektów architektonicznych i konserwatorskich oraz nadzorowaniu ich realizacji. Wydział, na czele którego stoi ekonom diecezjalny, złożony jest z dwóch referatów. Jednym z nich kieruje on sam, drugim zaś diecezjalny konserwator zabytków.

678. Zadaniem ekonoma diecezjalnego jest administrowanie dobrami doczesnymi Diecezji, pokrywanie zgodnych z prawem wydatków, wskazanych przez Biskupa Siedleckiego lub wyznaczone przez niego osoby, nadzorowanie działalności gospodarczej kościelnych osób prawnych podległych Biskupowi (por. kan. 494 § 3), w tym zbieranie sprawozdań finansowych (z *Caritas* Diecezji Siedleckiej, Wyższego Seminarium Duchownego, szkół katolickich prowadzonych przez Diecezję, Domów Księży Emerytów, Katolickiego Radia Podlasia, Echa Katolickiego, wydawnictwa *Unitas*, Diecezjalnego Studium Muzyki Kościelnej, Zarządu Cmentarzy Katolickich w Siedlcach, fundacji, stowarzyszeń wiernych itp.), które po przedłożeniu Diecezjalnej Radzie ds. Ekonomicznych przyjmuje Biskup Siedlecki.

679. Księgowość, wchodząca w skład referatu ds. ekonomicznych, prowadzi staranną dokumentację wpływających ofiar oraz dokonywanych wypłat. Przed każdym zebraniem dziekanów sporządza aktualny wykaz zaległych należności i zbiorów z poszczególnych parafii każdego dekanatu, jak i wykaz zaległości pracujących tam duszpasterzy.

680. Przy niektórych Wydziałach lub referatach działają rady, komisje i zespoły robocze. Jedne mogą być powołane przez Biskupa Siedleckiego na stałe, inne czasowo, jeszcze inne do konkretnej sprawy.

Archiwum

681. Archiwum Diecezjalne działa w oparciu o przepisy Kodeksu Prawa Kanonicznego (kan. 487-491) oraz wewnętrzny regulamin, zatwierdzony przez Biskupa Siedleckiego. W Archiwum gromadzi się, przechowuje i udostępnia dokumenty, związane z działalnością Biskupa Siedleckiego, Kurii Diecezjalnej, parafii oraz innych kościelnych osób prawnych. Dyrektor Archiwum sprawuje ponadto nadzór i służy fachową pomocą proboszczom, w ich opiece nad archiwami parafialnymi.

Sąd Biskupi Siedlecki

682. Biskup ustanawia wikariusza sądowego (oficjała), któremu dodaje wikariusza pomocniczego (wiceoficjała), sędziów, notariusza, obrońcę węgła, rzecznika sprawiedliwości oraz pracowników kancelarii, którzy razem tworzą Sąd Biskupi Siedlecki. Jest on trybunałem pierwszej instancji dla wszystkich spraw małżeńskich, spornych i karnych, które do niego wpływają z terenu Diecezji Siedleckiej zgodnie z przepisami prawa, o ile nie są wyraźnie wyjęte spod jego kompetencji przez prawo powszechne i nie są zastrzeżone przez Biskupa Siedleckiego (por. kan. 1419; 1420; 1421; 1430; 1432; 1437; *Regulamin Sądu Biskupiego Siedleckiego* – **Aneks nr 18**). Dla spraw rozpatrywanych przez Sąd Biskupi Siedlecki w pierwszej instancji, trybunałem apelacyjnym jest Sąd Metropolitalny Lubelski.

683. Wiele małżeństw w obecnej dobie przeżywa kryzys, niektóre zaś zrywają wspólnotę życia. Duszpasterze, a zwłaszcza proboszczowie, są obowiązani dokładać wszelkich starań, aby pomóc w pojednaniu skłóconych małżonków (por. kan. 529 § 1; 1063, 4°). Jeśli jednak małżonkowie już się rozeszli i nie ma szans na pojednanie, a istnieją podstawy prawne do wszczęcia procesu o stwierdzenie nieważności ich małżeństwa lub jego niedopełnienie, duszpasterze winni poinformować zainteresowane osoby o potrzebie zwrócenia się do Sądu Biskupiego Siedleckiego. Winni jednak strzec się snucia własnych przypuszczeń co do wyniku procesu.

684. Idąc za wskazaniem Stolicy Apostolskiej i śledząc praktykę Roty Rzymskiej, Sąd Biskupi w rozstrzyganiu sporów i orzekaniu o ważności bądź nieważności małżeństwa, winien mieć na uwadze duszpasterskie znaczenie swojej pracy i wpisywać się w ogólną troskę Kościoła o zbawienie dusz (por. AS 180).

685. Synod usilnie przypomina, że proboszczowie mają obowiązek – w ciągu dwóch tygodni – wykonać czynności zlecane im przez Sąd Biskupi (takie jak przesłuchanie stron procesowych, bądź świadków, wystawienie opinii o przyczynach rozpadu małżeństwa, wypełnianie formularzy świadectw kwalifikacyjnych itp.). Czynności te należy wykonać w poczuciu pełnej odpowiedzialności za rzetelność końcowego rozstrzygnięcia sądowego, a także jego terminowość, aby cały proces mógł być ukończony w ciągu jednego roku.

686. Biskup Siedlecki zatwierdza przy Sądzie Biskupim jednego lub kilku adwokatów, do których strony procesowe mogą zwrócić się o pomoc w prowadzeniu ich sprawy, zwłaszcza małżeńskiej (por. kan. 1483 i 1490).

B. KAPITUŁA KATEDRALNA I KAPITUŁY KOLEGIACKIE

687. Kapituły kanoników są tworzone przede wszystkim dla zapewnienia uroczystej oprawy głównych celebracji liturgicznych w kościele katedralnym i w kościołach kolegiackich, jak też dla innych celów, określonych przez prawo powszechne i Biskupa Siedleckiego (por. kan. 503). Choć kapituły nie pełnią obecnie funkcji doradczych, to jednak są godnym zachowania elementem kościelnej tradycji, a możliwość nadawania bardziej zasłużonym kapłanom godności kanonika, jest też dobrym sposobem ich uhonorowania. W określone w statutach uroczystości oraz zawsze na zaproszenie Biskupa Siedleckiego, kanonicy winni w strojach chórowych uczestniczyć w liturgii.

688. Kapituła Katedralna istnieje przy kościele katedralnym pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Siedlcach i cieszy się tytułem „Prześwietnej”. Jest ona spadkobierczynią kapituły powołanej kiedyś przy kościele biskupim w Janowie Podlaskim. Kapituła Katedralna działa zgodnie z prawem powszechnym Kościoła i statutami zatwierdzonymi przez Biskupa Siedleckiego (por. kan. 505 i 506; *Statut Kapituły Katedralnej Siedleckiej* – **Aneks nr 27**). Kolegium Kapituły stanowi 12 kanoników gremialnych. Na jej czele stoi prałat dziekan, a jeśli jest w Diecezji ustanowiony biskup pomocniczy, on przewodniczy Kapitulie, jako prepozyt. W Kapitulie istnieją ponadto urzędy: archidiacona, scholastyka, kustosza, penitencjarza i sekretarza (por. AS 187). Zgodnie z postanowieniami statutu Biskup Siedlecki może mianować także kanoników honorowych.

689. W Diecezji Siedleckiej istnieją również kapituły kolegiackie: Kapituła Kolegiacka Janowska przy bazylice mniejszej Trójcy Świętej w Janowie Podlaskim (**statut** – **Aneks nr 28**); Kapituła Kolegiacka Łukowska przy kolegiacie Przemienienia Pańskiego w Łukowie (**statut** – **Aneks nr 29**); Kapituła Kolegiacka pw. MB Królowej Rodzin przy bazylice mniejszej pw. św. Jana Chrzciciela w Parczewie (**statut** – **Aneks nr 30**) oraz Kapituła Kolegiacka Garwolińska przy kolegiacie Przemienienia Pańskiego w Garwolinie (**statut** – **Aneks nr 31**). Do poszczególnych kapituł kolegiackich należą kanonicy gremialni i honorowi mianowani przez Biskupa Siedleckiego zgodnie z przepisami własnych statutów, które określają też ich strukturę i funkcjonowanie.

C. RADA KAPŁAŃSKA

690. *Communio* hierarchiczna między Biskupem i członkami prezbiterium Kościoła Siedleckiego, oparta na jedności kapłaństwa ministerialnego i wspólnej misji kościelnej, manifestuje się instytucjonalnie poprzez Radę Kapłańską (por. AS 182). Rada pełni rolę senatu Biskupa Siedleckiego (por. DB 27; kan. 495). Jest organem doradczym i jej zadaniem jest wspieranie Biskupa w kierowaniu Diecezją.

691. Członkowie Rady Kapłańskiej muszą mieć przynajmniej święcenia prezbiteratu i zostać do niej włączeni bądź z urzędu, bądź z wyboru, bądź też z nominacji Biskupa. Rada działa w oparciu o własny statut (**Aneks nr 20**), który określa m.in. czas trwania kadencji, liczbę członków, sposób ich powoływania oraz zadania wypływające z prawa powszechnego lub powierzone jej przez Biskupa Siedleckiego.

692. Biskup Siedlecki zasięga opinii Rady Kapłańskiej we wszystkich ważniejszych sprawach związanych z jego duszpasterską odpowiedzialnością za Diecezję, jednak on sam podejmuje ostateczne decyzje. W niektórych przypadkach, wyraźnie określonych przez prawo kanoniczne, Biskup ma obowiązek uzyskania zgody Rady Kapłańskiej (kan. 500 § 2).

693. Rada Kapłańska wysyła swoich przedstawicieli na synod prowincjalny (kan. 443 § 5), z urzędu bierze udział w synodzie diecezjalnym (kan. 463 §1) oraz wybiera zespół proboszczów, spośród których Biskup Siedlecki wyznacza dwóch do udziału w postępowaniu dotyczącym usuwania lub przenoszenia proboszczów (kan. 1742 §1; 1750).

D. KOLEGIUM KONSULTORÓW

694. Spośród członków Rady Kapłańskiej Biskup Siedlecki, na pięcioletnią kadencję, powołuje Kolegium Konsultorów (por. kan. 502; AS 183). Jest to instytucja o charakterze doradczym, do której Biskup Siedlecki winien zwracać się o opinię w sprawach wskazanych przez prawo (kan. 272; 377 §3; 382 §3; 404 §1 i §3; 413 §2; 419, 421 §1, 422; 485; 494 §1 i §2; 501 §2; 833 p.4; 1018 §1 p.2; 1277 i 1292 §1). Jego rola nabiera jednak szczególnej wagi podczas wakansu stolicy biskupiej. W tym też okresie przejmuje funkcje Rady Kapłańskiej (kan. 501 § 2). Kolegium Konsultorów działa w oparciu o statut zatwierdzony przez Biskupa Siedleckiego (**Aneks nr 21**).

695. W czasie trwania kadencji Biskup Siedlecki z reguły nie mianuje nowych członków, chyba że ich liczba spadnie poniżej minimalnej, wymaganej

przez prawo (por. kan. 502 §1). Mandat mianowanego w ten sposób konsultora wygasa wraz z upływem kadencji całego Kolegium. Członkowie Kolegium Konsultorów nie tracą urzędów z chwilą utraty członkostwa w Radzie Kapłańskiej. Na wypadek przeszkody w terminowym odnowieniu Kolegium Konsultorów, jego kadencja przedłuża się do czasu ukonstytuowania się nowego składu (por. kan. 502 § 1).

E. DIECEZJALNA RADA DUSZPASTERSKA

696. Diecezjalna Rada Duszpasterska jest utworzona w odpowiedzi na zachętę Soboru Watykańskiego II, aby w każdej diecezji ustanowić takie ciało doradcze, służące pomocą Biskupowi w dziedzinie duszpasterskiej (por. DM 30; DB 27). Rada działa w oparciu o przepisy Kodeksu Prawa Kanonicznego (kan. 511-514), wskazania Stolicy Apostolskiej i Konferencji Episkopatu Polski, a bardziej szczegółowe zapisy, dostosowane do sytuacji lokalnej, zawiera statut nadany przez Biskupa Siedleckiego (**Aneks nr 22**).

697. Biskup Siedlecki powołuje Diecezjalną Radę Duszpasterską na okres 5 lat. Członkowie Rady pochodzą z urzędu i nominacji. Wśród jej członków winni znaleźć się: biskup pomocniczy, wikariusz generalny i wikariusze biskupi, dyrektorzy Wydziałów Kurii Diecezjalnej: Duszpasterstwa, Nauczania Katechetycznego, Duszpasterstwa Rodzin, kierownik Referatu Duszpasterstwa Młodzieży, przedstawiciele proboszczów, wikariuszy, osób należących do instytutów życia konsekrowanego oraz przede wszystkim wiernych świeckich, reprezentujących różne środowiska i wspólnoty, którzy pozostają w pełnej jedności z Kościołem katolickim, odznaczają się dojrzałą wiarą, dobrymi obyczajami i roztropnością (por. kan. 512 § 2; AS 184).

698. Zebraniom Rady, które winny być zwoływane co najmniej jeden raz w roku, przewodniczy Biskup Siedlecki. On też wskazuje kwestie do dyskusji, określa, które konkluzje winny być upublicznione i decyduje o sposobie realizacji postanowień Rady. Wskazane jest, aby każdorazowy dyrektor Wydziału Duszpasterstwa był zastępcą przewodniczącego Rady i poza jej zebraniem, stale czuwał nad realizacją przyjętych postanowień.

F. DIECEZJALNA RADA DS. EKONOMICZNYCH

699. Wśród spraw wchodzących w zakres władzy pasterskiej Biskupa Siedleckiego znajduje się troska o właściwe zarządzanie dobrami doczesnymi Diecezji, złożonymi przez wiernych na cele kultu, apostołstwa, miłości i utrzymanie duchowieństwa (AS 189; por. kan. 222 § 1). Z zachowaniem

obowiązujących norm prawa, tę troskę Biskup dzieli z wiernymi Diecezji Siedleckiej. Niektórych, bardziej biegłych w sprawach ekonomicznych i odznaczających się prawością życia, zaprasza do ściślejszej współpracy na tym polu i włącza do składu Diecezjalnej Rady ds. Ekonomicznych.

700. Diecezjalna Rada ds. Ekonomicznych, jako organ doradczy Biskupa w zarządzaniu dobrami doczesnymi, powinna być powołana zgodnie z nakazem prawa kościelnego (kan. 492; por. AS 192). Synod postanawia, aby składała się ona przynajmniej z 5 wiernych, powoływanych przez Biskupa na 5-letnią kadencję. Biskup mianuje też jej sekretarza i przewodniczy zebraniom, osobiście lub poprzez swego delegata. Zadania i sposób działania Rady określa bardziej szczegółowo własny statut (**Aneks nr 23**).

701. Diecezjalna Rada ds. Ekonomicznych powinna być wysłuchana przez Biskupa Siedleckiego przed podjęciem decyzji o większym znaczeniu ze względu na materialny stan Diecezji oraz w innych przypadkach określonych w prawie kanonicznym. Przed podjęciem zaś aktów tzw. nadzwyczajnego zarządzania i niektórych alienacji, Biskup ma uzyskać jej zgodę. Należy zaznaczyć, że są sprawy, w których wyrażeniu opinii lub zgody Rady ds. Ekonomicznych winno towarzyszyć działanie innych gremiów doradczych, takich jak Rada Kapłańska i Kolegium Konsultorów. Rada wspomaga też Biskupa w weryfikowaniu rocznych sprawozdań zarządców dóbr kościelnych podległych jego władzy.

Część III

TERENOWE INSTYTUCJE DIECEZJALNE

A. STRUKTURA REJONOWA

702. Celem zapewnienia lepszej komunikacji i koordynacji przy realizowaniu podejmowanych przez Diecezję zadań oraz projektów pastoralnych, głównie z zakresu duszpasterstwa ogólnego, duszpasterstwa rodzin, duszpasterstwa młodzieży, formacji duchowieństwa, pracy charytatywnej i katechetycznej, Biskup Siedlecki ustanowił sześć rejonów duszpasterskich: 1) siedlecki (obejmujący dekanat siedlecki, domanicki, grębkowski, łosicki, suchożebrski i zbuczynski), 2) bialski (dekanat bialski południowy, bialski północny, janowski i terespolski), 3) łukowski (dekanat adamowski, łukowski I i łukowski II), 4) garwoliński (dekanat garwoliński, łaskarszewski, osiecki, rycki i żelechowski), 5) parczewski (dekanat hański, parczewski, wisznicki i włodawski), 6) radzyński (dekanat komarowski, międzyszycki i radzyński).

703. Planowanie, organizowanie i realizowanie zadań oraz projektów pastoralnych w poszczególnych rejonach, winny być ściśle powiązane z diecezjalnym programem duszpasterskim i kierowane przez odpowiednie wydziały lub referaty Kurii Diecezjalnej, w bezpośredniej współpracy z powołanymi przez Biskupa dekanalnymi duszpasterzami, bądź księżmi odpowiedzialnymi za poszczególne domeny duszpasterstwa, czy też określone środowiska działalności pastoralnej Kościoła.

704. Na czele rejonu stoi duszpasterz rejonowy, którym jest dziekan, mianowany do tej posługi przez Biskupa Siedleckiego. On też odpowiada za koordynację działań pastoralnych w powierzonym mu rejonie, jak też – w miarę swoich możliwości i środków – służy pomocą i radą przy realizacji projektów oraz organizacji spotkań.

705. Synod postuluje stworzenie w rejonach silnych ośrodków duszpasterskich, stymulujących i wspomagających swoim działaniem pastoralnym należące do nich dekanaty, a w efekcie ożywiających duszpasterstwo parafialne.

B. STRUKTURA DEKANALNA

706. Dekanat jest jednostką terytorialnej organizacji Diecezji Siedleckiej, składającą się z około dziesięciu parafii. Biskup Siedlecki ma prawo modyfikować liczbę dekanatów oraz ich składy, w zależności od aktualnych potrzeb duszpasterskich i administracyjnych Diecezji. Przed podjęciem decyzji w tych sprawach winien jednak zasięgnąć opinii Rady Kapłańskiej (por. AS 217).

707. Duszpasterskie znaczenie dekanatu należy stawiać ponad rolę administracyjną. W ramach dekanatu bowiem najlepiej widać styk „odgórnych” inspiracji ogólnodiecezjalnych z „oddolną” inicjatywą samych duszpasterzy i wiernych. Bardziej szczegółowe postanowienia na temat roli dekanatów oraz zadań kapłanów nimi kierujących znajdują się w *Instrukcji Biskupa Siedleckiego o pełnieniu urzędu dziekana i wicedziekana* (**Aneks nr 4**).

708. Na czele dekanatu stoi dziekan mianowany przez Biskupa Siedleckiego na okres 5 lat. Jego kadencja może być przedłużona na kolejne kadencje lub z ważnych powodów skrócona (por. kan. 554). W każdym dekanacie ustanawia się również wicedziekana. Wybiera go ogół duchowieństwa dekanatu w bezpośrednich wyborach, które jednak wymagają zatwierdzenia Biskupa Siedleckiego. Urząd wicedziekana ma również charakter kadencyjny.

709. Obowiązki i uprawnienia dziekanów określa prawo powszechne (kan. 555) oraz nadany przez Biskupa statut. Wśród głównych uprawnień i zarazem obowiązków dziekanów należy wymienić udział w konferencjach dziekańskich.

Tego rodzaju zebrania mają duże znaczenie. Referowane są na nich sprawy poruszane podczas ostatniego zebrania Konferencji Episkopatu Polski, a także omawiane są bieżące sprawy diecezjalne. Konferencje dziekańskie są więc dla Biskupa dodatkowym forum konsultacyjnym, pozwalającym zapoznać się ze stanowiskiem duchowieństwa parafialnego przed podjęciem wiążących decyzji, jak również okazją do przedstawienia swoich argumentów.

710. Celem przekazania księżom kondekanalnym ustaleń i zarządzeń Biskupa Siedleckiego, nie później niż w dwa tygodnie po konferencji dziekanów, mają być zwołane kongregacje dekanalne. Dziekani winni zadbać, aby – zachowując tradycyjny zwyczaj – były one połączone z częścią modlitewno-formacyjną (por. Instrukcja o kongregacjach dekanalnych Synodu z 1923 r., Dodatek n. IX). Kongregacje dekanalne są także nieocenioną okazją do budowania braterskiej wspólnoty wśród kapłanów, wymiany duszpasterskich doświadczeń, załatwienia spraw administracyjnych, dokonania stosownych uzgodnień organizacyjnych i wyjaśnienia spraw wątpliwych.

711. Dziekan uczestniczy – zgodnie z zasadami obowiązującymi w Diecezji – w procesie wyłaniania dekanalnych duszpasterzy (rodzin, młodzieży, trzeźwości, ds. liturgii), dekanalnego ojca duchownego, a także ma głos decydujący przy wyznaczaniu przewodnika dekanalnej grupy pielgrzymkowej i w przydzielaniu innych zadań w dekanacie. On też ma prawo i obowiązek czuwać nad rzetelnym wypełnianiem wspomnianych zadań.

712. Dziekan winien okazywać zainteresowanie, służyć radą i pomocą w trudnościach duszpasterskich, bądź osobistych kapłanom kondekanalnym, troszczyć się o nich i organizować zastępstwo w razie choroby któregoś z nich. W duchu braterskiej troski powinien ciężko chorych kapłanów taktownie zachęcić do uporządkowania swoich spraw wobec Boga i Kościoła. W razie zaś śmierci kapłana, dziekan powinien niezwłocznie o tym powiadomić Kurię i podjąć niezbędne czynności dla zabezpieczenia dokumentów i majątku kościelnego oraz przygotowania pogrzebu (por. kan. 555 § 3).

713. Dziekan lub wicedziekan powinien towarzyszyć Biskupowi lub jego delegatowi, podczas wizytacji kanonicznych parafii swego dekanatu, jak też podczas innych urzędowych nawiedzin dekanatu. Przynajmniej raz na dwa lata dziekan lub wicedziekan ma też obowiązek przeprowadzać własne wizytacje we wszystkich parafiach swojego dekanatu (kan. 555 § 4). Parafie powierzone dziekanowi wizytuje zaś kapłan wyznaczony przez Biskupa Siedleckiego spośród dziekanów innych dekanatów, bądź pracowników Kurii Diecezjalnej. Zakres wizytacji oraz ich przebieg jest określony we wspomnianej instrukcji Biskupa Siedleckiego.

714. Dziekan powinien prowadzić archiwum dziekańskie, oddzielne od parafialnego. Ma w nim przechowywać akta dotyczące parafii swego dekanatu, protokoły kongregacji dekanalnych, protokoły wizytacji dziekańskich i inne dokumenty odnoszące się do dekanatu. W przypadku zmiany na urzędzie dziekana, archiwum i pieczęcie dziekańskie należy przekazać następcy.

C. PARAFIE JAKO PODSTAWOWE OGNIWA DUSZPASTERSTWA

715. Parafia jest szczególną wspólnotą pośród innych struktur istniejących w Diecezji, która pozostaje w dalszym ciągu podstawowym ogniwem jej codziennego życia (PG 45). Jest ona „poniekąd samym Kościołem zamieszkującym pośród swych synów i córek” (KL 42; ChL 26). Charakteryzuje ją przede wszystkim jedność osób, jest prowadzoną przez proboszcza, prawdziwą wspólnotą wiary, łaski i kultu (por. AS 211). Ze względu na swój wspólnotowy charakter, spełnia niezastąpioną rolę w ewangelizacji, formacji i działalności laikatów (por. DA 10).

716. Parafia jest wydzieloną wspólnotą wiernych, ustanowioną na sposób stały w Kościele partykularnym, nad którą pasterską pieczę, z ustanowienia i pod zwierzchnictwem Biskupa Siedleckiego, sprawuje proboszcz, jako jej własny pasterz (por. kan. 515 § 1). Jest ona miejscem urzeczywistniania się Kościoła i wypełniania jego posłannictwa poprzez realizację trzech fundamentalnych zadań: misji prorockiej, kapłańskiej i królewskiej. Wypełnianie tych obowiązków ma być zadaniem całej wspólnoty parafialnej. Parafia winna być „środowiskiem słuchania Słowa, wzrostu życia chrześcijańskiego, dialogu, przepowiadania, ofiarnej miłości, adoracji i celebracji” (por. EG 28).

717. Parafie z zasady mają określone granice terytorialne. Ich erygowanie, zniesienie, czy też dokonywanie zmian (np. terytorialnych) należy do wyłącznej kompetencji Biskupa Siedleckiego. Jednakże nie powinien on tego czynić bez wcześniejszego wysłuchania opinii Rady Kapłańskiej (por. kan. 515 § 2).

718. Mając na uwadze bardziej skuteczną działalność duszpasterską w zmieniających się warunkach społeczno-demograficznych Diecezji, Synod dostrzega potrzebę dokonania w przyszłości podziału wielkich miejskich parafii na mniejsze, jak również łączenia ze sobą małych parafii, unikając jednak – o ile to możliwe – ich formalnego znoszenia. Dla połączonych w ten sposób parafii może być ustanowiony jeden proboszcz.

719. Parafia jest zwyczajnym i naturalnym miejscem udzielania sakramentów, w tym szczególnie sakramentu chrztu, pierwszej Komunii świętej i bierzmo-

może więc zależeć wyłącznie od swobodnej decyzji przyjmującego, ale winno mieć miejsce we własnej parafii. Sakramenty bowiem są udzielane we wspólnocie Kościoła konkretyzującego się w lokalnej wspólnocie wierzących i w odniesieniu do wspólnoty, którą budują i uświęcają. Głównym ośrodkiem życia religijnego wspólnoty jest więc kościół parafialny, w którym sprawuje się kult oraz udziela się sakramentów.

720. Należy strzec się, aby parafia nie była kształtowana według modelu „piramidy”, gdzie na górze stoi proboszcz, który za wszystkich myśli, decyduje i pracuje, wyznaczając innym zadania do wykonania. Parafia winna być „wspólnotą wspólnot”, skoncentrowanych wokół proboszcza, jako ich animatora (por. 2PSP s. 22). Jednakże wspólnoty w parafii nie mogą być jedynie „enklawami” lepszego życia, zamkniętymi i elitarnymi. Muszą być otwarte i na zasadzie zachynu, służyć budowaniu parafialnej wspólnoty. Oprócz opieki nad ruchami, stowarzyszeniami i grupami, proboszczów zachęca się do inicjowania tzw. kościelnych wspólnot podstawowych, czyli wspólnot sąsiedzkich, które żyjąc rozważaniem słowa Bożego i modlitwą, wzajemnie wspierają się na chrześcijańskiej drodze. Poprzez takie pojmowanie i realizowanie swych zadań parafia, jako „wspólnota wspólnot”, stanowi podstawową strukturę życia religijnego wierzących oraz integralna część Diecezji.

721. Program duszpasterski realizowany w parafii winien służyć pogłębieniu przekonania o przynależności do Kościoła powszechnego i diecezjalnego. Wyrazem łączności parafii z Diecezją jest m. in. udział wiernych w spotkaniach, nabożeństwach i pielgrzymkach diecezjalnych. Synod usilnie zaleca, aby w oddziaływaniu duszpasterskim zwracano większą uwagę na pielgrzymowanie do diecezjalnych sanktuariów oraz organizowane w Diecezji inicjatywy i projekty pastoralne, takie, jak Pielgrzymka Rodzin do Parczewa, Pielgrzymka Mężczyzn i Pielgrzymka Kobiet do Pratulina, czy Jerycho Młodych.

722. Zarówno w parafiach prowadzonych przez księży diecezjalnych, jak też powierzonych pieczy instytutów życia konsekrowanego lub stowarzyszeń życia apostolskiego, należy w pełni realizować program duszpasterski określony przez Biskupa Siedleckiego.

Proboszcz

723. Proboszcz jest własnym pasterzem parafii, podejmującym – pod zwierzchnictwem Biskupa Siedleckiego – pasterską troskę o powierzoną mu wspólnotę. Powołany jest do uczestnictwa w posłudze samego Chrystusa, ażeby wobec tejże wspólnoty wykonywał zadania nauczania, uświęcania i kierowania,

odpowiadając za duszpasterstwo oraz administrację parafii, przy współpracy także innych kapłanów i diakonów oraz wiernych świeckich, wspomagających ich zgodnie z przepisami prawa (por. kan. 519; 528-537; 1281-1289).

724. Proboszcza mianuje i odwołuje dekretem Biskup Siedlecki. W parafiach powierzonych instytutowi życia konsekrowanego lub stowarzyszeniu życia apostolskiego nominację bądź odwołanie poprzedza prośba przełożonego zgromadzenia. Zakonnik może bowiem w zwykłych okolicznościach otrzymać nominację i odwołanie, tylko po przedstawieniu go przez kompetentnego przełożonego lub przynajmniej za jego zgodą.

725. Urząd proboszcza winien cieszyć się stałością, dlatego proboszcz ma być mianowany przez Biskupa Siedleckiego na czas nieokreślony (por. kan. 522). U kapłanów zakonnych zwykle obowiązuje kadencyjność, zgodnie z postanowieniem własnego prawa.

726. Przeniesienie proboszcza do innej parafii może nastąpić z inicjatywy Biskupa Siedleckiego, bądź też na własną prośbę zainteresowanego. Biskup, zgodnie z przepisami prawa, może także usunąć proboszcza z parafii, gdy tego wymaga duchowe dobro wiernych (por. kan. 538).

727. Ustępujący proboszcz wobec ustanowionej przez Biskupa Siedleckiego komisji, składającej się z przedstawiciela Kurii Diecezjalnej oraz dziekana, składa pisemne sprawozdanie duszpastersko-administracyjne z okresu pełnienia urzędu proboszcza w parafii. Członkowie komisji są zobowiązani do przeprowadzenia wizytacji kancelaryjno-administracyjnej. Sporządzony dokładny protokół zdawczo-odbiorczy zostaje zatwierdzony przez Biskupa Siedleckiego i stanowi podstawę do przejęcia parafii przez nowego proboszcza.

728. Proboszcz otrzymuje władzę oraz obowiązek pasterzowania w powierzonej mu wspólnocie wierzących z chwilą kanonicznego objęcia parafii. Dokonuje się ono przez złożenie wyznania wiary i przysięgi wiernego wykonywania urzędu w imieniu Kościoła oraz przejęcie majątku i ksiąg parafialnych. Akt ten odbywa się wobec dziekana, za wyjątkiem przypadków, gdy Biskup Siedlecki dokonuje tego osobiście, bądź deleguje innego kapłana. W sytuacjach wyjątkowych Biskup może udzielić proboszczowi dyspensy od obowiązku kanonicznego objęcia urzędu (por. kan. 527 § 2; *Instrukcja Biskupa Siedleckiego o pełnieniu urzędu dziekana i wicedziekana - Aneks nr 4*).

729. Należy podtrzymać zwyczaj urzędowania uroczystego pożegnania proboszcza odchodzącego z parafii, przy udziale dziekana bądź wicedziekana. Ma to szczególne znaczenie, gdy odchodzący proboszcz przechodzi na emeryturę.

Zaleca się także, aby kanoniczne objęcie parafii było połączone z obrzędem liturgicznym, w którym uczestniczy wspólnota parafii.

730. Głównym i podstawowym obowiązkiem proboszcza jest troska o zbawienie wspólnoty ludu Bożego powierzonej jego pasterskiej pieczy. Szczegółowe zaś obowiązki i uprawnienia proboszcza określa prawo powszechne (por. kan. 528-534) oraz przepisy niniejszego Synodu. Oprócz zadań duszpasterskich jest on odpowiedzialny między innymi za zarządzanie dobrami parafialnymi, prowadzenie kancelarii parafialnej, w szczególności za właściwe spisywanie i przechowywanie ksiąg metrykalnych i innych, których prowadzenie jest nakazane w prawie diecezjalnym (por. kan. 535). Ma też w kancelarii parafialnej oraz w całej działalności duszpasterskiej przestrzegać obowiązujących zasad przy gromadzeniu, administrowaniu i przetwarzaniu danych osobowych (*Dekret ogólny KEP w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim* z 13.03.2018; *Instrukcja Biskupa Siedleckiego o prowadzeniu kancelarii parafialnej – Aneks nr 5*).

731. Proboszcz, zgodnie z zasadami katolickiej nauki społecznej, powinien być otwarty na współpracę z osobami, instytucjami oraz władzami państwowymi i samorządowymi, zwłaszcza w zakresie rozwoju religijnego, etycznego, społecznego, jak też materialnego miejscowej społeczności.

Wikariusz

732. Wikariusz jest bezpośrednim współpracownikiem proboszcza i wraz z nim ponosi odpowiedzialność za wypełnianie pasterskiej posługi wobec wspólnoty parafialnej. Z racji urzędu zobowiązany jest do wspomagania proboszcza, którego władzy podlega, w całej posłudze parafialnej, służąc mu radą i pomocą w planowaniu oraz gorliwym realizowaniu zadań duszpasterskich.

733. Obowiązki i uprawnienia wikariusza parafialnego określa prawo powszechne, postanowienia niniejszego Synodu, dekret nominacyjny Biskupa Siedleckiego, a także szczegółowe dyspozycje proboszcza (por. kan. 548-550). Wikariusz winien więc systematycznie informować proboszcza o zamierzonych i podjętych poczynaniach duszpasterskich. Na wszelkie zaś nowe inicjatywy pastoralne musi mieć wyraźną zgodę proboszcza. Nie może ograniczyć się do zadań katechetycznych w szkole, ale z gorliwością angażować się w duszpasterstwo parafialne, prowadząc zlecone przez proboszcza inicjatywy oraz spotkania modlitewne, liturgiczne bądź formacyjne, szczególnie zaś winien podjąć i kontynuować działalność ewangelizacyjno-formacyjną wśród młodzieży.

734. Przynajmniej w większych parafiach proboszcz winien organizować cotygodniowe spotkania duszpasterskie z udziałem wikariuszy, a jeśli zajdzie potrzeba, także zaproszonych świeckich parafian, w celu ustalenia tygodniowego planu duszpasterskiego, omówienia aktualnych spraw i problemów pastoralnych, a także stanu realizowanych projektów.

735. W przypadku przeniesienia wikariusza na inną placówkę duszpasterską proboszcz powinien poinformować o tym fakcie parafian, podziękować mu za posługę oraz przedstawić i powitać jego następcę.

Kapelan

736. Biskup Siedlecki może powierzyć wybranemu kapłanowi częściową bądź stałą troskę duszpasterską o określoną wspólnotę lub specjalny zespół wiernych, czyniąc go kapłanem. Jako kapelan, na mocy swego urzędu, posiada on wszelką władzę i uprawnienia wymagane do właściwego sprawowania posługi wśród osób powierzonych jego duszpasterskiej pieczy. W szpitalach i więzieniach posiada on władzę udzielania rozgrzeszenia z cenzur wiążących mocą samego prawa, nie deklarowanych i nie zastrzeżonych, którą może jednak wykonywać tylko w tych miejscach (por. kan. 566 § 2).

737. Kapelan winien podpisać odpowiednią umowę o pracę z zarządcą instytucji, do której został skierowany. Umowa zaś ma jasno określać zakres jego obowiązków i warunki zatrudnienia.

738. W wykonywaniu swojego duszpasterskiego zadania, kapelan winien utrzymywać należyty braterski i duszpasterski kontakt z proboszczem parafii, na terenie której pełni swoją posługę, zachowując i podtrzymując wszelkie wspólne parafialne praktyki oraz poczynania duszpasterskie.

Rady parafialne

739. W każdej parafii Diecezji Siedleckiej winna być powołana Rada Duszpasterska (kan. 536). Głównym jej celem jest świadczenie pomocy proboszczowi w organizacji i ożywieniu życia duszpasterskiego w parafii. Jej uprawnienia i zadania określa szczegółowo *Statut Parafialnych Rad Duszpasterskich w Diecezji Siedleckiej (Aneks nr 40)*.

740. W trosce o zapewnienie proboszczowi pomocy w administrowaniu dobrami doczesnymi parafii, powinna w niej być ustanowiona Rada ds. Ekonomicznych (kan. 537). Pełni ona funkcję konsultacyjną, gdyż, w myśl przepisów prawa kanonicznego, organem osoby prawnej, jaką jest parafia, występującym w jej imieniu i podejmującym wiążące decyzje, jest wyłącznie

proboszcz. Nie znaczy to jednak, że proboszcz ma całkowitą swobodę w zarządzaniu dobrami parafialnymi. Na poważniejsze przedsięwzięcia w tej dziedzinie musi uzyskać zgodę Biskupa Siedleckiego, który przed jej wyrażeniem zapoznaje się ze stanowiskiem Parafialnej Rady ds. Ekonomicznych (por. 2PSP s. 152 i 154). Zasady funkcjonowania Rady, jej zadania i uprawnienia określa szczegółowo *Statut Parafialnych Rad ds. Ekonomicznych w Diecezji Siedleckiej (Aneks nr 41)*. W niewielkich parafiach można funkcjonować jedna Rada Parafialna pełniąc zadania zarówno Rady Duszpasterskiej, jak też Rady ds. Ekonomicznych.

741. Zaleca się, aby proboszczowie informowali wiernych o działalności Parafialnej Rady Duszpasterskiej i Parafialnej Rady ds. Ekonomicznych. Po ukonstytuowaniu się rad winni podać do wiadomości ich składy, potem zaś – przynajmniej skrótowo – relacjonować po każdym zebraniu omawiane zagadnienia i przyjęte uchwały. Zaleca się także, aby w parafiach przynajmniej raz w roku (na przykład z okazji święta patronalnego) odbywały się „parafialne dni wspólnoty”, dające okazję do spotkania i wymiany opinii na temat różnych form działalności duszpasterskiej oraz zaangażowania w życie Kościoła.

Pracownicy parafialni

742. Uczestnictwo świeckich w misji królewskiej daje im możliwość współdziałania ze swymi pasterzami w służbie wspólnocie kościelnej przez pełnienie rozmaitych posług, stosownie do otrzymanych charyzmatów, a także niekiedy do pełnego poświęcenia się pracy w instytucjach kościelnych poprzez formalne w nich zatrudnienie. Należy podkreślić potrzebę zapewnienia takim osobom integralnej formacji – duchowej, doktrynalnej, kulturalnej oraz pogłębiania znajomości nauki społecznej Kościoła. Oni zaś winni mieć świadomość, że są wezwani do rozwijania ludzkich umiejętności, podnoszenia kwalifikacji zawodowych, zmysłu rodzinnego i obywatelskiego oraz cnót z zakresu życia społecznego, takich, jak uczciwość, poczucie sprawiedliwości, szczerść, uprzejmość i siła ducha (por. 2PSP s. 156).

743. Pracownikiem parafialnym jest każda osoba świecka lub zakonna, świadcząca na rzecz parafii pracę, na podstawie trwałego stosunku prawnego. Może on być nawiązany z członkiem Kościoła katolickiego, mającym wysokie kwalifikacje moralne i zawodowe, które dają rękojmię prawidłowego funkcjonowania w instytucjach kościelnych. Pracownicy tacy powinni mieć świadomość swojego uczestnictwa, na miarę pełnienia określonych funkcji, w zbawczej misji Kościoła. Na zatrudnienie osoby nie należącej do Kościoła katolickiego, musi każdorazowo wydać zgodę Biskup Siedlecki.

744. Pracowników parafialnych należy dobierać starannie, licząc się z wpływem, jaki będą mieli na wizerunek instytucji, która ich zatrudnia. Wszyscy pracownicy powinni być lojalni wobec swego pracodawcy, okazywać gotowość podejmowania stawianych zadań, dbać o swoją duchowość oraz posiadane umiejętności, między innymi poprzez udział w szkoleniach i spotkaniach formacyjnych organizowanych dla nich w dekanacie lub w Diecezji.

745. Parafia może zatrudniać organistów, kościelnych (zakrystianów), pracowników cmentarza (grabarzy), pracowników kancelarii parafialnej, konserwatorów urządzeń, ogrodników, gospodynie, doradców życia rodzinnego i innych. Wykonywane funkcje mogą oni łączyć. Specjalną grupę stanowią katecheci, którzy spełniają bardzo ważne zadania z punktu widzenia duszpasterstwa parafialnego, ale są pracownikami placówek oświatowych. Proboszcz winien być w żywym kontakcie z katechetami, pracującymi na terenie jego parafii.

746. Zatrudnienie pracowników przez parafie i inne kościelne osoby prawne powinno zawsze pozostawać w zgodzie z obowiązującymi przepisami prawa polskiego (kan. 1286 § 1). Przed podpisaniem umowy z pracownikiem kościelnym, należy przedstawić przygotowany i uzgodniony jej projekt wraz z określonym zakresem obowiązków, do zaakceptowania Biskupowi Siedleckiemu.

747. Prawo państwowe przewiduje obecnie następujące formy zatrudnienia: umowa o pracę, umowa zlecenie, umowa o dzieło, jednoosobowa działalność gospodarcza, a także zawarcie umowy wolontariackiej (zgodnie z Ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Dz. U. z 2003 r., nr 96, poz. 873) i wskazaniemi Konferencji Episkopatu Polski (*Instrukcja w sprawie zarządzania dobrami doczesnymi Kościoła*, n. 4.3)

748. W razie, gdy pracownicy kościelni przestają prowadzić autentyczne życie chrześcijańskie, pogłębiać swoją formację duchową, ich postawa moralna staje się rażąco sprzeczna z nauką Kościoła, wpadają w uzależnienia, zaniedbują swoje obowiązki, narażają na szwank wizerunek zatrudniającej ich instytucji, są nielojalni wobec pracodawcy, nie spełniają warunków postawionych w momencie zatrudnienia, lub nie przestrzegają statutów i regulaminów obowiązujących w danej instytucji kościelnej, muszą liczyć się z wypowiedzeniem ich stosunku pracy, przy zachowaniu przepisów prawa państwowego.

749. Każdy pracownik kościelny ma prawo do godnego wynagrodzenia, chyba że świadczenie pracy lub usług następuje bezpłatnie. Ma też prawo do ubezpieczenia na zasadach określonych w przepisach obowiązującego prawa cywilnego, do innych świadczeń i przywilejów wynikających z zawartej umowy lub przepisów prawa cywilnego (np. urlopu, odpraw, dnia wolnego itp.), do opieki

duchowej oraz – w miarę możliwości – pomocy materialnej ze strony instytucji, której jest pracownikiem, w razie trudności życiowych i zdarzeń losowych. Mieszkanie służbowe na czas wykonywania obowiązków, może być przyznane w tych parafiach, które takowym dysponują, zgodnie z zawartą umową. Pracownik ma też prawo odwołania się do Biskupa Siedleckiego w sytuacjach konfliktowych.

750. Jeśli parafia dysponuje mieszkaniem służbowym, może udostępnić je pracownikowi kościelnemu tylko na czas pełnienia posługi w danej wspólnocie parafialnej. Propozycję umowy najmu, wraz z projektem umowy zatrudnienia, należy przed podpisaniem przedstawić do aprobaty Biskupowi Siedleckiemu. Wraz z ustaniem stosunku pracy, pracownik kościelny jest obowiązany opuścić mieszkanie, zostawiając je w takim stanie, jaki zastał na początku. Czas na opuszczenie mieszkania służbowego wynosi 30 dni, zaś w przypadku śmierci pracownika, jego najbliższa rodzina powinna opuścić mieszkanie w ciągu 90 dni.

751. Koszty poważniejszych inwestycji i remontów mieszkania służbowego (np. naprawa dachu, ocieplenie budynku, wymiana pieca c.o. itp.) ponosi administrator i finansuje je z kasy parafialnej, natomiast bieżące remonty (np. malowanie, wyposażenie kuchni itp.), przeprowadza pracownik z własnych środków. Parafia rezygnuje z czynszu za wynajem, traktując go jako jedną ze składowych wynagrodzenia pracownika.

752. Sposób finansowania pracowników parafialnych wynika zasadniczo z rodzaju podpisanej umowy i pełnionej funkcji. Wynagrodzenie składa się z następujących elementów: organista otrzymuje 10 %, a kościelny 5 %, od kwoty stypendiów mszalnych odprawionych w parafii, jeśli czynnie uczestniczył we Mszy świętej oraz z ofiar składanych przy okazji ślubów i pogrzebów, czy posługi na cmentarzu. Sekretarka w kancelarii otrzymuje jako element składowy wynagrodzenia 50 % od ofiar dobrowolnie złożonych przy wydawaniu dokumentów kancelaryjnych. Brakujące środki do wysokości wynikającej z umowy, proboszcz dopłaca z kasy parafialnej. Może się zdarzyć, że proboszcz dla sfinansowania pracownika może przekazać mu część lub całość ofiar z rozprawdzanych w parafii opłatków na stół wigilijny.

753. W przypadku podpisania umowy o pracę z pracownikiem kościelnym wszelkie opłaty i ofiary związane z posługą pracowników parafii wnoszone są do kasy parafialnej. Natomiast w przypadku prowadzenia własnej działalności gospodarczej, opłaty powinny być uiszczane u pracownika, jednak ich wysokość podlega kontroli proboszcza i ma być ustalana z najwyższą rozważą.

754. Wynagrodzenie wypłacane pracownikom kościelnym (duchownym i świeckim) należy odnotować w księdze przychodów i rozchodów parafii oraz w odrębnej księdze rozliczeń z pracownikami, gdzie co miesiąc potwierdzają oni własnoręcznym podpisem otrzymane wynagrodzenie.

Część IV ORGANIZACJA DUSZPASTERSTWA

A. DUSZPASTERSTWO ZWYCZAJNE

755. Celem duszpasterskiej misji Kościoła realizowanej poprzez głoszenie słowa Bożego, sprawowanie Ofiary eucharystycznej i innych sakramentów, świadectwo życia oraz interpersonalne kontakty religijne jest doprowadzenie człowieka do zbawienia, czyli do ostatecznego wyzwolenia od zła, grzechu i śmierci oraz zjednoczenia wszystkich ludzi z Bogiem i wzajemnie ze sobą poprzez miłość.

756. Misja duszpasterska Kościoła jest kontynuacją posłania przez Boga Ojca swego Syna dla zbawienia wszystkich ludzi i niesienia im radosnej nowiny. Wszelka działalność Jezusa Chrystusa, Jego nauczanie, ofiara, zmartwychwstanie, posłanie apostołów i nieustanna obecność wśród uczniów, należały do czynności ewangelizacyjnych. Również Kościół uważa ewangelizację, prowadzoną na różne sposoby, za swój pierwszorzędny obowiązek, powołanie i łaskę (por. EN 6, 14).

757. Działalność duszpasterska jest stałą powinnością Kościoła, realizowaną jednak w konkretnych uwarunkowaniach historycznych. Ponieważ uwarunkowania te się zmieniają, przed duszpasterstwem stoi zadanie dostosowywania swoich form i metod do wymogów czasu. Winno się z szacunkiem zachowywać i rozwijać to, co nadal przynosi dobre owoce, ale też roztropnie szukać nowych sposobów i narzędzi, które byłyby adekwatną duszpasterską odpowiedzią na pojawiające się zjawiska.

758. W warunkach Diecezji Siedleckiej podstawowym terenem działalności duszpasterskiej pozostaje parafia, stąd również Synod w niej właśnie widzi konkretną szansę odnowy duszpasterstwa. „Parafia nie jest strukturą przestarzałą”, należy jednak czuwać, aby nie stała się „strukturą ociężałą, odseparowaną od ludzi” (EG 28).

759. Dawny model, w którym wierni świeccy stanowili jedynie przedmiot działalności duszpasterskiej kapłana, dziś już nie ma racji bytu. Istnieje potrzeba

dalszego przeorientowywania duszpasterstwa parafialnego z zachowawczego na misyjne, z klerikalnego na wspólnotowe, z odpowiedzialnym zaangażowaniem świeckich katolików.

Diecezjalny program duszpasterski

760. Działalność duszpasterska w Diecezji Siedleckiej opiera się na diecezjalnym programie duszpasterskim, który jest realizowany wraz z rozpoczęciem nowego roku kościelnego. Służy on nadaniu właściwego kierunku, koordynacji i usprawnieniu duszpasterstwa oraz zwiększeniu jego skuteczności. Przy jego opracowywaniu konieczne jest uwzględnienie aktualnego stanu życia religijnego wiernych i konkretnych znaków czasu, a także – co jest oczywiste – kierunków wskazanych przez Ojca św., zawartych w ogólnopolskim programie duszpasterskim, przyjętym przez Konferencję Episkopatu Polski oraz wskazań Biskupa Siedleckiego, który ostatecznie program zatwierdza.

761. Diecezjalny program duszpasterski zawiera ogólną wizję, wyznacza perspektywę oraz priorytety działań pastoralnych, które domagają się ukonkretnienia w parafialnym programie duszpasterskim. W imieniu Biskupa Siedleckiego realizację diecezjalnego programu koordynuje Wydział Duszpasterstwa Kurii Diecezjalnej.

Parafialny program duszpasterski

762. Odpowiedzialnym za opracowanie i realizację parafialnego programu duszpasterskiego w oparciu o program diecezjalny jest proboszcz. Winien on być zaprojektowany przy udziale pozostałych duszpasterzy parafialnych, członków Duszpasterskiej Rady Parafialnej, katechetów, liderów grup i wspólnot oraz ewentualnie zaproszonych przez proboszcza ekspertów.

763. Synod przypomina, że parafia nie jest autonomiczną i odseparowaną od całości jednostką duszpasterską, stąd proboszcz winien się troszczyć, aby wierni powierzonej mu parafii mieli możliwość uczestnictwa w życiu Diecezji, szczególnie w spotkaniach i wydarzeniach pastoralnych o randze ogólnodiecezjalnej.

764. Pozwolenie na działanie na terenie parafii nowych ruchów, wspólnot i stowarzyszeń katolików nie mających do tej pory zatwierdzenia przez kompetentną władzę duchowną, jak też podejmowanie nowatorskich i niekonwencjonalnych projektów duszpasterskich, szczególnie gdyby towarzyszyły temu wątpliwości, bądź przeciwstawne opinie ze strony wiernych, może być udzielone jedynie po konsultacji z Wydziałem Duszpasterstwa i za zgodą Biskupa Siedleckiego.

765. Synod docenia duszpasterskie inicjatywy wiernych świeckich, ale jednocześnie przypomina, że winny być one zawsze podejmowane za wiedzą i zgodą proboszcza parafii, który sprawuje pieczę duchową nad całą wspólnotą parafialną.

766. Mając w pamięci słowa Zbawiciela o „ojcu rodziny, który ze swego skarbca wydobywa rzeczy nowe i stare” (Mt 13,52), Synod zobowiązuje duszpasterzy do roztropności w otwieraniu się na nowe formy działań pastoralnych oraz do troskliwości w zachowywaniu i odnawianiu form uświęconych tradycją, także będących przejawami zdrowej pobożności ludowej, bardzo zakorzenionych w Kościele Siedleckim. Duszpasterzom zaś obejmującym posługę w nowej parafii, z całą zaś mocą Synod przypomina o obowiązku kontynuacji i rozwijania zastanych w parafii form działalności duszpasterskiej.

767. Synod przestrzega, zarówno duszpasterzy, jak i wiernych świeckich, przed nieprzemyślanym mnożeniem projektów duszpasterskich, szukaniem religijnych i pastoralnych nowinek, bezkrytycznym przejmowaniem form z duchowości i tradycji protestanckiej, które nie tylko nie są skutecznym sposobem na ożywienie duszpasterskie, lecz często prowadzą do duchowego zamętu czy też indyferentyzmu religijno-moralnego.

768. Działalność duszpasterska nie może ograniczyć się do zaspakajania jedynie duchowych potrzeb wiernych, choć są one najważniejsze. Tym bardziej, nie może ograniczyć się do działalności kulturalnej, oświatowej, czy rozrywkowej o zabarwieniu religijnym. Ma być pełnym poświęcenia i profetycznego zapału prowadzeniem wiernych do zbawienia.

769. Synod dostrzega potrzebę duszpasterskiej opieki nad osobami uczestniczącymi w Eucharystii sprawowanej w formie nadzwyczajnej, czyli tzw. Mszy świętej trydenckiej. Wzywa jednocześnie duszpasterzy i wiernych do roztropności i czujnej troski, aby ta pobożna praktyka – która sama w sobie może mieć dużą wartość – nie stała się źródłem zamętu, czy też podziałów w parafii i Kościele Siedleckim.

770. Synod zobowiązuje proboszczów do zapewnienia zaplecza lokalowego na odpowiednim poziomie dla duszpasterskich działań w parafii, złożonego z odpowiednich pomieszczeń przeznaczonych do spotkań wspólnot parafialnych.

771. Czasy współczesne stwarzają warunki do wykorzystania w działalności duszpasterskiej nowoczesnych narzędzi komunikacji, takich jak Internet i inne media itp. Synod zobowiązuje proboszczów do prowadzenia parafialnych stron internetowych, jednocześnie wyczułając na to, aby kontakt wirtualny był

traktowany jako pomocnicze narzędzie, które nie jest w stanie zastąpić żywego kontaktu duszpasterskiego z wiernymi.

772. W kontekście narastającego kryzysu więzi i relacji międzyludzkich, przejawiającego się w formach życia samotniczego, ograniczonego do małych grup, bądź do anonimowych kontaktów w sieci wirtualnej, Synod zwraca uwagę na potrzebę włożenia wysiłku w tę część działalności duszpasterskiej, jaką jest budowanie wspólnoty wśród wierzących. W tym wysiłku główną rolę odgrywa otwartość, czas poświęcony wiernym, spotkanie i rozmowa.

773. W budowaniu relacji interpersonalnych kluczowe jest wzajemne nastawienie do siebie duszpasterza i wiernego. Winna cechować je chrześcijańska miłość, pełna empatii, szacunku i kultury oraz zwykłej ludzkiej życzliwości. W tym świadectwie duszpasterze, jako ci, którzy na co dzień głoszą Ewangelię miłości, winni wyprzedzać wiernych.

774. Synod zachęca, aby docenić, a nawet na nowo odkryć, wartość rozmowy duszpasterskiej, szczególnie w sytuacjach, które mogą człowieka otworzyć na Boga, takich, jak przygotowanie do religijnego świętowania uroczystości rodzinnych, sytuacje kryzysowe, tragiczne zdarzenia losowe, dzielenie się wiernych swoimi problemami w kancelarii parafialnej. Tym samym przypomina, iż kwestie związane z przygotowaniem do celebracji rodzinnych, szczególnie do uroczystości zaślubin, bądź ceremonii pogrzebowej, winny być osobiście omówione przez duszpasterza z najbliższą rodziną i osobami bezpośrednio zainteresowanymi. Spotkanie takie ma zawsze ważny wymiar duszpasterski i nie należy go zlecać osobom trzecim, czy też firmom komercyjnym.

775. Należy dowartościować znaczenie posługi kapłańskiej przy szafowaniu sakramentu pokuty i pojednania, jako ważnego pola działalności duszpasterskiej, szczególnie wobec osób, których życie wiary jest bardzo słabe, a które na skutek różnych okoliczności życiowych przystępują do niego.

776. Duszpasterz parafialny winien przynajmniej raz w roku odwiedzić w domu każdego parafianina. Wizyta ta zwykle ma miejsce z racji tzw. kołedy. Należy jednak szukać także innych okazji, jak odwiedziny chorych, czy odwiedziny z racji przygotowania do sakramentów. Duszpasterz winien z delikatnością i wrażliwością podchodzić do spotykanych ludzi, wizyta domowa może też niekiedy stać się sposobnością do udzielenia pomocy charytatywnej. Celem wizyty duszpasterskiej jest bezpośrednie poznanie wiernych należących do wspólnoty, jak też rozpoznanie ich religijno-moralnych potrzeb.

777. Wyjątkową okazją do duszpasterskiego spotkania jest wizyta duszpasterska odbywana w Diecezji Siedleckiej zwyczajowo po świętach Bożego Narodzenia. Synod przypomina duszpasterzom, że składając wizytę duszpasterską reprezentują Jezusa Chrystusa Dobrego Pasterza oraz Jego Kościół. Wizyta duszpasterska tworzy wyjątkową okazję, aby rozmówcy mogli na nowo uświadomić sobie moc słowa Bożego i sakramentów świętych oraz podjąć temat wiary, pielęgnowania więzi z Bogiem, zwłaszcza przez modlitwę i rozważanie Pisma świętego, a także zostali zaproszeni do angażowania się w życie parafii, dawanie świadectwa chrześcijańskiej postawy w świecie. Ważnym tematem rozmowy powinna być także kwestia świętowania dnia Pańskiego z czynnym udziałem domowników we Mszy świętej, korzystania z sakramentu pokuty i pojednania. Wizyta duszpasterska to również sposobność do okazania chrześcijańskiej pomocy doświadczonej przez krzyż choroby i osamotnienia.

778. Wizyty duszpasterskiej nie należy zaś sprowadzać do spotkania towarzyskiego, czy też traktować, jako okazji do załatwienia bieżących spraw. Duszpasterze winni unikać również pośpiechu oraz wszelkich zachowań stwarzających wrażenie, że wizyta duszpasterska traktowana jest jako okazja do zbiórki pieniędzy.

779. Obowiązek odwiedzania parafian w ich domach spoczywa przede wszystkim na proboszczu, jednakże może on być w tym wspomagany wyłącznie przez księży wikariuszy oraz – w drodze wyjątku – przez kapłanów znanych wiernym i związanych stale z parafią z racji pomocy duszpasterskiej.

Katechumenat pochrzcielny

780. Synod zwraca się z apelem do duszpasterzy o uznanie potrzeby i rzetelne potraktowanie katechumenatu pochrzcielnego (por. CT 44; 2PSP s. 193). Winno się nim objąć zwłaszcza te osoby, które wprawdzie zostały ochrzczone jako niemowlęta, ale nie zostały doprowadzone do przyjęcia następnych sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego. Dotyczy to również osób, które choć przyjęły wszystkie te sakramenty, to z różnych przyczyn nie zostały wprowadzone w życie wiary, bądź wprowadzone w stopniu niedostatecznym, bądź też po okresie gorliwości, osłabły w wierze. Niewątpliwie w społecznościach parafialnych wielu jest „formalnych” chrześcijan, którzy nie oddali swego życia Chrystusowi, ulegają pokusie zwątpienia, ich życie sakramentalne jest sprowadzone do zewnętrznego rytualizmu lub też całkowicie pozostają poza nawiasem życia chrześcijańskiego (por. CT 19; 23; EN 52).

781. Tradycyjnie, bardzo ważna rola w prowadzeniu katechumenatu, przypada rodzinie. Coraz powszechniej widać jednak, że rodzina przechodzi głęboki kryzys i w wielu wypadkach nie jest w stanie tych zadań wypełnić (por. EG 66n.). Wśród głównych celów duszpasterstwa diecezjalnego winno się więc stawiać wytrwałe formowanie rodziców, aby przez słowo oraz przykład życia stali się dla dzieci pierwszymi zwiastunami wiary (por. KK 11). Należy doceniać sprawdzoną propozycję Ruchu „Światło-Życie”, który zaprasza do włączenia się w pracę formacyjną kręgów Domowego Kościoła. Ta praca jest w nich ukierunkowana na „pogłębienie życia wewnętrznego, pogłębienie miłości małżeńskiej oraz budowanie w poszczególnych rodzinach atmosfery autentycznie chrześcijańskiej” (ks. Franciszek Blachnicki).

782. Należy ponadto widzieć błogosławiony wkład innych małych wspólnot kościelnych, których programy przewidują pogłębianie postaw chrześcijańskich i niosą doświadczenie komunii. Cały Ruch „Światło-Życie”, nie tylko jego gałąź rodzinna, ma strukturę „deuterokatechumenatu”. Ponadto, trzeba podkreślić znaczenie Drogi Neokatechumenalnej, prowadzącej do przeżycia nawrócenia i podjęcia stałej formacji chrześcijańskiej. Św. Jan Paweł II uznał Drogę Neokatechumenalną za „*itinerarium formacji katolickiej* ważne dla współczesnego społeczeństwa i dla naszych czasów” (Statut Drogi Neokatechumenalnej, art. 1). Podjęcie formacji we wspólnocie Drogi pomaga w odkryciu istotnego znaczenia własnego chrztu i życia jego bogactwem.

783. Duszpasterze parafialni winni mieć też na uwadze przypomnienie św. Jana Pawła II, że cenną „formą pomocy może być katecheza osób ochrzczonych prowadzona w formie katechumenatu i wykorzystująca pewne elementy *Rytu chrześcijańskiej inicjacji dorosłych*, które służą odkryciu i przeżywaniu ogromnych i nadzwyczajnych bogactw i odpowiedzialności wynikających z otrzymanego chrztu” (ChL 58).

B. DUSZPASTERSTWO NADZWYCZAJNE

784. Główny trzon działalności duszpasterskiej Kościoła stanowi duszpasterstwo zwyczajne. Jest ono prowadzone na różnych poziomach – diecezjalnym, dekanalnym i parafialnym – ale jest adresowane do wszystkich wiernych. Ze względu jednak na specyficzne warunki życia nie wszyscy mogą dostatecznie korzystać ze wspólnej i zwyczajnej opieki duszpasterskiej, bądź też mają potrzebę pogłębionego przeżywania swojej wiary, czy zaangażowania apostołskiego, dlatego do pewnych osób lub grup ludzi w danym środowisku skierowane jest duszpasterstwo nadzwyczajne (por. DB 18). Nie może ono mieć

priorytetu przed duszpasterstwem zwyczajnym, które jest podstawowe, ale nie może też być pomijane i zaniedbywane, bo stanowi cenne jego uzupełnienie.

785. W ramach duszpasterstwa nadzwyczajnego sytuuje się duszpasterstwo specjalne i specjalistyczne. Duszpasterstwo specjalne jest organizowane ze względu na różne kategorie osób, szczególne sytuacje, w jakich się znajdują, czy to z powodu wieku, czy wykonywanego zawodu, czy innych cech wyróżniających grupę. Do kategorii duszpasterstwa specjalnego zalicza się również organizowane okazjonalne inicjatywy, jak np. parafialne misje ewangelizacyjne, obchody Roku Świętego, jubileusz Diecezji, peregrynacje obrazu, figury, bądź relikwii. Duszpasterstwo specjalistyczne skierowane jest natomiast do ludzi znajdujących się na marginesie życia, przeżywających sytuacje trudne, dotkniętych poważnymi problemami, nieprzystosowanych i niedostosowanych społecznie (np. narkomani, alkoholicy, więźniowie, bezdomni i inni).

786. Biorąc pod uwagę powyższy podział, Synod zwraca uwagę na doniosłą rolę, jaką należy przyznać działającym w Diecezji Siedleckiej formom duszpasterstwa specjalnego. Należy tu podkreślić znaczenie duszpasterstwa rodzin, duszpasterstwa dzieci, duszpasterstwa młodzieży, duszpasterstwa akademickiego, duszpasterstwa służby liturgicznej, duszpasterstwa harcerek i harcerzy, duszpasterstwa chorych, duszpasterstwa służby zdrowia, duszpasterstwa głuchoniemych, duszpasterstwa niewidomych, duszpasterstwa ludzi pracy, duszpasterstwa rolników, duszpasterstwa pszczelarzy, duszpasterstwa kolejarzy, duszpasterstwa nauczycieli i wychowawców, duszpasterstwa prawników, duszpasterstwa strażaków, duszpasterstwa policjantów, duszpasterstwa skarbowców, duszpasterstwa sportowców, duszpasterstwa samorządowców, duszpasterstwa przedsiębiorców, duszpasterstwa myśliwych, duszpasterstwa trzeźwościowego i osób uzależnionych, duszpasterstwa pielgrzymkowego i innych.

787. Duszpasterstwo nadzwyczajne jest prowadzone bądź w ramach parafii, bądź w społecznościach ponadparafialnych. Powinno ono jednak mieć zawsze łączność z parafią i do niej prowadzić. Duszpasterstwo nadzwyczajne ma służyć pomocą, uzupełniać i być kontynuacją duszpasterstwa zwyczajnego.

788. Biskup Siedlecki powołuje duszpasterzy, bądź referentów poszczególnych środowisk stosownie do potrzeb już istniejących duszpasterstw, jak też – odczytując znaki czasu – tworzy nowe struktury duszpasterskie. Synod podkreśla potrzebę powoływania do tych funkcji kapłanów roztropnych, gorliwych i kompetentnych. Duszpasterstwa specjalne i specjalistyczne podlegają strukturalnie pod Wydział Duszpasterstwa Kurii. Księża w nich posługujący powinni składać do tegoż Wydziału sprawozdania ze swojej posługi i funkcjonowania

powierzonej ich trosce grupy wiernych, a przynajmniej omawiać aktualne problemy swojego duszpasterstwa z dyrektorem Wydziału. Synod zaleca, aby przynajmniej raz w roku odbyło się spotkanie wszystkich odpowiedzialnych za duszpasterstwa specjalne i specjalistyczne. Celem takiego spotkania jest omówienie działań, wymiana doświadczeń, dostrzeżenie ewentualnych problemów oraz omówienie planów na przyszłość. Taki jest wymóg dobrego planowania, organizowania i koordynowania projektów pastoralnych poszczególnych duszpasterstw, aby wielość rozmaitych inicjatyw nie doprowadziła do rozproszenia lub zagubienia ich istoty.

789. W duszpasterstwie nadzwyczajnym powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie inicjatywy i wskazania ogólnopolskiego programu duszpasterskiego, diecezjalnego programu duszpasterskiego, jak też wytyczne płynące ze struktur centralnych danego duszpasterstwa.

1) Duszpasterstwo specjalne

Duszpasterstwo rodzin

Nauka Kościoła o małżeństwie i rodzinie

790. Kościół, głosząc objawioną przez Jezusa Chrystusa prawdę o małżeństwie i rodzinie jest nieustannie zatroskany o człowieka, który żyje, wzrasta i uświęca się w rodzinie. „Przyszłość ludzkości idzie przez rodzinę! Jest zatem rzeczą nieodzowną i nagłą, aby każdy człowiek dobrej woli zaangażował się w sprawę ratowania i popierania wartości i potrzeb rodziny” (FC 86). Rodzina oparta na trwałym związku mężczyzny i kobiety jest nie tylko właściwym miejscem w którym rodzi się człowiek, ale również pierwszym i podstawowym środowiskiem jego życia i wzrastania. „Dobro rodziny ma kluczowe znaczenia dla przyszłości świata i Kościoła” (AL 31).

791. Małżeństwo zawierane przez chrześcijan, jako przymierze oparte na miłości, jest podniesione do godności sakramentu i jako takie stanowi uprzywilejowane miejsce udzielania się łaski Boga, budującej jednocześnie głęboką „wspólnotę życia i miłości małżeńskiej, ustanowioną i wyposażoną przez Stwórcę” (KDK 47). Miłość łącząca kobietę i mężczyznę jako ich wolny akt i postawa życiowa, obejmuje dobro całego człowieka. Nadaje szczególną godność ekspresji ich ciała i ducha dzięki wyłączności, wierności oraz uczciwości. Jest otwarta na przekazywanie życia (por. KDK 49).

792. Rodzina, budowana na fundamencie sakramentalnego małżeństwa, jest zaś szkołą pełniejszego człowieczeństwa. Stanowi nieodzowny element

kształtowania przestrzeni istnienia człowieka (por. KDK 48). Staje się „sanktuarium życia, nie tylko biologicznego, ale też i duchowego, dlatego też Kościół znajduje w rodzinie, zrodzonej z sakramentu, swoją kolebkę i miejsce, w którym wchodzi w pokolenia ludzkie, a one – w Kościół” (FC 15).

Zmiany cywilizacyjne a rodzina

793. Skutki postępującej transformacji ustrojowej naszego kraju, jak również związane z nią zmiany ekonomiczno-społeczne oraz religijno-kulturowe znalazły swoje odzwierciedlenie w obecnej sytuacji małżeństwa i rodziny. Wiele zjawisk budzi niepokój oraz zastrzeżenia z punktu widzenia wiary i moralności, przynaglać Kościół do podjęcia integralnych działań pastoralnych związanych z troską o rodzinę, jak też obroną i promocją ewangelicznej nauki dotyczącej małżeństwa i rodziny.

794. Synod zobowiązuje duszpasterzy, aby – wobec zmian cywilizacyjnych, które naznaczone sekularyzmem, dechrystianizacją i „kulturą tymczasowości” (por. AL 33), doprowadziły do kryzysu rodziny – upowszechniać jej biblijny obraz, jako miejsca realizacji Bożego powołania i drogi uświęcenia.

795. W ostatnich latach mamy do czynienia z próbą redefinicji pojęcia małżeństwa i rodziny, dekompozycją wspólnoty małżeńskiej i więzi rodzinnych, zjawiskiem rozwodów, negatywnymi konsekwencjami upowszechnienia się „komunistycznego modelu rodziny” oraz tzw. rewolucji seksualnej, legalizowania w niektórych krajach związków partnerskich, w tym homoseksualnych. Wszystko to jest powiązane z lansowaniem postaw liberalnych, indywidualistycznych, egoistycznych i antynatalistycznych, którym towarzyszy promocja antykoncepcji i aborcji. Kościół stoi przed niełatwym zadaniem przeciwstawienia tym zjawiskom oraz postawom przesłania Ewangelii, zwłaszcza na temat godności osoby ludzkiej, niezmiennej prawdy i zbawienia wiecznego, jako ostatecznego celu ludzkiej egzystencji.

796. Rewolucja biotechnologiczna w dziedzinie przekazywania życia ludzkiego wprowadziła możliwość manipulowania aktem poczęcia, czyniąc go niezależnym od współżycia płciowego między mężczyzną i kobietą. W ten sposób życie ludzkie i rodzicielstwo stały się czymś, co można tworzyć lub niszczyć (por. AL 56). Odpowiedzią na te tendencje winno być upowszechnianie nauczania Kościoła o wartości każdego życia ludzkiego, od chwili poczęcia aż do jego naturalnej śmierci.

797. Synod, wierny nauczaniu Kościoła na temat sakramentalnego małżeństwa i obowiązujących w tej dziedzinie zasad moralnych, przestrzega przez ruchami

feministycznymi i innymi organizacjami, które zakładają wrogą konfrontację między mężczyzną i kobietą, propagując związki tej samej płci oraz aborcję.

798. Migracja zarobkowa, która zaczęła się po 1989 r., a po wejściu Polski do Unii Europejskiej w 2005 r. jeszcze się nasiliła, przyniosła negatywny skutek, określany mianem eurosieroctwa dzieci (por. AL 46). Jako, że na terenie Diecezji Siedleckiej ten problem jest od lat widoczny, Synod uwrażliwia duszpasterzy na potrzebę otoczenia tych dzieci szczególną troską i wsparcia ich opiekunów.

799. Tendencją budzącą zaniepokojenie jest promowanie zsekularyzowanej, neomarksistowskiej teorii tzw. płci społeczno-kulturowej, zwanej potocznie ideologią *gender*. Przecistawiając się jej należy realizować i popierać projekty badawczo-edukacyjne, które eksponują naturalną komplementarność mężczyzn i kobiety oraz dbają o ukazywanie piękna życia, jako daru Boga.

800. Mimo zmieniającej się sytuacji społeczno-kulturowej i negatywnych czynników przyczyniających się do kryzysu wielu małżeństw i rodzin, radość budzi fakt, iż zdecydowana większość diecezjan podziela chrześcijańską naukę o małżeństwie i rodzinie, ceni sobie jej wartość oraz ciągle na nowo podejmuje troskę o godne i święte życie. Radość bierze się również stąd, że w ostatnim czasie nasilają się działania świadczące o tym, iż problematyka rodzinna stała się przedmiotem pozytywnego zainteresowania władz państwowych i samorządowych.

Struktury duszpasterstwa rodzin

801. Uznając, iż służba rodzinie jest z wielu względów podstawową troską i posłannictwem Kościoła, Synod postuluje stworzenie na terenie Diecezji Siedleckiej integralnego modelu duszpasterstwa rodzin, aby dzięki niemu rodziny mogły osiągnąć pełnię życia w łasce i otrzymać pomoc w dążeniu do zbawienia.

802. Odpowiedzialnym za duszpasterstwo rodzin w Diecezji jest Biskup Siedlecki (por. FC 73), który realizuje swoją misję głównie poprzez Wydział Duszpasterstwa Rodzin Kurii Diecezjalnej. Biskup Siedlecki ustanawia też diecezjalnego duszpasterza rodzin, który winien być zarazem dyrektorem wspomnianego Wydziału. Jego zadania obejmują przygotowanie do małżeństwa, troskę o całość działań formacyjnych na rzecz małżeństwa i rodziny, organizację i koordynację działań Poradni Życia Rodzinnego, pomoc rodzinie i działania związane z obroną życia.

803. Duszpasterstwo rodzin współpracuje z mianowanym przez Biskupa Siedleckiego diecezjalnym doradcą życia rodzinnego (por. DDR 5). Ma on pomagać w organizacji duszpasterstwa rodzin w Diecezji, koordynować i inicjować poszczególne inicjatywy pastoralne, czuwać nad działalnością Poradni Życia Rodzinnego oraz troszczyć się o formację chrześcijańską małżonków i rodzin.

804. Podobnie, jak w innych dziedzinach duszpasterstwa, tak i tutaj, podstawowym miejscem realizacji chrześcijańskiego modelu małżeństwa i rodziny oraz udzielania stosownej pomocy jest parafia. Proboszcz winien więc traktować duszpasterstwo rodzin jako jedno z podstawowych zadań swojej pastoralnej posługi. Synod zachęca duszpasterzy, aby w proces formacji wiary i postaw moralnych małżonków oraz rodziców włączali wspólnoty i ruchy prorodzinne, które przez swoją wiedzę, doświadczenie i modlitwę mogą wnieść cenną pomoc w duszpasterstwo rodzin w parafii.

805. Praca duszpasterska w parafii winna koncentrować się na ukazywaniu ewangelicznego zamysłu Boga wobec małżeństwa i rodziny. Doskonałą formą przekazywania tej prawdy jest katechizacja szkolna, katechizacja młodzieży pozaszkolnej oraz osób przygotowujących się do sakramentu małżeństwa. Innym wymiarem działań ewangelizacyjnych na rzecz rodziny jest pomoc duchowa i materialna okazywana rodzinom biednym i zaniedbanym, której zawsze winna towarzyszyć modlitwa zanoszona w intencji rodzin i z rodzinami.

806. Biskup Siedlecki powołuje dekanalnych duszpasterzy rodzin, którzy są bezpośrednimi współpracownikami diecezjalnego duszpasterza rodzin i w swoich dekanatach odpowiadają za realizację diecezjalnego programu formacyjnego duszpasterstwa rodzin, koordynują i współorganizują wszelkie inicjatywy pastoralne na rzecz narzeczonych, małżeństwa i rodziny oraz odpowiadają za prawidłowe funkcjonowanie dekanalnych Poradni Życia Rodzinnego.

807. Wsparciem i pomocą dekanalnych duszpasterzy rodzin winni być dekanalni doradcy życia rodzinnego. Osoby pełniące tę posługę mają posiadać odpowiednią wiedzę z zakresu teologii, psychologii, medycyny oraz prawa małżeńskiego i rodzinnego, odznaczać się solidną formacją religijną, jak też umiejętnością nawiązywania kontaktów z ludźmi. Misję kanoniczną, na trzyletnią kadencję, otrzymują od Biskupa Siedleckiego.

808. Synod, na wszystkie parafie danego dekanatu, nakłada obowiązek proporcjonalnej partycypacji w kosztach związanych z funkcjonowaniem Poradni Życia Rodzinnego. Pomieszczenia Poradni winny być przyjazne, funkcjonalne oraz posiadać dostęp do nowoczesnych środków audiowizualnych.

809. Program formacyjny realizowany w Dekanalnych Poradniach Życia Rodzinnego powinien ukazywać właściwy wymiar miłości małżeńskiej, seksualności człowieka opartej na teologii ciała, w tym czystości przedmałżeńskiej i małżeńskiej. Ma promować godność i prawo do życia każdego człowieka od chwili poczęcia do naturalnej śmierci, kształtować postawy prorodzinne, nauczać zasad odpowiedzialnego rodzicielstwa, pomagać w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych i problemów wychowawczych. W tej kwestii może służyć pomocą także katolicki telefon zaufania.

Troska o małżeństwa i rodziny

810. Nauka Kościoła dotycząca małżeństwa i rodziny podkreśla szczególną potrzebę duszpasterskiego towarzyszenia (por. AL 217). Ojciec święty Franciszek podkreśla, że „wszystkie działania duszpasterskie zmierzające do pomocy małżonkom, aby wzrastali w miłości i przeżywaniu Ewangelii w rodzinie, są bezcenne” (AL 208). Duszpasterstwo małżeństw jest ponadto sposobem zapobiegania rozpadom (AL 307). Mając to na uwadze Synod postuluje, aby formacją chrześcijańską objąć wszystkich członków wspólnoty rodzinnej: małżonków, rodziców, dziadków, dzieci, wdowy i wdowców. Nie można też pomijać osób porzuconych przez współmałżonka, które mimo to trwają w wierności złożonej przysiędze małżeńskiej, osób żyjących samotnie, ani tych, które pozostają w związkach niesakramentalnych. Chodzi o formację ich sumień i wzmacnianie relacji z Bogiem przez przybliżanie zbawczego planu Boga wobec człowieka.

811. Należy też dodać, że prowadzenie solidnej formacji duchowej małżonków, budzenie w nich zapалу ewangelizacyjnego i katechetyczne pogłębianie wiary, pomaga im stawać się aktywnymi podmiotami duszpasterstwa rodzin (por. AL 200). We wspólnotach parafialnych pilnie potrzebni są tacy doświadczeni i dobrze uformowani małżonkowie, którzy nieśliby świadectwo wiary i miłości innym małżonkom, byli gotowi towarzyszyć im w budowaniu więzi, przeżywaniu i rozwiązywaniu kryzysów oraz pomagali unikać pochopnych decyzji (por. AL 232).

812. Formacja oraz promowanie katolickiej wizji rodziny, sakramentalności małżeństwa, nierozzerwalności, pozytywnego patrzenia na seksualność i czystość małżeńską winna się dokonywać przez katechezę, głównie sakramentalną oraz przez szereg innych inicjatyw pastoralnych, takich, jak pielgrzymki, sympozja, szkolenia, działania społeczne i programy wychowawcze.

813. Synod zachęca duszpasterzy do organizowania rekolekcji dla narzeczonych, małżeństw, osób porzuconych przez współmałżonka, które mimo to

trwają w wierności złożonej przysiędze małżeńskiej, osób samotnych, czy pozostających w związkach niesakramentalnych. Można to czynić w parafiach lub w diecezjalnych domach rekolekcyjnych. Godny polecenia w dziedzinie pasterskiego towarzyszenia małżeństwom i rodzinom jest program formacyjny proponowany przez Domowy Kościół Ruchu „Światło-Życie”, a dla małżonków porzuconych, pragnących wytrwać w wierności złożonej przysiędze, spotkania według programu działającej na terenie Diecezji Siedleckiej Wspólnoty Trudnych Małżeństw *Sychar*.

814. Synod zachęca do kontynuowania pięknej tradycji pielgrzymowania rodzin do sanktuariów maryjnych, ze szczególnym zaproszeniem do uczestnictwa w Diecezjalnym Dniu Rodziny w sanktuarium Królowej Rodzin w Parczewie. Należy też rozwijać i promować inicjatywę Pielgrzymki Kobiet oraz Pielgrzymki Mężczyzn do sanktuarium Błogosławionych Męczenników w Pratulinie.

815. Synod wzywa do organizowania w dekanatach bądź w poszczególnych parafiach specjalistycznych spotkań formacyjnych dla małżeństw i rodzin, otaczając troską duszpasterską zwłaszcza młode małżeństwa (por. AL 217-220). Należy zadbać, aby przy okazji różnych spotkań stwarzać możliwość odbycia spowiedzi. Spowiednicy i kierownicy duchowi winni bowiem chętnie pomagać małżonkom na ich drodze wiary.

816. Ważne jest, aby alumni w ramach studiów seminaryjnych, otrzymali odpowiednie przygotowanie do duszpasterstwa rodzin. Problematyka małżeńska i rodzinna winna być także obecna w programach ruchów i stowarzyszeń katolickich, czy też dostępna na falach Katolickiego Radia Podlasie, łamach Echa Katolickiego i w informacjach portalu Podlasie 24.

817. Synod zaleca, aby w ramach rekolekcji parafialnych głosić tzw. nauki stanowe dla kobiet, mężczyzn i młodzieży, przypominając i wyjaśniając przy tym katolickie zasady moralne w odniesieniu do małżeństwa i rodziny.

818. Ochrona życia ludzkiego jest naczelnym nakazem moralnym, obowiązującym wszystkich ludzi, zwłaszcza wierzących. Synod zachęca wiernych do włączenia się w krucjatę modlitwy w obronie dzieci poczętych oraz duchową adopcję dziecka poczętego (por. DDR 78-79), a także do pogłębiania wiedzy o tajemnicy życia ludzkiego oraz do uczestnictwa w okolicznościowych akcjach duszpasterskich, takich jak marsz dla życia i rodziny, bądź nabożeństwo w Święto Młodzianków (28.12) i w uroczystość Zwiastowania Pańskiego (25.03). Bardzo cenną inicjatywą są tzw. „okna życia”. Synod postuluje, aby

w Diecezji Siedleckiej zostało przygotowane miejsce czasowego pobytu samotnych matek z dziećmi.

819. Należy zatroszczyć się o to, aby w Diecezji powstawały i prowadziły swoją działalność ruchy, stowarzyszenia i wspólnoty *pro life*. Poprzez prowadzone apostolstwo niech udzielają wsparcia rodzinom, modlą się i propagują ideę obrony życia ludzkiego. Mogą też być bardzo skuteczne w okazywaniu konkretnej pomocy rodzinom biednym, żyjącym z osobami niepełnosprawnymi lub chorymi oraz tym, które w dobroci swojego chrześcijańskiego serca zdecydowały się na przyjęcie pod swój dach osób zagrożonych, bądź przybyszów.

820. Kościół swą troską otacza małżeństwa dotknięte problemem niepłodności. Synod poleca, aby osoby potrzebujące pomocy w tej sprawie, mogły, przez poradnię rodzinną, otrzymać kontakt z katolickimi lekarzami, zwłaszcza specjalistami od naprotechnologii, oraz ewentualnie z Katolickim Ośrodkiem Adopcyjno-Opiekuńczym.

821. Synod poleca duszpasterzom, aby okazywali troskę o rodziny wielodzietne, wychowujące dzieci niepełnosprawne i pozostające w trudnej sytuacji materialnej. Wskazane jest, aby proboszcz wraz z Parafialnym Zespołem Charytatywnym lub z grupą wolontariuszy zapewnił takim osobom pomoc duchową i – w miarę możliwości – także materialną. Opieką i towarzyszeniem duszpasterskim należy objąć wdowy, wdowców i osoby samotne, ukazując im ich miejsce we wspólnocie wierzących oraz możliwości zaangażowania się w pracę na rzecz bliźnich. Należy też odpowiednią troską objąć ludzi starszych, zwłaszcza obłożnie chorych, obciążonych demencją i innymi poważnymi cierpieniami. Duszpasterze winni uwrażliwiać dzieci, aby nie zaniedbywały obowiązku opieki nad starszymi rodzicami, innych zaś ludzi, zwłaszcza sąsiadów i wolontariuszy, zachęcać, aby spieszyli z pomocą ludziom w podeszłym wieku.

822. Synod wzywa do współdziałania z wyspecjalizowanymi ośrodkami pomocy społecznej i innymi organizacjami wspomagającymi rodziny. Godnymi pochwały są także inicjatywy wiernych związane z „nową kulturą”, ukazujące piękno życia w wolności wewnętrznej, promujące chrześcijański system wartości oraz dające okazję do dzielenia się świadectwem wiary. Należą do nich: Ruchu Czystych Serc, programy i projekty trzeźwościowe, Krucjata Wyzwolenia Człowieka i inne.

823. Synod zaleca troskę o osoby żyjące w związkach niesakramentalnych, jako że nie są one wyłączone z Kościoła. Tego rodzaju duszpasterstwo winno być traktowane jako forma otwierania tych osób na łaskę Chrystusa i zbawczą misję Kościoła. Duszpasterze po rozpoznaniu sytuacji egzystencjalno-prawnej osób

żyjących w związkach niesakramentalnych, winni odnaleźć odpowiednią formę towarzyszenia im na drodze zbawienia i przywrócić nadzieję, że Chrystus jest także ich Zbawicielem. Synod idąc za wskazaniem papieża Franciszka zawartymi w adhortacji *Amoris laetitia* przypomina, że zadaniem duszpasterzy jest promowanie nierozzerwalności małżeństwa chrześcijańskiego, ale także duszpasterskie rozeznanie sytuacji wszystkich żyjących w związkach nieregularnych, tak, aby im towarzyszyć i pomóc (por. AL 291-312). Papież wzywa do roztropnej duszpasterskiej troski, ukierunkowanej na to, aby każdy doświadczył niezasłużonego i bezwarunkowego miłosierdzia Boga. Jednocześnie należy za papieżem przypomnieć, że afiszowanie się z obiektywnym grzechem lub dążenie do narzucenia innej koncepcji życia, niż ta, której naucza Kościół, domaga się usłyszenia na nowo Ewangelii i wezwania do nawrócenia (AL 297). „Kościół zwraca się z miłością do tych, którzy uczestniczą w jego życiu w sposób niedoskonały: wraz z nimi modli się o łaskę nawrócenia, zachęca ich do czynienia dobra, do wzajemnej troski z miłością jedno o drugie oraz do zaangażowania się w służbę wspólnocie, w której żyją i pracują” (AL 78).

824. Synod postuluje, aby w Diecezji Siedleckiej powołać specjalne duszpasterstwo osób żyjących w związkach niesakramentalnych. Dotyczy to w pierwszym rzędzie większych ośrodków duszpasterskich i lokalnych społeczności, gdzie liczba takich osób jest znaczna. Niech też nie pozostaną poza sferą oddziaływania duszpasterskiego osoby niesprawiedliwie pozostawione przez wspólnotę małżonka i żyjące samotnie, w zgodzie z własnym sumieniem i zasadami moralności chrześcijańskiej.

Przygotowanie do małżeństwa i życia rodzinnego

825. Potrzeba przygotowania do małżeństwa wynika z duszpasterskiej troski o ludzi młodych, którzy są przyszłością Kościoła, Polski i świata. Rozprzestrzenianie się etyki liberalnej oraz relatywizacja tradycyjnych wartości wzmacnia jeszcze potrzebę gruntownego przygotowania do zawarcia sakramentu małżeństwa. Odpowiedzialni za nie winni mieć świadomość, że uczestniczą we wprowadzaniu przyszłych małżonków i rodziców do pogłębionej wiary, życia w łasce Bożej, do odnalezienia się we wspólnocie Kościoła i podjęcia współodpowiedzialności za świat. Istnieje nagła potrzeba ewangelizowania kandydatów do małżeństwa, gdyż w wielu przypadkach stan ich wiary budzi duży niepokój. Potrzeba odkrywania na nowo fundamentalnych wartości związanych z małżeństwem i rodziną oraz udzielania pomocy w procesie ich interioryzacji. Tradycyjnie wskazuje się na trzy etapy przygotowania do małżeństwa: dalsze, bliższe i bezpośrednie.

826. Pierwszym środowiskiem przygotowania do życia w rodzinie jest dom rodzinny. W nim dokonuje się kształtowanie charakteru dziecka przez uczenie szacunku dla każdej pozytywnej wartości ludzkiej, umiejętności współżycia z innymi oraz rozpoznania i podjęcia własnego powołania. Wychowanie do miłości, pojętej jako dar z siebie (KDK 24), stanowi dla rodziców także wezwanie do przekazania dzieciom jasnego, ale i subtelnego wychowania seksualnego. W obliczu kultury, która na ogół banalizuje i wulgaryzuje płciowość ludzką – pojmując ją w sposób ograniczony i zubożony, odnosząc jedynie do ciała i egoistycznej przyjemności – praca wychowawcza rodziców musi skupić się na zdecydowanie na kulturze życia płciowego. Płciowość, traktowana jako element ludzkiej natury, jest bogactwem całej osoby. Objawia się nie tylko poprzez funkcje ciała, ale także poprzez uczucia i specyficzną duchowość (por. FC 37).

827. Proces wychowania rodzinnego winna wspomagać parafia, a – na odpowiednim etapie rozwoju – także szkoła, zwłaszcza przez szkolną katechezę. W pracy katechetycznej mają uczestniczyć rodzice, zwłaszcza w trakcie przygotowania dzieci do pierwszej Komunii świętej, czy młodzieży do sakramentu bierzmowania. W tematyce spotkań formacyjnych z młodzieżą nie może zabraknąć kwestii związanych z odpowiedzialnym rodzicielstwem, a także z czystością przedmażeńską. Tę problematykę może omówić na spotkaniach doradca życia rodzinnego. Wskazana jest na takim spotkaniu obecność rodziców.

828. Synod zaleca, aby przez odpowiednią katechezę i wprowadzenie do intensywnego życia sakramentalnego, pomagać młodym ludziom wzmacniać słabą kondycję duchową i psychiczną, która powoduje z jednej strony odkładanie w czasie decyzji o zawarciu sakramentalnego małżeństwa, z drugiej zaś trwanie w tzw. „wolnych związkach”, które też niejednokrotnie spotykają się z akceptacją rówieśników, a nawet rodziców.

829. Konferencja Episkopatu Polski podkreśla, że „przygotowanie do sakramentu małżeństwa nie może ograniczyć się do kancelaryjnych formalności, ale jest naprawdę priorytetowym działaniem duszpasterskim. Zarówno narzeczeni, jak duszpasterze muszą na nowo odkryć jego ważność. [...] Jakość przygotowania do małżeństwa decyduje w dużej mierze o przyszłym życiu małżeńskim” (KEP, *Służby prawdzi o małżeństwie i rodzinie* z 19.06.2009, n. 98). Potrzeba większego zaangażowania całej wspólnoty chrześcijańskiej w to zadanie. Przygotowanie narzeczonych do wejścia na drogę życia małżeńskiego winno dotyczyć 4 następujących obszarów. Po pierwsze, pomoc w rozwoju wiary i umożliwienie doświadczenia uczestnictwa w życiu Kościoła. Po drugie, pogłębienie życia rodzinnego. Po trzecie, stworzenie okazji do wzajemnego

poznania się i dojrzwania miłości. Po czwarte, pomoc w rozpoznaniu niezgodności i wykryciu zagrożeń wzajemnej relacji (por. AL 205-211).

830. Bezpośrednie przygotowanie winno się odbyć w parafii zamieszkania narzeczonej lub narzeczonego. Narzeczeni mają zgłosić się do kancelarii parafialnej na 6 miesięcy przed planowaną datą ślubu, aby odbyć z duszpasterzem rozmowy kanoniczno-duszpasterskie, z których sporządza on protokół oraz inne elementy przygotowania. Chodzi m. in. o udział w 10. katechezach, opracowanych przez Wydział Duszpasterstwa Rodzin. Każdy temat ma być zrealizowany z wykorzystaniem metod aktywizujących i środków audiowizualnych, takich, jak prezentacje, filmy, słuchowiska oraz testy i kwestionariusze do pracy w parach. Aktywizacja par zachęca do dialogu narzeczeńskiego, bardzo ważnego także w przyszłym małżeństwie. Niezbędne są formy zindywidualizowane, ponieważ głównym celem przygotowania jest pomoc narzeczonemu, aby nauczył się kochać nawzajem, miłością nie tylko uczuciową i ulotną, ale ofiarną i przebaczącą. Taka bowiem ma być treścią ich całego życia (AL 208).

831. Należy podtrzymać zwyczaj zaręczyn, które urządzone przynajmniej 6 miesięcy przed ślubem, rozpoczynają stan narzeczeństwa (por. kan. 1062 § 1). Winny się one dokonać przy udziale członków obu rodzin i w formie skromnej uroczystości rodzinnej. Stanowią dobrą okazję do zapoznania się obu rodzin i podjęcia modlitewnego towarzyszenia narzeczonemu w czasie ich przygotowania do ślubu.

832. Synod poleca duszpasterzom przeprowadzanie starannych i wnikliwych badań kanonicznych narzeczonych, aby poznać szczerą ich decyzję, świadomość podejmowanych zobowiązań, zapobiegając w ten sposób nieważności małżeństw. Należy rzetelnie badać, nie tylko wolność narzeczonych od przeszkód kanonicznych, ale także ich kanoniczną dojrzałość do wyrażenia ważnej zgody małżeńskiej oraz wolność od wad zgody. Istnieje potrzeba zweryfikowania i udoskonalenia sposobów badania narzeczonych oraz wprowadzania skuteczniejszych, pogłębionych psychologicznie form (AL 210). Jako podstawę należy brać wskazania Konferencji Episkopatu Polski.

833. W Diecezji Siedleckiej istnieją dwie formy bezpośredniego przygotowania do zawarcia sakramentu małżeństwa: zwyczajna i nadzwyczajna. Zwyczajną formą jest uczestnictwo w 10 katechezach głoszonych w parafiach, dekanacie lub w ośrodkach akademickich. Nadzwyczajna forma przygotowania adresowana jest do tych, którzy z ważnych przyczyn nie są w stanie uczestniczyć w cyklu katechez formy zwyczajnej. Zakłada ona udział w specjalnych spotkaniach, odbywających się w dwa weekendy,

w Domu Rekolekcyjnym w Siedlanowie lub w innym ośrodku, zatwierdzonym przez Biskupa Siedleckiego. Synod postuluje dołożenie wszelkich starań, aby dobrze wykorzystać ten ważny czas zarówno przez posługujących, jak i narzeczonych. Zaleca też, aby wszyscy narzeczeni uczestniczyli w dniu skupienia, którego program winien zawierać katechezę nt. liturgii sakramentu małżeństwa, przygotowanie do spowiedzi i możliwość skorzystania z sakramentu pokuty i pojednania, adorację Najświętszego Sakramentu, świadectwo małżonków (np. pary z Domowego Kościoła) oraz celebrację Eucharystii.

834. W ramach bezpośredniego przygotowania do zawarcia sakramentu małżeństwa narzeczeni są zobowiązani do odbycia trzech spotkań z doradcą życia rodzinnego, w Poradni Życia Rodzinnego. Tematyka spotkań obejmuje odpowiedzialne rodzicielstwo, rozwój wzajemnej miłości i przekazywanie życia, znaczenie naturalnych metod rozpoznawania płodności oraz szkodliwość środków antykoncepcyjnych. Zajęcia w Poradni odbywają się w odpowiednich odstępach czasu, z uwzględnieniem sytuacji i możliwości poszczególnych osób.

835. W przypadku, gdy u ochrzczonych kandydatów do małżeństwa występują duże braki w znajomości zasad wiary, połączone z poważnymi zaniedbaniami praktyk religijnych, powinni przejść dłuższe przygotowanie i zgłosić się w kancelarii parafialnej na 12 miesięcy przed planowaną datą ślubu. Dzięki temu duszpasterze będą mogli zaproponować odpowiednią drogę dojścia do życiowej decyzji, towarzyszenia i rozeznania pozwalającego ważnie i owocnie zawrzeć sakrament małżeństwa.

836. Czasami może się okazać przydatne (a niekiedy nawet konieczne) odbycie przez narzeczonych drogi wtajemniczenia w życie wiary. Duszpasterz powinien w takim przypadku pomóc im w przygotowaniu się do przyjęcia sakramentu bierzmowania (kan. 1065 § 1) i ewentualnie skierować do właściwego ośrodka. Bardziej szczegółowe informacje o przygotowaniu dorosłych do bierzmowania, są dostępne w Diecezjalnym Centrum Formacji Katechumenalnej. W razie, gdy narzeczeni stanowczo odmawiają uczestnictwa w przygotowaniu do małżeństwa, duszpasterz winien zawiesić dalsze czynności, a sprawę skierować do Kurii.

837. Narzeczeni będący katolikami przed zawarciem sakramentu małżeństwa powinni przystąpić do sakramentu pokuty. Spowiedź przedślubna nie jest zwykłą formalnością, ale istotnym elementem duchowego przygotowania do małżeństwa. Synod zachęca duszpasterzy do podjęcia troski i okazanie pomocy, aby była ona poprzedzona dobrym rachunkiem sumienia. Zaleca się odbycie przez nupturientów spowiedzi generalnej, z całego dotychczasowego życia.

838. Opłaty związane z finansowaniem przygotowania do sakramentu małżeństwa określają poszczególne dekanaty, w uzgodnieniu z dyrektorem Wydziału Duszpasterstwa Rodzin. Zgodnie z tymi ustaleniami, dziekani lub proboszczowie prowadzący poradnie winni podpisać z doradcami życia rodzinnego stosowną umowę (o pracę, bądź inną uznaną w prawie państwowym). Nadzwyczajne zaś formy bezpośredniego przygotowania do małżeństwa są finansowane według odrębnie przyjętych zasad.

Duszpasterstwo dzieci

839. Duszpasterstwo polega w tym wypadku na towarzyszeniu dziecku w drodze do pełni człowieczeństwa oraz w drodze do Boga, powinno więc leżeć na sercu każdemu wiernemu Kościoła. Zadania wychowawcze spoczywają w pierwszym rzędzie na rodzicach. Nie zawsze jednak są oni w stanie dobrze te zadania wypełnić. Papież Franciszek stwierdza, że „w ostatnich dziesięcioleciach nastąpiło załamanie w pokoleniowym przekazie wiary chrześcijańskiej wśród ludu katolickiego” (EG 70). Wielu rodziców pochłaniają sprawy zawodowe, niektórzy nie mają umiejętności, a inni ochoty zajmować się wychowaniem. Potrzebują pomocy. W związku z tym „wspólnoty chrześcijańskie są wezwane do udzielenia wsparcia misji wychowawczej rodziny” (Audiencja generalna z 20.05.2015 r.).

840. W parafialnym duszpasterstwie dzieci trzeba wykorzystywać formy i metody właściwe dla duszpasterstwa zwyczajnego, skoncentrowanego na rodzinie, nie pomijając jednak również pozarodzinnej opieki nad dziećmi i duszpasterstwa specjalnego. Należy zwrócić uwagę na potrzebę współpracy duszpasterzy parafialnych z rodzicami i z placówkami oświatowymi. Wspólną troską wszystkich tych podmiotów winno być czuwanie nad religijnym wychowaniem dzieci w duchu wartości chrześcijańskich i strzeżenie przed zgubnym wpływem szkodliwych ideologii.

841. Duszpasterstwo pozarodzinne najmłodszych członków Kościoła winno doceniać tradycyjne formy pracy, pielęgnując i rozwijając zwyczaj angażowania dzieci do udziału w procesjach eucharystycznych (bielanki i dzieci sypiące kwiaty), w roratach, nabożeństwach drogi krzyżowej, nabożeństwach majowych i październikowych. Chłopców należy stale zapraszać do służby liturgicznej, dziewczynki do udziału w scholach. Proboszcz, odpowiedzialny za całość duszpasterstwa w parafii, może zlecić prowadzenie zajęć z dziećmi wikariuszowi, a – jeśli jest to możliwe – włączyć także odpowiednio przygotowanych animatorów świeckich i rodziców.

842. Wartościową formą duszpasterstwa dzieci są organizowane dla nich pielgrzymki, szczególnie z okazji przyjęcia pierwszej Komunii świętej oraz wspólne wyjazdy wakacyjne. Należy zwrócić baczność uwagę, aby we wszystkich tego rodzaju wyjazdach była zapewniona odpowiednia opieka. Zaleca się organizowanie przez parafie zajęć świetlicowych w czasie pozalekcyjnym oraz w okresie ferii zimowych i letnich. Należy także cenić w pozarodzinym duszpasterstwie dzieci, mniej lub bardziej formalne stowarzyszenia, takie jak: Papieskie Dzieło Misyjne, szkolny wolontariat *Caritas*, „Oaza Dzieci Bożych”, „Podwórkowe Koła Różańcowe”, „Dzieci Maryi”, katolickie harcerstwo i inne, które zasługują na troskliwe rozwijanie.

Duszpasterstwo młodzieży

843. Św. Jan Paweł II w czasie inauguracji swego pontyfikatu nazwał młodzież „nadzieją Kościoła”. W młodych ludziach zawarta jest rzeczywiście wyjątkowa siła, zdolna nadawać kształt przyszłości. Kościół urzeczywistnia się w sercach młodzieży, dlatego nie może być ona traktowana jedynie jako przedmiot duszpasterskiej troski, lecz trzeba i w niej i we wszystkich wiernych budzić świadomość, że młodzież jest czynnym podmiotem i aktywnym uczestnikiem ewangelizacji oraz współtwórcą duchowej i społecznej odnowy (por. ChL 46).

844. Czasy obecne domagają się od Kościoła, aby coraz większą uwagę poświęcał wychowaniu młodych ludzi do wiary i aby czynił to we właściwy sposób. Synod przypomina rodzicom, katechetom i duszpasterzom o potrzebie prowadzenia rzetelnej i ofiarnej pracy nad formacją ludzką i chrześcijańską młodych ludzi (por. EiE 61). Koordynacji tego wysiłku podejmowanego przez różne osoby i wspólnoty, ma służyć na poziomie ogólnodiecezjalnym, diecezjalny duszpasterz młodzieży.

845. Mając na uwadze liczne zagrożenia, które dotyczą młodych ludzi, a które są skutkiem procesu powszechnej laicyzacji, konsumizmu oraz kryzysu wartości, Synod widzi pilną potrzebę bardziej radykalnego dowartościowania, wzmocnienia i rozwinięcia, tak dotychczasowych, jak i szukania nowych form duszpasterstwa młodzieży.

Organizacja i formy duszpasterstwa

846. W Diecezji Siedleckiej młodzież objęta jest pasterską troską w ramach duszpasterstwa zwyczajnego, a także duszpasterstwa specjalnego. To ostatnie jest realizowane głównie poprzez programy formacyjne realizowane we wspólnotach, ruchach i stowarzyszeniach katolickich skupiających młodzież. Wśród nich można wymienić: Ruch „Światło-Życie”, KSM, Diakonię Nowej

Ewangelizacji, Szkołę Nowej Ewangelizacji, Formacje Harcerskie posiadające swoich kapłanów (Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej, Związek Harcerstwa Polskiego, Stowarzyszenie Harcerstwa Katolickiego „Zawisza” oraz Skauci Europy). Młodzież zaangażowana we wspomnianych ruchach i stowarzyszeniach otrzymuje systematyczną formację odpowiednio do ich charyzmatu.

847. Młodzież Diecezji Siedleckiej przez wiele lat współtworzyła Krajowe Biuro Organizacyjne Światowych Dni Młodzieży, którego siedziba znajdowała się w Siedlcach. Stosunkowo licznie uczestniczy też we wszystkich edycjach Światowych Dni Młodzieży, Europejskich Spotkaniach Młodych, organizowanych przez ekumeniczną wspólnotę z Taizé, spotkaniach nad Jeziorem Lednickim itp. Formuła trzyletnich przygotowań do tzw. „dni w diecezjach”, które poprzedziły Światowe Dni Młodzieży w Krakowie, dała nowy impuls do zaszczepienia w specjalnie w tym celu stworzonych rejonach Diecezji oraz w dekanatach, systematycznych modlitewno-ewangelizacyjnych spotkań młodzieży. Wcześniej odbywały się one jedynie w kilku dekanatach oraz w sanktuarium Matki Bożej Kodeńskiej, Matki Jedności, w ramach tzw. Nocnych Czuwań Młodych.

848. Ważnymi cyklicznymi wydarzeniami w ramach duszpasterstwa młodzieży w Diecezji Siedleckiej jest Światowy Dzień Młodzieży w Niedzielę Palmową oraz „Jerycho Młodych” w sanktuarium bł. Męczenników w Pratulinie, będące kontynuacją inicjatywy duszpasterskiej pod nazwą „Dni Świadectwa Wiary.” Ponadto Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży od wielu lat organizuje w Siedlcach Międzynarodowy Festiwal Muzyki Chrześcijańskiej „Hosanna Festival”, będący formą ewangelizacji. Nie można pominąć faktu, iż młodzież stanowi znaczny procent uczestników Pieszej Podlaskiej Pielgrzymki na Jasną Górę. W Diecezji pielęgnowany jest także zwyczaj organizowania pielgrzymek maturzystów na Jasną Górę oraz do sanktuariów diecezjalnych. W wielu parafiach podtrzymuje się praktykę katechez dla młodzieży pracującej, a dość licznie młodzież angażuje się też w dzieła miłosierdzia w ramach wolontariatu *Caritas* oraz w akcję „Szlachetna Paczka”.

849. Mimo bardzo pozytywnych przejawów zaangażowania młodzieży w pracę formacyjną i apostolską, Synod dostrzega istnienie wielkiego problemu odchodzenia części młodych ludzi od wiary i od Kościoła. To zjawisko rodzi nagłą potrzebę szukania sposobów i okazji do wyjścia na „peryferia” z taką formą przepowiadania, która okazałaby się świeża i dostosowana do poziomu oraz zmieniającej się mentalności dzisiejszej młodzieży. Szczególną rolę winny tu odegrać wspólnoty, ruchy i stowarzyszenia kościelne oraz Diecezjalna Szkoła Nowej Ewangelizacji.

850. Synod przypomina, iż pierwszym duszpasterzem młodzieży w Diecezji jest Biskup Siedlecki, a podstawowym i zwyczajnym miejscem duszpasterstwa młodzieży jest parafia. W tej podstawowej strukturze duszpasterstwa, głównym odpowiedzialnym za pracę z młodzieżą jest proboszcz i to na nim spoczywa odpowiedzialność za organizowanie formacji młodego pokolenia ochrzczonych. Duszpasterstwo młodzieży w obliczu współczesnych wyzwań, domaga się tworzenia modelu „parafii wychodzącej, w której duszpasterz wychodzi i szuka ludzi, tak jak uczynił to Bóg, który posłał swego Syna, aby nas szukał” (Papież Franciszek, *Przemówienie do biskupów w katedrze wawelskiej*, 27.07.2016). W swoich zadaniach wobec młodzieży proboszcz winien mieć zapewnioną pomoc ze strony innych duszpasterzy parafialnych, katechetów, rodziców, a także samej młodzieży, wśród której ma kształtować świeckich liderów ewangelizacji.

851. Synod dostrzega wartość i zaleca tworzenie parafialnych młodzieżowych rad duszpasterskich, które – przynajmniej w większych parafiach – mogą stanowić doradcze gremium proboszcza w sprawach parafialnego duszpasterstwa młodzieży.

852. Synod zachęca duszpasterzy do prowadzenia systematycznej parafialnej katechezy dla młodzieży z uwzględnieniem młodzieży pracującej. Jest też wskazane, aby w większych parafiach, w czasie jednej z niedzielnych Mszy świętych, głoszona była homilia do młodzieży. Tam, gdzie jest to możliwe, również oprawę muzyczną i liturgiczną, powinna przygotowywać młodzież. W czasie zaś rekolekcji parafialnych, należy głosić co najmniej jedną specjalną naukę dla młodzieży, bądź zastosować inną formę przepowiadania adresowanego do niej.

853. Biskup Siedlecki powołuje diecezjalnego duszpasterza młodzieży, którego zadaniem jest inicjowanie, koordynowanie i organizowanie wszelkich inicjatyw pastoralnych w dziele ewangelizacji młodych. Diecezjalny duszpasterz młodzieży – ściśle współpracując w Wydziale Duszpasterstwa – czuwa nad tworzeniem i realizacją rocznego diecezjalnego programu duszpasterstwa młodzieży, ogólnodiecezjalnych wydarzeń i inicjatyw pastoralnych adresowanych do młodych, a także szkoleniem liderów duszpasterstwa młodzieży. Diecezjalny duszpasterz młodzieży reprezentuje Diecezję Siedlecką na forum Krajowego Duszpasterstwa Młodzieży, a w swojej codziennej posłudze współdziała z liderami różnych organizacji, ruchów i wspólnot młodzieżowych.

854. Wszelkie działania podejmowane w ramach duszpasterstwa młodzieży winny korelować z ogólnopolskim programem duszpasterstwa młodzieży,

jak też z diecezjalnym programem duszpasterskim. Coroczny duszpasterski program duszpasterstwa młodzieży, jak też wszelkie nowe inicjatywy dotyczące tego duszpasterstwa, należy przedstawić i skonsultować z Wydziałem Duszpasterstwa Kurii Diecezjalnej Siedleckiej.

855. W strukturę diecezjalnego duszpasterstwa młodzieży wchodzi: diecezjalny duszpasterz młodzieży, Diecezjalna Rada ds. Duszpasterstwa Młodzieży, duszpasterze akademicki, dekanalni duszpasterze młodzieży, prefekci szkół oraz ustanowieni przez Biskupa Siedleckiego diecezjalni moderatorzy i kościelni asystenci stowarzyszeń oraz ruchów młodzieżowych działających na terenie Diecezji.

856. Celem diecezjalnego duszpasterstwa młodzieży jest koordynowanie systematycznych oraz okolicznościowych działań duszpasterskiego oddziaływania na młodzież, ale też poszukiwanie i wypracowywanie nowych form duszpasterstwa tej kategorii wiernych. Ważnym zadaniem jest ponadto pomoc w formacji świeckich liderów parafialnych grup młodzieżowych.

857. Diecezjalną Radę ds. Duszpasterstwa Młodzieży powołuje Biskup Siedlecki. Jej ważnym zadaniem jest wprowadzanie Biskupa Siedleckiego w problematykę duszpasterstwa młodzieży, debata nad wyzwaniami duszpasterskiej troski o młodych, opracowywanie diecezjalnego programu oraz harmonogramu wydarzeń, projektowanie i współorganizowanie okazjonalnych inicjatyw związanych z diecezjalnym duszpasterstwem młodzieży oraz prezentowanie go do akceptacji Biskupa.

858. Biskup Siedlecki powołuje dekanalnych duszpasterzy młodzieży, którzy są bezpośrednimi współpracownikami diecezjalnego duszpasterza i w swoich dekanatach odpowiadają za realizację rocznego programu duszpasterstwa oraz troszczą się o uczestnictwo młodzieży swojego dekanatu w diecezjalnych i rejonowych wydarzeniach oraz inicjatywach pastoralnych.

859. Program formacyjny, jak i harmonogram inicjatyw diecezjalnego duszpasterstwa młodzieży winien być uwzględniony, realizowany i wspierany przez Szkołę Nowej Ewangelizacji oraz wszystkie ruchy i stowarzyszenia katolickie oraz wszelkie inicjatywy oddolne angażujące młodzież Diecezji Siedleckiej.

Duszpasterstwo akademickie

860. W Diecezji Siedleckiej duszpasterstwo akademickie stanowi integralną część diecezjalnego duszpasterstwa młodzieży, które – ściśle współpracując z Wydziałem Duszpasterstwa – wspomaga organizacyjnie i koordynuje działania mianowanych przez Biskupa Siedleckiego duszpasterzy akademickich.

Obecnie funkcjonują dwa ośrodki duszpasterstwa akademickiego, w Siedlcach i w Białej Podlaskiej. Synod zaleca jednak, aby troskę duszpasterską nad studentami podjęły również te parafie, na terenie których nie ma wprawdzie wyższych uczelni, ale są duże skupiska studentów.

861. Duszpasterstwo akademickie jest duszpasterstwem specjalnym obejmującym swoją troską osoby związane ze środowiskiem akademickich uczelni wyższych znajdujących się na terenie Diecezji. Jego celem jest zapewnienie formacji chrześcijańskiej studentom, z uwzględnieniem tematyki, która ich żywo interesuje oraz stopnia rozwoju religijnego i duchowego, jaki prezentują. Drugim ważnym celem duszpasterstwa jest pobudzenie studentów do podjęcia misji ewangelizacyjnej.

862. Do podstawowych zadań realizowanych przez duszpasterstwo młodzieży akademickiej należy prowadzenie specjalistycznych katechez dla różnych grup młodzieży, jak również kierowanie propozycji zindywidualizowanej formy posługi duchowej. Poza tym, duszpasterstwo podejmuje działania związane z wdrażaniem osób z tego środowiska w życie sakramentalne i liturgiczne. Godne kontynuacji i polecenia są organizowane systematycznie akademickie rekolekcje adwentowe i wielkopostne, obchody uroczystości uczelnianych z udziałem Biskupa Siedleckiego, przeprowadzanie odwiedzin duszpasterskich w domach studenckich oraz na stancjach, udział w ogólnopolskich wydarzeniach duszpasterstwa akademickiego, piesza pielgrzymka na Jasną Górę, kursy, konferencje, wspólne wyjazdy i spotkania o charakterze integracyjnym itp.

Duszpasterstwo ludzi pracy

863. Praca jest podstawową formą zapewniania sobie i rodzinie środków utrzymania. W katolickiej nauce społecznej podkreśla się wartość wymiaru duchowego pracy (por. Jan Paweł II, encyklika *Laborem exercens* z 14.09.1981, n. 24). Służy ona kształtowaniu osobowości, samorealizacji, nawiązywaniu relacji społecznych, a także uświęceniu człowieka. Zasadniczym celem duszpasterstwa ludzi pracy jest rozwój duchowy pracujących, umocnienie moralne, jak też aktywizowanie w życiu zawodowym i społecznym. Należy budzić poczucie wspólnoty budowanej na wartościach chrześcijańskich, troszczyć się o prawa i godność ludzi pracy oraz wywierać pozytywny wpływ na ich życie rodzinne, religijne, zawodowe i polityczne. Ważnym zadaniem duszpasterstwa ludzi pracy jest także podtrzymywanie tradycji historyczno-patriotycznych i ukazywanie ich w świetle wiary.

864. W Diecezji Siedleckiej działania na rzecz ludzi pracy koordynuje diecezjalny duszpasterz ludzi pracy, powoływany przez Biskupa Siedleckiego. Ma on za zadanie organizować i koordynować inicjatywy pastoralne skierowane ku pracującym zgodnie ze wskazaniami krajowego duszpasterstwa ludzi pracy i diecezjalnym programem duszpasterskim.

865. Działalność duszpasterstwa ludzi pracy w Diecezji Siedleckiej sięga czasów stanu wojennego, kiedy to został powołany do życia Diecezjalny Komitet Pomocy Osobom Represjonowanym oraz kapłan posłany przez Biskupa, jako jego opiekun duchowy. Komitet ten pomagał osobom represjonowanym, internowanym, przebywającym w więzieniach oraz ich rodzinom przetrwać z godnością szczytów władz komunistycznych. W obecnym czasie Synod zachęca do kontynuowania sprawdzonych sposobów i metod działania duszpasterskiego wobec ludzi pracy oraz wzywa do podejmowania nowych inicjatyw. Te sprawdzone formy duszpasterskie, to przede wszystkim: pielgrzymka ludzi pracy na Jasną Górę, rekolekcje, dni skupienia, spotkania formacyjno-integracyjne i katechizacja dorosłych.

866. Przedmiotem troski duszpasterskiej powinny być działania zmierzające do obrony godności ludzi pracujących, ich prawa do odpoczynku oraz swobodnego udziału w życiu religijnym, zwłaszcza świętowania niedzieli i uroczystości kościelnych. Diecezjalny duszpasterz ludzi pracy i duszpasterze parafialni winni – w miarę możliwości – nawiązać kontakty z pracodawcami i przy różnych okazjach uwrażliwiać ich serca na problemy pracownicze. Roztropnie winni też wspierać słuszne postulaty związków zawodowych, działających w zgodzie z chrześcijańskimi wartościami.

867. Nie może też ująć uwagi problem ludzi bezrobotnych oraz zadłużonych, często na skutek nieuczciwych praktyk bankowych. Duszpasterze winni wspomagać wszelkie inicjatywy, które mają za cel zaradzenie tym problemom. Winni też osoby dotknięte bezrobociem otoczyć duchową opieką i zachęcić do skorzystania z pomocy Centrum Integracji Społecznej, prowadzonego przez diecezjalną *Caritas* w Siedlcach i w Białej Podlaskiej.

Duszpasterstwo pracodawców i przedsiębiorców

868. Na pracę należy patrzeć w szerokim kontekście praw człowieka. Nie ma jednak pracy bez pracodawcy, bezpośredniego lub pośredniego (*Laborem exercens*, 17). Stosunek pracy tworzy szereg wzajemnych zależności między pracodawcą i pracownikami (por. Jan Paweł II, encyklika *Sollicitudo rei socialis* z 30.12.1987, n.18). Działalność pracodawców i przedsiębiorców, kierowanie

się przez nich zasadami etyki społecznej, ma wielkie znaczenie. Na ludzi prowadzących przedsiębiorstwa i będących pracodawcami, czyha wiele pokus, zwanych „grzechami gospodarczymi” (por. 2PSP s. 76n.), jak korupcja, przestępstwa podatkowe, zmuszanie do pracy na niegodziwych warunkach, czy wykorzystywanie trudnej sytuacji pracowników do zatrudniania bez umowy.

869. Kościół chce przychodzić z pomocą i zapewnić duchowe oparcie przedsiębiorcom i pracodawcom, którzy – jako katolicy – pragną uczciwie i w duchu służby podchodzić do swoich zadań zawodowych. Synod podkreśla więc, że przedsiębiorcy prywatni, kadra zarządzająca firmami państwowymi i większymi lub mniejszymi zespołami pracowników powinni być otoczeni właściwą opieką duszpasterską, aby w prowadzeniu przedsiębiorstw kierowali się zasadami etyki chrześcijańskiej oraz katolickiej nauki społecznej, przede wszystkim zaś sprawiedliwością, uczciwością, rzetelnością i odpowiedzialnością.

870. W Diecezji Siedleckiej odpowiedzialnym za tę grupę ludzi jest kapelan przedsiębiorców, mianowany przez Biskupa Siedleckiego. Oprócz zapewnienia formacji religijno-moralnej, do jego szczególnych zadań należy integracja środowiska pracodawców i przedsiębiorców, szczególnie tych, którzy są zaangażowani w życie Kościoła lokalnego. Kapelan czynnie uczestniczy w życiu Izby Gospodarczych, działających na terenie Diecezji. Opiekę duszpasterską realizuje on m.in. przez systematyczne spotkania formacyjne, okolicznościowe Msze święte, pielgrzymki do sanktuariów i miejsc świętych, spotkania świąteczne, dni skupienia lub wieczory refleksji oraz indywidualną pomoc duchową. W Diecezji Siedleckiej istnieje Bractwo św. Judy Tadeusza, którego członkowie w dużej mierze wywodzą się z przedsiębiorców. Bractwo posiada odrębny statut i asystenta kościelnego. Członkowie Bractwa angażują się w pożyteczną działalność społeczną, edukacyjną o charytatywną Kościoła lokalnego.

Duszpasterstwo samorządowców

871. Istnienie każdej ludzkiej społeczności, zarówno na poziomie całego państwa, jak i na poziomie lokalnym nieodłącznie związane jest ze sprawowaniem władzy. Władzę zaś w systemie demokratycznym należy rozumieć jako służbę publiczną. Kościół zachęca, aby katolicy nie uchylali się od pełnienia funkcji publicznych (DA 14), a z władzą samorządową chce wchodzić we współpracę dla dobra człowieka i ludzkich wspólnot. Chce też otoczyć troską duszpasterską tych, którzy podejmują służbę publiczną i sprawują ważne funkcje społeczne.

872. Odpowiedzialnym za duszpasterstwo tej grupy wiernych jest mianowany przez Biskupa Siedleckiego diecezjalny duszpasterz samorządowców. Jego

zadaniem jest przede wszystkim integracja osób tego środowiska w Kościele lokalnym. Dokonuje się to poprzez uczestnictwo duszpasterza w ważniejszych uroczystościach i wydarzeniach z życia publicznego. Z jego inicjatywy winno być w dalszym ciągu organizowane spotkanie świąteczno-noworoczne, połączone z rozważaniem słowa Bożego oraz okolicznościowe pielgrzymki.

873. Synod zaleca zintensyfikowanie wielowymiarowych działań pastoralnych, celem zapewnienia stałej formacji religijno-moralnej osobom pełniącym służbę publiczną i sprawującym funkcje społeczne. Duszpasterze parafii, w których mają swe siedziby urzędy gminne i powiatowe, w łączności z diecezjalnym duszpasterzem samorządowców, winni zaoferować samorządowcom jakąś formę spotkań formacyjnych, dni skupienia lub rekolekcji tematycznych, z rozważaniami z zakresu katolickiej nauki społecznej. Ważna też jest ogólna otwartość duszpasterzy i podtrzymywanie dobrych kontaktów z ludźmi tego środowiska, bez fraternizacji oraz niewłaściwego zaangażowania politycznego.

Duszpasterstwo rolników

874. Praca człowieka na roli ma szczególną godność (*Laborem exercens*, 21). Jest wyrazistym przejawem panowania nad ziemią i należy ją traktować jako wyjątkowe powołanie. W Diecezji Siedleckiej bardzo duży procent wiernych mieszka na wsi i utrzymuje się z pracy na roli. Wobec głębokich przemian społecznych i ekonomicznych, jakie zaszły w ostatnim czasie na polskiej wsi, Synod dostrzega potrzebę stałego umacniania rolników i ich rodzin w zachowaniu żywej wiary, pobożności i więzi z Kościołem (por. 2PSP s. 77). W przepowiadaniu należy podkreślać doniosłość pracy na roli i jej znaczenie dla całego społeczeństwa. Należy też okazywać solidarność z rolnikami w ich obronie ziemi, własnego gospodarstwa rodzinnego i dochodzeniu słusznie przynależnych im praw. Trzeba wspierać w kultywowaniu różnych przejawów tradycji chrześcijańskiej, zachowywanych na wsi, jak uroczyste odpusty, religijne spędzanie dni świątecznych, miejscowe zwyczaje religijności ludowej itp.

875. Diecezjalny duszpasterz rolników jest powoływany przez Biskupa Siedleckiego. Jego zadaniem jest organizowanie, inspirowanie i koordynowanie ukierunkowanych na rolników działań pastoralnych, w łączności z dziekanami i proboszczami poszczególnych parafii. W swojej posłudze winien on realizować wytyczne krajowego duszpasterza rolników i delegata KEP ds. duszpasterstwa rolników, jak też wskazania Biskupa Siedleckiego i bieżący diecezjalny program duszpasterski. Winien on także być z rolnikami i wspomagać ich w szukaniu dobrych rozwiązań w problemach, jakie przeżywają.

876. Należy podkreślić, że troskę duszpasterską nad rolnikami w pierwszej kolejności ma roztoczyć proboszcz każdej wiejskiej parafii. Synod zachęca, do organizowania na poziomie parafii, bądź dekanatu, uroczystych Mszy świętych połączonych z tematyczną homilią przy okazji ważniejszych świąt kościelnych, czy innych wydarzeń związanych z pracą na roli. Zaleca się organizowanie dni krzyżowych, tradycyjnych obrzędów poświęcenia pól, a także pielgrzymek do sanktuariów diecezjalnych. Tam, gdzie jest to możliwe, wskazane jest organizowanie rekolekcji i innych cyklicznych spotkań dla rolników. Tradycyjną inicjatywą związaną z duszpasterstwem rolników są organizowane uroczystości dożynkowe na Jasnej Górze, dożynki diecezjalne w Woli Gułowskiej (8 września), jak też dożynki parafialne, gminne i powiatowe. Synod usilnie zachęca do podtrzymywania tych pięknych form wdzięczności Panu Bogu za plony ziemi.

Duszpasterstwo prawników

877. Zawody prawnicze (sędziowie, prokuratorzy, adwokaci, radcy prawni, komornicy) należą do kategorii zawodów zaufania publicznego. Synod podkreśla potrzebę objęcia tej kategorii zawodowej opieką duszpasterską. Odpowiedzialnym za formację tego środowiska jest diecezjalny duszpasterz prawników, mianowany przez Biskupa Siedleckiego. W swojej działalności duszpasterstwo włącza się w inicjatywy o wymiarze ogólnopolskim, podejmowane i koordynowane przez delegata KEP ds. duszpasterstwa prawników i krajowego duszpasterza prawników. Realizuje też własny program diecezjalnych przedsięwzięć duszpasterskich.

878. Z racji na podzielenie środowiska prawniczego na różne korporacje zawodowe, Synod zachęca, aby w ramach duszpasterstwa podejmować działania ukierunkowane na integrację całego środowiska. Pewną trudnością, ale zarazem i szansą, jest fakt, że struktura Sądu Okręgowego, Prokuratury Okręgowej, Okręgowej Rady Adwokackiej czy Okręgowej Izby Radców Prawnych wychodzą poza obszar Diecezji Siedleckiej. Sytuacja ta wymaga zatem podjęcia współpracy z duszpasterzami prawników sąsiednich diecezji.

879. Zadaniem duszpasterstwa prawników jest kształtowanie właściwych postaw wśród osób tego środowiska, aby potrafiły działać w przestrzeni publicznej jako chrześcijanie i były gotowe stanąć w obronie prawdziwych wartości. Należy dokładać starań formacyjnych, aby ich życie osobiste przeniknięte było duchem i wartościami ewangelicznymi. Ponadto, pilną potrzebą jest zwrócenie się do nich z propozycją formacji etyczno-zawodowej, skierowanej na to, aby wszystkie ich działania, stosujące obowiązujące prawo, oparte były zawsze na szacunku do człowieka, były szukaniem prawdy obiektywnej i sprawiedliwości,

ale też były przeniknięte posłuszeństwem wobec dobrze ukształtowanego sumienia. Synod zaleca organizowanie dla środowiska prawników dni skupienia, rekolekcji, pielgrzymek, w tym wyjazdu na ogólnopolską pielgrzymkę prawników na Jasną Górę. Nieocenionym sposobem oddziaływania duszpasterskiego na tę grupę zawodową są także cykliczne spotkania tematyczne o charakterze etyczno-zawodowym. Należy też wykorzystywać współczesne środki audiowizualne, jak również prowadzić specjalistyczną stronę internetową.

Duszpasterstwo chorych

880. Troska o chorych jest integralną częścią posłannictwa Kościoła. Niesienie pomocy tym, którzy cierpią na ciele i duszy jest obowiązkiem oraz zadaniem każdego wiernego. Dla chrześcijanina choroba, przeżywana z wiarą, może stać się czasem łaski, okazją do nawrócenia, środkiem do uświęcenia i wynagrodzenia za grzechy oraz pełniejszego uczestnictwa w zbawczym dziele Chrystusa (por. KKK 1503 nn.).

881. Duszpasterze, zgodnie ze swoim powołaniem, mają szczególny obowiązek umacniać posługą duszpasterską chorych, zwłaszcza bliskich śmierci (por. kan. 529 § 1). Powinni ich odwiedzać, ułatwiać im uczestnictwo w rekolekcjach parafialnych i innych spotkaniach dla nich organizowanych, udzielać sakramentu pokuty, namaszczenia oraz Komunii świętej. Duszpasterską troską należy też otoczyć wszystkich chorych i cierpiących w domach, szpitalach, hospicjach i domach opieki społecznej. Troska o chorych powinna mieć charakter stały i w obrębie parafii, odpowiedzialnymi za jej zorganizowanie są proboszczowie. Oprócz stałej troski o chorych, mają oni co roku zaprosić ich do kościoła parafialnego na Mszę Świętą i Światowy Dzień Chorego (11 lutego) oraz - w miarę możliwości - zorganizować wyjazd do Kodnia na Diecezjalny Dzień Chorego (2 lipca).

882. Kierując się dobrem duchowym osób obłożnie chorych i ich bliskich, duszpasterze winni – w szczególnych sytuacjach i w miarę możliwości – celebrować Eucharystię w prywatnych mieszkaniach. Bardzo ważną rolę wobec takich chorych pełnią też świeccy mężczyźni pełniący funkcję nadzwyczajnych szafarzy Komunii świętej. Zaleca się, aby w każdej wspólnocie parafialnej były takie osoby, które na mocy zleconej im misji, będą systematycznie roznosić chorem Pokarm niebieski i co jakiś czas sygnalizować duszpasterzom potrzebę posługi sakramentalnej.

883. Duszpasterze w rozmowach z ludźmi chorymi mają ich upewniać, że są pełnowartościowymi członkami wspólnoty parafialnej, prosić o modlitwę

i ofiarowanie cierpienia w intencjach Kościoła. Należy też pamiętać o chorych w modlitwach parafialnych, jak również na różne sposoby kształtować w świadomości parafian przekonanie, że zdrowi są odpowiedzialni za chorych i mają wobec nich obowiązki. W pierwszym rzędzie są to członkowie rodziny osoby chorej, którzy nieraz muszą dostosować swój styl dotychczasowego życia do wymogów nowej sytuacji. W przypadku osób samotnych obowiązek samarytańskiej troski w większym stopniu spada na wspólnotę sąsiedzką i parafię (por. Jan Paweł II, list apostolski *Salvifici doloris* z 11.02.1984, n. 29). Wraz z proboszczem powinny ją dzielić wspólnoty modlitewne oraz zespoły charytatywne, które są proszone, aby wolontariacko odwiedzały je w domach i wychodziły naprzeciw ich potrzebom.

884. W dużych placówkach medycznych opiekę duchową nad chorymi tam przebywającymi, winni sprawować zatrudnieni kapelani. Warunki ich posługi mają być określone w umowach zawartych z dyrekcjami placówek. Koordynacją działań duszpasterstwa chorych zajmuje się zaś diecezjalny duszpasterz mianowany przez Biskupa Siedleckiego, współpracujący z kapelanami szpitalnymi i proboszczami parafii.

Duszpasterstwo służby zdrowia

885. Służba zdrowia i jej duszpasterstwo skoncentrowane jest na człowieku, a na człowieku chorym w szczególności. Już w Starym Testamencie znajdujemy wzmianki o lekarzach oraz szacunku dla ich pracy (por. Syr 38,1-3. 11-13). W Ewangeliach zaś, zwłaszcza u św. Łukasza, Chrystus ukazany jest jako Lekarz dusz i ciał, który leczy nie tylko z chorób fizycznych, ale swoim zbawczym działaniem obejmuje całego człowieka (Łk 5,14-15; 6, 17-18). Głęboko przeniknięte duchem miłości chrześcijańskie instytucje ochrony zdrowia, kontynuują misję Jezusa, niosąc pomoc ludziom słabym i chorym. Opieka nad nimi jest bardzo ważnym sposobem naśladowania Jezusa, utożsamiającego się z każdym cierpiącym i chorym. „Wszystko co uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniejszych, Mnieście uczynili” (Mt 25,40).

886. Lekarze powołani są, aby „służyć zdrowiu i życiu ludzkiemu” (Preambuła Kodeksu Etyki Lekarskiej). Przrzeczenie składane przez nich, a obowiązujące także innych pracowników służby zdrowia, nabiera szczególnego znaczenia w kontekście szerzącej się w świecie cywilizacji śmierci. Eksperymenty medyczne dokonywane na ludzkich organizmach, brak szacunku dla prawa naturalnego i praktyki proaborcyjne, niosą ze sobą wielkie zagrożenie dla jednostek i całych społeczeństw. Kościół Siedlecki odnosi się z szacunkiem i wdzięcznością do wszystkich pracowników służby zdrowia, którzy nie poddają się tym

tendencjom, ale z oddaniem pochylają się nad ludźmi chorymi, niosąc im samarytańską pomoc w duchu Ewangelii i uznając nadrzędną wartość życia ludzkiego od poczęcia do naturalnej śmierci.

887. Odpowiedzialnym za formację środowiska medycznego w Diecezji jest mianowany przez Biskupa Siedleckiego diecezjalny duszpasterz służby zdrowia. Kierowane przez niego duszpasterstwo sprawuje opiekę duchową nad lekarzami, pielęgniarkami, położnymi i całym personelem szpitalnym. Diecezjalny duszpasterz służby zdrowia współpracuje z kapelanami szpitali, zakładów opieki zdrowotnej i domów pomocy społecznej, a także z proboszczami parafii, na terenie których są położone placówki medyczne.

888. Wśród różnych form posługi diecezjalnego duszpasterstwa służby zdrowia znajduje się realizacja wytycznych centralnych struktur duszpasterstwa służby zdrowia (m.in. ogólnopolska pielgrzymka pracowników służby zdrowia i doroczne rekolekcje dla kapelanów), jak też organizowanie ogólnodiecezjalnych, bądź rejonowych, spotkań formacyjnych, specjalistycznych rekolekcji i innych inicjatyw pastoralnych, szczególnie przy okazji obchodów Światowego Dnia Chorych czy święta św. Łukasza, patrona służby zdrowia. Głównym ich celem jest niesienie duchowego wsparcia pracownikom służby zdrowia, ale też formowanie ich serc oraz umysłów poprzez przybliżanie zasad etyki katolickiej i omawianie dokumentów Magisterium Kościoła, w szczególności dotyczących zagadnień bioetycznych. Duże znaczenie ma także integrowanie środowiska medycznego wokół wartości chrześcijańskich i budzenie wrażliwości na kwestie związane z obroną życia ludzkiego od chwili poczęcia aż do naturalnej śmierci.

Duszpasterstwo kolejarzy

889. Duszpasterstwo kolejarzy ma za zadanie objąć opieką duchową pracowników tej branży. Wskutek podziału polskiej kolei na wiele spółek, duszpasterstwo pozostaje ważnym czynnikiem integrującym to środowisko. Działania pastoralne obliczone są na promowanie wartości chrześcijańskich i patriotycznych, a także pokazywanie, jak w sposób kulturalny i pełen radości chrześcijańskiej być ze sobą nawzajem. Może to być nie tylko szkoła wzajemnego braterstwa, ale także umocnienie cech, tworzących etos kolejarza, jak odpowiedzialność, sumienność, rzetelność i punktualność.

890. W Diecezji Siedleckiej odpowiedzialnym za ten dział duszpasterstwa jest diecezjalny duszpasterz kolejarzy, powoływany przez Biskupa Siedleckiego. Jest on jednocześnie kapłanem członków Katolickiego Stowarzyszenia Kolejarzy Polskich w Diecezji Siedleckiej, które nawiązuje do chlubnych

tradycji ukształtowanych w okresie międzywojennym, kiedy to kolejarze cieszyli się wysokim prestiżem w społeczeństwie, a ich ciężka praca była bardzo ceniona. Synod zaleca, aby zgodnie z 8 paragrafem statutu KSKP, w duszpasterstwie kolejarzy podejmować wszelkie działania pastoralne zmierzające do osiągnięcia doskonałości życia chrześcijańskiego ludzi związanych z kolejnictwem, promować apostołat ewangelizacyjny w ich środowisku zawodowym, osobiste uświęcenie i pracę z rodzinami.

Duszpasterstwo policjantów

891. W każdej zorganizowanej społeczności istotną sprawą jest zachowanie porządku publicznego. Na jego straży stoi policja, której funkcjonariusze często z narażeniem życia pełnią tę odpowiedzialną służbę. Wychodząc naprzeciw potrzebom tej grupy zawodowej w Diecezji Siedleckiej ustanawiany jest przez Biskupa Siedleckiego diecezjalny duszpasterz policji. W swojej działalności wspierany jest on przez kapelanów poszczególnych komend, którzy także są mianowani przez Biskupa. Duszpasterz na terenie Diecezji otacza opieką duchową funkcjonariuszy policji oraz ich rodziny.

892. Diecezjalny duszpasterz policji podejmuje działania we współpracy z krajowym duszpasterstwem policji i koordynuje inicjatywy pastoralne kapelanów poszczególnych komend powiatowych. Działalność diecezjalnego duszpasterza policji ukierunkowana jest przede wszystkim na kształtowanie żywej wiary funkcjonariuszy, właściwych postaw moralnych, na formację religijną, zacieśnianie więzi z Kościołem oraz pogłębienie życia sakramentalnego, zwłaszcza udziału w niedzielnej Mszy świętej. Zaleca się również, aby duszpasterz diecezjalny i kapelani komend uczestniczyli w ważnych wydarzeniach środowiskowych, takich, jak dzień policjanta, promocja nowych funkcjonariuszy, promocje na wyższe stopnie w hierarchii, czy modlitwa za zmarłych.

Duszpasterstwo nauczycieli

893. Duszpasterstwo nauczycieli należy rozumieć jako zorganizowane działania Kościoła, skierowane na kategorię zawodową, obejmującą wychowawców przedszkoli i nauczycieli szkół podstawowych i średnich. Diecezjalnego duszpasterza nauczycieli powołuje Biskup Siedlecki. Odpowiada on za koordynację wszelkich poczynań pastoralnych, ukierunkowanych na to środowisko zawodowe, z uwzględnieniem wskazań Konferencji Episkopatu Polski, jej delegata, czyli krajowego duszpasterza nauczycieli, a także diecezjalnego programu duszpasterskiego.

894. Głównym zadaniem duszpasterstwa nauczycieli jest zapewnienie im formacji duchowej. Jest ona prowadzona m.in. poprzez kształtowanie etosu nauczyciela, jako świadka Prawdy oraz ukazanie jego powołania do udziału w apostołstwie i ewangelizacji. Wśród form podejmowanej działalności zaleca się organizowanie w środowisku nauczycieli systematycznych spotkań o charakterze formacyjno-integracyjnym. Ponadto wskazane jest organizowanie dni skupienia, rekolekcji zamkniętych, oraz konferencji tematycznych. Synod zachęca do promowania, włączenia się w organizowanie i do udziału w Forum Nauczycieli i Wychowawców, inicjowanego przez Katolickie Stowarzyszenie Wychowawców. Zachęca także do udziału w ogólnopolskiej pielgrzymce nauczycieli i wychowawców na Jasną Górę. Byłoby też bardzo pożądanym podjęcie przez duszpasterstwo zadania przygotowania i wydawania materiałów formacyjnych dla nauczycieli.

Duszpasterstwo strażaków

895. Straż pożarna spełnia ważną rolę w życiu społecznym. Druhowie Państwowej Straży Pożarnej (PSP) i Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP), często z narażeniem życia, realizują Chrystusowe przykazanie miłości bliźniego, służą Bogu i Ojczyźnie. Kierowani tymi wartościami niosą pomoc ludziom w sytuacjach losowych i ratują w czasie pożarów, nawałnic, powodzi czy wypadków, stojąc na straży mienia i życia ludzkiego. W Diecezji Siedleckiej organizowaniem duszpasterstwa strażaków zajmuje się diecezjalny duszpasterz strażaków, mianowany przez Biskupa. Wspierają go w tym zastępca oraz powiatowi i gminni kapelani. Diecezjalny duszpasterz działa w łączności z krajowym duszpasterstwem strażaków oraz duszpasterzami wojewódzkimi. Duszpasterstwo w Diecezji Siedleckiej obejmuje ok. 50 tys. druhów Państwowej i Ochotniczej Straży Pożarnej oraz ok. 2 tys. osób z Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych.

896. Działania podejmowane przez duszpasterstwo strażaków winny być ukierunkowane na przepełnianie ich duchem ewangelicznym, na formację duchową poprzez proklamowanie słowa Bożego i posługę sakramentalną oraz szeroko rozumianą integrację środowiska. Należy podtrzymywać wśród strażaków ducha ofiarności i poświęcenia na rzecz potrzebujących i zagrożonych, ale też pobudzać w nich wolę angażowania się w życie lokalnej społeczności, także w życie parafii. Istnieje potrzeba obecności duszpasterzy i ich posługi w ważnych dla strażaków wydarzeniach, jak świętowanie okolicznościowych rocznic i jubileuszy poszczególnych jednostek. Nie może też zabraknąć duszpasterzy, gdy następują tragiczne zdarzenia losowe związane ze służbą. Ponadto, zaleca się organizowanie dla strażaków pielgrzymek oraz spotkań formacyjnych, zarówno na poziomie

ogólnopolskim, jak też rejonowym i lokalnym. Każdego roku w listopadzie duszpasterstwo winno zorganizować modlitwę za zmarłych strażaków.

Duszpasterstwo harcerzy i harcerek

897. Duszpasterstwo harcerek i harcerzy Diecezji Siedleckiej (DHiH) zostało powołane do życia w 1985 r., jako skutek i odpowiedź na zmiany ideowe zachodzące w środowisku harcerskim w Polsce. Postulowano wówczas powrót do ideałów harcerstwa przedwojennego, czego wyrazem miało być przywrócenie roty przyrzeczenia i prawa harcerskiego oraz odejście od zmian dokonanych w metodyce, obrzędowości oraz wewnętrznych regulaminach przez władze komunistyczne PRL-u. W wielu środowiskach harcerskich zrodziło się też pragnienie powrotu do systematycznej opieki duszpasterskiej.

898. Przez 25 lat DHiH tworzyło własne drużyny harcerskie, nie wchodzące w skład istniejących organizacji harcerskich. W kilku miejscowościach Diecezji poszczególne środowiska harcerskie korzystały ponadto z opieki duchowej, organizowanej w ramach duszpasterstwa parafialnego. Na przełomie 2009 i 2010 r. drużyny DHiH włączyły się formalnie do istniejących organizacji harcerskich, czyli Związku Harcerstwa Polskiego, Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej oraz Skautów Europy (Stowarzyszenia Harcerstwa Katolickiego „Zawisza” Federacji Skautingu Europejskiego).

899. Zadaniem tego rodzaju duszpasterstwa jest pomoc w procesie wychowawczym z zastosowaniem metody harcerskiej, a także troska o integralny rozwój młodego człowieka i jego formacja w środowisku rówieśniczym, w oparciu o harcerskie ideały służby Bogu, Ojczyźnie i bliźnim. Duszpasterstwo harcerskie angażuje się w pracę wychowawczą we wszystkich grupach wiekowych, poczynając od gromad zuchowych (gromady wilcząt), poprzez harcerzy i harcerzy starszych, wędrowników i przewodniczki, aż po środowisko instruktorskie i kręgi seniorów.

900. Odpowiedzialnym za duszpasterstwo harcerskie na terenie Diecezji jest diecezjalny duszpasterz harcerzy i harcerek mianowany przez Biskupa Siedleckiego. Do jego zadań należy koordynacja działań i inicjatyw duszpasterskich na terenie Diecezji, integracja różnych środowisk harcerskich i skautowych oraz kontakt z duszpasterstwem harcerskim na szczeblu centralnym. Duszpasterzowi diecezjalnemu pomagają kapłani powołani do opieki duszpasterskiej na szczeblu hufca lub drużyny. Kapelani, bądź duszpasterze hufca, są powoływani na zgodną prośbę duszpasterza diecezjalnego i komendanta hufca, przez Biskupa, który określa zarazem charakter i miejsce ich posługi.

Różnica pomiędzy kapelanem, a duszpasterzem harcerskim wynika z faktu osobistego zaangażowania w życie harcerskie. Duszpasterzem harcerskim jest każdy ksiądz, spełniający w środowisku harcerskim posługę sakramentalną oraz posługę słowa. Kapelanem zaś może zostać wyłącznie kapłan, który żyje prawem harcerskim, złożył przyrzeczenie harcerskie, posiada odpowiedni do wieku stopień instruktorski i ma prawo noszenia munduru.

901. Świętem patronalnym harcerstwa jest dzień wspomnienia św. Jerzego. Ponadto patronami harcerzy i harcerek z Diecezji Siedleckiej są błogosławieni Męczennicy z Pratulina. Synod z aprobatą odnosi się do dotychczasowych inicjatyw duszpasterskich, takich jak:

- Msze święte z udziałem środowisk harcerskich odprawiane raz w miesiącu w poszczególnych miejscowościach,
- otaczanie ich opieką duszpasterską w trakcie wakacji, rajdów, biwaków, zimowisk (Eucharystia, wspólna modlitwa, kontakt z duszpasterzami),
- organizowanie wspólnych uroczystości religijno-harcerskich (np. opłatek w hufcach, drużynach),
- udział harcerzy w uroczystościach patriotyczno-religijnych (11 XI, 3 V, Boże Ciało, droga krzyżowa ulicami miasta, Betlejemskie Światło Pokoju, straż przy Grobie Pańskim),
- organizowanie dni skupienia i rekolekcji harcerskich,
- udział w diecezjalnym spotkaniu „Jerycho Młodych” w Pratulinie i udział w Pieszej Podlaskiej Pielgrzymce na Jasną Górę, w ramach harcerskiej grupy „Szara 1B” itp.

902. Jako, że środowiska harcerskie wciąż się rozwijają, Synod usilnie zaleca organizowanie duszpasterstwa harcerskiego i koordynowanie jego pracy przy czynnym udziale kapłanów zaangażowanych w posługę. Należy zatroszczyć się o to, aby w parafiach, na terenie których istnieją drużyny harcerskie, były osoby odpowiedzialne za kontakt ze środowiskiem harcerskim. Ich praca winna zmierzać do integracji harcerzy ze wspólnotą parafialną oraz włączanie ich w życie parafialne: liturgię, życie religijne i działalność charytatywną. Istnieje też możliwość funkcjonowania drużyn harcerskich przy parafiach. Bezpośrednią opiekę nad nimi sprawuje wówczas kapłan lub inna osoba odpowiedzialna.

903. Dla rozwoju tego rodzaju duszpasterstwa potrzeba formacji i przygotowania harcerskiego w ramach studiów seminaryjnych, tak, aby alumni (przynajmniej niektórzy) w trakcie nauki mogli uzyskać stopnie instruktorskie, niezbędne do przyszłej pracy z młodzieżą harcerską. Należy rozważyć możliwość powrotu do

tradycji Harcerskiego Kręgu Kleryckiego im. bpa Ignacego Świrskiego, założonego w Seminarium siedleckim w końcu lat dziewięćdziesiątych XX wieku.

Duszpasterstwo sportowców

904. Kościół docenia pozytywny wpływ aktywności sportowej na kształtowanie charakteru, właściwie rozumianej rywalizacji, osiągania celów oraz nabywania cech dojrzałej osobowości. Jest to szczególnie ważne w odniesieniu do dzieci i młodzieży. Dlatego, głównie na tej właśnie grupie koncentruje swój wysiłek duszpasterstwo sportowców. Na poziomie Diecezji kieruje nim mianowany przez Biskupa Siedleckiego diecezjalny duszpasterz sportowców, który w podejmowanych działaniach współpracuje z krajowymi strukturami duszpasterstwa sportowców oraz z kapelanami klubów sportowych, istniejących na terenie Diecezji.

905. Duszpasterstwo sportowców winno otoczyć opieką duchową ludzi sportu, czyli zawodników, trenerów, działaczy sportowych oraz kibiców. Do jego zadań należy też organizowanie spotkań formacyjno-integracyjnych środowiska ludzi sportu, specjalistycznych rekolekcji i dni skupienia, ale także zawodów sportowych, diecezjalnych lub parafialnych. Synod zachęca do podtrzymywania i rozwijania inicjatyw sportowych podejmowanych w poszczególnych dekanatach i parafiach, zwłaszcza na rzecz dzieci i młodzieży. Należy do nich Parafiada Diecezji Siedleckiej, parafiady dekanalne i inne cykliczne turnieje organizowane pod patronatem Biskupa Siedleckiego. Tego typu inicjatywy stanowią dobrą okazję do formacji religijnej i ukazywania godnych naśladowania przykładów wybitnych sportowców o wysokich walorach moralnych.

Duszpasterstwo myśliwych

906. Duszpasterstwo myśliwych wpisuje się w działalność pastoralną Kościoła, mającą na celu kształtowanie właściwych postaw i szacunku do świata stworzonego (por. Franciszek, encyklika *Laudato si* z 24.05.2015, n. 76) wśród osób, które z tworzą formacje społeczne, działające dla dobra przyrody. Zadaniem duszpasterstwa jest otoczenie opieką duchową myśliwych, którzy rozwijając swoją pasję łowiecką, w duchu głębokiego szacunku dla praw natury, chcą chronić jej piękno i działać zgodnie z zasadami etycznego traktowania dzikich zwierząt i walki z kłusownictwem.

907. Biskup Siedlecki może mianować diecezjalnego duszpasterza myśliwych, a także kapelanów poszczególnych kół łowieckich i innych tego typu zrzeszeń czy organizacji. Duszpasterze ci nie muszą być czynnymi myśliwymi, natomiast muszą mieć odpowiednią wiedzę w dziedzinie spraw związanych z łowiectwem

i ochroną dzikich zwierząt. Obecność duchownego na polowaniach, mających miejsce często w niedziele, nie może stanowić swego rodzaju alibi dla postaw nieetycznych i zaniedbań praktyk religijnych. Przeciwnie, ma ona pozytywnie wpływać na osoby tego środowiska i mobilizować je do szczerego szukania Boga. Ważnym przejawem troski duszpasterskiej o myśliwych jest organizowanie religijnych obchodów ku czci św. Huberta, ich patrona, gdzie sprawowana Eucharystia, ze specjalną homilią, byłaby w centrum uroczystości.

Duszpasterstwo pszczelarzy

908. Biskup Siedlecki może mianować diecezjalnego duszpasterza pszczelarzy. Do jego głównych zadań należy troska duchowa o osoby związane z pszczelarstwem, produkcją miodu oraz wyrobów pochodnych. Synod zobowiązuje też go do podjęcia opieki duszpasterskiej nad organizacjami zrzeszającymi pszczelarzy. Jeśli zwrócą się o to, winien celebrować im Eucharystie z racji świąt i jubileuszów, organizować pielgrzymki, zapraszać na okolicznościowe konferencje, rekolekcje, jak też inne działania związane z głębszym integrowaniem tego środowiska ze wspólnotą Kościoła.

Duszpasterstwo pielgrzymkowe

909. Pielgrzymowanie wiernych do miejsc świętych i sanktuariów stanowi istotny element pracy duszpasterskiej, służący umacnianiu wiary, modlitwie, pokucie, pogłębianiu wiedzy religijnej oraz doświadczaniu Kościoła, jako wspólnoty będącej w drodze do niebieskiej ojczyzny (por. DPLL 286). Należy troszczyć się zatem, aby pielgrzymki miały charakter religijny i nie przerodziły się w wycieczki turystyczne. „Na każdym etapie modlitwa powinna ożywiać pielgrzymujących, a słowo Boże być dla nich światłem i przewodnikiem, pokarmem i siłą” (Tamże 287).

910. Podejmowane inicjatywy pielgrzymkowe winny być skoordynowane tematycznie z diecezjalnym programem duszpasterskim, służyć pomocą duszpasterstwu zwyczajnemu, inspirować go i uzupełniać, stanowiąc jego kontynuację. Szczególną rolę ewangelizacyjną i wspólnototwórczą pełnią pielgrzymki parafialne. Z reguły wiernym powinien towarzyszyć miejscowy duszpasterz, którego głównym zadaniem jest sprawowanie opieki duchowej nad pielgrzymami i posługiwanie sakramentalne. Jest bardzo wskazane, aby w organizację pielgrzymek byli zaangażowani także świeccy animatorzy, którzy mieliby okazję do złożenia świadectwa swojej wiary oraz pokazania ludzkich talentów.

911. Organizatorzy pielgrzymek mają obowiązek zadbać o spełnienie wszystkich warunków bezpieczeństwa. Winni też dobrze zaplanować nawiedzenie

miejsca świętego, dostosowując je do duchowych potrzeb pielgrzymów oraz ich fizycznych możliwości. Kustosze zaś mają z radością witać pielgrzymów, chętnie poświęcać im czas, zaznajamiając z historią i duchowym obliczem miejsca świętego. Mają też udostępniać odpowiednie „pamiątki” nawiedzenia.

912. Synod podkreśla potrzebę zachowania i rozwijania istniejących w parafiach tradycyjnych pielgrzymek do różnych miejsc kultu, szczególnie do sanktuariów. W Diecezji Siedleckiej istnieje Diecezjalne Centrum Pielgrzymkowo-Turystyczne ARKA. Zadaniem Centrum i jej dyrektora jest organizowanie wyjazdów grup pielgrzymkowych z terenu Diecezji, promocja miejscowych sanktuariów, jak też zapewnienie pielgrzymom duchowej opieki.

913. Bardzo dużą wartość mają parafialne pielgrzymki piesze oraz coroczna Piesza Podlaska Pielgrzymka na Jasną Górę, która stanowi cenne rekolekcje w drodze. Należy z troską dbać, aby wszystkie grupy miały swoich przewodników, wyznaczonych odpowiednio wcześniej. Na proboszczach spoczywa zaś obowiązek przekazywania potrzebnych informacji i zachęcania parafian do udziału w pielgrzymce. W ciągu roku należy z pątnikami utrzymywać kontakt i zapraszać ich na okresowe spotkania formacyjne.

2) Duszpasterstwo specjalistyczne

Duszpasterstwo osób nieprzystosowanych i wykluczonych społecznie

914. Chrystusowe wezwanie do pełnienia dzieł miłosierdzia (Mt 25, 31-46) jest dla Kościoła zobowiązaniem, aby szczególną troską duszpasterską otoczyć ludzi ubogich, znajdujących się w potrzebie, nieprzystosowanych i wykluczonych społecznie (por. EG 186). Aby pomoc takim ludziom była skuteczna, oprócz wymiaru materialnego winna objąć też wymiar moralno-duchowy. Stąd wynika konieczność współpracy, na rzecz osób potrzebujących, wielu podmiotów i instytucji państwowych, samorządowych i społecznych. Podstawowe z nich, to: rodzina, szkoła, lokalne ośrodki pomocy społecznej, ośrodki terapeutyczne i integracyjne oraz Kościoły. Papież Franciszek stwierdził, że pragnie „Kościoła ubogiego dla ubogich” (EG 198).

915. Synod przypomina, iż troska duchowa o osoby nieprzystosowane i wykluczone społecznie spoczywa na wspólnotach kościelnych i tych, którzy nimi kierują. Najbardziej podstawowymi wspólnotami są parafie i stojący na ich czele proboszczowie. Jeśli zachodzi uzasadniona przyczyna, Biskup Siedlecki może dodatkowo delegować duszpasterza, bądź powołać kapelana określonego środowiska lub specjalistycznego ośrodka, który wymaga większego zaangażowania

pasterskiego. Troska o bezdomnych realizowana jest szczególnie za pośrednictwem *Caritas* diecezjalnej, mającej swoje ośrodki w Siedlcach i Białej Podlaskiej.

916. Wśród osób wykluczonych społecznie, ważną grupę stanowią ludzie bezdomni. Synod wyraża uznanie osobom zaangażowanym w organizowanie im pomocy i schronienia, szczególnie w miesiącach zimowych. Uznaje się również za tworzoną ofertę zajęć terapeutycznych i profilaktycznych, aktywizację zawodową oraz troskę duchową. Zaleca również, aby parafie, w miarę swoich możliwości objęły takie osoby stałą pomocą, organizując w tym celu wolontariat, punkty wydawania żywności i odzieży, łaźnie, współtworząc przytuliska i noclegownie. Duszpasterze proszeni są, aby przede wszystkim świadcząc w nich opiekę duchową, m.in. niosąc posługę sakramentalną, organizując spotkania, pielgrzymki, rekolekcje, a także pogrzeby osób bezdomnych. Troska o bezdomnych realizowana jest szczególnie za pośrednictwem *Caritas* diecezjalnej, mającej swoje ośrodki w Siedlcach i Białej Podlaskiej.

Duszpasterstwo penitencjarne

917. Duszpasterstwo więzienne realizuje wezwanie Chrystusa, który powiedział: „byłem w więzieniu, a przyszlście do Mnie” (Mt 25, 36), przez głoszenie słowa Bożego, sprawowanie sakramentów oraz posługę miłości skierowaną do skazanych, osadzonych, pracowników służby więziennej oraz ich rodzin.

918. Na terenie Diecezji Siedleckiej posługa duszpasterska w jednostkach penitencjarnych w pełnym wymiarze jest pełniona od 1990 r. W chwili obecnej opieką taką są objęte osoby w Oddziale Zewnętrznym w Zabłociu, Zakładzie Karnym w Białej Podlaskiej, Zakładzie Karnym w Siedlcach i Zakładzie Karnym we Włodawie. Osoby odbywające karę pozbawienia wolności w tych jednostkach penitencjarnych, wymagają szczególnej opieki duchowej. Zapewniają ją mianowani przez Biskupa Siedleckiego kapelani. Gdyby gdzieś nie był powołany kapelan, obowiązek zorganizowania opieki duszpasterskiej spoczywa na proboszczu miejsca.

919. Zakres obowiązków i praw kapelana określa odpowiednia umowa z dyrekcją zakładu penitencjarnego. Kapłan posłany do takich zadań, sam winien uczestniczyć w specjalnej formacji, brać udział w rekolekcjach, szkoleniach i spotkaniach organizowanych przez Naczelnego Kapelana Więziennictwa. Do udziału w swojej posłudze powinien zapraszać osoby konsekrowane oraz wiernych świeckich, którzy bądź to zorganizowani w bractwa więzienne, bądź działający na co dzień w parafialnych grupach apostołskich i modlitewnych, mogą go skutecznie wesprzeć. Organizując tego rodzaju grupy wspierające, należy jednak działać

z roztropnością i respektem dla obowiązujących przepisów. Kapelan powinien też współpracować z Wydziałem Duszpasterstwa Kurii Diecezjalnej Siedleckiej, diecezjalną *Caritas* oraz proboszczem miejscowej parafii.

920. Podstawowe formy pracy kapelanów jednostek penitencjarnych, to ewangelizacja i katechizacja, szafowanie sakramentów świętych, prowadzenie nabożeństw, organizowanie rekolekcji i spotkań o charakterze formacyjnym, praca z rodzinami osadzonych. Kapelani są wyposażeni we władzę spowiadania powierzonych im pieczy wiernych, głoszenia im słowa Bożego, udzielania wiatyku i sakramentu namaszczenia chorych oraz sakramentu bierzmowania znajdującym się w niebezpieczeństwie śmierci (kan. 566 § 2).

Duszpasterstwo ds. trzeźwości i wyprowadzania z uzależnień

921. Pod pojęciem duszpasterstwa ds. trzeźwości i wyprowadzania z uzależnień należy rozumieć wszelkie inicjatywy pastoralne zmierzające do tego, aby człowiek żyjąc w wolności, mógł prowadzić życie godne dziecka Bożego i rozwijać się ku pełni człowieczeństwa. Duszpasterstwo to w pierwszej kolejności dotyczy zagrożenia, które wiąże się z niewłaściwym używaniem napojów alkoholowych. Celem jego jest podejmowanie specjalistycznych działań pomocowych poczynając od profilaktyki, po troskę o osoby uzależnione i ich rodziny. Synod zwraca uwagę, że duszpasterstwo ds. trzeźwości i wyprowadzania z uzależnień obejmuje swym zasięgiem apostolskim nie tylko osoby związane z zagrożeniem wpływającym z używaniem alkoholu, ale także te, które pozostają pod wpływem innych form zniewolenia np.: nikotynizmu, narkomanii, lekomanii. W zakres zainteresowania tego duszpasterstwa wchodzi działania pomocowe związane z osobami podatnymi na uzależnienia niechemiczne, takie jak: hazard, Internet, gry komputerowe i pornografia.

922. Duszpasterstwo ds. trzeźwości i wyprowadzania z uzależnień Biskup Siedlecki powierza powołanemu przez siebie diecezjalnemu duszpasterzowi. Ten z kolei inicjuje i koordynuje pracę dekanalnych duszpasterzy, z którymi spotyka się przynajmniej dwa razy w roku. Spotkania takie organizuje obowiązkowo po jesiennej i wiosennej Sesji Apostolstwa Trzeźwości, organizowanych przez Zespół Komisji Episkopatu Polski ds. Apostolstwa Trzeźwości dla diecezjalnych duszpasterzy i zakonnych referentów trzeźwości.

923. W swojej działalności diecezjalne duszpasterstwo ds. trzeźwości i wyprowadzania z uzależnień włącza się w inicjatywy o charakterze ogólnopolskim, jak Ogólnopolska Pielgrzymka Apostolstwa Trzeźwości na Jasną Górę i Ogólnopolskie Spotkania Trzeźwościowe w Sanktuarium Matki Bożej

Licheńskiej. Synod zachęca ponadto do korzystania z organizowanych dni skupienia dla alkoholików w Leśnej Podlaskiej i z oferty Ośrodka Apostolstwa Trzeźwości w Zakroczymiu. Czas szczególnie intensywnej pracy na rzecz trzeźwości, to coroczne Tygodnie Modlitw o Trzeźwość Narodu, Wielki Post, Adwent i miesiąc sierpień.

924. Synod apeluje do duszpasterzy o podjęcie zintensyfikowanych działań pastoralnych na rzecz wychowania do wolności w czasie parafialnego przygotowania dzieci i młodzieży do przyjęcia sakramentu Eucharystii i bierzmowania. Zachęca też do utrzymania zwyczaju składania przez dzieci z racji pierwszej Komunii świętej czasowych deklaracji abstynenckich (do 18 roku życia), a przy okazji sakramentu bierzmowania do ich odnowienia. W ramach udzielania wsparcia dzieciom i młodzieży w dochowaniu przyrzeczeń abstynenckich, należy promować i wspierać szczegółowe inicjatywy podejmowane w placówkach oświatowo-wychowawczych w ramach realizacji szkolnych programów profilaktycznych. Ważna i godna polecenia jest, realizowana w ramach Ruchu Światło-Życie i Domowego Kościoła, inicjatywa Krucjaty Wyzwolenia Człowieka.

925. Za godne pochwały i szacunku należy uznać integralne działania pomocowe duszpasterstwa skierowane do osób uzależnionych i współuzależnionych. Związane są one nie tylko z objęciem osób potrzebujących zwykłą opieką duszpasterską, ale również z włączeniem się duszpasterzy w realizację zajęć terapeutycznych poświęconych uzdrowieniu, umocnieniu i rozwojowi duchowemu człowieka. Synod podkreśla, że zajęcia takie może prowadzić kapłan posłany przez Biskupa Siedleckiego, który posiada niezbędne kwalifikacje terapeutyczne. Podejmując posługę winien zaś jej formę uzgodnić z kierownictwem określonej placówki, czy ośrodka pomocowego.

926. Należy zwrócić uwagę, że w obszarze posługi na rzecz osób uzależnionych, ważna jest współpraca duszpasterzy z placówkami oferującymi profesjonalną pomoc terapeutyczną osobom uzależnionym i współuzależnionym, zarówno stacjonarną, jak i ambulatoryjną. Synod zwraca uwagę, aby szczególnego wsparcia udzielać grupom samopomocowym, takim jak Anonimowi Alkoholicy, Al-Anon, czy Dzieci Dorosłych Alkoholików (DDA), których program formacyjny jest inspirowany wartościami Ewangelii i ma wymiar religijny. Synod dostrzega wartość i potrzebę promocji takich inicjatyw jak celebrowanie Eucharystii w rocznice powstania poszczególnych grup, rocznice trzeźwienia osób uzależnionych, spotkania opłatkowe i wielkanocne oraz otwarte mityngi.

927. Kościół wychowując wszystkich wiernych do zachowywania cnoty trzeźwości, winien szczególnym szacunkiem i wsparciem otaczać te osoby, które

decydują się na życie w pełnej abstinencji od napojów alkoholowych. Jest to forma świadectwa ważna dla całej wspólnoty wierzących. Należy też podkreślić, że najlepszym zabezpieczeniem człowieka przed alkoholizmem i innymi uzależnieniami, jest wychowanie go do odpowiedzialnego życia oraz stworzenie głębokiej osobistej więzi z Chrystusem. Na tym polu Kościół ze swoją posługą ewangelizacyjną, katechetyczną i sakramentalną, prowadzoną w ramach duszpasterstwa zwyczajnego, jest niezastąpiony.

Duszpasterstwo niepełnosprawnych, głuchoniemych i niewidomych

928. Duszpasterstwo niepełnosprawnych obejmuje osoby niepełnosprawne intelektualnie i ruchowo oraz ich rodziny i opiekunów. Biskup Siedlecki mianuje duszpasterza osób niepełnosprawnych, który odpowiada za formację tego środowiska. Jego zadaniem jest troska o współpracę i koordynację działań różnych środowisk i organizacji zaangażowanych w posługę na rzecz osób niepełnosprawnych, które istnieją na terenie Diecezji Siedleckiej. W Kościele Siedleckim od 1996 r. działa Katolickie Stowarzyszenie Niepełnosprawnych, które ma swojego asystenta. Aktualnie są dwa oddziały Stowarzyszenia w Siedlcach i Żelechowie, a ten ostatni prowadzi Warsztaty Terapii Zajęciowej w Żelechowie. Szeroką działalność na rzecz takich osób prowadzi też *Caritas* Diecezji Siedleckiej, m.in. poprzez prowadzenie Warsztatów Terapii Zajęciowej w Siedlcach, Białej Podlaskiej, Parczewie, Skórcu i Kisielanach, Zakład Aktywności Zawodowej w Siedlcach, Środowiskowy Dom Samopomocy w Białej Podlaskiej.

929. Podstawowym zadaniem duszpasterstwa jest włączanie osób niepełnosprawnych w życie eklezjalne, wspólnotowe i pomoc w ich rozwoju osobowościowym. Ta działalność ma również na celu wspieranie aktywności społecznej osób niepełnosprawnych. Synod zaleca promowanie w parafiach organizacji i stowarzyszeń zrzeszających niepełnosprawnych i ich rodziny. Należy dołożyć starań, aby pod tym kątem byli formowani alumni Wyższego Seminarium Duchownego, przyszli duszpasterze i katecheci.

930. Celem duszpasterstwa osób niepełnosprawnych intelektualnie i ich bliskich, jest opieka duchowa oraz wieloaspektowa pomoc, będąca praktyczną realizacją przykazania miłości. Ważnym jej elementem jest specjalistyczna katecheza oraz inne działania, zmierzające do włączenia tych osób w życie Kościoła. Zakłada to konieczność nawiązania indywidualnego kontaktu i współpracy duszpasterzy z rodzinami, np. przy okazji przygotowywania ich niepełnosprawnych dzieci do przyjęcia sakramentów św. Należy też organizować specjalne nabożeństwa dla nich, angażujące do czynnego udziału w liturgii.

931. Duszpasterstwo osób niepełnosprawnych ruchowo winno zmierzać do umożliwienia tym osobom aktywnego udziału w życiu Kościoła, udzielenia im stosownej pomocy, ale też wykorzystania ich świadectwa wiary dla zbudowania innych. Ważnym postulatem praktycznym jest podjęcie działań zmierzających do likwidacji barier architektonicznych i technicznych w budynkach parafialnych, celem umożliwienia korzystania z nich osobom niepełnosprawnym. Jeśli jednak, mimo ułatwień, nie mogą uczestniczyć w życiu liturgicznym swojej parafii, powinni mieć zapewnioną katechezę oraz możliwość przyjmowania sakramentów w domach rodzinnych lub innych miejscach swego zamieszkania.

932. W duszpasterskich działaniach nie wolno pominąć osób głuchoniemych i niewidomych. Do opieki nad nimi są powołani przez Biskupa Siedleckiego diecezjalni duszpasterze głuchoniemych i niewidomych, którzy mają za zadanie organizować systematyczne spotkania dla tego środowiska i współpracować z wyspecjalizowanymi ośrodkami pomocy. Specyfika duszpasterstwa osób głuchoniemych i niewidomych domaga się właściwego przygotowania przezbiterów. Mając to na uwadze, winno się już na etapie formacji seminaryjnej zachęcać i zobowiązywać przyszłych duszpasterzy do poznawania problematyki związanej z życiem takich osób i odbycia przez niektórych alumnów – przynajmniej w zakresie podstawowym – kursu języka migowego. Proboszczowie wszystkich parafii są proszeni o okazywanie – w miarę możliwości – pomocy osobom głuchoniemym i niewidomym w docieraniu na organizowane dla nich spotkania duszpasterskie. Ponadto, w każdym większym ośrodku, winien być choćby jeden kościół z zainstalowaną pętlą indukcyjną, zapewniającą dobrą jakość przekazu dźwiękowego osobom niedosłyszącym.

C. NOWA EWANGELIZACJA

933. Głoszenie Ewangelii wszystkim ludziom jest podstawowym zadaniem Kościoła, zleconym mu przez Chrystusa (Mk 16,15). Adresatami Dobrej Nowiny są zarówno osoby związane ze wspólnotą wiary, jak i te, które znajdują się poza Kościołem (por. EN 14; EG 30). Ewangelizacja winna być realizowana przez cały Lud Boży – duchownych, osoby konsekrowane i wiernych świeckich. Główny ciężar odpowiedzialności za dzieło ewangelizacji w Diecezji Siedleckiej spoczywa na Biskupie Siedleckim, zaś duchowni, osoby konsekrowane i wierni świeccy mają go w tym dziele gorliwie wspierać.

934. Działalność ewangelizacyjna na terenie Diecezji winna być realizowana zarówno w ramach duszpasterstwa zwyczajnego, jak też duszpasterstw specjalnych i specjalistycznych, a podstawowym środowiskiem życia eklezjalnego i ewangelizacji jest parafia (por. KKK 2179; ChL 61). Sobór Watykański II

podkreślił rolę katolików świeckich, którzy mają rozwijać wieloraką działalność apostolską „w ścisłej jedności ze swymi kapłanami, przedkładając wspólnocie kościelnej problemy własne i świata oraz sprawy dotyczące zbawienia, celem wspólnego ich omówienia i rozwiązania” (DA 10).

935. Synod przypomina, że „dzieło ewangelizacji nie jest niczym aktem osobistym, ale całkowicie kościelnym”, dlatego ten, kto ewangelizuje, winien pełnić tę misję z „zachowaniem łączności z Kościołem i jego Pasterzami” (EN 60). Na mocy zleconej władzy i urzędu, duszpasterską opiekę nad konkretną wspólnotą parafialną sprawuje proboszcz, stąd też wszelkie inicjatywy ewangelizacyjne realizowane na terenie parafii muszą posiadać jego wyraźną akceptację. Trzeba też pamiętać, że każda parafia jest zarówno podmiotem, jak i przedmiotem ewangelizacji, w myśl stwierdzeni papieża Franciszka, że „Kościół nie ewangelizuje, jeśli nie pozwala się nieustannie ewangelizować” (EG 174).

936. Nowa ewangelizacja znajduje dodatkową motywację w odczytaniu, rozpoznaniu i uzasadnieniu nowych „znaków czasu” i nowych obszarów ewangelizacji. Przez to nowa ewangelizacja odróżnia się od tradycyjnych działań Kościoła oraz od misji *ad gentes* (RMi 32-33; por. VD 122). Za pomocą nowych metod i form jest ona skierowana do osób i społeczności zdechrystianizowanych. Jej zamiarem jest doprowadzenie ich do odnowy życia wiary i ukształtowania dojrzałych wspólnot kościelnych oraz społeczności ludzkich (por. RMi 32-34; ChL 33-34; *Novo millennio ineunte* 29).

937. Szczegółowy cel nowej ewangelizacji związany jest z jej pierwszorzędnymi adresatami, jakimi są osoby obojętne religijnie czy też „chrześcijanie kulturowi” (por. RMi 33). W nowej ewangelizacji chodzi bowiem o osobiste związanie życia z Chrystusem i Kościołem tych ochrzczonych, którzy utracili swoją chrześcijańską tożsamość. Adresaci nowej ewangelizacji, którzy zaniechali praktyk chrześcijańskich, znajdują się najczęściej poza przestrzenią oddziaływania duszpasterstwa zwyczajnego, skoncentrowanego wokół kościoła parafialnego. Jako żyjący „na peryferiach” wymagają, aby poszukiwać ich i znajdować w środowisku ich życia – na ulicach, w szkołach, w zakładach pracy, w domach, w miejscach wypoczynku (por. EG 30).

938. W praktyce duszpasterskiej Kościoła coraz częściej zdarzają się sytuacje, że wierni, którzy utracili bliskie więzi ze wspólnotą kościelną, pojawiają się tylko okazjonalnie w kancelarii parafialnej, biorą udział w liturgii przy okazji ceremonii ślubnej, chrześcijańskiego pogrzebu, pierwszej Komunii świętej, pasterki itp. W związku z tym, Synod zachęca duszpasterzy, aby wszystkie takie sytuacje umiejętnie wykorzystywali do ewangelizowania poszukujących, wątpiących i zagubionych.

939. Nowa ewangelizacja jest powrotem do kerygmatu, czyli głoszenia podstawowych prawd wiary i budzenia jej. Proklamacja kerygmatu polega na głoszeniu osoby Jezusa Chrystusa jako zmartwychwstałego Pana, żyjącego i zbawiającego dzisiaj. Takie przepowiadanie ma za sobą autorytet Boga, który objawia się w głoszonym słowie i daje wyraz swej obecności poprzez znaki towarzyszące kerygmatowi (CT 25; EG 164). Kerygmat nie ma charakteru dialektycznego i opisowego, lecz jest autorytatywny i stwierdzający. W kerygmacie nie chodzi o głoszenie jakiejś teorii, którą można przyjąć bądź nie, lecz o proklamację wielkich dzieł Boga, które swój szczyt osiągnęły w misterium paschalnym Jezusa Chrystusa. Kerygmat powinien więc być głoszony, jako prawdziwe i radosne orędzie zbawienia, bez skomplikowanych, filozoficznych, czy teologicznych dywagacji. Kerygmat poprzedza katechezę i jest etapem przygotowawczym do inicjacji sakramentalnej.

940. Nowa ewangelizacja podobnie jak cała ekonomia zbawienia ma swoje źródło w Trójcy Świętej. „Sercem” nowej ewangelizacji jest Osoba Ducha Świętego, który jednoczy Kościół we wspólnocie i posłudze, obdarzając go różnymi darami charyzmatycznymi i hierarchicznymi. Głoszenie Ewangelii opiera się nie na działaniu ludzkich słów, lecz na mocy Ducha Świętego, który jest przewodnikiem Kościoła, życiodajną mocą, wskazującą kierunek ewangelizacji (por. 1Tes 1,5; Hbr 2,4; RMi 21-30; EG 280).

941. Nowa ewangelizacja musi być prowadzona z „nową gorliwością, nowymi metodami i z zastosowaniem nowych środków wyrazu” (VS 106; por. EG 11). Sposoby i formy ewangelizacji zmieniają się w zależności od czasu, miejsca i kultury, ale zawsze podstawowym środkiem w głoszeniu Dobrej Nowiny jest prawdziwie chrześcijańskie świadectwo życia, a zwłaszcza posługa miłości wobec bliźnich. Nic tak skutecznie nie działa na drugiego człowieka, jak indywidualna rozmowa osoby wierzącej z ewangelizowanym. Ważne jest jednak to, aby rozmowa była potwierdzona świadectwem własnego, szczęśliwego życia, które stało się takie, dzięki żywej relacji z Jezusem Chrystusem (por. EN 46; EG 127).

942. Nie da się stworzyć gotowego katalogu metod nowej ewangelizacji. Duszpasterze i ewangelizatorzy świeccy mają być stale otwarci na inspirujące światło Ducha Świętego. Z pewnością, nadal są aktualne i właściwe sposoby wymienione przez bł. Pawła VI w adhortacji apostolskiej *Evangelii nuntiandi*, czyli świadectwo życia, przepowiadanie słowne, udzielanie sakramentów, pobożność ludowa, homilia, katecheza, wykorzystywanie mass mediów i ewangelizacja indywidualna (por. EN 40-48). Należy dziś docenić szczególną wartość posługi miłości wobec wszystkich, którzy cierpią biedę materialną, moralną i duchową. Świadczenie miłości wobec potrzebujących pomocy sprawia, że miłość

Boga względem ludzi staje się dostrzegalna, a ich samych otwiera na Ewangelię. „Kościół powinien być miejscem bezinteresownego miłosierdzia, w którym wszyscy mogą się czuć przyjęci, kochani, w którym mogą doświadczyć przebaczenia i być zachęcani do życia zgodnego z Ewangelią” (EG 114).

943. Zadaniem dzisiejszych ewangelizatorów jest głoszenie prawd ewangelicznych w możliwie tak precyzyjny i zrozumiały sposób, aby współczesny słuchacz słowa Bożego – podobnie jak ci, którzy słuchali Jezusa i apostołów – miał tylko dwie możliwości: zrozumieć i przyjąć Bożą prawdę lub zrozumieć ją i odrzucić. Ewangelizatorzy powinni być świadomi, że ich zadaniem jest nie tylko kompetentne komunikowanie Bożej prawdy o człowieku, ale też wiarygodne komunikowanie Bożej miłości do człowieka.

944. Wobec zmieniających się uwarunkowań, nowa ewangelizacja ma pomóc dokonać „przejścia «od duszpasterstwa zwykłego zachowywania stanu rzeczy do duszpasterstwa zdecydowanego misyjnego»” (EG 15). Konieczne jest przy tym głębokie życie modlitwy, oparte na słowie Bożym i sakramentach oraz rozeznawanie duchowe, aby móc odpowiedzieć Bogu na Jego wezwanie. Potrzebna jest też solidna formacja chrześcijańska, zarówno duchowa jak i intelektualna, sprawiająca, że ewangelizatorzy będą głosili orędzie Chrystusa językiem zrozumiałym dla wszystkich.

945. Synod, biorąc pod uwagę wyzwania nowej ewangelizacji zaleca, aby duszpasterze zachowywali dotychczasowe, tradycyjne i sprawdzone formy duszpasterstwa, stale je jednak ubogacając i dostosowując do aktualnych wymogów i warunków. Postuluje, aby duszpasterstwo parafialne coraz bardziej przyjmowało model duszpasterstwa misyjnego, czyli swym zasięgiem nie ograniczało się tylko do wiernych biorących aktywny udział w życiu liturgicznym i związanych z parafią, ale aby skierowane też było i do tych ochrzczonych katolików, którzy praktycznie żyją poza wspólnotą wierzących (por. EG 33).

946. Biskupi i prezbiterzy ewangelizują nie tylko przepowiadając słowo Boże, ale sprawując wszelkie czynności duszpasterskie, a szczególnie celebrując Eucharystię i pozostałe sakramenty święte, sakramentalia, czy odprawiając nabożeństwa. Ich *pietas et ars celebrandi* stają się prawdziwą służbą w dziele nowej ewangelizacji.

947. Osoby konsekrowane, zgodnie ze swoim charyzmatem, winny wielkodusznie służyć współpracą Kościołowi diecezjalnemu, działając w pełnej komunii z Biskupem na polu ewangelizacji, duszpasterstwa, katechezy oraz życia parafialnego (por. kan. 678 § 1; VC 49; KKK 929). Wobec wyzwań nowej ewangelizacji, szczególnego znaczenia nabiera pełniona przez osoby konsekrowane

posługa kierownictwa duchowego, świadectwo życia kontemplacyjnego, wierność własnemu charyzmatowi, zwłaszcza charyzmatowi opieki nad ubogimi, słabymi i zagubionymi moralnie, a także prowadzenie przedszkoli, szkół katolickich oraz innych placówek opiekuńczo-wychowawczych (por. 2PSP s. 183nn.).

948. Synod zwraca się do wszystkich katolików świeckich, aby włączając się w dzieło nowej ewangelizacji realizowali priorytetowe zadania wskazane przez Drugi Polski Synod Plenarny, wśród których należy wymienić: troskę o kształtowanie ładu moralnego poprzez formację zdrowego i prawego sumienia, umacnianie rodziny jako Kościoła domowego i sanktuarium życia, pełniejszy udział w działalności charytatywnej Kościoła, ewangelizację kultury, kształtowanie relacji międzyludzkich i ekumenicznych w duchu dialogu, kierowanie się w życiu społecznym, gospodarczym i politycznym zasadami nauki społecznej Kościoła oraz ewangelizację młodego pokolenia (por. 2PSP s. 24-26).

949. W nowej ewangelizacji szczególne miejsce przypada rodzinie, której przysługuje bardzo zaszczytna nazwa: „Kościół domowy” (KK 11; por. KKK 2205). Jej członkowie nie tylko podlegają ewangelizacji, ale również sami ewangelizują. To rodzinne ewangelizowanie ma miejsce nie tylko wewnątrz własnej wspólnoty, ale także obejmuje inne rodziny oraz bliższe, czy dalsze otoczenie. Szczególnym wyzwaniem ewangelizacyjnym są rodziny powstałe z małżeństw mieszanych, gdzie strona katolicka ma obowiązek głoszenia Chrystusa współmałżonkowi i dzieciom.

950. Wierni świeccy potrzebują wsparcia i pomocy, aby mogli podjąć dzieło nowej ewangelizacji oraz uświadomić sobie rolę, jaką mają w niej odgrywać. W tym celu powołano w Diecezji Szkołę Nowej Ewangelizacji dla permanentnego kształcenia i formacji. Do głównych zadań Szkoły należy: prowadzenie kursów ewangelizacyjnych, misji parafialnych, rekolekcji kerygmatacznych, formowanie ewangelizatorów, wyszukiwanie i przygotowywanie osób, które mogłyby kształtować przyszłych ewangelizatorów oraz liderów grup formacyjnych, jak również rozbudzanie ducha apostołskiego w całej Diecezji Siedleckiej.

951. W ramach swojej działalności Szkoła Nowej Ewangelizacji ma za zadanie inicjować nowe ośrodki ewangelizacyjne na poziomie Diecezji, oraz wspólnoty o charakterze ewangelizacyjnym w parafiach po to, aby każdy katolik, duchowny i świecki, potrafił głosić Dobrą Nowinę w sposób prosty, praktyczny i poparty osobistym świadectwem. Synod zachęca wszystkich duszpasterzy do wspierania inicjatyw diecezjalnej Szkoły Nowej Ewangelizacji poprzez promowanie jej projektów, zachęcanie wiernych do korzystania z podejmowanych przez nią inicjatyw oraz – po rozeznaniu duchowych potrzeb mieszkańców

– do współpracy ze Szkołą przy organizacji jej działań na terenie dekanatów i poszczególnych parafii. Istnieje potrzeba aktywnego angażowania także innych wiernych świeckich w strukturach wspomagających nową ewangelizację. Należą do nich zwłaszcza te kościelne wspólnoty, ruchy i stowarzyszenia, których naczelnym zadaniem jest ewangelizacja.

952. Synod zwraca uwagę duszpasterzom, aby na poziomie parafii starali się mądrze rozeznawać, na jakim etapie wiary są ich parafianie i dostosowywali do tego metody oraz formy przepowiadania. Dopiero taka formacja rodzi nowych ewangelizatorów dla nowej ewangelizacji. Zapał i bezinteresowność w ewangelizacji świadczą o jakości wiary i rzeczywistym byciu uczniem Jezusa Chrystusa oraz Jego misjonarzem posłanym na świat, aby głosić Go w mocy Ducha Świętego (por. EG 84; 120).

953. Nowa ewangelizacja znajduje naturalne oparcie w kulturze chrześcijańskiej (por. EN 20; EG 132-134). Jej ochronę i rozwój poleca się szczególnej trosce duszpasterzy oraz wiernych świeckich. Należy prezentować i upowszechniać wartościowe osiągnięcia bogatego dorobku nauki oraz sztuki chrześcijańskiej. Służą temu ośrodki diecezjalne i parafialne oraz współpraca z pozakościelnymi centrami nauki i kultury. Bardzo ważną rolę w dziele nowej ewangelizacji pełnią także media katolickie, które mają możliwość docierania do różnych środowisk i osób z przesłaniem ewangelijnym. Wszyscy pełniący misję ewangelizacyjną powinni umiejętnie wykorzystywać środki społecznego przekazu, które dla coraz większej liczby osób stają się głównym narzędziem informacji i formacji. Mają być obecni w świecie mediów w sposób aktywny i otwarty, aby stały się one w rękach nowych apostołów cennymi narzędziami ewangelizacji (por. RMi 37; ChL 44).

D. DUSZPASTERSTWO DOBROCZYNNE I DZIAŁALNOŚĆ CARITAS

Działalność charytatywna

954. Działalność charytatywna znajduje swe najgłębsze zakorzenienie i motywację w postawie i nauczaniu Chrystusa, który objawił światu nieskończone miłosierdzie Ojca, a utożsamiając się z ludźmi w potrzebie (por. Mt 25, 40), zobowiązał swych uczniów do życia miłością. Kościół od zarania swych dziejów pielęgnował i podsyczał w wiernych ducha miłosierdzia i braterskiej pomocy, szczególną troską otaczając ubogich, zarówno duchowo, jak i materialnie. Poprzez wieki wypracował bogate formy służby najuboższym. Opcję na rzecz ubogich oraz duchowość miłosierdzia, z której wynikają dzieła charytatywne

Kościół potwierdził Sobór Watykański II: „Jak w zaraniu swych dziejów Kościół święty, łącząc Wieczerzę eucharystyczną z agapą, ukazywał się cały zjednoczony węzłem miłości wokół Chrystusa, tak w każdym czasie daje się rozpoznać po tym znaku miłości, a ciesząc się z podejmowanych przez innych przedsięwzięć, zatrzymuje dla siebie dzieła miłości jako swój obowiązek i niezbywalne prawo. Dlatego Kościół otacza szczególnym szacunkiem miłosierdzie względem ubogich i chorych oraz tzw. dzieła miłosierdzia i wzajemnej pomocy, mając na celu niesienie pomocy w różnych potrzebach ludzkich (...). Działalność charytatywna może i powinna dziś ogarniać swym zasięgiem wszystkich bez wyjątków ludzi i wszystkie potrzeby” (DA 8).

955. Wezwanie do pełnienia dzieł charytatywnych dotyczy wszystkich ludzi dobrej woli, w sposób szczególny zaś chrześcijan. W tym duchu św. Jan Paweł II wezwał wszystkich wiernych do pielęgnowania „wyobraźni miłosierdzia” pozwalającej dostrzec ogrom świata ubóstwa oraz odpowiedzieć na potrzeby ubogich w duchu braterstwa i miłości. Papież Benedykt XVI w encyklice *Deus caritas est* potwierdził, że Kościół ma charakter służebny wobec ubogich i potrzebujących pomocy, a jego prawdziwą naturę wyraża diakonia miłosierdzia. Także papież Franciszek, i to ze szczególną mocą wzywa Kościół, aby udał się na „peryferie” i z nową energią podjął „opcję na rzecz ubogich”.

956. Działalność charytatywna Diecezji Siedleckiej jest jedną ze zwyczajnych form duszpasterstwa, poprzez które wspólnota wierzących daje świadectwo wierności Chrystusowi w ubogich i potrzebujących wsparcia. Stąd też wszelkie działania pomocowe: pomoc humanitarna, a zwłaszcza służba charytatywna i opiekuńczo-wychowawcza, podejmowane przez diecezjan wyrażają ducha miłosierdzia chrześcijańskiego, ukształtowanego na wzór Chrystusa, Samarytanina ludzkości, który zobowiązał swych uczniów do czynnej miłości bliźniego. Kościół zatem postrzega siebie jako świadka i szafarza miłosierdzia. Żyjąc duchowością komunii z Chrystusem, rozpoznaje Jego obecność w ubogich i potrzebujących pomocy duchowej i materialnej oraz odpowiada na nią diakonią o charakterze uniwersalnym, ogarniającą miłością wszystkich potrzebujących.

957. Kościół Siedlecki dostrzega wielorakie i złożone formy ubóstwa oraz wyzwania z nimi związane. Bieda ma wymiar ekonomiczny, przejawiający się w niemożności zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych (np. brak żywności, odzieży, godnych warunków mieszkaniowych), społeczny, który wyraża się w wykluczeniu społecznym i izolacji (np. osamotnienie) lub psychologiczny (np. nieumiejętność samodzielnego radzenia sobie w życiu). Ubóstwo przejawia się również w sferze kultury, moralności i religii.

Podmioty działalności charytatywnej

958. Podmiotem działalności charytatywnej jest cały Kościół lokalny, który pod przewodnictwem swego Biskupa czuwa nad jej rozwojem i przebiegiem. Nikt w Kościele – ani duchowni, ani świeccy – nie może czuć się zwolniony od uczestnictwa w posłudze miłosierdzia wobec ubogich. Pomoc bliźnim w potrzebie jest moralnym obowiązkiem zarówno wspólnoty diecezjalnej, jak i wspólnot parafialnych, zgromadzeń zakonnych, ruchów, stowarzyszeń, szczególnie w tym celu powoływanych fundacji kościelnych i wszystkich wiernych.

959. Pierwszym odpowiedzialnym za duszpasterstwo charytatywne w Diecezji jest Biskup Siedlecki. On jest promotorem dzieł miłosierdzia, ich inicjatorem i koordynatorem oraz odpowiedzialnym za kształtowanie „nowej wyobraźni miłosierdzia” swoich diecezjan. To zadanie pełni poprzez *Caritas* Diecezji Siedleckiej oraz inne, powołane przez siebie instytucje charytatywno-opiekuńcze.

960. W parafii pierwszym odpowiedzialnym za posługę miłosierdzia wobec ubogich i potrzebujących pomocy jest proboszcz, który może pewne zadania w tej dziedzinie zlecić wikariuszowi, a ma też do pomocy świeckiego koordynatora dzieł charytatywnych. W każdej parafii Diecezji Siedleckiej winien istnieć Parafialny Zespół *Caritas* złożony z osób, które podejmą się systematycznej i zaplanowanej pracy na rzecz ubogich. Zespół ten animuje działalność charytatywną całej wspólnoty, lecz jej nie zastępuje. W każdej parafii należy też powołać koordynatora dzieł charytatywnych, spośród członków rady parafialnej. Jego zadaniem jest czuwanie nad wymianą informacji i koordynacją współpracy wszystkich grup parafialnych na rzecz dobroczynności chrześcijańskiej.

961. Każdy wierny świecki jest zaproszony do uczestnictwa w charytatywnej misji Kościoła, wezwany do pielęgnowania w sobie wrażliwości na potrzeby ubogich i w miarę swych możliwości wspierania ich poprzez indywidualne pełnienie dzieł miłosierdzia chrześcijańskiego. Obowiązek włączenia się w te dzieła spoczywa zwłaszcza na rodzinach, które kształtują postawy swych członków i wychowują do czynnej miłości bliźniego. Zachęca się całe rodziny do włączania się w działania charytatywno-opiekuńcze parafii.

962. Synod przypomina również, że w dziele kształtowania postawy miłosierdzia, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży, ogromną rolę do wypełnienia mają duszpasterze, nauczyciele, katecheci i wychowawcy. W sprawie propagowania idei miłosierdzia, ale też informowania o konkretnych akcjach pomocowych, bardzo ważną rolę mają do spełnienia diecezjalne i parafialne media: Katolickie Radio Podlasie, portal internetowy Podlasie24.pl, tygodnik Echo Katolickie oraz diecezjalna i parafialne strony internetowe.

Caritas Diecezji Siedleckiej

963. W imieniu Biskupa dzieła miłości miłosiernej we wspólnocie diecezjalnej i parafialnej, prowadzi *Caritas* Diecezji Siedleckiej. Inicjuje, animuje oraz koordynuje systematyczną i planową działalność humanitarną, jak też charytatywno-opiekuńczą, nie zastępując przy tym, lecz wspierając w realizacji dzieł miłosierdzia wspólnoty parafialne. Szczególną troską *Caritas* otacza najsłabsze grupy społeczne, wymagające szczególnego wsparcia: rodziny wielodzietne, ubogie dzieci i młodzież, matki samotnie wychowujące potomstwo, bezdomnych, bezrobotnych, chorych, seniorów, niepełnosprawnych, więźniów, uchodźców, osoby doznające przemocy domowej i poszkodowane na skutek klęsk żywiołowych.

964. Zakres zadań oraz odpowiedzialności *Caritas* diecezjalnej oraz jej agend za promocję idei miłosierdzia oraz za działalność charytatywną, określa własny statut i zarządzenia władzy diecezjalnej (**Aneks nr 38**). Cele i zadania określone w statucie, *Caritas* realizuje prowadząc specjalistyczne jednostki organizacyjne oraz organizując i koordynując pracę Parafialnych Zespołów *Caritas* oraz Szkolnych Kół *Caritas*. Diecezjalna *Caritas* koordynuje na terenie całej Diecezji i poszczególnych parafii ogólnopolskie akcje charytatywne, zapraszając do współpracy wspólnoty parafialne oraz działające w nich stowarzyszenia, fundacje i ruchy.

965. *Caritas* diecezjalna udziela pomocy specjalistycznej ubogim i potrzebującym w prowadzonych przez siebie Warsztatach Terapii Zajęciowej, Środowiskowym Domu Samopomocy, jadłodajniach dla ubogich, Centrach Pomocy Interdyscyplinarnej, Zakładzie Aktywności Zawodowej, Centrum Integracji Społecznej, świetlicach dla dzieci, Ośrodku Interwencji Kryzysowej, Centrum Pomocy *Caritas*, wypożyczalniach sprzętu rehabilitacyjnego oraz innych placówkach, powołanych zgodnie ze swym statutem.

966. *Caritas* diecezjalna organizuje i czuwa też nad formacją religijną i duchową swoich pracowników i wolontariuszy oraz tych, którzy na różne sposoby uczestniczą w działaniach pomocowych. Podejmuje się organizowania rekolekcji, dni skupienia, szkoleń i konferencji oraz realizowania systematycznego programu pracy formacyjnej dla swych współpracowników.

967. Niosąc skuteczną pomoc ubogim i potrzebującym wsparcia w kraju i za granicą, *Caritas* Diecezji Siedleckiej współpracuje z *Caritas* Polska oraz innymi charytatywnymi instytucjami kościelnymi, z organizacjami dobroczynnymi innych wyznań oraz instytucjami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi, z zachowaniem własnej tożsamości kościelnej i autonomii.

968. Synod zachęca wiernych, aby wspierali działalność *Caritas* diecezjalnej i jej agend poprzez modlitwę, ofiarowanie umartwień i cierpień oraz datki pieniężne. Na potrzeby *Caritas* diecezjalnej, za zgodą Biskupa Siedleckiego, organizuje się we wszystkich parafiach zbiórki ofiar na tacę lub do puszek. Synod postanawia, że środki finansowe i inne dary materialne, pozyskane w ramach akcji duszpasterskich, takich jak: Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom, Jałmużna Wielkopostna i innych, koordynowanych przez diecezjalną *Caritas*, bez zwłoki mają być przekazywane do jej dyspozycji i wykorzystywane zgodnie z regulaminem tych akcji.

969. Na doraźne zbiórki pieniężne, przeprowadzane w celach charytatywnych na terenie całej Diecezji wydaje pozwolenie Biskup Siedlecki (por. kan. 1265 § 1), zaś za organizację zbiórek na rzecz *Caritas* diecezjalnej, za ich przebieg i rozliczenie, odpowiada dyrektor *Caritas* diecezjalnej. Pozwolenie na zbiórki lokalne, w ramach akcji charytatywnych prowadzonych we wspólnocie parafialnej wydaje proboszcz lub administrator parafii, po uzyskaniu zgody Kurii Diecezjalnej.

Działalność charytatywna w parafiach

970. Zgodnie z wskazaniami Konferencji Episkopatu Polski, w każdej parafii winien działać Parafialny Zespół *Caritas* lub inna grupa charytatywna, systematycznie i planowo zajmująca się niesieniem duchowej i materialnej pomocy ubogim, chorym i potrzebującym wsparcia (por. *Wskazania duszpasterskie KEP dla Parafialnych Zespołów Caritas* z 1-2.03.2000 r.). Odpowiedzialnym za powołanie do istnienia i działalność Parafialnego Zespołu lub innej grupy charytatywnej na terenie parafii jest proboszcz. Powołanie zaś winno nastąpić za zgodą dyrektora *Caritas* diecezjalnej.

971. Parafialny Zespół *Caritas* ściśle współdziałając z *Caritas* diecezjalną, zajmuje się na terenie parafii organizowaniem ogólnopolskich i lokalnych akcji pomocowych, prowadzi charytatywną formację wiernych oraz odpowiada za organizację i przebieg Tygodnia Miłosierdzia i innych inicjatyw *Caritas*. Szczegółowy zakres i formy pracy Parafialnego Zespołu *Caritas* określa jego statut, zatwierdzony przez Biskupa Siedleckiego (**Aneks nr 39**).

972. Należy dążyć, aby w przedszkolach i wszystkich typach szkół powstawały Szkolne Koła *Caritas*, których celem jest wychowanie dzieci i młodzieży do postawy miłosiernej. Zachęca się katechetów, nauczycieli i wychowawców do ofiarnego włączenia się w dzieło uwrażliwiania dzieci i młodzieży na problemy socjalne oraz potrzeby osób chorych, starszych i ubogich. Szkolne Koła *Caritas* mają do odegrania ważną rolę i służą wychowaniu nowych kadr wolontariuszy

parafialnych, którzy w przyszłości wezmą odpowiedzialność za pomoc ubogim w parafii.

973. Odpowiedzialnym za działalność Szkolnych Kół *Caritas* na terenie parafii jest asystent kościelny, którym może być proboszcz lub inny, wskazany przez niego, kapłan. Opiekunem Szkolnego Koła *Caritas* jest natomiast nauczyciel lub katecheta wyznaczony przez dyrektora szkoły. Sposób powoływania Szkolnych Kół *Caritas*, formy jego działalności formacyjnej i charytatywnej, określa regulamin zatwierdzony przez Biskupa Siedleckiego (**Aneks nr 19**).

974. Synod popiera także inne formy wolontariatu charytatywnego, dostrzegając ich wartość i skuteczność działania, zwłaszcza w docieraniu do środowisk najbardziej zaniedbanych. Zachęca też do współpracy z władzami rządowymi i samorządowymi, instytucjami pomocowymi i organizacjami pozarządowymi, które służą ubogim. Współpraca ta jest możliwa i zalecana, chyba że planowane działania są niezgodne z nauką Kościoła.

975. Zgodnie z ugruntowaną już tradycją należy w parafiach obchodzić uroczystości Tydzień Miłosierdzia, który rozpoczyna się Niedzielą Miłosierdzia. Jego celem jest budzenie wrażliwości na potrzeby bliźnich, prezentacja pracy charytatywnej Kościoła lokalnego i zachęta do włączania się w dzieła miłosierdzia. W czasie Tygodnia Miłosierdzia duszpasterze parafialni wraz z grupami charytatywnymi winni zorganizować uroczystą Mszę świętą, a także – wedle możliwości – wystawy i spotkania propagujące ideę dobroczynności chrześcijańskiej oraz zbiórkę ofiar na rzecz ubogich. *Caritas* diecezjalna przygotowuje i rozprowadza we wszystkich parafiach materiały liturgiczno-homiletyczne, jako pomoc w owocnym przeżyciu tego czasu.

Część V

TROSKA O MATERIALNĄ BAZĘ DZIAŁALNOŚCI DUSZPASTERSKIEJ

976. Kościół na podstawie prawa wrodzonego może dobra doczesne nabywać, posiadać, zarządzać i zbywać dla osiągnięcia właściwych sobie celów. Dobra te służą głównie do tworzenia odpowiednich warunków do sprawowania kultu Bożego, łącznie z utrzymaniem obiektów sakralnych, do prowadzenia apostołatu i dzieł miłości, zwłaszcza wobec biednych, do zapewnienia kształcenia i utrzymania duchowieństwa oraz innych pracowników kościelnych (por. kan. 1254). Trzeba jednak zawsze pamiętać, że w Kościele „troska o sprawy doczesne, nie może być większa, niż troska o dusze” (św. Cezary z Arles).

977. Biskup Siedlecki zarządza wszystkimi dobrami należącymi do podległych mu kościelnych osób prawnych (kan. 1276 § 1). W tych zadaniach wspomaga go Diecezjalna Rada ds. Ekonomicznych i ekonom diecezjalny (por. *Statut Diecezjalnej Rady ds. Ekonomicznych - Aneks nr 23*). Odpowiedzialność za zarządzanie majątkiem Kościoła spoczywa również na innych duszpasterzach, którym ten zarząd został powierzony, a którzy w jego wykonywaniu powinni, o ile jest to możliwe, korzystać z pomocy doświadczonych osób świeckich (DP 17). Gromadzenie i pomnażanie dóbr materialnych musi jednak być zawsze zgodne z ewangeliczną hierarchią wartości, zaś zarządcy mają strzec się pokusy poszukiwania bezpieczeństwa materialnego dla siebie (EG 80) i pamiętać o prymacie wartości duchowych nad materialnymi (por. Mt 16, 26).

978. Zarządzenia i zalecenia, odnoszące się do zarządu dobrami kościelnymi, winny być zgodne z przepisami Kodeksu Prawa Kanonicznego i norm wydawanych przez prawodawcę partykularnego, w szczególności z *Instrukcją KEP w sprawie zarządzania dobrami doczesnymi Kościoła* z 25.08.2015. Ponadto w trosce o prawidłowy zarząd powierzonymi dobrami Kościoła należy stosować się do norm prawa państwowego i zasad katolickiej nauki społecznej. Gdy chodzi o dobra parafialne, dużo też zależy od powołanych i sprawnie działających parafialnych rad ekonomicznych, których zadaniem jest wspieranie proboszczów w zarządzaniu dobrami materialnymi.

979. Wierni mają prawo przekazywać dobra doczesne na rzecz Kościoła, mają także obowiązek zaradzać jego słusznym potrzebom (por. kan. 222 § 1). Przypominając o tym, Biskup i duszpasterze powinni czynić to w odpowiedniej formie, używając przekonujących argumentów, przedstawiając rzetelnie koszty i uczciwie się rozliczając z wydatków (por. kan. 1261 § 2).

980. Zarząd dóbr kościelnych należy do tego, komu powierzono kierowanie daną osobą prawną. Kościelną osobowość prawną posiadają te podmioty, którym przysługuje ona z mocy prawa lub postanowienia kompetentnej władzy kościelnej. Osobowość prawną cywilną mogą zaś otrzymać, gdy po nabyciu osobowości kościelnej na podstawie odpowiednich przepisów, zostaną zgłoszone przez władzę kościelną kompetentnym organom państwowym (Konkordat z 1993 r., art. 4; por. *Instrukcja dotycząca sposobu powiadamiania organów państwowych o uzyskaniu osobowości prawnej przez terytorialne i personalne instytucje kościelne*, art. 4 ust. 2 Konkordatu z 31.08.2014 r.; *Instrukcja dotycząca zakresu i sposobu uzyskania osobowości prawnej przez instytucje kościelne na podstawie prawa polskiego*, art. 4 ust. 3 Konkordatu z 06.11.2000 r.).

981. Po wysłuchaniu opinii Diecezjalnej Rady ds. Ekonomicznych oraz Rady Kapłańskiej, Biskup Siedlecki ma prawo – dla pokrycia potrzeb diecezjalnych – nałożyć na kościelne publiczne osoby prawne podległe jego władzy umiarkowaną daninę, proporcjonalną do ich dochodów. Na pozostałe osoby fizyczne i prawne może nałożyć podatek w wypadku poważnej konieczności (por. kan. 1263).

A. UTRZYMANIE I FINANSOWANIE INSTYTUCJI DIECEZJALNYCH

982. Biskup Siedlecki powołuje do istnienia instytucje, które mają za zadanie wspierać jego posługę pasterską w Diecezji, przyczyniać się do rozwoju życia religijnego wiernych oraz zajmować się prowadzeniem działalności oświatowej, apostołskiej, misyjnej i charytatywnej.

983. Do zarządzania poszczególnymi instytucjami Biskup Siedlecki powołuje dyrektorów, którym zleca pieczę nad realizacją zadań właściwych dla danej instytucji, ale także odpowiedzialność moralną oraz – w granicach prawa – materialną za jej funkcjonowanie. Biskup zatwierdza też statuty każdej instytucji diecezjalnej, które określają sposób ich funkcjonowania i finansowania.

Są następujące instytucje diecezjalne:

- a) Kuria
- b) Sąd Biskupi
- c) Wyższe Seminarium Duchowne im. Jana Pawła II
- d) *Caritas*
- e) Bursa św. Stanisława Kostki w Siedlcach
- f) Muzeum Diecezjalne z Fundacją *El Greco – Polska*
- g) Katolickie Radio Podlasie z Fundacją *Podlaskie Centrum Radiowe*
- h) Wydawnictwo *Unitas*
- i) Diecezjalne Centrum Pielgrzymkowo-Turystyczne *Arka* z Fundacją *Diecezjalne Centrum Pielgrzymkowo-Duszpasterskie „ARKA”*
- j) Stowarzyszenie Pamięci Unitów Podlaskich *Martyrium*
- k) Fundacja Pamięci Unitów Podlaskich *Arka*
- l) Diecezjalne domy rekolekcyjne
- ł) Domy Księży Emerytów
- m) Księgarnia Diecezjalna
- n) Diecezjalne Studium Muzyki Kościelnej
- o) Diecezjalne szkoły katolickie

p) Fundacja *Pro Studio et Vita*

r) Zarząd Rzymskokatolickich Cmentarzy w Siedlcach

984. Diecezja współuczestniczy w wydawaniu i kolportażu w parafiach tygodnika „Echo Katolickie”, wydawanego przez Siedlecką Oficynę Wydawniczą „Podlasie”, sp. z o.o. Diecezja Siedlecka posiada udziały w w/w spółce. Zasady funkcjonowania i kolportażu tygodnika „Echo Katolickie” i jego miejsce w strukturze mediów diecezjalnych są określone przez Biskupa Siedleckiego, a kwestie finansowe, regulowane przez umowę założycielską z SOW „Podlasie”.

985. Generalnie można wskazać na dwa źródła finansowania instytucji diecezjalnych:

a) Środki własne Diecezji przekazywane za pośrednictwem Kurii Diecezjalnej;

b) Środki pozyskiwane z zewnątrz w różnych formach: zbiórki, dotacje, subwencje, darowizny, dochody z działalności statutowej.

Zgodnie z obecnie obowiązującymi zasadami finansowanie poszczególnych instytucji jest następujące:

Kuria

986. Kuria Diecezjalna Siedlecka swoje finansowanie opiera głównie na podatkach nałożonych na poszczególne parafie (por. kan. 1263). Wysokość podatków ustala Biskup Siedlecki po zasięgnięciu opinii Diecezjalnej Rady ds. Ekonomicznych oraz Rady Kapłańskiej. Naliczanie zobowiązań każdej parafii dokonuje się na podstawie tzw. punktów, a punkty to średnia od liczby chrztów, pogrzebów i ślubów z ostatnich trzech lat, liczona jednak na zakończenie każdego roku i obowiązująca od II kwartału. Wysokość opłat „z punktów” jest zależna od liczebności parafii. Dochodzi do tego podatek z ofiar składanych przy okazji wizyty duszpasterskiej, w wysokości określonej przez Biskupa. W każdym roku wysokość nałożonego podatku jest ogłaszana dekretem Biskupa Siedleckiego. Opłaty uiszcza się kwartalnie bezpośrednio w kasie Kurii Diecezjalnej lub za pośrednictwem bankowości internetowej na wskazane konto Kurii.

Sąd Biskupi

987. Sposób finansowania Sądu Biskupiego określa, na dzień dzisiejszy, dekret Biskupa Siedleckiego z dnia 28 lutego 2018 r. Sąd utrzymuje się z opłat procesowych. Wysokość stawek ustalana jest dekretem. Koszty administracyjne procesu ponosi strona powodowa w momencie zawiązania sporu. W przypadku skargi wzajemnej opłaty ponoszą obie strony po połowie. W uzasadnionych przypadkach opłaty mogą być zmniejszone lub całkowicie zniesione.

Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Siedleckiej im. Jana Pawła II

988. Gmach WSD, mieszczący się w Nowym Opolu, przy ul. Seminaryjnej 26, został ufundowany przez śp. ks. inf. Antoniego Chojeckiego, który utworzył specjalną fundację dla realizacji tego celu. Fundacja, po sfinansowaniu budowy, również obecnie – z wkładu finansowego obsługiwanego przez Księża Marianów – wypłaca corocznie dywidendę, która jednak zaspokaja tylko niewielką część kosztów bieżącego utrzymania Seminarium. Ponadto zbierane są coroczne kolekty w parafiach Diecezji Siedleckiej, w Niedzielę Dobrego Pasterza oraz podczas tzw. niedziel seminaryjnych (jesienią). Trzecim elementem wpływów, jest dofinansowanie, jakie co kwartał przekazywane jest za pośrednictwem Kurii na rzecz Seminarium z budżetu Diecezji. Jego wysokość, po zasięgnięciu opinii Diecezjalnej Rady ds. Ekonomicznych, określa corocznie Biskup Siedlecki. Czwartym elementem wpływów na utrzymanie Seminarium, jest chesne alumnów, którzy ponoszą część kosztów swojego pobytu. Wysokość chesnego ustalana jest przez rektora i zatwierdzana przez Biskupa Siedleckiego. Piątym elementem utrzymania są darowizny i dobrowolne ofiary, składane przez stałych dobrodziejów, takich, jak członkowie Koła Przyjaciół Wyższego Seminarium Duchownego, bądź okazjonalnych darczyńców. Cennym wsparciem są także dary w naturze (płody rolne i owoce), przekazywane z parafii. Finanse Seminarium w imieniu rektora, prowadzi dyrektor ds. ekonomicznych Seminarium. Realizowanie planów inwestycyjnych w WSD wymaga jednak zgody Biskupa Siedleckiego.

Caritas diecezjalna

989. *Caritas* pozyskuje środki finansowe zgodnie z zapisami statutu. Wspierana jest przez wiernych Diecezji w formie dwóch tac niedzielnych zbieranych we wszystkich parafiach, w II niedzielę wielkanocną (niedzielę Miłosierdzia) i w I niedzielę października. Część środków pochodzi też z dobrowolnych ofiar różnych osób i instytucji przekazywanych bezpośrednio. Ponadto – jako, że *Caritas* jest organizacją pożytku publicznego – może gromadzić środki z odpisów 1%. Prowadzone przez *Caritas* Centrum Integracji Społecznej, Zakład Aktywności Zawodowej i Warsztaty Terapii Zajęciowej, finansowane są według własnych zasad, a ich dochody nie mogą być przekazywane na cele statutowe *Caritas*.

Bursa św. Stanisława Kostki w Siedlcach

990. Bursa mieści się w budynku diecezjalnym i jest własnością Diecezji. Utrzymuje się z opłat wnoszonych przez mieszkających w niej chłopców i z subwencji przekazywanych z Urzędu Miasta Siedlce. Dyrektor bursy, prefekt i inni pracownicy są utrzymywani ze środków własnych.

Muzeum Diecezjalne

991. Muzeum Diecezjalne swoje bieżące funkcjonowanie finansuje z ofiar składanych przez poszczególne parafie Diecezji, jak również z biletów rozprawdzanych wśród zwiedzających. Dodatkowo Muzeum wspierane jest przez darowizny od dobrodziejów i dofinansowania z realizowanych projektów przedsięwzięć kulturalnych. Przy Muzeum działa też Fundacja *El Greco-Polska*, której zadaniem jest między innymi finansowanie działalności Muzeum i jego rozwoju, a która działa zgodnie z własnym statutem.

Katolickie Radio Podlasie i portal Podlasie24.pl

992. Rozgłośnia diecezjalna oraz działający przy niej portal internetowy utrzymują się z ofiar składanych na tacę w parafiach Diecezji Siedleckiej, podczas tzw. niedziel radiowych. Znaczącym źródłem finansowania są też środki pozyskiwane z działalności statutowej, szczególnie z nadawanych reklam, realizowanych projektów oraz z ofiar i darowizn swoich przyjaciół. Wsparcie finansowe mediów diecezjalnych zapewnia ponadto Fundacja *Podlaskie Centrum Radiowe*, która gromadzi środki zgodnie ze swoim statutem.

Wydawnictwo Diecezjalne „Unitas”

993. Wydawnictwo jest wydawcą i promotorem dobrej książki. Finansowane jest ze środków wypracowanych w ramach swojej działalności. Jako instytucja dochodowa wspiera dzieła Diecezji wskazane przez Biskupa Siedleckiego.

Diecezjalne Centrum Pielgrzymkowo-Turystyczne „Arka”

994. Centrum zajmuje się organizowaniem i promowaniem ruchu pielgrzymkowego i turystycznego w kraju i za granicą. Działa w ramach Fundacji *Diecezjalne Centrum Pielgrzymkowo-Duszpasterskie „ARKA”*. Dochody uzyskane z biura pielgrzymkowego przekazywane są m. in. na prowadzenie diecezjalnych domów pielgrzymkowo-rekolekcyjnych.

Stowarzyszenie Pamięci Unitów Podlaskich „Martyrium” i Fundacja „Arka”

995. Stowarzyszenie utrzymuje się ze składek członków, darowizn, dotacji, zapisów, środków przekazywanych przez Fundację „Arka” oraz z dochodów z posiadanych gruntów ornych w Pratulinie (statut Stowarzyszenia - **Aneks nr 37**). Fundacja zaś prowadzi działalność gospodarczą, z której dochody przeznaczone są na szerzenie kultu bł. Męczenników z Pratulina i wspieranie inicjatyw związanych z pielęgowaniem dziedzictwa unitów. Działalność gospodarcza,

to głównie prowadzenie sieci sklepów z dewocjonaliami (w Pratulinie, Białej Podlaskiej, Garwolinie, Radzynie Podlaskim i Międzyrzeczu Podlaskim).

Domy rekolekcyjne

996. Finansowanie domów rekolekcyjnych pochodzi z dobrowolnych ofiar składanych przez uczestników, którzy korzystają z organizowanych tam rekolekcji i dni skupienia. Ponadto, Biskup Siedlecki kieruje na utrzymanie domów rekolekcyjnych dobrowolne ofiary składane podczas Mszy świętych, połączonych z udzieleniem sakramentu bierzmowania. Pracownicy domów rekolekcyjnych posługują nieodpłatnie, otrzymując jedynie zwrot poniesionych kosztów. Wolontariusze posługujący w tych domach otrzymują za darmo zakwaterowanie i wyżywienie.

Domy Księży Emerytów

997. Obecnie funkcjonują dwa domy księży emerytów: w Siedlcach, przy ul. Kościuszki 10 i w gmachu Wyższego Seminarium Duchownego w Nowym Opolu. Finansowanie tych domów pochodzi ze środków przekazywanych z Kapłańskiego Funduszu Emerytalno-Zapomogowego i z budżetu Diecezji, w wysokości określonej przez Biskupa Siedleckiego, który przed podjęciem decyzji winien wysłuchać Diecezjalnej Rady ds. Ekonomicznych. Wyżywienie opłacają mieszkańcy ze środków własnych.

Księgarnia Diecezjalna

998. Księgarnia jest wyodrębnioną jednostką organizacyjną, powołaną do prowadzenia działalności gospodarczej. Posiada swój statut zatwierdzony przez Biskupa Siedleckiego. Prowadzi handel artykułów religijnych: książek, czasopism, materiałów katechetycznych, duszpasterskich i liturgicznych. Prowadzi pełną księgowość, a zgodnie ze statutem, roczny dochód przekazuje na potrzeby Diecezji. Dyrektorem księgarni jest Ekonom diecezjalny.

Diecezjalne Studium Muzyki Kościelnej

999. Studium zajmuje się kształceniem organistów, głównie na potrzeby Diecezji Siedleckiej. Utrzymuje się z opłat wnoszonych przez studentów. Ponadto, ze środków diecezjalnych, przyznawana jest dotacja na pokrycie kosztów ubezpieczenia pracowników (ZUS).

Placówki oświatowe

1000. Placówki oświatowe, których organem prowadzącym jest Diecezja Siedlecka, są odrębnymi podmiotami, finansowanymi zgodnie z obowiązującym w Polsce prawem, gdzie szczególny udział mają środki pochodzące z subwencji oświatowych oraz środki wypracowywane przez fundacje, powołane przy niektórych placówkach. W przypadku zaś placówek niepublicznych, dodatkowym elementem finansowania jest chęć wnoszone przez uczniów.

Fundacja „Pro Studio et Vita”

1001. Fundacja *Pro Studio et Vita* powstała w 2005 r. z funduszu założycielskiego, wniesionego przez jednego z kapłanów Diecezji Siedleckiej. Jej celem jest wspierania inicjatyw oświatowych, wychowawczych i kulturalnych, wśród nich wysuwa się jednak na pierwszy plan przyznawanie stypendiów młodzieży katolickich szkół podstawowych i ponadpodstawowych i studentom. Dokonuje się to na podstawie regulaminu, ustanowionego przez Radę Fundacji, której przewodniczącym jest Biskup Siedlecki. W razie likwidacji Fundacji, jej środki będą przekazane na rzecz Diecezji Siedleckiej.

Zarząd Cmentarzy Rzymskokatolickich w Siedlcach

1002. Dwa istniejące obecnie cmentarze wyznaniowe w Siedlcach prowadzone są przez Zarząd Cmentarzy Rzymskokatolickich, na którego czele stoi ekonom diecezjalny. Zarząd kieruje się własnym regulaminem, zatwierdzonym przez kompetentną władzę kościelną i dysponuje środkami finansowymi zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i postanowieniami Biskupa Siedleckiego.

B. ZARZĄDZANIE DOBRAMI PARAFIALNYMI, BUDOWNICTWO I OCHRONA ZABYTKÓW

1003. Wszyscy, którzy na podstawie tytułu prawnego mają udział w zarządzaniu dobrami kościelnymi, nie są ich właścicielami i autonomicznymi decydentami, lecz jedynie ich zarządcami i użytkownikami. Dobra doczesne parafii są dane w zarząd proboszczowi, który jest zobowiązany znać i stosować zarówno normy kanoniczne (kan. 1282-1289), jak i przepisy państwowe, swoje obowiązki wykonując z wielką starannością.

1004. Zarządca dóbr parafialnych powinien zadbać, aby treść ksiąg wieczystych nieruchomości odpowiadała rzeczywistemu stanowi prawnemu i faktycznemu. Wypisy z tych ksiąg, jak i wyciągi z wykazu zmian gruntowych oraz mapki geodezyjne nieruchomości, powinny być przechowywane w archiwum

parafialnym oraz w archiwum Kurii Diecezjalnej (kan. 1284). Ponadto proboszcz ma prowadzić szczegółowy spis nieruchomości i majątku ruchomego, zwany księgą *Fundi instructi* (por. kan. 1283), według wzoru obowiązującego w Diecezji Siedleckiej. Jeden egzemplarz tego spisu powinien być przechowywany w archiwum parafialnym, zaś jego kopia przekazana do Kurii Diecezjalnej. Spis inwentarza ma być na bieżąco aktualizowany.

1005. Nabywanie i alienacja dóbr parafialnych, planowanie poważniejszych inwestycji, a potem zawieranie umów na ich wykonanie, bądź też umów na dzierżawę gruntów lub obiektów, wymaga w każdym przypadku – do ważności – uprzedniej pisemnej zgody Biskupa Siedleckiego. Proboszcz w podaniu do Biskupa powinien określić sytuację prawną, podać racje, dla których zamierza podjąć wspomniane działania oraz załączyć pozytywne *votum* Parafialnej Rady ds. Ekonomicznych. W każdej parafii powinna bowiem być ustanowiona taka Rada dla świadczenia proboszczowi pomocy w administrowaniu dobrami parafialnymi. Rada kieruje się przepisami prawa powszechnego i statutem zatwierdzonym przez Biskupa Siedleckiego (por. kan. 1280; *Statut Parafialnych Rad ds. Ekonomicznych - Aneks nr 41*).

1006. Wszyscy proboszczowie (i tymczasowi administratorzy parafii) są zobowiązani do systematycznego i rzetelnego prowadzenia księgi przychodów i rozchodów. Do tej księgi winni wpisywać wszystkie wpływy i wydatki parafialne, np. kolekty, wpłaty z tytułu dzierżawy lub najmu, opłaty rachunków związanych z funkcjonowaniem parafii itp.

1007. Księga inwentarzowa *Fundi instructi* wraz z kartoteką zabytków oraz księga przychodów i rozchodów, podlegają kontroli podczas wizytacji biskupiej (zwyczajnej i nadzwyczajnej) oraz wizytacji dziekańskiej, a także są podstawowymi dokumentami, na podstawie których sporządza się protokół zdawczo-odbiorczy przy zmianie na urzędzie proboszcza. Te księgi nie mogą być niszczone, ani zabierane, nie stanowią bowiem zbioru prywatnych zapisków zarządcy, ale są księgami parafialnymi.

1008. Należy raz jeszcze podkreślić, że proboszczowie, dla oddzielenia dóbr prywatnych od kościelnych, w aneksie do inwentarza *Fundi instructi* winni spisać elementy wyposażenia plebanii (domu parafialnego), które stanowią majątek parafii (np. wyposażenie kuchni, pokoju stołowego, łazienki). W tym spisie trzeba też uwzględnić sprzęt gospodarczy, zakupiony dla parafii (np. kosiarki, odśnieżarki, wózki i inne). Przy zmianie na urzędzie proboszcza należy sprawdzić każdy element aneksu i dołączyć do protokołu zdawczo-odbiorczego.

1009. Majątek i dochody kościelnej osoby prawnej winny być wyraźnie oddzielone od osobistego majątku i dochodów zarządcy dóbr kościelnych (*Instrukcja KEP w sprawie zarządzania dobrami doczesnymi Kościoła*, n. 3.4). Dlatego zabrania się proboszczom trzymania środków parafialnych na swoim prywatnym rachunku bankowym, a także własnych środków duszpasterza na koncie parafialnym.

1010. Prezbiterzy Diecezji Siedleckiej nie mogą w imieniu kościelnej osoby prawnej zaciągać pożyczek w bankach, innych instytucjach finansowych lub u osób fizycznych powyżej kwoty określonej przez Biskupa Siedleckiego, bez jego pisemnej zgody. W prośbie należy podać uzasadnienie, nazwisko lub instytucję pożyczkodawcy, wysokość pożyczki, oprocentowania oraz termin zwrotu. Za prywatne długi kapłanów władza diecezjalna i parafia nie odpowiadają.

1011. Zarządcy dóbr parafialnych i rektorzy kościołów są zobowiązani do zabezpieczenia kościołów, kaplic i wszystkich innych budynków przed skutkami wyładowań atmosferycznych, przed pożarem, włamaniem i kradzieżą. W związku z tym winni zadbać o zamontowanie i utrzymanie w dobrym stanie technicznym instalacji elektrycznych, odgromowych, przeciwpożarowych i antywłamaniowych. Zaleca się założenie monitoringu zewnętrznego i wewnętrznego zarówno kościoła jak i plebanii. Wszystkie instalacje powinny też przechodzić okresowe badania kontrolne, przeprowadzane przez odpowiednie służby, a protokoły pokontrolne, przechowywane w archiwum parafialnym.

1012. Kościół jak i inne budynki duszpasterskie, które służą wiernym jako obiekty użyteczności publicznej mają spełniać wszystkie normy prawa budowlanego. Każdy z tych obiektów powinien posiadać założoną *Książkę obiektu*, w której należy wpisywać przewidziane prawem budowlanym kontrole okresowe.

1013. Kościoły, kaplice, cmentarze i inne budynki kościelne powinny być każdego roku ubezpieczone od ognia i innych klęsk żywiołowych. W Diecezji Siedleckiej takie ubezpieczenie jest zawierane w formie zintegrowanej, obejmującej całą Diecezję, a odpowiedzialny za to jest ekonom diecezjalny. Każdego roku w ustalonym terminie do niego proboszcz winien zgłosić obiekty, które mają być objęte ubezpieczeniem, zaznaczając ewentualnie istotne zmiany, co do ilości, stanu technicznego, wartości itp.

1014. Parafia, jako wspólnota wiernych, zasadniczo powinna z własnych środków wybudować, wyposażać i utrzymać kościół, kaplice oraz budynki parafialne: sale duszpasterskie, kancelarię, archiwum, plebanię i wikariat oraz pomieszczenia gospodarcze i garaże. W Diecezji Siedleckiej – zgodnie z możliwościami

parafii – każdy wikariusz powinien otrzymać mieszkanie, w którym będzie sypialnia, pokój pracy, łazienka i aneks kuchenny bądź kuchnia. Opłaty za media (prąd, gaz, ogrzewanie, woda, ścieki, śmieci) i drobne remonty opłacane są ze środków własnych mieszkańca, natomiast większe inwestycje czy remonty (np. malowanie mieszkania przy zmianie wikariusza) ze środków parafialnych. Natomiast pomieszczenia ogólnodostępne tj. kancelaria, sale parafialne, pokój stołowy proboszcza utrzymywane są ze środków parafialnych.

1015. Każda parafia powinna mieć swoje konto bankowe, do którego upoważnionym powinien być tylko proboszcz. Bez zgody Biskupa Siedleckiego nie można udzielać pełnomocnictw do rachunku bankowego innym osobom (*Instrukcja KEP w sprawie zarządzania dobrami doczesnymi Kościoła*, n. 3.5).

1016. Parafie, które posiadają grunty orne, lasy, czy obiekty pod wynajem, uzyskany dochód przeznaczają z reguły na potrzeby parafii. W poszczególnych jednak przypadkach, zwłaszcza w małych parafiach, na prośbę proboszcza, zaakceptowaną przez Parafialną Radę ds. Ekonomicznych – i za zgodą Biskupa Siedleckiego – środki te w określonej części mogą być przeznaczone na jego utrzymanie.

1017. Biskup Siedlecki może nakazać we wszystkich kościołach i kaplicach – także należących do instytutów zakonnych – przeprowadzenie specjalnej zbiórki na określone cele parafialne, diecezjalne, krajowe lub powszechne, którą następnie należy przesłać do Kurii Diecezjalnej (por. kan. 1266).

1018. Wszystkie zbiórki pieniężne, które są dokonywane w parafiach w ciągu roku, proboszczowie mają obowiązek przekazać w nieprzekraczalnym terminie dwóch tygodni na wskazane konto bankowe Kurii Diecezjalnej lub bezpośrednio w kasie Kurii (za wyjątkiem tych, które dotyczą: *Caritas*, Wyższego Seminarium Duchownego czy Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”). Do kasy kurialnej należy przekazać ofiary z:

- tacy na misje z uroczystości Objawienia Pańskiego (6 stycznia)
- tacy na utrzymanie zakonów kontemplacyjnych (2 lutego)
- puszki na Dzieło misyjne „Ad gentes” (II niedziela Wielkiego Postu)
- Wielkiego Piątku na utrzymanie Grobu Pańskiego i miejsc świętych w Ziemi Świętej
- tacy na KUL (Poniedziałek Wielkanocny)
- puszki na Świątynię Opatrzności Bożej w Warszawie (I niedziela czerwca)
- puszki na KUL (III niedziela czerwca)
- tacy na „świętopietrze” (29 czerwca)

- tacy misyjnej (przedostatnia niedziela października)
- puszki w Dniu Solidarności z Kościołem Prześladowanym (II niedziela listopada)
- puszki na Pomoc Kościołowi na Wschodzie (II niedziela Adwentu)
- tacy zebranej podczas Mszy świętej połączonej z udzielaniem sakramentu bierzmowania na domy rekolekcyjne Diecezji Siedleckiej
- ofiar na misje, składane przez dzieci pierwszokomunijne
- zbiórek okolicznościowych zarządzonych przez Konferencję Episkopatu Polski lub Biskupa Siedleckiego.

Numer konta i wykaz poszczególnych tac oraz puszek wskazany jest w odrębnym dekrete Biskupa Siedleckiego.

1019. Każda nowa inwestycja w parafii – po pozytywnym zaopiniowaniu przez Parafialną Radę ds. Ekonomicznych – od początku wymaga konsultacji z Biskupem Siedleckim oraz odpowiednimi wydziałami Kurii Diecezjalnej, w celu uniknięcia zbędnych kosztów związanych z projektowaniem. Dlatego też po odbyciu konsultacji proboszcz powinien dołączyć do prośby kierowanej do Biskupa Siedleckiego stosowne dokumenty (projekt koncepcyjny, wyciągi z map geodezyjnych, szacunkowy koszt inwestycji, projekty umów i inne). Dodatkowo należy załączyć wotum wspomnianej Rady. Ubieganie się w urzędach państwowych o pozwolenie na budowę czy remont, powinno być poprzedzone uzyskaniem pozwolenia Biskupa Siedleckiego.

1020. Zarządca dóbr kościelnych jest zobowiązany uzyskać zgodę Biskupa Siedleckiego na: wynajęcie, wydzierżawienie lub użyczenie nieruchomości; zatwierdzenie pisemnego projektu wszelkich umów zobowiązujących, a w szczególności umowy najmu, dzierżawy, użyczenia, umowy o pracę, umowy zlecenia, umowy o dzieło. Dopiero po uzyskaniu zatwierdzenia Biskupa zarządca jest uprawniony do zawarcia umowy. Takie samo zatwierdzenie wymagane jest w przypadku przedłużenia umowy lub wprowadzenia do niej istotnych zmian. W przeciwnym wypadku takie umowy są zawarte nieważnie.

1021. Wszelkimi sprawami związanymi z budownictwem kościelnym, remontami i ochroną zabytków zajmuje się Referat Budownictwa i Konserwacji Zabytków działający w ramach Wydziału ds. Ekonomicznych, Budowlanych i Konserwatorskich. Na czele Referatu stoi kierownik, który jest jednocześnie Diecezjalnym Konserwatorem Zabytków. Winien on działać w łączności z Diecezjalną Komisją Artystyczno-Architektoniczną, a w niektórych sprawach

współdziałać także z innymi instytucjami, np. Muzeum Diecezjalnym (*Statut Muzeum Diecezjalnego - Aneks nr 34*).

1022. Obiekty sztuki i przedmioty kultu pozostające pod opieką Kościoła powinny być odpowiednio zabezpieczone przed kradzieżą i zniszczeniem czy zagubieniem. Jednym ze sposobów ochrony zabytków jest ich inwentaryzacja, która powinna zawierać szczegółowy opis przedmiotów zabytkowych oraz dokumentację fotograficzną. Dokumentację taką należy przechowywać w archiwum parafialnym.

1023. Zarządca kościoła odchodzący z zajmowanego stanowiska przekazuje następcy wszystkie obiekty sztuki, zabytkowe przedmioty wraz z ich dokumentacją inwentaryzacyjną. Z tego aktu sporządza się protokół, który należy dołączyć do protokołu zdawczo-odbiorczego i przechowywać w archiwum parafialnym, a jego kopię przekazać do Kurii Diecezjalnej.

1024. Żadne zabytki, nawet te wycofane z kultu, nie mogą być zabierane do prywatnego użytku, sprzedawane ani darowane komukolwiek. Jeśli nie są już używane w parafii, należy je oddać w depozyt do Muzeum Diecezjalnego, gdzie znajdują właściwe warunki konserwacji, przechowywania i zabezpieczenia.

1025. Podjęcie wszelkich prac konserwatorskich w parafii musi być poprzedzone zgodą Kurii Diecezjalnej i Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Bez pisemnej zgody tych urzędów, które zatwierdzają wykonawcę, zakres i program zamierzonych prac oraz kosztorys, nie wolno podejmować działań przy obiekcie zabytkowym.

ANEKSY

ANEKS NR 1

DEKRET BISKUPA SIEDLECKIEGO O DOCHODACH I ZASADACH WZAJEMNYCH ROZLICZEŃ DUSZPASTERZY PARAFIALNYCH

Parafia jest wspólnotą wiernych (*communitas christifidelium*), wydzieloną w obrębie Kościoła partykularnego i powierzona pasterskiej opiece proboszcza¹. Należy ona do struktury organizacyjnej Kościoła i jednocześnie jest miejscem podejmowania współodpowiedzialności właściwej każdemu z wiernych. Proboszcz kieruje parafialnym zespołem duszpasterzy oraz wspomagających ich posługę wiernych świeckich². Czynnikiem współtworzącym zdrową wspólnotę kapłańską jest przejrzysty zespół reguł, według których dokonuje się wzajemnych rozliczeń finansowych i sprawiedliwie rozkłada obciążenia. Po konsultacjach przeprowadzanych w różnych gremiach – zgodnie z kan. 531 – zasady poniższe zostały przedstawione Radzie Kapłańskiej i zyskały jej poparcie. Postanawiam zatem, że:

1. Kapłani pracujący w duszpasterstwie parafialnym mają prawo do wynagrodzenia odpowiadającego ich pozycji, naturze pełnionych zadań i osobistemu zaangażowaniu.
2. Należy w każdej parafii, w której pracuje więcej niż jeden ksiądz, prowadzić wspólną kasę (*massa parroeciale*) (por. kan. 281 § 1)
3. Na wspólną kasę składają się wpływy z: a) *iura stolae*, b) stypendiów mszalnych, c) opłat kancelaryjnych, d) określona prawem diecezjalnym część ofiar z kolędy, e) wypominek.
4. *Iura stolae* – to ofiary składane z racji chrztów, ślubów, pogrzebów, poświęcenia pól.

¹ Por. Kan. 515 § 1.

² Por. Kan. 519.

- A. Przed rozliczeniem między duszpasterzami, należy od całej sumy potrącić część należną:
- organiście, o ile grał w czasie wspomnianych posług. W parafiach z jednym proboszczem i jednym wikariuszem – jest to 25 %, w parafiach z jednym proboszczem i dwoma lub więcej wikariuszami – 20 %;
 - kościelnemu, któremu należy się we wszystkich parafiach 10 % za posługę przy ślubach i pogrzebach.
- B. Po potrąceniu części przeznaczonej organiście i kościelnemu, sumę z *iura stolae* dzielą między siebie duszpasterze, według następujących zasad:
- w parafiach z jednym proboszczem i z jednym wikariuszem - $\frac{2}{3}$ sumy należy się proboszczowi, $\frac{1}{3}$ wikariuszowi;
 - w parafiach z proboszczem i dwoma wikariuszami - $\frac{2}{4}$ sumy należy się proboszczowi, po $\frac{1}{4}$ wikariuszom;
 - w parafiach z proboszczem i trzema wikariuszami - $\frac{2}{5}$ sumy należy się proboszczowi, po $\frac{1}{5}$ wikariuszom;
 - analogiczne zasady należy stosować w przypadku, gdy wikariuszy jest więcej, niż trzech.
5. Sumę pochodzącą ze stypendiów mszalnych oblicza się na koniec miesiąca, z uwzględnieniem parafialnych Mszy świętych odprawianych przez księży gości.
- A. Od tej sumy, stanowiącej 100 %, odejmuje się 15 % na wynagrodzenie za posługę organisty i kościelnego. Organiście należy się 10%, kościelnemu zaś 5%.
- B. Pozostałą część ogólnej sumy dzieli się przez ilość Mszy świętych odprawionych w parafii, celem ustalenia przeciętnego stypendium w danym miesiącu. Poszczególni kapłani (proboszczowie, wikariusze, emeryt i goście) winni otrzymać stawkę przeciętnego stypendium pomnożoną przez ilość odprawionych przez siebie Mszy świętych.
- maksymalnie można jednak wypłacić odprawiającemu kapłanowi tyle przeciętnych stypendiów, ile jest dni w danym miesiącu (kan. 951). Wyjątek stanowi dzień Bożego Narodzenia, w którym kapłan może zatrzymać stypendia za 3 Msze święte.
 - proboszczowie i administratorzy parafii, którzy są zobowiązani do odprawiania w niedziele i święta nakazane Mszy świętej *pro populo* mogą zatrzymać w tym dniu jedno stypendium ze Mszy św. binowanej.

- C. Pozostałe stypendia za Msze święte binowane i trynowane należy przekazać zgodnie z wytycznymi zawartymi w *Dekrecie Biskupa Siedleckiego o mszach świętych binowanych i trynowanych, o intencjach oraz o stypendiach mszalnych*. Niezgodne z prawem czerpanie zysku z ofiar mszalnych jest zabronione i karalne (kan. 947; 1385).
6. Wpływy z dobrowolnych opłat kancelaryjnych, czyli z ofiar składanych przy okazji wydawania świadectw chrztu do zawarcia małżeństwa lub odpisów dokumentów przechowywanych w archiwum parafialnym.
- A. Nie należy pobierać żadnych opłat za wydawanie świadectw chrztu do bierzmowania, I Komunii św., ani za zaświadczenia (opinie) potrzebne do powierzenia funkcji chrzestnego w innej parafii.
- B. Z wpływów kancelaryjnych należy potrącić 10 % na wydatki bieżące (papier, formularze, oprawa ksiąg, itp.), a pozostałą sumę podzielić według następujących zasad:
- jeśli wszyscy duszpasterze i tylko oni pełnią dyżury i prowadzą kancelarię, ogólną sumę na końcu miesiąca dzieli się według zasad podziału *iura stolae*;
 - jeśli oprócz dyżurujących duszpasterzy zadania kancelaryjne pełni codziennie siostra zakonna, organista lub inna odpowiednio przygotowana osoba świecka, jej wynagrodzenie stanowi:
 - w parafiach z jednym proboszczem i jednym wikariuszem – 50 % ogólnej sumy, β) w parafiach z jednym proboszczem i dwoma lub więcej wikariuszami – 40 %. Pozostałą część dzielą między siebie duszpasterze, jak w punkcie a).
7. Ofiary składane przy okazji wizyty kolędowej winny być przeznaczone na cele parafialne, zgodnie z decyzją proboszcza, podjętą po konsultacji z Parafialną Radą ds. Ekonomicznych i przekazaną wiernym w ogłoszeniach. Na cele ogólnodiecezjalne należy przekazać z ofiar kolędowych stawkę ustaloną przez Diecezjalną Radę ds. Ekonomicznych od tzw. punktu. Duszpasterze mają jednak prawo do wynagrodzenia za swoją posługę, które będzie stanowiło średnią trzynastą pensję.
8. Ofiary składane z racji „wypominek” winny być dzielone między duszpasterzy tak samo, jak *iura stolae*, po potrąceniu części należnej organiście i kościelnemu ze Mszy świętych „wypominkowych”.
9. Duszpasterze parafialni katechizujący w szkole oraz posługujący w szpitalach i domach opieki, którzy otrzymują z tego tytułu wynagrodzenie, a także pobierający emeryturę państwową zatrzymują w całości powyższe środki do swojej dyspozycji.

10. Istnieje obowiązek prowadzenia księgi *iura stolae*, księgi intencji mszalnych, łącznie z comiesięcznym rozliczaniem stypendiów oraz ogólnej księgi rozliczeń, z podaniem wypłat otrzymywanych przez poszczególnych duszpasterzy i pracowników kościelnych oraz wskazaniem elementów składowych tych wypłat. Po rozliczeniu i przekazaniu należnej części, poszczególni duszpasterze oraz pracownicy kościoła powinni pokwitować otrzymane wynagrodzenie.
11. Proboszcz ma obowiązek dokonywania rozliczeń między duszpasterzami regularnie i nie później niż do 5 dnia każdego miesiąca za miesiąc poprzedni.
12. Wydatki na Fundusz Dyspozycyjny, Kapłański Fundusz Emerytalno-Zapomogowy, ubezpieczenie, podatek skarbowy, *Wiadomości Diecezjalne Siedleckie*, diecezjalny kalendarz liturgiczny, Informator diecezjalny oraz inne, związane z okazjonalnymi zarządzeniami Biskupa Siedleckiego, nie są regulowane z kasy wspólnej, ale każdy kapłan opłaca je z własnych dochodów.

ANEKS NR 2

DEKRET BISKUPA SIEDLECKIEGO OKREŚLAJĄCY STATUS KSIĘDZA EMERYTA I RENCISTY

Wśród kapłanów winna wzrastać świadomość, że duchowe oddziaływanie nie kończy się w momencie przejścia na emeryturę. Św. Jan Paweł II powiedział: „...drodzy bracia w kapłaństwie (...), którzy z powodu przekroczenia ustalonej granicy wieku zrzekliście się już bezpośredniej odpowiedzialności pasterskiej. Kościół nadal was potrzebuje. Wysoko ceni sobie przysługi, jakie nadal jesteście gotowi mu oddać w różnych dziedzinach apostolatu, liczy na wasz wkład wytrwałej modlitwy, oczekuje waszych wyważonych rad i wzbogaca się dzięki ewangelicznemu świadectwu, jakie składacie każdego dnia” (*List do osób w podeszłym wieku z 1999 r.*; por. *Pastores dabo vobis*, n. 77). Podobne stwierdzenia znajdujemy też w adhortacji apostoelskiej *Pastores gregis*, gdzie Ojciec Święty pisze, iż każdy spośród tych kapłanów „zatrzymuje możliwość, może nawet w większym stopniu, wnoszenia swego wkładu w budowanie Kościoła poprzez wzorowe świadectwo modlitwy jeszcze bardziej wytrwałej oraz dzielenie się swoimi doświadczeniami z młodszymi współbraćmi” (n. 47).

I. Postanowienia ogólne

Rada Kapłańska w 2003 roku pozytywnie wypowiedziała się w sprawie obniżenia, do 70 lat, wieku przechodzenia księży na emeryturę w Diecezji Siedleckiej. Przemawiała za tym ogólna sytuacja, gdzie pokolenie młodszych księży miało szansę objąć po raz pierwszy urząd proboszcza dopiero po ponad 15 latach pracy duszpasterskiej i 40 roku życia, wiele zaś parafii było administrowanych przez kapłanów starszych, którym – co jest zrozumiałe – nieco brakowało już dynamizmu, a także duszpasterskiej i gospodarczej inwencji. Było więc sprawą swego rodzaju wspólnego porozumienia członków stanu kapłańskiego, aby te relacje wiekowe zmienić. Wymagała tego wspólna troska o dobro Kościoła, o dobro dusz. Taki motyw został przywołany w soborowym dekrete *Christus Dominus*, który mówi o potrzebie zreformowania dziedziny spraw związanych z przenoszeniem i odwoływaniem proboszczów „żeby biskup mógł, przy zachowaniu naturalnej i kanonicznej słuszności, zaradzić stosownie potrzebom dobra dusz” (DB 31; por. Paweł VI, motu proprio *Ecclesiae sanctae* z 6.08.1968, n. 20). Mój poprzednik Biskup Zbigniew Kiernikowski w dekrete określającym status księdza emeryta i rencisty w Diecezji Siedleckiej z dnia 31 marca 2004

r. (L.dz. 254/04) ustalił jako obowiązujący czas przechodzenia na emeryturę w wieku 70 lat. Również członkowie trwającego II Synodu Diecezji Siedleckiej zaakceptowali wolę zdecydowanej większości prezbiterium, aby utrzymać tę zasadę. Dlatego postanawiam, że:

1. Za emeryta należy uważać kapłana, który przestał pełnić urząd kościelny w związku z osiągnięciem wyznaczonego wieku.
2. Wiek emerytalny w Diecezji Siedleckiej wynosi 70 lat. Każdy kapłan po jego osiągnięciu powinien złożyć pisemną rezygnację z urzędu. Decyzja o przyjęciu rezygnacji lub jej czasowym odłożeniu, należy do Biskupa Siedleckiego.
3. W szczególnych przypadkach kapłan, pracujący w duszpasterstwie parafialnym, może prosić o przeniesienie na wcześniejszą emeryturę po ukończeniu 65 roku życia.
4. Przejście na emeryturę powinno być połączone z uroczystym i publicznym podziękowaniem za pracę. Dla księży pracujących w duszpasterstwie parafialnym organizuje je dziekan danego dekanatu, dla dziekanów i innych kapłanów, osoba wyznaczona przez Biskupa Siedleckiego.
5. Za rencistę uważa się kapłana, który przed 65 rokiem życia, z powodu choroby lub innej przyczyny utracił zdolność do pełnienia urzędu kościelnego i został przeniesiony na rentę.
6. Kapłan świadom swej niezdolności do owocnego pełnienia urzędu proszony jest o złożenie pisemnej rezygnacji. Biskup Siedlecki, decyduje o przyjęciu rezygnacji, może też – uwzględniając wszystkie okoliczności i stosując przewidzianą procedurę prawną – z własnej inicjatywy zwolnić kapłana chorego i niezdolnego do pracy (duszpasterskiej lub administracyjnej) z urzędu i przenieść na rentę.
7. Księża emeryci i renciści mają swojego diecezjalnego kuratora i własnego przedstawiciela w Radzie Kapłańskiej.
8. Księża, o których mowa w poprzednim punkcie, są zaproszeni na kapłańskie rekolekcje, wszelkie uroczystości diecezjalne i ogólne zebrania duszpasterskie.
9. Mają również prawo bezpłatnie otrzymywać, za pośrednictwem dziekana lub diecezjalnego kuratora chorych i starszych kapłanów, kalendarz liturgiczny oraz *Wiadomości Diecezjalne Siedleckie*.
10. Postanowienia zawarte w niniejszym dokumencie nie odnoszą się do księży rezydentów, tj. kapłanów, którzy utracili urząd na skutek innych przyczyn niż wiek lub choroba. Ich status określa każdorazowo Biskup Siedlecki.

II. Zabezpieczenie bytowe kapłanów emerytów i rencistów

11. Podstawę zabezpieczenia stanowi państwowa emerytura lub renta, przysługująca kapłanom włączonym w system ubezpieczeń emerytalnych i zdrowotnych funkcjonujący w Rzeczypospolitej Polskiej.
12. Obowiązkiem wszystkich kapłanów jest regularne opłacanie składek na ZUS.
13. Kapłani zatrudnieni jako katecheci winni zadbać o zdobywanie kolejnych stopni awansu zawodowego mając na uwadze wysokość przyszłych świadczeń.
14. Oprócz państwowego systemu ubezpieczeń, kapłani Diecezji Siedleckiej włączeni są do uzupełniającego systemu kościelnego, działającego na zasadach określonych w *Statucie Kapłańskiego Funduszu Emerytalno-Zapomogowego*.
15. Składki na wspomniany w punkcie 14 Fundusz mają obowiązek płacić wszyscy kapłani inkardynowani do Diecezji Siedleckiej, zgodnie z postanowieniami statutu. Pozostają w Funduszu również ci kapłani, którzy są zwolnieni ze składek na mocy przepisów statutu.
16. W innych przypadkach, niż określone w punkcie 15, skutkiem niepłacenia składek jest wyłączenie się z Funduszu.
17. Księża proboszczowie są proszeni o przekazywanie ze swoich parafii, diecezjalnemu kuratorowi kapłanów starszych i chorych - w miarę możliwości – intencji mszalnych zamawianych przez wiernych do odprawienia poza parafią. Intencje te będą odprawiane szczególnie przez księży emerytów i rencistów, którzy mieszkając w Domach Księża Emerytów, ze względu na wiek lub chorobę, nie mogą włączać się pomoc duszpasterską przy parafii. Również z intencji binacyjnych, wpłacanych przez księży proboszczów na fundusz binacyjny w kasie Kurii Diecezjalnej, biskup diecezjalny będzie - w miarę możliwości - przekazywać stypendia mszalne z konkretną intencją potrzebującym księżom emerytom i rencistom.
18. Każdy kapłan, który ukończył 5 rok kapłaństwa, zobowiązany jest – zgodnie z *Instrukcją dotyczącą sporządzania testamentów przez kapłanów Diecezji Siedleckiej* z dnia 28.10.2015 r. - do sporządzenia testamentu i zdeponowania go u Kanclerza Kurii Diecezjalnej. Po przejściu na emeryturę testament należy napisać ponownie.

III. Miejsce zamieszkania księży emerytów i rencistów

19. Kapłani, najpóźniej na rok przed osiągnięciem wieku emerytalnego, powinni odbyć rozmowę z Biskupem Siedleckim i ustalić z nim miejsce przyszłego miejsca zamieszkania. Decyzję podejmuje zawsze Biskup, w bardziej złożonych sytuacjach, może to uczynić po dodatkowym rozpoznaniu i stosownych konsultacjach:
- a) Jeśli kapłan chce zamieszkać w jednym z Diecezjalnych Domów Księży Emerytów, może uzyskać na to zgodę, na warunkach obowiązujących w tej placówce (bez możliwości zamieszkania gospodyni).
 - b) Jeśli kapłan chciałby zamieszkać w budynku parafialnym, powinna to być w zasadzie inna parafia, niż ta, w której pracował przed przejściem na emeryturę. W sytuacji zdecydowania się na zamieszkanie w nowej parafii, Biskup – po konsultacjach z proboszczem parafii przyjmującej – może wyrazić zgodę na zamieszkanie, również z gospodynią, określając jednocześnie jego warunki. Możliwość pozostania w dotychczasowej parafii należy traktować jako wyjątkową i dotyczącą jedynie parafii o większej liczbie wiernych.
 - c) Jeśli kapłan chce zamieszkać w budynku prywatnym, należy się upewnić, że warunki w nim panujące dają możliwość zachowania stylu życia kapłańskiego.

Księża emeryci lub renciści zamieszkujący w budynkach parafialnych

20. Najbardziej właściwym miejscem życia kapłanów przechodzących na emeryturę lub rentę, jeżeli pozwalają na to warunki zdrowotne, jest parafia. Parafia daje bowiem możliwość pełnienia w dalszym ciągu kapłańskiej posługi, choć już bez bezpośredniej odpowiedzialności za nią. Kapłani emeryci lub renciści, którzy zamieszkali przy parafii:
- a) Mają prawo być po bratersku przyjęci przez miejscowych kapłanów i cieszyć się ich szacunkiem oraz pomocą.
 - b) Jeśli kapłanowi emerytowi lub renciście posługiwała przez wiele lat gospodyni, ma ona również prawo do zamieszkania przy parafii, jednak najpóźniej po 90 dniach od jego śmierci musi opuścić zajmowany lokal.
 - c) Powinni pamiętać, że moderatorem poczynąń duszpasterskich oraz zarządcą dóbr parafialnych jest prawnie ustanowiony proboszcz, którego decyzje należy szanować, wspierać, powstrzymywać się od publicznej krytyki i strzec się wszelkiego ingerowania w zarządzanie parafią.

- d) W miarę sił winni włączać się w posługę duszpasterską, przede wszystkim w konfesjonale.
21. Kapłani emeryci lub renciści, którzy zamieszkali przy parafii mają prawo do korzystania z przydzielonego mieszkania w budynkach parafialnych, jednak sami muszą pokrywać koszty ogrzewania, energii elektrycznej, wody, ścieków i wywozu śmieci. Na ten cel otrzymują comiesięczny dodatek w wysokości ustalonej dla księży emerytów i rencistów w Diecezji Siedleckiej, przekazywany według następujących zasad:
- a) W parafiach powyżej 5 tys. wiernych - wypłacany jest on ze środków parafialnych. Jeżeli jednak w parafii mieszka już jeden ksiądz emeryt lub rencista, każdy kolejny taki kapłan otrzymuje dodatek nie ze środków parafialnych, ale z Kapłańskiego Funduszu Emerytalno-Zapomogowego.
 - b) W parafiach liczących poniżej 5 tys. wiernych - wypłacany jest on ze środków wspomnianego Funduszu.
 - c) Konieczne zaś remonty w budynkach parafialnych, zamieszkałych przez księży emerytów i rencistów, mogą być dokonywane tylko za wiedzą księdza proboszcza i mają być pokrywane ze środków parafialnych.
22. Jeśli proboszcz zapewnia emerytowi lub renciście także wyżywienie, co jest godne polecenia, wówczas emeryt z własnych środków zwraca proboszczowi koszty tego świadczenia. Emeryt sam opłaca inne prywatne wydatki.
23. Obowiązkowym jest zawarcie umowy między emerytem lub rencistą a proboszczem.

Księża emeryci lub renciści mieszkający w domach lub mieszkaniach prywatnych

24. Po uzyskaniu zgody Biskupa Siedleckiego emeryt lub rencista może zamieszkać w prywatnym domu lub mieszkaniu. Należy wprowadzić czuwać, by posługiwanie kapłańskie nie łączyło się z przesadną troską o zabezpieczenie sobie niezależnych warunków na starość, jednak w niektórych przypadkach za prywatnym mieszkaniem mogą przemawiać ważne racje. Jeśli kapłani zdecydują się na takie rozwiązanie:
- a) Mają pamiętać, iż żyjąc w środowisku świeckim, zobowiązani są do dawania budującego świadectwa.
 - b) Zachęcani są do utrzymywania żywych kontaktów braterskich z kapłanami i angażowania się w posługę duszpasterską, przede wszystkim w parafii na terenie której zamieszkali.
 - c) Przyjmują na siebie ciężar utrzymania. Jako rekompensatę ponoszonych kosztów otrzymują comiesięczny dodatek z Kapłańskiego Funduszu

Emerytalno-Zapomogowego. Dodatek może być podwyższony do 150 % po dokonaniu przez kapłana zapisu swego domu lub mieszkania na Diecezję Siedlecką. Szczegóły wymagają indywidualnego uzgodnienia z Biskupem Siedleckim.

Emeryci i renciści mieszkający w Diecezjalnych Domach Księża Emerytów

25. W Diecezji Siedleckiej istnieją dwa Domy Księża Emerytów – jeden położony przy ul. Kościuszki 10 w Siedlcach, a drugi w Nowym Opolu w części budynku Wyższego Seminarium Duchownego. Mieszkający w nim księża tworzą wspólnotę zorganizowaną zgodnie z duchem Ewangelii i przepisami prawa kanonicznego.
26. Prawo do zamieszkania w Domu Księża Emerytów mogą nabyć tylko duchowni, na podstawie skierowania Biskupa Siedleckiego. Wyjątkowo mogą uzyskać skierowanie księża nie będący emerytami lub rencistami.
27. W bieżących sprawach Domem Księża Emerytów w Siedlcach kieruje dyrektor, a w Nowym Opolu wicedyrektor, którzy są ustanowieni przez Biskupa Siedleckiego.
28. Diecezjalne Domy Księża Emerytów są utrzymywane ze środków ogólnodiecezjalnych oraz częściowo z Kapłańskiego Funduszu Emerytalno-Zapomogowego, który na każdego uprawnionego kapłana przekazuje comiesięczny dodatek emerytalny, w wysokości ustalonej przez Diecezjalną Radę ds. Ekonomicznych i zatwierdzonej przez Biskupa Siedleckiego. Środków z Funduszu nie otrzymują mieszkańcy, ale administracja placówek.
29. Emeryci i renciści mieszkający w Diecezjalnych Domach Księża Emerytów mają prawo do bezpłatnego korzystania z przydzielonego mieszkania, w co są włączone koszty ogrzewania, energii elektrycznej, wody, ścieków oraz koniecznych remontów.
30. Z własnych środków opłacają leki, telefon, abonament telewizyjny, Internet i inne wydatki prywatne.
31. Emeryci i renciści partycypują w kosztach wyżywienia, płacąc z własnych środków sumę ustaloną przez dyrektora Diecezjalnych Domów Księża Emerytów w porozumieniu z Diecezjalną Radą ds. Ekonomicznych, którą następnie zatwierdza Biskup Siedlecki. W razie wyjazdu z placówki trwającego nieprzerwanie ponad 7 dni, mają prawo do proporcjonalnych odliczeń należnej sumy.

32. Emeryci i renciści mieszkający w domu *Viribus Unitis* mają zapewniony dodatek z Funduszu, który przeznaczony jest na opłacenie czynszu i – podobnie jak w Domach Księża Emerytów - przekazywany z konta KFEZ bezpośrednio administracji domu. Koszty wyżywienia ponoszą sami. Jeżeli jednak korzystają ze stołówki w tym domu płacą taką samą sumę za wyżywienie, jak księża w Diecezjalnych Domach Księża Emerytów i mają prawo do proporcjonalnych odliczeń należnej sumy tylko w razie wyjazdu trwającego nieprzerwanie ponad 7 dni.

IV. Posługa dyrektora i wicedyrektora w Diecezjalnych Domach Księża Emerytów, jak również diecezjalnego kuratora starszych oraz chorych kapłanów

33. Zadania wynikające z pełnienia funkcji dyrektora i wicedyrektora w Diecezjalnych Domach Księża Emerytów są następujące:
 - a) Troska o tworzenie wspólnoty wśród mieszkańców wyrażająca się m. in.: w pomocy w rozwiązywaniu powstających problemów, organizowaniu dni skupienia i wspólnych spotkań i wyjazdów, zorganizowaniu – we współpracy z diecezjalnym ojcem duchownym - możliwości odbycia spowiedzi i udziału księży emerytów i rencistów w rekolekcjach kapłańskich.
 - b) Troska o zapewnienie mieszkańcom opieki medycznej, organizowanie pomocy w razie choroby, a także kontakt z lekarzem rodzinnym każdego chorego kapłana, w razie potrzeby zapewnienie dyżurów pielęgniarki, jak również nawiązanie i podtrzymywanie kontaktu z rodziną.
 - c) Bliska współpraca z Siostrami Albertynkami oraz osobami świeckimi, posługującymi w placówkach.
34. Funkcję kuratora chorych i starszych kapłanów pełni każdorazowy Dyrektor Domu Księża Emerytów w Siedlcach. Do jego zadań należy:
 - a) Nawiązanie kontaktu z księżmi emerytami i rencistami, mieszkającymi poza Diecezjalnymi Domami Księża Emerytów. Posiadanie spisu ich adresów i numerów telefonu.
 - b) Odwiedzanie ich w miarę możliwości przynajmniej 2 razy w ciągu roku.
 - c) Zorganizowanie doraźnej pomocy w razie choroby, utrzymywanie kontaktu z lekarzem.

- d) Sygnalizowanie szczególnych potrzeb tych kapłanów Biskupowi Siedleckiemu i prezesowi Kapłańskiego Funduszu Emerytalno-Zapomogowego.
- e) Przekazywanie księżom emerytom i rencistom, zamieszkującym szczególnie w Domach Księży Emerytów, otrzymywanych od Biskupa Siedleckiego i księży proboszczów intencji do odprawienia.
- f) Kuratorowi ze środków Funduszu zwracane są koszty wyjazdów i świadczonej pomocy.

V. Postanowienia końcowe

- 35. Czuwanie nad postanowieniami niniejszego dokumentu powierza się:
 - a) Zarządowi Kapłańskiego Funduszu Emerytalno-Zapomogowego.
 - b) Diecezjalnemu ojcu duchownemu.
 - c) Dyrektorowi Diecezjalnego Domu Księży Emerytów w Siedlcach i razem kuratorowi starszych i chorych kapłanów.
 - d) Administratorowi Diecezjalnego Domu Księży Emerytów w Nowym Opolu.
- 36. Niniejszy dekret zastępuje dotychczasowe normy zawarte w dokumencie określającym status księdza emeryta i rencisty, zatwierdzone przez Biskupa Siedleckiego Zbigniewa Kiernikowskiego, dnia 31 marca 2004 r.

ANEKS NR 3

DEKRET BISKUPA SIEDLECKIEGO O MSZACH ŚWIĘTYCH BINOWANYCH I TRYNOWANYCH, O INTENCJACH ORAZ STYPENDIACH MSZALNYCH

1. Eucharystia jest największym skarbem Kościoła. Sobór Watykański II przypomina, że „w Najświętszej Eucharystii zawiera się całe duchowe dobro Kościoła, a mianowicie sam Chrystus, nasza Pascha i chleb żywy, który przez swoje Ciało ożywione i ożywiające Duchem Świętym daje życie ludziom” (DK 5). Wypełniając zatem zlecone mi zadanie czuwania, aby do dyscypliny kościelnej nie wkradły się nadużycia (por. kan. 392 § 2 KPK), pragnę niniejszym dekretem wykonawczym przypomnieć, określić i zobowiązać wszystkich prezbiterów pełniących zadania duszpasterskie, bądź przebywających na terenie Diecezji Siedleckiej, do zachowania norm prawnych odnoszących się do sprawowania Eucharystii.
2. Św. Jan Paweł II w liście *Dominicae Coenae* z 24.02.1980 r. przypomniał, że wierni od biskupów i kapłanów „oczekują szczególnych dowodów czci i miłości” dla Eucharystii (n. 2). Duchowni są usilnie zachęcani przez prawodawcę do codziennego sprawowania Ofiary eucharystycznej (kan. 904; por. kan. 276 § 2, 2°). Muszą jednak strzec się, aby na sprawowanie najświętszych czynności nie patrzeć jako na źródło dochodu, a od ofiar mszalnych bezwzględnie usuwać wszelkie pozory transakcji lub handlu (kan. 947). Niezgodne z prawem czerpanie zysku z ofiar mszalnych jest przestępstwem, zagrożonym sankcją cenzury lub innej sprawiedliwej kary (kan. 1385).
3. Zasada ogólna podana jest w kan. 905 § 1 mówi, że kapłan może celebrować w ciągu dnia tylko jedną Mszę świętą, chyba że prawo powszechne lub partykularne zezwala na celebrowanie lub koncelebrowanie drugiej bądź trzeciej.

Pozwolenia na binacje i trynacje

Z prawa powszechnego¹

4. Odprawienie Mszy świętej po raz drugi jest dozwolone:
 - a) w Wielki Czwartek – gdy kapłan koncelebrował Mszę świętą Krzyżma, może też celebrować lub koncelebrować Mszę świętą Wieczerzy Pańskiej;
 - b) w Niedzielę Wielkanocną – gdy kapłan celebrował lub koncelebrował Mszę świętą w Noc Paschalną, może też celebrować lub koncelebrować w Niedzielę Wielkanocną;
 - c) gdy kapłan koncelebrował Mszę świętą z biskupem lub jego delegatem z okazji synodu, wizytacji kanonicznej lub spotkania kapłanów, może też odprawić drugą, ze względu na pożytek duchowy wiernych;
 - d) gdy kapłan koncelebrował Mszę świętą na spotkaniu kapłanów z jakiejś szczególnej racji (np. zjazd duszpasterski, dzień skupienia, rekolekcje, pogrzeb kapłana, jego rodziców, rodzeństwa lub pogrzeb osoby konsekrowanej), może też odprawić drugą Mszę świętą, mając na uwadze pożytek duchowy wiernych;
 - e) gdy, będąc członkiem kapituły lub jakiegoś instytutu życia konsekrowanego, koncelebrował Mszę świętą konwentualną, może odprawić też indywidualnie z racji duszpasterskich.
5. Trzy Msze święte może kapłan celebrować lub koncelebrować:
 - a) w Boże Narodzenie, lecz tylko wówczas, gdy są one sprawowane zgodnie z przepisami liturgicznymi i o odpowiedniej porze (o północy, o świcie i w dzień);
 - b) we wspomnienie Wszystkich Wiernych Zmarłych, byleby sprawowane były w różnych porach i w określonych intencjach (wg intencji własnej celebransa, za wszystkich wiernych zmarłych, wg intencji papieża).

Z prawa diecezjalnego²

6. Niniejszym zarządzam ponadto, że w Diecezji Siedleckiej kapłani mogą celebrować drugą Mszę świętą:

- a) w uroczystości i święta, które nie są nakazane, ale cieszą się wielkim poważaniem wiernych³;
- b) gdy przemawiają za tym racje duszpasterskie, w niektóre szczególne dni:
 - w uroczystość tytułu kościoła;
 - w czasie misji i rekolekcji parafialnych;
 - z racji skupienia dla małych grup;
 - w czasie czterdziestogodzinnego nabożeństwa;
 - w Środę Popielcową;
 - w pierwsze czwartki, piątki i soboty miesiąca;
 - w środy, gdy istnieje zwyczaj odprawiania nowenny do Matki Bożej Nieustającej Pomocy;
 - na rozpoczęcie i zakończenie roku katechetycznego;
 - z racji uroczystości patrona szkoły, miejscowości itp.;
 - na zakończenie starego roku;
 - gdy wypada w parafii pogrzeb albo ślub;
 - w czasie Adwentu i Wielkiego Postu, gdy istnieje zwyczaj odprawiania Mszy świętej dla dzieci lub młodzieży;
 - z racji nawiedzenia krzyża, obrazu lub figury Chrystusa oraz obrazu lub figury Matki Bożej;
 - w czasie poświęcenia pól;
 - z racji nagłej choroby kapłana;
 - gdy z powodu ważnego wydarzenia losowego, kierowana jest prośba o pilne odprawienie Mszy świętej w określonej intencji;
 - w domu osoby obłożnie chorej.

¹ Kongregacja Kultu Bożego, *Declaratio in celebratione Missae de concelebratione* z 7.08.1972, AAS 64(1972), 561-563; Por. OWMR, n. 204.

² Na podstawie kan. 905 § 2.

³ Takie, jak święto Ofiarowania Pańskiego (02.02), uroczystość św. Józefa (19.03), uroczystość Zwiastowania Pańskiego (25.03), poniedziałek w oktawie Wielkanocy, uroczystość św. Wojciecha, głównego patrona Polski (23.04), uroczystość NMP Królowej Polski (03.05), uroczystość św. Stanisława, głównego patrona Polski (08.05), uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa (piątek po drugiej niedzieli po Zesłaniu Ducha Świętego), uroczystość Narodzenia św. Jana Chrzciciela (24.06), uroczystość św. Apostołów Piotra i Pawła (29.06), święto Przemienienia Pańskiego (06.08), uroczystość NMP Częstochowskiej (26.08), święto Narodzenia NMP (08.09), święto Podwyższenia Krzyża Świętego (14.09), uroczystość św. Apostołów Szymona i Judy Tadeusza (28.10), uroczystość Niepokalanego Poczęcia NMP (08.12), święto św. Szczepana (26.12);

7. Zarządzam także, że trzy Msze święte można odprawić w kościołach parafialnych i rektorskich we wszystkie niedziele i święta nakazane⁴, jeśli z powodu braku wystarczającej liczby kapłanów i licznego udziału wiernych, zachodzi konieczność duszpasterska.
8. Poza w/w przypadkami, na binacje i trynacje należy uzyskać pozwolenie Biskupa Siedleckiego. Dotyczy to tym bardziej kwadrynacji, od których Biskup może dyspensować w pojedynczym wypadku i dla bardzo poważnych racji, a o pozwolenie stałe należałoby za jego pośrednictwem zwrócić się do Stolicy Apostolskiej.
9. Należy podkreślić, że warunkiem korzystania z prawa do celebrowania lub koncelebrowania więcej niż jednej Mszy świętej w ciągu dnia, jest niemożność odwołania się do pomocy innego kapłana.

Intencje mszalne

10. Każdy proboszcz oraz administrator parafii po objęciu swego urzędu ma obowiązek sprawowania Mszy świętej *pro populo* we wszystkie niedziele i święta nakazane (kan. 534 § 1). Nie należy jej przenosić na dni powszednie lub przekazywać do odprawienia poza parafią, chyba że uzasadnia to słusza przyczyna i ma to miejsce sporadycznie.
11. Proboszczowie na początku roku, zanim zaczną się w parafii przyjmować intencje zamawiane przez wiernych, winni wpisać do kalendarza intencje *pro populo* oraz intencje okolicznościowe, które wynikają z parafialnego planu duszpasterskiego (Msze święte wypominkowe, legatowe, na początek i zakończenie roku szkolnego, święta narodowe itp.). Nie powinno się przyjmować więcej intencji mszalnych na dany dzień, niż jest kapłanów posługujących w parafii lub na stałe z nią związanych, chyba że przemawiają za tym względy duszpasterskie i pozostaje to w zgodzie z zasadami podanymi wyżej. Należy wszakże wykluczyć sytuacje, w których jedynie ilość przyjętych intencji uzasadnia binowanie.
12. Jeśli wierni chcieliby zamówić więcej Mszy świętych niż kapłani są w stanie odprawić w miejscowym kościele, należy ich poinformować, że za pośrednictwem swego proboszcza mogą przekazać intencje mszalne (wraz

⁴ Świętami nakazanymi poza niedzielami są: uroczystość Narodzenia Pańskiego (25.12); uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki Maryi (01.01); uroczystość Objawienia Pańskiego (06.01); uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa; uroczystość Wniebowzięcia NMP (15.08); uroczystość Wszystkich Świętych (01.11) - Kan. 1246 KPK; por. Konferencja Episkopatu Polski, *Wykładnia niektórych sformułowań przykazań kościelnych* z 12.03.2003 r.

- z dołączonymi stypendiami) do odprawienia poza parafią. Zaleca się, aby w takich wypadkach wspomnieć danego dnia w kościele o intencji Mszy odprawianej poza parafią, np. poprzez włączenie jej do modlitwy powszechnej. Nie wolno jednak przekazywać intencji bez wiedzy zamawiających lub – tym bardziej – wbrew ich woli (por. kan. 954 KPK).
13. We wszystkich parafiach należy odprawiać Msze święte codziennie, nie wolno ich odwoływać z powodu braku zamówionej intencji. Nie wolno też odmówić przyjęcia intencji mszalnej z powodu wysokości dołączonej ofiary lub jej braku. Po przyjęciu zaś należy odprawić Mszę świętą oddzielnie i w ustalonym terminie (por. kan. 947n. KPK).
 14. W sprawie Mszy świętych zbiorowych, które mogą być dopuszczone jedynie wyjątkowo, należy ściśle stosować się do wskazań zawartych w dekrete Kongregacji ds. Duchowieństwa *Mos iugiter* z 22.02.1991 r.⁵. Takie Msze mogą być sprawowane maksymalnie dwa razy w tygodniu, ofiarodawcy powierzający swoje intencje muszą być poinformowani, że będzie to Msza zbiorowa, a do rozliczenia w parafii może być pozostawiona równowartość jednej przeciętnej intencji mszalnej, reszta zaś winna być przekazana do Kurii Diecezjalnej Siedleckiej bądź innym kapłanom (tak, jak binacje).
 15. Dopuszcza się zbieranie tacy na Mszy pogrzebowej, jednak wyłącznie tam, gdzie panuje taki zwyczaj i zostało to zaakceptowane przez osoby odpowiedzialne za zorganizowanie pogrzebu. Jest to forma zamawiania intencji za konkretnego zmarłego. Winno się za niego odprawić tyle Mszy świętych, ile przeciętnych stypendiów mieści się w zebranej kwocie, a o terminach odprawienia poinformować wiernych w najbliższą niedzielę po pogrzebie (statut 514). Odrzuca się zwyczaj takiej formy „zamawiania intencji” na Mszach ślubnych.
 16. Przypominam normę kodeksową o zobowiązaniu do odprawienia wszystkich przyjętych Mszy świętych, nawet gdy bez winy kapłana przepadły złożone z tego tytułu ofiary (kan. 949), jak również o zakazie przyjmowania do osobistego odprawienia zbyt dużej ilości ofiar mszalnych. Maksymalnie może to być taka ilość, by kapłan był w stanie zadośćuczynić swemu zobowiązaniu w ciągu roku (kan. 953)⁶.

⁵ AAS 83(1991), s. 443-446.

⁶ Należy zaznaczyć, że zakaz dotyczy przyjmowania zbyt dużej ilości intencji wraz ze stypendiami, nie dotyczy zaś rezerwowania terminów i zapisywania intencji bez stypendiów.

Stypendia mszalne

17. W myśl kan. 945 § 1 kapłan celebrujący lub koncelebrujący w danym dniu Mszę świętą może zatrzymać dla siebie stypendium, złożone przez ofiarodawcę. Ma jednak prawo tylko do jednego stypendium dziennie. Jeśli więc odprawia więcej razy, pozostałe stypendia winien przekazać do Kurii Diecezjalnej Siedleckiej⁷ lub bezpośrednio innym kapłanom, po ewentualnym potrąceniu wynagrodzenia z tytułu zewnętrznego⁸. Wyjątkiem jest dzień Bożego Narodzenia, kiedy to może zatrzymać trzy stypendia (por. kan. 951 § 1).
18. O przeznaczeniu ofiar ze Mszy świętych binowanych i trynowanych decyduje Biskup Siedlecki. Ofiary te przede wszystkim zasilają specjalny fundusz na stypendia mszalne dla kapłanów nie mających zamówionych intencji (pracowników centralnych instytucji diecezjalnych, emerytów, rencistów, misjonarzy itp.). Każde otrzymane w ten sposób stypendium zobowiązuje danego kapłana do odprawienia Mszy świętej *ad mentem episcopi*. Należy je zatem wpłacać do kasy Kurii Diecezjalnej, choć dopuszcza się możliwość przekazania ich bezpośrednio innym kapłanom, ale wówczas należy w rocznym sprawozdaniu składanym w Kurii Diecezjalnej podać ilość intencji oraz dane kapłana, któremu je przekazano. Nie należy przeznaczać stypendiów binacyjnych na cele parafialne lub inne, nawet, gdyby były one dobre same w sobie.
19. Jeżeli w danym dniu sprawowana jest przez kapłana – jako druga lub trzecia – Msza święta z racji chrztu, ślubu czy pogrzebu, wówczas należy od składanej przez wiernych ofiary z tego tytułu odliczyć równowartość przeciętnego stypendium i przekazać jako stypendium binacyjne lub trynacyjne.
20. Należy mieć na uwadze przepis zawarty w kan. 951 § 2, mówiący, że „kapłan koncelebrujący w tym samym dniu drugą Mszę świętą, nie może z żadnego tytułu przyjąć za nią ofiary”.
21. Proboszczowie i administratorzy parafii zobowiązani do odprawiania Mszy świętej *pro populo*, którzy zgodnie z prawem tego samego dnia odprawiają

⁷ Zakonnicy pełniący urząd proboszcza lub wikariusza mają obowiązek przekazywać stypendia z binacji i trynacji do Kurii Diecezjalnej Siedleckiej, nie zaś własnemu przełożonemu (por. Papieska Komisja Interpretacyjna, Odpowiedź z 20.02.1987 r., AAS 79(1987), s. 1132), chyba, że umowa zawarta pomiędzy Diecezją a danym Zgromadzeniem zakonnym przewiduje inaczej.

⁸ Może odliczyć sobie koszt dojazdu, jeśli odprawiał w kaplicy, część należną organistom i kościelnemu itp., nie może to jednak stanowić równowartości całego stypendium.

- drugą Mszę świętą, mogą zatrzymać z niej stypendium. Nie mogą zaś pobierać stypendium w żadnej formie, gdy odprawiają tylko Mszę świętą *pro populo*.
22. W parafiach, gdzie kapłani w niektóre dni sprawują Mszę świętą bez stypendiów – mogą zatrzymywać stypendia ze Mszy świętych, zgodnie z prawem, binowanych lub trynowanych. Ilekroć jednak z tej możliwości skorzystają, są zobowiązani aplikować Mszę świętą *ad mentem episcopi*. Mogą również te Msze aplikować w intencji zmarłego papieża, biskupa, kapłana własnej Diecezji, zmarłych rodziców i rodzeństwo, w intencji misji, spełniając w ten sposób swoje kapłańskie zobowiązanie.
23. Jeśli w parafii sprawowana jest Msza święta z ludem, choć bez stypendium, organista i kościelny powinni pełnić swoją posługę w przypadku, gdy są zatrudnieni na stałej pensji, lub gdy – zgodnie z miejscowym zwyczajem – zbierają ofiary za opłatki. W pozostałych przypadkach, należy im wypłacić należną część od wysokości przeciętnego stypendium z ofiar składanych na tacę.
24. Za rozliczanie stypendiów mszalnych w parafii jest odpowiedzialny proboszcz lub administrator parafii. Winien tego dokonywać w ostatnim dniu miesiąca według obowiązującej zasady, że każdy kapłan może zatrzymać maksymalnie tyle stypendiów, ile jest dni w miesiącu (z uwzględnieniem wyjątku, jakim jest dzień Bożego Narodzenia). Przekazywanie stypendiów do Kurii Diecezjalnej Siedleckiej za Msze binowane i trynowane winno odbywać się nie rzadziej, niż raz na kwartał.
25. W parafiach, gdzie posługuje proboszcz i przynajmniej jeden wikariusz, wszystkie stypendia mszalne włącza się *ad cumulum*. Średnią wysokość stypendium w danym miesiącu wylicza się po potrąceniu 15 % ogólnej sumy dla organisty i kościelnego.

Księgi intencji

26. W każdej parafii ma być skrupulatnie prowadzona księga intencji mszalnych (*liber stipendiorum*), w której należy zapisywać wszystkie intencje przyjęte do odprawienia, wysokość złożonych z tej okazji ofiar i adnotację o wypełnieniu zobowiązania (kan. 958 § 1). Nie wystarczy zapisywanie intencji w kalendarzu, który może być jedynie narzędziem dodatkowym. Księga intencji winna być przechowywana w kancelarii parafialnej przynajmniej do najbliższej wizytacji kanonicznej.

27. Jeśli intencje przekazywane są do odprawienia innemu kapłanowi, przejęcie zobowiązania oraz przekazania w całości ofiary, winno być potwierdzone jego podpisem. W odrębnej księdze binacji, winny być zapisywane Msze binowane i trynowane, wraz z miejscem na adnotację, że stypendia – za określoną ilość Mszy świętych i w określonej sumie – zostały przekazane do Kurii Diecezjalnej Siedleckiej lub bezpośrednio innemu kapłanowi.
28. Księga intencji oraz księga binacji podlega wizytacji biskupiej i dziekańskiej, zgodnie z przepisami diecezjalnymi.
29. Kapłani pracujący poza duszpasterstwem parafialnym, a także księża emeryci, renciści i rezydenci, którzy nie mieszkają przy parafii oraz ci, którzy mimo, że mieszkają przy danej parafii pomagają jeszcze w innych parafiach, jak również księża studenci mają obowiązek prowadzenia własnej księgi intencji, którą muszą okazać na każdorazową prośbę ordynariusza (kan. 955). Zobowiązani są także do odnotowywania w niej, lub w osobnej księdze, binacji i trynacji.

II. INSTRUKCJE, WSKAZANIA I ZARZĄDZENIA

ANEKS NR 4

INSTRUKCJA BISKUPA SIEDLECKIEGO O PEŁNIENIU URZĘDU DZIEKANA I WICEDZIEKANA

Terminy „dekanat” i „dziekan” (od łac. *decem* – *dziesięć*) wywodzą się z systemu organizacyjnego legionów rzymskich. Na grunt kościelny zostały przeniesione już w VII wieku i wykorzystane dla nazwania terytorialnych jednostek, na jakie były dzielone diecezje. Dziekan, stojący na czele dekanatu, kierował w imieniu biskupa duszpasterstwem w powierzonej mu części diecezji i czuwał nad przestrzeganiem dyscypliny wśród duchowieństwa. Po soborze trydenckim w odniesieniu do dziekana zaczęto też używać nazwy „wikariusz rejonowy” (*vicarius foraneus*), jeszcze bardziej podkreślając charakter jego urzędu i relację do biskupa diecezjalnego. Dziekan jest pomocnikiem i zastępcą biskupa w terenie, poza miastem biskupim. Wikariuszem rejonowym nazywa dziekana zarówno Kodeks Prawa Kanonicznego z 1917 r.¹, jak też Kodeks z 1983 r.². Ważnym zadaniem wypływającym z urzędu dziekana jest organizowanie współpracy między księżmi proboszczami. Bezpośrednim celem tej współpracy ma być zwiększenie skuteczności duszpasterstwa, ale dalszym celem, również umocnienie wśród wiernych przekonania, że ich parafie są częścią szerszej wspólnoty Kościoła diecezjalnego oraz Kościoła powszechnego (DB 30)³.

Zgodnie z tradycją i normą obecnie obowiązującego Kodeksu Prawa Kanonicznego, Diecezja Siedlecka jest podzielona terytorialnie na dekanaty⁴. W dniu podpisania niniejszej instrukcji istnieją następujące dekanaty: 1) adamowski, 2) bialski południowy, 3) bialski północny, 4) domanicki, 5) garwoliński, 6) grębkowski, 7) hański, 8) janowski, 9) komarowski, 10) łaskarski,

¹ Kan. 445-450 KPK/1917.

² Kan. 553-555 KPK/1983.

³ Por. AS 217-219. Por. Kongregacja ds. Biskupów, dyktando *Ecclesiae imago* z 22.02.1973, n. 184 i 187.

⁴ Kan. 374 § 2.

11) łosicki, 12) łukowski I, 13) łukowski II, 14) międzyrzecki, 15) osiecki, 16) parczewski, 17) radzyński, 18) rycki, 19) siedlecki, 20) suchożębski, 21) terepolski, 22) wisznicki, 23) włodawski, 24) zbuczynski, 25) żelechowski.

I. Powierzenie urzędu

1. Dziekana mianuje swobodnie Biskup Siedlecki, na 5-letnią kadencję, z możliwością przedłużenia okresu urzędowania na następne kadencje⁵.
 - A. Dziekanem może być ustanowiony kapłan cieszący się uznaniem duchownych i świeckich, odznaczający się wiedzą, roztropnością, pobożnością i gorliwością⁶.
 - B. Przyjmuje się zasadę, że na urząd dziekana powoływani są proboszczowie parafii, w których znajduje się siedziba dekanatu i od których dekanat bierze swoją nazwę.
 - C. Dopuszcza się – ze względu na okoliczności – możliwość ustanowienia dziekanem proboszcza innej parafii w danym dekanacie, a wyjątkowo nawet kapłana, który nie pełni urzędu proboszcza, ale rezyduje w dekanacie.
2. W każdym dekanacie winien być ustanowiony również wicedziekan⁷. Urząd wicedziekana jest kadencyjny i obsadzany drogą wyboru.
 - A. Czynne prawo wyborcze mają wszyscy księża pełniący w dekanacie urząd o charakterze duszpasterskim, czyli proboszczowie, wikariusze, prefekci oraz inni, którzy wykonują tam stałą posługę. Bierne prawo wyborcze mają jedynie proboszczowie danego dekanatu.
 - B. Wybory wicedziekana organizuje dziekan. Ma on obowiązek zwołać zebranie wyborcze:
 - a) w przeciągu jednego miesiąca po zawakowaniu urzędu wicedziekana (gdy wicedziekan zostaje przeniesiony do innego dekanatu, przechodzi na emeryturę, bądź przestaje pełnić zadania z innych przyczyn faktycznych lub prawnych), lub;
 - b) w przeciągu miesiąca przed upływem kadencji urzędującego wicedziekana.

⁵ Por. Kan. 553, 554 § 1-2; dekret Biskupa Siedleckiego z 2 grudnia 1978, w: WDP 1979, nr 1, s. 30-31.

⁶ Por. Paweł VI, motu proprio *Ecclesiae Sanctae* z 6.08.1966, I 19 § 2; *Ecclesiae imago*, n. 187.

⁷ Dekret Biskupa Siedleckiego z 2 grudnia 1978 r. przewidywał powoływanie wicedziekanów tylko w dekanatach liczących 10 i więcej parafii.

C. Wybór wicedziekana wymaga zatwierdzenia Biskupa Siedleckiego. Po głosowaniu dziekan winien przekazać nazwiska trzech kandydatów z największą ilością głosów, z których Biskup zatwierdza jednego na 5-letnią kadencję.

3. Dziekan i wicedziekan tracą urząd:
 - po upływie kadencji;
 - na skutek przeniesienia do innego dekanatu;
 - po złożeniu pisemnej rezygnacji i przyjęciu jej przez Biskupa Siedleckiego;
 - na skutek usunięcia przez Biskupa Siedleckiego, który – zgodnie ze swoim roztropnym osądem, kierując się słusznymi i poważnymi przyczynami – może pisemnym dekretem pozbawić urzędu przed upływem kadencji⁸.
4. Utrata urzędu przez dziekana nie kończy kadencji wicedziekana.
5. W okresie wakatu urzędu dziekana, jego obowiązki przejmuje wicedziekan.

II. Prawa i obowiązki dziekana i wicedziekana

1. Dziekan ma obowiązek prowadzić archiwum dziekańskie, oddzielone od archiwum parafialnego.
 - A. Zawartość archiwum stanowią:
 - a) dokumenty z dawnej działalności urzędu dziekańskiego;
 - b) kopie dekretu erygującego dekanat (ewentualnie także dekretów dokonujących zmian w składzie) oraz kopie nominacji (lub dokumentów zatwierdzających) dziekana, wicedziekana, dekanalnego ojca duchownego, dekanalnych duszpasterzy, proboszczów, wikariuszy itp.;
 - c) bieżące pisma urzędowe wpływające do dziekana zarówno z Kurii Diecezjalnej, jak i z innych instytucji kościelnych lub świeckich;
 - d) pisemna dokumentacja bieżącej działalności dziekana (kopie wysyłanych pism, protokoły z rozmów z delegacjami itp.);
 - e) pisma od osób prywatnych (zapytania, skargi, prośby o pomoc) w sprawach duszpasterskich lub gospodarczych z terenu dekanatu oraz kopie odpowiedzi;
 - f) protokoły z konferencji dekanalnych;
 - g) kopie protokołów z wizytacji dziekańskich;

⁸ Kan. 554 § 3. Por. Kan. 193 § 4.

- h) kopie protokołów zdawczo–odbiorczych z poszczególnych parafii dekanatu.
- B. Należy prowadzić odrębny dziennik korespondencji dziekańskiej.
2. A. Dziekan ma prawo posługiwać się trzema rodzajami pieczęci:
- a) z imieniem i nazwiskiem o następującej treści:
- „Ks.
(miejsce na podpis)
Dziekan dekanatu”;
- b) okrągłą, która w otoku zawiera tekst
- „Dziekan dekanatu”,
na centralnym polu zaś symbol krzyża;
- c) prostokątną o treści:
- „WIZYTACJA DZIEKAŃSKA
Dnia.....”
- B. Wicedziekan może posługiwać się pieczęcią o treści:
- „Ks.
(miejsce na podpis)
Wicedziekan dekanatu”.
3. Dziekan ma obowiązek utrzymywać aktywną drogę kontaktu przez telefon, fax i pocztę elektroniczną z Kurią Diecezjalną Siedlecką oraz proboszczami swego dekanatu. O wszelkich zmianach numeru telefonu, bądź adresu e-mail winien niezwłocznie informować zainteresowanych.
4. Dziekani powinni powiadomić Kurię Diecezjalną o każdym swoim wyjeździe, który ma trwać ponad tydzień⁹. W czasie nieobecności dziekana, wszystkie jego prawa i obowiązki przejmuje wicedziekan.
5. Dziekani mają prawo i obowiązek uczestniczyć w synodzie diecezjalnym¹⁰.
6. Dziekani są proszeni o wzięcie udziału w uroczystych celebracjach diecezjalnych, takich jak Msza św. Krzyżma w Wielki Czwartek, święto patronów Diecezji, wspomnienie bł. Męczenników Podlaskich, rocznica ingresu oraz imieniny Biskupa Siedleckiego.
7. Dziekani powinni być obecni w czasie urzędowych nawiedzin Biskupa Siedleckiego (bądź jego delegata) w dekanacie, szczególnie zaś

⁹ Kan. 533 § 2.

¹⁰ Kan. 463 § 1, 7°.

- w czasie wizytacji kanonicznych. W miarę możliwości mają też затroszczyć się o udział innych kapłanów kondekanalnych.
8. Dziekani i wicedziekani mają obowiązek brać udział w konferencjach dziekańskich, zgodnie z poniższymi zasadami:
- A. Zwyczajne konferencje odbywają się dwa razy w roku, wiosną i na jesieni.
- B. Biskup Siedlecki może zwołać ponadto konferencję nadzwyczajną, w terminie, jaki uzna za stosowny.
- C. Do udziału we wszystkich konferencjach zobowiązani są dziekani, wicedziekani zaś w tych, na które zostaną zaproszeni oraz za każdym razem, gdy dziekan nie może wziąć udziału.
9. Dziekan winien zwoływać konferencje dekanalne i następnie im przewodniczyć. W konferencjach powinni brać udział wszyscy księża diecezjalni i zakonni pełniący w dekanacie urząd proboszcza, wikariusza, prefekta, kapelana, lub inne zadania duszpasterskie, a są także zaproszeni księża emeryci i renciści, mieszkający na terenie danego dekanatu.
- A. Konferencję dekanalną należy zwołać:
- a) w terminie nie dłuższym niż dwa tygodnie po każdej konferencji dziekanów;
- b) ponadto w innym czasie, według oceny dziekana, tak, aby konferencje odbywały się przynajmniej raz na kwartał.
- B. W programie każdej konferencji powinna znajdować się część modlitewno–formacyjna, a następnie po odczytaniu protokołu z poprzedniej konferencji i podpisaniu listy uczestników, część poświęcona przekazaniu informacji, kwestiom organizacyjnym (takim, jak uzgodnienie terminów uroczystości parafialnych, rekolekcji, obchodów imienin itp.), dokonaniu należnych opłat oraz dyskusji.
- C. Przebieg konferencji należy protokołować i protokoły przechowywać w archiwum dziekańskim, aby mogły być przejrzane w czasie wizytacji kanonicznej.
- D. W razie zgłoszenia spraw wymagających rozstrzygnięcia Biskupa Siedleckiego, bądź któregoś z Wydziałów Kurii, dziekan jest zobowiązany do przekazania ich drogą urzędową.
10. Dziekan ma obowiązek czuwać w dekanacie nad terminowym uiszczaniem opłat kurialnych oraz przekazywaniem zbiorów pieniężnych. Mimo, że zachęca się księży proboszczów do korzystania z bankowości elektronicznej oraz przekazywania tą drogą opłat parafialnych i zbiorów bezpośrednio na konto Kurii Diecezjalnej, Caritas czy WSD, to jednak dziekan winien współpracować z Wydziałem ds. Ekonomicznych, Budowlanych

i Konserwatorskich Kurii Diecezjalnej, który okresowo udostępnia wykaz zaległości parafii i poszczególnych księży.

- A. Dziekan ma obowiązek zebrać z parafii dekanatu oraz od księży i przekazać do kasy Kurii Diecezjalnej: kwartalne opłaty naliczone przez Wydział Duszpasterstwa Kurii Diecezjalnej, kwartalne składki na Kapłański Fundusz Emerytalno-Zapomogowy i Fundusz Dyspozycyjny, należności za kolportaż *Echa Katolickiego*, *Wiadomości Diecezjalnych Siedleckich*, *L'Osservatore Romano*, ofiary z dekanatu i od poszczególnych księży na misje, składkę roczną na utrzymanie Muzeum Diecezjalnego i inne zbiórki wyznaczone przez Biskupa Siedleckiego.
 - B. Dziekan powinien prowadzić stosowną dokumentację, która pozwoli efektywnie wypełniać wspomniany obowiązek.
 - C. Dopuszcza się możliwość przejścia obowiązku, o którym mowa w niniejszym punkcie, przez wicedziekana. Wymaga to wspólnego uzgodnienia dziekana z wicedziekanem i przekazania informacji księżom kondekanalnym oraz Kurii Diecezjalnej.
11. Zadaniem dziekana jest otaczanie troską, kierowanie i koordynowanie wspólnej działalności pastoralnej w dekanacie¹¹, jak również zaangażowanie w organizowane przedsięwzięcia w utworzonym z poszczególnych dekanatów rejonie duszpasterskim.
- A. Winien on bez opóźnienia przekazywać zarządzenia Biskupa Siedleckiego i zarządzenia kurialne, związane z realizowaniem diecezjalnego programu duszpasterskiego.
 - B. W odpowiednim czasie i w porozumieniu z diecezjalnymi koordynatorami poszczególnych duszpasterstw, dziekan winien zorganizować wybory i następnie czuwać nad wykonywaniem zadań przez:
 - a) dekanalnego referenta ds. duszpasterstwa rodzin (w porozumieniu z dyrektorem Wydziału Duszpasterstwa Rodzin) oraz nad funkcjonowaniem Dekanalnej Poradni Rodzinnej;
 - b) dekanalnego referenta ds. duszpasterstwa młodzieży (w porozumieniu z diecezjalnym duszpasterzem młodzieży);
 - c) dekanalnego referenta ds. duszpasterstwa trzeźwości (w porozumieniu z diecezjalnym duszpasterzem ds. trzeźwości).
 - C. Obowiązkiem dziekana jest wyznaczenie któregoś spośród kapłanów pracujących w dekanacie do podjęcia specjalnych zadań (takich, jak pełnienie funkcji przewodnika dekanalnej grupy pielgrzymkowej,

¹¹ Kan. 555 § 1, 1°.

zorganizowanie spotkania, wyjazdu itp.) i nadzorowanie sposobu ich wykonania.

- D. Do dziekana należy troska o zorganizowanie zastępstwa duszpasterskiego na czas urlopów przysługujących proboszczom, bądź innych sytuacji, kiedy czasowo nie mogą oni wypełniać swych obowiązków. W przypadku braku możliwości zorganizowania zastępstwa w ramach dekanatu, dziekan winien odwołać się do Kurii Diecezjalnej (zob. statut 48 II Synodu Diecezji Siedleckiej)
12. Ważnym zadaniem dziekana jest czuwanie nad tym, by święte czynności były sprawowane zgodnie z przepisami liturgicznymi¹². Ponadto winien dokładać troski, wraz z dekanalnym referentem ds. liturgii i w uzgodnieniu z Referentem Liturgicznym Kurii Diecezjalnej Siedleckiej, o formację liturgiczną w dekanacie.
13. Dziekan, wraz z mianowanym przez Biskupa Siedleckiego dekanalnym wizytatorem katechezy, powinien także czuwać nad wypełnianiem misji nauczania przez duchownych, osoby życia konsekrowanego oraz katechetów świeckich. W szczególności chodzi o koordynację działań związanych z organizacją katechezy i procesem stałej formacji katechetów danego dekanatu.
14. Dziekan jest delegatem Biskupa Siedleckiego uprawnionym na terenie swojego dekanatu do kanonicznego wprowadzania w posiadanie urzędu nowo mianowanych proboszczów¹³, za wyjątkiem przypadków, gdy Biskup zamierza dokonać tego osobiście, bądź wyznacza innego delegata.
- A. Przed sporządzeniem protokołu zdawczo-odbiorczego dziekan wraz z przedstawicielem Kurii Diecezjalnej jest zobowiązany dokładnie przejrzeć księgi parafialne, stan dóbr parafialnych (zgodnie z inwentarzem *fundi instructi*), ze szczególnym uwzględnieniem stanu kasy parafialnej.
 - B. Ponadto dziekan powinien złożyć w imieniu Biskupa publiczne podziękowanie za pracę ustępującemu proboszczowi (zwłaszcza, gdy przechodzi na emeryturę), a także przedstawić wiernym nowego proboszcza, przynajmniej podczas głównej Mszy św., w najbliższą niedzielę po objęciu parafii.
15. Dziekan winien troszczyć się o podtrzymywanie ducha braterskiej wspólnoty w gronie kapłanów kondekanalnych, inspirować spotkania z racji

¹² Kan. 555 § 1, 3°.

¹³ Kan. 527 § 2.

- imienin, rocznic, a o ważniejszych jubileuszach ponadto poinformować Biskupa Siedleckiego.
16. Zadaniem dziekana jest objęcie troską kapłanów doświadczonych chorobą, lub starością¹⁴. Winien utrzymywać z nimi stały kontakt, odwiedzać, przekazywać informacje o stanie ich zdrowia Biskupowi Siedleckiemu, diecezjalnemu kuratorowi chorych i starszych kapłanów, a także – jeśli jest to wskazane – zatroszczyć się o wsparcie materialne z Kapłańskiego Funduszu Emerytalno-Zapomogowego.
 17. W razie powstania sporów między kapłanami, dziekan jest upoważniony do podjęcia misji mediacyjnej¹⁵. Jeśli jednak dziekan jest stroną sporu, lub jego wysiłki nie przyniosły pozytywnego skutku, sprawę należy przekazać Biskupowi Siedleckiemu.
 18. Dziekan winien czuwać nad tym, by kapłani w jego dekanacie prowadzili życie właściwe stanowi duchownemu i rzetelnie wypełniali swoje obowiązki¹⁶. Gdy sytuacja tego wymaga – mając na uwadze dobro duchowe danego księdza oraz dobro Kościoła – ma on przeprowadzić stosowną rozmowę, a w poważniejszych przypadkach, poinformować Biskupa Siedleckiego. Jest niedopuszczalne lekceważenie tych zadań lub ukrywanie nadużyć z motywów fałszywej solidarności.
 19. W razie śmierci kapłana pracującego w dekanacie (w szczególności proboszcza) dziekan ma obowiązek powiadomić Biskupa Siedleckiego (lub Kurię Diecezjalną) oraz wykonać następujące działania:
 - A. Niezwłocznie zabezpieczyć księgi, dokumenty, składniki majątku kościelnego i prywatnego zmarłego kapłana, przed sytuacyjną ingerencją członków rodziny oraz osób nieuprawnionych.
 - B. Wraz z wicedziekanem, delegatem Kurii, bądź wybranym kapłanem z dekanatu, mają komisyjnie przejrzeć księgę zobowiązań mszalnych, pozostawione zapiski, potwierdzenia bankowe, przeliczyć pieniądze w gotówce i sporządzić szczegółowy protokół.
 - C. Powiadomić o śmierci rodzinę zmarłego kapłana, porozumieć się z nią, a następnie ustalić z Biskupem datę pogrzebu, miejsce pochówku itp. szczegóły. Nie należy podejmować decyzji w sprawie pogrzebu przed otwarciem testamentu, jeśli istnieje. Testament zaś winien być otwarty

¹⁴ Kan. 555 § 2, 2°; § 3.

¹⁵ Zob. Statut 25 II Synodu Diecezji Siedleckiej.

¹⁶ Kan. 555 § 1, 2°.

- komisyjnie, z udziałem przedstawiciela rodziny, chyba, że został zdeponowany w Kurii Diecezjalnej i utworzył go Biskup.
- D. Przekazać informację o śmierci, dacie i miejscu pogrzebu do *Katolickiego Radia Podlasie*.
 - E. Po oddzieleniu majątku kościelnego (parafialnego) oraz zabezpieczeniu pokrycia ewentualnych długów i zobowiązań, majątek prywatny zmarłego kapłana należy wydać spadkobiercom (testamentowym lub ustawowym).
20. Dziekan ponadto może być poproszony o wyrażenie opinii:
- przed decyzją o utworzeniu na terenie dekanatu nowej parafii i określeniu jej granic;
 - przed decyzją o budowie kościoła¹⁷, ustanowieniu kaplicy¹⁸, bądź przeznaczeniu obiektu sakralnego na cele świeckie;
 - przed planowaną nominacją na proboszcza w jego dekanacie¹⁹;
 - w ramach realizowania procedury przewidzianej przy usuwaniu lub przenoszeniu proboszczów²⁰;
 - przy rozpatrywaniu podań o wsparcie do Kapłańskiego Funduszu Emerytalno-Zapomogowego, kierowanych przez księży mieszkających na terenie dekanatu²¹;
 - w innych ważnych sprawach z terenu dekanatu.

III. Wizytacje dziekańskie

1. Dziekan ma prawo i obowiązek wizytowania parafii swego dekanatu, łącznie z parafią prowadzoną przez wicedziekana²².
2. Wicedziekan – według zlecenia dziekana – może także dokonywać wizytacji w niektórych parafiach, z wyłączeniem jednak parafii dziekańskiej.
3. Parafię prowadzoną przez dziekana wizytuje kapłan wyznaczony przez Biskupa Siedleckiego spośród dziekanów innych dekanatów, bądź pracowników Kurii Diecezjalnej.

¹⁷ Zob. Kan. 1215 § 2.

¹⁸ Zob. Kan. 1224 § 1.

¹⁹ Zob. Kan. 524.

²⁰ Zob. Kan. 1742 § 1; 1750. Por. dyktorium *Ecclesiae imago*, n. 187.

²¹ Zob. Statut Kapłańskiego Funduszu Emerytalno-Zapomogowego Diecezji Siedleckiej, § 5 p.3

²² Kan. 555 § 4.

4. Częstotliwość wizytacji dziekańskich określają następujące reguły:
 - A. Wszystkie parafie należy wizytować przynajmniej raz na dwa lata²³.
 - B. Nie ma obowiązku przeprowadzania wizytacji dziekańskich w roku wizytacji kanonicznych w danym dekanacie.
5. Dziekan, co najmniej na dwa tygodnie przed planowanym terminem wizytacji, winien powiadomić proboszcza.
6. Wizytator (dziekan lub wicedziekan) może spośród duchowieństwa dekanalnego dobrać sobie sekretarza, który w trakcie wizytacji notuje spostrzeżenia, a następnie sporządza protokół. Protokół podpisuje jednak zawsze wizytator. Jedynie w treści protokołu należy zaznaczyć ewentualny udział sekretarza.
7. Protokół należy sporządzić w trzech jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden należy przechowywać w archiwum wizytowanej parafii, drugi w archiwum dziekańskim, trzeci zaś przesłać do Kurii Diecezjalnej. Każdy egzemplarz winien być podpisany przez wizytatora i opatrzony pieczęciami.
8. Zaleca się, aby wizytacje dziekańskie rozpoczynać od wspólnej modlitwy wizytatora i proboszcza w kościele parafialnym²⁴.
9. Podczas wizytacji należy sprawdzić:
 - księgi parafialne, ze szczególnym uwzględnieniem ksiąg metrykalnych²⁵;
 - czy duplikaty ksiąg metrykalnych są przekazywane do Archiwum Diecezjalnego, zgodnie z przepisami²⁶;
 - dokumentację majątkową, ubezpieczeniową itp. (jej kompletność, uporządkowanie, księgę obiektu, budynków sakralnych i parafialnych);
 - stan budynków sakralnych (kościół, kaplica), pod względem technicznym, estetycznym, funkcjonalnym – łącznie z wyposażeniem;
 - stan plebanii oraz innych budynków mieszkalnych i gospodarczych;
 - stan cmentarza grzebalnego;
 - teczki personalne pracowników parafialnych (rodzaj umowy, ubezpieczenie, potwierdzenia wypłat itp.);
 - sposób zarządzania dobrami parafialnymi (warunki dzierżawy gruntów, poprawność umów itp.);

²³ Zob. statut 713 II Synodu Diecezji Siedleckiej.

²⁴ Zob. Synod Diecezjalny z 1923 r., instrukcja o wizycie dziekańskiej, n. 7.

²⁵ Zgodnie z postanowieniami *Instrukcji o prowadzeniu kancelarii parafialnej*, n. 22-41.

²⁶ Por. Tamże, n. 36.

- czy zostały wykonane mandaty z ostatniej wizytacji kanonicznej i dziekańskiej (ewentualnie, na jakim etapie jest ich realizacja), zaznaczając to w protokole.
10. Księgi metrykalne, po sprawdzeniu, winny być opieczętowane i podpisane przez wizytatora.
 11. Gdyby w wyniku przeprowadzonej wizytacji ujawniły się jakieś niedociągnięcia w sprawach kancelaryjnych, lub pilne prace w sferze gospodarczej, wizytator winien to zapisać w protokole jako mandat do wykonania.
 12. Niniejsza Instrukcja wraz ze wzorem protokołu wizytacji dziekańskiej wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2019 r. zastępując dotychczasową Instrukcję Biskupa Siedleckiego o pełnieniu urzędu dziekana i wicedziekana, zatwierdzoną przez Biskupa Zbigniewa Kiernikowskiego w dniu 28 listopada 2007 r.

Zatwierdzam wraz z aneksem zawierającym wzór protokołu wizytacji dziekańskiej.

PROTOKÓŁ WIZYTACJI DZIEKAŃSKIEJ

przeprowadzonej w parafii

pw. W
 przez Ks....., dziekana dekanatu
 dnia

1. Data ostatniej wizytacji:

- a) kanonicznej: dokonanej przez
 b) dziekańskiej: dokonanej przez

2. Stan realizacji mandatów powizytacyjnych:

Jeśli zaszły trudności, to z czego wynikały

W trakcie wizytacji stwierdzono:

I. Dane personalne

1. Duszpasterze:

A. Proboszcz:, w parafii od

B. Wikariusze:

- a), w parafii od
 b), w parafii od
 c), w parafii od
 itd.

C. Prefekci:

2. Inni kapłani (emeryci, rezydenci)

3. Pracownicy parafialni:

- A. Organista (-ka), od
 B. Kościelny (-a) lub zakrystian (-ka), od
 C. Grabarz, od
 D. Inni pracownicy (funkcja, imię i nazwisko):

Czy pracownicy parafialni są zatrudnieni na umowę

Czy są ubezpieczeni w ZUS i czy składki są płacone na bieżąco?

Czy są wynagradzani regularnie i czy kwitują otrzymane wynagrodzenia?

Jak spełniają swoje obowiązki?

II. Charakterystyka parafii

1. Ogólna charakterystyka religijności (z uwzględnieniem szczególnych uwarunkowań)

2. Ogólna charakterystyka parafian, według opinii Proboszcza, pozostaje na tym samym poziomie, obniża się, czy wzrasta? Co o tym świadczy?

3. Godziny odprawiania Mszy świętych w niedzielę i święta oraz średnia frekwencja wiernych:

a) w kościele parafialnym

b) w kaplicach

4. Czy intencje mszalne są zamawiane na każdy dzień?

5. Jakie jest życie eucharystyczne parafian, ile wydaje się komunii św. rocznie?

6. Gdzie są kupowane komunikanty, hostie?

7. Czy na terenie parafii są ateści, członkowie innych religii, wyznań, sekt (jakich i ile osób).....

III. Praca duszpasterska

1. Czy jest stały termin rekolekcji i jaka jest frekwencja wiernych? Czy głoszone są nauki stanowe?

2. Liczba ochrzczonych w ostatnim roku Czy obecnie trwa przygotowanie do chrztu osób dorosłych?

3. Liczba dzieci, które w ostatnim roku przystąpiły do Pierwszej Komunii św.
.....
4. Liczba zaślubionych w ostatnim roku
Czy są związki niesakramentalne? (liczba)
Jeżeli tak, to ile z nich ma przeszkody do zawarcia małżeństwa, ...
5. Katechizacja:
a) poszczególne szkoły objęte katechizacją, ilość klas
.....
.....
b) nazwiska katechetów, ilość godzin, ocena zaangażowania w sprawy duszpasterskie
.....
.....
c) Czy jest prowadzona katechizacja młodzieży pozaszkolnej? (częstotliwość spotkań)
.....
d) Czy jest prowadzona katechizacja dorosłych (rodziców, innych grup wiernych) i w jakiej formie?
.....
.....
6. Grupy modlitewne (koła żywego różańca, inne – nazwa, liczba)
.....
.....
7. Stowarzyszenia wiernych, ruchy lub inne grupy formacyjne (nazwa, ilość uczestników).....
.....
.....
8. Główne trudności duszpasterskie
.....
9. Kiedy rozpoczęła się kadencja Parafialnej Rady?:
a) Duszpasterskiej
b) ds. Ekonomicznych
Proszę podać listę członków tych Rad.....
.....
.....

Jak Proboszcz ocenia współpracę z radami?.....
.....
.....

IV. Kancelaria parafialna

- A. Usytuowanie, urządzenie, bezpieczeństwo
.....
- B. Kompletność ksiąg parafialnych, stan i sposób prowadzenia
1. Księga chrztów do numeru aktu:
Czy są uzupełniane na bieżąco adnotacje
2. Księga zaślubionych do numeru aktu:
3. Księga zgonów do numeru aktu:
Kiedy duplikaty ksiąg metrykalnych zostały po raz ostatni przekazane do Archiwum Diecezjalnego?
4. Księga bierzmowanych
5. Księga I Komunii Świętych
6. Księga ogłoszeń
7. Księga zapowiedzi przedślubnych
8. Księga protokołów kanonicznego badania narzeczonych
9. Księga intencji mszalnych
10. Księga legatów
11. Księga przyjętych do Kościoła (*liber conversorum*)
12. Księga - inwentarz *fundi instructi*
13. Księga wizytacji kanonicznych
14. Księga renowacji Najświętszego Sakramentu
15. Księga chorych
16. Księga działalności charytatywnej ze spisem biednych, potrzebujących w parafii
17. Księga pokładnego z planem cmentarza
18. Księga *iura stolae*
19. Księga przychodów i rozchodów parafii
20. Księga abstynentów
21. Dziennik korespondencji parafialnej
22. Kronika parafialna..... prowadzona od
23. Kartoteka parafialna
24. Księga binacji

25. Księga kapłanów gości
26. Księga obiektu
- C. Czy w kancelarii znajdują się:
1. Roczniki *Wiadomości Diecezjalnych Siedleckich*
 2. Roczniki *L'Osservatore Romano*
 3. Kodeks Prawa Kanonicznego
 4. Teczka listów pasterskich Biskupa Siedleckiego
 5. Teczka listów pasterskich KEP
 6. Teczka pism urzędowych Kurii Siedleckiej
 7. Stan archiwum parafialnego, ksiąg historycznych (jeśli istnieją)
 8. Spis zawartości archiwum parafialnego
- D. Czy ktoś oprócz duszpasterzy wykonuje czynności kancelaryjne?
- E. Wzory pieczęci parafialnych:
- F. Kompletność dokumentacji majątkowej (tytuły własności, mapy geodezyjne, wyciągi z ksiąg wieczystych, orzeczenia sądowe, umowy dzierżawy itp.)
- Numery ksiąg wieczystych oraz działek parafialnych
- Czy ziemia jest dzierżawiona – jeśli tak na jakich warunkach, czy są podpisane umowy, jak kwota jest uzyskiwana rocznie z dzierżaw lub dotacji?

V. Obowiązki wynikające z prowadzenia parafii

1. Czy są odprawiane zgodnie z przepisami prawa kanonicznego Msze święte?:
za parafian
legatowe
2. Czy stypendia za Msze święte binowane są przekazywane do Kurii czy bezpośrednio kapłanom? (komu, ile i kiedy po raz ostatni zostało przekazanych intencji binicyjnych)
3. Czy opłaty kurialne są uiszczane na bieżąco?
Jeśli są trudności, to z czego one wynikają?

-
4. Czy są przekazywane na bieżąco ofiary na KUL, misje, cele charytatywne i inne?
 5. Czy składki z tytułu ubezpieczenia budynków parafialnych są uiszczane?
 6. Czy nie ma zaniedbań w opłatach podatku na rzecz państwa?
 7. Nazwa banku i numer konta parafialnego
 8. Stan kasy parafialnej
Kwota średniej tacy niedzielnej.....
Kwota ofiar kolędowych
 9. Czy parafia ma zadłużenie, jeśli tak to jakie i gdzie?
 10. Czy inwentarz *fundi instructi* jest aktualizowany?
 11. Czy regularnie opłacane są składki na Fundusz Emerytalno-Zapomogowy i Fundusz Dyspozycyjny?

VI. Kościół parafialny

1. Stan kościoła (wieży, dachu, elewacji)
2. Zabezpieczenie przed włamaniem i pożarem (stan drzwi, krat, czy są podwójne zamki, alarm, monitoring)
3. Rodzaj i stan tabernakulum
bezpieczeństwo (czy jest przytwierdzone na stałe, sprawność zamka, miejsce przechowywania kluczyka)
4. Liczba i stan naczyń liturgicznych
a) monstrancje
b) kielichy
c) puszki

- d) kustodie, pateny
5. Liczba i stan szat liturgicznych
- a) kapy
- b) ornaty
- c) komże
- d) stuły
- e) inne
6. Kompletność i stan ksiąg liturgicznych
7. Stan bielizny kielichowej i kościelnej
8. Urządzenie ołtarza i prezbiterium
9. Uwagi odnoszące się do stanu wnętrza kościoła, łącznie z wyposażeniem
10. Stan cmentarza przykościelnego (ogrodzenia, drzewostanu)
11. Zmiany, jakie nastąpiły od ostatniej wizytacji

VII. Inne budynki sakralne

(opis analogiczny, jak w przypadku kościoła)

.....

.....

.....

.....

VIII. Budynki mieszkalne i gospodarcze

1. Stan plebanii (probostwa)
- Wygląd posesji wokół plebanii (ogrodzenia, ogólna ocena estetyki)
2. Stan wikariatu
3. Stan budynków mieszkalnych i gospodarczych pracowników parafialnych
4. Inwestycje przeprowadzone po ostatniej wizytacji

IX. Cmentarze

1. Opis cmentarza grzebalnego
- a) stan ogrodzenia i bram
- b) czy są wytyczone kwatery, alejki
- c) panujący porządek, istnienie śmietników, wywóz śmieci
- d) czy drzewa nie zagrażają bezpieczeństwu
2. Stan starego cmentarza (jeśli istnieje)

X. Spis przedmiotów na wyposażeniu parafii użytkowanych aktualnie przez księży

.....

.....

XI. Wnioski i mandaty wypływające z wizytacji

1. W sprawach kancelaryjnych
-
-

2. W sprawach gospodarczych
-
-
3. W sprawach liturgicznych
-
-
4. W sprawach duszpasterskich
-
-
- Dziekan dekanatu
- Proboszcz parafii
- Pieczczę parafii i dziekańska

ANEKS NR 5

INSTRUKCJA O PROWADZENIU KANCELARII PARAFIALNEJ

Zgodnie z wymogami prawa kanonicznego, w każdej parafii należy prowadzić kancelarię parafialną. Szczególnej staranności wymaga prowadzenie ksiąg metrykalnych (kan. 535 § 1), ale oprócz nich winny być prowadzone także inne księgi, zgodnie ze wskazaniami niniejszej instrukcji.

I. Postanowienia ogólne

1. Kancelaria parafialna jest miejscem spotkań z osobami, które przybywają przede wszystkim w sprawach administracyjnych. Bezpośredni kontakt z wiernymi stwarza jednak zawsze okazję do duszpasterskiego oddziaływania, domaga się życzliwego podejścia i załatwiania spraw w duchu służby. Urzędujący w kancelarii winni odnosić się do wszystkich z taktem i wysoką kulturą osobistą.
2. Odpowiedzialność za prowadzenie kancelarii spoczywa na proboszczu (w okresie przejściowym – na administratorze parafii), który ma czuwać nad tym, by księgi były właściwie spisywane i przechowywane.
3. Proboszcz (w okresie przejściowym – administrator parafii) jest administratorem danych osobowych przetwarzanych przez parafię i ma obowiązek wdrożyć odpowiednie środki techniczne i organizacyjne w celu ochrony danych oraz przestrzegać przepisów kanonicznych, dotyczących dozwolonego użytku i właściwego zarządzania danymi osobowymi (KEP, *Dekret ogólny w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim* z 13.03.2018, art. 17).
4. Jeśli w parafii są ustanowieni wikariusze, mogą i powinni w jakimś zakresie podejmować posługę w kancelarii, z zachowaniem jednak punktu 2.
5. Kapłani w czasie urzędowania w kancelarii są zobowiązani mieć strój duchowny (statut 33 II Synodu Diecezji Siedleckiej).
6. Pomoc sióstr zakonnych lub odpowiednio przygotowanych osób świeckich w kancelarii może dotyczyć jedynie czynności czysto biurowych, związanych z prowadzeniem ksiąg i korespondencji, w związku jednak z tym, że wiąże się ona z przetwarzaniem danych osobowych, możliwa jest po uzyskaniu pisemnego upoważnienia od administratora danych.

Jest niedopuszczalne podpisywanie przez te osoby dokumentów, lub pozostawianie do ich dyspozycji formularzy podpisanych przez duszpasterzy *in blanco*. Niedopuszczalne jest także zlecanie im spraw o charakterze kanoniczno-prawnym lub duszpasterskim. Zaleca się, aby proboszcz zawarł z takimi osobami umowę o pracę i szczegółowo, na piśmie, określił zakres ich zadań i obowiązków.

7. Wszystkie osoby pracujące w kancelarii parafialnej zobowiązane są do zachowania tajemnicy. Za tym wymogiem stoją względy duszpasterskie oraz przepisy prawa państwowego i kościelnego (RODO – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych (Dz.Urz.U.E.L Nr 119, str. 1); Ustawa o ochronie danych osobowych z 10.05.2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 1000); *Dekret ogólny KEP w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim* z 13.03.2018, art. 20 p. 2).
8. Należy bezwzględnie przestrzegać zasady dobrowolności zwyczajowych opłat kancelaryjnych.

II. Warunki lokalowe i urządzenie wnętrza kancelarii

9. W miarę możliwości, na kancelarię należy przeznaczyć osobny pokój z niezależnym wejściem, połączony z poczekalnią. Nie są odpowiednie na ten cel pomieszczenia zagrzybione lub zawilgocone.
10. Na zewnętrznych drzwiach kancelarii należy umieścić informację o godzinach otwarcia i zadbać, aby czas urzędowania odpowiadał przybywającym osobom. Prowadzący kancelarię – o ile nie koliduje to z innymi ważnymi obowiązkami – powinien jednak okazać gotowość załatwienia sprawy również poza wyznaczonymi godzinami.
11. Kancelaria powinna być odpowiednio zabezpieczona przed pożarem i włamaniem, poprzez zamontowanie krat w oknach, zainstalowanie odpowiednich zamków i wzmocnionych drzwi.
12. W głównym pomieszczeniu kancelarii powinien znajdować się stół (lub biurko), kilka krzeseł, zamykane metalowe szafy na księgi parafialne, podstawowy sprzęt biurowy (komputer, lub przynajmniej maszyna do pisania). Na ścianie ma być zawieszony krzyż, portret Papieża oraz Biskupa Siedleckiego.

13. Kancelaria powinna być zadbana, czysta i uporządkowana. W poczekalni należy wyłożyć kilka egzemplarzy aktualnej prasy katolickiej.
14. W jednym z pomieszczeń kancelarii (lub przynajmniej w wydzielonej szafie) powinno być urządzone archiwum historyczne do przechowywania akt dawnych, dokumentów rzadko używanych i objętych klauzulą tajności (kan. 491; por. Ustawa o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach z 14.07.1983 r. (Dz. U. Nr 38, poz. 173, z p. zm.; *Dekret ogólny KEP w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim*, art. 23).

III. Zawartość biblioteki podręcznej

15. W kancelarii powinny znajdować się następujące pozycje:
 - A. Pismo Święte.
 - B. Dokumenty Soboru Watykańskiego II.
 - C. Kodeks Prawa Kanonicznego oraz komentarz (przynajmniej do prawa małżeńskiego).
 - D. Katechizm Kościoła Katolickiego.
 - E. Dokumenty II Polskiego Synodu Plenarnego.
 - F. Dokumenty II Synodu Diecezji Siedleckiej.
 - G. Instrukcja KEP o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele katolickim.
 - H. Katalog Diecezji Siedleckiej.
 - I. Kalendarz liturgiczny Diecezji Siedleckiej.
 - J. Listy pasterskie i komunikaty KEP (w odrębnym segregatorze lub teczce).
 - K. Listy pasterskie Biskupa Siedleckiego (w odrębnym segregatorze lub teczce).
 - L. Pisma urzędowe Kurii Diecezjalnej Siedleckiej (w odrębnym segregatorze lub teczce).
 - Ł. Roczniki *L'Osservatore Romano*.
 - M. Roczniki *Wiadomości Diecezjalnych Siedleckich*.
 - N. Słownik łacińsko-polski.
 - O. Słownik ortograficzny.
 - P. Spis zawartości archiwum parafialnego (*elenchus rerum*).
 - R. Niniejsza instrukcja.

IV. Zasady prowadzenia korespondencji i redagowania dokumentów

16. Każda parafia powinna mieć własne pieczęcie w języku polskim – okrągłą i prostokątną (adresową). Pieczęć okrągłą ma na środkowym polu zawierać graficzne przedstawienie postaci patrona parafii, krzyża lub innego własnego znaku o charakterze religijnym, w otoku zaś nazwę parafii. Pieczęć adresowa powinna zawierać pełną nazwę parafii („Rzymskokatolicka parafia p.w. w....”) oraz jej dokładny adres pocztowy i numer telefonu (ewentualnie także adres elektroniczny). Zakazane jest dodawanie do treści pieczęci jakichkolwiek tekstów ponad te, które zostały wyżej określone.
17. Wydawane w kancelarii metryki, zaświadczenia o kanonicznym stanie wiernych oraz wszelkie dokumenty o znaczeniu prawnym muszą być własnoręcznie podpisane przez proboszcza lub jego prawnego zastępcę (wikariusza) i opatrzone pieczęcią parafialną (kan. 535 § 3). Trzeba dokładać szczególnej staranności przy wystawianiu świadectw chrztu, małżeństwa i zgonu. Odpowiednie formularze trzeba wypełniać wyraźnie, pisząc daty słownie, lub przynajmniej stosując pełny zapis cyframi arabskimi (DD. MM.RRRR). Nie wolno używać zapisu cyframi rzymskimi.
18. Pisma wysyłane w imieniu parafii jako osoby prawnej, szczególnie w sprawach związanych z zarządem kościelnych dóbr doczesnych, winny być podpisywane jedynie przez proboszcza (kan. 532).
19. Wszystkie pisma urzędowe należy pisać na maszynie lub komputerowym edytorze tekstów, chyba że używa się zatwierdzonych formularzy, wypełnianych pismem ręcznym. Jeśli parafia ma własny papier firmowy, jego zastosowanie zastępuje pieczęć adresową.
20. Pisma redagowane z pomocą komputerowego edytora tekstów, powinny być przechowywane na papierze. Nie wystarczy przechowywanie ich w pamięci komputera. Wymóg ten dotyczy również pism wysyłanych i otrzymywanych pocztą elektroniczną.
21. Uznajemy zasadę, że w korespondencji parafialnej używa się białego papieru o formacie A4. Jedynie w pismach o bardzo krótkiej treści, można użyć papieru o formacie zmniejszonym o połowę.
22. W każdej kancelarii parafialnej należy prowadzić dziennik korespondencji (*liber diurni commercii litterarum*), do którego należy wpisywać wszystkie pisma przychodzące i wychodzące, każdemu nadając własny numer. W odpowiedniej rubryce trzeba odnotować nadawcę, datę wpłynięcia pisma, krótkie streszczenie zawartej w nim sprawy, datę odpowiedzi oraz jej

istotny sens. W parafiach większych, gdzie korespondencja jest obfitsza, zaleca się wprowadzić kilka działów. W takim razie odpowiednia rubryka dziennika korespondencji powinna też zawierać oznaczenie segregatora, w którym będą przechowywane oryginały pism przychodzących i kopie odpowiedzi.

V. Księgi metrykalne

23. Do ksiąg metrykalnych zalicza się księgę ochrzczonych (*liber baptizatorum*), księgę małżeństw (*liber matrimoniorum*) oraz księgę zmarłych (*liber defunctorum*).
24. Należy używać wyłącznie formularzy ksiąg metrykalnych, które zostały zatwierdzone przez Konferencję Episkopatu Polski.
25. Prowadzi się jedne księgi dla wszystkich miejscowości danej parafii.
26. Należy przestrzegać zasady spisywania aktu w tej parafii, w której czynność została wykonana (chrzest, zawarcie małżeństwa, lub pogrzeb).
27. Księgi metrykalne powinny być prowadzone w dwóch identycznych egzemplarzach, z których pierwszy (unikat) ma być przechowywany w kancelarii parafialnej, drugi (duplikat), po zapisaniu wszystkich formularzy, nie rzadziej jednak, niż co 5 lat, przekazywany do Archiwum Diecezjalnego w Siedlcach.
28. Po skończeniu każdego roku, wszystkie księgi metrykalne (unikaty i duplikaty) powinny mieć sporządzone indeksy alfabetyczne oraz być potwierdzone przez proboszcza.
29. Jeśli korzysta się z luźnych formularzy, wszystkie księgi oraz ich duplikaty, należy w odpowiednim czasie oprawić w introligatorni. Zaleca się, aby w Diecezji Siedleckiej były używane ujednolicone kolory oprawy: księga ochrzczonych – kolor czerwony, księga małżeństw – kolor niebieski, księga zmarłych – kolor czarny. Księgi winny mieć na grzbiecie opis, zawierający nazwę parafii, rodzaj księgi i rok.
30. W przypadku mniejszych parafii, dopuszcza się oprawianie w jednym egzemplarzu trzech ksiąg metrykalnych. Zaleca się wówczas, aby oprawa miała kolor naturalnego płótna z odpowiednim opisem na grzbiecie.
31. Wszelkich wpisów do ksiąg metrykalnych, łącznie z wymaganymi podpisaniami, należy dokonywać atramentem, posługując się pismem czytelnym, bez stosowania skrótów.
32. Dane personalne winny być wpisywane wyłącznie na podstawie dokumentów.

- A. W księdze chrztów datę i miejsce urodzenia, imię (imiona) dziecka oraz imiona i nazwiska rodziców (w przypadku matki należy podać nazwisko rodowe) zapisuje się na podstawie odpisu aktu urodzenia z USC, czyniąc ponadto wzmiankę o szafarzu, rodzicach chrzestnych (ewentualnie o świadkach – kan. 874 § 2), dacie i miejscu chrztu (kan. 877 § 1). Odnosnie do dzieci zrodzonych z matki niezamężnej lub adoptowanych, należy stosować zasady podane w kan. 877 § 2-3 oraz w *Dekrecie ogólnym KEP dotyczącym sporządzenia i modyfikacji aktu chrztu w związku z przysposobieniem* z 17.03.2017. W akcie chrztu dzieci podrzuconych lub znalezionych (kan. 870), wpisuje się nazwisko nadane przez władze administracyjne. Powinien być także zapisany w księdze chrzest z wody, na skutek powiadomienia miejscowego proboszcza, dokonanego przez szafarza (por. kan. 878), a po ewentualnym uzupełnieniu obrzędów, również ma być odnotowane uzupełnienie.
- B. W księdze małżeństw imiona i nazwiska zaślubionych, daty i miejsca urodzenia, imiona i nazwiska ich rodziców wpisuje się na podstawie dowodu osobistego, metryki urodzenia lub innego urzędowego dokumentu z fotografią oraz – przy małżeństwach konkordatowych – zaświadczenia z USC stwierdzającego brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa. Koniecznym dokumentem kościelnym jest zaś metryka chrztu, stanowiąca też jeden z dowodów stanu wolnego (powinna zawierać wszystkie adnotacje zapisane przy akcie chrztu lub wzmiankę o ich braku). W razie niemożności przedstawienia metryki chrztu, należy postąpić w sposób określony w kan. 876 i w *Instrukcji KEP o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele katolickim* (n. 96nn.). Ponadto w księdze należy wpisać wyznanie zaślubionych, datę zawarcia małżeństwa, nazwisko świadka kwalifikowanego, dane świadków zwykłych oraz numer protokołu przedślubnego (por. kan. 1121 § 1), chyba że jest to małżeństwo tajne, które zapisuje się w specjalnej księdze przechowywanej w tajnym archiwum kurii (kan. 1133).
- C. W księdze zmarłych dokonuje się wpisu wyłącznie na podstawie karty zgonu, wydanej przez Urząd Miasta lub Gminy (por. kan. 1182). Karty zgonu winny być przechowywane przez zarząd cmentarza (w tym wypadku w kancelarii parafialnej) co najmniej przez 30 lat (§ 15, pkt 11 rozporządzenia ministrów gospodarki terenowej i ochrony środowiska oraz zdrowia i opieki społecznej z 20.10.1972 r., Dz. U. 1972 r., nr 47, poz. 299). Nie wolno spisywać aktu zgonu na podstawie sądowego uznania za zmarłego. W księdze zmarłych nie zapisuje się też osób,

- które nie należały do Kościoła katolickiego. Takie osoby wpisuje się jedynie do księgi cmentarnej.
33. Gdyby powstała potrzeba dokonania w księgach metrykalnych jakichkolwiek poprawek lub uzupełnień, należy zwrócić się o zezwolenie do Kurii Diecezjalnej. Następnie, powołując się na uzyskane zezwolenie, uczynić stosowny wpis wraz z datą i podpisem dokonującego. Zezwolenie kurialne powinno być przechowywane w archiwum parafialnym.
34. W księdze ochrzczonych powinny być dokonywane adnotacje (kan. 535 § 2):
- o przyjęciu sakramentu bierzmowania (data, szafarz, imię z bierzmowania),
 - o zawarciu małżeństwa (data, z kim, w jakiej parafii) – za wyjątkiem przypadku, o którym mowa w kan. 1133,
 - o przyjęciu wyższych święceń (data, rodzaj święceń, szafarz, miejsce) – dokonuje się na podstawie pisma z Kurii Diecezjalnej lub na podstawie pisma władz zakonnych,
 - o złożeniu profesji wieczystej w instytucie zakonnym (data, nazwa instytutu, miejsce) – dokonuje się na podstawie pisma władz zakonnych,
 - o zmianie obrządku, w wypadkach określonych w kan. 112 § 1,
 - o formalnym wystąpieniu z Kościoła katolickiego i ewentualnie o ponownym formalnym przyjęciu na jego łono,
 - o adopcji prawnej (kan. 110),
 - o żądaniu usunięcia danych osobowych (*Dekret ogólny KEP w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim*, art. 14 p. 4).
35. Prawomocne stwierdzenie nieważności małżeństwa oraz dyspensa papieska *super rato sed non consummato* winny być odnotowane wyłącznie na podstawie pisma Sądu Biskupiego. Adnotacji należy dokonać w księdze chrztów i w księdze małżeństw, a pismo sądowe przechowywać w archiwum parafialnym.
36. W księdze chrztów i w księdze małżeństw odnotowuje się również uważnienie małżeństwa w zakresie zewnętrznym (kan. 1123).
37. Dokonanie poprawek, uzupełnień oraz adnotacji w unikacie księgi metrykalnej musi powodować dokonanie identycznej zmiany w jej duplikacie. Do chwili przekazania duplikatu do Archiwum Diecezjalnego wszelkie wpisy są dokonywane w obu egzemplarzach w kancelarii parafialnej. Po przekazaniu duplikatu, proboszcz ma obowiązek przesłania do Archiwum powiadomienia na piśmie o każdej dokonanej zmianie w treści ksiąg metrykalnych.

38. Nie wolno dokonywać żadnych wpisów ponad te, które są przewidziane w rubrykach, nie wolno też pomijać treści, wymaganych przez prawo. Celowe fałszowanie dokumentów kościelnych jest zagrożone sankcją karłą (kan. 1391).
39. Zakazuje się wypożyczania i wynoszenie ksiąg metrykalnych poza kancelarię.
40. Należy unikać wszelkich zaległości w prowadzeniu ksiąg metrykalnych, a ze szczególną troską wypełniać obowiązek przesyłania do USC „Zaświadczenia stanowiącego podstawę sporządzenia aktu małżeństwa” oraz do parafii miejsca chrztu powiadomienia o zawarciu małżeństwa kanonicznego (*ne temere*).

VI. Inne księgi parafialne

41. Oprócz ksiąg metrykalnych w kancelarii parafialnej powinny być prowadzone i przechowywane następujące księgi:
- A. Księga bierzmowanych (*liber confirmatorum*), kan. 895. Wpisuje się w niej nazwisko i imię bierzmowanego, imię z bierzmowania, nazwisko szafarza, datę bierzmowania, imię i nazwisko świadka bierzmowania, parafię chrztu i numer aktu chrztu.
 - B. Księga I Komunii Świętych (*liber primae Communionis*).
 - C. Księga ogłoszeń (*liber notificationum*).
 - D. Księga zapowiedzi przedślubnych (*liber bannorum vel publicationibus matrimonialibus*).
 - E. Księga protokołów rozmów kanonicznych z narzeczonymi (*liber ex-aminis antenuptialis*).
 - F. Księga intencji mszalnych (*liber stipendiorum*), wspólna dla wszystkich kapłanów odprawiających w parafii, kan. 958.
 - G. Księga legatów (*liber legatorum*), kan. 1307 § 2.
 - H. Księga kapłanów gości (*liber sacerdotum extraneorum Missam celebrantium*). Może być przechowywana w zakrystii.
 - I. Księga przyjętych do Kościoła katolickiego (*liber conversorum*) wraz z teczką dokumentów urzędowego przyjęcia.
 - J. Księga - inwentarz *fundi instructi* wraz z aneksami.
 - K. Księga wizytacji kanonicznych Biskupa (*liber visitationum*), por. kan. 396.
 - L. Księga wizytacji dziekańskich (por. kan. 555 §1, 3°; § 4).

- Ł. Księga renowacji Najświętszego Sakramentu (*liber renovationis sanctissimi Sacramenti*).
 - M. Księga chorych (*liber infirmorum*).
 - N. Księga działalności charytatywnej ze spisem osób potrzebujących (*liber subsidiorum pro pauperibus*).
 - O. Księga cmentarna (poszerzona dawna księga pokładnego – *liber rationum tributi sepulchralis*) z planem cmentarza. Powinna być prowadzona w parafiach zarządzających cmentarzem. Wpisuje się do niej liczbę porządkową, imię i nazwisko zmarłego, płeć, wyznanie, datę i miejsce urodzenia oraz śmierci, przyczynę zgonu, datę pochowania, nr aktu zgonu, miejsce i rodzaj grobu, pozostawiając miejsce na uwagi dotyczące opłat, ewentualnej ekshumacji itp.
 - P. Księga *iura stolae* – dotyczy parafii, w których pracuje więcej duszpasterzy, niż jeden.
 - R. Księga przychodów i rozchodów parafii (*liber accepti ac expensi*).
 - S. Księga abstynentów (*liber abstinentorum*).
 - T. Kronika parafialna (*chronica parochialis*) wraz z dokumentacją fotograficzną i – o ile to możliwe - utrwaloną na taśmach audio, video lub płytach DVD.
 - U. Kartoteka parafialna (*liber de statu animarum*). Może być prowadzona na luźnych kartach, uporządkowanych według ulic i miejscowości. Ewentualne posiadanie komputerowej bazy danych nie zwalnia z prowadzenia kartoteki w wersji papierowej.
 - W. Księga potwierdzeń dostarczanych do USC zaświadczeń o zawarciu małżeństwa.
 - X. Księga binacji i trynacji
Wszelkie księgi pisane na luźnych kartach (takie, jak np. ogłoszenia), powinny być następnie oprawione i ponumerowane.
42. Należy także zabezpieczyć i starannie przechowywać w teczkach lub segregatorach:
- A. Wszelkie dokumenty potwierdzające erygowanie parafii, zmianę granic, poświęcenie i konsekrację kościoła i innych obiektów sakralnych. Proboszczowie parafii, w których te dokumenty nie zachowały się, winni – o ile to możliwe – zatroszczyć się o zdobycie potwierdzonych kopii z Archiwum Diecezjalnego.
 - B. Dokumentację majątkową, czyli odpisy aktów notarialnych, orzeczenia sądowe, decyzje i postanowienia organów administracji państwowej

- i kościelnej, zaświadczenia lub odpisy z ksiąg wieczystych, kopie map ewidencyjnych, wypisy z ewidencji gruntów, umowy dzierżawy, dokumentację związaną z alienacją majątku parafialnego, bądź odzyskaniem dóbr wcześniej przejętych na rzecz skarbu państwa itp. książkę obiektu
- C. Dokumentację budowy obiektów sakralnych, bądź innych obiektów parafialnych, uaktualnianą księgę obiektu. W przypadku budynków zabytkowych – potwierdzenie wciągnięcia do rejestru zabytków, dokumentację prac konserwatorskich, dokumentację dotyczącą wszelkich przedmiotów wciągniętych do rejestru zabytków, łącznie z fotografiami.
- D. Protokoły zdawczo-odbiorcze.
- E. Umowy z pracownikami parafii oraz dokumentację ubezpieczeniową i podatkową (łącznie z listami płac).
- F. Protokoły z zebrań Parafialnej Rady Duszpasterskiej.
- G. Protokoły z zebrań Parafialnej Rady ds. Ekonomicznych.
- H. Oryginały pism przychodzących i kopie pism wychodzących (ewentualnie kilka działów uporządkowanych rzeczowo, zgodnie z dyspozycją niniejszej instrukcji, p. 21).
- I. Dokumentację ubezpieczeniową i podatkową nieruchomości parafialnych, potwierdzenia opłat kurialnych itp.
- J. Wszystkie numery czasopisma parafialnego, jeśli jest wydawane.
- K. Ewidencję osób upoważnionych do przetwarzania danych osobowych, rejestr czynności przetwarzania danych i rejestr naruszeń ochrony danych.

VII. Archiwum historyczne i zasady udostępniania jego zbioru

43. Proboszcz parafii posiadającej w swoich zbiorach stare i cenne akta winien dokładać szczególnej troski o ich właściwe przechowywanie i zabezpieczenie.
44. Zawartość archiwum należy starannie skatalogować, a przy zmianie na urzędzie proboszcza, wyraźnie zaznaczyć w protokole zdawczo-odbiorczym, że kompletny zasób archiwum został przekazany.
45. Uznaje się zasadę stałego przechowywania akt parafialnych w archiwum parafialnym, o ile parafia ma właściwe pomieszczenie i jest w stanie skutecznie zabezpieczyć zbiory.
46. Szczególnie cenne archiwalia mogą być przekazane w depozyt Archiwum Diecezjalnemu w Siedlcach lub Muzeum Diecezjalnemu w Siedlcach. Sporządza się wówczas protokół przekazania w trzech egzemplarzach,

- z których jeden jest przesyłany do Kurii Diecezjalnej, drugi zostaje w archiwum parafialnym, trzeci zaś w Archiwum Diecezjalnym lub Muzeum. Protokół podpisuje proboszcz i dyrektor Archiwum lub Muzeum.
47. Materiały archiwalne mogą być udostępniane jedynie na miejscu, za zgodą proboszcza lub administratora parafii w celach urzędowych i naukowych. Na dostęp do historycznych materiałów o charakterze osobowym i majątkowym potrzebna jest ponadto zgoda Kurii Diecezjalnej Siedleckiej.
48. Przed uzyskaniem zgody, osoba zwracająca się o udostępnienie akt, powinna okazać dokument tożsamości, a jeśli nie jest samodzielnym pracownikiem naukowym, ponadto dokument polecający od promotora lub instytutu zlecającego badania.
49. Każdy, kto uzyskał zgodę na korzystanie z archiwum, powinien wpisać się do specjalnej księgi i przeprowadzać kwerendę w obecności pracownika kancelarii.
50. Proboszcz lub upoważniony pracownik kancelarii parafialnej ma prawo sporządzać uwierzytelnione odpisy dokumentów.
51. Niniejsza Instrukcja wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2019 r. zastępując dotychczasową *Instrukcję o prowadzeniu kancelarii parafialnej*, zatwierdzoną przez Biskupa Zbigniewa Kiernikowskiego w dniu 4 maja 2005 r.

ANEKS NR 6

INSTRUKCJA BISKUPA SIEDLECKIEGO O PRZYGOTOWANIU DZIECI DO SAKRAMENTU POKUTY I I KOMUNII ŚWIĘTEJ

I. Cel przygotowania

1. Celem przygotowania do sakramentu pokuty i pojednania oraz I Komunii świętej jest doprowadzenie dziecka do przyjęcia tych sakramentów z wiarą i miłością. W przygotowaniu ważny jest przekaz prawdy o obecności Żywego Boga w znakach sakramentalnych.
2. Dziecko przygotowujące się do przyjęcia tych sakramentów ma poznać Osobę Jezusa Chrystusa jako Zbawiciela, zaprzyjaźnić się z Nim i uświadomić sobie, że należy do wspólnoty Kościoła. Dziecko, stosownie do swoich możliwości, ma zobaczyć, jak wielkim darem jest łaska Boża, zrozumieć nieszczęście grzechu, jako sprzeniewierzenia się Bożej miłości oraz zapragnąć z wiarą i pobożnością przyjąć Ciało Chrystusa (por. kan. 913 § 1).
3. Przygotowanie do sakramentu pokuty i pojednania oraz I Komunii świętej jest procesem długotrwałym, a jego realizacja odbywa się w rodzinie, w parafii i w szkole.

II. Odpowiedzialność rodziców dziecka

4. Rodzice zawierając sakrament małżeństwa zobowiązują się do zrodzenia i chrześcijańskiego wychowania swoich dzieci, wobec których są pierwszymi świadkami i przekazicielami wartości ludzkich i ewangelicznych (por. ChL 62; FC 38; DOK 227).
5. Rodzina jest uprzywilejowanym miejscem wychowania w wierze. Katecheza rodzinna wyprzedza wszystkie inne formy katechezy, towarzyszy im i je poszerza. Szczególna odpowiedzialność za dobre przygotowanie dziecka do przyjęcia sakramentu pokuty i pojednania oraz I Komunii świętej spoczywa więc na rodzicach (por. CT 68; DOK 255; kan. 914).
6. W przypadku, gdy dziecko nie ma rodziców lub zostali oni pozbawieni praw rodzicielskich, obowiązek wychowania w wierze powinni przejąć rodzice chrzestni oraz prawni opiekunowie.

7. Podstawowym zadaniem rodziców jest dawanie świadectwa życia chrześcijańskiego poprzez wspólną modlitwę, uczestnictwo we Mszy świętej w niedzielę i święta, przystępowanie do sakramentów świętych, zachowywanie przykazań Bożych i wyjaśnianie dziecku prawd chrześcijańskiej wiary (por. DOK 226).

III. Zadania duszpasterzy i katechetów

8. Bardzo ważnym miejscem przygotowania oraz przyjęcia sakramentu pierwszej spowiedzi i pierwszej Komunii świętej jest wspólnota parafialna miejsca zamieszkania rodziców dziecka (por. DKKKwP 106-107; 2PSP s. 59).
9. Wyrażenie zgody na odejście od zasady przygotowania i przyjęcia tych sakramentów w parafii zamieszkania rodziców dziecka może mieć miejsce jedynie wyjątkowo i wynikać z nadzwyczajnych uwarunkowań (np. stanu zdrowia dziecka, jego niepełnosprawności, nieobecności wychowawczej rodziców itp.).
10. Pierwszym odpowiedzialnym we wspólnocie parafialnej za przygotowanie dziecka do tych sakramentów jest proboszcz. Może on sam prowadzić przygotowanie lub zlecić je innemu duszpasterzowi (wikariuszowi, kapłanowi-katechecie). Jeśli nie jest to konieczne, katechizacji dzieci przygotowujących się do przyjęcia pierwszej spowiedzi i pierwszej Komunii świętej nie należy powierzać katechetom początkującym i nie mającym doświadczenia.
11. Zadaniem proboszcza jest prowadzenie katechez przygotowujących do uczestnictwa w tych sakramentach oraz troska o to, by dzieci po przyjęciu I Komunii świętej w dalszym ciągu pogłębiały swoją formację katechetyczną (por. kan. 776-777). Dotyczy to wszystkich dzieci, także dzieci niepełnosprawnych fizycznie lub umysłowo.
12. Katecheci szkolni i katecheci parafialni przygotowujący dzieci do pierwszej spowiedzi i pierwszej Komunii świętej powinni współpracować między sobą oraz z rodzicami dzieci. Zaleca się też, aby – jeśli jest to możliwe – w roku pokomunijnym dzieci były katechizowane przez tych samych katechetów, co w roku przyjęcia I Komunii świętej.

IV. Wiek kandydatów

13. Za odpowiedni wiek do przyjęcia sakramentów pokuty i pojednania oraz Eucharystii przyjmuje się wiek używania rozumu (kan. 913 § 1). W Polsce bezpośrednie przygotowanie dzieci do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej dokonuje się w klasie trzeciej szkoły podstawowej.

14. Dopuszcza się, by dzieci doświadczone niepełnosprawnością (lub chorobą), przyjęły po raz pierwszy te sakramenty w innym wieku niż ich rówieśnicy.

V. Warunki dopuszczenia

15. Warunki dopuszczenia dziecka do przyjęcia sakramentów:
- systematyczny udział w katechezie szkolnej;
 - regularny udział w katechezie parafialnej;
 - uczestnictwo w niedzielnej Mszy świętej i nabożeństwach roku liturgicznego;
 - odpowiednia do wieku i możliwości dziecka znajomość prawd wiary chrześcijańskiej.
16. W wypadku uporczywego i zawinionego zaniedbania lub lekceważenia udziału w katechezie szkolnej i parafialnej oraz w praktykach religijnych, duszpasterz ma obowiązek – w stosownym czasie – poinformować rodziców, że ich dziecko nie będzie mogło przystąpić do sakramentów w określonym terminie.
17. Dziecko nieuczęszczające na katechizację szkolną z przyczyn od siebie niezależnych (np. nauczanie indywidualne) może być dopuszczane do przyjęcia tych sakramentów po odpowiednim przygotowaniu przez rodziców i duszpasterzy oraz po złożeniu egzaminu przed proboszczem.
18. Dzieciom znajdującym się w niebezpieczeństwie śmierci, wolno udzielić Komunii świętej, gdy potrafią odróżnić Ciało Chrystusa od zwykłego chleba i mogą z szacunkiem przyjąć Eucharystię (kan. 913 § 2).

VI. Przygotowanie do przyjęcia sakramentów

19. Przygotowanie do przyjęcia sakramentu pokuty i pojednania oraz Komunii świętej rozpoczyna się w I klasie szkoły podstawowej i trwa trzy lata. To przygotowanie dzieli się na dwa okresy: przygotowanie bliższe (klasa I oraz klasa II) i przygotowanie bezpośrednie (klasa III). Klasa IV to czas umacniania więzi z Chrystusem.
20. Duszpasterze parafialni rozpoczynając bliższe przygotowanie dzieci (początek klasy I szkoły podstawowej) do przyjęcia sakramentu pokuty i pojednania oraz Komunii świętej powinni upewnić się, czy wszystkie zgłoszone przez rodziców dzieci są ochrzczone.
21. Przygotowanie bliższe obejmuje:
- udział dzieci i rodziców w niedzielnych celebracjach Eucharystii;

- udział dzieci w katechezie szkolnej (dwie godziny w ciągu tygodnia);
 - udział rodziców w katechezie parafialnej (w czterech katechezach w pierwszym i w czterech katechezach w drugim roku);
 - udział dzieci i rodziców w tradycyjnych nabożeństwach i celebracjach roku liturgicznego (w nabożeństwie różańcowym w październiku, w roratach w okresie Adwentu, w nabożeństwie drogi krzyżowej w okresie Wielkiego Postu, w nabożeństwie majowym, w nabożeństwie czerwcowym). Wyboru rodzaju nabożeństwa oraz określenia jego terminu dokonuje proboszcz i informuje o tym rodziców dzieci na początku danego roku.
22. Pod koniec klasy drugiej ksiądz proboszcz, po zasięgnięciu opinii katechetów i po rozmowie z rodzicami oraz dzieckiem, podejmuje decyzję o dopuszczeniu do przygotowania bezpośredniego.
23. Przygotowanie bezpośrednie rozpoczyna się na początku trzeciego roku edukacji szkolnej i oprócz indywidualnego spotkania proboszcza z rodzicami dziecka (na początku roku szkolnego) obejmuje:
- udział dzieci i rodziców w niedzielnych celebracjach Eucharystii;
 - udział dzieci w katechezie szkolnej (dwie godziny w tygodniu);
 - udział dzieci w katechezie parafialnej (osiem spotkań w roku);
 - udział rodziców w katechezie parafialnej (osiem katechez w roku);
 - udział rodziców i dzieci w nabożeństwach i celebracjach roku liturgicznego połączonych z wręczaniem określonych znaków religijnych;
 - udział dzieci i rodziców w odnowieniu przyrzeczeń chrzcielnych przed przyjęciem I Komunii świętej.
24. Pod koniec przygotowania bezpośredniego (na początku drugiego semestru klasy III), proboszcz, po zasięgnięciu opinii katechetów i po rozmowie z rodzicami oraz ich dzieckiem podejmuje decyzję o dopuszczeniu do przyjęcia sakramentu pokuty i pojednania oraz sakramentu Eucharystii.

VII. Wskazania dotyczące celebracji sakramentu pokuty i pojednania

25. Przygotowując dziecko do sakramentu pokuty i pojednania katecheci rodzinni, parafialni i szkolni powinni ukazywać dzieciom Boga pełnego miłosierdzia i z troską o zbawienie ludzi.
26. Dziecko powinno znać i rozumieć warunki dobrej spowiedzi.

27. W ramach katechizacji należy dziecko stopniowo wprowadzać w praktykę rachunku sumienia, tak by uczyło się ono oceniać swoje życie pod kątem współpracy z łaską Bożą oraz czynienia lub zaniedbania dobra.
28. Należy poprosić rodziców, aby pomogli dziecku w przeprowadzeniu rachunku sumienia przed przystąpieniem po raz pierwszy do sakramentu pokuty i pojednania.
29. Należy zachęcić rodziców i chrzestnych, aby – o ile nic nie stoi na przeszkodzie – przystąpili do sakramentu pokuty i pojednania razem z dziećmi.
30. Pierwsza spowiedź dziecka powinna odbyć się bezpośrednio przed uroczystością I Komunii świętej w ramach liturgii pokutnej, w której biorą udział zarówno dzieci, jak i ich najbliżsi.
31. Proboszcz parafii ma obowiązek zadbać o odpowiednią liczbę spowiedników, by dzieci, ich rodzice i inne osoby przygotowujące się do udziału w uroczystości I Komunii świętej, mogły – bez zbyt długiego oczekiwania – przystąpić do sakramentu.

VIII. Wskazania dotyczące uroczystości przyjęcia pierwszej Komunii świętej

32. Najwłaściwszym dniem przyjęcia po raz pierwszy Komunii świętej jest niedziela – pamiątka Zmartwychwstania Chrystusa, podstawa i rdzeń całego roku liturgicznego (por. KL 106). W wyjątkowych i uzasadnionych przypadkach może to być inny dzień.
33. Uroczystość przyjęcia I Komunii świętej jest świętem całej wspólnoty parafialnej. Należy zatem poinformować o niej w ogłoszeniach parafialnych i zachęcić wszystkich do modlitwy w intencji dzieci pierwszokomunijnych.
34. Przed uroczystością należy zorganizować spotkanie rodziców i dzieci poświęcone sprawom praktycznym oraz zaznajomić wszystkich z przebiegiem uroczystości.
35. Jeżeli w parafii grupa dzieci pierwszokomunijnych jest zbyt liczna, zaleca się celebrowanie uroczystości w dwóch grupach w tę samą niedzielę lub w niedziele następujące po sobie.
36. Liturgia powinna być przygotowana starannie. Należy dobrać odpowiednie pieśni i przydzielić funkcje liturgiczne, które powinni pełnić rodzice i wychowawcy. Dzieciom nie należy przydzielać dodatkowych zadań w czasie uroczystości I Komunii świętej, mogą je natomiast pełnić podczas „białego tygodnia”.

37. Zaleca się, aby dzieci przystępujące do I Komunii świętej były ubrane w stroje liturgiczne. Chodzi między innymi o to, aby sprawy drugorzędne nie przesłoniły tego, co istotne.
38. Należy przestrzegać wskazań dotyczących robienia zdjęć i nagrywania w czasie liturgii. Osoby dokumentujące celebrację liturgiczną powinny być przeszkolone i posiadać odpowiednie zezwolenie władzy kościelnej.
39. Spotkanie w domu rodzinnym jest kontynuacją spotkania przy stole Pańskim, dlatego usilnie zaleca się, by przyjęcia rodzinne z racji I Komunii świętej były bezalkoholowe.
40. Dzieci i ich rodzice powinni uczestniczyć w celebracjach „białego tygodnia”.
41. Zaleca się, aby po uroczystości I Komunii świętej zorganizować dzieciom i ich rodzicom pielgrzymkę do wybranego sanktuarium diecezjalnego.

IX. Pierwsza Komunia święta dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych

42. Wszyscy ochrzczeni mają prawo do wychowania w duchu Ewangelii i do pełnego uczestnictwa w życiu sakramentalnym (DWCH 2). Jakimkolwiek ktoś podlegałby ograniczeniom, jest zdolny do wzrostu w świętości. Szczególnym wyzwaniem jest jednak przygotowanie do przyjęcia sakramentów osób, które z powodów zdrowotnych lub innych ograniczeń, nie mogą uczestniczyć w katechezie szkolnej, czy parafialnej (por. DOK 163; 189).
43. Zaleca się, aby – po konsultacji z wychowawcami i uzgodnieniu z rodzicami – dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych uczęszczające do szkół specjalnych lub szkół z oddziałami integracyjnymi, przygotowywały się do przyjęcia sakramentów pod opieką znanego im katechety w swojej grupie szkolnej.
44. Z proboszczem parafii, na terenie której znajduje się szkoła specjalna, należy uzgodnić czas i sposób przygotowania parafialnego tych dzieci, a także przygotowanie i porządek uroczystości pierwszej spowiedzi i pierwszej Komunii świętej z ich udziałem. W niektórych wypadkach wskazane jest osobne przystąpienie takiego dziecka do sakramentów, poza terminem uroczystości parafialnej.
45. Proboszcz parafii powinien zatroszczyć się także o przygotowanie do sakramentów osób niepełnosprawnych, które ze względu na rodzaj i stopień niepełnosprawności nie uczęszczają do szkoły i pozostają w domach rodzinnych (por. kan. 777).

46. Szczególnych starań wymaga przygotowanie do pierwszej spowiedzi i pierwszej Komunii świętej dziecka, które wzrasta w rodzinie obojętnej religijnie i wcześniej nie uczestniczyło systematycznie w katechezie i w liturgii.

47. Wyjątkowej troski duszpasterskiej wymagają też dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.

X. Księga dzieci komunijnych

48. W kancelarii parafialnej powinna znajdować się księga, w której zapisuje się imiona i nazwiska dzieci przystępujących do I Komunii świętej w danym roku. W tej księdze należy umieścić też informację o dacie i miejscu urodzenia każdego dziecka, o dacie i miejscu chrztu, a także imiona i nazwiska rodziców. Do parafialnej dokumentacji (Kroniki parafialnej) można dołączyć grupowe zdjęcie wszystkich dzieci pierwszokomunijnych.

XI. Propozycja układu katechez i nabożeństw przygotowania bezpośredniego

49. Wydział Nauczania Katechetycznego Kurii Diecezjalnej Siedleckiej udostępnia spis pozycji książkowych i innych materiałów, które mogą być wykorzystane przez duszpasterzy, katechetów i rodziców w trakcie przygotowania do przyjęcia sakramentu pokuty i pojednania oraz I Komunii świętej.

50. W odniesieniu do katechez dla rodziców i katechez dla dzieci połączonych z rokiem liturgicznym proponuje się następujący układ (wg M. Jaworski, M. I. Olszewska, *Przygotowanie rodziny do Pierwszej Komunii Świętej dziecka – Nabożeństwa i katechezy dla dzieci i rodziców*, Warszawa 2012 r.):

Miesiąc	Katecheza dla rodziców	Katecheza dla dzieci
wrzesień	Bóg – Ojciec wszystkich ludzi	Dzieci kochają swojego Ojca
październik	Maryja – Matka Jezusa i nasza	Czczymy i kochamy Maryję
listopad	Życie wieczne – darem Boga	Modlimy się za naszych zmarłych
grudzień	Jezus Chrystus – Emmanuel	Czekamy na przyjście Jezusa
styczeń	Duch Święty – Dawca darów	Prosimy o dary Ducha Świętego
luty	Kościół – Wspólnota ochrzczonych	Budujemy Kościół Boży

marzec	Dekalog – wola Pana Boga	Zachowujemy Boże przykazania
kwiecień	Eucharystia – pamiątka Wieczery	Uczestniczymy w Wieczery Pana

51. W odniesieniu do nabożeństw i celebracji roku liturgicznego połączonych z przybliżaniem określonych znaków wiary chrześcijańskiej, proponuje się następujący układ:

Miesiąc	Nabożeństwa i celebracje w roku liturgicznym	Znaki naszej wiary
wrzesień	Eucharystia na rozpoczęcie roku szkolnego	Książeczka
październik	Nabożeństwo różańcowe	Różaniec
listopad	Nabożeństwo wypominkowe	Cmentarz
grudzień	Msza święta w Uroczystość Niepokalanego Poczęcia	Medalik
styczeń	Msza święta w Uroczystość Objawienia Pańskiego	Ofiara na misje
luty	Msza święta w Uroczystość Ofiarowania Pańskiego	Świeca
marzec	Nabożeństwo drogi krzyżowej	Krzyż
kwiecień	Eucharystia w Wielki Czwartek	Chleb Pański
maj	Liturgia pokutna przed pierwszą spowiedzią	Konfesjonał

Propozycja tematów „białego tygodnia”

52. W odniesieniu do celebracji „białego tygodnia” proponuje się następujący układ:

Dzień	Dominujący motyw dnia
poniedziałek	Dziękczynienie dzieci kapłanom i katechetom
wtorek	Dziękczynienie dzieci matkom i matkom chrzestnym
środa	Dziękczynienie dzieci ojcom i ojcom chrzestnym
czwartek	Przyrzeczenie dzieci dotyczące comiesięcznej spowiedzi i Komunii św.
piątek	Oddanie dzieci Najświętszemu Sercu Jezusowemu
sobota	Oddanie dzieci pod opiekę Matki Bożej

XII. Zalecenia po pierwszej spowiedzi i Komunii świętej

53. Po przystąpieniu dzieci do pierwszej spowiedzi oraz pierwszej Komunii świętej, rodzice, duszpasterze i katecheci powinni zatroszczyć się o dalsze chrześcijańskie wychowanie dzieci pierwszokomunijnych, m.in. zachęcając do sukcesywnego włączania się ich do działających w parafii grup i wspólnot kościelnych.
54. Zaleca się również wdrożenie dzieci do systematycznej spowiedzi i Komunii świętej przez praktykę pierwszych czwartków, pierwszych piątków lub pierwszych sobót miesiąca. Pod koniec klasy IV należy – wraz z dziećmi i ich rodzicami – przygotować i uroczystie przeżyć rocznicę I Komunii świętej.

ANEKS NR 7

INSTRUKCJA BISKUPA SIEDLECKIEGO O PRZYGOTOWANIU MŁODZIEŻY DO SAKRAMENTU BIERZMOWANIA

I. Znaczenie sakramentu bierzmowania w życiu ucznia Chrystusa

1. Katechizm Kościoła Katolickiego przypomina, że wtajemniczenie chrześcijańskie dokonuje się przez trzy sakramenty: chrzest, który jest początkiem nowego życia; bierzmowanie, które jest jego umocnieniem; i Eucharystię, która karmi ucznia Ciałem i Krwią Chrystusa, by przekształcić go w Niego (por. KKK 1275).
2. Pełnia chrześcijańskiej inicjacji domaga się przyjęcia trzech sakramentów tworzących jedność i stanowiących fundament całego życia chrześcijańskiego. Każdy ochrzczony, jeszcze nie bierzmowany, nie tylko może i powinien przyjąć sakrament bierzmowania, ale także ma taki obowiązek (por. kan. 890; KKK 1212; 1306; 1285).
3. Chociaż sakrament bierzmowania nie jest konieczny do zbawienia, to jednak Kościół zabiega o to, by żadne z jego dzieci nie odeszło z tego świata nie ubogacone jego darem. Gdy więc jakiś chrześcijanin jeszcze nie bierzmowany znajduje się w niebezpieczeństwie śmierci (choćby nie osiągnął wieku rozeznania lub nie uczestniczył w zwyczajnym procesie przygotowania), powinien otrzymać bierzmowanie (por. KKK 1307; 1314; 1257; 1306; kan. 883; kan. 889 § 2; kan. 891; 2PSP s. 193).
4. Bierzmowanie jest sakramentem, który przynosi wzrost i pogłębienie łaski chrzcielnej. Udziela daru samego Ducha Świętego, zakorzenia głębiej w Bożym synostwie, ściślej jednoczy z Chrystusem, udoskonala więź z Kościołem, udziela specjalnej mocy Ducha Świętego do szerzenia i obrony wiary słowem oraz czynem, a także do mężnego wyznawania imienia Chrystusa i do tego, by nigdy nie wstydzić się Krzyża (por. KKK 1303; KK 11; kan. 879; OB 2; 22).
5. Sakrament bierzmowania wyciska w duszy przyjmującego niezniszczalne „znamię”, pieczęć Ducha Świętego (por. KKK 1304). Godne przyjęcie tego sakramentu oraz świadome i dobrowolne przyjęcie wynikających z niego

zobowiązań, wymagają od kandydatów właściwego przygotowania (por. kan. 890; 2PSP s. 193).

6. Niniejsze wytyczne odnoszą się do przygotowania młodzieży, nie obejmują zaś osób dorosłych, które zwracają się o udzielenie im sakramentu bierzmowania. Takie bowiem osoby winny odbyć przygotowanie w formie dostosowanej do ich potrzeb i możliwości w Diecezjalnym Centrum Formacji Katechumenalnej lub pod jego nadzorem (por. 2PSP s. 209; *Wskazania KEP dotyczące przygotowania do przyjęcia sakramentu bierzmowania* z 13-14.03.2017, n. 8).

II. Przygotowanie do przyjęcia sakramentu – zasady podstawowe

7. Zarówno „Obrzędy Bierzmowania”, jak i „Wprowadzenie do Obrzędów Bierzmowania” podkreślają konieczność przygotowania i domagają się, aby było ono dobre, odpowiednie, staranne, należyte, dostosowane, zaś „Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce” i „Podstawa programowa katechezy Kościoła katolickiego w Polsce” zwracają uwagę na konieczność jego zaprogramowania (OB 12; 3; 21; 13; DKKKwP 103; 107; PPKKKwP s. 68-69).
8. Obowiązek przygotowania do bierzmowania odnosi się do samego kandydata i do wspólnoty Kościoła, której jest członkiem (por. kan. 890; 774 § 1; OB 3). Wyjątkowa rola i odpowiedzialność spoczywa na rodzicach jako pierwszych katechetach oraz na parafii, która jest podstawowym i uprzywilejowanym środowiskiem prowadzenia katechez przygotowujących do przyjęcia sakramentów (por. KKK 1309; kan. 774 § 2; OB 3; 4; DKKKwP 13; 106; 107).
9. Przygotowanie kandydatów powinno stać się wspólną troską rodziców, duszpasterzy, katechetów szkolnych i parafialnych oraz innych osób zaangażowanych w życie parafii, animatorów grup, stowarzyszeń i ruchów kościelnych. Wypełnienie tego obowiązku wymaga od wymienionych podmiotów skoordynowanej współpracy (por. DKKKwP 107; PPKKKwP s. 68-69; OB 5; 2PSP s. 205).
10. Przygotowanie do bierzmowania odbywa się w trzech etapach: przygotowanie dalsze, bliższe i bezpośrednie (por. *Wskazania KEP* 5). Przygotowanie dalsze jest prowadzone od najmłodszych lat w rodzinie, następnie poprzez uczestnictwo w katechizacji szkolnej i parafialnej, zwłaszcza w okresie przygotowania do pierwszej spowiedzi i Komunii św. Przygotowanie bliższe to kontynuacja udziału w katechizacji szkolnej i parafialnej, któremu

towarzyszy czynne uczestnictwo w życiu Kościoła, spełnianie praktyk religijnych i życie sakramentalne.

11. Całym procesem przygotowania bliższego i bezpośredniego kieruje proboszcz parafii zamieszkania kandydata do bierzmowania, nie zaś parafii, na terenie której znajduje się jego szkoła (por. kan. 528 § 1; 890; *Wskazania KEP* 9). Proboszcz wprowadzić ma prawo zlecić prowadzenie spotkań wikariuszowi lub innemu duszpasterzowi, ale również w tym wypadku winien osobiście czuwać nad przebiegiem przygotowania.
12. Nawet w małych parafiach ma być prowadzone przygotowanie do sakramentu bierzmowania. Nie jest właściwe zwalnianie się proboszczów z tego obowiązku z powodu małej liczby kandydatów i włączanie ich do większych grup przygotowujących się w parafiach sąsiednich. Dopuszcza się jedynie możliwość samego przyjęcia sakramentu w innej parafii, pod warunkiem, że ma to miejsce wyjątkowo, a nie jest stałą praktyką.

III. Przygotowanie bezpośrednie

A. Kandydaci

13. Do bierzmowania może przystąpić człowiek ochrzczony (kan. 889 § 1). Duszpasterze przed rozpoczęciem przygotowania bezpośredniego winni upewnić się, że wszyscy zgłaszający się rzeczywiście są ochrzczeni. Jeśli chrzest miał miejsce w innej parafii, kandydat ma obowiązek przedstawić świadectwo chrztu, które otrzymuje bez opłaty kancelaryjnej.
14. Właściwym wiekiem przyjęcia sakramentu bierzmowania jest zakończenie VIII klasy szkoły podstawowej (*Wskazania KEP* 5d). Jeśli w jakiejś parafii bierzmowanie nie jest szafowane co roku, należy tak zaplanować proces przygotowania, aby najmłodsi z grupy kandydatów osiągnęli wyżej określony wiek w momencie przyjęcia sakramentu.
15. Kandydaci do bierzmowania winni odznaczać się dojrzałością intelektualną, emocjonalną i religijną stosowną do swego wieku. Winno się jednak uwzględniać możliwości osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych, które nie są w stanie spełnić ogólnych warunków (por. *Wskazania KEP* 7). Podczas rozmowy kwalifikacyjnej należy odpowiednio modyfikować stawiane wymagania.
16. W gronie kandydatów nie mogą znaleźć się osoby, które zrezygnowały (same lub za zgodą rodziców) z katechizacji szkolnej. Młodzież, która uczy się w szkole położonej poza parafią przygotowania, winna okazać

zaświadczenie od katechety. Jeśli ktoś nie uczestniczył regularnie w katechizacji szkolnej, ale okazuje wolę przystąpienia do bierzmowania i zaczyna na powrót w niej uczestniczyć, należy go potraktować indywidualnie, określając warunki, czas i sposób przygotowania.

17. Jeżeli kandydat nie ma dobrej woli i właściwej dyspozycji, a także jego rodzice okazują obojętność, nie należy dopuszczać do przyjęcia sakramentu (por. kan. 889 § 2).
18. Kandydat do bierzmowania powinien zachować imię chrzcielne. Jeśli jednak nie ma on świętego patrona z chrztu, może wybrać sobie nowe imię, wzięte od świętego, który będzie dla niego wzorem dojrzałego życia chrześcijańskiego. W trakcie przygotowania kandydat ma zapoznać się z życiorysem swojego patrona i obudzić w sobie pragnienie naśladowania go (por. 2PSP s. 209; *Wskazania KEP* 16).

B. Program przygotowania

19. Konferencja Episkopatu Polski wskazuje, że optymalnym czasem trwania przygotowania bliższego i bezpośredniego jest okres trzech lat (por. *Wskazania KEP* 5c). Samo przygotowanie bezpośrednie w Diecezji Siedleckiej jest rozłożone na dwa lata.
20. Według wskazań Konferencji Episkopatu Polski w trakcie przygotowania bezpośredniego należy odbyć 30 spotkań formacyjnych w parafii, z których 5 ma mieć charakter celebracji liturgicznych (*Wskazania KEP* 29). W Diecezji Siedleckiej przygotowanie należy prowadzić z wykorzystaniem materiałów zatwierdzonych przez Biskupa Siedleckiego i wydanych przez Wydawnictwo *Unitas*.
21. Spotkania formacyjne – lub przynajmniej ich część – winny odbywać się w małych grupach, liczących nie więcej niż 12 uczestników i być prowadzone nie tylko przez duszpasterzy, ale również przez osoby konsekrowane, świeckich katechetów i odpowiednio przygotowanych animatorów należących do ruchów, bądź stowarzyszeń kościelnych (por. *Wskazania KEP* 12; 14). Jest bardzo pożądane, aby zajęcia były połączone z osobistym świadectwem prowadzących.
22. Należy dbać o to, aby na etapie przygotowania katecheza parafialna była zsynchronizowana z nauczaniem szkolnym, ale miała inny charakter. Bardziej trzeba w niej kłaść nacisk na metody biblijne i liturgiczne, a w trakcie spotkań w małych grupach konieczne włączać metody aktywizujące uczestników, dające okazję do rozmowy i innych form czynnego uczestnictwa (por. *Wskazania KEP* 28).

23. W treści cyklu katechez parafialnych winny być poruszone takie zagadnienia, jak:
 - kerygmat chrześcijański,
 - sakrament chrztu wprowadzeniem we wspólnotę Kościoła,
 - mistagogia sakramentu pokuty i pojednania,
 - mistagogia sakramentu Eucharystii,
 - mistagogia sakramentu bierzmowania (*Wskazania KEP* 21).
24. Bardzo ważny jest pierwszy etap, polegający na głoszeniu kerygmatu, czyli obwieszczeniu prawdy o miłości Boga do człowieka objawionej najpełniej w Chrystusie. Ten ewangelizacyjny etap formacji powinien zakończyć się celebracją liturgiczną i wyborem Chrystusa na swojego Pana i Zbawiciela. Również następne etapy głoszenia katechez winny kończyć się celebracjami liturgicznymi, np. na zakończenie etapu wprowadzenia we wspólnotę Kościoła – celebracją z wyznaniem wiary Kościoła i potwierdzeniem gotowości włączenia się w jego życie (por. *Wskazania KEP* 22; 30).
25. Celebracje liturgiczne powinny odbywać się w kościele lub kaplicy, natomiast spotkania inicjacyjne i mistagogiczne mogą być organizowane w innych pomieszczeniach parafialnych. Niektóre zaś – według roztropnej oceny prowadzących – mogą się odbyć w domach prywatnych, zwłaszcza w rodzinie animatora lub któregoś z kandydatów (por. *Wskazania KEP* 15).
26. W czasie przygotowania należy zwracać uwagę na to, aby kandydaci uczestniczyli regularnie w Mszach świętych w niedziele i święta nakazane oraz przystępowali do sakramentu pokuty i Eucharystii w I piątki miesiąca. Należy ich ponadto włączać w przygotowanie liturgii i czynne w niej uczestnictwo poprzez spełnianie funkcji lektora, ministranta, psalterzysty, komentatora, członka scholi liturgicznej itp. W różny sposób trzeba również dawać im okazję do działań prowadzonych we wspólnocie parafialnej, np. charytatywnych, czy ewangelizacyjnych (por. *Wskazania KEP* 31-33).
27. Kandydaci do bierzmowania winni być zachęcani do potwierdzenia swoich zobowiązań abstynenckich, czyli rezygnacji ze spożywania napojów alkoholowych i palenia tytoniu do uzyskania pełnoletności oraz nieużywania narkotyków i środków odurzających przez całe życie.

C. Udział rodziców i świadków

28. Ponieważ rodzice są pierwszymi katechetami swoich dzieci, postuluje się prowadzenie katechez dla rodziców kandydatów do bierzmowania (por. 2PSP s. 200n.; 208; DKKKwP 103). W ciągu cyklu przygotowań należy

ich zaprosić czterokrotnie, najlepiej, po każdym etapie formacji kandydatów i poruszyć tematy wyznaczone przez Konferencję Episkopatu Polski (*Wskazania KEP* 11; 26).

29. Mając na uwadze rolę i zadania świadków w przygotowaniu kandydatów do bierzmowania, które nie polegają jedynie na udziale w liturgii udzielenia sakramentu, postuluje się roztropnie i wcześniej dokonać ich wyboru, najlepiej już na początku procesu formacyjnego kandydata (*Wskazania KEP* 19).
30. Dla zaznaczenia jedności sakramentów chrztu i bierzmowania, najbardziej właściwe jest pełnienie funkcji świadka przez jednego z rodziców chrzestnych (893 § 2). Jeśli nie jest to z ich strony możliwe lub przestali być katolikami wierzącymi i praktykującymi, świadkiem powinna być inna osoba, byleby już przyjęła sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego, ukończyła 16-ty rok życia, była wierząca, praktykująca i prowadziła przykładne życie. Jeśli świadek nie jest znany proboszczowi, winien przedstawić stosowne zaświadczenie z parafii zamieszkania (*Wskazania KEP* 17n.).
31. Świadcami przy bierzmowaniu, podobnie, jak chrzestnymi przy chrzcie, nie powinni być rodzice kandydata (por. kan. 874; 893; *Wskazania KEP* 18). Można natomiast zachować zwyczaj, że świadkiem jest osoba tej samej płci, co kandydat, choć nie jest to konieczne.

IV. Przygotowanie i celebrowanie sakramentu bierzmowania

32. Proboszcz parafii na kilka miesięcy przed planowanym terminem bierzmowania winien skontaktować się z biskupem celem poczynienia stosownych ustaleń.
33. Na około miesiąc przed bierzmowaniem należy zdecydować o dopuszczeniu kandydatów. W tym celu duszpasterz odpowiedzialny za przygotowanie ma zebrać potrzebne dokumenty i opinie o każdym kandydacie i – odpowiednio wcześniej – zaprosić pracownika Wydziału Nauczania Katechetycznego Kurii Siedleckiej dla przeprowadzenia rozmowy sprawdzającej.
34. Zachęca się duszpasterzy, aby w stosownym czasie przed bierzmowaniem zorganizowali kandydatom wyjazdowy dzień skupienia w sanktuarium bł. Męczenników w Pratulinie, wykorzystując tę sposobność do ukazania heroiczych postaw wiary i do wspólnej modlitwy o dar posłuszeństwa Duchowi Świętemu. Należy też podtrzymać szlachetną praktykę odbywania przed ceremonią nowenny do Ducha Świętego. Jedno ze spotkań

nowenny winno być połączone z nabożeństwem pokutnym i spowiedzią (por. *Wskazania KEP* 34).

35. W ostatnich dniach przed celebracją bierzmowania należy wybrać czytania (informując następnie celebransę) i przygotować lektorów oraz psalterzystę. Należy też dobrać odpowiednie śpiewy i starannie je przećwiczyć, aby w wykonanie włączyło się całe zgromadzenie liturgiczne.
36. Przed celebracją bierzmowania należy odbyć próbę z kandydatami i – jeśli to możliwe – świadkami bierzmowania. Jest ona niezbędna dla wyjaśnienia znaków liturgicznych, które będą wykonywane oraz dla przećwiczenia przejsów, gestów i słów związanych z rytmem sakramentalnym.
37. Przy celebrowaniu bierzmowania winien asystować dziekan z udziałem – w miarę możliwości – także innych kapłanów z dekanatu.
38. Kandydaci do bierzmowania oraz ich świadkowie powinni mieć przygotowane miejsca siedzące i podczas całej liturgii pozostawać w pobliżu siebie.
39. Jeśli istnieje taki miejscowy zwyczaj, przed rozpoczęciem liturgii, kandydaci mogą oczekiwać na przybycie biskupa przed kościołem i procesjonalnie go wprowadzić. W takim wypadku, po krótkiej adoracji Najświętszego Sakramentu, przedstawiciele rodziców kierują prośbę o bierzmowanie, a biskup pozdrawia zgromadzenie, po czym przechodzi do zakrystii i zakłada szaty liturgiczne. Zwykle jednak kandydaci oczekują na rozpoczęcie Eucharystii w kościele. Wówczas po procesji wejścia, ale przed znakiem krzyża, ma miejsce krótkie powitanie i prośba rodziców o bierzmowanie.
40. Po odczytaniu Ewangelii przez dziekana (lub innego kapłana), proboszcz kieruje prośbę do biskupa i podejmuje przewidziany w obrzędzie dialog.
41. Podczas udzielania sakramentu bierzmowania asystujący kapłan lub diakon trzyma naczynko z olejem krzyżma, kandydaci zaś podchodzą ze świadkami w dwóch rzędach. Świadkowie kładą prawą rękę na ramieniu bierzmowanego, a on wyraźnie wypowiada swoje imię.
42. Po wypowiedzeniu przez biskupa formuły sakramentalnej (*N. przyjmij znamię Daru Ducha Świętego*) bierzmowany odpowiada: *Amen*. Następnie, na słowa biskupa: *Pokój z tobą*, bierzmowany odpowiada: *I z duchem twoim*.
43. Obrzęd udzielania sakramentu zasadniczo winien odbywać się w ciszy. Jeśli jednak liczba bierzmowanych jest znaczna, po udzieleniu sakramentu kilku pierwszym osobom, można wykonać odpowiedni śpiew (schola) lub utwór instrumentalny, jednak bardzo cicho (*pianissimo*).
44. Wezwania modlitwy powszechnej powinny być odczytane przez młodzież, która przyjmuje bierzmowanie. Zaleca się także zorganizowanie

z jej udziałem procesji z darami, którą można poprzedzić odpowiednim komentarzem. Jeśli niektórzy chłopcy przystępujący do bierzmowania są ministrantami lub lektorami, zaleca się, aby przystąpili do sakramentu w strojach liturgicznych.

45. Po modlitwie po Komunii przedstawiciele młodzieży krótko wyrażają podziękowanie za otrzymany sakrament, adresowane do biskupa, duszpasterzy, katechetów i rodziców. Jeśli jest zaplanowane zrobienie wspólnego zdjęcia, należy to uczynić po wykonaniu śpiewu na wyjście.

V. Końcowe działania formacyjne i prawne

46. Jest bardzo wskazane, aby podtrzymywać zwyczaj przekazywania młodzieży pamiątek bierzmowania (*Wskazania KEP* 36). Można to uczynić bezpośrednio po zakończeniu liturgii, bądź w najbliższą niedzielę po bierzmowaniu.
47. Należy zaproponować młodzieży odbycie pielgrzymki dziękczynnej do któregoś z sanktuariów diecezjalnych. Do udziału w pielgrzymce trzeba zaprosić wszystkie osoby włączone w proces formacji przed bierzmowaniem, zwłaszcza katechetów i animatorów grup.
48. Przyjęcie bierzmowania należy odnotować w księdze ochrzczonych (unikacie i duplikacie). Jeśli parafia chrztu jest inna, niż parafia bierzmowania, należy do niej przesłać informację z prośbą o odnotowanie tego faktu (por. KPK kan. 895; OB 14; *Wskazania KEP* 20). Jeżeli duplikat księgi ochrzczonych został już przekazany do Archiwum Kurii Diecezjalnej należy przesłać informację o bierzmowaniu z prośbą o dokonanie stosownej adnotacji. Istnieje też obowiązek prowadzenia księgi bierzmowanych, w której zapisuje się wszystkich, którzy przyjęli ten sakrament w danej parafii (imiona i nazwiska bierzmowanych, szafarza, rodziców i świadków oraz miejsce i datę udzielenia sakramentu).

ANEKS NR 8

INSTRUKCJA BISKUPA SIEDLECKIEGO O PRZYGOTOWANIU DO MAŁŻEŃSTWA I ŻYCIA RODZINNEGO

Przygotowanie do małżeństwa i życia rodzinnego jest jednym z ważniejszych zadań, które stoją przed współczesnym duszpasterstwem rodzin. Przypomniawszy o tym św. Jan Paweł II, który w adhortacji apostolskiej *Familiaris consortio* stwierdził, że „(...) bardziej niż kiedykolwiek, w naszych czasach konieczne jest przygotowanie młodych do małżeństwa i życia rodzinnego. Dlatego Kościół winien popierać lepsze i intensywniejsze programy przygotowania do małżeństwa, ażeby wyeliminować (...) trudności, z którymi boryka się tyle małżeństw, a bardziej jeszcze po to, aby stworzyć pozytywne warunki do powstawania i dojrzewania udanych małżeństw” (FC 66). Niezbędny jest do tego odpowiedni czas swoistego katechumenatu, ponieważ nie da się w krótkim czasie przekazać prawdy o pięknie, ale i o zobowiązaniach życia małżeńskiego opartego na przymierzu z Bogiem w sakramencie małżeństwa (por. AL 208).

Model przygotowania do małżeństwa i życia w rodzinie w nauczaniu Kościoła katolickiego ukazują dokumenty: adhortacja apostolska Jana Pawła II o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym *Familiaris consortio* (FC), dokument Papieskiej Rady do Spraw Rodziny *Przygotowanie do sakramentu małżeństwa* (PSM), wskazania Episkopatu Polski zawarte w *Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin* (DDR) oraz adhortacja apostolska papieża Franciszka o miłości w rodzinie *Amoris laetitia* (AL). W dokumentach tych przygotowanie do sakramentu małżeństwa i życia w rodzinie chrześcijańskiej jawi się jako proces, który przebiega w trzech etapach: dalszym, bliższym i bezpośrednim (por. FC 66; PSM 21-59; DDR 18-36; AL 205-216). Przygotowanie do małżeństwa to opatrnościowy czas dla narzeczonych. Jakość tego przygotowania może mieć ogromne znaczenie dla przyszłości nowych rodzin. Trzeba więc, by duchowni i świeccy dołożyli wszelkich starań, by odkryć żywego Boga, piękno wspólnoty wiary, którą jest Kościół i piękno fascynującego Boskiego projektu, jakim jest małżeństwo.

I. Przygotowanie dalsze

Pierwszym etapem tego procesu jest przygotowanie dalsze, które rozpoczyna się w dzieciństwie, a następnie jest kontynuowane na wszystkich etapach edukacji szkolnej i katechetycznej. Przygotowanie dalsze do małżeństwa i życia rodzinnego polega na pomocy dziecku w prawidłowym dojrzewaniu do pełni człowieczeństwa. Od tego bowiem, jakim kto jest człowiekiem i chrześcijaninem, w dużej mierze zależy, jakim będzie współmałżonkiem i rodzicem. Zadania te powinny być realizowane w rodzinie, szkole, poprzez katechizację i w grupach rówieśniczych (por. DDR 20-23).

II. Przygotowanie bliższe

Przygotowanie bliższe dotyczy młodzieży ponadgimnazjalnej i ma być dla niej rodzajem katechumenatu przed narzeczeństwem i zawarciem małżeństwa. Najbardziej powszechną jego formą jest katechizacja w ostatnich klasach szkół średnich. Program katechezy przedmałżeńskiej w takich szkołach określa *Podstawa programowa katechezy Kościoła katolickiego w Polsce i Program nauczania religii rzymskokatolickiej w przedszkolach i szkołach*, na bazie której można opracować tzw. „programy autorskie”.

Według *Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin* katecheza przedmałżeńska prowadzona w szkole średniej nie jest wystarczającą formą przygotowania bliższego. Dlatego wspomniany dokument zaleca, aby niezależnie od katechizacji szkolnej, wprowadzić w każdej parafii roczną katechezę przedmałżeńską dla młodzieży, obejmującą co najmniej 25 spotkań. Postulat ten, jakkolwiek godny polecenia, z wielu obiektywnych przyczyn wydaje się trudny do realizacji. Dlatego należy większy nacisk położyć na jakość katechezy przedmałżeńskiej realizowanej w szkole oraz jakość spotkań z narzeczonymi w ramach bezpośredniego przygotowania do małżeństwa.

III. Przygotowanie bezpośrednie

Przygotowanie bezpośrednie jest ostatnim etapem przygotowania do małżeństwa i życia w rodzinie. Etap ten określany jest przygotowaniem przedślubnym. Rozpoczyna się ono od momentu spotkania kandydatów do małżeństwa z duszpasterzem w kancelarii parafialnej w terminie nie krótszym niż 6 miesięcy przed ślubem, a kończy się z chwilą zawarcia sakramentu małżeństwa.

Przygotowanie bezpośrednie obejmuje pięć elementów:

- 1) rozmowa z duszpasterzem w kancelarii parafialnej dotycząca wiedzy religijnej narzeczonych (rezerwacja terminu ślubu);
- 2) dziesięć spotkań przedślubnych i dzień skupienia;
- 3) trzy spotkania w Poradni Życia Rodzinnego;
- 4) dwie (lub w pewnych okolicznościach, jedna) spowiedzi przedślubne;
- 5) spotkanie z duszpasterzem w kancelarii parafialnej i spisanie protokołu przedślubnego (por. DDR 27).

Uwzględniając realia i specyfikę Diecezji Siedleckiej, etap przygotowania bezpośredniego do małżeństwa powinien przebiegać w następujący sposób:

1. Spotkanie narzeczonych z duszpasterzem w kancelarii parafialnej

- A. Rozmowa duszpasterska. Winna mieć miejsce, kiedy narzeczeni przychodzą zamówić termin ślubu w kościele. Podczas pierwszego spotkania z narzeczonymi należy poinformować o etapach przygotowania do małżeństwa. Wskazać miejsce głoszonych katechez, terminach spotkań w poradni rodzinnej. Podczas tej rozmowy jest okazja, by zbadać stan duchowej kondycji nupturientów: przynależność do wspólnoty Kościoła, praktyki religijne, sakrament bierzmowania (jeśli nie przyjęli go, to należy określić formę przygotowania do jego przyjęcia), ogólną znajomość i akceptację nauki Kościoła (zwłaszcza co do zamieszkania przed ślubem i czystości przedmałżeńskiej). Należy też zadać pytanie o ich hierarchię wartości. Kolejną sprawą jest omówienie kwestii planów co do zamieszkania po ślubie, prowadzenia domu (w przypadku zamieszkania razem z rodzicami), podejmowania pracy za granicą i długich rozstań małżonków. Koniecznie trzeba zapytać o stan wolny nupturientów, o zobowiązania wobec osób trzecich, o ewentualne wcześniejsze związki z innymi osobami, zwłaszcza, gdy były połączone ze wspólnym zamieszkiwaniem, o małżeństwo cywilne lub związek kanoniczny, którego nieważność została stwierdzona prawomocnym wyrokiem lub dekretem. Należy się w takim przypadku upewnić, czy nie została dołączona klauzula zabraniająca wchodzenia w powtórny związek małżeński. Nie bez znaczenia jest kwestia stanu zdrowia, zwłaszcza psychicznego. Praktyka życia pokazuje także, że trudności mogą wynikać z nieszczerości w sprawach finansowych (kredyty, długi).

Jeśli jedno z narzeczonych lub obydwoje nie uczęszczali na szkolną katechezę, duszpasterz miejsca winien zatroszczyć się o pogłębienie formacji chrześcijańskiej nupturientów (udostępnić im odpowiednie materiały np.: *Katechezy dla narzeczonych*, na podstawie których duszpasterz, w ustalonym terminie, przeprowadza stosowną rozmowę). Wyniki rozmowy

powinny zostać potwierdzone wystawionym zaświadczeniem, a następnie załączone do aneksu protokołu przedślubnego. Narzeczeni otrzymują *Indeks przygotowania do małżeństwa*.

- B. Rozmowa kanoniczna. Drugie spotkanie narzeczonych z duszpasterzem w kancelarii parafialnej powinno nastąpić w terminie nie krótszym niż 6 miesięcy przed ślubem. Jest ono ważne nie tylko z powodów formalnych związanych ze sporządzeniem protokołu ślubnego, który trzeba przeprowadzić w całości bez rozdzielania na części, ale także z powodów duszpasterskich (niedopuszczalne są sytuacje, w których spotkanie w kancelarii parafialnej prowadzi organista, sekretarka lub inna osoba niż kapłan). Chodzi o to, aby jeszcze raz ocenić, jaki jest poziom religijny narzeczonych i stan przygotowania do małżeństwa.
- C. Trzecie spotkanie najczęściej ma miejsce tuż przed ślubem. Jest ono podsumowaniem przygotowania i poinformowaniem o przebiegu ceremonii zaślubin.

2. Spotkania przedślubne i dzień skupienia

Drugim elementem przygotowania bezpośredniego do małżeństwa w Diecezji Siedleckiej jest wysłuchanie 10 katechez, które zasadniczo powinny być głoszone w parafiach, w dekanacie lub w innych miejscach np. ośrodki akademickie i domy rekolekcyjne oraz uczestnictwo w dniu skupienia dla narzeczonych i w 2 spotkaniach w poradni życia rodzinnego.

W Diecezji Siedleckiej obowiązują 2 formy bezpośredniego przygotowania do zawarcia sakramentu małżeństwa:

- A. Pierwsza forma (*zwyczajna*) spotkań dla narzeczonych odbywa się w parafiach lub w dekanacie. Dziekan i dekanalny duszpasterz rodzin po konsultacjach z kapłanami dekanatu, ustalają miejsca i formy odbywających się spotkań w dekanacie. Jest wskazane, aby spotkania prowadzili różni księża (nie tylko jeden) oraz osoby świeckie. Godne polecenia jest angażowanie spośród osób świeckich np. psychologa, doradcy życia rodzinnego i małżeństw, do złożenia świadectwa o pięknie życia rodzinnego (por. AL 208). Katechezy winny być głoszone cyklicznie co tydzień po 1 godzinie. Można katechezy połączyć, tj. wygłosić dwie w trakcie jednego spotkania, z zachowaniem jednak proporcji czasowych i oddzieleniem jednej od drugiej przerwą. Należy spotkanie kończyć modlitwą. Do niektórych katechez winny być dołączone pytania do osobistej refleksji narzeczonych. Istnieje więc potrzeba wygospodarowania odpowiedniego czasu na ich pracę indywidualną.

Bardzo ważną misję ukazania pięknego życia małżeńskiego mają małżonkowie chrześcijańscy, którzy sami formują się i są przykładem dla innych. Ich świadectwo życia jest bezcenne, dlatego należy zatroszczyć się, aby w trakcie głoszonych katechez co najmniej jedno małżeństwo dało osobiste świadectwo o swoim życiu małżeńskim. W konkretnym cyklu przygotowań trzeba również wprowadzać narzeczonych w mistagogię, stwarzając okazję do uczestnictwa we wspólnej Eucharystii oraz w adoracji Najświętszego Sakramentu. Będzie to rodzaj dnia skupienia.

- B. Druga forma spotkań dla narzeczonych odbywa się w czasie dwóch weekendów. Jest ona adresowana do tych osób, które z różnych powodów nie mogą uczestniczyć w regularnych spotkaniach w parafii. Ta forma obejmuje 10 katechez, dzień skupienia i dodatkowe spotkanie indywidualne w poradni rodzinnej. Ośrodki, gdzie mogą odbywać się tego rodzaju spotkania oraz ich program wymagają akceptacji Biskupa Siedleckiego.

Jeśli narzeczeni przedstawią w kancelarii świadectwo uczestnictwa w bezpośrednim przygotowaniu do sakramentu małżeństwa w innej diecezji, są zwolnieni z uczestnictwa w spotkaniach dla narzeczonych odbywających się w Diecezji Siedleckiej. Należy jednak upewnić się, czy odbyli także spotkania w Poradni Życia Rodzinnego.

Jeśli narzeczeni stanowczo sprzeciwiają się uczestnictwu w spotkaniach dla narzeczonych, kapłan powinien odłożyć pobłogosławienie sakramentu małżeństwa, a w sprawach trudniejszych lub wątpliwych, odnieść się do Kurii Diecezjalnej.

3. Spotkania w Poradni Życia Rodzinnego

Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin zobowiązuje wszystkich narzeczonych do odbycia przed ślubem 3 spotkań w Poradni Życia Rodzinnego. Podczas spotkań narzeczonych w Poradni Rodzinnej należy poruszyć następujące tematy:

- 1) Rozmowa zachęcająca do życia według metod rozpoznawania płodności i wstępne zaznajomienie z metodą;
- 2) Omówienie metody;
- 3) Weryfikacja i przykłady praktyczne.

Pierwsze spotkanie odbywa się w ramach wspólnych spotkań dla wszystkich, pozostałe dwa powinny mieć charakter indywidualnej rozmowy doradcy z poszczególnymi parami (narzeczeni na te spotkania umawiają się indywidualnie z doradcą).

4. Spowiedź przedślubna

Kolejnym ważnym elementem bezpośredniego przygotowania do małżeństwa jest spowiedź przedślubna, która zostaje potwierdzona przez spowiednika w *Indeksie*. W polskich warunkach narzeczeni, zanim zawrą sakramentalny związek małżeński, dwukrotnie przystępują do sakramentu pokuty (por. DDR 32). Pierwsza spowiedź przedślubna powinna odbyć się tuż po zgłoszeniu zaopowiedzi (ok. 3 miesiące przed ślubem). Zachęca się, aby miała ona charakter spowiedzi generalnej, co pozwoli penitentowi gruntownie uporządkować przeszłość i rozpocząć nowy etap w życiu. Z kolei druga spowiedź, która powinna nastąpić przed ślubem, ma umożliwić narzeczonemu godziwie wejście w przy mierze małżeńskie (por. DDR 32; PSM 53). Jeśli narzeczeni mieszkają przed ślubem razem i nie chcą uporządkować swojego życia (poprzez zamieszkanie oddzielnie i życie w czystości) winni do spowiedzi świętej przystąpić tylko raz, tuż przed ślubem.

ANEKS NR 9

INSTRUKCJA BISKUPA SIEDLECKIEGO O PRZYGOTOWANIU I PRZEBIEGU WIZYTACJI KANONICZNYCH W PARAFIACH

Praktyka wizytacji dokonywanych przez Pasterza Diecezji jest głęboko zakorzeniona w tradycji kościelnej. Biskup diecezjalny, będąc głową Kościoła parokijalnego, przejawia w ten sposób troskę o powierzonych sobie wiernych. Do parafii przybywa jako widzialny znak i fundament jedności¹. Wizytacja jest zatem w pierwszym rzędzie czynnością apostolską, obrazującą nawiedzi-ny Najwyższego Pasterza². W myśl zaleceń podanych w Instrukcji Kongregacji Biskupów *Apostolorum successores* z 22.02.2004 r., wizytacje biskupie winny mieć charakter pastoralny³. Nie oznacza to jednak, że tracą znaczenie czynności formalno-prawne, mające za cel sprawdzenie i ocenę różnych dziedzin życia wspólnoty parafialnej (osób, instytucji katolickich, rzeczy i miejsc świętych)⁴. Aby więc Biskup (lub jego delegat) czas swego pobytu w parafii mógł wykorzystać na głoszenie słowa Bożego oraz pasterskie spotkania, do wykonania niektórych czynności wizytacyjnych może zaprosić innych duchownych⁵.

Wśród podstawowych celów wizytacji pasterskiej należy wymienić: przeżycie Kościoła, zgromadzonego wokół swego Biskupa, stworzenie okazji do bezpośrednich spotkań z wiernymi⁶, dokonanie oceny stanu parafii w dziedzinie duchowej, organizacyjnej oraz gospodarczej, danie ożywiającego impulsu do dalszego wysiłku ze wskazaniem konkretnych zadań na okres powizytacyjny. W czasie wizytacji Biskupowi winien towarzyszyć dziekan. Pozostali księża z dekanatu – w miarę możliwości – winni wziąć udział w ingresie do kościoła parafialnego, głównej Eucharystii oraz wspólnym posiłku.

¹ KK 23. Por. KKK 886.

² Łk 1, 68: „Christus Iesus visitavit et fecit redemptionem plebis suae”.

³ Nr 220.

⁴ Kan. 397 § 1. Por. Kan. 199, 7°.

⁵ Kan. 396 § 2.

⁶ Por. KKK 896.

I. Działania poprzedzające wizytację

A. Na jesieni Biskup Siedlecki wydaje dekret, wyznaczający wizytację na przyszły rok. Po jakimś czasie wyznacza spotkanie z proboszczami (lub przynajmniej z proboszczami) dekanatu wyznaczonego do wizytacji, aby przekazać im podstawowe informacje o jej przebiegu i zadaniach duszpasterzy. Należy też wybrać sekretarza, który w poszczególnych parafiach będzie sporządzał protokoły z przebiegu wizytacji. Spotkanie jest również okazją do ustalenia dekanalnego terminarza wizytacji.

B. Zadania Księdza Proboszcza

1. Po wydaniu dekretu o wizytacji, proboszcz wyznaczonego dekanatu winien ogólnie zapowiedzieć ją swoim parafianom i zwrócić się do nich z prośbą o modlitwę. Ponadto jest bardzo wskazane zwołanie Rad Parafialnych (duszpasterskiej i ds. ekonomicznych) celem omówienia sposobu przygotowania zarówno w dziedzinie duszpasterskiej, jak i gospodarczej.
2. Na cztery tygodnie przed wizytacją należy ją formalnie ogłosić wiernym i od tej pory w każdą niedzielę modlić się wspólnie o Boże błogosławieństwo i przekazywać stosowne informacje. Nie wolno przy tym organizować żadnych zbiórek na potrzeby związane z samym przebiegiem wizytacji, aby nie była ona odbierana jako uciążliwość⁷.
3. W ramach bezpośredniego duchowego przygotowania do wizytacji – zgodnie z zaleceniem Stolicy Apostolskiej – warto rozważyć przeprowadzenie w parafii misji ludowych. Jeśli zaś to okazałoby się zbyt trudne, wówczas trzeba zaplanować przynajmniej cykl konferencji i kazań o naturze Kościoła, o hierarchicznej jego strukturze, roli biskupa diecezjalnego, proboszcza itp.⁸. W trakcie duchowego przygotowania należy też wiernym dać możliwość przystąpienia do sakramentu pokuty i koniecznie wspomnieć o możliwości zyskania odpustu zupełnego⁹.
4. W ostatnim miesiącu przed wizytacją należy odbyć kilka spotkań ze służbą liturgiczną. Chodzi zarówno o zapewnienie uroczystej i pięknej

⁷ Por. Synod Diecezjalny Podlaski z 1923 r., *Instrukcja dla księży proboszczów na czas biskupich wizyt kanonicznych*, Dodatek nr 1, art. VI; Kan. 398; *Apostolorum successores* (=AS) 223.

⁸ Por. AS 222.

⁹ „Plenaria indulgentia semel conceditur christifideli qui, tempore pastoralis visitationis, sacrae functioni astiterit, cui Visitator praefuerit”, *Enchiridion indulgentiarum*, Libreria Editrice Vaticana 1999, conc. 32.

celebracji, jak i wprowadzenie zaangażowanych osób w tajemnicę czekających wydarzeń.

5. Ksiądz Proboszcz ma zadanie zebrania informacji obrazujących duchowy i społeczny stan parafii. Następnie, odpowiednio opracowane, winien złożyć te informacje w formie pisemnej noty przedwizytacyjnej do Kurii Diecezjalnej, przynajmniej na 3 tygodnie przed terminem wizytacji.
6. Co najmniej na miesiąc przed wizytacją, Proboszcz ma obowiązek przedstawić do akceptacji Biskupa szczegółowy program wizytacji z uwzględnieniem wskazań niniejszej instrukcji.

C. Zadania Komisji

W stosownym czasie przed wizytacją mają do parafii udać się powołane przez Biskupa komisje wizytacyjne, złożone z pracowników Kurii Diecezjalnej (lub – jeśli nie zostały powołane – przynajmniej dziekana), celem szczegółowego sprawdzenia stanu parafii w różnych dziedzinach¹⁰. Po zakończeniu swojej misji każda z nich ma przekazać Biskupowi pisemne sprawozdanie, nie później niż na 2 tygodnie przed terminem wizytacji.

1. Komisja Duszpastersko-Administracyjna ma sprawdzić następujące dziedziny życia parafialnego:
 - 1) Organizacja duszpasterstwa:
 - a) sprawdzić aktualną listę członków Rad Parafialnych, daty rozpoczęcia obecnej kadencji i systematyczność w protokolowaniu zebrań,
 - b) sporządzić listę grup i wspólnot działających w parafii oraz ich opiekunów,
 - c) wskazać godziny Mszy świętych w niedziele i w dni powszednie,
 - d) dokonać ogólnej charakterystyki duszpasterskiego oblicza parafii i wskazać istniejące problemy.
 - 2) Administracja i kancelaria:
 - a) ocenić urządzenie, estetykę, zabezpieczenia i godziny otwarcia kancelarii,
 - b) sprawdzić kompletność i poprawność prowadzonych ksiąg parafialnych, zgodnie z instrukcją Biskupa Siedleckiego o prowadzeniu kancelarii parafialnej. Ze szczególną uwagą należy przejrzeć księgi metrykalne, księgę intencji, księgę binacji i księgę przychodów i rozchodów parafii.

¹⁰ Por. AS 221.

- c) przejrzeć dokumentację majątkową, która ma zawierać wyciągi z ksiąg wieczystych, mapy geodezyjne, akty własności, umowy dzierżawy itp.,
 - d) sprawdzić dokumentację pracowników kościelnych: umowy, łącznie ze sprawami ubezpieczeniowymi i podatkowymi,
 - e) ocenić zawartość archiwum historycznego (jeśli w parafii istnieje) pod kątem kompletności zbioru, zgodności ze spisem, stanu zachowania i zabezpieczenia.
- 3) Obiekty sakralne, budynki mieszkalne, gospodarcze, cmentarz:
- a) opisać ogólny stan kościoła parafialnego, kaplic i pozostałych budynków z ewentualnym wskazaniem, jakie pilne prace remontowe należy wykonać,
 - b) sprawdzić zgodność stanu faktycznego z inwentarzem *fundi instrumti* i rejestrem zabytków, szczególnie gdy chodzi o zabytki ruchome,
 - c) sprawdzić stan zabezpieczenia antywłamaniowego i przeciwpożarowego,
 - d) ocenić urządzenie wnętrza i wyposażenia obiektów sakralnych w świetle przepisów liturgicznych, estetyki i funkcjonalności,
 - e) ocenić otoczenie kościoła (stan drzewostanu, ogrodzenia, bramy itp.) i posesji parafialnej,
 - f) dokonać wizji cmentarza parafialnego, ocenić ilość miejsca na nowe groby, porządku, stanu ogrodzenia itp.
2. Komisja Katechetyczna winna sprawdzić i ocenić pracę katechetów szkolnych, pracujących na terenie parafii. W tym celu ma:
- a) odbyć rozmowę z proboszczem, który nadzoruje pracę swoich katechetów,
 - b) przeprowadzić hospitację wszystkich katechetów uczących w szkołach na terenie parafii,
 - c) złożyć wizytę w szkołach i odbyć rozmowy z dyrektorami,
 - d) dowiedzieć się, czy katecheci troszczą się o wiązanie katechizowanych z parafią, czy katecheci świeccy uczestniczą w niedzielnej liturgii z udziałem dzieci i młodzieży,
 - e) dowiedzieć się, jaką działalność duchową, apostolską lub charytatywną rozwijają katecheci wśród dzieci i młodzieży,
 - f) sprawdzić, czy istnieje zjawisko wypisywania się z katechezy, a jeśli tak, to jaka jest jego skala i przyczyny,
 - g) sprawdzić dokumentację poszczególnych katechetów.
3. Biskup może – zgodnie ze swoją oceną – powołać jeszcze inne komisje lub osoby, którym zleca określone działania wizytacyjne. Odnosi się to

szczególnie do badania stanu organów piszczalkowych. Takie wizytacje są zwykle przeprowadzane zgodnie z własnym harmonogramem instytucji diecezjalnych, które sprawują nadzór w tej dziedzinie. Jest jednak wskazane, aby ten harmonogram uwzględniał cykl wizytacji kanonicznych.

II. Przebieg wizytacji biskupiej

Wizytacja ma trwać jeden lub więcej dni, w zależności od wielkości parafii. Trzeba dołożyć starań, aby nawiedziny parafii przez Biskupa przebiegły sprawnie, a wszystkie zaplanowane elementy programu dobrze przygotowane. Należy strzec się wszelkiej przesady, zwłaszcza w ceremoniach liturgicznych, które winny „odznaczać się szlachetną prostotą”¹¹, co nie przeszkadza, by spotkania wizytacyjne zawierały akcenty podkreślające wyjątkowość wydarzenia i były wyrazem prostej chrześcijańskiej radości i szacunku wobec Pasterza¹².

A. Obligatoryjne elementy programu¹³

1. Najważniejszym wydarzeniem wizytacji jest spotkanie ze wspólnotą parafialną na Eucharystii pod przewodnictwem Biskupa. Spotkanie rozpoczyna się uroczystym ingresem do kościoła parafialnego. Proboszcz, ubrany w kapę, stojąc w drzwiach kościoła daje Biskupowi do ucałowania relikwiarz (lub krzyż) i symbolicznie przekazuje klucze do kościoła. Biskup zaś kropi lud wodą święconą. Następnie procesjonalnie wszyscy udają się do prezbiterium, gdzie – po krótkiej modlitwie przed ołtarzem – ma miejsce powitanie Biskupa, zgodnie z diecezjalnym porządkiem nabożeństw. Należy ograniczyć się do jednego tylko przemówienia przedstawicieli parafii, chyba że ważne względy przemawiają za czym innym. Stałym elementem tego punktu wizytacji jest też prezentacja parafii, dokonywana przez proboszcza. Winno się w niej nawiązać krótko do dziejów parafii, akcentując momenty kluczowe. Następnie powiedzieć o aktualnym stanie parafii, wspominając zarówno o stronie pozytywnej, jak i sprawach wymagających dalszego wysiłku. Należy też wykorzystać tę okazję do wyrażenia wdzięczności parafianom za ich miłość do Kościoła i różne przejawy zaangażowania w życie parafii. Słowo proboszcza powinno być zwięzłe i nie przekraczać granicy kilku minut. Podczas Eucharystii Biskup wygłasza słowo Boże.

¹¹ KK 34.

¹² AS 223.

¹³ Por. Tamże 221.

2. Ważnym elementem wizytacji są indywidualne rozmowy z kapłanami pracującymi w parafii oraz emerytami. Winny one mieć miejsce w mieszkaniu każdego z nich.
3. Należy zorganizować również spotkanie z członkami ruchów, wspólnot i stowarzyszeń działających w parafii. Trzeba na nie zaprosić także służbę liturgiczną, chór, scholę, zespół charytatywny itp. Każda formacja powinna mieć możliwość krótkiego przedstawienia swojej działalności. W tym spotkaniu może brać udział także Parafialna Rada Duszpasterska, którą należy zauważyć i podkreślić jej rolę. Po tym ogólnym spotkaniu wskazane jest odbycie rozmowy z pracownikami kościelnymi, szczególnie z organistą, kościelnym i grabarzem.
4. Winno też być przewidziane spotkanie z Parafialną Radą ds. Ekonomicznych. Jeśli proboszcz uzna za stosowne, może w tym spotkaniu brać udział także Rada Duszpasterska. To spotkanie może być połączone ze skromnym poczęstunkiem.
5. Duże znaczenie ma nawiedzenie placówek oświatowych leżących na terenie parafii, lub przynajmniej jednej, która ma najwięcej uczniów. Proboszcz winien zadbać, aby – po uzgodnieniu z dyрекcją – dobrać najbardziej właściwą na to porę. Należy przewidzieć spotkanie z uczniami, połączone – jeśli to możliwe – z przygotowanym przez nich krótkim programem artystycznym, oraz oddzielne spotkanie nauczycielami (lub przynajmniej z przedstawicielami tego grona). W przypadku szkół katolickich – ten punkt programu ma szczególną wagę¹⁴.
6. W programie wizytacji powinno znaleźć się nawiedzenie cmentarza parafialnego. Należy zachęcić parafian do zgromadzenia się na tym miejscu świętym i wzięcia udziału we wspólnej modlitwie. Jeśli na cmentarzu są pogrzebani fundatorzy kościoła, lub byli duszpasterze, trzeba o nich wspomnieć i odmówić modlitwę przy ich grobach.
7. W ramach wizytacji kanonicznej należy w kancelarii parafialnej podpisać wszystkie księgi¹⁵.

B. Fakultatywne elementy programu

1. Bardzo zaleca się – szczególnie w parafiach mniejszych – powiązanie wizytacji z udzieleniem sakramentu bierzmowania. Raczej nie należy go jednak

- łączyć z Eucharystią sprawowaną za całą parafię, ale przewidzieć drugą Mszę świętą o innej porze.
2. Jeśli pozwoli na to czas, Biskup powinien odwiedzić domy zakonne, znajdujące się na terenie parafii, oraz dzieła prowadzone przez osoby konsekrowane.
3. Ponadto Biskup może odwiedzić szpital lub dom pomocy społecznej, jeśli znajdują się na terenie parafii. Jeśli zaś nie, to niektóre osoby chore, szczególnie chore obłożnie, a jednocześnie znane z wielkiego przywiązania do Kościoła.
4. Jest wskazane, aby odwiedził także jakąś rodzinę, najlepiej wielodzietną. Należy się jednak wystrzegać, aby nie stworzyć przez to sytuacji dla niej kłopotliwej. Może to być zatem rodzina któregoś z pracowników kościelnych, lub inna szczególnie zaangażowana w życie parafialne.

III. Owoce wizytacji

- A. Niezwłocznie po zakończeniu wizytacji w dekanacie, sekretarze winni przekazać do Biskupa protokoły z jej przebiegu w poszczególnych parafiach. Biskup zaś dołącza je do protokołów sporządzonych przez komisje wizytacyjne, aby kompletny pakiet mógł być skopiowany. Jeden egzemplarz należy przechowywać w Kurii Diecezjalnej, drugi zaś w archiwum parafialnym.
- B. Po zakończeniu wizytacji we wszystkich parafiach dekanatu winno odbyć się powizytacyjne spotkanie Biskupa ze wszystkimi duszpasterzami. Biskup dokonuje krótkiego podsumowania wizytacji w poszczególnych parafiach, jak również formułuje wnioski odnoszące się do całego dekanatu. Daje ponadto zebrany kapłanom możliwość wypowiedzenia własnego zdania. Bardzo ważne jest także nałożenie mandatów poszczególnym parafiom do wykonania w okresie powizytacyjnym. Jeśli nic nie stoi na przeszkodzie, należy je ogłosić wobec zgromadzonych duszpasterzy.
- C. Dziekan dekanatu przeprowadzając swoje wizytacje, ma zawsze obowiązek ocenić wykonanie mandatów nałożonych przez Biskupa.

¹⁴ Por. Kan. 806 § 1.

¹⁵ Por. Kan. 535 § 4.

ANEKS NR 10

WSKAZANIA BISKUPA SIEDLECKIEGO DLA PROBOSZCZÓW DOTYCZĄCE ICH POWINNOŚCI W DZIEDZINIE KATECHETYCZNEJ

Wstęp

1. Należy pamiętać o ważnych stwierdzeniach Kongregacji ds. Duchowieństwa: „Parafia jest najbardziej znaczącym miejscem, w którym formuje się i żyje wspólnota chrześcijańska (...). Powinna ona pozostać krzewicielką i inspiratorką katechezy” (DOK 257). „Jakość katechezy określonej wspólnoty w bardzo dużej części zależy od obecności i działania kapłana” (DOK 225). „Zapewnienie w Kościele faktycznego pierwszeństwa czynnej i skutecznej katechezie wymaga: wspierania katechetów, a także troski o odpowiednie pomoce i urządzenia oraz konieczne fundusze” (DOK 223).

Zadania ogólne

2. Rozwijać w całej wspólnocie parafialnej poczucie odpowiedzialności za katechezę. Rozbudzać wśród osób świeckich gotowość posługi katechetycznej. Okazywać uznanie osobom, które tę posługę pełnią. Poświęcać najwyższą uwagę formacji katechetów (por. DOK 225; DKKKwP 140).
3. Troszczyć się o właściwe zaprogramowanie, zorganizowanie i kierowanie posługą katechetyczną w parafii. Integrować katechizację z programem ewangelizacyjnym wspólnoty parafialnej. Zapewnić włączenie katechezy parafialnej w diecezjalny program duszpasterski, pomagając katechetom stać się czynnymi współpracownikami w realizacji tego programu. W szczególny sposób troszczyć się o więź między katechezą i liturgią (por. DOK 225; DKKKwP 140).
4. Nadać pierwszorzędną rolę katechezie dorosłych i prowadzić katechezę w formie katechumenatu pochrzcielniczego. Z nową odwagą głosić słowo tym, którzy są daleko oraz osobom obojętnym religijnie (por. DOK 258).
5. Rozwijać w parafiach formację małych wspólnot kościelnych. Prowadzić zróżnicowane formy katechezy parafialnej dla dzieci i młodzieży. Objąć katechizacją osoby niepełnosprawne fizycznie i umysłowo (por. DKKKwP

140; *Instrukcja o przygotowaniu młodzieży do sakramentu bierzmowania; Instrukcja o przygotowaniu dzieci do sakramentu pokuty i I Komunii świętej*).

6. Dbać o prawidłowe funkcjonowanie nauczania religii w szkole. Sprzęgać ze sobą katechezę parafialną i katechezę szkolną. Troszczyć się o współpracę środowiska parafialnego, szkolnego i rodzinnego (por. DKKKwP 140; 83; 85).

Zadania szczegółowe

7. W parafiach będących większymi ośrodkami katechetycznymi powołać Parafialną Radę Katechetyczną i odbywać z nią regularne spotkania. Organizować też spotkania dla nauczycieli różnych typów szkół (por. DKKKwP 143; 141; 91).
8. Sprawować, w ścisłej łączności z katechetami, szczególną pieczę nad przygotowaniem i przeprowadzaniem szkolnych rekolekcji wielkopostnych. Powiadamiać dyrekcje szkół o terminie tych rekolekcji, co najmniej na miesiąc przed ich rozpoczęciem (por. DKKKwP 88; 140; Rozporządzenie MEN z 14.04.1992 r. § 10.2).
9. Wystąpić do Wydziału Nauczania Katechetycznego z pisemną prośbą o wydanie katechecie imiennego skierowania do nauczania religii (zanim dyrektor szkoły podpisze z katechetą umowę o pracę) i kierować katechetów (duchownych, zakonnych i świeckich) do tegoż Wydziału po skierowanie do nauczania religii w określonej szkole.
10. Czuwać, aby przenoszony do innej parafii ksiądz katecheta rozwiązał szkolną umowę o pracę w czasie przewidzianym w prawie oświatowym.
11. Z ewangeliczną roztropnością oraz chrześcijańską miłością – zawsze w porozumieniu z katechetami i z dyrekcją szkoły, a jeśli trzeba, to także z pomocą Wydziału Nauczania Katechetycznego – co roku (przed dniem 30 kwietnia) sporządzać arkusz organizacji katechezy na nowy rok szkolny. Chodzi o to, aby z odpowiednim wyprzedzeniem zaplanować zmiany personalne oraz przygotować ewentualną korektę przydziału wymiaru godzin.
12. Doceniając wagę katechezy prowadzonej w szkołach podstawowych, należy jednak w szczególny sposób dbać o rozwój wiary wśród młodzieży i tak organizować katechezę w szkołach ponadpodstawowych na terenie swojej parafii, by włączyć w nią nie tylko katechetów świeckich i zakonnych, ale także katechetów duchownych.
13. Poślanie osób duchownych do nauczania religii w szkołach ponadpodstawowych wymaga niejednokrotnie porozumienia się księży proboszczów

parafii ze sobą sąsiadujących. Waga katechezy prowadzonej w takich szkołach dla przyszłości Kościoła i dla przyszłości rodziny, domaga się od katechetów pełnego poświęcenia w pełnionej posłudze.

14. W stosownym czasie informować Wydział Nauczania Katechetycznego o planowanych zmianach w organizacji katechezy na terenie parafii w związku z zamykaniem szkół, z redukcją godzin czy ze zmianami personalnymi (odwołanie, przeniesienie, zwolnienie lekarskie, urlop, emerytura katechety itp.).
15. Czuwać nad tym, aby lekcje religii zawsze odbywały się w wymiarze dwóch godzin lekcyjnych tygodniowo lub dwóch zajęć przedszkolnych. Zmniejszenie wymiaru godzin może dokonać się jedynie za zgodą Biskupa Siedleckiego.
16. Wraz z rodzicami dzieci zadbać o to, by nauczanie religii odbywało się nie tylko we wszystkich szkołach, ale także we wszystkich grupach wiekowych w przedszkolach publicznych i niepublicznych.
17. Czuwać nad tym, by katecheci szkolni pełnili swoją posługę według zatwierdzonych i obowiązujących w Diecezji Siedleckiej programów i podręczników. Koordynować działania zmierzające do tego, by katechizowani na wszystkich poziomach edukacyjnych mieli podręcznik do nauki religii. W miarę możliwości i potrzeb uzupełniać religijny księgozbiór bibliotek szkolnych (por. DKKKwP 85).
18. Uzgadniać z Wydziałem Nauczania Katechetycznego termin wizytacji katechetycznej parafii przed wizytacją kanoniczną Biskupa i przygotować dokumentację katechetyczną na spotkanie z Komisją Wizytacyjną. Odwiedzać dyrekcje wszystkich szkół i przedszkoli położonych na terenie parafii. Z wizytatorem katechezy i dyrektorem szkoły uczestniczyć w obserwacji lekcji religii prowadzonych przez katechetów. Zaprosić wszystkich katechetów parafii na spotkanie podsumowujące wizytację katechetyczną.
19. Uzgadniać z Wydziałem Nauczania Katechetycznego spotkanie egzaminacyjne dla kandydatów do sakramentu bierzmowania. Na katechezę prowadzoną przy tej okazji przez wizytatora diecezjalnego proboszcz winien zaprosić wszystkich katechetów uczących młodzież przygotowującą się do przyjęcia sakramentu bierzmowania. Winien też uczestniczyć w spotkaniu egzaminacyjnym, które pokazuje skuteczność pracy katechetycznej księdza odpowiadającego za proces formacyjny danej grupy młodzieży i jej szkolnych katechetów.

20. Zapraszać wizytatorów dekanalnych i diecezjalnych – nie tylko w związku wizytacją kanoniczną Biskupa – na obserwacje oraz wizytacje katechetów szkolnych oraz uczestniczyć wraz z nimi w powyższych formach nadzoru.
21. Wspierać podmioty oraz instytucje odpowiedzialne za katechezę w Diecezji Siedleckiej w przekazywaniu informacji katechetycznych nauczycielom religii pracującym na terenie parafii.
22. Pomagać w terminowym gromadzeniu i aktualizowaniu przez Wydział Nauczania Katechetycznego podstawowych danych dotyczących katechezy na terenie wszystkich parafii Diecezji Siedleckiej.
23. Gromadzić parafialną dokumentację katechetyczną, na którą składają się:
 - a) podstawowe dane osobowe wszystkich katechetów pracujących w parafii, zebrane przy pomocy formularza *Ankieta personalna katechety szkolnego w Diecezji Siedleckiej*;
 - b) dokumenty potwierdzające posiadane przez katechetów kwalifikacje do nauczania religii w szkole;
 - c) kopie próśb proboszcza o wydanie katechetom skierowań do nauczania religii;
 - d) kopie skierowań dla katechetów do poszczególnych szkół i przedszkoli;
 - e) oceny dorobku zawodowego uzyskiwane przez katechetów na poszczególnych stopniach awansu zawodowego;
 - f) ocenę pracy szkolnej katechetów;
 - g) dokumentowanie udziału katechetów w stałym procesie formacyjnym (w rekolekcjach, diecezjalnych spotkaniach katechetów z Biskupem, w spotkaniach rejonowych, dekanalnych i parafialnych);
 - h) diecezjalne kalendarium katechetyczne na dany rok;
 - i) tygodniowy plan szkolnych zajęć katechetów;
 - j) informacje Wydziału Nauczania Katechetycznego Kurii Diecezjalnej Siedleckiej;
 - k) korespondencję z Wydziałem;
 - l) sprawozdania i protokoły z przeprowadzonych w parafii wizytacji katechetycznych;
 - l) arkusz organizacji katechezy szkolnej na terenie parafii w poszczególnych latach;
 - m) umowy o pracę zawierane między parafią i katechetą w okresie, gdy katechizacja była prowadzona przy parafii, czyli przed powrotem nauki religii do szkół w roku 1990;
 - n) wykaz katechetów, którzy przeszli na emeryturę;

- o) podstawowe dokumenty i akty prawne dotyczące katechezy (m.in. DOK, DKKKwP, PPKKwP, Dekret Biskupa Siedleckiego z dnia 31.03.2014 r. o nowych podręcznikach, Rozporządzenie MEN z 14.04.1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania lekcji religii w szkołach publicznych, Porozumienie pomiędzy Konferencją Episkopatu Polski oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 31.05.2016 r. w sprawie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli religii).
24. Pamiętać, że skuteczna realizacja szeroko rozumianej posługi katechetycznej – oprócz realizacji wyżej wymienionych zadań – wymaga także koniecznych funduszy dla prowadzenia integralnej formacji katechetów oraz zakupu odpowiednich pomocy katechetycznych. Każda wspólnota parafialna pod przewodnictwem swojego proboszcza powinna posiadać i właściwie wykorzystywać fundusz na działalność katechetyczną.

Troska o przyszłość katechezy szkolnej

25. Trudno jest przewidzieć, ilu nowych nauczycieli religii będzie potrzebowała Diecezja Siedlecka w ciągu najbliższych lat. W poszukiwaniu optymalnych rozwiązań konieczna jest pomoc proboszczów organizujących i nadzorujących katechezę (także szkolną) w parafiach.
28. Poszczególne wspólnoty parafialne powinny wziąć na siebie – większą niż dotąd – odpowiedzialność za przyszłość katechezy. Inicjatywa proboszcza jest konieczna w:
- a) przewidywaniu zmian osobowych wśród katechetów danej parafii;
 - b) rozpoznaniu katechetycznych potrzeb kadrowych w przyszłości;
 - c) dokonaniu wyboru nowych odpowiednich kandydatów do pełnienia posługi katechety oraz ewentualnym partycypowaniu parafii w kosztach ich kształcenia;
 - d) jak najlepszym wykorzystaniu wykwalifikowanych i już przygotowanych do posługi katechetów.

ANEKS NR 11

ZARZĄDZENIE BISKUPA SIEDLECKIEGO O OBOWIĄZKU SPORZĄDZANIA TESTAMENTÓW PRZEZ KAPŁANÓW

1. Kapłan, jak każda inna osoba fizyczna, ma prawo do swobodnego rozporządzania swoim majątkiem. Zgodnie z art. 941 k.c. „rozporządzić majątkiem na wypadek śmierci można jedynie przez testament”. W związku z powyższym zobowiązuję wszystkich kapłanów, którzy ukończyli 5 rok kapłaństwa do sporządzenia testamentu.
2. Spośród różnych form testamentów, uznawanych przez polskie prawo cywilne, kapłani powinni stosować jedną z wymienionych:
 - a) testament napisany własnoręcznie,
 - b) sporządzony w formie aktu notarialnego.
3. Testament własnoręczny dla swojej ważności musi być w całości napisany własnoręcznym pismem spadkodawcy (nie może być napisany na maszynie, ani komputerowo, ani przez inną osobę). Powinien zawierać: wskazanie spadkobiercy (-ów), ustanowienie wykonawcy testamentu, wskazanie miejsca pogrzebienia, miejsce i datę sporządzenia testamentu oraz własnoręczny podpis. Zachęca się, aby w testamencie wyrazić wdzięczność wobec Boga i Kościoła za dar życia i kapłaństwa, jak również uwzględnić zapisy na rzecz Diecezji, Wyższego Seminarium Duchownego, Kapłańskiego Funduszu Emerytalno-Zapomogowego (jako pomoc w napisaniu testamentu do niniejszej Instrukcji zostaje załączony *Wzór testamentu*).
4. Jeśli zamierza się sporządzić testament notarialny, należy zwrócić się do kancelarii notarialnej i tam, zgodnie ze wskazaniem notariusza, dokonać rozporządzenia swoim majątkiem, stosując się do obowiązującego prawa cywilnego.
5. Testament, sporządzony według powyższych wytycznych, należy umieścić w zabezpieczonej kopercie podpisanej oraz opatrzonej datą i złożyć u Kanclerza Kurii Diecezjalnej w Siedlcach.
6. Odwołanie aktualnego testamentu może nastąpić przez:
 - a) jego wyraźne odwołanie (np. „Mój testament z dnia xx odwołuję lub czynię nieważnym”),
 - b) sporządzenie nowego testamentu.

7. Testament należy aktualizować przynajmniej co 10 lat, albo w okresie krótszym – każdorazowo przed objęciem nowego urzędu. Po przejściu na emeryturę testament należy napisać ponownie.
8. Wykonawca testamentu, a w razie jego braku dziekan lub dyrektor bądź administrator Domu Księży Emerytów, powinien oddzielić majątek kościelny od osobistego majątku zmarłego kapłana i zadbać o jego zabezpieczenie.
9. Wszelkie kwestie wątpliwe dotyczące przyjęcia lub odrzucenia spadku oraz inne, związane z wprowadzeniem w życie ostatniej woli spadkodawcy, należy rozstrzygać zgodnie z przepisami prawa cywilnego (zob. art. 1012–1057 k.c.).
10. Powyższa Instrukcja wraz ze wzorem testamentu, zaaprobowana przez Radę Kapłańską, wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2016 r. Kapłani, którzy dotychczas nie złożyli testamentu w Kurii Diecezjalnej, są zobowiązani uczynić to w przeciągu najbliższych trzech miesięcy od momentu wejścia w życie niniejszej Instrukcji.

+ Kazimierz Gurda
Biskup Siedlecki

Ks. Jan Babik
Kancierz

L. dz. 1177/ 2015

Siedlce, w uroczystość św. Apostołów Szymona i Judy Tadeusza, dnia 28 października 2015 r.

WZÓR TESTAMENTU

W imię Ojca i Syna i Ducha Świętego. Amen.

Ja, niżej podpisany ks..... syn..... (*imiona rodziców*) urodzony (*data i miejsce urodzenia*), dziękuję Bogu za dar życia i wszystkie dobrodziejstwa, zwłaszcza za łaskę powołania do kapłaństwa oraz polecam przez wstawiennictwo NMP Matki Kościoła zbawienie moje miłosierdziu Bożemu (*tu można zamieścić inny tekst np. zawierający podziękowania*).

W sposób w pełni świadomy i dobrowolny, na wypadek mojej śmierci rozporządzam, co następuje:

1. Pogrzeb mój proszę odprawić w kościele parafialnym w....., a ciało moje złożyć na cmentarzu (*parafialnym, komunalnym*) w (*miejsceowość*) w grobie (*rodzinnym, kapłańskim, ziemnym*).
2. Do spadku po mnie powołuję (*wymienienie spadkobierców: imię i nazwisko, data urodzenia, adres oraz określenie w ułamku, do jakiej części spadku, jeśli powołanych jest więcej niż jeden spadkobierca*). Im przekazuję w spadku to, co stanowi moją własność prywatną – oprócz przedmiotów kultu religijnego, obrazów o tematyce religijnej i tego, co stanowi własność parafii wpisaną do parafialnej *Księgi fundi instructi* – te przedmioty mają pozostać w parafii, w której ostatnio posługiwałem.
3. Jednocześnie zobowiązuję (*dane osoby, najlepiej tej, która jest współwłaścicielem konta bankowego lub u której są zdeponowane środki finansowe – wskazane, aby był to kapłan – nie musi być on włączony do grona spadkobierców*) do przekazania tytułem zapisu:
 - kwoty na pokrycie kosztów pogrzebu, odprawienie Mszy świętej gregoriańskiej oraz pokrycie zaległych stypendiów mszalnych, gdyby pozostały po mojej śmierci.
 - pozostałą kwotę proszę wpłacić na konto Kapłańskiego Funduszu Emerytalno-Zapomogowego Diecezji Siedleckiej z przeznaczeniem na cele statutowe;
 - Wyższemu Seminarium Duchownemu Diecezji Siedleckiej proszę przekazać moją bibliotekę i sutanny.
4. Wykonawcą niniejszego testamentu czynię ks. i proszę, aby zechciał tę moją ostatnią wolę wykonać. Gdyby to było niemożliwe, proszę Księdza Dziekana dekanatu, w którym ostatnio przebywałem,

o spełnienie tego zadania lub zlecenie je innemu kapłanowi. (W przypadku kapłanów mieszkających w Domu Księży Emerytów – Dyrektorowi lub Administratorowi Domu Księży Emerytów)

5. Oświadczam, że jest to ostatni sporządzony przeze mnie testament.

Wszystkich Braci w kapłaństwie i wiernych świeckich proszę o pamięć w modlitwie. Jeśli kogoś skrzywdziłem lub obraziłem, przepraszam i proszę o darowanie mi win.

Tę ostatnią wolę spisaną przeze mnie wyrażam z całą świadomością oraz własnoręcznie podpisuję.

..... dnia
(miejsce)

.....
(własnoręczny czytelny podpis - imię i nazwisko)

ANEKS NR 12

ZARZĄDZENIE W SPRAWIE FORMACJI STAŁEJ KAPŁANÓW DIECEZJI SIEDLECKIEJ

1. Kapłani objęci formacją stałą

Kierując się normami zawartymi w dokumentach Kościoła, na mocy samego prawa i przynależności do poszczególnych grup kapłanów, wszyscy wini się zatroszczyć o swoją formację. Do uczestnictwa w stałej formacji w Diecezjalnym Centrum Formacji Kapłańskiej zobowiązani są wszyscy księża do 10 roku po święceniach. Imienną listę uczestników tej formacji każdego roku zatwierdza Biskup Siedlecki.

Zwolnieni z powyższej formy formacji są misjonarze, księża pracujący za granicą kraju lub Diecezji Siedleckiej, księża odbywające studia stacjonarne i inni, którym obiektywne przeszkody nie pozwalają uczestniczyć w formacji stałej w Diecezji, a którzy otrzymali zwolnienie od Biskupa Siedleckiego.

2. Terminy spotkań

Terminy spotkań, zaproponowane przez Dyrektora Formacji Stałej w uzgodnieniu z Dyrektorem Diecezjalnego Centrum Formacji Kapłańskiej, zatwierdza na każdy rok formacji Biskup Siedlecki, po uwzględnieniu wszelkich możliwych do przewidzenia okoliczności duszpasterskich. O powyższych terminach - z odpowiednim wyprzedzeniem - są informowani zainteresowani, a także terminy te są zamieszczane w *Wiadomościach Diecezjalnych Siedleckich* i na stronie internetowej Diecezji.

3. Miejsce spotkań

Miejscem spotkań jest Diecezjalne Centrum Formacji Kapłańskiej mieszczące się przy Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Siedleckiej w Nowym Opolu.

4. Czas spotkań

Czas spotkań wyznacza, za każdym razem szczegółowy program danego zjazdu dla poszczególnych grup formacyjnej.

a) *Neoprezbiterzy*

Zjazd do godz. 16.00 w wyznaczonym dniu, wyjazd po skończonych zajęciach.

b) *Roczniki od 2 do 10 roku po święceniach*

Ze względu na liczbę uczestników formacji stałej zostaje wprowadzony podział na dwie grupy: młodszą i starszą. Zjazdy odbywają się w następującym porządku: jedna grupa przyjeżdża w piątek do godz. 19.00 i uczestniczy w wyznaczonym programie formacyjnym; następnie po noclegu w Domu Rekolekcyjnym, bierze udział w sobotnim programie formacji stałej, w tym, od godz. 10.00, w szczegółowym programie formacji intelektualnej. W sobotę na godz. 10.00 dojeżdża też druga grupa, aby wziąć udział w części intelektualnej formacji stałej. W kolejnym terminie następuje zamiana grup, przyjeżdżających w piątek i sobotę.

5. Warunki zaliczenia

1. Pierwszym warunkiem zaliczenia danego roku formacji jest obecność, a następnie zdanie egzaminu obejmującego zakres wiadomości z części intelektualnej. Co się tyczy obecności, postanawia się, że:
 - a) przekroczenie połowy nieobecności na spotkaniach - skutkuje całkowitym niezaliczeniem roku i automatycznym przeniesieniem na rok następny.
 - b) dwie nieobecności powodują konieczność uzupełnienia spotkań w kolejnym roku formacji.
 - c) jedna nieobecność może zostać usprawiedliwiona po przedstawieniu słusznej przyczyny.
2. Warunki egzaminu będą ustalone na bieżąco, po uwzględnieniu przeprowadzonych wykładów i ćwiczeń.

6. Opłaty i zobowiązania materialne

Wysokość opłat na każdy rok formacji zostanie podana na początku roku formacyjnego i należy jej dokonać najpóźniej do drugiego zjazdu. Opłaty mają pokryć koszty: zakwaterowania i posiłków, honorarium dla prelegentów i posługujących, administrację i funkcjonowanie Diecezjalnego Centrum Formacji Kapłańskiej. W przypadku nieobecności na danym spotkaniu czy niezaliczenia danego roku, opłaty nie podlegają zwrotowi, ani nie są przenoszone na kolejny rok formacji, chyba, że nieobecność została zgłoszona odpowiednio wcześniej, tak by można było uniknąć kosztów związanych z nieobecnością danego uczestnika

III. REGULAMINY

ANEKS NR 13

REGULAMIN CMENTARZA

Regulamin cmentarza powinien zawierać następujące elementy:

- 1) nazwę organu/osoby wydającej regulamin, podstawę prawną, datę jego wydania oraz podpis wydającego,
- 2) ogólne zasady funkcjonowania, godziny otwarcia, godziny urzędowania kancelarii,
- 3) ustalenie prawa do grobu,
- 4) zbiór zasad zachowania się osób przebywających na terenie cmentarza,
- 5) zasady wykonywania usług przez wykonawców innych niż własne służby cmentarne,
- 6) zagospodarowanie otoczenia grobów, ustawianie nagrobków, pomników, tablic, ławek, sadzenie i usuwanie drzew i roślin,
- 7) zasady sprawowania pogrzebów i pochówków oraz uzgadniania terminów,
- 8) zasady przygotowania grobu,
- 9) zasady przygotowania ekshumacji,
- 10) wykaz rodzaju robót wykonywanych przy grobie, które wymagają zgłoszenia zarządowi cmentarza,
- 11) zasady dostępu i korzystania z urządzeń i instalacji technicznych cmentarza,
- 12) sprawy opłat cmentarnych oraz konsekwencje ich nieuiszczenia,
- 13) zasady dotyczące utrzymania porządku na terenie cmentarza, miejsca składowania śmieci, punkty pobrania wody oraz właściwego zagospodarowania odpadów i ich segregacja,
- 14) tryb rozpoznawania sporów i zasad ich polubownego rozpatrywania.

Wzór regulaminu

Regulamin cmentarza Parafii rzymskokatolickiej pw.
w

Na podstawie art.2 i art. 45 ust. 1 Ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 29, poz.1542 z późn. zm.) w związku z art. 8 ust. 3, art. 23 i art. 24 Konkordatu między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską podpisanym w Warszawie dnia 28 lipca 1993r. (Dz. U. Nr 51, poz. 318) stanowi się co następuje.

§ 1

Cmentarzem w administruje Parafia w

§ 2

Cmentarz grzebalny jest miejscem poświęconym. To miejsce ciszy i modlitwy. Miejscu temu należy się cześć religijna i poszanowanie.

§ 3

Na cmentarzu w urządza się groby:

- a) ziemne zwykłe;
- b) ziemne o utwardzonych ścianach (fundamentach pod przyszły pomnik);
- c) ziemne – rabatki;
- d) groby murowane – grobowce;
- e) kolumbaria.

§ 4

Na cmentarzu stosuje się opłaty za:

- a) miejsca grzebalne;
- b) korzystanie z terenu cmentarza dla wykonania usług pogrzebowych i cmentarnych;
- c) korzystanie z obiektów cmentarnych;
- d) pozwolenie na wykonywanie prac remontowo-budowlanych;
- e) dokonanie wpisu o zmianie dysponenta grobowca;
- f) przywrócenie prawa do grobu.

§ 5

1. Opłaty za miejsca grzebalne wymienione w § 3 wnosi się na okres 20 lat.
2. Opłaty nie podlegają zwrotowi.

3. W przypadku dochowania do istniejącego grobu lub miejsca rezerwowego pobiera się opłatę uzupełniającą do pełnych 20 lat.
4. Przedłużenie umowy na dalsze 20 lat wymaga ponownego uiszczenia opłaty 20-letniej (w roku kalendarzowym, w którym wygasa ważność poprzedniej opłaty).
5. Opóźnienie we wniesieniu kolejnej opłaty 20-letniej nie może przekroczyć 1-go roku.
6. W wypadku nie wniesienia w terminie opłat określonych w niniejszym paragrafie możliwe jest przywrócenie praw do grobu za zgodą zarządcy cmentarza.
7. W przypadku grobu, w którym od ostatniego pochowania zwłok upłynęło mniej niż 20 lat, przyjęcie opłaty 20-letniej nie wymaga zgody zarządcy cmentarza i nie pobiera się opłaty za przywrócenie prawa do grobu.
8. W przypadku nieuiszczenia opłaty 20-letniej w terminach określonych w ust. 4 i 5 niniejszego paragrafu grób kwalifikuje się do likwidacji, co jest zgodne z obowiązującymi w tym zakresie przepisami (art. 7 ust. 2 Ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych).
9. Likwidacja grobu winna być poprzedzona informacją umieszczoną na grobie na co najmniej 3 miesiące przed terminem jego likwidacji.
10. Z czynności związanych z likwidacją grobu sporządza się protokół.

§ 6

1. Grób ziemny zwykły nie może być użyty do ponownego pochowania w nim zwłok przed upływem 20 lat.
2. Do dysponowania wolnym miejscem w grobie ziemnym przeznaczonym do pochowania więcej niż jednej osoby uprawnieni są członkowie rodziny zmarłego spoczywającego w tym grobie według podanej kolejności:
 - a) współmałżonek;
 - b) krewni zstępni (dzieci, wnuki itd.);
 - c) krewni wstępní (rodzice, dziadkowie itd.);
 - d) krewni boczni do 4 stopnia;
 - e) powinowaci w linii prostej do 1 stopnia.
3. Posiadanie prawa, o którym mowa w ust. 2, nie upoważnia do odstępowania miejsca osobom innym niż wymienione w tym ustępie.
4. Prawo do grobu nie podlega przekazaniu na rzecz innych osób z pominięciem kolejności wymienionej w ust. 2.

5. Prawo do grobu nie podlega przepisom o dziedziczeniu.
6. Każda zmiana dysponenta grobu lub miejsca zarezerwowanego winna być uzgodniona w kancelarii cmentarza i potwierdzona na piśmie.
7. Dysponentem nowo wybudowanego grobu murowanego (grobowca), przeznaczonego do pochowania więcej niż jednej osoby, jest osoba, która poniosła nakłady na jego wybudowanie i uiściła należną opłatę cmentarną.

§ 7

1. Z chwilą pochowania do grobu, o którym mowa w § 6 osoby zmarłej, o dysponowaniu pozostałymi miejscami w tym grobie decyzję podejmuje wspólnie osoba wymieniona w § 6 oraz członkowie najbliższej rodziny osoby zmarłej według kolejności podanej w § 6 ust. 2.
2. W sprawie dochowania do istniejącego grobu, decyzję podejmuje zarządca cmentarza lub upoważniona przez niego osoba.
3. Wniesienie opłaty 20-letniej za grób przez osobę nie wymienioną w § 6 ust. 2, nie uprawnia do pochowania w nim zwłok tej osoby lub innej przez tę osobę wskazanej.
4. Osoby wymienione w § 6 ust. 2 mogą udostępnić ich grób do pochowania zmarłej osoby spoza swojego grona, która pozostawała ze spoczywającym w grobie w stosunku bliskości i prowadziła z nim wspólne gospodarstwo domowe przez co najmniej 5 lat, z tym że:
 - a) prowadzenie wspólnego gospodarstwa domowego winno być udokumentowane i poparte stosownymi oświadczeniami,
 - b) w przypadku, gdy osoba spoczywająca w grobie nie ma żyjących krewnych lub powinowatych wymienionych w § 6 ust. 2, decyzję o możliwości pochowania osoby zmarłej, która pozostawała w stosunku bliskości i prowadziła ze zmarłym wspólne gospodarstwo domowe, podejmuje zarządca cmentarza lub upoważniona przez niego osoba.
 - c) członkowie rodziny zmarłego, dochowanego do istniejącego grobu, na zasadzie przewidzianej w ust. 4 niniejszego paragrafu nie nabywają prawa do dysponowania tym grobem.

§ 8

1. Ekshumacja zwłok i szczątków może być dokonana:
 - a) na umotywowaną prośbę osób uprawnionych do pochowania zwłok, za zezwoleniem inspektora sanitarnego zgodnie z obowiązującymi zasadami,
 - b) na zarządzenie prokuratora lub sądu.

2. Zwłoki osób zmarłych na choroby zakaźne (wg wykazu ustalonego przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej) nie mogą być ekshumowane przed upływem 2-ech lat od dnia zgonu, chyba że co innego zarządzi prokurator lub sąd.
3. Miejsce po ekshumacji pozostaje do dyspozycji zarządcy cmentarza bez zwrotu opłaty 20-letniej.

§ 9

1. Groby (w tym murowane - grobowce) oraz miejsca rezerwowe pod te groby nie mogą być przedmiotem obrotu prywatnego.
2. W przypadku zrzeczenia się praw do grobu murowanego zarządca cmentarza wypłaca jego dysponentowi odszkodowanie ustalone przez specjalistę wskazanego przez zarządcę cmentarza i dysponenta uwzględniając aktualny koszt budowy takiego grobu oraz stopień jego zużycia.

§ 10

Grobowce winny być wybudowane w ciągu 12 miesięcy od przydzielenia miejsca. W przypadku przekroczenia tego terminu, miejsce przechodzi do ponownej dyspozycji zarządcy cmentarza bez zwrotu opłaty 20-letniej.

§ 11

Miejsca rezerwowe przeznaczone do pochowania zwłok określonej osoby, w przypadku pochowania jej w innym grobie, przechodzą do dyspozycji zarządcy cmentarza, bez względu na uiszczoną opłatę.

§ 12

Pochówki może wykonywać tylko ta osoba lub firma, która ma podpisaną umowę z zarządcą cmentarza i otrzyma zlecenie z kancelarii cmentarza.

§ 13

Załatwianie spraw formalno-organizacyjnych niezbędnych do przyjęcia zwłok i do pochowania na cmentarzu, jak też innych spraw związanych z działalnością cmentarza lub pracami wykonywanymi na tym cmentarzu odbywa się w kancelarii cmentarza w w dniach i godzinach jej urzędowania.

§ 14

1. Przyjęcie zwłok do pochowania na cmentarzu następuje po przedstawieniu przez osobę zainteresowaną wymaganych dokumentów, a przede wszystkim odpisu karty zgonu. Oryginał karty zgonu, w której sporządzono adnotację Urzędu Stanu Cywilnego o zarejestrowaniu zgonu przechowuje

Parafia wykonująca obrzęd pogrzebu. W przypadkach, w których zachodzi uzasadnione podejrzenie, że przyczyną zgonu było przestępstwo, do pochowania zwłok wymagane jest ponadto zezwolenie uprawnionego organu państwowego.

2. W wypadku przyjęcia do pochowania zwłok osoby zmarłej poza granicami kraju, wszelkie dokumenty niezbędne do pochowania, wystawione w obcym języku, winny być przedłożone z wierzytelnym tłumaczeniem na język polski.

§ 15

Pracownik kancelarii cmentarza w jest upoważniony do żądania od osoby zainteresowanej udokumentowania skróconym odpisem aktu stanu cywilnego, dowodem osobistym lub innym wiarygodnym dokumentem stopnia pokrewieństwa lub powinowactwa w zakresie niezbędnym do ustalenia uprawnień do pochowania zwłok, a także żądać stosownego oświadczenia złożonego w jego obecności lub potwierdzonego przez notariusza, adwokata lub radcę prawnego.

§ 16

Wszelkie prace remontowo-budowlane np. wymiana pomników, remont już istniejących, wylewanie lub układanie chodniczków na cmentarzu, wymagają pozwolenia kancelarii cmentarza i mogą być prowadzone w dni powszednie od godz. do W/w prace nie mogą też być wykonywane w niedziele i święta kościelne oraz w dniach od 29 października do 4 listopada. Prace prowadzone poza w/w godzinami lub bez zezwolenia kancelarii cmentarza uważane są za nielegalne.

§ 17

1. Na terenie cmentarza jest bezwzględnie zakazane:

- a) zakłócania ciszy, porządku i powagi miejsca;
- b) ustawiania ławek i ogrodzeń bez zezwolenia kancelarii cmentarza;
- c) przebywania dzieci w wieku przedszkolnym bez opieki dorosłych;
- d) wysypywania odpadów poza pojemniki do tego przeznaczone;
- e) przebywania w stanie nietrzeźwym lub spożywania wszelkich napojów alkoholowych;
- f) wprowadzania zwierząt;
- g) handlu;
- h) kradzieży złożonych na grobach kwiatów, świec, wieńców i innych rzeczy znajdujących się na cmentarzu;

- i) jazdy pojazdami, za wyjątkiem pojazdów firm kamieniarskich wykonujących usługi za zezwoleniem Parafii w ramach odrębnie zawartych umów;
- j) samowolnego sadzenia i usuwania krzewów bądź drzew.

2. Na terenie cmentarza zakazuje się – bez uprzedniego zgłoszenia w biurze zarządcy i uzyskania zgody – dokonywania następujących czynności:

- a) prac kamieniarskich i budowlanych;
- b) wjeżdżania pojazdami mechanicznymi i konnymi;
- c) prowadzenia jakiejkolwiek działalności gospodarczej czy zarobkowej.

§ 18

Zasady funkcjonowania firm pogrzebowych, kamieniarskich i innych na terenie cmentarza w ustala zarządca cmentarza.

§ 19

W wypadku naruszenia postanowień niniejszego regulaminu, zarządcy cmentarza przysługują uprawnienia wynikające z przepisów szczególnych regulujących poszczególne rodzaje naruszeń.

§ 20

Książka skarg i wniosków jest dostępna w kancelarii cmentarza w godzinach urzędowania. Skargi i wnioski można również kierować do zarządcy cmentarza, którym jest Proboszcz Parafii pw. W

§ 21

W sprawach nie uregulowanych niniejszym regulaminem mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (tekst jednolity Dz. U. z 2000r. Nr 23, poz.295 z późn. zm.).

.....

Miejscowość i data

.....

Podpis zarządcy cmentarza

ANEKS NR 14

REGULAMIN POSŁUGI KATECHETÓW SZKOLNYCH W DIECEZJI SIEDLECKIEJ

I. Katecheta we wspólnocie Kościoła

1. Katecheza ze swej istoty jest aktem eklezjalnym. Jest ona zarówno świętym obowiązkiem, jak i niezbywalnym prawem Kościoła. Cały Kościół jest wielkim Katechetą, a zarazem wielkim Katechizowanym (por. DOK 78; CT 14, 45).
2. Katecheza jest nieodzowną, podstawową i mającą wielką wagę posługą realizowaną w każdej Diecezji przez prezbiterów, osoby konsekrowane i świeckie, działających w łączności z Biskupem. Chociaż katecheci należący do różnych stanów wspólnie pełnią swoje katechetyczne posłannictwo, to czynią to w sposób zróżnicowany, odpowiedni do swojego powołania i własnej misji w Kościele (por. DOK 219; kan. 774 § 1).
3. Katecheta jest jednocześnie nauczycielem, wychowawcą i świadkiem wiary. O tej potrójnej funkcji winien pamiętać zarówno w swojej rodzinie, szkole, jak i w parafii (por. DOK 251, 238-245).

II. Misja do nauczania religii w szkole

4. Biskup Siedlecki na terenie swojej Diecezji ma prawo mianowania lub zatwierdzania nauczycieli religii oraz usuwania lub żądania usunięcia, ilekroć wymaga tego dobro religii lub obyczajów (por. kan. 804 § 2; kan. 780; kan. 805).
5. Katecheta, aby mógł być posłany przez Biskupa, powinien odznaczać się zdrową nauką, świadectwem życia chrześcijańskiego i umiejętnościami pedagogicznymi (por. kan. 804 § 2; kan. 780).
6. Skierowanie nauczyciela religii do danej szkoły lub placówki, jest możliwe, o ile nauczyciel posiada kwalifikacje wymagane do nauczania w danym typie szkoły lub placówki oświatowo-wychowawczej. Kwalifikacje zawodowe nauczycieli religii określa „Porozumienie między Konferencją Episkopatu Polski a Ministrem Edukacji Narodowej” z 31.05.2016 r.
7. Zawarcie umowy pomiędzy dyrektorem danej szkoły a nauczycielem religii może dokonać się wyłącznie na podstawie imiennego

pisemnego skierowania wydanego przez Biskupa Siedleckiego (DKKKwP 82). Konieczność imiennego pisemnego skierowania do nauczania religii dotyczy także księży prefektów wszystkich szkół, a także wszystkich katechetów szkół katolickich (por. Rozporządzenie MEN z dnia 14.04.1992 r. § 5 ust. 1-2).

8. Wypełnianie przez katechetę przypominanych w niniejszej instrukcji powinności i obowiązków, odnoszących się do realizacji procesu katechetycznego w środowisku szkolnym i parafialnym, uczestnictwo w procesie permanentnej i integralnej formacji katechetów, warunkuje udzielanie i przedłużanie misji kanonicznej do katechizowania w szkole.
9. Cofnięcie przez wydającego skierowanie do nauczania religii jest równoznaczne z utratą prawa do jej nauczania. O cofnięciu skierowania winien być powiadomiony dyrektor szkoły oraz organ prowadzący szkołę. Rozwiązanie stosunku pracy następuje z końcem miesiąca, w którym nastąpiło wycofanie skierowania (por. Rozporządzenie MEN z dnia 14.04.1992 r. § 5 ust. 2; Ustawa Karta Nauczyciela z dnia 26.01.1982 r. art. 23. 2,6).
10. W sprawach treści nauczania i wychowania religijnego katecheci szkolni podlegają przepisom kościelnym, w innych zaś sprawach zarządzeniom władz oświatowych (Konkordat art. 12 ust. 2-4; 2PSP s. 55).

III. Programy i podręczniki do nauczania religii

11. Program nauczania religii oraz podręczniki opracowuje władza kościelna i podaje do wiadomości kompetentnej władzy państwowej. Katecheci mają obowiązek realizowania podstawy programowej i programów katechezy oraz korzystania z podręczników i innych środków dydaktycznych dopuszczonych do nauki religii przez Komisję Wychowania Katolickiego KEP i przyjętych przez Biskupa Siedleckiego (por. Dekret Biskupa Siedleckiego z dnia 31.03.2014 r. o nowych programach i podręcznikach w Diecezji Siedleckiej).
12. Biskup Siedlecki może zatwierdzić każdy inny program i podręczniki na potrzeby własnej Diecezji (por. Konkordat art. 12 ust. 2; Rozporządzenie MEN z dnia 14.04.1992 r. § 4; DKKKwP 96).

IV. Posługa nauczyciela religii w szkole

13. Szkolna posługa katechety wymaga współpracy katechety z rodzicami katechizowanych, z proboszczem i z parafialną radą katechetyczną (jeśli istnieje), z radą rodziców, z dyrekcją szkoły i z radą pedagogiczną.

14. Kwestie sporne katecheta rozwiązuje na drodze dialogu z dyrektorem szkoły, z proboszczem parafii i z dyrektorem Wydziału Nauczania Katechetycznego Kurii Diecezjalnej.
15. Nauczyciel religii, tak jak każdy inny nauczyciel, w ramach czasu pracy zobowiązany jest realizować:
 - a) zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze, prowadzone bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz;
 - b) inne czynności i zajęcia wynikające z zadań statutowych szkoły, ze szczególnym uwzględnieniem zajęć opiekuńczych i wychowawczych wynikających z potrzeb i zainteresowań uczniów;
 - c) zajęcia i czynności związane z przygotowaniem się do zajęć, samokształceniem i doskonaleniem zawodowym (por. Karta Nauczyciela art. 42 ust. 2).
16. Katecheta szkolny jest zobowiązany włączać się:
 - a) w tworzenie i realizację programu wychowawczego szkoły;
 - b) w prowadzenie dziecięcych i młodzieżowych grup, wspólnot, stowarzyszeń i ruchów o charakterze religijnym i społecznym, a także organizowanie (bądź współorganizowanie) pielgrzymek i wycieczek z udziałem dzieci i młodzieży;
 - c) w zakładanie i prowadzenie kół zainteresowań w dziedzinie wiedzy religijnej (kół biblijnych, historycznych, liturgicznych, misyjnych);
 - d) w organizowanie dla dzieci i młodzieży konkursów i olimpiad o tematyce religijnej;
 - e) w przygotowywanie dzieci i młodzieży do udziału w liturgicznych celebracjach i nabożeństwach;
 - f) w przygotowywanie dzieci i młodzieży do udziału w okolicznościowych akademiach, przedstawieniach i misteriach religijnych;
 - g) w przygotowywanie gazetek i innych prezentacji o tematyce religijnej w ramach troski o wystrój sali katechetycznej i o obecność religijnych symboli w środowisku szkolnym.
17. Inne obowiązki katechety szkolnego to:
 - a) przygotowywanie się do katechezy oraz punktualne rozpoczynanie i sumienne prowadzenie katechezy w ciągu roku szkolnego;
 - b) realizacja przyjętego w Diecezji programu katechetycznego oraz wykorzystywanie zatwierdzonych podręczników, zeszytów ćwiczeń oraz innych środków dydaktycznych;

- c) informowanie uczniów i rodziców o wymaganiach edukacyjnych wynikających z realizowanego programu nauczania oraz o sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów;
 - d) systematyczne wystawianie ocen cząstkowych, a także klasyfikowanie śródroczne i końcoworoczne według skali i w formach przyjętych w danej szkole;
 - e) ocenianie prac klasowych, zeszytu uczniowskiego i zadań domowych;
 - f) wypełnianie dziennika szkolnego (wpisywanie tematów i ocen oraz odnotowywanie obecności ucznia).
18. Każdy katecheta we własnym zakresie winien przygotowywać i zbierać pomoce katechetyczne, jednak przy zakupie bardziej kosztownych, a koniecznych pomocy, ma prawo zwrócić się o wsparcie do dyrekcji szkoły lub proboszcza parafii. Wówczas należy mieć na uwadze wykorzystanie tych pomocy przez cały zespół katechetyczny.
19. Oddziaływanie duszpasterskie nie można ograniczać tylko do czasu lekcyjnego i przestrzeni sali katechetycznej. Katecheta szkolny także w czasie przerw międzylekcyjnych ma być świadkiem Chrystusa, zarówno wśród uczniów (m.in. w czasie pełnienia dyżurów), jak i wśród nauczycieli.
20. Katecheta szkolny ma obowiązek brać udział w spotkaniach organizowanych przez szkołę, takich, jak: posiedzenia rady pedagogicznej, sesje dydaktyczne i wychowawcze, uroczystości i wyjazdy szkolne, spotkania z rodzicami (por. Rozporządzenie MEN z dnia 14.04.1992 r. § 7 ust. 1-2).
21. Katecheta o swojej nieobecności w szkole winien wcześniej powiadomić dyrektora szkoły i proboszcza, podając jednocześnie jej powody. W przypadku dłuższej nieobecności (ponad 30-dniowej), proboszcz parafii informuje Wydział Nauczania Katechetycznego Kurii Diecezjalnej.

V. Odejście katechety z pracy

22. Katecheta szkolny o zamiarze odejścia z pracy winien powiadomić – przynajmniej trzy miesiące wcześniej – proboszcza i dyrektora szkoły. W zwyczajnych okolicznościach, tak strona angażująca do pracy, jak i pracownik, o zamiarze rozwiązania umowy o pracę powinna poinformować przed dniem 30 maja.
23. W odniesieniu do katechetów zakonnych, obowiązek ich przedstawiania proboszczowi oraz powiadamiania o planowanym odwołaniu, spoczywa na wyższych przełożonych. Proboszcz o zmianie katechety (duchownego,

zakonnego czy świeckiego) niezwłocznie informuje Wydział Nauczania Katechetycznego Kurii Diecezjalnej.

VI. Posługa nauczyciela religii w parafii

24. Katecheta szkolny bierze udział w spotkaniach organizowanych przez parafię (por. DKKKwP 88, 90, 91, 141, 143; Rozporządzenie MEN z dnia 14.04.1992 r. § 10 ust. 1). Spotkania organizowane przez parafię to m.in.: niedzielne i świąteczne Msze święte oraz okolicznościowe nabożeństwa z udziałem dzieci i młodzieży, uroczystości związane z udzieleniem dzieciom pierwszej Komunii świętej, a młodzieży sakramentu bierzmowania, spotkania bezpośrednio przygotowujące dzieci i młodzież do przyjęcia tych sakramentów, rekolekcje wielkopostne i adwentowe z udziałem dzieci i młodzieży, spotkania z rodzicami oraz spotkania, których celem jest koordynacja działań pastoralnych wspólnoty parafialnej.
25. Uszczegółowienie form i częstotliwości nieodpłatnego uczestnictwa poszczególnych katechetów szkolnych w spotkaniach organizowanych przez parafię powinno być corocznie zaplanowane i zatwierdzone na drodze porozumienia (najlepiej pisemnego) między katechetami i proboszczem. Zajęcia parafialne katechetów szkolnych wykraczające poza to porozumienie powinny być odpowiednio wynagradzane ze środków parafialnych.

VII. Stała formacja katechetów

26. Koniecznym warunkiem właściwej realizacji posłannictwa katechetycznego jest uczestnictwo katechety w procesie permanentnej formacji. Nie wolno rezygnować z odpowiedniej formacji katechetów na rzecz lepszej organizacji katechezy. Odpowiednie duszpasterstwo katechetów (świeckich, zakonnych i duchownych) ma więc pierwszorzędne znaczenie dla posługi katechetycznej w Kościele partykularnym (por. DOK 233-234).
27. Odpowiednie i stałe przygotowywanie katechetów do właściwego wypełniania ich zadania odnosi się zarówno do poznawania nauki katolickiej, jak i przyswajania teoretycznego i praktycznego zasad dyscyplin pedagogicznych. W integralnej formacji katechetów chodzi więc o wymiar biblijno-teologiczny, psychologiczno-socjologiczny, pedagogiczno-dydaktyczny, a także duchowy, czyli prowadzący do dojrzałości ludzkiej, chrześcijańskiej i apostołskiej (por. kan. 780; DOK 239-245; 2PSP s. 59).
28. Stała formacja katechetów w perspektywie chrystologicznej i eklesjalnej osiąga swój cel, gdy skutecznie pomaga katechetom zdobywać zdolność do

- przekazywania orędzia ewangelicznego w jego integralności, autentyczności, organiczności i hierarchicznym uporządkowaniu. Zdrowa nauka wiary ma być przekazywana w sposób dostosowany do wieku i możliwości odbiorców, z zastosowaniem odpowiednich zasad i środków dydaktycznych (por. DOK 111-115).
29. Troskę o zorganizowanie formacji katechetów ponosi Biskup Siedlecki, który zleca określone zadania w tej dziedzinie Wydziałowi Nauczania Katechetycznego Kurii Diecezjalnej. Bardzo ważna rola przypada też proboszczom, nazywanym „katechetami katechetów” oraz konsultantom i doradcom metodycznym do spraw katechezy. Ponadto, katecheta w dążeniu do pełni własnego rozwoju osobowego może liczyć na pomoc opiekuna stażu, kolegów i koleżanek w ramach zespołu przedmiotowego oraz na wizytatorów diecezjalnych i dekanalnych katechezy (por. kan. 780; DKKKwP 125, 153-154).
 30. W pierwszym rzędzie odpowiedzialność za formację spoczywa jednak na samych katechetach, którzy winni zdawać sobie sprawę z chrześcijańskiego obowiązku własnego rozwoju wewnętrznego i podnoszenia kwalifikacji związanych z realizacją otrzymanego we wspólnocie Kościoła powołania i posłannictwa.
 31. Istotnym elementem permanentnej formacji katechetów jest coroczny obowiązkowy udział w rekolekcjach zamkniętych. Jeśli katecheci świeccy biorą udział w innych rekolekcjach niż te organizowane przez Wydział Nauczania Katechetycznego Kurii Diecezjalnej, to o fakcie tym powinni powiadomić Wydział, zaś po zakończeniu rekolekcji przedstawić odpowiednie zaświadczenie. Każdego roku katecheci Diecezji Siedleckiej uczestniczą też w jednym ogólnodiecezjalnym spotkaniu ze swoim Biskupem oraz w dwóch spotkaniach rejonowych.
 32. Nową inicjatywą formacyjną jest Dekanalny Dzień Katechetów. Jest to dzień spotkania wszystkich katechetów z danego dekanatu: świeckich, zakonnych i duchownych. Wszyscy zaangażowani w katechezę szkolną potrzebują wspólnej modlitwy, rozmowy, wymiany myśli, dzielenia się doświadczeniami i wzajemnego wsparcia. Dekanalny Dzień Katechetów ma służyć pomocą w odnajdywaniu siebie w mniejszej wspólnocie katechetycznej, bardziej sprzyjającej otwartości oraz dostrzeganiu każdej osoby.
 33. Oprócz powyższych obowiązkowych spotkań formacyjnych katecheci zaproszeni są także do udziału:
 - a) w sympozjach (katechetycznych, liturgicznych, biblijnych, eklesjologicznych duszpasterskich, itp.);

- b) w konferencjach, seminariach, szkoleniach, kursach i warsztatach;
- c) w zajęciach otwartych, w zespołach samokształceniowych, w konsultacjach;
- d) w spotkaniach wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli;
- e) w innych spotkaniach wspomagających katechetę w rozwoju osobowym i doskonaleniu zawodowym w zależności od rodzaju powołania katechetycznego, specjalizacji katechetycznej, zainteresowań, stopnia awansu zawodowego itp.

ANEKS NR 15

REGULAMIN POSŁUGI PREFEKTÓW SZKOLNYCH W DIECEZJI SIEDLECKIEJ

I. Wprowadzenie

1. Miejszem pracy duszpasterskiej Kościoła jest nie tylko parafia, ale także szkoła, gdzie prowadzona jest katechizacja. Kościół ma zachować dla katechezy największe swe bogactwa, a mianowicie ludzi i siły, nie szczędząc trudów i środków materialnych, aby katechezę lepiej zorganizować i aby przygotować osoby, które będą jej odpowiednio służyć (por. CT 15).
2. Celem zapewnienia jak największej skuteczności oddziaływania katechetycznego i pełniejszego poświęcenia się duszpasterzy na rzecz wspólnoty konkretnej szkoły, Biskup Siedlecki może wyznaczyć niektórym kapłanom katechizację szkolną jako ich główne zadanie. Pracę tych kapłanów, zwanych prefektami, we wspólnocie szkolnej, ich związek z parafią oraz pozostałe kwestie związane z ich życiem i posługą określa *Regulamin posługi duszpasterskiej prefektów*, załączony do *Dyrektorium Katechetycznego Kościoła Katolickiego w Polsce* z 2001 r. oraz niniejsza instrukcja (DKKKwP 85; por. Tamże, załącznik 1).
3. Ustanawianie prefektów jest podtrzymaniem tradycji istniejącej w Diecezji Siedleckiej. W przeszłości było ono przede wszystkim sposobem na rozwiązanie problemu dużej ilości godzin katechezy na poziomie szkół ponadpodstawowych. Wikariusze parafii miejskich o znacznej liczbie szkół ponadpodstawowych nie mogli bowiem objąć katechezą i duszpasterską opieką wszystkich uczniów. Prefekci stanowili dodatkową siłę odciążającą duszpasterzy parafialnych i jednocześnie przy szkole im powierzonej tworzyli specyficzne środowiska duchowego dojrzewania. Do tego cennego dziedzictwa pragniemy nawiązywać.
4. Prawa i obowiązki prefekta zawarte w tej instrukcji należy ujmować łącznie z prawami i obowiązkami nauczycieli religii wynikającymi z *Ustawy o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r.* (z późn. zm.), z *Ustawy Karta Nauczyciela z dnia 26 stycznia 1982 r.* (z późn. zm.), z *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach z dnia 14 kwietnia 1992*

r. (z późn. zm.) oraz ze *Statutem i Regulaminem szkoły*, w której dany ksiądz pełni posługę.

II. Wymagania stawiane kandydatom na prefektów

5. Kandydat winien być kapłanem posiadającym stopień nauczyciela dyplomowanego lub być w trakcie awansu na ten stopień. Nie wyklucza się jednak możliwości mianowania prefektem kapłana, który z powodu odbywania studiów specjalistycznych nie przechodził szkolnej drogi awansu zawodowego. W takim przypadku powinien posiadać stopień doktora teologii lub być na etapie finalizowania przewodu doktorskiego.
6. Prefekt jako duszpasterz powinien być człowiekiem silnej wiary i codziennej modlitwy, mieć świadomość misji zleconej mu przez Kościół i dawać przykładowe świadectwo kapłańskiego życia.
7. Prefektem może zostać kapłan posiadający odpowiednie predyspozycje do pracy katechetycznej z młodzieżą i duszpasterskiej z całym środowiskiem szkolnym, bowiem najszlachetniejsze przymioty ludzkie i chrześcijańskie kandydata bardziej gwarantują przyszłą owocność jego pracy, aniżeli wyszukane metody (por. DCG 71). Ma zatem odznaczać się łatwością w nawiązywaniu kontaktów, szczerością, bezinteresownością, entuzjazmem i optymizmem, posiadać umiejętność rozumienia podstawowych problemów młodzieży, kochać ją, mieć dla niej czas, być jej przyjacielem i przewodnikiem.
8. Przed mianowaniem na prefekta należy dokonać oceny dotychczasowej pracy katechetycznej i duszpasterskiej kandydata. Ma ona uwzględniać opinię dyrektora szkoły, w której kandydat był zatrudniony, oraz opinię proboszcza parafii, w której pełnił posługę duszpasterską.
9. Wskazane jest także zasięgnięcie opinii proboszcza parafii, do której kandydat na prefekta ma zostać skierowany oraz proboszcza parafii przy której ma zamieszkać.
10. Zebranie powyższych opinii spoczywa na Wydziale Nauczania Katechetycznego Kurii Diecezjalnej. Dyrektor Wydziału przeprowadza rozmowę kwalifikacyjną z kandydatem na prefekta i przy pozytywnym jej wyniku, występuje do Biskupa Siedleckiego o powołanie na prefekta w określonej szkole. Do wniosku o powołanie prefekta należy dołączyć podstawowe informacje o kandydacie (krótki życiorys, przebieg pracy katechetycznej) oraz wyrażoną na piśmie gotowość kandydata do podjęcia posługi prefekta.

III. Nominacja na prefekta

11. Prefekta mianuje i odwołuje Biskup Siedlecki na czas nieokreślony. Dekret nominacyjny winien zawierać nazwę szkoły, do której jest kierowany, a także nazwę kościoła, przy którym mieści się duszpasterstwo młodzieży.
12. Prefekt nawiązuje stosunek pracy ze szkołą przez mianowanie albo przez umowę na czas nieokreślony i podejmuje obowiązki dydaktyczne w wymiarze przynajmniej etatu nauczyciela określonego w prawie oświatowym. Szkoła, która nie zapewnia prefektowi takiego wymiaru godzin, nie może mieć prefekta.
13. Bezpośrednim przełożonym prefekta w odniesieniu do jego posługi katechetycznej (duszpasterstwa katechetycznego) jest proboszcz parafii, na terenie której ustanowiona jest kapelania szkolna. Wszystkie sprawy związane z nauczaniem religii i duszpasterstwem w szkole, prefekt uzgadnia z tym proboszczem.
14. Biskup Siedlecki mianując księdza prefektem kieruje go nie tylko do pełnienia posługi katechety w określonej szkole, ale jednocześnie duszpasterza w wyznaczonej parafii, w której zamieszka jako rezydent.

IV. Prefekt katechetą i duszpasterzem szkoły

15. Prefekt, tak jak każdy szkolny katecheta, przyjmuje na siebie określone prawa i obowiązki, a ich uszczegółowienie zawiera synodalny *Regulamin posługi katechetów szkolnych w Diecezji Siedleckiej* (Aneks nr 14).
16. W przypadku nałożenia się obowiązków wynikających z pracy w szkole z innymi obowiązkami duszpasterskimi prefekta, pierwszeństwo mają obowiązki szkolne.
17. Prefekt jest duszpasterzem i katechetą uczniów oraz pracowników szkoły, w której pełni swoją funkcję. Do obowiązków katechetyczno-duszpasterskich prefekta należy:
 - a) kierowanie sprawami katechetycznymi w szkole w porozumieniu z proboszczem parafii, na terenie której leży szkoła;
 - b) organizowanie rekolekcji, dni skupienia, pielgrzymek i innych spotkań formacyjnych dla uczniów szkoły, a także – w miarę potrzeb i możliwości – współorganizowanie i udział w wycieczkach szkolnych.
 - c) prowadzenie duszpasterstwa w gronie pedagogicznym oraz w środowisku pracowników administracyjnych szkoły;

- d) współpraca z rodzicami katechizowanej młodzieży oraz organizowanie dla nich spotkań formacyjnych (katechez dorosłych);
 - e) przewodniczenie szkolnemu zespołowi katechetów (jeśli w szkole pracuje kilku prefektów, przewodniczącego wyznacza Biskup Siedlecki, na wniosek Wydziału Nauczania Katechetycznego), koordynowanie jego pracy i reprezentowanie w kontaktach z dyrekcją szkoły i proboszczem parafii.
18. Przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego prefekt opracowuje i przedstawia do akceptacji proboszczowi roczny plan duszpasterstwa danej szkoły, aby mógł być włączony w roczny plan duszpasterski parafii.
 19. Roczny plan duszpasterstwa danej szkoły powinien zawierać m.in. informację o terminie i o formie spotkań:
 - na rozpoczęcie i zakończenie roku szkolnego,
 - na zakończenie roku szkolnego w klasach maturalnych,
 - w czasie rekolekcji szkolnych i dni skupienia,
 - w czasie pielgrzymek, rajdów, wycieczek itp.,
 - w dniu patrona szkoły,
 - w inne ważne dni, takie jak Dzień Papieski, Dzień Edukacji Narodowej czy Dzień Odzyskania Niepodległości,
 - formacyjnych dla uczniów, rodziców i nauczycieli (ewentualnie innych pracowników szkoły).
 20. Realizacja planu wymaga określonych środków finansowych. Prefekt winien wcześniej je oszacować i przewidzieć sposób ich pozyskania. Ma prawo zwrócić się z prośbą o dofinansowanie do proboszcza parafii, na terenie której znajduje się kapelania szkolna, do proboszczów parafii z których pochodzi młodzież, do dyrekcji szkoły oraz do innych osób i instytucji.
 21. Prefekt ma obowiązek składać co roku, w terminie do 30 września, w Wydziale Nauczania Katechetycznego sprawozdanie ze swej działalności w poprzednim roku szkolnym. Sprawozdanie winno zawierać informację o podejmowanych pracach szkolnych i duszpasterskich, obciążeniach dydaktycznych, a także o podejmowanych wysiłkach na rzecz podnoszenia własnych kwalifikacji.

V. Posługa prefekta w parafii

22. Do obowiązków prefekta w wyznaczonej parafii należy celebrowanie Mszy św. w określonych intencjach i w czasie ustalonym z proboszczem, jak również posługiwanie w konfesjonale, szczególnie w niedziele i święta, podczas

rekolekcji, misji i w pierwsze piątki miesiąca. W miarę możliwości prefekt winien też objąć opieką duszpasterską młodzież parafialną nienależącą do grup i wspólnot.

23. Ponadto prefekt, jako kapłan na stałe posługujący w parafii, może włączyć się w wizytę kolędową lub posługiwać w innych dziedzinach życia parafialnego, zawsze po uzgodnieniu z proboszczem i pod warunkiem, że te zajęcia nie kolidują z obowiązkami w szkole.
24. Prefekt może podjąć się prowadzenia rekolekcji lub dni skupienia dla dzieci, młodzieży i dorosłych z innych parafii, jeśli nie koliduje to z posługą katechety oraz z posługą duszpasterza w parafii jego rezydowania. Podejmowanie się takich zajęć powinno być uzgodnione z proboszczem.

VI. Prawo prefekta do wynagrodzenia, mieszkania i odpoczynku

25. Podstawowym elementem uposażenia prefekta jest pensja szkolna. Ponadto, pracując duszpastersko w parafii otrzymuje stypendia mszalne według podziału *ad cumulum* w dni, w które odprawiał w parafii oraz w czasie urlopu. Ma także prawo do bezpłatnego wyżywienia i mieszkania w domu parafialnym. Pozostawia się jednak możliwość uzgodnienia między proboszczem i prefektem innych zasad, np. wynagradzania prefekta za pomoc duszpasterską w parafii, ale też ponoszenia przez niego kosztów mieszkania i wyżywienia.
26. Prefekt ma prawo do jednego dnia wolnego w tygodniu oraz do miesięcznego urlopu w ciągu roku. W pozostałym czasie wolnym od zajęć szkolnych ma organizować duszpasterstwo szkolne, pomagać w parafii, w której rezyduje oraz troszczyć się o własną formację jako prezbiter i katecheta.
27. Do proboszcza należy tak zorganizować pracę, aby prefekt wakacje i ferie zimowe mógł we wspomniany sposób wykorzystać. Terminy tych zaplanowanych wyjazdów prefekt winien jednak zawsze ustalać z proboszczem przynajmniej 30 dni wcześniej.
28. Niedziele i święta są dniami o szczególnym znaczeniu dla życia wspólnoty parafialnej, dlatego w te dni – poza sytuacjami usprawiedliwionymi lub przypadkami uzgodnionymi z proboszczem – wymagana jest obecność prefekta w parafii.
29. Jeśli dzień wolny prefekta wypada w okresie nadzwyczajnych potrzeb duszpasterskich w parafii (np. podczas rekolekcji parafialnych) lub ważnych wydarzeń w szkole, prawo do dnia wolnego ulega zawieszeniu. W zwyczajnych okolicznościach dzień wolny rozpoczyna się po Mszy świętej porannej.

VII. Stała formacja prefekta

30. Prefekt, podobnie jak wszyscy prezbiterzy, winien brać udział w corocznych diecezjalnych i dekanalnych konferencjach i spotkaniach dla księży. Ma też obowiązek uczestniczyć w spotkaniach prefektów organizowanych przez Wydział Nauczania Katechetycznego Kurii Diecezjalnej, których celem jest doskonalenie warsztatu pracy i wymiana doświadczeń. Spotkania te odbywają się przynajmniej raz w roku.
31. Prefekt jest zobowiązany do uczestnictwa w cyklicznych spotkaniach organizowanych w ramach formacji stałej, zgodnie z zasadami obowiązującymi w Diecezji Siedleckiej, do odbycia corocznych rekolekcji oraz do ustawicznego kształcenia się w dziedzinach wiedzy i umiejętnościach służących jego owocnej posłudze duszpastersko-katechetycznej.

ANEKS NR 16

REGULAMIN PRACY ORGANISTÓW W PARAFIACH DIECEZJI SIEDLECKIEJ

§ 1

Zasady ogólne

1. Regulamin niniejszy stanowi podstawę do harmonijnego ułożenia relacji między proboszczem parafii, administratorem lub rektorem kościoła, jako pracodawcą, a organistą jako wykonawcą powierzonej pracy.
2. Regulamin uwzględnia przepisy obowiązującego prawa kościelnego i prawa cywilnego.
3. Organem doradczym dla Biskupa Siedleckiego w sprawach dotyczących muzyki kościelnej i pracy organistów w Diecezji Siedleckiej jest Diecezjalna Komisja ds. Muzyki Kościelnej, zwana dalej Komisją Diecezjalną.

§ 2

Status organisty

4. Liturgia Kościoła katolickiego przewiduje trzy kompetencje muzyczne: organisty, kantora i dyrygenta. W większości parafii łączy je osoba organisty. Pełni on swoją funkcję przede wszystkim grając na organach, animując śpiew zgromadzenia (jako kantor) oraz prowadząc scholę liturgiczną i/lub chór (jako dyrygent zespołu wokalnego). Łącząc te trzy kompetencje organista odpowiada w parafii za całokształt życia muzycznego.
5. Organista jest pracownikiem kościelnym od chwili podpisania umowy z pracodawcą. Praca organisty ujmowana jest w kategoriach społeczno-prawnych, oraz religijno-pastoralnych i z tych racji winna być sprawiedliwie wynagradzana, zgodnie z obowiązującym prawem i wskazaniami niniejszego regulaminu oraz być środkiem szerzenia chwały Bożej i uświęcania Ludu Bożego.
6. Aktualny status prawny organisty zatrudnionego w parafiach Diecezji Siedleckiej winien być każdorazowo weryfikowany podczas wizytacji kanonicznej.

§ 3

Obowiązki organisty i jego relacje z pracodawcą

7. Organista winien być kompetentnym muzykiem przygotowanym należycie do wykonywania zadań wynikających z pełnionej funkcji w określonej wspólnocie parafialnej. W wypełnianiu obowiązków powinien być rzetelny, sumienny i punktualny. Wraz z proboszczem parafii lub rektorem kościoła ponosi odpowiedzialność za przygotowanie muzyczne liturgii, za śpiew wiernych i poziom muzyki wykonywanej podczas obrzędów. Organista powinien także pełnić funkcję animatora życia muzycznego parafii poprzez przygotowywanie, organizację i koordynację różnych form muzycznej aktywności parafii (koncerty muzyki religijnej itp.).
8. Organista powinien być człowiekiem wierzącym, praktykującym katolikiem, odznaczającym się wysoką kulturą osobistą, uprzejmością i taktem w kontaktach z wiernymi. Nie może należeć do organizacji działających sprzecznie z wartościami chrześcijańskimi.
9. Organista zobowiązany jest okazywać proboszczowi parafii lub rektorowi kościoła szacunek i lojalność wynikającą ze stosunku pracy, proboszcz zaś, winien jest szanować pracownika, uznać jego fachowość, być wrażliwym na jego sytuację rodzinną czy osobistą, wspierać jego inicjatywy muzyczne służące dobru parafian, a w razie potrzeby udzielać mu wsparcia i pomocy. Wobec organisty i jego rodziny proboszcz pełni rolę duszpasterza a nie tylko pracodawcy. Takimi samymi cechami powinny odznaczać się relacje między organistą a innymi przebiterami posługującymi w parafii.
10. Każdy organista zobowiązany jest do formacji duchowej jak i zawodowej. Duszpasterz powinien umożliwić mu udział w rekolekcjach, dniach skupienia oraz szkoleniach organizowanych przez Komisję Diecezjalną lub inne muzyczne jednostki edukacyjne (szkolenia organizowane przez Akademię Muzyczne, Stowarzyszenie Polskich Muzyków Kościelnych itp.). Organista, po wcześniejszym uzgodnieniu tego z proboszczem, powinien mieć możliwość wyjazdu z prowadzonym przez siebie chórem lub innym zespołem liturgicznym na warsztaty, koncerty, festiwale, przeglądy chóralne.
11. Środki finansowe na wynagrodzenie organisty proboszcz parafii lub rektor kościoła pozyskuje w tradycyjny w Diecezji Siedleckiej sposób procentowych odliczeń od stypendiów mszalnych i ofiar składanych przy okazji ślubów pogrzebów, poświęceń pól itp. Sposób ich naliczania opisany jest w Aneksie nr 1 p. 3-6 niniejszego Synodu. Z funduszu parafialnego należy

uzupełnić brakującą część do pełnego wynagrodzenia przysługującego danemu organiście.

12. Jeżeli w danej parafii jest zwyczaj roznoszenia opłatków przez organistę, składane przy tej okazji ofiary należy traktować jako dodatkowy składnik wynagrodzenia i wyrównanie za grę podczas nabożeństw tygodniowych i okresowych, uroczystości wypadające poza niedzielą. Od uzyskanej kwoty organista winien uiścić należny podatek, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Opłatki parafia/organista zobowiązany jest zakupić u Sióstr Sakramentek w Siedlcach.
13. Organiście przysługuje zwrot kosztów związanych z obowiązkowymi wyjazdami służbowymi (dni skupienia, warsztaty szkoleniowe). Wyjazdów tych nie należy wliczać w przysługujące mu dni wolne.
14. Duszpasterze winni wspierać działalność organisty w zakresie prowadzenia liturgicznego zespołu wokalnego (scholi liturgicznej lub chóru). Przede wszystkim niech wszystkich członków otoczą troską duszpasterską widząc w nich aktywnych parafian i ważną grupę formacyjną. Organista z chórem niech hojnie odpowiada na potrzeby wspólnoty parafialnej angażując się w posługę muzyczną podczas celebracji liturgicznych.
15. Do podstawowych obowiązków organisty należy:
 - a) przygotowanie muzyczne wiernych do liturgii;
 - b) akompaniament organowy i prowadzenie śpiewu podczas liturgii i nabożeństw w parafii;
 - c) wykonywanie literatury organowej podczas liturgii i poza nią zgodnie z obowiązującymi przepisami;
 - d) prowadzenie scholi liturgicznej lub chóru;
 - e) kształcenie muzyczne osób pełniących liturgiczne funkcje psalterzysty lub kantora;
 - f) nauczanie wiernych, szczególnie dzieci i młodzież, dawnych i nowych śpiewów liturgicznych;
 - g) troska o bibliotekę muzyczną w parafii;
 - h) dbanie o sprawność organów i innych instrumentów w parafii oraz sygnalizowanie proboszczowi potrzebę dokonania przeglądu lub remontu;
 - i) utrzymanie należytego porządku przy stanowisku pracy oraz w bezpośrednim jego otoczeniu.

- j) sporządzenie i aktualizowanie na bieżąco wykazu śpiewów wykonywanych w parafii (także w wersji elektronicznej, przygotowanie i obsługa rzutnika, projektora itp.);
- k) udział w różnych formach doształcania oraz spotkaniach formacyjnych organizowanych przez Komisję Diecezjalną.

§ 4

Kwalifikacje zawodowe i kategorie stanowisk organistowskich

16. Stanowisko organisty w Diecezji Siedleckiej klasyfikowane jest według trzech kategorii:
 - a) kategoria I – wyższe wykształcenie muzyczne i przygotowanie liturgiczne;
 - b) kategoria II – średnie wykształcenie muzyczne i przygotowanie liturgiczne;
 - c) kategoria III – dyplom ukończenia Studium Organistowskiego lub świadectwo kwalifikacyjne wydane przez Komisję Diecezjalną.
17. Każdorazowo o przyznaniu właściwej kategorii decyduje Komisja Diecezjalna po zgromadzeniu właściwych dokumentów potwierdzających wykształcenie i po przeprowadzeniu obowiązkowego dla wszystkich kandydatów egzaminu.
 - a) egzamin obejmuje:
 - grę organową
 - akompaniament liturgiczny
 - znajomość śpiewu gregoriańskiego
 - umiejętność uczenia śpiewu
 - dyrygowanie chórem
 - znajomość liturgii Kościoła rzymskokatolickiego (znajomość przepisów i obrzędów liturgicznych, znajomość przepisów z zakresu muzyki kościelnej a także układu ksiąg liturgicznych).
 - b) organisci mogą aplikować o podwyższenie kategorii i przystąpić do wyznaczonego przez Komisję Diecezjalną egzaminu.
18. Komisja Diecezjalna zadba, by poprzez Diecezjalne Studium Muzyki Kościelnej (DSMK) lub w inny właściwy sposób zorganizować odpowiednie kursy z zakresu przygotowania liturgicznego dla muzyków posiadających wyższe lub średnie wykształcenie muzyczne a nie mających do momentu objęcia stanowiska organisty udokumentowanej wiedzy i praktyki życia liturgicznego Kościoła.

19. Organisci, którzy nie posiadają wymaganego wykształcenia muzyczno-liturgicznego, a za zgodą Komisji Diecezjalnej rozpoczynają pracę, zobowiązani są do uzupełnienia swoich kwalifikacji w DSMK zgłaszając się na najbliższy termin rekrutacji. Mogą oni jedynie tymczasowo pełnić swoją funkcję w parafii przez okres nauki w DSMK, nie dłużej jednak niż przez okres pięciu lat.

§ 5

Zatrudnienie organisty

20. Organista może być zatrudniony na podstawie:
 - a) umowy o pracę;
 - b) umowy zlecenie;
 - c) umowy o dzieło (w szczególnych wypadkach);
 - d) świadczenia usług (w ramach prowadzonej działalności gospodarczej);
 - e) umowy wolontariatu.
21. Kandydat na organistę zobowiązany jest do przedstawienia proboszczowi parafii lub rektorowi kościoła następujących dokumentów:
 - podanie o pracę
 - życiorys
 - świadectwo chrztu
 - świadectwo zawarcia ślubu kościelnego (o ile żyje w związku małżeńskim)
 - świadectwo wykształcenia ogólnego i muzycznego
 - świadectwo moralności od proboszcza miejsca zamieszkania
 - świadectwo pracy
 - zaświadczenie lekarskie o dopuszczeniu do wykonywania pracy
 - zaświadczenie o niekaralności
22. Wymienione w n. 21. dokumenty wraz z projektem umowy pracodawca zobowiązany jest przedstawić Komisji Diecezjalnej, która przeprowadzi przesłuchanie kandydata (egzamin o którym mowa w n. 17.) i na podstawie dokumentów i oceny przesłuchania przyznaje organiście odpowiednią kategorię.
23. Po pozytywnej weryfikacji kandydata, poinformowaniu Rady Parafialnej i uzyskaniu *nihil obstat* Biskupa Siedleckiego, pracodawca może podpisać umowę z organistą, sporządzając ją w trzech jednobrzmiących egzemplarzach. Każda ze stron otrzymuje po jednym egzemplarzu umowy, trzeci egzemplarz należy przesłać do Kurii Diecezjalnej.

24. Do umowy dołącza się następujące dokumenty podpisane przez organistę:
- zakres obowiązków
 - niniejszy regulamin
 - zasady użytkowania organów i opieki nad organami
 - protokół powierzenia organiście instrumentów muzycznych, biblioteki muzycznej oraz innych rzeczy stanowiących własność wspólnoty parafialnej.

§ 6

Zatrudnienie na podstawie umowy o pracę

25. W parafii katedralnej i większych ośrodkach duszpasterskich zaleca się, by organista był zatrudniony na podstawie umowy o pracę oraz powinien to być organista kategorii I.
26. Pracodawca zatrudniający organistę na podstawie umowy o pracę winien zapewnić mu co najmniej minimalne wynagrodzenie ustalane każdego roku przez właściwego Ministra a także przestrzegać norm czasu pracy i odpoczynku oraz zgłosić i odprowadzać właściwe składki do ZUS oraz do Urzędu Skarbowego. Winien także prowadzić właściwą dokumentację pracowniczą.
27. Umowa o pracę wymaga formy pisemnej i winna zawierać następujące elementy:
- a) określenie stron umowy;
 - b) rodzaj pracy;
 - c) miejsce wykonywania pracy;
 - d) wymiar czasu pracy;
 - e) zakres obowiązków;
 - f) wynagrodzenie ze wskazaniem poszczególnych składników;
 - g) termin rozpoczęcia pracy;
 - h) czas trwania umowy o pracę.
28. Pełny etat pracy organisty wynosi do 40 godzin tygodniowo i obejmuje następujące zajęcia:
- a) granie na organach i prowadzenie śpiewów podczas Mszy świętej i nabożeństw;
 - b) prowadzenie scholii liturgicznej lub chóru;
 - c) dokształcanie własne i przygotowanie liturgii.

29. Ze względu na specyfikę pracy organisty (różny czas trwania poszczególnych nabożeństw, praca w dni świąteczne, prowadzenie zespołów wokalnych, dodatkowe czynności zlecone przez pracodawcę) przyjmuje się następujące reguły ustalania i rozliczania czasu pracy organisty:
- a) Msza święta niedzielna – 1 godzina (jedna jednostka czasu pracy);
 - b) Msza święta w dni powszednie z nabożeństwem tygodniowym – 1 godzina;
 - c) Msze święte w uroczystości obowiązujące przypadające poza niedzielą – 1 godzina;
 - d) Msza święta w dni powszednie – 0,5 godziny;
 - e) nabożeństwo okresowe – 0,5 godziny;
 - f) przerwy pomiędzy nabożeństwami poniżej 1 godziny wliczane są do czasu pracy. Przerwy pomiędzy nabożeństwami w niedziele i święta wyliczane są indywidualnie i mogą w ramach ciągłości czasu pracy trwać dłużej niż 1 godzina;
 - g) ślub – 1 godzina;
 - h) pogrzeb – 2 godziny;
 - i) pogrzeb bez udziału organisty w eksporcie i procesji na cmentarz – 1 godzina;
 - j) prowadzenie chóru – rzeczywista liczba godzin przeznaczona na próby zespołu;
 - k) dokształcanie własne i przygotowanie liturgii – 5 godzin tygodniowo.
30. Ustala się następujące minimalne stawki za pełny etat:
- a) kategoria I – 200% krajowej płacy minimalnej (brutto);
 - b) kategoria II – 150% krajowej płacy minimalnej (brutto);
 - c) kategoria III – krajowa płaca minimalna (brutto).
31. Jeśli parafia dysponuje mieszkaniem służbowym, może udostępnić je organiście tylko na czas jego pracy w danej wspólnotie parafialnej. Zasady opłat za mieszkanie służbowe, tryb opuszczenia mieszkania w wypadku ustania stosunku pracy lub śmierci organisty a także kwestie inwestycji i remontów ustalają inne rozporządzenia diecezjalne dotyczące pracowników kościelnych.

§ 7

Urlop organisty zatrudnionego na podstawie umowy o pracę i przejście na emeryturę

32. Organistcie przysługuje w ciągu roku płatny urlop wypoczynkowy, udzielony zgodnie z przepisami Kodeksu Pracy.
33. Czas urlopu nie powinien kolidować z ważnymi wydarzeniami w życiu wspólnoty parafialnej (odpust, wizytacja kanoniczna, rekolekcje, inne uroczystości).
34. Organista powinien pomóc proboszczowi parafii lub rektorowi kościoła w znalezieniu odpowiedniego zastępcy na czas urlopu.
35. Zastępcę zaproponowanego przez organistę na czas jego urlopu, opłaca się z kasy parafialnej.
36. Organistcie zatrudnionemu we wszystkie dni tygodnia przysługuje jeden dzień wolny od pracy tygodniowo.
37. Wiek emerytalny organisty wyznaczają przepisy prawa państwowego.
38. O przejściu organisty na emeryturę proboszcz parafii lub rektor kościoła ma obowiązek poinformować Komisję Diecezjalną.

§ 8

Nagrody i odprawy organistów zatrudnionych na umowę o pracę

39. Po 25 latach pracy w parafii organista może otrzymać nagrodę jubileuszową, na którą składa się:
 - a) powiadomienie wspólnoty parafialnej i Komisji Diecezjalnej o przyznaniu nagrody;
 - b) udzielenie jubilatowi specjalnej nagrody finansowej w wysokości co najmniej jednomiesięcznego wynagrodzenia;
 - c) złożenie za pośrednictwem Komisji Diecezjalnej do Biskupa Siedleckiego wniosku o ewentualne przyznanie odznaczenia diecezjalnego lub w przypadku jubileuszu 50-lecia, odznaczenia papieskiego.

§ 9

Rozwiązanie umowy o pracę

40. Zasady rozwiązania umowy o pracę pomiędzy organistą a proboszczem parafii lubrektorem kościoła regulują przepisy Kodeksu Pracy.
41. Przyczyną rozwiązania umowy o pracę może być:

- a) wystąpienie przeciw podstawowym obowiązkom pracowniczym;
 - b) popełnienie przestępstwa;
 - c) utrata uprawnień;
 - d) występowanie organisty przeciwko nauce Kościoła;
 - e) dawanie zgorszenia przez niemoralne życie.
42. Proboszcz parafii lub rektor kościoła może rozwiązać umowę o pracę bez wypowiedzenia w przypadkach uregulowanych w Kodeksie Pracy.
 43. O zamiarze rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia jak również z przyczyn określonych w n. 39. proboszcz parafii lub rektor kościoła ma obowiązek zawiadomić Radę Parafialną oraz Komisję Diecezjalną, podając jednocześnie uzasadnienie rozwiązania umowy. Komisja Diecezjalna w ciągu 7 dni od daty zgłoszenia powinna ustosunkować się do sprawy i jeśli uzna to za konieczne zgłosić swoje zastrzeżenia.
 44. Proboszcz parafii lub rektor kościoła, w razie rozwiązania umowy o pracę na czas nieokreślony lub rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia winien na piśmie podać organistcie przyczynę uzasadniającą rozwiązanie umowy. Rozwiązanie za wypowiedzeniem umowy zawartej na czas określony nie wymaga uzasadnienia.
 45. W przypadku dyscyplinarnego rozwiązania umowy o pracę organista korzystający z mieszkania służbowego zobowiązany jest zwolnić je w ciągu dwóch tygodni od dnia otrzymania wiadomości o dyscyplinarnym rozwiązaniu umowy o pracę.
 46. Przed opuszczeniem stanowiska służbowego organista obowiązany jest przekazać proboszczowi parafii lub rektorowi kościoła wszystkie użytkowane instrumenty muzyczne, bibliotekę muzyczną wraz z wytworzonymi na koszt parafii nowymi materiałami nutowymi powstałymi w czasie jego pracy oraz inne rzeczy stanowiące własność wspólnoty parafialnej, które znajdowały się pod opieką organisty. Z przekazania sporządza się protokół.
 47. W okresie przedemerytalnym organistcie przysługuje ochrona określona przepisami Kodeksu Pracy.
 48. Przy zmianie rządu parafii umowa o pracę zachowuje ważność.
 49. W zakresie nieuregulowanym niniejszym regulaminem stosuje się przepisy Kodeksu Pracy.

§ 10

Zatrudnienie na podstawie umowy cywilno-prawnej

50. Proboszcz parafii lub rektor kościoła może zatrudnić organistę w oparciu o umowę prawa cywilnego, czyli tzw. umowę zlecenie lub umowę o dzieło.
51. Umowa zlecenie rządzi się przepisami Kodeksu Cywilnego.
52. W umowie zlecenie określa się zakres zadań oraz wysokość honorarium, w którym wysokość stawki za godzinę pracy nie może być niższa, niż wskazuje aktualne Rozporządzenie właściwego Ministra.
53. Przedmiotem zlecenia są usługi organistowskie, a relacja powstała w wyniku zawarcia takiej umowy nie ma skutków charakterystycznych dla stosunku pracy i nie podlega Państwowej Inspekcji Pracy.
54. W przypadku zawarcia umowy zlecenia:
 - a) nie obowiązują ochronne przepisy prawa pracy (czas pracy, urlopy itp.) choć w pewnym zakresie mogą być wprowadzone z woli obu stron;
 - b) obowiązuje ubezpieczenie emerytalne, rentowe i wypadkowe (chorobowe jest dobrowolne), które zgłasza i opłaca składki pracodawca;
 - c) należności do ZUS odprowadza pracodawca.
55. Umowa o dzieło również rządzi się przepisami Kodeksu Cywilnego.
56. W przypadku zawarcia umowy o dzieło:
 - a) zadanie (dzieło) ma charakter jednorazowy;
 - b) za wykonanie dzieła powinna być przewidziana odpłatność.
57. Zaliczkę na podatek dochodowy od osoby fizycznej wykonującej dzieło odprowadza parafia, przesyłając następnie wykonawcy dzieła wymagany formularz do rozliczenia rocznego.
58. Umowa o dzieło nie jest objęta ubezpieczeniem społecznym, emerytalnym i zdrowotnym.

§ 11

Współpraca z organistą na podstawie umowy wolontariatu

59. Organista może współpracować z parafią jako wolontariusz, współpraca ta nie może mieć jednak charakteru stałego i powierzenia mu odpowiedzialności za muzykę w parafii.
60. Zasady współpracy z wolontariuszami określa *Ustawa o pożytku publicznym i wolontariacie*.

61. Wolontariusz nie pobiera żadnego wynagrodzenia za podejmowane czynności.
62. Parafia zwraca wolontariuszowi koszty podróży według stawek ustalanych i aktualizowanych przez odpowiednie rozporządzenia właściwego Ministra.
63. Parafia może ubezpieczyć wolontariusza oraz zapewnić mu nocleg i wyżywienie w czasie czynności podejmowanych w ramach wolontariatu, nie może to jednak wiązać się z przekazywaniem wolontariuszowi dodatkowych (poza zwrotem kosztów podróży) środków finansowych.

§ 12

Zatrudnienie na podstawie świadczenia usług w ramach prowadzonej działalności gospodarczej

64. Proboszcz parafii lub rektor kościoła może zatrudnić organistę jako osobę prowadzącą jednoosobową działalność gospodarczą.
65. Przedmiotem umowy świadczenia usług w ramach prowadzonej działalności gospodarczej są usługi organistowskie a relacja powstała w wyniku zawarcia takiej umowy nie ma skutków charakterystycznych dla stosunku pracy i nie podlega Państwowej Inspekcji Pracy.
66. Organista rozlicza się z Parafią na podstawie rachunków/faktur wystawianych za wykonanie umówionych czynności. W umowie należy określić, czy w ramach działalności prowadzonej w parafii organista może indywidualnie rozliczać się z interesantami oraz według jakich stawek rozlicza swoje usługi.
67. W przypadku zawarcia umowy z osobą prowadzącą działalność gospodarczą nie obowiązują ochronne przepisy prawa pracy (czas pracy, urlopy, itp.), choć z woli obu stron mogą zostać wprowadzone do zasad współpracy. Nie obowiązuje też tzw. minimalne wynagrodzenie, a wysokość honorarium za świadczone usługi zostaje określone swobodnie, w wyniku obustronnego uzgodnienia. Wynagrodzenie może mieć formę ryczałtową.
68. Organista świadczący usługi w ramach samodzielnej działalności gospodarczej jest zobowiązany do samodzielnego uiszczania obowiązujących składek ZUS (ubezpieczenie emerytalne, rentowe i chorobowe) oraz należności do Urzędu Skarbowego.

§ 13

Postanowienia końcowe

69. Niniejszy regulamin wchodzi w życie z dniem zatwierdzenia przez Biskupa Siedleckiego i obowiązuje wszystkich zatrudnionych organistów oraz wszystkich proboszczów.
70. Proboszczowie parafii lub rektorzy kościołów zobowiązani są do uporządkowania kwestii zatrudnienia organistów w swoich parafiach w myśl przepisów zawartych w niniejszym regulaminie. Dotyczy to przede wszystkim sporządzenia pisemnych umów z zatrudnionymi organistami i uregulowania spraw związanych z wynagrodzeniem.
71. Postanowienia niniejszego regulaminu winny być zastosowane do wszystkich organistów zatrudnianych w Diecezji Siedleckiej od dnia jego wejścia w życie.

ANEKS NR 17

REGULAMIN PRACY KOŚCIELNYCH/GRABARZY* W PARAFIACH DIECEZJI SIEDLECKIEJ

§ 1

Zasady ogólne

1. Niniejszy regulamin stanowi podstawę zatrudniania i pracy osób pełniących posługę kościelnego/grabarza w parafiach Diecezji Siedleckiej.
2. Diecezja Siedlecka ma w tym względzie wypracowane własne modele, które muszą uwzględniać zmieniającą się sytuację i być uzgodnione z obowiązującymi przepisami prawa kanonicznego i państwowego.
3. Pracodawcą jest proboszcz lub administrator danej parafii, a pracownikiem, bądź wykonawcą zleconej pracy, kościelny/grabarz.

§ 2

Status kościelnego/grabarza

4. Kościelny/grabarz jest pracownikiem od chwili podpisania umowy z pracodawcą.
5. Praca kościelnego/grabarza ujmowana jest w kategoriach społeczno-prawnych oraz religijno-pastoralnych i winna być sprawiedliwie wynagradzana, zgodnie z obowiązującym prawem i wskazaniem niniejszego regulaminu.
6. Aktualny status prawny i wywiązywanie się z zapisów umowy kościelnego/grabarza zatrudnionego w parafiach Diecezji Siedleckiej winien być każdorazowo weryfikowany podczas wizytacji kanonicznej i dziekańskiej.

§ 3

Obowiązki kościelnego/grabarza i jego relacje z pracodawcą

7. Kościelny/grabarz winien być osobą należycie przygotowaną do wykonywania zadań wynikających z pełnionej funkcji w określonej wspólnocie

* Zapisy zawarte w niniejszym regulaminie należy odpowiednio dostosować do konkretnej sytuacji, w zależności od tego, czy zatrudnia się zakrystianina, kościelnego, czy też kościelnego-grabarza.

- parafialnej. W wypełnianiu swych obowiązków powinien być rzetelny, sumienny i punktualny.
8. Kościelny/grabarz powinien być praktykującym katolikiem, odznaczającym się odpowiednimi walorami moralnymi, wysoką kulturą osobistą, uprzejmością i taktem w kontaktach z wiernymi. Nie może należeć do organizacji o charakterze ateistycznym i antykościelnym.
 9. Kościelny/grabarz zobowiązany jest okazywać proboszczowi szacunek i lojalność wynikającą ze stosunku pracy, proboszcz zaś, winien szanować pracownika, doceniać jego rzetelność i fachowość, a także być wrażliwym na jego sytuację rodzinną i osobistą. Wobec kościelnego/grabarza i jego rodziny proboszcz pełni rolę duszpasterza, a nie tylko pracodawcy. Takimi samymi cechami powinny odznaczać się relacje między kościelnym/grabarzem, a innymi presbiterami posługującymi w parafii.
 10. Do podstawowych obowiązków kościelnego/grabarza należy:
 - a) otwieranie i zamykanie kościoła oraz dzwonicie o odpowiednich godzinach;
 - b) przygotowywanie ołtarza i świątyni do Mszy świętej;
 - c) utrzymywanie czystości i porządku w prezbiterium i zakrystii;
 - d) sprzątanie kościoła, zwłaszcza w przeddzień niedziel i uroczystości oraz w następnym dniu po nich;
 - e) pranie i prasowanie bielizny kościelnej;
 - f) zgłaszanie proboszczowi potrzeby zakupu kwiatów, komunikantów i innych niezbędnych rzeczy do świątyni;
 - g) układanie kwiatów;
 - h) koszenie trawników i sprzątania placu przykościelnego;
 - i) odśnieżanie dojścia do kościoła;
 - j) inne obowiązki ustalone z proboszczem;
 - k) udział w spotkaniach i rekolekcjach w organizowanych dla kościelnych.
 11. Do podstawowych obowiązków grabarza należy:
 - a) wykonywanie grobów o ustalonych parametrach i wg należytego porządku;
 - b) przygotowywanie miejsc do pochówków;
 - c) udział w pogrzebach w odpowiednim stroju;
 - d) zamurowywanie lub zasypywanie grobów;
 - e) pilnowanie porządku podczas składania pomników i rabatek;
 - f) udział w ekshumacjach;

- g) utrzymywanie porządku na cmentarzu oraz na terenach bezpośrednio przyległych, w tym czuwanie nad składowaniem śmieci w miejscu do tego wyznaczonym oraz dbanie o ich segregację;
- h) otwieranie i zamykanie bram cmentarnych w godzinach wyznaczonych;
- i) przygotowywanie miejsca do uroczystości religijnych odbywających się na cmentarzu;
- j) wykonywanie wszystkich innych czynności określonych w umowie lub poleconych przez proboszcza lub osobę wyznaczoną na cmentarzu oraz na terenach jemu przyległych;

§ 4

Zatrudnienie kościelnego/grabarza

12. Kościelny/grabarz może być zatrudniony na podstawie:
 - a) umowy o pracę;
 - b) umowy zlecenia;
 - c) umowy o dzieło (w szczególnych wypadkach);
 - d) świadczenia usług (w ramach prowadzonej działalności gospodarczej);
 - e) umowy wolontariatu.
13. Kandydat na kościelnego/grabarza zobowiązany jest do przedstawienia proboszczowi następujących dokumentów:
 - podanie o pracę
 - życiorys
 - świadectwo chrztu
 - świadectwo zawarcia ślubu kościelnego (jeśli żyje w związku małżeńskim)
 - świadectwo wykształcenia ogólnego
 - opinia od proboszcza miejsca zamieszkania
 - świadectwo pracy (jeśli był wcześniej zatrudniony)
 - zaświadczenie lekarskie o dopuszczeniu do wykonywania pracy
 - oświadczenie o niekaralności
14. Wymienione w n. 13. dokumenty wraz z projektem umowy proboszcz zobowiązany jest przedstawić Biskupowi Siedleckiemu do aprobaty. Wcześniej należy uzyskać pozytywną opinię Parafialnej Rady ds. Ekonomicznych.
15. Po uzyskaniu aprobaty Biskupa Siedleckiego, proboszcz może podpisać umowę, sporządzając ją w trzech jednobrzmiących egzemplarzach. Każda ze stron otrzymuje po jednym egzemplarzu umowy, trzeci egzemplarz należy przesłać do Kurii Diecezjalnej.

16. Do umowy powinny być dołączone dokumenty podpisane przez pracownika obejmujące zakres jego obowiązków i akceptację niniejszego regulaminu.

§ 5

Zatrudnienie na podstawie umowy o pracę i sposoby naliczania uposażenia

17. W większych ośrodkach duszpasterskich zaleca się, by kościelny/grabarz był zatrudniony na podstawie umowy o pracę.
18. Pracodawca zatrudniający na podstawie umowy o pracę winien zapewnić mu co najmniej minimalne wynagrodzenie, ustalane każdego roku przez właściwego ministra, a także przestrzegać norm czasu pracy i odpoczynku oraz zgłosić i odprowadzać właściwe składki do ZUS oraz do Urzędu Skarbowego. Winien także prowadzić właściwą dokumentację pracowniczą.
19. Umowa o pracę wymaga formy pisemnej i winna zawierać następujące elementy:
- a) określenie stron umowy;
 - b) rodzaj pracy;
 - c) miejsce wykonywania pracy;
 - d) wymiar czasu pracy;
 - e) zakres obowiązków;
 - f) wynagrodzenie ze wskazaniem poszczególnych składników;
 - g) termin rozpoczęcia pracy;
 - h) czas trwania umowy o pracę.
20. Jeśli parafia dysponuje mieszkaniem służbowym, może udostępnić je pracownikowi kościelnemu tylko na czas jego pracy w danej wspólnotie parafialnej. Zasady opłat za wynajem mieszkania służbowego, tryb opuszczenia mieszkania w wypadku ustania stosunku pracy lub śmierci organisty, a także kwestie inwestycji i remontów ustalają inne rozporządzenia diecezjalne dotyczące pracowników kościelnych.

§ 6

Urlop kościelnego/grabarza zatrudnionego na podstawie umowy o pracę i przejście na emeryturę

21. Pracownikowi przysługuje w ciągu roku płatny urlop wypoczynkowy, udzielony zgodnie z przepisami Kodeksu Pracy.

22. Czas urlopu nie powinien kolidować z ważnymi wydarzeniami w życiu wspólnoty parafialnej (odpust, wizytacja kanoniczna, rekolekcje, inne uroczystości).
23. Pracownik powinien pomóc proboszczowi w znalezieniu odpowiedniego zastępcy na czas urlopu.
24. Zastępcę zaproponowanego na czas urlopu, opłaca się z kasy parafialnej.
25. Pracownikowi zatrudnionemu we wszystkie dni tygodnia przysługuje jeden dzień wolny.
26. Wiek emerytalny określają przepisy prawa państwowego.
27. O przejściu pracownika na emeryturę proboszcz ma obowiązek poinformować Kurię Diecezjalną Siedlecką.

§ 7

Rozwiązanie umowy o pracę

28. Zasady rozwiązania umowy o pracę regulują przepisy Kodeksu Pracy.
29. Przyczyną rozwiązania umowy o pracę może być:
- a) porozumienie stron;
 - b) wystąpienie przeciw podstawowym obowiązkom pracowniczym;
 - c) popełnienie przestępstwa;
 - d) występowanie pracownika przeciwko nauce Kościoła;
 - e) dawanie zgorszenia przez niemoralne życie.
30. Proboszcz może rozwiązać umowę o pracę bez wypowiedzenia w przypadkach uregulowanych w Kodeksie Pracy.
31. O zamiarze rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia jak również z przyczyn określonych w n. 29. proboszcz ma obowiązek zawiadomić Parafialną Radę ds. Ekonomicznych oraz Kurię Diecezjalną, podając jednocześnie jego uzasadnienie.
32. Proboszcz, w razie rozwiązania umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony lub bez wypowiedzenia, winien na piśmie podać pracownikowi przyczynę uzasadniającą rozwiązanie umowy. Rozwiązanie z wypowiedzeniem umowy zawartej na czas określony nie wymaga pisemnego uzasadnienia.
33. W przypadku dyscyplinarnego rozwiązania umowy o pracę pracownik kościelny korzystający z mieszkania służbowego zobowiązany jest zwolnić je w ciągu dwóch tygodni od dnia otrzymania wiadomości o rozwiązaniu umowy o pracę.

34. W okresie przedemerytalnym przysługuje ochrona określona przepisami Kodeksu Pracy.
35. Po rozwiązaniu stosunku pracy proboszcz zobowiązany jest w ciągu siedmiu dni do wystawienia świadectwa pracy.
36. Przy zmianie na urządzie proboszcza umowa o pracę zachowuje ważność.
37. W zakresie nieuregulowanym niniejszym regulaminem stosuje się przepisy Kodeksu Pracy.

§ 8

Zatrudnienie na podstawie umowy cywilno-prawnej

38. Proboszcz może zatrudnić kościelnego/grabarza w oparciu o umowę prawa cywilnego, czyli tzw. umowę zlecenie lub umowę o dzieło.
39. Zarówno umowa zlecenie, jak i umowa o dzieło rządzą się przepisami Kodeksu Cywilnego.
40. W umowie zlecenie określa się zakres zadań oraz wysokość honorarium.
41. Honorarium zatrudnionego na podstawie umowy zlecenie rozlicza się na podstawie tradycyjnych w Diecezji Siedleckiej odliczeń procentowych od stypendiów mszalnych i ofiar składanych przy okazji ślubów, pogrzebów, itp. - określa to osobny dokument Biskupa Siedleckiego. Z funduszu parafialnego należy uzupełnić brakującą część do pełnego wynagrodzenia przysługującego danemu pracownikowi.
42. Przedmiotem zlecenia są usługi wykonywane, a relacja powstała w wyniku zawarcia takiej umowy nie ma skutków charakterystycznych dla stosunku pracy i nie podlega Państwowej Inspekcji Pracy.
43. W przypadku zawarcia umowy zlecenia:
 - a) nie obowiązują ochronne przepisy prawa pracy (czas pracy, urlopy itp.) choć w pewnym zakresie mogą być wprowadzone z woli obu stron;
 - b) obowiązuje ubezpieczenie emerytalne, rentowe i wypadkowe (chorobowe jest dobrowolne), które zgłasza i opłaca składki pracodawca;
 - c) należności do Urzędu Skarbowego odprowadza pracodawca.
44. W przypadku zawarcia umowy o dzieło:
 - a) zadanie (dzieło) ma charakter jednorazowy;
 - b) winna być przewidziana odpłatność za wykonanie dzieła.
45. Zaliczkę na podatek dochodowy od osoby fizycznej wykonującej dzieło odprowadza parafia, przesyłając następnie wykonawcy dzieła wymagany formularz do rozliczenia rocznego.

46. Umowa o dzieło nie jest objęta ubezpieczeniem społecznym, emerytalnym i zdrowotnym.

§ 9

Zatrudnienie na podstawie umowy wolontariatu

47. Kościelny/grabarz może współpracować z parafią jako wolontariusz.
48. Zasady współpracy z wolontariuszami określa *Ustawa o pożytku publicznym i wolontariacie*.
49. Wolontariusz nie pobiera żadnego wynagrodzenia za wykonywane czynności.
50. Parafia zwraca wolontariuszowi koszty podróży według stawek ustalanych i aktualizowanych przez odpowiednie rozporządzenia właściwego Ministra.
51. Parafia może ubezpieczyć wolontariusza oraz zapewnić mu nocleg i wyżywienie w czasie czynności podejmowanych w ramach wolontariatu, nie może to jednak wiązać się z przekazywaniem wolontariuszowi dodatkowych (poza zwrotem kosztów podróży) środków finansowych.

§ 10

Zatrudnienie na podstawie świadczenia usług w ramach prowadzonej działalności gospodarczej

52. Proboszcz może zatrudnić kościelnego/grabarza jako osobę prowadzącą jednoosobową działalność gospodarczą.
53. Przedmiotem umowy świadczenia usług w ramach prowadzonej działalności gospodarczej są usługi kościelnego/grabarza, a relacja powstała w wyniku zawarcia takiej umowy nie ma skutków charakterystycznych dla stosunku pracy i nie podlega Państwowej Inspekcji Pracy.
54. W przypadku zawarcia umowy z osobą prowadzącą działalność gospodarczą nie obowiązują ochronne przepisy prawa pracy (czas pracy, urlopy, itp.), choć z woli obu stron mogą zostać wprowadzone do zasad współpracy. Nie obowiązuje też tzw. minimalne wynagrodzenie, a wysokość honorarium za świadczone usługi zostaje określona swobodnie, w wyniku obustronnego uzgodnienia. Wynagrodzenie może mieć formę ryczałtową.
55. Kościelny/grabarz świadczący usługi w ramach samodzielnej działalności gospodarczej jest zobowiązany do samodzielnego uiszczania obowiązujących składek ZUS (ubezpieczenie emerytalne, rentowe i chorobowe) oraz należności do Urzędu Skarbowego.

§ 11

Postanowienia końcowe

56. Niniejszy regulamin wchodzi w życie z dniem zatwierdzenia przez Biskupa Siedleckiego i obowiązuje wszystkich zatrudnionych kościelnych/grabarzy oraz wszystkich proboszczów.
57. Proboszczowie zobowiązani są do uporządkowania kwestii zatrudnienia kościelnych/grabarzy w swoich parafiach, w myśl przepisów zawartych w niniejszym regulaminie. Dotyczy to przede wszystkim sporządzenia pisemnych umów z pracownikami i uregulowania spraw związanych z wynagrodzeniem.

ANEKS NR 18

REGULAMIN SĄDU BISKUPIEGO SIEDLECKIEGO**I. Postanowienia ogólne**

1. Biskup Siedlecki wykonuje władzę sądowniczą za pośrednictwem Sądu Biskupiego, z wyjątkiem spraw, wprost przez prawo wyjętych (por. kan. 1419, § 1 KPK; art. 22, § 1-3 *Dignitas connubii*).
2. Zasady zawarte w niniejszym regulaminie określają strukturę Sądu, kompetencje poszczególnych urzędników, normy szczegółowe regulujące proces kanoniczny i właściwą organizację pracy.
3. Nominacja osób duchownych i świeckich, sprawujących urzędy w Sądzie Biskupim należy do Biskupa Siedleckiego. Powierzenie urzędu jest dokonywane na piśmie (por. kan. 156; 470 KPK; art. 34, § 1 *Dignitas connubii*). Biskup Siedlecki określa i zapewnia wynagrodzenie pracownikom Sądu.
4. Obejmujący urząd w Sądzie Biskupim Siedleckim zobowiązani są:
 - a) Wikariusz sądowy, do osobistego złożenia przed Biskupem Siedleckim lub jego delegatem wyznania wiary i przysięgi na wierność, według formuły zatwierdzonej przez Stolicę Apostolską (por. kan. 833, n. 5 KPK; art. 40 *Dignitas connubii*);
 - b) pozostali pracownicy Sądu, do złożenia przyrzeczenia przed Biskupem Siedleckim lub jego delegatem, wiernego wypełniania swojego zadania, w sposób określony prawem powszechnym lub przez biskupa (por. kan. 471, § 1 KPK);
 - c) do zachowania tajemnicy w zakresie i w sposób oznaczony prawem lub przez biskupa (por. kan. 471, § 2 KPK).

II. Struktura Sądu Biskupiego

5. Biskup Siedlecki mianuje Wikariusza sądowego, czyli Oficjała, ze zwyczajną władzą sądenia na okres 5 lat, z możliwością nominacji na kolejne kadencje (por. kan. 1420, § 1-2; 1422 KPK; art. 38, § 1-2; 44 *Dignitas connubii*).
6. Wikariusz sądowy odpowiedzialny jest za właściwą organizację pracy trybunału. Do jego zadań należy:
 1. przyjęcie lub odrzucenie skargi powodowej oraz wyznaczenie do sprawy obrońcy wężła (por. kan. 1676, § 1 KPK);

2. ustalenie formuły wątpliwości procesowej oraz zdecydowanie, czy sprawa ma być rozpatrywana w procesie zwykłym, czy w procesie skróconym (por. kan. 1676, § 2 KPK);
3. powoływanie turnusów sędziowskich do rozpatrzenia poszczególnych spraw (por. kan. 1425, § 3 KPK; art. 48, § 1 *Dignitas connubii*);
4. nadzór nad pracą poszczególnych pracowników sądowych (por. kan. 1386; 1389; 1391; 1457; 1470, § 2 KPK; art. 75 *Dignitas connubii*);
5. troska o sprawny przebieg procesów (por. kan. 1453 KPK; art. 72 *Dignitas connubii*);
6. składanie rocznych relacji Biskupowi Siedleckiemu o stanie i działalności Sądu Biskupiego (por. art. 38, § 3 *Dignitas connubii*);
7. składanie rocznych sprawozdań Najwyższemu Trybunałowi Sygnatury Apostolskiej z aktywności sądu.
7. Ze względu na wielość spraw, Biskup diecezjalny może dać Wikariuszowi sądowemu jednego lub kilku pomocniczych Wikariuszy sądowych (Wiceoficjałów), którzy również posiadają zwyczajną władzę sądenia, ale zobowiązani są do działania pod kierunkiem Wikariusza sądowego. Z jego polecenia mogą go także zastępować w sprawach przez niego określonych (por. kan. 1420, § 3 KPK; art. 41 *Dignitas connubii*). Pomocnicy Wikariusze sądowi mianowani są na okres 5 lat, z możliwością nominacji na kolejne kadencje (por. kan. 1422 KPK; art. 44 *Dignitas connubii*).
8. Warunkiem obiektywnego i bezstronnego sądenia jest stabilność urzędu Wikariusza sądowego i jego pomocników. Dlatego nie tracą oni swego urzędu podczas wakansu stolicy biskupiej i nie mogą być usunięci przez administratora diecezjalnego; po przyjściu zaś nowego biskupa, wymagają zatwierdzenia (por. kan. 1420, § 5; art. 42, § 3 *Dignitas connubii*).
9. Biskup Siedlecki, stosownie do potrzeb Diecezji, ustanawia sędziów diecezjalnych, którzy są mianowani na okres 5 lat, z możliwością nominacji na kolejne kadencje. Bez prawnie uznanej i poważnej przyczyny nie mogą być oni usunięci. (por. kan. 1421, § 1; 1422 KPK; art. 43, § 1; 44 *Dignitas connubii*).
10. Trybunałowi kolegialnemu przewodniczy Wikariusz sądowy lub pomocniczy Wikariusz sądowy, który z pośród członków kolegium może wyznaczyć Ponensa (por. kan. 1426, § 2; 1429 KPK; art. 46, § 1; 47 *Dignitas connubii*).
11. Biskup Siedlecki, stosownie do potrzeb, może zatwierdzić do sprawowania funkcji audytora duchownych lub świeckich, odznaczających się dobrymi obyczajami, roztropnością i wiedzą. Przewodniczący trybunału może

- wyznaczyć audytora do przeprowadzenia instrukcji sprawy, dobierając go spośród sędziów trybunału, albo z osób zatwierdzonych przez biskupa do tej funkcji. Do audytora należy, zgodnie z poleceniem sędziego, tylko zebranie dowodów i przekazanie zebranych sędziemu. Jeśli jednak podczas wykonywanego zadania wyłoni się jakaś kwestia, może on zdecydować, jeżeli nie zabrania tego zlecenie sędziego, które dowody i w jaki sposób powinny być zebrane (por. kan. 1428 KPK; art. 50 *Dignitas connubii*).
12. W sprawach, w których chodzi o nieważność świąceń albo o nieważność lub rozwiązanie małżeństwa uczestniczy Obrońca węzła, którego zadaniem jest:
 - a) przedkładać wszelkiego rodzaju dowody, sprzeciwy i zarzuty, które, zachowując prawdę, przyczyniają się do obrony węzła;
 - b) czuwać, aby kwestie przedstawiane biegłemu nie wykraczały poza jego kompetencje, a opinia biegłego była sporządzona metodą naukową i opierała się na zasadach antropologii chrześcijańskiej;
 - c) aktywnie działać, zgodnie z prawem już od początku i w czasie trwania procesu;
 - d) ustawicznie troszczyć się o dobro publiczne Kościoła (por. kan. 1432-1435 KPK; art. 53, § 1; 56, § 1-5 *Dignitas connubii*).
 13. W sprawach spornych, w których może być zagrożone dobro publiczne oraz w sprawach karnych uczestniczy rzecznik sprawiedliwości, którego obowiązkiem jest zabezpieczenie dobra publicznego (por. kan. 1430-1431 KPK).
 14. Notariusz sądowy, mianowany przez Biskupa Siedleckiego, jest osobą urzędową, której podpis nadaje aktom sądowym charakter dokumentu publicznie wiarygodnego (por. kan. 1437, § 2 KPK; art. 62, § 2 *Dignitas connubii*).
 15. Do obowiązków Notariusza należy:
 - a) sporządzanie akt;
 - b) redagowanie dokumentów według zaleceń sędziego;
 - c) protokołowanie instrukcji procesu;
 - d) porządkowanie, gromadzenie i strzeżenie akt sądowych;
 - e) dokładne prowadzenie księgi spraw i księgi korespondencji;
 - f) pomoc w przeprowadzaniu czynności sądowych;
 - g) zapisywanie i protokołowanie faktów, oświadczeń i dyskusji mających miejsce w siedzibie sądu, z podaniem ich daty;
 - h) przyjmowanie dokumentów dostarczanych przez strony;
 - i) wysyłanie wezwań i pism;

- j) w przypadku wniesienia przez stronę, obrońcę wężła lub rzecznika sprawiedliwości apelacji od wyroku, wysyłanie egzemplarza akt sprawy, opatrzonego znakiem potwierdzającym autentyczność do sądu apelacyjnego;
 - k) wykonywanie innych czynności, które wymagają jego udziału (por. kan. 484; 1472-1475 KPK; art. 61, § 1; 62, § 1-2 *Dignitas connubii*).
16. W przypadku zamianowania kilku Notariuszy, jednego z nich, Biskup Siedlecki mianuje Kanclerzem sądu (kierownikiem kancelarii), którego zadaniem jest czuwanie, aby zgodnie z poleceniem sędziów akta sądowe były prawidłowo redagowane, wysyłane i przechowywane w archiwum. Kanclerz przyjmuje również zlecenia od Wikariusza sądowego i przewodniczących kolegiów sędziowskich, dotyczące sprawnego przygotowania akt procesowych i ich obiegu w sądzie oraz poza nim (por. art. 61 *Dignitas connubii*).
17. Adwokatów i pełnomocników wpisanych na listę przy Sądzie Biskupim Siedleckim, po zasięgnięciu opinii Wikariusza Sądowego, zatwierdza Biskup Siedlecki. Adwokatów i pełnomocników w konkretnej sprawie może dopuścić Wikariusz sądowy. Adwokaci zobowiązani są bronić praw stron i zachować tajemnicę urzędową. Na zlecenie Wikariusza sądowego zobowiązani są udzielić bezpłatnej pomocy prawnej tym, którym sąd przyznał to uprawnienie. Pełnomocnicy przed podjęciem zadania muszą złożyć w trybunale autentyczne zlecenie. Zadaniem pełnomocnika jest reprezentowanie strony, przedstawianie sądowi skarg powodowych i rekur­sów, otrzymywanie jego notyfikacji i informowanie strony o stanie sprawy; to natomiast, co dotyczy obrony, jest zawsze zarezerwowane dla adwokata (por. kan. 1481 KPK; art. 112 *Dignitas connubii*).

III. Normy szczegółowe, regulujące przebieg procesu kanonicznego.

18. Egzemplarz skargi powodowej, jeżeli nie została podpisana przez obie strony, doręczany jest stronie pozwanej wraz z dekretem przyjęcia tejże skargi. W uzasadnionych przypadkach, Wikariusz sądowy może zdecydować o przytoczeniu w w/w dekrete ogólnych zarzutów wynikających z pisma powodowego, a skargę udostępnić po złożeniu zeznań w sądzie (por. kan. 1508, § 2; 1676, § 1 KPK; art. 127, § 3).
19. Wezwania sądowe i powiadomienia o dekretach należy wysłać listem poleconym lub w inny najpewniejszy sposób (por. kan. 1509, § 1 KPK).

20. Przesłuchania stron i świadków odbywają się w siedzibie Sądu Biskupiego lub w innym stosownym miejscu. W sytuacjach uzasadnionych, Sędzia Przewodniczący deleguje proboszcza parafii miejsca zamieszkania strony lub świadka do odebrania od nich zeznań (por. kan. 1558, § 1 KPK; art. 162 *Dignitas connubii*).
21. Strony mogą zapoznać się z treścią akt sprawy tylko w czasie ich publikacji. Wolno im wtedy robić notatki; nie mogą robić kopii dokumentów, ani fotografować akt sądowych.
22. Przy publikacji akt, przed ich udostępnieniem, strony winny złożyć oświadczenie, że:
- a) nie naruszają ich integralności;
 - b) nie będą dokonywały na nich żadnych adnotacji;
 - c) nie wykorzystają informacji uzyskanych podczas publikacji akt poza kościelnym procesem sądowym (por. kan. 1455, § 3 KPK; art. 232 *Dignitas connubii*).
23. Koszty procesowe pokrywa strona powodowa lub w przypadku wspólnego wniesienia skargi albo wniesienia skarg wzajemnych solidarnie obie strony. Opłata wnoszona jest przed przesłuchaniem stron. Na prośbę strony opłata może być wnoszona w ratach. Wysokość opłat procesowych określa dekret Biskupa Siedleckiego.
24. Strony procesowe, które nie są w stanie pokryć ustalonych opłat sądowych, mają prawo ubiegania się o ich zmniejszenie lub całkowite zwolnienie (por. art. 305 *Dignitas connubii*). Należy wówczas przedstawić dokumenty potwierdzające trudną sytuację ekonomiczną oraz opinie proboszcza w tej materii.
25. Fundusz sądowy zgromadzony z opłat wnoszonych przez strony pokrywa wydatki procesowe, kancelaryjne, a także zabezpiecza wewnętrzne funkcjonowanie Trybunału. Księga przychodów i rozchodów prowadzona przez Wikariusza sądowego, dokumentuje stan finansowy sądu. Środkami finansowymi Sądu roztropnie zarządza Wikariusz sądowy.

IV. Organizacja pracy w Sądzie Biskupim

26. Sąd Biskupi czynny jest w dni powszednie (z wyjątkiem świąt kościelnych) w godz. 9.00 – 13.30, w środę 9.00 – 16.00.
27. Pracownicy Sądu Biskupiego powinni:
- a) punktualnie zaczynać i kończyć swoją pracę;
 - b) w godzinach pracy wypełniać obowiązki urzędowe.

28. Pracownikom Sądu nie wolno bez zezwolenia Wikariusza sądowego bądź pomocniczego Wikariusza sądowego:
- wynosić akt sądowych i innych dokumentów urzędowych poza sąd;
 - sporządzać odpisów i fotokopii akt sądowych, celem przekazania stronom lub innym osobom.
29. Pracownicy Sądu Biskupiego mają prawo do urlopu, zgodnie z przepisami prawa powszechnego i partykularnego. Termin urlopu uzgadniają z Wikariuszem sądowym. Wikariusz sądowy termin urlopu uzgadnia z Biskupem Siedleckim.
30. Kapłani otrzymują dni wolne od pracy w celu uczestnictwa we własnych rekolekcjach. Termin rekolekcji należy wcześniej uzgodnić z Wikariuszem sądowym.
31. Wyjazdy służbowe pracownicy sądu uzgadniają z Wikariuszem sądowym. Wikariusz sądowy swoje wyjazdy służbowe uzgadnia z Biskupem Siedleckim.
32. Nieobecność w pracy z powodu choroby lub innej nieprzewidzianej ważnej przyczyny należy zgłosić Wikariuszowi sądowemu. Wikariusz sądowy swoją nieobecność z powyższych przyczyn zgłasza Biskupowi Siedleckiemu.

V. PRZEPISY KOŃCOWE

33. Regulamin Sądu Biskupiego Siedleckiego obowiązuje od dnia wejścia w życie dokumentów II Synodu Diecezji Siedleckiej.
34. Wszystkie wątpliwości związane z interpretacją i stosowaniem niniejszego regulaminu rozstrzyga Biskup Siedlecki.

ANEKS NR 19

REGULAMIN SZKOLNYCH KÓŁ CARITAS W DIECEZJI SIEDLECKIEJ

Celem zaspokojenia duchowych i społecznych potrzeb młodego pokolenia katolików oraz podejmowania przez nich dzieła miłosierdzia CARITAS Diecezji Siedleckiej, zwana dalej CARITAS powołuje na wniosek Dyrektora Szkoły Szkolne Koła CARITAS, jako organizację ściśle współpracującą z CARITAS. Podstawą prawną powołania Szkolnego Koła CARITAS jest § 16 b *Statutu Caritas Diecezji Siedleckiej*. Szkolne Koło CARITAS, zwane dalej Kołem, kieruje się niniejszym regulaminem, zatwierdzonym przez Biskupa Siedleckiego.

Rozdział I Postanowienia ogólne

§1

Koło jest organizacją dziecięcą i młodzieżową działającą na terenie Szkoły, pod nadzorem Dyrekcji i włączającą się na zasadzie wolontariatu w działalność charytatywno - opiekuńczo - wychowawczą prowadzoną przez CARITAS.

§2

Ponieważ Koło używa nazwy CARITAS, która jest prawnie zastrzeżona dla Kościelnej Instytucji Charytatywnej dlatego jego działalność musi być ściśle związana i realizowana pod nadzorem CARITAS.

§3

Opiekę duchową nad Kołem sprawuje kościelny asystent wyznaczony przez Biskupa Siedleckiego, który czuwa nad tym by działalność Koła była zgodna z nauczaniem Kościoła Katolickiego i Regulaminem Koła oraz włącza się w pracę nad formacją członków Koła.

§4

W sprawach wychowawczych i organizacyjnych opiekę nad Kołem sprawuje nauczyciel szkoły powołany przez Dyrektora szkoły i zatwierdzony przez Dyrektora CARITAS.

Rozdział II

Cel, zadania i środki

§5

Zadania Koła wynikają z Chrystusowego przykazania miłości bliźniego, które winno być odnoszone do każdego, bez względu na jego przekonania, wyznanie, narodowość czy rasę. Są to w szczególności:

1. coraz większe zrozumienie i pogłębienie nauki Jezusa Chrystusa przede wszystkim o miłosierdziu Bożym oraz jej szerzenie;
2. uwrażliwienie na różne obszary ludzkiej biedy i krzewienie ducha czynnej miłości bliźniego;
3. stwarzanie atmosfery mobilizującej do wymagania od siebie i pracy nad sobą, do kształtowania osobowości katolika i Polaka w dążeniu do wszechstronnego rozwoju młodego człowieka i odpowiedzialności za Kościół i Ojczyznę;
4. rozwijanie praktyk religijnych w życiu osobistym i wspólnotowym, zwłaszcza pełnego uczestnictwa we Mszy św.;
5. troska o zdobywanie wiedzy religijnej, ogólnej i podnoszenie kwalifikacji do niesienia pomocy innym;
6. rozeznawanie konkretnych potrzeb w najbliższym środowisku, szkole, domu, sąsiedztwie oraz organizowanie pomocy;
7. stała współpraca i włączanie się w akcje prowadzone przez *CARITAS* dla dzieci i młodzieży, jak również dla osób ubogich i samotnych; pomoc w organizowaniu wypoczynku dla dzieci oraz pomoc dla poszkodowanych w kataklizmach i sytuacjach losowych itp.;
8. współdziałanie z innymi organizacjami młodzieżowymi i dziecięcymi oraz działalnością charytatywną i opiekuńczą prowadzoną szczególnie przez Parafialne Zespoły *CARITAS*, organy i organizacje państwowe, samorządowe, społeczne, fundacje, stowarzyszenia itp.

§6

Zadania, o których mowa w § 5 Koło realizuje wykorzystując właściwe swemu celowi środki i sposoby działania ustalając je z Dyrekcją Szkoły:

1. środki rozwijające życie wiary: Słowo Boże, nauka Kościoła, życie sakramentalne, kult Eucharystii, nabożeństwa, dni skupienia, rekolekcje, pielgrzymki, konferencje, itp.;

2. spotkania, zebrania, zjazdy, sympozja, konferencje, prelekcje, pogadanki, dyskusje, kursy, szkolenia itp.;
3. imprezy kulturalne, religijno-charytatywne, akademie, wieczornice, przedstawienia, koncerty, konkursy, przeglądy, video-kina, spotkania z zaproszonymi gośćmi itp.;
4. imprezy rekreacyjno-sportowe, festyny, loterie fantowe, aukcje itp.;
5. wystawy, gabloty, gazetki i czasopisma szkolne, kronika itp.;
6. udział w kwestach, zbiórkach darów organizowanych przez *CARITAS* lub za zgodą Dyrektora *CARITAS* pod nadzorem opiekunów Koła;
7. włączanie się w pracę różnego rodzaju placówek charytatywnych, opiekuńczych i wychowawczych oraz podejmowanie posług na rzecz osób potrzebujących pozostających w domach;
8. biblioteczka literatury religijnej i materiałów instruktażowych *CARITAS*, taśmoteka itp.;
9. oddziaływanie przez symbole organizacyjne.

Rozdział III

Członkowie Koła – ich prawa i obowiązki

§7

Koło zrzesza dzieci i młodzież katolicką szkoły, w której zostało powołane, nie wykluczając dzieci i młodzieży, która równocześnie należy do innych organizacji, stowarzyszeń czy też ruchów katolickich.

§8

Członkiem Koła może być każdy uczeń, który włączył się w pracę Koła jako kandydat i wyraża chęć pełnego w nim uczestnictwa, głównie poprzez wypełnianie obowiązków wynikających z niniejszego regulaminu.

§9

Każdy członek ma prawo:

1. korzystać z czynnego i biernego prawa wyborczego;
2. uczestniczyć w życiu i działalności Koła oraz wpływać na jego kształt;
3. poręczać za kandydatów na członków Koła;
4. posiadać legitymację;
5. posiadać identyfikator podczas realizowania zadań Koła.

§10

Członkowie mają obowiązek:

1. żyć i pracować w Kole zgodnie z zasadami wiary i moralności Kościoła Katolickiego;
2. dążyć do urzeczywistnienia w sobie pełni miłosierdzia chrześcijańskiego, które powinno realizować się na trzech płaszczyznach: modlitwa - słowo - czyn;
3. dbać o dobre imię Kościoła, Ojczyzny, Szkoły i Koła;
4. wypełniać cele i zadania regulaminu, a także decyzje władz Koła, a nadto troszczyć się o jego rozwój;
5. wykonywać prace na rzecz Koła i prace podejmowane przez Koło;
6. uczestniczyć w zebraniach Koła;
7. posiadać identyfikator podczas prowadzenia akcji przez Koło.

§11

Uznania za członka Koła dokonuje Zarząd Koła na wniosek ubiegającego się opatrzony poręczeniem dwóch członków i zgodą rodziców (dla kandydatów poniżej 18-tego roku życia), po 6-cio miesięcznym okresie kandydackim.

§12

Uroczyste przyjęcie w poczet członków Koła i wręczenie legitymacji odbywa się w dniu Święta Patronalnego *CARITAS* - Niedzielę Miłosierdzia lub w inny dzień ustalony z Dyrekcją *CARITAS*.

§13

Kandydaci mają te same obowiązki co członkowie oraz prawo twórczego uczestniczenia w życiu i działalności Koła zawsze jednak wraz z członkami Koła.

§14

Przyjęcia w poczet kandydatów dokonuje Zarząd Koła na wniosek ubiegającego się.

§15

W działalności Koła mogą włączać się, w razie takiej potrzeby, uczniowie nie zrzeszeni, o innym światopoglądzie lub z innej szkoły na zasadzie sympatyków Koła. Taka osoba nie może być jednak formalnie członkiem Koła.

§16

Nie może być ważnie przyjęty do Koła ten kto publicznie odstąpił od wiary katolickiej albo zerwał wspólnotę kościelną.

§17

Członkostwo w Kole ustaje przez:

1. ukończenie lub zmianę szkoły;
2. dobrowolne wystąpienie;
3. skreślenie przez Zarząd Koła oparte na opinii sądu koleżeńskiego.

§18

Koło może skupiać w swych szeregach członków seniorów i członków honorowych:

1. członkiem seniorem jest każdy absolwent szkoły, który był członkiem Koła i nadal pragnie kontynuować działalność w Kole, podejmując wszystkie obowiązki. Członek senior posiada wszystkie prawa członka oprócz prawa wyborczego;
2. członkiem honorowym może być osoba fizyczna lub prawna, która decyzją Zarządu Koła otrzymała taki tytuł za znaczące zasługi dla Koła.

Rozdział IV Władze i organizacja Koła

§19

Koło bezpośrednio podlega *CARITAS* jako organowi powołującemu, który ma prawo i obowiązek wizytowania go oraz kontrolowania jego działalności po uzgodnieniu z Dyrekcją Szkoły i Zarządem Koła.

§20

W ramach podejmowanych działań Koło stosuje się do ustaleń zawartych w Statucie Szkoły, nad którego przestrzeganiem czuwa Dyrektor Szkoły.

§21

Pracą Koła kieruje Zarząd, w skład którego wchodzi:

1. z urzędu z głosem decydującym asystent kościelny i opiekun Koła;
2. z wyboru z głosem doradczym przedstawiciele młodzieży katolickiej, wybrani na funkcje przewodniczącego, zastępcy, sekretarza i skarbnika.

§22

Do zadań Zarządu należy:

1. planowanie kierunków formacji i działalności Koła w danym roku szkolnym uwzględniając konkretne potrzeby i realne możliwości;

2. czuwanie nad działalnością Koła na terenie Szkoły oraz podejmowanie decyzji i nawiązywanie współpracy w działaniach zewnętrznych;
3. inspirowanie członków do podejmowania działań, powoływanie sekcji;
4. ustalanie terminu zebrań Koła;
5. przyjmowanie i w razie konieczności usuwanie członków, kandydatów i sympatyków Koła lub rozstrzyganie spraw spornych między członkami,
6. reprezentowanie Koła na zewnątrz;
7. stały kontakt z *CARITAS* i Dyrekcją Szkoły w sprawach wymagających w uzgodnienia lub nieuwzględnionych regulaminie;
8. proponowanie *CARITAS* zmian regulaminu Koła;
9. decydowanie o wydatkach Koła i kontrola działalności finansowej;
10. przedstawienie *CARITAS* sprawozdania merytorycznego i finansowego z rocznej działalności Koła przed zakończeniem roku szkolnego.

§23

Wewnątrz Koła są powoływane sekcje dla ułatwienia organizacji pracy Koła i realizacji specjalnych celów. Może to być podział ze względu na wiek, zainteresowania, zdolności lub zaistniałe potrzeby (np.: sekcja formacyjna, kulturalna, artystyczna, muzyczna, plastyczna, gospodarcza, hospicyjna, opiekuńcza, wychowawcza, świetlicowa, klasowa itp.).

Rozdział V Majątek Koła

§24

Majątek Koła stanowią środki finansowe z różnych źródeł, przeznaczone na działalność Koła.

§25

Do obowiązków skarbnika należy

1. prowadzenie zestawienia wpływów i wydatków;
2. zbieranie funduszy i przekazywanie ich opiekunowi;
3. czuwanie nad prawidłowością rozporządzeń majątkowych zgodnie z decyzjami Zarządu, za co osobiście odpowiada;
4. składanie kwartalnego sprawozdania Zarządowi Koła.

§26

Wszystkie fundusze otrzymane przez Koło na cele charytatywne są majątkiem *CARITAS* jako ofiary zgromadzone pod zastrzeżonym prawnie znakiem *CARITAS* i za zgodą Dyrektora *CARITAS*.

§27

W szczególnych wypadkach *CARITAS* może wyrazić zgodę na gromadzenie przez Koło większej ilości funduszy (np.: na operację lub inną pomoc dla uczniów Szkoły). Pieniądze te będą przechowywane na specjalnie otwartym subkoncie *CARITAS* lub Szkoły oraz wydatkowane za wiedzą *CARITAS* na ściśle określony cel.

§28

W razie nie spożytkowania wszystkich funduszy na określony cel Dyrektor *CARITAS* jako dysponujący majątkiem *CARITAS* przeznaczy je na cele pokrewne uwzględniając sugestie Zarządu Koła.

§29

CARITAS nie odpowiada za nie uzgodnione zobowiązania Koła.

Rozdział VI Patron, święto i symbole

§30

Świętem patronalnym *CARITAS* jest liturgiczny dzień ku czci Miłosierdzia Bożego -I niedziela po Wielkanocy.

§31

Koło wybierze swojego Patrona spośród Świętych i Błogosławionych najlepiej tych, którzy szczególnie zasłużyli się na polu miłosierdzia i ustanowi Święto Koła w dniu liturgicznego wspomnienia tego Świętego.

§32

Koło może ustalić pieśń, która będzie hymnem Koła i modlitwa która będzie wspólną modlitwą Koła.

§33

Koło może używać zastrzeżonego znaku *CARITAS*: czerwonego, równoramiennego Krzyża z potrójnymi promieniami falistymi, wychodzącymi z każdego wewnętrznego kata między ramionami Krzyża oraz literami białymi: „*CARITAS*”, wpisanymi w stylizowanej formie symbolu serca z napisem:

„Szkolne Koło CARITAS” w otoku. Sposób posługiwania się identyfikacją wizualną określają odrębne przepisy.

Rozdział VII Przepisy końcowe

§34

Regulamin obowiązuje wszystkie osoby zrzeszone w Kole. W przypadku świadomego naruszania go, Zarząd może udzielić upomnienia, nagany, zawieszenia w czynnościach członka lub usunąć z Koła.

§35

Decyzję o rozwiązaniu Koła podejmuje Dyrektor CARITAS na wniosek Zarządu Koła lub Dyrekcji Szkoły albo z innej ważnej przyczyny.

§36

CARITAS może również rozwiązać Koło, gdy jego działalność obraca się na poważną szkodę CARITAS lub Kościoła po uzgodnieniu z Dyrekcją Szkoły.

§37

Likwidację majątku Koła przeprowadza ostatni Zarząd lub osoba wyznaczona przez CARITAS. Fundusze na cele charytatywne przekazane zostają do CARITAS, a majątek Koła spożytkowany zgodnie z decyzją Zarządu i wolą członków zawsze na cele charytatywne.

§38

Zmiana regulaminu wymaga formy pisemnej i dokonuje jej Ksiądz Biskup Siedlecki.

Niniejszy Regulamin został przyjęty przez Biskupa diecezjalnego w Siedlcach dnia 29.09.2005 r. i wchodzi w życie z dniem podpisania.

L. Dz. 872/2005

+ Zbigniew Kiernikowski
Biskup Siedlecki

IV. STATUTY INSTYTUCJI

ANEKS NR 20

STATUT RADY KAPŁAŃSKIEJ DIECEZJI SIEDLECKIEJ

I. Wstęp

Kapłani związani między sobą braterstwem sakramentalnym, pełnią duszpasterską służbę pod zwierzchnictwem swego biskupa, który z kolei widzi w nich najbliższych przyjaciół i doradców. Zgodnie z nakazem Soboru Watykańskiego II w każdej diecezji ma być powołana Rada Kapłańska, stanowiąca jakby senat biskupa, aby – będąc reprezentacją całego prezbiterium diecezji – w sposób zinstytucjonalizowany wspierała biskupa w kierowaniu diecezją (DK 7; kan. 495 § 1; *Apostolorum successores*, 183). Rada Kapłańska jest organem doradczym biskupa, powoływanym i działającym zgodnie z przepisami prawa kanonicznego powszechnego i partykularnego (Postanowienia KEP w sprawie Rad Kapłańskich i Kolegium Konsulatorów z 1985 r.) oraz niniejszego statutu.

II. Skład Rady

§ 1

Rada Kapłańska Diecezji Siedleckiej liczy nie mniej niż 25 i nie więcej niż 35 członków.

§ 2

Około połowa członków pochodzi z wyboru, dokonanego w sposób wolny przez prezbiterium Diecezji, zgodnie z zasadami zawartymi poniżej, część z racji piastowanego urzędu i część z nominacji Biskupa Siedleckiego.

§ 3

Z urzędu do Rady wchodzi:

- a) biskup koadiutor;
- b) biskup pomocniczy;

- c) wikariusz generalny;
- d) wikariusz(-e) biskupi;
- e) wikariusz sądowy;
- f) dziekan Kapituły Katedralnej;
- g) kanclerz Kurii Diecezjalnej Siedleckiej;
- h) rektor WSD Diecezji Siedleckiej im. Jana Pawła II;
- i) ekonom diecezjalny;
- j) dyrektor Wydziału Duszpasterstwa Kurii Diecezjalnej Siedleckiej.

§ 4

Z wyboru do Rady wchodzi:

- a) dziewięciu proboszczów;
- b) dwóch kapłanów z grona wikariuszy;
- c) jeden kapłan spośród grona prefektów;
- d) jeden kapłan spośród emerytów i rencistów;
- e) jeden kapłan spośród pełniących zadania poza duszpasterstwem parafialnym;
- f) jeden reprezentant księży studentów;
- g) jeden reprezentant kapłanów należących do instytutów życia konsekrowanego lub stowarzyszeń życia apostolskiego pracujących na terenie Diecezji Siedleckiej.

§ 5

Z nominacji Biskupa Siedleckiego może być powołanych nie więcej niż ośmiu kapłanów.

§ 6

Kadencja członków, którzy weszli do Rady w drodze wyborów lub nominacji trwa 5 lat, a po jej upływie mogą być powołani na następną kadencję. Ponadto, członkowie Rady przyjmują wszystkie obowiązki, które Rada na nich nakłada.

§ 7

Członkostwo w Radzie traci się:

- a) wraz z utratą urzędu lub funkcji, które były podstawą wejścia w skład Rady;
- b) w razie rezygnacji przyjętej przez Biskupa Siedleckiego;
- c) w razie ukarania cenzurą, wymierzoną wyrokiem skazującym lub stwierdzającym.

III. Zasady wyborów do Rady

§ 8

Zasady obowiązujące w wyborach uwzględniają dwa komplementarne kryteria – terytorialne i personalne, czyli wynikające z przynależności do określonej grupy, niezależnie od miejsca zamieszkania.

§ 9

Prawo wyboru do Rady Kapłańskiej, zarówno czynne, jak i bierne, posiadają: wszyscy kapłani diecezjalni inkardynowani do Diecezji; kapłani diecezjalni nie inkardynowani do Diecezji, jak również kapłani będący członkami instytutów zakonnych lub stowarzyszeń życia apostolskiego, którzy przebywając na terenie Diecezji, wykonują dla jej dobra jakiś obowiązek (kan. 498 § 1). Czynne i bierne prawo wyborcze zawiesza się w odniesieniu do kapłanów inkardynowanych do Diecezji Siedleckiej, ale przebywających na misjach lub pełniących inne stałe zadania za granicą, z zachowaniem postanowienia 11, c niniejszego statutu.

§ 10

Celem dokonania wyboru dziewięciu proboszczów spośród duchowieństwa diecezjalnego:

- a) Diecezja Siedlecka zostaje podzielona na dziewięć następujących okręgów wyborczych:
 - Pierwszy okręg – dekanat siedlecki;
 - Drugi okręg – dekanaty: łukowski I, łukowski II, zbuczynski;
 - Trzeci okręg – dekanaty: domanicki, grębkowski, suchożeberski;
 - Czwarty okręg – dekanaty: bialski północny, bialski południowy, terespolski;
 - Piąty okręg – dekanaty: hański, parczewski, włodawski;
 - Szósty okręg – dekanaty: janowski, łosicki, międzyrzecki;
 - Siódmy okręg – dekanaty: adamowski, rycki, żelechowski;
 - Ósmy okręg – dekanaty: garwoliński, łaskarski, osiecki;
 - Dziewiąty okręg – dekanaty: komarowski, radzyński, wisznicki.
- b) Proboszczowie należący do poszczególnych okręgów wyłaniają swego delegata, głosując na jedno nazwisko.

§ 11

Kapłani diecezjalni należący do grupy wikariuszy wyłaniają swoich delegatów, głosując na jedno nazwisko, a do Rady wchodzi dwóch o największej liczbie głosów.

§ 12

Pozostali kapłani diecezjalni wybierają swego delegata do Rady, oddając głos, zgodnie z przynależnością do jednej z czterech następujących grup:

- a) kapłani emeryci, lub renciści oraz ci, którzy nie pełnią obecnie żadnych urzędów kościelnych;
- b) kapłani prefekci;
- c) kapłani pełniący zadania poza duszpasterstwem parafialnym (pracownicy Kurii, WSD, Radia, Bursy, Sądu Biskupiego, duszpasterze akademicki, kapelani itp.);
- d) kapłani oddelegowani na studia, przy czym czynne prawo wyborcze mają wszyscy, bierne natomiast – ze względów praktycznych – tylko studenci uczelni w Polsce.

§ 13

Kapłani należących do instytutów życia konsekrowanego lub stowarzyszeń życia apostołskiego pełniący zadania duszpasterskie na terenie Diecezji Siedleckiej wybierają spośród siebie jednego delegata.

§ 14

Kancelaria Kurii Diecezjalnej Siedleckiej przygotowuje karty do głosowania opatrzone pieczęcią kurialną, czuwa nad prawidłowym przebiegiem wyborów i gromadzi protokoły wyborcze z poszczególnych grup, zgodnie ze szczegółowymi wskazaniem Biskupa Siedleckiego.

§ 15

W przypadku uzyskania równej ilości głosów przez kilku kandydatów, do Rady wchodzi delegat posiadający większą liczbę lat przeżytych w kapłaństwie. W przypadku braku rozstrzygnięcia – decyzja należy do Biskupa Siedleckiego.

§ 16

Kapłani wybrani do Rady są proszeni o przyjęcie wyboru. Gdyby jednak go nie przyjęli, bądź utracili członkostwo w trakcie trwania kadencji, przechodzi ono na kolejnego kapłana pod względem ilości uzyskanych głosów w danej grupie.

IV. Zadania Rady

§ 17.

Rada Kapłańska ma wspierać Biskupa Siedleckiego w jego pasterskiej trosce o Diecezję, odzwierciedlając różne punkty widzenia, podejmując dialog, prowadząc do możliwie szeroko akceptowanych rozwiązań i pomagając mu w podjęciu właściwych decyzji, które zawsze ostatecznie należą do niego (por. kan. 500 § 2; 127 § 1).

§ 18

Biskup ma obowiązek zasięgnąć opinii Rady w następujących przypadkach:

- a) przed zwołaniem synodu diecezjalnego (kan. 461 § 1);
- b) przed erygowaniem parafii, zniesieniem lub dokonaniem w niej poważnych zmian (kan. 515 § 2);
- c) przed wydaniem przepisów dotyczących przeznaczenia ofiar składanych z racji wykonywania zadań parafialnych i wynagrodzenia duchownych (kan. 531);
- d) w sprawie ustanowienia parafialnych rad duszpasterskich (kan. 536 § 1);
- e) przed wydaniem zezwolenia na budowę nowego kościoła (kan. 1215 § 2);
- f) przed podjęciem decyzji o przeznaczeniu kościoła do użytku świeckiego (kan. 1222 § 2);
- g) przed nałożeniem umiarkowanego podatku na publiczne osoby prawne podległe władzy Biskupa Siedleckiego, lub na inne osoby prawne i fizyczne, zgodnie z kan. 1263 (opinię w tej sprawie ma też wydać Diecezjalna Rada ds. Ekonomicznych).

§ 19

Rada ustanawia kilkusobowy zespół konsultacyjny złożony z godnych zaufania i doświadczonych proboszczów, którzy będą mogli brać udział w procedurze usuwania lub przenoszenia proboszczów (por. kan. 1742 § 1 i 1750).

V. Zebrania i metoda pracy Rady

§ 20

Radę zwołuje Biskup Siedlecki przynajmniej dwa razy w roku, on przewodniczy zebraniom i określa tematy obrad, bądź je zatwierdza, gdy są zgłoszone przez członków.

§ 21

Wszyscy członkowie Rady prawidłowo powiadomieni mają obowiązek uczestniczyć w zebraniach, a w razie przeszkody pisemnie usprawiedliwić swoją nieobecność.

§ 22

Podczas zebrania każdy winien szczerze wyrazić swoje zdanie, po zebraniu zaś zachować tajemnicę, obejmującą autorstwo wyrażanych opinii, a – jeśli charakter spraw tego wymaga – także ich treść (por. kan. 127 § 3).

§ 23

Do ważności uchwał konieczna jest bezwzględna większość głosów przy udziale większości członków Rady. Biskup Siedlecki nie bierze udziału w głosowaniach.

§ 24

Rada winna spośród swoich członków wyłonić sekretariat, złożony z dwóch kapłanów, sekretarza i zastępcy. Zadaniem sekretariatu jest protokołowanie obrad, liczenie głosów, formułowanie wniosków, wymiana korespondencji i prowadzenie archiwum Rady. Ponadto Biskup może zlecić sekretariatowi przygotowanie komunikatu zawierającego uchwały i krótką informację o poruszanych sprawach, który jednak można podać do wiadomości dopiero po biskupim zatwierdzeniu.

§ 25

W odniesieniu do spraw wymagających bardziej wszechstronnego rozpoznania, Rada może postulować u Biskupa Siedleckiego powołanie komisji, bądź zaproszenie na zebranie eksperta.

VI. Przepisy końcowe

§ 26

Rada Kapłańska ustaje:

- a) z chwilą wakansu stolicy biskupiej, kiedy to jej funkcje przejmuje Kolegium Konsulatorów (kan. 501 § 2);
- b) gdy nie wypełnia zadania powierzonego jej dla dobra Diecezji, albo poważnie go nadużywa i Biskup Siedlecki postanawia ją rozwiązać, po uprzedniej konsultacji z metropolią (kan. 501 § 3);
- c) po upływie kadencji.

§ 27

Nowa Rada ma być wyłoniona:

- a) w ostatnim kwartale roku upływającej kadencji, aby po jej upływie mogła być ustanowiona dekretem Biskupa Siedleckiego;
- b) w ciągu roku od kanonicznego objęcia Diecezji przez nowo mianowanego Biskupa Siedleckiego lub od prawomocnego jej rozwiązania.

§ 28

Niniejszy statut może być zmieniony przez Biskupa Siedleckiego, działającego bądź z własnej inicjatywy, bądź na wniosek większości członków Rady.

+ *Kazimierz Gurda*
Biskup Siedlecki

Ks. Jan Babik
Kancierz

L. dz. 1174/2015

Siedlce, dnia 28 października 2015 r.

ANEKS NR 21

STATUT KOLEGIUM KONSULTORÓW DIECEZJI SIEDLECKIEJ

I. Wstęp

Kolegium Konsultorów jest organem doradczym Biskupa Diecezjalnego, stworzonym po Soborze Watykańskim II, jako odpowiedź na zgłaszany postulat, by w obecnych warunkach pełnienia misji powierzonej Kościołowi przez Chrystusa, szukać nowych form działania kolegialnego i zdawać się na wspólną odpowiedzialność (zob. KK 25).

Tym niemniej instytucja korzeniami sięga końca XVIII w. i początkowo kształtowała się w krajach podlegających ówczesnej Kongregacji Rozkrzewiania Wiary. Kodeks Prawa Kanonicznego z 1917 r. dawał możliwość ustanawiania zespołów konsultorów jedynie w Diecezjach, które nie były w stanie powołać kapituł katedralnych (kan. 423). Obecnie obowiązujący Kodeks nakazuje powoływanie Kolegiów Konsultorów we wszystkich Diecezjach i przyznaje im dawne kompetencje kapituł katedralnych, które mają odtąd pełnić głównie zadania liturgiczne.

II. Skład i zasady działania Kolegium Konsultorów

§ 1

Kolegium Konsultorów składa się z kapłanów mianowanych swobodnie przez Biskupa Siedleckiego spośród członków Rady Kapłańskiej, w liczbie nie mniejszej niż sześciu i nie większej niż dwunastu, na 5-letnią kadencję (kan. 502 § 1).

§ 2

Jeśli w trakcie kadencji liczba konsultorów zmniejszy się poniżej minimalnej, Biskup Siedlecki winien skład uzupełnić¹, jednak mandat nowo mianowanego członka wygasa wraz z upływem kadencji całego Kolegium.

§ 3

Nie ma ograniczeń, co do ilości kadencji poszczególnych członków Kolegium.

¹ Por. Papieska Komisja Interpretacyjna, AAS 76(1984), s. 746.

§ 4

Jeśli koniec 5-lecia zbiegnie się z wakansiem stolicy biskupiej, umocowanie prawne Kolegium zostaje przedłużone. Tak samo rzecz się ma, gdy po upływie kadencji nie zostanie mianowany nowy skład Kolegium.

§ 5

Zebrania Kolegium Konsultorów zwołuje i im przewodniczy Biskup Siedlecki. W razie przeszkody lub wakansu stolicy biskupiej uprawnienia te przechodzą na tego, kto zgodnie z prawem sprawuje tymczasowe rządy w Diecezji, a przed jego ustanowieniem, konsultor najstarszy święceniami (kan. 502 § 2).

§ 6

W przypadkach, w których przełożony ma uzyskać zgodę Kolegium Konsultorów, do ważności wymagane jest poparcie bezwzględnej większości członków obecnych na zebraniu. Jeśli zaś chodzi o wysłuchanie zdania, winien wysłuchać wszystkich obecnych (kan. 127 § 1).

§ 7

Zebrania Kolegium Konsultorów winny być protokołowane. Protokół ma zawierać listę konsultorów obecnych, a w przypadkach wymagających zgody, także ich podpisy. Sekretarza wyznacza każdorazowo spośród członków Kolegium przewodniczący zebrania.

§ 8

Członków Kolegium obowiązuje zachowanie tajemnicy co do treści obrad, chyba, że w ocenie Biskupa Siedleckiego, sprawa tego nie wymaga.

III. Uprawnienia Kolegium Konsultorów

A. *Sede plena*

§ 9

Biskup Siedlecki powinien wysłuchać zdania Kolegium Konsultorów (oraz Diecezjalnej Rady ds. Ekonomicznych) w następujących przypadkach:

- a) przed ustanowieniem ekonoma diecezjalnego (kan. 494 § 1);
- b) przed usunięciem ekonoma w czasie trwania jego kadencji (kan. 494 § 2);
- c) przed podjęciem aktów, dotyczących ekonomicznego zarządu, o większym znaczeniu ze względu na materialny stan Diecezji (kan. 1277).

§ 10

Nuncjusz Apostolski w Polsce powinien wysłuchać zdania niektórych konsultorów w ramach postępowania informacyjnego przed mianowaniem biskupa koadiutora (kan. 377 § 3).

§ 11

Kolegium Konsultorów uczestniczy przy objęciu urzędu przez biskupa koadiutora (kan. 404 § 1).

§ 12

Biskup Siedlecki powinien uzyskać zgodę Kolegium Konsultorów (oraz Diecezjalnej Rady ds. Ekonomicznych):

- a) gdy taka zgoda wymagana jest w przypadkach szczegółowo wyliczonych w prawie powszechnym i fundacyjnym oraz przed podjęciem aktów nadzwyczajnego zarządzania, określonych przez Konferencję Episkopatu Polski (kan. 1277);
- b) przed alienacją dóbr diecezjalnych lub dóbr kościelnych osób prawnych podlegających władzy Biskupa Siedleckiego, których wartość mieści się w granicach między najniższą a najwyższą sumą ustaloną przez Konferencję Episkopatu Polski². W tym przypadku jest ponadto wymagana zgoda zainteresowanych osób (kan. 1292 § 1);
- c) przed alienacją dóbr, których wartość przekracza najwyższą sumę ustaloną przez Konferencję Episkopatu Polski lub rzeczy darowanych Kościołowi na podstawie ślubu, a także rzeczy kosztownych z racji artystycznych lub historycznych. W tym przypadku do ważności alienacji potrzebna jest ponadto zgoda Stolicy Apostolskiej (kan. 1292 § 2);
- d) przed podjęciem jakiejkolwiek czynności prawnej, na skutek której majątek Diecezji lub osoby prawnej podległej Biskupowi Siedleckiemu może się znaleźć w gorszej sytuacji (zob. kan. 1295).

² Obecnie wymóg uzyskania tej zgody zachodzi w przypadku alienacji majątku o wartości mieszczącej się pomiędzy kwotą 100 tys. euro a 1 mln euro. Por. „Akta Konferencji Episkopatu Polski” 2007, nr 13, s. 32n.

B. Sede impedita

§ 13

Gdy Biskup Siedlecki ma niepokonalne przeszkody, do objęcia urzędu przez biskupa koadiutora lub biskupa pomocniczego, wystarczy okazanie pisma nominacyjnego wobec Kolegium Konsultorów oraz kanclerza (kan. 404 § 3).

§ 14.

W przypadku, gdy Biskup Siedlecki doznaje przeszkody, a nie jest ustanowiony biskup koadiutor, lub on również ma przeszkodę i nie ma wykazu, o którym mowa w kan. 413 § 1, Kolegium Konsultorów wybiera kapłana, aby kierował Diecezją (kan. 413 § 2).

C. Sede vacante

§ 15

Jeśli nie ma biskupa pomocniczego, Kolegium Konsultorów winno niezwłocznie powiadomić Stolicę Apostolską o śmierci Biskupa Siedleckiego (kan. 422).

§ 16

Przed ustanowieniem administratora Diecezji Kolegium Konsultorów sprawuje zarząd Diecezją, o ile nie ma biskupa pomocniczego (kan. 419).

§ 17

Kolegium Konsultorów w ciągu 8 dni od zawakowania stolicy biskupiej, wybiera administratora Diecezji (kan. 421 § 1). Czyni to ponownie w przypadku usunięcia administratora przez Stolicę Apostolską, jego zrzeczenia się lub śmierci (kan. 430 § 2).

§ 18

Administrator Diecezji, winien po wyborze złożyć wyznanie wiary przed Kolegium Konsultorów (kan. 833, 4°).

§ 19

Administrator Diecezji jest obowiązany uzyskać zgodę Kolegium Konsultorów przed podjęciem następujących decyzji:

- a) o ekskardynacji, inkardynacji oraz zezwoleniu osobie duchownej na przesiedlenie się do innego Kościoła partykularnego. Decyzja w tych sprawach może być podjęta po rocznym trwaniu wakansu stolicy biskupiej (kan. 272);
- b) o zwolnieniu kanclerza i notariuszy (kan. 485);

c) o udzieleniu dymisoriów do święceń (kan. 1018 § 1, 2°).

§ 20

Podczas wakansu stolicy biskupiej Kolegium Konsultorów przejmuje funkcje Rady Kapłańskiej (kan. 501 § 2).

§ 21

Nuncjusz Apostolski w Polsce powinien wysłuchać zdania niektórych konsultorów w ramach postępowania informacyjnego przed mianowaniem Biskupa Siedleckiego (kan. 373 § 3).

§ 22

Nowo mianowany Biskup Siedlecki obejmując kanonicznie Diecezję winien okazać Kolegium Konsultorów pismo nominacyjne (kan. 382 § 3).

IV. Przepisy końcowe

§ 23

Statut Kolegium Konsultorów może zmienić jedynie Biskup Siedlecki, działając z własnej inicjatywy bądź na wniosek większości jego członków.

§ 24

Niniejszy statut wchodzi w życie z dniem podpisania.

+ *Kazimierz Gurda*
Biskup Siedlecki

Ks. Jan Babik
Kancelarz

L. dz. 1178/2015

Siedlce, dnia 28 października 2015 r.

ANEKS NR 22

STATUT RADY DUSZPASTERSKIEJ DIECEZJI SIEDLECKIEJ

I. Postanowienia ogólne

§ 1

Rada Duszpasterska Diecezji Siedleckiej, zwana dalej Radą, służy pomocą Biskupowi Siedleckiemu w pełnieniu powierzonych mu misji pasterskiej w Diecezji.

§ 2

Celem Rady jest badanie pod kierownictwem Biskupa Siedleckiego wszystkiego co dotyczy działalności pasterskiej, a także formułowanie praktycznych wniosków pastoralnych (por. kan. 511 KPK).

§ 3

Rada działa zgodnie z normami Kodeksu Prawa Kanonicznego, zaleceniami Stolicy Apostolskiej, Konferencji Episkopatu Polski oraz Biskupa Siedleckiego.

§ 4

Rada posiada jedynie głos doradczy (por. kan. 514 § 1).

II. Skład Rady i sposób jej powoływania

§ 5

Przewodniczącym Rady jest Biskup Siedlecki.

§ 6

W skład Rady wchodzi wierni, pozostający w pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim, a więc duchowni, członkowie instytutów życia konsekrowanego oraz przedstawiciele laikatów wyznaczeni w sposób określony przez Biskupa Siedleckiego (por. kan. 512 § 1).

§ 7

Członkowie Rady pochodzą z urzędu i nominacji.

a) z urzędu:

- biskup pomocniczy,
- wikariusz generalny,
- dyrektor Wydziału Duszpasterstwa,
- dyrektor Wydziału Nauczania Katechetycznego,
- dyrektor Wydziału Duszpasterstwa Rodzin,
- kierownik Referatu Duszpasterstwa Młodzieży,

b) z nominacji:

- księża diecezjalni pracujący w duszpasterstwach specjalistycznych oraz w duszpasterstwie parafialnym, pełniący urząd proboszcza i wikariusza,
- przedstawiciele instytutów życia konsekrowanego,
- przedstawiciele ruchów, stowarzyszeń i wspólnot katolickich działających na terenie Diecezji Siedleckiej,
- przedstawiciele wiernych świeckich zrzeszonych w duszpasterstwach specjalistycznych,
- przedstawiciele Parafialnych Rad Duszpasterskich.

§ 8

Członków Rady na okres 5 lat powołuje Biskup Siedlecki. W każdej chwili może on dołączyć do gremium Rady niektóre osoby, które będą pełniły powierzone zadania do zakończenia kadencji Rady. Podczas wakansu stolicy biskupiej Rada ustaje (por. kan. 513 § 2).

§ 9

W razie śmierci członka Rady, rezygnacji przyjętej przez Biskupa lub niemożności wykonywania funkcji w Radzie, Biskup Siedlecki mianuje nowego członka Rady.

III. Zadania Rady

§ 10

Do głównych zadań Rady należy:

- a) badanie i analiza potrzeb religijnych Diecezji, poprzez rozpoznawanie aktualnej sytuacji religijno-moralnej oraz stanu posługi duszpasterskiej.
- b) zgłaszanie stosownych propozycji ułatwiających wspólnocie diecezjalnej planowanie, prawidłową organizację i skuteczną realizację zadań pastoralnych w ramach programu duszpasterskiego.
- c) wskazywanie odpowiednich dla potrzeb i możliwości Diecezji sposobów oraz środków duszpasterskiego posługiwania, ukierunkowanych na

ożywienie odpowiedzialności, jak też aktywne współuczestnictwo wiernych w dziele nowej ewangelizacji.

- d) opiniowanie, rozważanie i wyciąganie praktycznych wniosków dotyczących spraw pastoralnych Diecezji Siedleckiej, zaproponowanych przez członków Rady oraz wskazywanych i zatwierdzonych przez Biskupa Siedleckiego.

IV. Sposób działania Rady

§ 11

Zebraniom Rady przewodniczy Biskup Siedlecki, który zwołuje jej posiedzenie przynajmniej raz w roku (por. kan. 514 § 2) oraz decyduje o tym, „co ze spraw rozważanych przez Radę ma być opublikowane” (kan. 514 § 1).

§ 12

Rada prowadzi swoją działalność w ramach posiedzeń plenarnych. W razie potrzeby Biskup Siedlecki powołuje spośród członków Rady zespoły, w celu rozpatrywania określonych zagadnień lub problemów pastoralnych.

§ 13

Biskup Siedlecki może zaprosić na zebranie Rady także inne osoby jako ekspertów, według potrzeby i kompetencji. Nie biorą oni udziału w głosowaniu Rady.

§ 14

Rada posiada stały sekretariat złożony z przewodniczącego i jego zastępcy, wyłonionych spośród jej członków.

§ 15

Do zadań sekretariatu należy:

- a) zwoływanie Rady na polecenie Biskupa Siedleckiego,
- b) ustalenie porządku obrad,
- c) koordynowanie pracy specjalistycznych zespołów tematycznych,
- c) przyjmowanie i redakcja wniosków,
- d) prowadzenie korespondencji,
- e) archiwizowanie i publikowanie materiałów.

V. Przepisy końcowe

§ 16

Statut Rady Duszpasterskiej Diecezji Siedleckiej może być zmieniony lub uzupełniony jedynie przez Biskupa Siedleckiego.

§ 17

Niniejszy statut zastępuje Statut zatwierdzony w dniu 23 stycznia 1997 r. i wchodzi w życie z dniem podpisania.

+ *Kazimierz Gurda*
Biskup Siedlecki

Ks. Jan Babik
Kancierz

L.dz. 1175/2015

Siedlce, dnia 28 października 2015 r.

ANEKS NR 23

STATUT RADY DS. EKONOMICZNYCH DIECEZJI SIEDLECKIEJ

Wśród spraw, jakie wchodzi w zakres sprawowanej przez Biskupa Siedleckiego władzy pasterskiej w Diecezji (kan. 391n. KPK), jest obowiązek troszczenia się o właściwe zarządzanie jej dobrami doczesnymi, złożonymi przez wiernych na cele kultu, apostołstwa, miłości i utrzymanie duchowieństwa (*Apostolorum successores* 189; kan. 222 § 1). Tę troskę Biskup dzieli – zachowując obowiązujące normy prawa – z wiernymi Diecezji Siedleckiej, umacniając w nich zmysł uczestnictwa i współpracy. Niektórych z nich, bardziej biegłych w sprawach ekonomicznych, znających prawo kościelne i cywilne oraz odznaczających się prawością, zaprasza do ściślejszej współpracy we wspomnianej trosce i włącza do składu Diecezjalnej Rady ds. Ekonomicznych (kan. 492 § 1), bądź powierza urząd Ekonoma (kan. 494 § 1).

§ 1

Rada ds. Ekonomicznych Diecezji Siedleckiej, zwana dalej „Radą”, jest organem doradczym Biskupa Siedleckiego o kolegialnej metodzie działania, składającym się z przynajmniej 5 członków i działającym zgodnie z przepisami Kodeksu Prawa Kanonicznego, normami wydanymi przez Konferencję Episkopatu Polski¹ oraz postanowieniami niniejszego statutu.

§ 2

Z zachowaniem kan. 492 § 3, członków Rady powołuje Biskup Siedlecki na okres pięciu lat, z możliwością przedłużenia członkostwa na kolejne kadencje. W razie potrzeby – w czasie trwania kadencji Rady – Biskup może dołączyć do jej grona nowych członków.

§ 3

Biskup Siedlecki dla słuszych przyczyn może przyjąć rezygnację członka Rady, może też w wyjątkowych przypadkach odwołać członkostwo, bądź nawet rozwiązać całą Radę w czasie trwania kadencji, gdy w poważny sposób zaniedbuje ona właściwe dla niej zadania albo przekracza swoje kompetencje.

¹ Głównie: *Instrukcja KEP w sprawie zarządzania kościelnymi dobrami materialnymi* z 25.08.2015 r.

§ 4

Przewodniczącym Rady jest Biskup Siedlecki, który wyznacza terminy zebrań, ustala porządek obrad i nimi kieruje, nie bierze jednak udziału w głosowaniach.

§ 5

Biskup Siedlecki wyznacza Sekretarza Rady, po wysłuchaniu opinii jej członków.

§ 6

Zadania Sekretarza Rady są następujące:

- a) przygotowywanie materiałów na zebrania, powiadamianie członków Rady i Ekonoma o terminie i miejscu obrad;
- b) sporządzanie protokołów zebrań, które – po zatwierdzeniu przez Radę na kolejnym zebraniu – są następnie przez Sekretarza podpisywane. Protokół winien zawierać między innymi listę obecnych, streszczenie dyskusji, wyniki głosowania i treść uchwał.
- c) prowadzenie korespondencji i archiwum Rady.

§ 7

Zebrania Rady powinny odbywać się przynajmniej raz na kwartał i powinien w nich brać udział Ekonom Diecezjalny, chyba, że przedmiotem obrad jest sprawa łącząca się z oceną jego posługi.

§ 8

Członkowie Rady winni być powiadomieni o zebraniu przynajmniej na 7 dni przed terminem i mają obowiązek w nim uczestniczyć.

§ 9

Można głosować „za”, „przeciw” lub „wstrzymuję się” i głosowanie z zasady jest jawne, chyba, że Biskup Siedlecki w konkretnych sprawach zadecyduje o jego utajnieniu.

§ 10

Do podjęcia wiążących decyzji wymagana jest bezwzględna większość głosów, przy obecności przynajmniej połowy członków Rady.

§ 11

Wszystkie informacje powzięte przez członków Rady oraz Ekonoma Diecezjalnego podczas obrad, są poufne.

§ 12

Do zadań Rady należy:

1. Wyrażanie opinii:

- a) wraz z Kolegium Konsultorów, o kandydacie na urząd Ekonoma Diecezjalnego (kan. 494 § 1);
- b) wraz z Kolegium Konsultorów, przed usunięciem Ekonoma Diecezjalnego z urzędu w trakcie trwania jego kadencji (kan. 494 § 2);
- c) wraz z Kolegium Konsultorów, przed podjęciem przez Biskupa Siedleckiego aktów dotyczących zarządu o większym znaczeniu z punktu widzenia materialnego stanu Diecezji (kan. 1277);
- d) wraz z Radą Kapłańską, przed nałożeniem umiarkowanego podatku na publiczne osoby prawne podległe władzy Biskupa Siedleckiego, lub na inne osoby, zgodnie z kan. 1263.
- e) przed określeniem przez Biskupa Siedleckiego czynności przekraczających granice i sposób zwyczajnego zarządzania dobrami w odniesieniu do osób podległych jego władzy (kan. 1281 § 2);
- f) przed decyzją o ulokowaniu pieniędzy lub dóbr ruchomych przekazanych tytułem dotacji na rzecz fundacji podległych Biskupowi Siedleckiemu (kan. 1305).
- g) przed decyzją o zmniejszeniu zobowiązań fundacyjnych, w przypadku określonym w kan. 1310 § 2.
- h) przed rozpatrzeniem prośb proboszczów i innych zarządców dóbr kościelnych w Diecezji o zwolnienie reprezentowanych przez nich osób prawnych z obowiązujących składek na prowadzenie dzieł i utrzymanie budynków diecezjalnych.
- i) przed rozpatrzeniem prośb o dofinansowanie.
- j) przed określeniem stałych dotacji na utrzymanie niektórych instytucji diecezjalnych.

2. Wyrażanie zgody:

- a) wraz z Kolegium Konsultorów, na podjęcie przez Biskupa Siedleckiego aktów nadzwyczajnego zarządzania, określonych przez Konferencję Episkopatu Polski, oprócz przypadków szczegółowo wyliczonych w prawie powszechnym i prawie fundacyjnym (kan. 1277);
- b) wraz z Kolegium Konsultorów i zainteresowanymi osobami, na alienację dóbr diecezjalnych lub dóbr kościelnych osób prawnych podlegających władzy Biskupa Siedleckiego, których wartość mieści

się w granicach między najniższą a najwyższą sumą ustaloną przez Konferencję Episkopatu Polski (kan. 1292 § 1)².

3. Sprawowanie kontroli:

- a) poprzez dokonywanie oceny i zatwierdzanie przedstawionego przez ekonoma diecezjalnego bilansu przychodów i rozchodów Diecezji za rok ubiegły (kan. 494 § 4);
- b) poprzez weryfikowanie składanych Biskupowi Siedleckiemu rocznych sprawozdań zarządców dóbr kościelnych podległych jego władzy, takich jak: Kuria Diecezjalna, Sąd Biskupi, Caritas Diecezji Siedleckiej, Wyższe Seminarium Duchowne, Katolickie Radio Podlasia, Kapłański Fundusz Emerytalno-Zapomogowy, Echo Katolickie, Zarząd Cmentarzy Siedleckich, Wydawnictwo Diecezji Siedleckiej „Unitas”, Fundacja Pamięci Unitów Podlaskich „Arka”, Wydział Duszpasterski Kurii Diecezjalnej, Wydział Nauczania Kurii Diecezjalnej, Diecezjalne Centrum Pielgrzymkowo-Turystyczne „Arka”, Bursa im. św. Stanisława Kostki w Siedlcach, Muzeum Diecezjalne, Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży, Ruch Światło-Życie, Domy Rekolekcyjne, Szkoły Katolickie, Domy Księży Emerytów oraz inne instytucje, których ocenę zleci Biskup Siedlecki.
- c) Biskup Siedlecki może członków Rady oraz ekonoma diecezjalnego włączyć do utworzonej przez siebie Komisji Rewizyjnej i zlecić im wykonanie specjalnych działań kontrolnych w jednostkach podlegających jego władzy.

4. Ponadto podjęcie następujących działań:

- a) przygotowywanie preliminarza budżetowego Diecezji na następny rok (kan. 493);
- b) określanie sposobu administrowania dobrami doczesnymi Diecezji przez ekonoma diecezjalnego, w granicach jego uprawnień (kan. 494 § 3);
- c) wybranie nowego ekonoma diecezjalnego w sytuacji sede vacante, gdy dotychczasowy ekonom zostaje wybrany przez Kolegium Konsultorów na administratora Diecezji (kan. 423 § 2).

§ 13

Na urząd ekonoma diecezjalnego może być powołany wierny odznaczający się przymiotami, o których mowa w kan. 494 § 1.

² Obecnie wymóg uzyskania tej zgody zachodzi w przypadku alienacji majątku o wartości mieszczącej się pomiędzy kwotą 100 tys. euro a 1 mln euro. Por. „Akta Konferencji Episkopatu Polski” 2007, nr 13, s. 32n.

§ 14

Ekonom jest powoływany na 5-letnią kadencję, po upływie której może być powołany na następne kadencje.

§ 15

Zadaniem ekonoma diecezjalnego jest administrowanie dobrami doczesnymi Diecezji w sposób określony przez Radę i zgodnie z zatwierdzonym budżetem (kan. 494 § 3).

§ 16

Poważniejsze wydatki, które okazały się niezbędne, ale nie zostały przewidziane w budżecie, wymagają akceptacji Rady i zgody Biskupa Siedleckiego.

Niniejszy statut Rady ds. Ekonomicznych Diecezji Siedleckiej zatwierdzam

+ *Kazimierz Gurda*
Biskup Siedlecki

Ks. Jan Babik
Kancelarz

L.dz. 1176/2015

Siedlce, dnia 28 października 2015 r.

ANEKS NR 24

STATUT DIECEZJALNEJ RADY KATECHETYCZNEJ**I. Postanowienia ogólne**

1. Cały Kościół jest odpowiedzialny za głoszenie Słowa Bożego, a katechizacja jest świętym obowiązkiem oraz trwałym i niezbywalnym prawem Kościoła (CT 14; DGG (1997) 78; KPK kan. 774 § 1). Biskup diecezjalny jest „pierwszym katechetą” i „stróżem katechezy” w swojej diecezji (por. CT 63; DB 14; DCG (1997) 222; DKKKwP 124).
2. Diecezjalna Rada Katechetyczna stanowi ciało doradcze dla Biskupa Siedleckiego w odniesieniu do posługi katechetycznej w Diecezji (por. DKKKwP 138).
3. Diecezjalna Rada Katechetyczna powoływana jest przez Biskupa Siedleckiego i funkcjonuje w oparciu o statut zatwierdzony przez tegoż Biskupa.

II. Cele i zadania Diecezjalnej Rady Katechetycznej

4. Głównym celem Diecezjalnej Rady Katechetycznej jest badać pod władzą swojego biskupa wszystko, co dotyczy działalności katechetycznej, a także rozważać i przedstawiać praktyczne wnioski (por. KPK kan. 511). Roztropne opinie i sugestie członków Diecezjalnej Rady Katechetycznej w odniesieniu do katechezy stanowią wyraz ich eklezjalnej odpowiedzialności za głoszenie Słowa Bożego.
5. Cel ten realizowany jest przez:
 - a) analizę diecezjalnej sytuacji i potrzeb w odniesieniu do pedagogii wiary;
 - b) wskazywanie bliższych i dalszych kierunków rozwoju działalności katechetycznej w Diecezji;
 - c) opracowywanie diecezjalnego programu katechetycznego (określenie m.in. celów i zadań, podmiotów i środowisk, etapów, metod i środków działań katechetycznych w Diecezji);
 - d) ocenianie współczesnych koncepcji katechetycznych oraz opiniowanie funkcjonujących już programów i pomocy katechetycznych;
 - e) wspieranie cennych diecezjalnych inicjatyw katechetycznych;

- f) współpracę z osobami i instytucjami odpowiedzialnymi w Diecezji za katechetyczną posługę Słowa (chodzi m.in. o współdziałanie z uczelniami kształcącymi katechetów, z ośrodkami odpowiedzialnymi za formację katechetów, z podmiotami przygotowującymi niezbędne pomoce do pracy katechetycznej, z Wydziałem Nauczania Katechetycznego Kurii Diecezjalnej);
- g) współpracę z Diecezjalną Radą Duszpasterską i z Wydziałem Duszpasterstwa Kurii Diecezjalnej Siedleckiej dla zintegrowania inicjatyw katechetycznych z całą działalnością duszpasterską w Diecezji;
- h) realizację innych zadań nałożonych przez ustawy diecezjalne lub zleconych przez Biskupa Siedleckiego w odniesieniu do katechezy.

III. Sposób powoływania członków, skład i kadencja Diecezjalnej Rady Katechetycznej

6. Do Diecezjalnej Rady Katechetycznej z urzędu wchodzi:
 - a) biskup pomocniczy;
 - b) wikariusz generalny;
 - c) dyrektor Wydziału Nauczania Katechetycznego;
 - d) dyrektor Wydziału Duszpasterstwa;
 - e) rektor WSD;
 - f) wizytatorzy diecezjalni katechezy;
 - g) konsultanci i doradcy metodyczni ds. katechezy.
7. Innych członków spośród katechetów i wizytatorów dekanalnych katechezy oraz osób odpowiedzialnych za formację i nadzór katechetyczny mianuje Biskup Siedlecki.
8. Biskup Siedlecki przewodniczącym Diecezjalnej Rady Katechetycznej mianuje dyrektora Wydziału Nauczania Katechetycznego Kurii Diecezjalnej lub inną osobę z członków Rady.
9. Do zadań przewodniczącego należy zwoływanie Rady na polecenie Biskupa Siedleckiego oraz ustalenie porządku obrad, który uprzednio zatwierdza Biskup. Biskup może też zlecić przewodniczącemu kierowanie obradami Diecezjalnej Rady Katechetycznej. Przewodniczący delegowany przez Biskupa kieruje pracami Diecezjalnej Rady Katechetycznej zgodnie z uprawnieniami przyznanymi mu przez Biskupa, podpisuje protokół posiedzenia i przekazuje go Biskupowi Siedleckiemu.

10. Diecezjalna Rada Katechetyczna na swoim pierwszym posiedzeniu wybiera sekretarza. Do zadań sekretarza należy:
 - a) przesyłanie programu wszystkim członkom Rady, najpóźniej na miesiąc przed posiedzeniem;
 - b) protokołowanie obrad;
 - c) przyjmowanie i porządkowanie wniosków złożonych przez członków Rady;
 - d) prowadzenie korespondencji;
 - e) przygotowywanie publikacji;
 - f) troska o archiwum Rady.
11. Diecezjalna Rada Katechetyczna powoływana jest na okres 5 lat. Członkowie wchodzący w jej skład z urzędu należą do niej przez czas pełnienia powierzonego urzędu, zaś członkowie z nominacji przez cały okres trwania kadencji, z możliwością wyboru na kolejne kadencje.
12. W razie śmierci członka Diecezjalnej Rady Katechetycznej lub w innych przypadkach (m.in. rezygnacji z udziału w pracach Rady, wykluczenia przez Biskupa, wyprowadzenia się z Diecezji) należy postąpić w jeden z niżej określonych sposobów:
 - a) jeśli był to członek z urzędu, na jego miejsce wchodzi ten, kto po nim ten urząd obejmuje;
 - b) jeśli był to członek z nominacji, Biskup Siedlecki na jego miejsce mianuje nowego członka;
 - c) jeśli był to sekretarz, członkowie dokonują wyboru nowego sekretarza.

IV. Funkcjonowanie Diecezjalnej Rady Katechetycznej

13. Diecezjalna Rada Katechetyczna zbiera się jeden raz w roku na posiedzenie zwyczajne. Obradom przewodniczy Biskup Siedlecki (por. KPK kan. 500 § 1, kan. 514 § 1). W zależności od aktualnych potrzeb katechetycznych istnieje możliwość zwołania zebrania nadzwyczajnego. Termin posiedzenia Diecezjalnej Rady Katechetycznej wyznacza Biskup Siedlecki.
14. W razie potrzeby Biskup Siedlecki powołuje spośród członków Diecezjalnej Rady Katechetycznej zespoły, na stałe lub doraźnie, w celu rozpatrywania określonych zagadnień lub problemów katechetycznych (zespół ds. programów i podręczników, zespół ds. katechezy parafialnej, zespół ds. formacji katechetów, zespół ds. katechezy specjalnej, itp.).

15. Po uzgodnieniu z Biskupem Siedleckim na posiedzenie Diecezjalnej Rady Katechetycznej można zaprosić ekspertów z omawianych dziedzin. Eksperci nie biorą udziału w głosowaniach Rady.
16. Uchwały Diecezjalnej Rady Katechetycznej zapadają zwykłą większością głosów, przy uczestnictwie przynajmniej 50% wszystkich członków.
17. Uchwały Diecezjalnej Rady Katechetycznej mają charakter doradczy. Doradczy głos Diecezjalnej Rady Katechetycznej jest wyrazem współpracy z Biskupem Diecezjalnym w wypełnianiu przez niego apostolskiego posługiwania (por. Ecclesiae imago, 204; AC 185).
18. Protokoły ze wszystkich zebrań sporządzone przez sekretarza powinny być przechowywane w Archiwum Diecezjalnej Rady Katechetycznej.

V. Postanowienia końcowe

19. Zmiany w niniejszym statucie mogą być wprowadzone wyłącznie decyzją Biskupa Siedleckiego.

ANEKS NR 25

STATUT KURII DIECEZJALNEJ SIEDLECKIEJ

I. Pojęcie i zadania

§ 1

Kodeks Prawa Kanonicznego stanowi, że *kuria diecezjalna składa się z instytucji i osób, które świadczą biskupowi pomoc w zarządzaniu całą diecezją, zwłaszcza w kierowaniu działalnością pasterską, administrowaniu diecezją i wykonywaniu władzy sędowniczej* (Kan. 469). Zgodnie z tym określeniem Kuria Diecezjalna w Siedlcach służy Kościołowi Siedleckiemu wspomagając jego Biskupa w ponoszonej przez niego pasterskiej odpowiedzialności. Skład Kurii, jej organizację, kompetencje i zadania poszczególnych organów określa prawo powszechne oraz niniejszy statut.

§ 2

Należy mieć na uwadze, że:

- 1) wszystkie instytucje Kurii działają w oparciu o władzę Biskupa Siedleckiego, w jego imieniu i w ścisłej łączności z nim;
- 2) Kuria działa we współpracy z głównymi radami Biskupa – Kolegium Konsultorów, Radą Kapłańską, Radą Duszpasterską, Radą ds. Ekonomicznych, Zgromadzeniem Dziekanów;
- 3) różne osoby i instytucje działające w ramach Kurii Diecezjalnej winny jak najowocniej wносить swój organiczny wkład dla wspólnego wzrostu Kościoła;
- 4) Kuria w imieniu Biskupa i Diecezji Siedleckiej utrzymuje łączność z różnymi podmiotami Kościoła katolickiego, dba o dobre kontakty z Kościołami i Wspólnotami kościelnymi nie mającymi pełnej jedności z Kościołem katolickim, jak też współpracuje z władzami cywilnymi i organizacjami społecznymi;
- 5) Biskup zachowując wszystkie organa kurialne nakazane obowiązującym prawem, może dostosować strukturę Kurii do aktualnych potrzeb Diecezji, szczególnie pod kątem pastoralnym, tak, aby jak najlepiej wyrażała ona „miłość pasterską w jej różnych przejawach” (*Apostolorum successores* (dalej AS) 177; 182; por. *Pastores gregis* 45).

II. Cele

§ 3

Główne cele Kurii są następujące:

- 1) analizowanie – poprzez swoje właściwe organa – wszelkich zjawisk odnoszących się do życia i misji Kościoła Siedleckiego;
- 2) służenie Biskupowi radą w planowaniu bieżących przedsięwzięć duszpasterskich, gospodarczych oraz w podejmowaniu decyzji personalnych, przy zachowaniu kompetencji innych gremiów doradczych;
- 3) świadczenie pomocy Biskupowi w zarządzaniu Diecezją;
- 4) planowanie, organizowanie i koordynowanie poszczególnych działań zapisanych w rocznym programie duszpasterskim, przez które manifestuje się i ożywia wspólnota diecezjalna;
- 5) stawanie do dyspozycji Biskupa, który w sprawach podejmowanych w odpowiedzi na pojawiające się potrzeby, zleca organom Kurii określone zadania.

III. Zasady ogólne

§ 4

Wszystkich pracowników Kurii, duchownych, świeckich i należących do którejś z form życia konsekrowanego, mianuje Biskup Siedlecki.

§ 5

Osoby obejmujące urzędy kurialne winny złożyć – wobec Biskupa Siedleckiego lub jego delegata – przyrzeczenie o gotowości sumiennego i zgodnego z prawem wypełniania powierzonych zadań oraz zachowania tajemnicy urzędowej (Kan. 471).

§ 6

Wszyscy pracownicy, mając na uwadze to, że Kuria ze swej natury ma charakter duszpasterski, w swojej pracy winni kierować się dobrem Kościoła i mieć na uwadze zbawienie dusz. Ponadto jest zalecane, aby duchowni łączyli swoje obowiązki kurialne z pewnym zaangażowaniem w duszpasterstwo parafialne, dla uniknięcia „mentalności biurokratycznej” (por. AS 177).

§ 7

Pracownicy Kurii otrzymują wynagrodzenie w zależności od rodzaju piastowanego urzędu, stażu i zakresu obowiązków. Stawki wynagrodzenia, po zaopiniowaniu przez Diecezjalną Radę ds. Ekonomicznych, zatwierdza Biskup

Siedlecki. Pracownicy, których głównym źródłem utrzymania jest wykonywana praca poza Kurią, winni swoje funkcje kurialne spełniać nieodpłatnie.

§ 8

Główne urzędy Kurii są otwarte we wszystkie dni robocze, w godzinach od 9.00 do 13.15, zaś w środę i czwartek, do godz. 16.00. Kuria nie przyjmuje też interesantów w uroczystości kościelne. Inne dni wolne mogą być ustanowione każdego roku przez Biskupa Siedleckiego i z co najmniej 2-tygodniowym wyprzedzeniem podane do wiadomości na internetowej stronie Diecezji Siedleckiej.

§ 9

Pracownicy Kurii mogą niekiedy zostać poproszeni o pracę ponad wskazany wymiar godzin.

§ 10

Biskup Siedlecki przyjmuje interesantów w dniach pracy Kurii, z powodów organizacyjnych, po uprzednim umówieniu się.

§ 11

Pracownicy Kurii, którzy wyjeżdżają w celach urzędowych, bądź osobistych, proszeni są o wcześniejsze poinformowanie o tym Moderadora. Jeśli z powodu wyjazdu dany urząd musi być zamknięty, odpowiednia informacja winna być umieszczona na internetowej stronie Diecezji.

§ 12

Interesanci winni być traktowani z życzliwością i cierpliwością, winni też otrzymać potrzebną im pomoc.

§ 13

Duchowni pracownicy Kurii są zobowiązani, w godzinach urzędowania, do noszenia stroju duchownego. Są proszeni o to samo również przybywający do urzędu księża.

§ 14

Akt kurialnych oraz dokumentów poszczególnych Wydziałów i Referatów nie wolno zabierać, ani wydawać poza budynek Kurii, chyba, że wyjątkowo zezwoli na to Moderator Kurii.

§ 15

Biskup Siedlecki może delegować któregoś z pracowników Kurii do reprezentowania go na zewnątrz. Po wykonaniu zadania delegat powinien złożyć mu krótkie sprawozdanie na piśmie, lub przynajmniej ustnie.

§ 16

Za wyjazdy urzędowe i delegacje, pracownicy mają prawo otrzymać zwrot kosztów, według zasad ustalonych przez Diecezjalną Radę ds. Ekonomicznych.

§ 17

Sprawy wnoszone do Kurii powinny być rozpatrzone przez właściwy urząd w czasie nie dłuższym niż 2 tygodnie, a sprawy pilne, niezwłocznie.

§ 18

Pracownicy Kurii mają prawo do miesięcznego urlopu. W przypadku osób duchownych nie są wliczane do urlopu dni osobistych rekolekcji. Jeśli zaś – po uzgodnieniu z Moderatorem – wyjeżdżają oni z posługą rekolekcyjną, czynią to w ramach urlopu.

IV. Struktura

Moderator Kurii

§ 19

Moderatorem Kurii ma być mianowany Wikariusz Generalny. Pod władzą Biskupa Siedleckiego, ma on koordynować działalność administracyjną Kurii i czuwać, by wszyscy jej pracownicy właściwie wypełniali swoje zadania (Kan. 473 § 2 i 3; por. AS 178). Moderator działa w szczególnej łączności z Kanclerzem Kurii oraz Dyrektorem Wydziału Duszpasterstwa, którzy go w razie potrzeby zastępują.

§ 20

Zadania Moderadora to w szczególności:

- 1) zwoływanie zebrań pracowników Kurii, o których zawsze winien być powiadomiony Biskup Siedlecki;
 - a) zebrania wszystkich pracowników, dotyczące spraw ogólnych, powinny odbywać się nie rzadziej niż raz na pół roku i być połączone z konferencją formacyjną;
 - b) zebrania Wikariuszy Biskupich, Kanclerza i Dyrektorów Wydziałów w celu wymiany informacji i omówienia spraw bieżących, należy organizować przynajmniej raz w miesiącu;
- 2) czuwanie nad właściwym funkcjonowaniem i koordynowanie pracy organów kurialnych;

- 3) rozstrzyganie wątpliwości kompetencyjnych między organami kurialnymi i – w porozumieniu z osobami stojącymi na ich czele – określanie zakresu obowiązków poszczególnych pracowników, jeśli nie zostały one określone w dekrete nominacyjnym;
- 4) troska o realizację zarządzeń Biskupa w dziedzinie duszpasterskiej;
- 5) przekazywanie Biskupowi informacji o wszystkich ważniejszych sprawach, jakie trafiają do Kurii.

Wikariusz Generalny i Wikariusze Biskupi

§ 21

Przyjmuje się, że w Diecezji Siedleckiej Biskup ustanawia jednego Wikariusza Generalnego i jest nim Biskup Pomocniczy (Kan 475 § 1-2; 406 § 2; AS 179). W innym razie nominacja powinna być wystawiona na określony czas.

§ 22

Wikariusz Generalny wspiera Biskupa w zarządzaniu całą Diecezją. Ma on zwyczajną zastępczą władzę wykonawczą, z wyjątkiem tych aktów administracyjnych, które Biskup zastrzegł dla siebie, albo do których prawo wymaga jego specjalnego zlecenia (Kan. 479 § 1; por. Kan. 134 § 1-2).

§ 23

Biskup może na określony czas mianować jednego lub kilku Wikariuszy Biskupich, określając w dekrete nominacyjnym zakres ich zadań i uprawnień.

§ 24

Biskup ustanawia również Wikariusza Sądowego, zwanego Oficjałem, który wyposażony w zwyczajną władzę sądenia, kieruje Trybunałem Diecezjalnym. Mogą być ponadto ustanowieni Pomocniczy Wikariusze Sądowi (Wiceoficjałowie). Zarówno Wikariusz Sądowy, jak i Pomocniczy Wikariusze są mianowani na okres 5 lat, nie tracą swego urzędu z chwilą wakansu stolicy biskupiej i nie mogą być usunięci przez Administratora Diecezjalnego (Kan. 1420).

Kanclerz i Kancelaria Kurii

§ 25

Kancelarię Kurii tworzy Kanclerz oraz jego współpracownicy, wśród których może być Wicekanclerz, Notariusz i inne osoby zatrudnione w Sekretariacie.

§ 26

Pracą Kancelarii kieruje Kanclerz. Jego głównym zadaniem jest redagowanie i wysyłanie aktów kurialnych, jak też strzeżenie ich w Archiwum (Kan. 482 § 1).

§ 27

Ponadto Kanclerz troszczy się, aby:

- 1) były załatwiane bez zbędnej zwłoki sprawy wnoszone do Kurii;
- 2) wpływająca korespondencja była rozdzielana według kompetencji do poszczególnych organów Kurii;
- 3) ze spotkań z osobami przybywającymi do Biskupa Siedleckiego, w których Kanclerz bierze udział, zostały przez niego sporządzone protokoły lub przynajmniej urzędowe notatki;
- 4) sprawnie były zbierane stosowne opinie, w przypadkach, gdy są wymagane do podjęcia decyzji;
- 5) osobiście brać udział w zebraniach kurialnych;
- 6) akty kurialne były zawsze podpisane przez wydającego je Ordynariusza i przez Kanclerza lub Notariusza, zawierały numer dzienny, miejsce wydania i datę oraz zostały opatrzone pieczęcią (por. Kan. 474). Przyjmuje się zwyczajowo, że akty wydane przez Biskupa Siedleckiego podpisuje Kanclerz, zaś przez Wikariusza Generalnego, Notariusz;
- 7) do właściwego działu Archiwum bieżącego trafiały wpływające do Kurii pisma, kopie kurialnych odpowiedzi oraz wydawanych dekretów, dyspens, rozporządzeń, zezwoleń, zaświadczeń i zawiadomień;
- 8) było należyście strzeżone tajne Archiwum, do którego dostęp ma jedynie Biskup Siedlecki;
- 9) wydawany co roku *Informator Diecezji Siedleckiej* (raz na pięć lat, w wersji poszerzonej) zawierał aktualne i kompletne dane, a dział kurialny w *Wiadomościach Diecezjalnych Siedleckich* był właściwie prowadzony;
- 10) zaproszenia na planowane spotkania były przekazywane z odpowiednim wyprzedzeniem, odpowiednim osobom i w odpowiedniej formie;
- 11) informacje o zmianach dotyczących osób fizycznych i prawnych, których dane Kuria gromadzi zgodnie z obowiązującym prawem były przekazywane do bazy komputerowej;
- 12) poświadczane odpisy dokumentów były wydawane osobom, które zgodnie z prawem o nie proszą;

- 13) testamenty składane w Kurii przez kapłanów Diecezji Siedleckiej były pilnie strzeżone;
- 14) z pełną dyspozycyjnością wykonywać inne zadania zlecone przez Biskupa Siedleckiego (np. udział w Komisji przed wizytacją kanoniczną, przed przenosinami proboszczów, itp.).

§ 28

Wicekanclerz, Notariusz oraz inni pracownicy Sekretariatu wspomagają Kanclerza, zgodnie z zakresem zadań określonym w dekrete nominacyjnym, lub w regulaminie Kurii.

Biuro Prasowe

§ 29

Na czele Biura Prasowego stoi Dyrektor, który jest też Rzecznikiem Prasowym Kurii Diecezjalnej Siedleckiej. Na wniosek Dyrektora Biskup może powołać także innych pracowników Biura.

§ 30

Wśród głównych zadań Biura Prasowego należy wymienić:

- 1) prowadzenie „polityki” informacyjnej Diecezji, która polega na przekazywaniu informacji ważnych z punktu widzenia ewangelizacyjnego, we właściwy sposób i w odpowiednim czasie;
- 2) monitoring wydarzeń z obszaru życia diecezjalnego, które budzą społeczny i medialny oddźwięk. W tym celu Biuro śledzi lokalne doniesienia medialne, utrzymuje kontakt z Biskupem, Kanclerzem i Dyrektorem Wydziału Duszpasterstwa;
- 3) w łączności z Katolickim Radiem Podlasie, portalem internetowym Podlasie24 i tygodnikiem Echo Katolickie, koordynowanie obsługi medialnej ważnych wydarzeń diecezjalnych;
- 4) udzielanie informacji publicznych na temat Diecezji oraz działalności jej organów i instytucji zależnych;
- 5) przygotowywanie i przekazywanie komunikatów o wydarzeniach związanych z życiem Diecezji, w tym również sprostowań, w reakcji na upowszechniane informacje nieprawdziwe;
- 6) organizowanie i prowadzenie konferencji prasowych oraz briefingów, szczególnie przed i po ważnych wydarzeniach dla Diecezji;
- 7) prowadzenie internetowej strony Diecezji;

- 8) we współpracy z Kanclerzem Kurii redagowanie *Wiadomości Diecezjalnych Siedleckich*.
- 9) utrzymywanie łączności z medialnymi agendami Konferencji Episkopatu Polski.

§ 31

Oficjalne komunikaty i sprostowania Biuro może upublicznić wyłącznie po uzyskaniu zgody Biskupa Siedleckiego.

Wydziały

§ 32

Na czele Wydziałów stoją Dyrektorzy. Z racji liczby spraw, bądź ich złożoności, w niektórych Wydziałach mogą być też mianowani Wicedyrektorzy.

§ 33

Dyrektorzy reprezentują Wydziały, kierują ich pracą, odpowiadają za realizację zadań, dokumentację i sprawozdania. Są obowiązani do udziału w miesięcznych zebraniach zwoływanych przez Moderатора Kurii, w konferencjach Dziekanów i zjazdach duszpasterskich.

§ 34

Dyrektorzy mają prawo zgłaszać do Moderatora Kurii wnioski dotyczące pracowników Wydziałów, ich zatrudnienia i zwolnienia, jak również spraw lokalowych i sprzętowych.

§ 35

Oprócz kierownictwa, Wydziały mają swoich pracowników, stałych, bądź angażowanych do określonych zadań. Winny też współpracować z radami, komisjami oraz różnymi instytucjami mogącymi wesprzeć ich działalność.

§ 36

Każdy Wydział winien przyjmować interesantów (przynajmniej w wybrane dni tygodnia), prowadzić korespondencję i dokumentować własną działalność, zgodnie z zakresem swoich obowiązków i kompetencjami.

§ 37

W ramach Wydziałów o szerokim zakresie zadań, mogą być – celem usprawnienia działania – wyodrębnione Referaty, na których czele stoi Kierownik, podlegający Dyrektorowi Wydziału.

A. Wydział Duszpasterstwa

§ 38

Wydział Duszpasterstwa służy pomocą Biskupowi Siedleckiemu w kierowaniu posługą pasterską w Diecezji. W swojej działalności bierze pod uwagę wnioski wypracowane przez Diecezjalną Radę Duszpasterską oraz inne ciała doradcze, korzysta ze wsparcia osób odpowiedzialnych za poszczególne działy duszpasterstwa i współpracuje z duszpasterzami parafialnymi. W ramach Wydziału usytuowane są Referaty: Duszpasterstwa Młodzieży, Liturgiczny, Ruchów i Stowarzyszeń, Misyjny i Duszpasterstw Specjalistycznych.

§ 39

Do głównych zadań Wydziału należy:

- 1) przeprowadzanie bieżących analiz i odkrywanie potrzeb i problemów duszpasterskich w całej Diecezji, w różnych jej rejonach, lub różnych grupach wiernych;
- 2) przygotowanie diecezjalnego programu duszpasterskiego w oparciu o ogólnopolski program duszpasterski i przedstawienie Biskupowi do zatwierdzenia;
- 3) przygotowanie rocznego kalendarza pracy duszpasterskiej, uwzględniającego uroczystości diecezjalne oraz regionalne o większym znaczeniu, spotkania poszczególnych duszpasterstw specjalistycznych, pielgrzymki, konferencje itp.;
- 4) współudział w prowadzonej duszpasterskiej formacji duchowieństwa, m.in. poprzez organizowanie kursów proboszczowskich itp. inicjatyw;
- 5) budzenie aktywności duszpasterskiej wśród kapłanów, inspirowanie ich do konkretnych działań i wymiana informacji;
- 6) przygotowanie i rozprowadzanie materiałów duszpasterskich;
- 7) koordynacja ogólnodiecezjalnych oraz rejonowych przedsięwzięć duszpasterskich i organizacja uroczystości religijnych, łącznie z powiadamianiem stosownych władz cywilnych i współdziałaniem z nimi;
- 8) troska o włączanie istniejących ruchów religijnych, wspólnot życia konsekrowanego i organizacji kościelnych do ogólnej działalności duszpasterskiej w Diecezji i do przeprowadzania okolicznościowych akcji;
- 9) dbanie o realizację ponaddiecezjalnych zadań duszpasterskich, wyznaczonych przez Konferencję Episkopatu Polski i dostosowanie ich do miejscowych warunków;

- 10) utrzymywanie stałej łączności z księżmi dziekanami oraz dekanalnymi opiekunami poszczególnych dziedzin duszpasterstwa;
- 11) wydawanie biuletynu duszpasterskiego Kurii,
- 12) koordynowanie działań ruchów, wspólnot, stowarzyszeń katolickich oraz duszpasterstw nadzwyczajnych działających na terenie Diecezji Siedleckiej.

a) Referat Duszpasterstwa Młodzieży

§ 40

Referat Duszpasterstwa Młodzieży ma za zadanie inspirować i organizować duszpasterstwo młodzieży szkolnej, akademickiej i pracującej. Działa w łączności z Diecezjalną Radą Duszpasterstwa Młodzieży, która czynnie uczestniczy w realizacji stojących przed nim zadań, szczególnie wymienionych w § 41 w pkt 1) i 2). Szczegółowe kwestie duszpasterstwa młodzieży określają wytyczne Biskupa Siedleckiego. Stojący na czele Referatu Kierownik może mieć stałego współpracownika (-ów).

§ 41

Referat zajmuje się w szczególności:

- 1) rozpoznawaniem i analizowaniem potrzeb i problemów młodzieży w zależności od rejonu Diecezji i przedziału wiekowego;
- 2) opracowywaniem programu pracy duszpasterskiej z młodzieżą i jego realizacją;
- 3) koordynowaniem przedsięwzięć duszpasterskich kierowanych do młodzieży;
- 4) przygotowywaniem materiałów formacyjnych i prowadzeniem strony internetowej Duszpasterstwa;
- 5) organizowaniem uroczystości z udziałem młodzieży i podejmowaniem innych inicjatyw w wymiarze diecezjalnym, takich jak szkolenia świeckich liderów, rekolekcje, dni skupienia, pielgrzymki i inne spotkania młodzieży;
- 6) zwoływaniem i prowadzeniem spotkań oraz koordynowanie działalności Dekanalnych Duszpasterzy Młodzieży;
- 7) utrzymywaniem łączności i podejmowaniem współpracy z odpowiedzialnymi wspólnot, ruchów i stowarzyszeń młodzieżowych;
- 8) koordynowaniem pracy duszpasterstwa młodzieży akademickiej i duszpasterstwa harcerek i harcerzy;

- 9) współdziałaniem z duszpasterstwem powołaniowym, duszpasterstwem służby liturgicznej i kierownictwem Pieszej Podlaskiej Pielgrzymki na Jasną Górę;
- 10) współpracowaniem z ponaddiecezjalnymi instytucjami zajmującymi się duszpasterstwem młodzieży.

b) Referat Liturgiczny

§ 42

Zadaniem Referatu Liturgicznego jest pomaganie w szerzeniu i umacnianiu życia liturgicznego w Diecezji, wydawanie opinii w sprawach liturgicznych, kierowanie formacją liturgiczną duchowieństwa i wiernych świeckich oraz pomoc przy organizowaniu ogólnodiecezjalnych uroczystości liturgicznych. Wypełniając swoje zadania Referat Liturgiczny działa w łączności z Diecezjalną Komisją Liturgiczną i z Komisją Muzyki Kościelnej, do których należy jego Kierownik oraz z Dekanalnymi Duszpasterzami ds. Liturgii.

§ 43

Referat zajmuje się w szczególności:

- 1) opracowywaniem materiałów formacyjnych w dziedzinie liturgicznej, czuwaniem, aby teksty w modlitewnikach i śpiewnikach wydawanych w Diecezji zgadzały się z obowiązującymi normami Kościoła;
- 2) organizowanie i prowadzenie Diecezjalnej Szkoły Liturgicznej;
- 3) czuwanie nad procesem wyłaniania odpowiednich osób do pełnienia funkcji organisty, weryfikowaniem poziomu zawodowego, doszkalaniami i ogólnym nadzorem nad ich pracą;
- 4) organizowanie okresowych spotkań formacyjno-liturgicznych, takich jak dzień skupienia dla kościelnych (zakrystianów), organistów itp.;
- 5) organizowanie i prowadzenie kursu dla nadzwyczajnych szafarzy komunii świętej oraz ich stała formacja;
- 6) współpracowanie z Centrum Formacji Katechumenalnej;
- 7) koordynowanie Duszpasterstwa Służby Liturgicznej;
- 8) troska o właściwą organizację i przebieg głównych celebracji liturgicznych w Diecezji, łącznie z zapewnieniem oprawy muzycznej;
- 9) pilne czuwanie nad właściwą aranżacją przestrzeni liturgicznej w nowo budowanych obiektach sakralnych, jak i w restaurowanych obiektach zabytkowych;

- 10) troska o odpowiednią jakość paramentów liturgicznych oraz czuwanie, aby do sprawowania Eucharystii i innych sakramentów była używana materia ważna i godziwa;
- 11) redagowanie *Kalendarza liturgicznego Diecezji Siedleckiej*.

§ 44

Przy realizacji zadania wymienionego w podpunkcie 9) poprzedniego punktu, Referat współpracuje z Diecezjalną Komisją Artystyczno-Architektoniczną.

§ 45

Współdziałając z Diecezjalną Komisją Muzyki Kościelnej, Referat sprawuje pieczę nad działalnością Diecezjalnego Studium Muzyki Kościelnej, a także – poprzez przygotowane i upoważnione osoby – organizuje pomoc i sprawuje nadzór nad działaniami związanymi z budową nowych, konserwacją, bądź sprowadzaniem organów używanych oraz przeprowadzaniem okresowych kontroli ich stanu.

c) Referat ds. Nowej Ewangelizacji, Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich

§ 46

Referat zajmuje się inspirowaniem i koordynowaniem działań w ramach Nowej Ewangelizacji, wspierających pracę duszpasterską prowadzoną metodami tradycyjnymi oraz tworzy płaszczyznę ewangelizacyjnego współdziałania ruchów, wspólnot i stowarzyszeń katolickich. Kierownik Referatu jest członkiem Diecezjalnej Rady Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich.

§ 47

Do głównych zadań Referatu należy:

- 1) analizowanie uwarunkowań społeczno-kulturowych dzisiejszego duszpasterstwa;
- 2) ściśle współdziałanie z Diecezjalną Szkołą Nowej Ewangelizacji;
- 3) koordynowanie przedsięwzięć ewangelizacyjnych w Diecezji (rekolekcje, misje, akcje ewangelizacyjne itp.);
- 4) świadczenie pomocy organizacyjnej i koordynowanie wspólnych działań ruchów, Wspólnot i Stowarzyszeń Katolickich;
- 5) działanie w łączności z Diecezjalną Radą Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich.

§ 48

Do Referatu przyporządkowane jest Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży, Akcja Katolicka, Ruch „Światło-Życie”, Koła Żywego Różańca, wspólnoty Maryjne oraz inne ruchy, stowarzyszenia, bractwa i wspólnoty kościelne działające w Diecezji.

§ 49

Referat otacza też szczególną pieczę Pieszą Podlaską Pielgrzymkę na Jasną Górę, współdziałając z jej kierownictwem w opracowaniu planu działań ewangelizacyjnych oraz czuwając nad ich realizacją.

d) Referat Misyjny

§ 50

Referat Misyjny ma za zadanie inspirować, promować, wspierać i organizować różne formy zaangażowania misyjnego w Diecezji Siedleckiej, jak również duchowo i materialnie wspierać działalność misyjną. Referent Misyjny jest przez Biskupa mianowany Diecezjalnym Dyrektorem Papieskich Dzieł Misyjnych i Delegatem do kontaktów z Komisją KEP ds. Misji oraz jej agendami. Referent korzysta z pomocy kasjerki kurialnej, która napływające środki gromadzi na odrębnym koncie misyjnym, księguje i przekazuje na określone cele misyjne. Referent może też postulować powołanie dekanalnych bądź rejonowych Referentów Misyjnych i Diecezjalnej Rady Misyjnej.

§ 51

Referat Misyjny w szczególności:

- 1) koordynuje przedsięwzięcia podejmowane w ramach Papieskich Dzieł Misyjnych, tj:
 - Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary;
 - Papieskiego Dzieła św. Piotra Apostoła;
 - Papieskiego Dzieła Misyjnego Dzieci;
 - Papieskiej Unii Misyjnej.
- 2) rozwija działalność Diecezjalnego Dzieła Misyjnego, poprzez:
 - podejmowanie troski o powołania misyjne spośród osób duchownych i świeckich;
 - utrzymywanie łączności z misjonarzami należącymi do Diecezji Siedleckiej;
 - okazywanie pomocy misjonarzom przyjeżdżającym na urlop;

- organizowanie zbiórek na rzecz misji i przekazywanie środków finansowych na cele misyjne, zgodnie z postanowieniami Stolicy Apostolskiej, KEP i Biskupa Siedleckiego.

e) Referat ds. Ekumenizmu

§ 52

Referat ds. Ekumenizmu ma za zadanie realizować wezwanie do budowania jedności pomiędzy wszystkimi uczniami Chrystusa, poprzez wprowadzanie w życie nauczania oraz praktycznych wskazań z zakresu ekumenizmu, jakie płyną z nauczania Soboru Watykańskiego II, Stolicy Apostolskiej, Konferencji Episkopatu Polski oraz Biskupa Siedleckiego.

§ 53

Referent stojący na czele Referatu:

- 1) reprezentuje Biskupa Siedleckiego na polu ogólnopolskich inicjatyw ekumenicznych oraz w kontaktach z niekatolickimi Kościołami i Wspólnotami kościelnymi i ich przedstawicielami;
- 2) propaguje różne inicjatywy modlitewne na rzecz jedności chrześcijan w Diecezji;
- 3) czuwa, aby postawy ekumeniczne wpływały na inne działania duszpasterskie w Diecezji;
- 4) czuwa nad podtrzymywaniem kontaktów z delegatami bądź komisjami ekumenicznymi innych diecezji.

§ 54

Referent ds. ekumenizmu – z delegacji Biskupa Siedleckiego – roztacza opiekę nad katolikami obrządku bizantyjsko-słowiańskiego w Diecezji Siedleckiej oraz współpracuje i koordynuje działalność ośrodka „Stanica Jedności” w Kostomłotach.

f) Referat Duszpasterstw Specjalistycznych

§ 55

Referat koordynuje prace duszpasterstw, tworzy kalendarz spotkań i w odpowiednim czasie przekazuje do wiadomości Diecezjalnego Biura Prasowego. W razie potrzeby wspomaga też organizacyjnie przedsięwzięcia poszczególnych duszpasterstw. Referent w uzgodnieniu z Dyrektorem Wydziału może wnioskować do Biskupa o powołanie do życia lub zniesienie któregoś z duszpasterstw.

§ 56

W dniu wejścia w życie niniejszego statutu w Diecezji Siedleckiej istnieją następujące duszpasterstwa specjalistyczne:

Duszpasterstwo ds. sportu
 Duszpasterstwo ds. trzeźwości i uzależnień
 Duszpasterstwo głuchoniemych
 Duszpasterstwo harcerek i harcerzy
 Duszpasterstwo kolejarzy
 Duszpasterstwo ludzi pracy
 Duszpasterstwo motocyklistów
 Duszpasterstwo myśliwych
 Duszpasterstwo nauczycieli i wychowawców
 Duszpasterstwo niewidomych
 Duszpasterstwo pielgrzymów i turystów
 Duszpasterstwo policjantów
 Duszpasterstwo prawników
 Duszpasterstwo przedsiębiorców
 Duszpasterstwo pszczelarzy
 Duszpasterstwo rolników
 Duszpasterstwo skarbowców
 Duszpasterstwo służby zdrowia
 Duszpasterstwo strażaków

B. Wydział Nauczania Katechetycznego

§ 57

Wydział kieruje w imieniu Biskupa Siedleckiego prowadzeniem katechezy szkolnej i parafialnej. W swojej działalności korzysta z pomocy Diecezjalnej Rady Katechetycznej oraz diecezjalnych i dekanalnych Wizytatorów Katechetycznych.

§ 58

Główne zadania Wydziału są następujące:

- 1) prowadzenie spraw personalnych i organizacyjnych w odniesieniu do działalności katechetycznej w przedszkolach, szkołach oraz innych placówkach oświatowych i szkolno-wychowawczych;

- 2) organizowanie doskonalenia katechetów poprzez różnego rodzaju spotkania, kursy, warsztaty, sympozja i konsultacje indywidualne;
- 3) organizowanie spotkań formacyjnych dla katechetów świeckich i zakonnych;
- 4) we współpracy z Wydziałem Duszpasterskim i Referatem Duszpasterstwa Młodzieży inicjowanie okolicznościowych szkolnych działań katechetycznych skorelowanych z diecezjalnym programem duszpasterskim;
- 5) troska o dostęp do odpowiednich pomocy katechetycznych;
- 6) sprawowanie nadzoru merytorycznego i metodycznego nad katechetami;
- 7) prowadzenie dokumentacji katechetycznej;
- 8) planowe i regularne przeprowadzanie wizytacji katechetycznych;
- 9) utrzymywanie kontaktów i współpraca z księżmi proboszczami, dyrekcjami placówek oświatowych, organami prowadzącymi i kuratoriami oświaty;
- 10) nadzorowanie sposobu przygotowania do sakramentu bierzmowania i ocenianie zdadności kandydatów;
- 11) prowadzenie w Diecezji fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia” i „Pro studio et vita”;
- 12) wspieranie i współpraca z „Dziełem Biblijnym im. Jana Pawła II”;
- 13) współpraca organizacyjna i merytoryczna z określonymi podmiotami w ramach spotkań Duszpasterstwa nauczycieli i wychowawców, Katolickiego Stowarzyszenia Wychowawców, Diecezjalnej Rodziny Szkół im. św. Jana Pawła II, Diecezjalnej Rodziny Szkół im. Unitów Podlaskich i Towarzystwa Przyjaciół KUL;
- 14) wypełnianie zadań zleconych przez Biskupa Siedleckiego.

§ 59

Dyrektora lub Wicedyrektora Wydziału Biskup ustanawia swoim Delegatem ds. Szkół Katolickich, określając jednocześnie zakres jego praw i obowiązków.

C. Wydział Duszpasterstwa Rodzin

§ 60

Wydział wspiera Biskupa Siedleckiego w wypełnianiu zadań w dziedzinie przygotowania do zawarcia małżeństwa, opieki duszpasterskiej nad rodzinami, poradnictwa rodzinnego, wychowania w rodzinach i ochrony życia. Wydziałem kieruje Dyrektor, który może zwrócić się o mianowanie Wicedyrektora oraz innych pracowników Wydziału. W strukturze Wydziału winna się znaleźć Diecezjalna Doradczyni Życia Rodzinnego.

§ 61

Główne zadania Wydziału są następujące:

- 1) przeprowadzanie diagnozy problemów dotyczących życia rodzinnego, analizowanie ich przyczyn i opracowywanie planu duszpasterskiego oddziaływania;
- 2) czuwanie nad realizacją zaakceptowanych przez Biskupa działań duszpasterskich i przygotowywanie materiałów pomocniczych;
- 3) koordynowanie rejonowych i parafialnych inicjatyw powstających w dziedzinie duszpasterstwa rodzin;
- 4) współdziałanie z innymi Wydziałami Kurii oraz nagłaśnianie medialne przedsięwzięć służących rodzinie i wychowaniu dzieci;
- 5) organizowanie kursów przygotowania do życia w małżeństwie i rodzinie, dni skupienia i rekolekcji dla narzeczonych oraz dla małżonków w Ośrodku Rekolekcyjnym w Siedlanowie;
- 6) nadzór nad dekanalnymi i parafialnymi poradniami życia rodzinnego;
- 7) przygotowywanie merytoryczne i duchowe kadr dla dekanalnych i parafialnych poradni życia rodzinnego, rekomendowanie Biskupowi dekanalnych duszpasterzy rodzin i doradczyń życia rodzinnego;
- 8) organizowanie wsparcia małżeństwom będącym w kryzysie, rodzinom dysfunkcyjnym, osobom opuszczonym przez współmałżonka i opieka duszpasterska nad osobami żyjącymi w związkach niesakramentalnych;
- 9) udział w ogólnopolskich spotkaniach duszpasterstwa rodzin;
- 10) podtrzymywanie kontaktów i podejmowanie współpracy z instytucjami kościelnymi i pozakościelnymi, które zajmują się pomocą rodzinom, ich formacją, rozwiązywaniem problemów i obroną życia;
- 11) prowadzenie telefonu zaufania;
- 12) prowadzenie specjalistycznej poradni rodzinnej.

D. Wydział Duchowieństwa Diecezjalnego i Osób Konsekrowanych

§ 62

Wydział zajmuje się organizowaniem formacji stałej duchowieństwa diecezjalnego, troską o kapłanów emerytów, kapłanów przeżywających trudności duchowe, bądź kłopoty zdrowotne oraz sprawami osób konsekrowanych na terenie Diecezji Siedleckiej.

§ 63

Urząd Dyrektora Wydziału może być złączony z funkcją Dyrektora Diecezjalnego Centrum Formacji Kapłańskiej i Diecezjalnego Ojca Duchownego. Dyrektor winien ściśle współpracować z Kuratorem Starszych i Chorych Kapłanów, Dyrektorami Domów Księży Emerytów, Zarządem Kapłańskiego Funduszu Emerytalno-Zapomogowego oraz Referentami Zakonnymi. W ramach Wydziału usytuowane jest Diecezjalne Centrum Formacji Kapłańskiej, które kieruje się swoim regulaminem, Referat ds. Instytutów Życia Konsekrowanego, Stowarzyszeń Życia Apostolskiego i Indywidualnych Form Życia Konsekrowanego oraz Referat Duszpasterstwa Powołaniowego.

§ 64

Wydział zajmuje się w szczególności:

- 1) rozeznawaniem pojawiających się problemów duchowieństwa;
- 2) planowaniem i organizowaniem spotkań w ramach formacji stałej duchowieństwa, w tym przede wszystkim dnia świętości życia kapłańskiego, rekolekcji i dni skupienia;
- 3) czuwaniem nad posługą Dekanalnych Ojców Duchownych i zorganizowaniem przynajmniej raz w roku spotkania z nimi;
- 4) zorganizowaniem przynajmniej raz w roku spotkania formacyjnego dla księży studentów;
- 5) okazywaniem ojcowskiej troski i pomocą kapłanom będącym w kryzysie;
- 6) utrzymywaniem kontaktów i czuwaniem nad zapewnieniem stosownej pomocy kapłanom starszym i chorym;
- 7) pomocą w organizowaniu jubileuszy kapłańskich;

a) Referat Instytutów Życia Konsekrowanego, Stowarzyszeń Życia Apostolskiego i Indywidualnych Form Życia Konsekrowanego

§ 65

Referat zajmuje się utrzymywaniem kontaktów z osobami konsekrowanymi mieszkającymi i pracującymi na terenie Diecezji Siedleckiej. Na czele referatu stoi kapłan diecezjalny, który może być mianowany przez Biskupa Siedleckiego wikariuszem biskupim ds. życia konsekrowanego. Współpracuje on z delegatem ds. zakonów męskich i referentką zakonną, którzy są mianowani przez Biskupa Siedleckiego spośród osób konsekrowanych posługujących na terenie Diecezji Siedleckiej.

§ 66

Do głównych zadań referatu należy:

- 1) sprawowanie opieki duchowej nad osobami życia konsekrowanego poprzez organizowanie comiesięcznych spotkań formacyjnych, Dnia Życia Konsekrowanego i pielgrzymek;
- 2) pozostawanie w gotowości do prowadzenie dni skupienia i rekolekcji we wspólnotach zakonnych;
- 3) pomoc w rozeznawaniu i przygotowywanie formacyjne do aktu konsekracji dziewic i wdów;
- 4) przeprowadzenie dwóch w ciągu roku spotkań z członkiniami instytutów świeckich;
- 5) wspieranie i pomoc w przeprowadzaniu akcji powołaniowych do różnych form życia konsekrowanego.

b) Referat Duszpasterstwa Powołaniowego

§ 67

Referat zajmuje się duszpasterstwem młodych osób, które odczuwają pragnienie pójścia drogą powołania kapłańskiego lub zakonnego, współdziałając z Wyższym Seminarium Duchownym, Wydziałem Nauczania Katechetycznego i Referatem Duszpasterstwa Młodzieży.

§ 68

Zadania swoje realizuje poprzez:

- 1) uwrażliwianie wiernych na potrzebę modlitwy w intencji powołań w Kościele, szczególnie w Tygodniu Modlitw o Powołania;
- 2) przygotowywanie materiałów powołaniowych;
- 3) we współpracy z duszpasterzami parafialnymi oraz władzami Wyższego Seminarium Duchownego organizowanie rekolekcji dla młodzieży męskiej;
- 4) organizowanie akcji powołaniowych w parafiach oraz podczas ogólnodiecezjalnych i rejonowych spotkań duszpasterskich z młodzieżą.

E. Wydział ds. Ekonomicznych, Budowlanych i Konserwatorskich

§ 69

Wydział zajmuje się zarządzaniem dobrami doczesnymi należącymi do Diecezji Siedleckiej. Na jego czele stoi ekonom diecezjalny. W ramach wydziału działają

dwa referaty: Referat ds. Ekonomicznych i Referat Budownictwa i Konserwacji Zabytków.

a) Referat ds. Ekonomicznych

§ 70

Na czele Referatu stoi Dyrektor ds. Ekonomicznych, którym winien być mianowany ekonom diecezjalny. Ekonom – ustanowiony zgodnie z obowiązującymi zasadami – ma być osobą uczciwą, kompetentną i działającą w sposób przejrzysty, aby mógł być przykładem dla wszystkich innych analogicznych instytucji kościelnych (por. *Pastores gregis* 45). Kierowany przez niego Referat pozostaje pod nadzorem Diecezjalnej Rady ds. Ekonomicznych i działa pod zwierzchnictwem Biskupa Siedleckiego

§ 71

Do głównych praw i obowiązków Dyrektora (Ekonoma) należy:

- 1) zarządzanie majątkiem ruchomym i nieruchomym należącym do Diecezji. Diecezjalna Rada ds. Ekonomicznych winna jednak sformułować zasady, określające w jakich przypadkach może decydować sam, a w jakich musi uzyskać zgodę Biskupa;
- 2) reprezentowanie Biskupa w sprawach ekonomicznych, o ile zostanie do tego notarialnie upoważniony. Upoważnienie winno ściśle określać rodzaj i wartość transakcji i dotyczyć jedynie tych spraw, w których takie zastępstwo jest prawnie honorowane;
- 3) zajmowanie się sprawami związanymi z zatrudnianiem osób pracujących w instytucjach należących do Diecezji (za wyjątkiem dzieł prowadzonych przez odrębne podmioty kościelne, takie jak Caritas itp.) oraz mianowanych przez Biskupa pracowników Kurii, łącznie z prowadzeniem dokumentacji pracowniczej;
- 4) pokrywanie z dochodów Diecezji bieżących wydatków związanych z utrzymaniem osób i instytucji oraz finansowaniem dzieł diecezjalnych. Rola Diecezjalnej Rady ds. Ekonomicznych jest tu analogiczna, jak w podpunkcie 1). Ekonom kieruje też środki finansowe konieczne do zwykłego funkcjonowania Kurii po zaakceptowaniu przez Moderadora Kurii, lub w przypadku wydatków nadzwyczajnych, po zaakceptowaniu przez Biskupa;
- 5) prowadzenie dokumentacji własnościowej, finansowej, ubezpieczeniowej i gospodarczej oraz składanie rocznego sprawozdania ze swojego zarządzania. Ekonom działa tu w ścisłej współpracy z pracownikami księgowości;

- 6) opiniowanie spraw natury finansowej i gospodarczej wnoszonych do Biskupa przez proboszczów lub innych zarządców dóbr kościelnych;
- 7) świadczenie pomocy i słuzenie radą zarządom majątku kościelnego. W ramach tego zadania Ekonom winien zapewnić fachową pomoc w sprawach prawnych, finansowych, ubezpieczeniowych i związanych z pozyskiwaniem środków zewnętrznych;
- 8) sprawowanie nadzoru i przeprowadzanie wizytacji zarządców majątku należącego do parafii lub innych kościelnych osób prawnych, o ile zostanie mu to zlecone przez Biskupa;
- 9) opiniowanie umów z pracownikami kościelnymi, zawieranych przez Proboszczów;
- 10) wypełnianie innych zadań wskazanych przez Biskupa.

b) Referat Budownictwa i Konserwacji Zabytków

§ 72

Służy Biskupowi Siedleckiemu pomocą w kierowaniu sprawami budowlanymi i konserwatorskimi. Na czele Referatu stoi Kierownik, który jest jednocześnie Diecezjalnym Konserwatorem Zabytków. Winien on działać w łączności z Diecezjalną Komisją Artystyczno-Architektoniczną, a w niektórych sprawach współdziałać także z innymi instytucjami.

§ 73

Do zadań Wydziału należy:

- 1) przekazywanie Biskupowi opinii wypracowanej przez Diecezjalną Komisję Artystyczno-Architektoniczną na temat projektów budowlanych, remontowych i konserwatorskich. Celem wydania rzetelnej opinii Wydział winien:
 - organizować spotkania Diecezjalnej Komisji Artystyczno-Architektonicznej, łącznie z przeprowadzeniem wspólnie wizji obiektu, jego otoczenia i zapoznaniem się z dokumentacją prac;
 - współpracować z Ekonomem Diecezjalnym, który wydaje opinię pod kątem ekonomicznym;
 - współpracować z Diecezjalną Komisją Liturgiczną w trosce o właściwą aranżację przestrzeni liturgicznej w poddawanych restauracji zabytkowych obiektach sakralnych, oraz nowo budowanych;
 - w przypadku obiektów wpisanych do Państwowego Rejestru Zabytków konieczne jest poznanie stanowiska Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;

- 2) czuwanie nad prawidłową realizacją zatwierdzonych projektów;
- 3) sprawowanie nadzoru nad ruchomymi i nieruchomymi obiektami zabytkowymi należącymi do kościelnych osób prawnych w Diecezji;
- 4) prowadzenie akcji promocyjnych, wydawanie katalogów i innych publikacji przybliżających obiekty zabytkowe w Diecezji;
- 5) współpraca z Dyrekcją Muzeum Diecezjalnego przy przekazywaniu przedmiotów zabytkowych z parafii - zgodnie z zasadami określonymi przez Biskupa Siedleckiego.

F. Sąd Biskupi

§ 74

Sprawami, wymagającymi interwencji władzy sądowej, których nie podejmuje Biskup osobiście, zajmuje się Sąd Biskupi. Na jego czele stoi Wikariusz Sądowy, czyli Oficjał. Sąd Biskupi w sferze organizacyjnej i funkcjonalnej kieruje się własnymi przepisami, zawartymi w VII Księdze Kodeksu Prawa Kanonicznego, instrukcji Papieskiej Rady ds. Tekstów Prawnych *Dignitas cunctis* i motu proprio Papieża Franciszka *Mitis Iudex Dominus Iesus*. Sąd posiada również własny Regulamin, zatwierdzony przez Biskupa.

V. Instytucje współpracujące z Kurią Diecezjalną

1. Caritas Diecezji Siedleckiej

§ 75

Zgodnie z własnym statutem *Caritas* jest duszpasterską instytucją charytatywną Diecezji Siedleckiej, która:

- 1) prowadzi formację charytatywną i organizuje wolontariat;
- 2) rozpoznaje obszary niedostatku materialnego i duchowego, budzi wrażliwość serca i podejmuje działania pomocowe;
- 3) wychowuje dzieci i młodzież do angażowania się w przedsięwzięcia o charakterze społecznym, religijnym, patriotycznym, charytatywnym i kulturalnym, szczególnie poprzez opiekę nad Szkolnymi Kołami Caritas.
- 4) prowadzi placówki charytatywno-opiekuńcze i realizuje programy pomocowe w swoich ośrodkach;
- 5) wspomaga pracę parafialnych koordynatorów ds. charytatywnych.

2. Archiwum Diecezjalne

§ 76

Archiwum zajmuje się gromadzeniem, porządkowaniem, konserwacją i udostępnianiem materiałów archiwalnych, dokumentujących dawną i obecną działalność Biskupów Siedleckich, Kurii Diecezjalnej Siedleckiej oraz osób i innych instytucji diecezjalnych.

Dyrektor Archiwum Diecezjalnego może mieć również współpracowników ustanowionych do określonych zadań. Dyrektor winien ściśle współpracować z Kanclerzem i Notariuszami Kurii.

Wśród głównych zadań Archiwum należy wymienić:

- 1) strzeżenie zasobów archiwalnych;
- 2) czuwanie nad procesem przekazywania do Archiwum stosownych dokumentów, szczególnie duplikatów ksiąg metrykalnych;
- 3) opracowywanie i digitalizacja zasobów;
- 4) udostępnianie zgodnie z przepisami ogólnymi i regulaminem Archiwum;
- 5) nadzór nad Archiwami Parafialnymi.

§ 77

Ważną rolę we współpracy z Kurią Diecezjalną pełnią również: Wydawnictwo „Unitas”, Katolickie Radio Podlasie i Portal Podlasie24.pl, Echo Katolickie, Muzeum Diecezjalne, Diecezjalne Centrum Turystyczno-Pielgrzymkowe „Arka” oraz Domy Rekolekcyjne.

Statut wchodzi w życie z dniem podpisania.

+ *Kazimierz Gurda*
Biskup Siedlecki

Ks. Jan Babik
Kanclerz

L. dz. 471/2017

Siedlce, dnia 24 maja 2017 r.

ANEKS NR 26

STATUT DIECEZJALNEGO BIURA PRASOWEGO

§ 1

1. Diecezjalne Biuro Prasowe (dalej: Biuro) jest organem Kurii Diecezjalnej Siedleckiej, powołanym przez Biskupa Siedleckiego.
2. Siedzibą Biura jest Kuria Diecezjalna w Siedlcach, przy ul. Piłsudskiego 62.
3. Celem działalności Biura jest umacnianie podstawowych wartości życia eklesjalnego poprzez służbę braciom i społeczeństwu, jak również współpraca z mediami. Biuro ma być narzędziem w służbie Nowej Ewangelizacji, by poprzez swoją działalność medialną głosić śmierć i zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa, jak również stale aktualne wartości życia chrześcijańskiego.
4. Dla osiągnięcia tego celu Biuro wykorzystuje środki społecznego przekazu, jako odpowiednie narzędzia głoszenia Ewangelii współczesnym, przez które można dotrzeć do wielkiej liczby ludzi i wywierać na nich wpływ. Informacja ma także wartość formacyjną, dlatego też Biuro przekazując informacje, ma stawiać się elementem budującym jedność i duchowość komunii pomiędzy diecezjanami, a także z osobami spoza Diecezji, informując o tym, co dzieje się w Kościele Siedleckim.

§ 2

Wspomniane w § 1 pkt 3 cele są realizowane w dwóch zasadniczych kierunkach:

1. Biuro Prasowe w swej misji ad intra powołane jest przede wszystkim do budowania komunii we wspólnocie diecezjalnej poprzez zapewnienie przepływu informacji dotyczących życia Diecezji Siedleckiej pomiędzy instytucjami diecezjalnymi, duchowieństwem, osobami konsekrowanymi i diecezjanami świeckimi. Dlatego Biuro:
 - a) służy pomocą wydziałom Kurii Diecezjalnej Siedleckiej w redakcji i publikacji informacji przeznaczonych dla mediów;
 - b) zapewnia mediom katolickim działającym na terenie Diecezji stały i aktualny dostęp do informacji o życiu i działalności Diecezji Siedleckiej oraz o inicjatywach, działaniach i oficjalnych wypowiedziach Biskupa Siedleckiego.
 - c) we współpracy z wydziałami Kurii Diecezjalnej Siedleckiej, a także z mediami diecezjalnymi kształtuje informacje zamieszczane na internetowej stronie diecezjalnej;

- d) przygotowuje i cyklicznie wysyła biuletyn dotyczący najważniejszych wydarzeń z życia Diecezji do osób i instytucji, które wyrażą chęć jego otrzymywania i podadzą dobrowolnie swój adres e-mailowy.
2. Głównym przedmiotem działalności *ad extra* Biura jest troska o wizerunek medialny Diecezji Siedleckiej oraz jej instytucji poprzez zapewnienie kompetentnego i profesjonalnego dostępu mediom do informacji dotyczących życia i działalności Diecezji Siedleckiej oraz promowanie dzieł prowadzonych przez Biskupa Siedleckiego i Diecezję. Dlatego Biuro:
- a) zajmuje się obsługą informacyjną i public relations Biskupa Siedleckiego i Diecezji Siedleckiej;
 - b) udziela informacji instytucjom i osobom prywatnym zgłaszającym zapytania do Biura lub rzecznika prasowego Kurii Diecezjalnej Siedleckiej;
 - c) współpracuje z mediami katolickimi i świeckimi;
 - d) utrzymuje kontakt z agencjami informacyjnymi w kraju i za granicą;
 - e) prezentuje wobec mediów stanowisko zajmowane przez Biskupa Siedleckiego;
 - f) organizuje oficjalne konferencje prasowe;
 - g) reaguje na krytykę medialną;
 - h) sporządza sprostowania i odpowiedzi w sprawach wymagających publicznego ustosunkowania się ze strony Biskupa Siedleckiego.
 - i) we współpracy z mediami diecezjalnymi zapewnia medialną obsługę wydarzeń diecezjalnych zleconą przez Biskupa Siedleckiego;
 - j) przygotowuje i koordynuje do jak najszerzego rozpowszechniania w mediach informacji w formie tekstów, dźwięków i obrazów dotyczących życia Diecezji;
 - k) przygotowuje zapowiedzi ważniejszych wydarzeń diecezjalnych dla mediów;
 - l) za zgodą Biskupa Siedleckiego, w konkretnych, interesujących media sprawach, pośredniczy w umawianiu wywiadów czy rozmów z osobami odpowiedzialnymi za poszczególną działalność w Diecezji;
 - m) we współpracy z mediami diecezjalnymi pełni obsługę medialną dziennikarzy w ważniejszych wydarzeniach medialnych Diecezji zleconych przez Biskupa Siedleckiego.

§ 3

1. Całokształt działalności Biura podlega jurysdykcji Biskupa Siedleckiego.
2. Odpowiedzialnym za działalność Biura jest jego dyrektor, którego mianuje i odwołuje Biskup Siedlecki.

3. Dyrektor Biura pełni równocześnie obowiązki rzecznika prasowego Kurii Diecezjalnej Siedleckiej.

§ 4

1. W ramach Biura może być powołany koordynator ds. kontaktów z mediami diecezjalnymi.
2. Koordynatora powołuje i odwołuje Biskup Siedlecki na wniosek dyrektora Biura.
3. Do zadań koordynatora należy ścisła współpraca z mediami diecezjalnymi oraz informowanie tychże mediów o działaniach i wydarzeniach diecezjalnych.

§ 5

Dyrektor Biura odpowiedzialny jest za archiwizowanie wszystkich materiałów wykorzystywanych w ramach pracy Biura, szczególnie wystąpień do mediów.

§ 6

Kuria Diecezjalna Siedlecka zapewnia środki finansowe na działalność Biura zgodnie z preliminarzem przedstawianym przez dyrektora Biura do końca stycznia danego roku kalendarzowego.

§ 7

Dyrektor Diecezjalnego Biura corocznie do końca stycznia przedstawia Biskupowi Siedleckiemu sprawozdanie z działalności Biura w poprzednim roku kalendarzowym wraz z rozliczeniem finansowym działalności Biura.

§ 8

Wszelkie zmiany w niniejszym statucie mogą być wprowadzone jedynie decyzją Biskupa Siedleckiego.

Niniejszy Statut wchodzi w życie z dniem podpisania.

+ Kazimierz Gurda
Biskup Siedlecki

L.dz. 1002/2015

Siedlce, w święto Narodzenia NMP, dnia 8 września 2015 r.

ANEKS NR 27

STATUT KAPITUŁY KATEDRALNEJ SIEDLECKIEJ

Kapituła Katedralna Siedlecka swoją historią sięga początku XIX wieku, kiedy to mocą bulli „Ex imposita Nobis” z 30 czerwca 1818 r., wraz z erygowaniem przez Piusa VII Diecezji Podlaskiej czyli Janowskiej, została również powołana do istnienia Kapituła Katedralna Podlaska czyli Janowska. Kapituła tworzyła wówczas senat biskupi i służyła biskupowi pomocą w zarządzie Diecezją. Dekret wykonawczy w sprawie powołania Kapituły wydał metropolita warszawski arcybiskup Stefan Hołowczyc dopiero dnia 12 kwietnia 1822 r. Spowodowane to było m. in. faktem, że władze zaborcze ograniczyły liczbę członków Kapituły do dwóch prałatów i dwóch kanoników, na co biskup Feliks Łukasz Lewiński nie chciał się zgodzić.

W tym dniu 12 kwietnia 1822 r. biskup Feliks Łukasz Lewiński mianował 12 członków Kapituły Katedralnej w Janowie Podlaskim, zatwierdzonych przez Namiestnika Królestwa Polskiego 26 listopada 1822 r. Dnia 14 czerwca 1824 r. Kapituła przyjęła opracowane swoje Statuty, które zatwierdził dopiero po 23 latach – 8 czerwca 1857 r. - biskup Beniamin Szymański. Kapituła nie mogła funkcjonować na skutek bezprawnego skasowania Diecezji przez cara Rosji Aleksandra II dnia 22 maja 1867 r. Dopiero na mocy breve Leona XIII z 30 grudnia 1889 r. przestała istnieć, a Diecezja Podlaska została kanonicznie złączona z Diecezją Lubelską.

Po wskrzeszeniu Diecezji dnia 24 września 1918 r. przez Benedykta XV, biskup Henryk Przeździecki wystąpił z prośbą do Stolicy Apostolskiej o wznowienie Kapituły Katedralnej w Janowie Podlaskim z przywilejami i prawami jakie kiedyś posiadała. Stolica Apostolska dekretem Kongregacji Konsystorialnej z dnia 25 listopada 1919 r. restytuowała Kapitułę, natomiast biskup Henryk Przeździecki dekretem wykonawczym z dnia 22 lutego 1920 r. utworzył Kapitułę Podlaską czyli Janowską przy kościele Trójcy Świętej w Janowie Podlaskim. Ordynariusz zatwierdził Statuty Kapituły i weszły one w życie z dniem 1 stycznia 1921 r. Warto też wspomnieć, że na mocy wspomnianego dekretu Kongregacji Konsystorialnej kanonicy Kapituły Katedralnej otrzymali przywilej używania fioletowego pasa, dla upamiętnienia męczeństwa unitów podlaskich.

Po przeniesieniu stolicy biskupiej z Janowa Podlaskiego do Siedlec na mocy bulli „Pro recto et utili” z dnia 25 stycznia 1924 r. i podniesieniu kościoła

pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Siedlcach do godności katedry, biskup Henryk Przeździecki dekretem z dnia 29 kwietnia 1924 r. dokonał przeniesienia Kapituły Katedralnej do Siedlec.

Po promulgacji nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego Jana Pawła II, z 25 stycznia 1983 r., na polecenie biskupa Jana Mazura - w myśl kan. 505 KPK - został opracowany przez Kapitułę nowy Statut, zatwierdzony przez tegoż biskupa 22 września 1995 r. Obecnie, w ramach przygotowania do Jubileuszu 200-lecia powstania Diecezji Siedleckiej oraz trwającego II Synodu Diecezji Siedleckiej, Statut został znowelizowany przez Gremium Kapituły Statut Kapituły Katedralnej Siedleckiej, a następnie zaaprobowany i podpisany przez Biskupa Siedleckiego Kazimierza Gurdę w dniu 28 października 2017 r.

I. Postanowienia ogólne

§ 1

Kapitułę Katedralną Siedlecką istniejącą przy kościele katedralnym pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Siedlcach, zwaną dalej Kapitułą, stanowi kolegium kapłanów, którego zadaniem jest przede wszystkim sprawowanie bardziej uroczystych czynności w kościele katedralnym oraz wypełnianie zadań zleconych jej przez prawo i przez Biskupa Siedleckiego (kan. 503 KPK)

§ 2

Kapituła działa zgodnie z przepisami Kodeksu Prawa Kanonicznego oraz postanowieniami niniejszego statutu (kan. 505), z zaznaczeniem, że dokonywanie w niej innowacji oraz jej zniesienie zastrzeżone jest Stolicy Apostolskiej (kan. 504)

§ 3

W rozumieniu prawa kościelnego (kan. 114) oraz prawa cywilnego (art. 8, ust. 1, pkt 2 Ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Polsce oraz art. 4, ust. 2 Konkordatu z dnia 28 lipca 1993 r.) Kapituła posiada osobowość prawną.

§ 4

Kapituła posługuje się własną pieczęcią z łacińskim napisem *Sigillum Capituli Cathedralis Siedlecensis*.

§ 5

Kapituła nie jest złączona z parafią katedralną pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Siedlcach (kan. 510)

- A. Kapituła nie ma prawa ingerować w sprawy duszpasterskie i w jakikolwiek sposób wpływać na prowadzenie parafii, którą kieruje proboszcz, mianowany przez Biskupa Siedleckiego (spośród członków Kapituły, bądź spoza jej grona).
- B. Przewodniczący Kapituły winien uzgadniać z proboszczem wszelkie czynności kapitulne wykonywane w katedrze, proboszcz zaś nie może się im sprzeciwiać, chyba że zachodzi kolizja z ważnymi zadaniami parafialnymi.
- C. Parafia katedralna użycza Kapitulie nieodpłatnie pomieszczenia na sesje i urządzenie własnego archiwum.

II. Struktura Kapituły

§ 6

Kapitułę tworzy 12 kanonii rzeczywistych czyli gremialnych, którym przysługują wszystkie uprawnienia i obciążają wszystkie zadania właściwe członkom tej Kapituły oraz kanonie honorowe w liczbie nieokreślonej, która nie powinna jednak zbyt często przekraczać liczby kanonii rzeczywistych, którym przysługują prawa i ciężar obowiązki wskazane w niniejszym statucie.

- A. W Kapitulie są następujące urzędy: prepozyta, dziekana, archidiacona, scholastyka i kustosza.
- B. Urząd prepozyta przypada biskupowi pomocniczemu, pozostałe zaś urzędy mogą być powierzone kanonikom rzeczywistym, którym wraz z powierzeniem przysługuje tytuł prałata.

§ 7

Na czele Kapituły, jako jej przewodniczący, stoi prepozyt (kan. 507 § 1). Do jego głównych zadań należy reprezentowanie Kapituły na zewnątrz, zwoływanie sesji Kapituły i przewodniczenie jej obradom, podpisywanie protokołów z sesji, pism i korespondencji Kapituły, czuwanie nad przestrzeganiem statutu, informowanie Biskupa Siedleckiego o podjętych uchwałach przez Kapitułę. Jemu też podlegają kanonicy pełniący funkcje i urzędy wewnątrz Kapituły.

§ 8

Dziekan Kapituły, który - w przypadku braku w Diecezji biskupa pomocniczego stoi na jej czele - jest wybierany przez kanoników gremialnych, z ich grona, na 5-letnią kadencję. Wybory, które winny odbyć się zgodnie z kan. 119, 1°, zwołuje prepozyt lub w przypadku jego braku, najstarszy wiekiem kanonik, w przeciagu dwóch miesięcy od zawiakowania urzędu. Wybór podlega zatwierdzeniu ze strony Biskupa Siedleckiego. Dziekan wykonuje zadania zlecone przez prepozyta, zastępuje go zawsze podczas jego nieobecności, sprawuje

pieczę nad archiwum Kapituły i udostępnia materiały archiwalne, informuje o dacie i godzinach udziału członków Kapituły w czynnościach liturgicznych w kościele katedralnym.

§ 9

Urzędy archidiacona, scholastyka i kustosza nadaje Biskup Siedlecki po wysłuchaniu zdania Kanoników gremialnych. Urzędy te wynikają z tradycji i są czysto honorowe, a ich piastowanie wiąże się jedynie z tytułem prałata kapitulnego i ma wpływ na precedencję.

§ 10

Kanonicy gremialni wybierają ponadto:

- A. Spośród siebie Sekretarza, którego zadaniem jest protokołowanie zebrań sesji zwyczajnych i nadzwyczajnych oraz podpisywanie ich wraz z prepozytem.
- B. Spośród wszystkich kanoników Kapituły, Penitencjarza kościoła katedralnego, który z mocy prawa otrzymuje władzę zwyczajną w zakresie sakramentalnym od cenzur wiążących mocą samego prawa, ale nie zdeklarowanych i nie zastrzeżonych Stolicy Apostolskiej. Władzę tę może wykonywać wobec wszystkich przebywających na terenie Diecezji, a dla diecezjan, również poza jej terytorium. Nie może jednak swojej władzy delegować innym (kan. 508). Kanonik Penitencjarz ma obowiązek słuchania spowiedzi św. w kościele katedralnym w określonych, podanych do wiadomości dniach, przynajmniej dwukrotnie w ciągu miesiąca. Wybór Penitencjarza wymaga zatwierdzenia Biskupa Siedleckiego.

§ 11

Wymienione urzędy i funkcje są 5-letnie, mogą jednak być prolongowane w następnych wyborach.

§ 12

W Kapitulie obowiązuje następująca precedencja: prepozyt, dziekan, archidiacon, scholastyk, kustosz, następnie pozostali kanonicy gremialni według czasu nominacji oraz kanonicy honorowi zależnie od stażu w Kapitulie. W procesjach kanonicy honorowi idą przed gremialnymi.

§ 13

Wikariuszowi generalnemu lub administratorowi diecezji, jeśli by nie należeli do Kapituły, a posiadali godność biskupią, przysługuje precedencja przed prałatami i kanonikami. Kapituła Katedralna ma pierwszeństwo przed Kapitułami Kolegiackimi.

III. Nominacje, instalacje i zmiany statusu kanoników

§ 14

Wszystkich członków Kapituły, po wysłuchaniu zdania kanoników gremialnych, mianuje wyłącznie Biskup Siedlecki, spośród kandydatów odznaczających się odpowiednią wiedzą, prawością życia i gorliwie wypełniających posługę kapłańską, z tym, że kanonikami gremialnymi mogą być tylko księża inkardynowani do Diecezji Siedleckiej (kan. 509).

§ 15.

Dla uzyskania pełni praw i obowiązków w Kapitulce:

- A. Kanonicy gremialni po nominacji winni złożyć wyznanie wiary wobec Biskupa Siedleckiego (a w razie jego nieobecności wobec prepozyta) i przejść obrzęd instalacji w katedrze siedleckiej. Zwyczajowo instalacja odbywa się w rocznicę poświęcenia kościoła katedralnego (22 września). Przed instalacją jedynym uprawnieniem kanoników gremialnych jest noszenie stroju. Po instalacji zaś dochodzi prawo biernego i czynnego głosu na sesjach kapitulnych, miejsce w chórze i inne prawa wynikające z przepisów ogólnych.
- B. Kanonicy honorowi właściwe sobie prawa osiągną z chwilą nominacji.
- C. Kanonik raz instytuowany nie ponawia instalacji, choćby został podniesiony do godności prałata.

§ 16

Wraz z osiągnięciem 75 roku życia kanonicy piastujący w Kapitulce urzędy tracą je, a ponadto kanonicy gremialni przechodzą do grona kanoników honorowych.

§ 17

W przypadku popełnienia przez kanonika przestępstwa, bądź wywołania poważnego zgorszenia, Biskup Siedlecki – zasięgnąwszy opinii członków gremialnych Kapituły – może pozbawić kanonii (kan. 1336 § 1, 2°).

IV. Prawa i obowiązki kanoników

§ 18

Wszyscy kanonicy – jako szczególnie wyróżnieni – winni dawać dobry przykład pobożności, gorliwości i roztropności, zwracając uwagę na potrzebę budowania braterskiej wspólnoty z innymi kapłanami i otwarcia na współdziałanie z wiernymi świeckimi.

§ 19

Z mocy prawa kanonicznego Kapituła bierze - udział w synodzie prowincjalnym (kan. 443) i w synodzie diecezjalnym (kan. 463, 3°).

§ 20

Kanonicy gremialni są zobowiązani do uczestniczenia we wszystkich sesjach Kapituły. Każda zaś nieobecność powinna być usprawiedliwiona.

- A. Sesje zwyczajne odbywają się raz w roku, w dniu rocznicy poświęcenia kościoła katedralnego - 22 września. Wyjątkowo taka sesja może odbyć się w innym czasie i miejscu, wyznaczonym przez prepozyta.
- B. Ponadto, w razie potrzeby, prepozyt może zwołać sesję nadzwyczajną, powiadamiając o tym kanoników, przynajmniej dwa tygodnie przed wyznaczonym terminem.
- C. Sesje powinny rozpoczynać się odmówieniem odpowiedniej części *Liturgii godzin*, a następnie odczytuje się protokół z poprzedniego posiedzenia i odbywa właściwe obrady, zgodnie z programem ustalonym przez prepozyta.
- D. Głosowanie nad poszczególnymi kwestiami przeprowadza się zgodnie z ogólnymi zasadami prawa kanonicznego, z zastrzeżeniem, że w sprawach personalnych winno być tajne.
- E. Z przebiegu każdej sesji sekretarz Kapituły sporządza protokół.

§ 21

Kanonicy honorowi mogą być zaproszeni na niektóre sesje Kapituły, jednak tylko z głosem doradczym.

§ 22

W sprawach kultu Bożego, w kościele katedralnym Kapituła w całości, za wyjątkiem kanoników chorych i mających prawną przeszkodę, winna uczestniczyć w:

- A. uroczystościach święceń biskupich i święceń prezbiteratu oraz ingresie biskupa.
- B. Mszy św. koncelebrowanej w Środę Popielcową i Mszy św. Krzyżma w Wielki Czwartek.
- C. Liturgii Godzin celebrowanej w czasie Triduum Sacrum.
- D. Mszy św. i procesji w uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Pańskiej.
- E. Rocznicę poświęcenia kościoła katedralnego (22 września), gdzie kanonicy głoszą *per turnum* homilię.
- F. Mszy św. w uroczystość Patronów Diecezji (28 października).

- G. Mszy św. odpustowej w uroczystość Niepokalanego Poczęcia (8 grudnia).
- H. Mszy św. koncelebrowanej w rocznicę ingresu i imienin Biskupa Siedleckiego.
- I. Mszy św. koncelebrowanej w rocznicę śmierci biskupów.
- J. Ponadto uczestniczy w uroczystościach papieskich, biskupich i diecezjalnych.
- K. Eksportacjach i pogrzebach biskupów miejscowych i konfratrów kapitulnych.

§ 23

W razie choroby kanonika, pozostali członkowie Kapituły winni otoczyć chorego modlitwą i braterską troską.

§ 24

Wszyscy kanonicy winni co roku odprawić jedną Mszę św. za zmarłych współbraci kanoników.

§ 25

Członkowie Kapituły mają obowiązek wnoszenia okresowych składek na jej wydatki, w wysokości określonej na corocznej sesji Kapituły.

V. Strój chórowy

§ 26

Wszystkim członkom Kapituły przysługuje jednakowy strój chórowy, na który składają się:

- czarna sutanna, obszyta fioletowym sznurkiem, z fioletowymi guzikami,
- pas fioletowy,
- rokieta czyli komża z fioletowym podbiciem,
- mantolet koloru fioletowego,
- biret obszyty fioletowym sznurkiem,
- *distinctorium*, które składa się z krzyża emaliowanego niebieskiego, na którym widnieje orzeł w koronie z inicjałami papieża Benedykta XV, na awersie zaś wizerunek Matki Bożej Niepokalanie Poczętej.

§ 27

Do stroju kanonickiego należy również pierścień, którego jednak nie używa się w czasie celebrowania przez kanonika Mszy św.

§ 28

Strój kanonicki obowiązuje wszystkich kanoników i we wszystkich uroczystościach Kapituły.

§ 29

Kanonicy, którzy zostali odznaczeni godnościami papieskimi, nie mogą zakładać stroju właściwego dla tych godności, gdy występują w chórze.

§ 30

Wszyscy kanonicy mogą używać stroju kanonickiego tylko w granicach Diecezji Siedleckiej, a poza jej granicami, gdy towarzyszą Biskupowi Siedleckiemu albo w Jego lub Kapituły imieniu biorą udział w uroczystościach kościelnych lub narodowych.

VI. Testament

§ 31

Każdy kanonik powinien posiadać własnoręcznie sporządzony testament, zgodnie z przepisami prawa cywilnego i diecezjalnego. W testamencie winien zaś pamiętać o potrzebach Diecezji oraz Kapituły.

§ 32

Po śmierci kanonika należy przekazać strój kanonicki, a szczególnie *distinctorium*, Dziekanowi Kapituły.

VII. Postanowienia końcowe

§ 33

Niniejszy statut wchodzi w życie z dniem podpisania przez Biskupa Siedleckiego.

§ 3.

Statut może być zmieniony, gdy przy obecności większości uprawnionych do głosowania, wniosek taki uzyska 2/3 głosów i następnie zostanie zaaprobowany przez Biskupa Siedleckiego.

+ Kazimierz Gurda

Biskup Siedlecki

Ks. Jan Babik

Kanclerz

L. dz. 1213/ 2017

Siedlce, w uroczystość św. Apostołów Szymona i Judy Tadeusza, dnia 28 października 2017 r.

ANEKS NR 28

STATUT KAPITUŁY KOLEGIACKIEJ JANOWSKIEJ

Kapituła Kolegiacka w Janowie Podlaskim swoją historią sięga początku XVIII wieku. Przypuszcza się, że biskup łucki Aleksander Wyhowski, będąc w Rzymie w 1707 roku, wystarał się dla kościoła Trójcy Świętej przywilej Kolegiaty. Wspomniana świątynia była zbudowana na miejscu poprzednich świątyń pod tym samym wezwaniem.

Kolegiata Janowska przy kościele Trójcy Świętej istniała do chwili utworzenia Diecezji Podlaskiej. Bulla Piusa VII z dnia 30 czerwca 1818 roku *Ex imposita Nobis* erygując Diecezję Podlaską, zniosła kolegiatę janowską, a wyniosła ten kościół do godności katedry. Pełnił tę rolę do skasowania przez carat Diecezji i Kapituły w 1867 roku.

Po wskrzeszeniu Diecezji w 1918 roku kościół janowski stał się znowu katedrą do 1924 roku, kiedy to Pius XI bullą *Pro recto et utili* z dnia 25 stycznia 1924 roku przeniósł katedrę i kapitułę do Siedlec. Kościół Trójcy Świętej w Janowie Podlaskim na mocy Brewe apostolskiego *Cum Venerabilis* z 20 lutego 1924 roku powrócił do dawnego statusu kościoła kolegiackiego.

W myśl kanonu 505 Kodeksu Prawa Kanonicznego Kapituła Kolegiacka sporządziła Statut. Pierwszy Statut zatwierdził biskup Henryk Przeździecki dnia 19 stycznia 1925 roku, a następny, biskup Jan Mazur po wejściu w życie nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego. Obecny statut zatwierdził biskup siedlecki Zbigniew Kiernikowski dnia 20 lutego 2014 roku w dziewięćdziesiątą rocznicę powstania Kapituły.

I. Struktura Kapituły

§ 1

Kapitułę Kolegiacką przy kościele Trójcy Świętej w Janowie Podlaskim, zwaną Kapitułą Kolegiacką Janowską (*Capitulum Collegialae Janoviensis*), stanowi zespół kapłanów, którego zadaniem jest:

- a) kultywowanie uroczystego kultu Bożego w kościele kolegiackim w Janowie Podlaskim oraz w innych miejscach świętych;
- b) troska w zakresie budzenia powołań kapłańskich, misyjnych, zakonnych i apostolskich;
- c) wypełnianie zadań związanych z krzewieniem pamięci o unitach podlaskich;

- d) wypełnianie zadań wynikających z potrzeb życia diecezjalnego, zleconych przez Biskupa Siedleckiego.

§ 2

Kapituła cieszy się publiczną osobowością prawną kościelną i cywilną.

§ 3

Patronem Kapituły jest Święty Wiktor Męczennik, którego relikwie są przechowywane w Kolegiacie.

§ 4

Kapituła korzysta z praw i wypełnia swoje obowiązki według przepisów prawa powszechnego, wytycznych Konferencji Episkopatu Polski, prawa diecezjalnego, z uwzględnieniem dotychczasowych zwyczajów miejscowych.

§ 5

Kapituła korzysta z własnej pieczęci okrągłej, mającej w otoku napis: „*Sigillum Collegialae Janoviensis*” z wizerunkiem Trójcy Świętej w środku i pieczęci podłużnej w języku polskim: „Kapituła Kolegiacka Janowska, 21-505 Janów Podlaski”.

§ 6

Kapituła wypełnia wszystkie zobowiązania wynikające z fundacji zapisów lub zawartych umów, zgodnie z prawem kościelnym i cywilnym.

§ 7

Kolegium kapłanów tworzących Kapitułę składa się z 12 kanoników, zwanych gremialnymi lub rzeczywistymi, spośród których 4 pierwszych nosi tradycyjny tytuł - prałatów: dziekana, archidiacona, scholastyka i kustosza. Do grona Kapituły należą też kanonicy honorowi.

§ 8

Członków Kapituły powołuje w sposób wolny Biskup Siedlecki. Przed ustanowieniem jednak kanoników gremialnych winien wysłuchać zdania Kapituły. Kanonikami gremialnymi mogą być wyłącznie księża inkardynowani do Diecezji Siedleckiej.

§ 9

Wakujące stanowiska kanonickie Biskup Siedlecki powierza kapłanom odznaczającym się rzetelną pracą duszpasterską, pobożnością, umiłowaniem Kościoła i biegłością w dziedzinie nauk kościelnych.

§ 10

Kanonicy gremialni po osiągnięciu 75 roku życia - w myśl zalecenia Konferencji Episkopatu Polski przechodzą do grona kanoników honorowych ze wszystkimi ich prawami i obowiązkami. Miejsce po powyższym przejściu wakuje i może być obsadzone przez Biskupa Siedleckiego w sposób wolny.

§ 11

W razie popełnienia przestępstwa lub wywołania poważnego zgorzenia Biskup Siedlecki może zwolnić każdego członka Kapituły z zajmowanej kanonii, po zasięgnięciu zdania Kapituły.

II. Objęcie urzędu kanonickiego

§ 12

Nominację nowego kanonika podaje Biskup Siedlecki do publicznej wiadomości na łamach urzędowego organu diecezjalnego.

§ 13

Obrzęd objęcia urzędu kanonickiego przez kanonika gremialnego, zwany instalacją, dokonuje się zawsze w Kolegiacie Janowskiej przez Biskupa Siedleckiego lub Jego delegata, w obecności całej Kapituły lub przynajmniej Dziekana Kapituły i dwóch kanoników według rytu zamieszczonego w aneksie niniejszego statutu.

§ 14

Instalowany kanonik otrzymuje stałe miejsce w stallach Kolegiaty, według kolejności zależnej od piastowanej w Kapitulce godności, pełnienia funkcji i daty nominacji kanonickiej.

§ 15

Kanonik gremialny po objęciu urzędu, ma prawo do insygniów i przywilejów przysługujących członkom Kapituły, miejsca w chórze kolegiackim oraz prawo do czynnego i biernego głosu na zebraniach Kapituły.

§ 16

Kanonik honorowy, po ogłoszeniu, ma prawo do stroju chórowego, przysługującego członkom Kapituły, może być zapraszany na zebrania Kapituły i otrzymywać zlecone mu zadania przez Kapitułę.

III. Prawa i obowiązki członków Kapituły

§ 17

Wszyscy członkowie Kapituły mają prawo i obowiązek dokładać wszelkich starań w realizowaniu zadań Kapituły.

§ 18

Kanonicy gremialni mają obowiązek uczestniczyć w stroju chórowym w głównym nabożeństwie odpustowym ku czci św. Wiktora we wtorek po uroczystości Zesłania Ducha Świętego, oraz w katedrze siedleckiej i innych kościołach Diecezji w każdej uroczystości o charakterze diecezjalnym.

§ 19

Wszyscy kanonicy uczestniczą w pogrzebie członka Kapituły w stroju chórowym i są zobowiązani są do odprawienia jednej Mszy świętej w ciągu roku, za wszystkich zmarłych członków Kapituły.

§ 20

Dziekana Kapituły wybierają kanonicy gremiami spośród swego grona w tajnym głosowaniu większością głosów, którego zatwierdza Biskup Siedlecki na okres 5 lat. Może być wybierany wielokrotnie.

§ 21

Dziekan Kapituły reprezentuje Kapitułę na zewnątrz, nawiązuje współpracę z Kapitułą Katedralną Siedlecką i Kapitułami Kolegiackimi: Łukowską, Parczewską i Garwolińską, zwołuje sesje i im przewodniczy oraz podpisuje protokoły sesji kapitulnych.

§ 22

Kapituła wybiera spośród siebie Sekretarza, który zastępuje nieobecnego Dziekana, sporządza i podpisuje protokoły, prowadzi bieżącą korespondencję Kapituły, przechowuje pieczęcie Kapituły oraz zbiera głosy w czasie wyborów i głosowania.

§ 23

Penitencjarza Kolegiaty mianuje Biskup Diecezjalny. Posiada on z racji swego urzędu władzę zwyczajną, której jednak nie może delegować innym, władzę rozgrzeszania w zakresie sakramentalnym od cenzur zaciągniętych mocą samego prawa, ale nie zdeklarowanych i nie zastrzeżonych Stolicy Apostolskiej na terenie Diecezji Siedleckiej nawet obcych, a diecezjan siedleckich poza Diecezją (kan.508 § 1).

§ 24

Funkcję Prokuratora wybieranego przez Kapitułę można powierzyć Dziekanowi lub Sekretarzowi.

§ 25

Każdy kanonik z racji nominacji składa na ręce Prokuratora ofiarę równą dziesięciu przeciętnym stypendiom mszalnym na bieżące wydatki Kapituły. Wysokość składki może być zmieniona uchwałą Kapituły.

IV. Sesje kapitulne

§ 26

Sesje zwyczajne odbywają się corocznie w dniu odpustu św. Wiktora Męczennika na dwie godziny przed głównym nabożeństwem w Janowie Podlaskim, za zgodą i zgodą miejscowego Proboszcza. Sesje nadzwyczajne mogą się odbywać w miejscach i w czasie wyznaczonych przez Dziekana Kapituły. Każda nieobecność członków Kapituły na sesjach musi być uzasadniona i usprawiedliwiona.

§ 27

Porządek sesji ustala Dziekan i Sekretarz Kapituły.

§ 28

Zebraniu przewodniczy Dziekan Kapituły, w razie jego nieobecności - Sekretarz, a w razie nieobecności ich obu, pierwszy kanonik według starszeństwa nominacji.

§ 29

Zebranie rozpoczyna się modlitwą i odczytaniem protokołu z poprzedniej sesji, a kończy modlitwą za zmarłych Biskupów i członków Kapituły.

§ 30

O każdej sesji winien być powiadomiony i na nią zaproszony Biskup Siedlecki.

§ 31

W sprawach większej wagi oraz na życzenie większości obecnych, może być zarządzane głosowanie tajne przeprowadzone zgodnie z przepisami powszechnego prawa kościelnego.

V. Kapituła a parafia kolegiacka

§ 32

Kapituła Kolegiacka nie jest proboszczem parafii Janowskiej i nie ingeruje w sprawy duszpasterskie, pozostawiając je proboszczowi mianowanemu przez Biskupa Siedleckiego.

§ 33

W czasie nabożeństw z udziałem Kapituły - liturgicznego powitania Biskupa Siedleckiego - dokonuje Dziekan Kapituły lub Jego zastępca w obecności proboszcza parafii Janowskiej.

VI. Strój kanonicki

§ 34

Na podstawie wieloletniego zwyczaju wszyscy kanonicy noszą jednakowy strój kanonicki, zarówno chórowy, jak i zwykły:

1. W stroju zwykłym: czarne sutanny, obszywane fioletowym sznurkiem i z fioletowymi guzikami, pas fioletowy, biret z fioletowym pomponem i pierścień z ametystem.
2. W stroju chórowym dodatkowo fioletowy mantolet, komżę podbitą fioletem i łańcuch z dystynktorium. Dystynktorium stanowi Krzyż złoty z emalią koloru szafirowego, na którego jednej stronie znajduje się wyobrażenie Trójcy Świętej, jako tytuł kościoła kolegiackiego, po drugiej zaś Orzeł Biały z monogram papieża Piusa XI.

§ 35

Strój kanonicki obowiązuje wszystkich kanoników i we wszystkich uroczystościach Kapituły.

§ 36

Wszyscy kanonicy mogą używać stroju kanonickiego tylko w granicach Diecezji Siedleckiej a poza jej granicami, gdy towarzyszą Biskupowi Diecezjalnemu albo w Jego lub Kapituły imieniu biorą udział w uroczystościach kościelnych lub narodowych.

VII. Testament

§ 37

Każdy członek Kapituły powinien posiadać własnoręcznie napisany testament zgodnie z przepisami prawa cywilnego i uaktualniać go po pięciu latach. Przy rozporządzaniu swoim majątkiem należy pamiętać o Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Siedleckiej i Kapitułe, a dystynktorium przekazać Dziekanowi Kapituły.

VIII. Postanowienia końcowe

§ 38

Statut niniejszy wchodzi w życie z chwilą zatwierdzenia go przez Biskupa Siedleckiego.

+ *Zbigniew Kiernikowski*
Biskup Siedlecki

Ks. Jan Babik
Kancelarz

L. dz. 140/2014

Siedlce, dnia 20 lutego 2014 roku, w 90-tą rocznicę utworzenia Kapituły.

ANEKS NR 29

STATUT KAPITUŁY KOLEGIACKIEJ ŁUKOWSKIEJ

Kapituła Kolegiacka Łukowska, ustanowiona dekretem Biskupa Siedleckiego z dnia 15 czerwca 1997 roku, jest publiczną osobą prawną mocą kan. 116 KPK, a także art. 8, ust. 1, pkt 2 Ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Polsce (Dziennik Ustaw Nr 29, poz. 154). Powołanie jej do życia stanowi formę uhonorowania czcigodnej historii Łukowa, jednego z najstarszych miast na Podlasiu, gdzie w latach 1254-1257 papież Innocenty IV planował założenie biskupstwa misyjnego. Także w następnych wiekach miasto Łuków było znaczącym ośrodkiem życia religijnego i patriotycznego oraz działalności wychowawczej.

W myśl kan. 505 KPK Kapituła Kolegiacka sporządziła statut, który wejdzie w życie po zatwierdzeniu przez Biskupa Siedleckiego.

I. Struktura Kapituły

§ 1

Kapitułę Kolegiacką przy kościele Przemienienia Pańskiego w Łukowie, zwaną dalej Kapitułą Kolegiacką Łukowską (Capitulum Collegiale Lucoviense) stanowi zespół kapłanów, którego zadaniem jest:

- Pielęgnowanie uroczystego kultu Bożego w kościele kolegiackim w Łukowie i w innych miejscach świętych.
- Szerzenie kultu Błogosławionych Męczenników Podlaskich w Diecezji i w Ojczyźnie.
- Wypełnianie zadań wynikających z potrzeb życia diecezjalnego, zleconych przez Biskupa Siedleckiego.

§ 2

Patronami Kapituły Kolegiackiej Łukowskiej są Błogosławieni Męczennicy Podlascy, których relikwie są przechowywane w kościele kolegiackim.

§ 3

Kapituła Kolegiacka Łukowska korzysta z praw i wypełnia swoje obowiązki według przepisów prawa powszechnego, wytycznych Konferencji Episkopatu Polski, partykularnego prawa diecezjalnego, z uwzględnieniem miejscowych zwyczajów.

§ 4

Kapituła korzysta z własnych pieczęci okrągłej, która na tle fasady kolegiaty z krzyżem Męczenników Podlaskich ma w otoku napis w języku łacińskim - „Sigillum Capituli Collegialis Lucoviensis”, oraz podłużnej w języku polskim – „Kapituła Kolegiacka Łukowska”, Plac Narutowicza 2, 21-400 Łuków.

§ 5

Kapituła wypełnia wszystkie zobowiązania, wynikające z fundacji, zapisów lub zawartych umów, zgodnie z prawem kościelnym i cywilnym.

§ 6

Kolegium kapłanów, tworzących Kapitułę w ścisłym znaczeniu składa się z 12 kanoników, zwanych gremialnymi lub rzeczywistymi. Do grona Kapituły należą też kanonicy honorowi.

§ 7

Wszystkich członków Kapituły powołuje w sposób wolny Biskup Siedlecki. Przed ustanowieniem jednak kanoników gremialnych winien wysłuchać zdania Kapituły. Kanonikami gremialnymi mogą być wyłącznie księża inkardynowani do Diecezji Siedleckiej.

§ 8

Wakujące stanowisko kanonickie Biskup Siedlecki powierza kapłanowi, odznaczającemu się rzetelną pracą duszpasterską, zdrową pobożnością, umiłowaniem Kościoła i biegłością w dziedzinie nauk kościelnych.

§ 9

Po osiągnięciu 75 roku życia - w myśl zaleceń Konferencji Episkopatu Polski - członek Kapituły (kanonik gremialny) przechodzi do grona kanoników honorowych Kapituły, ze wszystkimi ich prawami i obowiązkami. Zwolnione miejsce wakuje i może być obsadzone w sposób wolny przez Biskupa Siedleckiego.

§ 10

W wypadku popełnienia przestępstwa lub wywołania poważnego zgorzienia Biskup Siedlecki może zwolnić każdego członka Kapituły z zajmowanej kanonii, po zasięgnięciu zdania Kapituły.

II. Objęcie urzędu kanonickiego

§ 11

Nominację nowego kanonika podaje Biskup Siedlecki do publicznej wiadomości na łamach urzędowego organu diecezjalnego.

§ 12

Obrzęd objęcia urzędu kanonickiego przez kanonika gremialnego, zwany instalacją, dokonywany jest zawsze w Kościele Kolegiackim Łukowskim przez Biskupa Siedleckiego lub Jego delegata, w obecności całej Kapituły lub przynajmniej prepozyta Kapituły i dwóch kanoników, według rytu zamieszczonego w aneksie niniejszego statutu. Biskup Siedlecki może wyznaczyć inne miejsce instalacji.

§ 13

Instalowany kanonik otrzymuje stałe miejsce w stallach Kolegiaty, według kolejności zależnej od piastowanej w Kapitulce godności, pełnionej funkcji i daty nominacji kanonickiej.

§ 14

Kanonik gremialny po objęciu stanowiska ma prawo do insygniów i przywilejów, przysługujących członkom Kapituły, do miejsca w chórze kolegiackim oraz do czynnego i biernego głosu na zebraniach Kapituły.

§ 15

Kanonik honorowy po ogłoszeniu ma prawo do stroju chórowego, przysługującego członkom Kapituły, może być zapraszany na zebrania Kapituły i otrzymać zlecone zadania przez Kapitułę.

III. Prawa i obowiązki członków Kapituły

§ 16

Wszyscy członkowie Kapituły mają prawo i obowiązek dokładać wszelkich starań w realizowaniu zadań Kapituły.

§ 17

Kanonicy gremialni mają obowiązek w stroju chórowym uczestniczyć w głównym nabożeństwie odpustowym Przemienienia Pańskiego w Łukowie, w dniu 6 sierpnia oraz w Katedrze Siedleckiej i innych kościołach Diecezji w każdej uroczystości o charakterze diecezjalnym.

§ 18

Wszyscy kanonicy uczestniczą w pogrzebie członka Kapituły w stroju chórowym i są zobowiązani do odprawienia jednej Mszy św. w ciągu roku za wszystkich zmarłych członków Kapituły.

§ 19

Prepozyt Kapituły reprezentuje Kapitułę na zewnątrz, nawiązuje współpracę z Kapitułą Katedralną Siedlecką i Kapitułami: Janowską, Parczewską i Garwolińską. Zwołuje sesje i im przewodniczy oraz podpisuje protokoły sesji kapitulnych.

§ 20

Prepozyta Kapituły wybierają wszyscy kanonicy gremialni w tajnym głosowaniu, większością głosów, na okres 5 lat, a zatwierdza go Biskup Siedlecki. Na ten urząd może on być wybrany wielokrotnie.

§ 21

Kapituła wybiera spośród siebie Sekretarza, który zastępuje nieobecnego Prepozyta, sporządza protokoły i je podpisuje, prowadzi bieżącą korespondencję Kapituły, przechowuje pieczęcie Kapituły oraz zbiera głosy w czasie wyborów i głosowania.

§ 22

Penitencjarz Kapituły jest mianowany przez Biskupa Siedleckiego i posiada z racji samego urzędu władzę zwyczajną, której jednak nie może delegować innym, rozgrzeszania w zakresie sakramentalnym od cenzur wiążących mocą samego prawa, ale nie zdeklarowanych i nie zastrzeżonych Stolicy Apostolskiej, na terenie Diecezji Siedleckiej nawet obcych, a diecezjan siedleckich także poza Diecezją (kan. 508 § 1).

§ 23

Funkcję Prokuratora, wybieranego przez Kapitułę, można powierzyć Prepozytowi lub Sekretarzowi Kapituły.

§ 24

Każdy kanonik z racji nominacji składa na ręce Prokuratora ofiarę równą 5 przeciętnych stypendiów mszalnych na bieżące wydatki Kapituły. Składki te są uchwalane przez Kapitułę.

IV. Sesje kapitulne

§ 25

Sesje zwyczajne odbywają się corocznie w dniu 6 sierpnia na dwie godziny przed głównym nabożeństwem w parafii Przemienienia Pańskiego w Łukowie za wiedzą i zgodą miejscowego Proboszcza; nadzwyczajne zaś mogą się odbywać w miejscu i czasie wyznaczonym przez Prepozyta Kapituły. Porządek sesji ustalają uprzednio Prepozyt i Sekretarz Kapituły. Każda nieobecność członków Kapituły ma być usprawiedliwiona.

§ 26

Zebranie rozpoczyna się modlitwą i odczytaniem protokołu z poprzedniej sesji, a kończy się modlitwą za zmarłych Biskupów i członków Kapituły.

§ 27

O każdej sesji winien być powiadomiony i na nią zaproszony Biskup Siedlecki.

V. Kapituła a parafia kolegiacka

§ 28

Kapituła Kolegiacka nie jest proboszczem parafii Przemienienia Pańskiego w Łukowie i nie ingeruje w sprawy duszpasterskie, pozostawiając je proboszczowi, mianowanemu przez Biskupa Siedleckiego.

§ 29

W czasie nabożeństw z udziałem Kapituły, liturgicznego powitania Biskupa Siedleckiego dokonuje Prepozyt Kapituły lub Sekretarz w obecności proboszcza parafii Przemienienia Pańskiego w Łukowie.

VI. Strój kanonicki

§ 30

Na podstawie wieloletniej tradycji w Diecezji Siedleckiej kanonicy noszą jednokowy strój kanonicki, tak zwykły jak i chórowy:

- a) W stroju zwykłym: czarna sutanna obszyta fioletowym sznurem z fioletowymi guzikami, pas fioletowy, pierścień i bilet z fioletowym pomponem.
- b) W stroju chórowym dodatkowo: mantolet fioletowy krótki, czyli mucet, komża podbita fioletem i dystynktorium z monogramem Błogosławionych

Męczenników Podlaskich z krzyżem a na rewersie Ikoną Matki Bożej Leśniańskiej.

§ 31

Strój kanonicki obowiązuje wszystkich kanoników i we wszystkich uroczystościach Kapituły

§ 32

Wszyscy kanonicy mogą używać stroju kanonickiego tylko w granicach Diecezji Siedleckiej, a poza jej granicami tylko wtedy, gdy towarzyszą Biskupowi Diecezji albo w Jego lub Kapituły imieniu biorą udział w uroczystościach kościelnych lub narodowych.

§ 33

Każdy członek Kapituły powinien napisać własnoręcznie testament zgodnie z przepisami prawa cywilnego i po 5 latach uaktualnić go. Przy rozporządzaniu swoim majątkiem winno się też pamiętać o Seminarium Siedleckim i o Kapitulce, przekazując dystyngtorium Prepozytowi.

VII. Postanowienia końcowe

§ 34

Statut niniejszy wchodzi w życie po zatwierdzeniu go przez Biskupa Siedleckiego, a wszelkie zmiany mogą być wprowadzane tylko za jego zgodą.

+ *Zbigniew Kiernikowski*
Biskup Siedlecki

Ks. Piotr Sawczuk
Kanclerz

L. dz. 407/2012

Siedlce, dnia 15 czerwca 2012 r. w piętnastą rocznicę ustanowienia Kapituły Kolegiackiej Łukowskiej.

ANEKS NR 30

STATUT KAPITUŁY KOLEGIACKIEJ P.W. MATKI BOŻEJ KRÓLOWEJ RODZIN W PARCZEWIE

Wprowadzenie

Parczew jest starą osadą, leżącą na granicy między dawną Diecezją Łucką i Krakowską, przy głównym trakcie prowadzącym z Litwy do Krakowa. Pierwsza historyczna wzmianka o Parczewie pochodzi z połowy XII w. W 1401 r. król Władysław Jagiełło nadał osadzie przywilej miejski i bogato uposażył kościół. Odtąd Parczew często gościł królów polskich i był miejscem odbywania sejmów polsko-litewskich. Na szczególne podkreślenie zasługuje sejm zwołany do Parczewa przez króla Zygmunta Augusta w 1564 r., na którym miało miejsce przyjęcie uchwał Soboru Trydenckiego. Jako, że w mieście istniały dwie parafie, rzymskokatolicka i grekokatolicka, od wieków łączyło ono wiernych obu tradycji i jednocześnie pokazywało różnorodność oraz duchowe bogactwo Kościoła.

Obecny, okazały kościół p.w. św. Jana Chrzciciela został zbudowany z ofiar parafian w latach 1905-1913 i 18 maja 1919 r. konsekrowany przez biskupa Henryka Przeździeckiego. Ojciec Święty Jan Paweł II bullą z dnia 24 kwietnia 1989 r. nadał mu tytuł Bazyliki mniejszej.

W głównym ołtarzu kościoła znajduje się łaskami słynący obraz Matki Bożej z gruszką. Początkowo znajdował się on w świątyni unickiej, doznając tam czci ze strony katolików obrządku unickiego, łacińskiego, ale także ze strony wiernych prawosławnych, a nawet Żydów. Po pożarze świątyni unickiej, w 1828 r., obraz został przeniesiony do parczewskiej fary, a następnie do przekazanego wiernym obrządku grekokatolickiego, kościoła Ducha Świętego. Kult łaskami słynącego obrazu ciągle się rozwijał. Po powstaniu styczniowym wybuchły jednak prześladowania Kościoła unickiego i w 1876 r. zlikwidowano w Parczewie parafię tego obrządku. Do zakończenia I wojny światowej obraz przebywał w świątyni przejętej przez prawosławnych. Następnie został przeniesiony, jako „prawosławny”, do nowo wybudowanego kościoła p.w. św. Jana Chrzciciela. Dopiero w 1964 r. „odkryto” go ponownie i zidentyfikowano, jako dawny cudami słynący obraz Matki Bożej z gruszką. Na obecnym miejscu, w głównym ołtarzu kościoła, obraz został umieszczony w uroczystość Wniebowzięcia NMP

1968 r., a 6 maja 2001 r. ukoronowany koronami papieskimi, przez Prymasa Polski kard. Józefa Glempa.

Biorąc pod uwagę racje historyczne oraz aktualne potrzeby duszpasterskie, widzę potrzebę podniesienia znaczenia i roli Parczewa, jako szczególnego miejsca kultu maryjnego w Diecezji Siedleckiej. Jednym z wyrazów tego jest decyzja nadania Bazylice parczewskiej tytułu kolegiaty i powołania przy niej Kapituły p.w. Matki Bożej Królowej Rodzin.

I. Postanowienia ogólne

§ 1

Kapituła Kolegiacka p.w. Matki Bożej Królowej Rodzin, zwana dalej Kapitułą, utworzona przy Bazylice św. Jana Chrzciciela w Parczewie, stanowi kolegium kapłanów, którego zadaniem jest:

- A. Sprawowanie bardziej uroczystych funkcji liturgicznych w kościele kolegiackim¹,
- B. Szerzenie kultu maryjnego, a w szczególności czci dla Matki Bożej Królowej Rodzin,
- C. Inicjowanie przedsięwzięć lub aktywne uczestniczenie w przedsięwzięciach już istniejących, ukierunkowanych na ochronę życia poczętego, pomoc rodzinom oraz ludziom znajdującym się w trudnym położeniu,
- D. W nawiązaniu do historycznego przykładu współdziałania Kościoła i państwa w XVI-wiecznym Parczewie – podtrzymywanie tradycji patriotycznych i uwrażliwianie władz publicznych na problemy moralne, społeczne i narodowe.

§ 2

Kapituła działa zgodnie z przepisami Kodeksu Prawa Kanonicznego oraz postanowieniami niniejszego statutu².

§ 3

Kapituła posiada osobowość prawno-kanoniczną. Osobowość w świetle prawa cywilnego będzie uznana na podstawie art. 4 ust. 2 Konkordatu, po powiadomieniu Wojewody Lubelskiego³.

¹ Por. Kan. 503.

² Por. Kan. 505.

³ Instrukcja dotycząca sposobu powiadamiania organów państwowych o uzyskaniu osobowości prawnej przez terytorialne i personalne instytucje kościelne (art. 4 ust. 2 Konkordatu), z 13 marca 2000 r.

§ 4

Kapituła nie jest złączona z parafią p.w. św. Jana Chrzciciela w Parczewie⁴.

- A. Kapituła nie ma prawa ingerować w sprawy duszpasterskie i w jakikolwiek sposób wpływać na prowadzenie parafii, którą kieruje proboszcz, mianowany przez Biskupa Siedleckiego (spośród członków Kapituły, bądź spoza ich grona).
- B. Przewodniczący Kapituły winien uzgadniać z proboszczem wszelkie czynności kapitulne wykonywane w kolegiacie, proboszcz zaś nie może się im sprzeciwiać, chyba że zachodzi kolizja z ważnymi zadaniami parafialnymi.
- C. Parafia p.w. św. Jana Chrzciciela w Parczewie użycza Kapitulie nieodpłatnie pomieszczenia na sesje i urządzenie własnego archiwum.

§ 5

Przewodniczący Kapituły ma prawo używać okrągłej pieczęci z napisem w otoku „Kapituła Kolegiacka p.w. Matki Bożej Królowej Rodzin w Parczewie” i graficznym przedstawieniem obrazu Matki Bożej z gruszką w centralnym polu.

II. Struktura Kapituły i warunki członkostwa

§ 6

Kolegium Kapituły tworzone jest przez 12 kanoników gremialnych. Oprócz nich mogą być mianowani, w przybliżonej liczbie, także kanonicy honorowi.

§ 7

Po wysłuchaniu zdania kanoników gremialnych, wszystkich członków Kapituły mianuje wyłącznie Biskup Siedlecki, spośród kandydatów inkardynowanych do Diecezji Siedleckiej, odznaczających się odpowiednią wiedzą, prawością życia i gorliwie wypełniających posługę kapłańską⁵.

§ 8

Dla uzyskania pełni praw i obowiązków w Kapitulce:

- A. Kanonicy gremialni po nominacji winni złożyć wyznanie wiary wobec Biskupa Siedleckiego (a w razie jego nieobecności wobec prepozyta) i przejść obrzęd instalacji w Kolegiacie parczewskiej. Zwyczajowo instalacja odbywa się w rocznicę koronacji obrazu MB, w pierwszą niedzielę maja. Przed instalacją jedynym uprawnieniem kanoników gremialnych jest

⁴ Por. Kan. 510.

⁵ Por. Kan. 509.

noszenie stroju. Po instalacji zaś dochodzi prawo biernego i czynnego głosu na sesjach oraz miejsce w chórze.

B. Kanonicy honorowi właściwe sobie prawa osiągają z chwilą nominacji.

§ 9

Przewodniczącym Kapituły jest prepozyt.

- A. Prepozyta wybierają ze swego grona kanonicy gremialni, na 5-letnią kadencję. Wybory, które winny odbyć się zgodnie z kan. 119 1°, zwołuje kanonik najstarszy wiekiem w przeciągu dwóch miesięcy od zawakowania urzędu. Wybór wymaga zatwierdzenia Biskupa Siedleckiego⁶.
- B. Do głównych zadań prepozyta należy: reprezentowanie Kapituły na zewnątrz, zwoływanie sesji Kapituły i przewodniczenie jej obradom, czuwanie nad przestrzeganiem statutu, sprawowanie pieczy nad archiwum Kapituły i udostępnianie materiałów archiwalnych.

§ 10

Ponadto w Kapitulce istnieje urząd penitencjarza, który może być pełniony wyłącznie przez kanonika gremialnego, a obsadzony poprzez nominację Biskupa Siedleckiego. Kanonik penitencjarz posiada z urzędu zwyczajną władzę rozgrzeszania w zakresie sakramentalnym od cenzur *latae sententiae*, o ile nie zostały deklarowane i nie są zastrzeżone Stolicy Apostolskiej⁷. Jest wskazane, aby przynajmniej raz w miesiącu pełnił 2-godzinny dyżur spowiedniczy w Kolegiacie.

§ 11

W Kapitulce obowiązuje następująca precedencja: pierwsze miejsce zajmuje prepozyt, drugie penitencjarz, następne kanonicy gremialni zależnie od stażu w Kapitulce, zaś przy równym stażu starsi wiekiem. Wśród kanoników honorowych obowiązuje ta sama zasada, co wśród gremialnych.

§ 12

Wraz z osiągnięciem 75 roku życia, kanonicy piastujący w Kapitulce urzędy tracą je, a ponadto kanonicy gremialni przechodzą do grona kanoników honorowych.

⁶ Kan. 509 § 1.

⁷ Na podstawie i zgodnie z kan. 508 § 1.

§ 13

W przypadku popełnienia przez kanonika przestępstwa, bądź wywołania poważnego zgorszenia, Biskup Siedlecki – zasięgnąwszy opinii członków Kapituły – może pozbawić kanonii⁸.

III. Prawa i obowiązki kanoników

§ 14

Wszyscy kanonicy – jako szczególnie wyróżnieni – winni dawać dobry przykład pobożności, gorliwości i roztropności, zwracając uwagę na potrzebę budowania braterskiej wspólnoty z innymi kapłanami i otwarcia na współdziałanie z wiernymi świeckimi.

§ 15

Kanonicy gremialni mają prawo i są zobowiązani do uczestniczenia we wszystkich sesjach Kapituły. Każda nieobecność powinna być usprawiedliwiona.

- A. Sesje zwyczajne odbywają się raz w roku, przy okazji rocznicy koronacji obrazu MB. Wyjątkowo taka sesja może odbyć się w innym czasie i miejscu, wyznaczonym przez prepozyta.
- B. Ponadto, w razie potrzeby, prepozyt może zwołać sesję nadzwyczajną, powiadamiając o tym kanoników, przynajmniej 2 tygodnie przed wyznaczonym terminem.
- C. Sesje powinny rozpoczynać się odmówieniem odpowiedniej części *Liturgii godzin* w Kolegiacie, a następnie po przejściu do sali obrad, należy odczytać protokół z poprzedniego posiedzenia i odbyć właściwe obrady, zgodnie z programem ustalonym przez prepozyta.
- D. Głosowanie nad poszczególnymi kwestiami odbywa się zgodnie z ogólnymi zasadami prawa kanonicznego a w sprawach personalnych winno być tajne.
- E. Z przebiegu każdej sesji ma być sporządzony protokół. Zwyczajowo zadanie to przypada najmłodszemu nominacją kanonikowi gremialnemu. Jeśli jednak najmłodszym jest prepozyt lub penitencjarz, wówczas kolejny pod względem stażu w Kapitulce.

⁸ Por. Kan. 1336 § 1, 2°.

§ 16

Kanonicy honorowi mogą być zaproszeni na niektóre sesje Kapituły, jednak tylko z głosem doradczym.

§ 17

W razie choroby kanonika, pozostali członkowie Kapituły winni okazać choremu zainteresowanie, otoczyć modlitwą i braterską troską.

§ 18

Wszyscy kanonicy winni wziąć udział w pogrzebie członka ich Kapituły i co roku odprawiać jedną Mszę św. za zmarłych współbraci kanoników⁹.

§ 19

Kapituła może nałożyć na kanoników obowiązek wnoszenia jednorazowych lub okresowych składek na swoje wydatki.

IV. Strój kanonicki

§ 20

Wszystkim członkom Kapituły przysługuje jednakowy strój chórowy¹⁰, na który składają się:

- czarna sutanna obszyta fioletowym sznurkiem, z fioletowymi guzikami;
- pas fioletowy;
- komża z fioletowym podbiciem;
- czarny mucet obszyty fioletowym sznurkiem, z fioletowymi guzikami;
- biret obszyty fioletowym sznurkiem i z fioletowym pomponem;
- dystynktorium metalowe z koroną na bazie krzyża maltańskiego w glorii z purpurowym wypełnieniem i owalnym wizerunkiem MB Parczewskiej w awersie oraz okrągłym polem w centralnym miejscu krzyża i symbolem IHS w rewersie.

§ 21

Kanonicy, którzy zostali odznaczeni godnościami papieskimi, nie mogą zakładać stroju właściwego dla tych godności, gdy występują w chórze.

⁹ Ten obowiązek powstaje od momentu śmierci pierwszego członka Kapituły.

¹⁰ Kongregacja ds. Duchowieństwa, Pismo ogólne z 30 października 1970 r., nr 2n.; Por. List tejże Kongregacji z 18 marca 1987 r., nr 3n.

§ 22

Kanonicy, w szczególności zaś kanonicy gremialni, powinni uczestniczyć w stroju chórowym w uroczystych celebracjach liturgicznych.

A. W Kolegiacie parczewskiej:

- gdy przewodniczy im Biskup Siedlecki;
- w rocznicę koronacji obrazu (Diecezjalny Dzień Rodzin), w pierwszą niedzielę maja;
- w uroczystość tytułu kościoła p.w. św. Jana Chrzciciela;
- w uroczystość Wniebowzięcia NMP, 15 sierpnia.

B. W katedrze siedleckiej:

- w święto patronów Diecezji;
- w rocznicę ingresu oraz imieniny Biskupa Siedleckiego.

C. W innych kościołach, na zaproszenie Biskupa Siedleckiego.

D. Fakultatywnie, w kościołach swojego dekanatu z racji uroczystości odpustowych oraz wizytacji biskupich.

V. Postanowienia końcowe

§ 23

Niniejszy statut wchodzi w życie z dniem podpisania, uroczysta inauguracja Kapituły następuje 10 maja 2008 r.

§ 24

Statut może być zmieniony, gdy przy obecności większości uprawnionych do głosowania, wniosek taki uzyska 2/3 głosów i następnie zostanie zaaprobowany przez Biskupa Siedleckiego.

+ *Zbigniew Kiernikowski*
Biskup Siedlecki

L.dz. 138/2/08

Siedlce, w święto Ofiarowania Pańskiego, dnia 2 lutego 2008 r

ANEKS NR 31

STATUT KAPITUŁY KOLEGIACKIEJ W GARWOLINIE**Wprowadzenie**

Miasto Garwolin ma długą historię i bogatą tradycję. Pierwsza o nim wzmianka pochodzi z 1386 r., na początku zaś XV w. miało już prawa miejskie. W tym czasie istniał drewniany kościół p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i założona została przy nim rzymskokatolicka parafia, pozostająca aż do rozbiorów w strukturach Diecezji Poznańskiej. Garwolin bardzo ucierpiał w czasie najazdów szwedzkich, kiedy to życie straciło 90 % mieszkańców. W późniejszym okresie powoli odzyskiwał swoje znaczenie i nabierał charakteru ośrodka różnych rzemiosł, między innymi dzięki swemu położeniu przy trasie z Warszawy do Lublina.

Po pożarach, jakim uległo kilka kolejnych drewnianych kościołów, w 1839 r. został wzniesiony w Garwolinie kościół murowany, któremu nadano tytuł Przemienienia Pańskiego. Przetrwał on zaledwie 50 lat, ponieważ na skutek niedoskonałości budowlanych oraz działania żywiołów przyrody, musiał zostać rozebrany. Od 1890 r. budowano nowy, trzynawowy, okazały kościół w stylu neobarokowym, który po dziesięciu latach, 5 lipca 1900 r. został konsekrowany przez biskupa Franciszka Jaczewskiego, pod tym samym tytułem, co poprzedni. W okresie obu światowych wojen był plądrowany przez okupantów. Szczególnie ucierpiał na skutek bombardowania niemieckiego w okresie kampanii wrześniowej 1939 r., po czym został nawet na krótki czas zajęty przez władze okupacyjne na przejściowy obóz jeniecki. W czasie II wojny światowej Garwolin w znacznym stopniu uległ zniszczeniu. Także kościół parafialny podzielił los miasta, spalił się jego dach i legły w gruzy trzy wieże. Przez kolejne lata mieszkańcy Garwolina ofiarnie i z wielką troską chronili i zabezpieczali swój kościół przed dalszą dewastacją. Udało się go wyremontować w latach powojennych, staraniem ks. Adama Dawidczyka. Kolejny etap upiększania kościoła przypadł na czas posługi proboszczowskiej ks. Kazimierza Miszczaka. W latach 80-tych XX w. ks. Henryk Bujnik doprowadził do przeprowadzenia gruntownego remontu. Między innymi przykryto wówczas dach miedzianą blachą i zmieniono wystrój prezbiterium. Prace były kontynuowane w okresie posługi ks. Stanisława Maksymowicza. Obecny proboszcz ks. Ryszard Andruszczak dostosował przestrzeń prezbiterium do wymogów liturgicznych i położył nowy granit. Kościół Przemienienia Pańskiego w Garwolinie jest dziś

jednym z piękniejszych obiektów sakralnych w regionie, a skupiony wokół niego ośrodek duszpasterstwa i administracji, ma dominujące znaczenie w zachodniej części Siecezy Siedleckiej.

Duchowe dziedzictwo Garwolina tworzone było przez modlitwę i trud wielu pokoleń, nabierało jednak szczególnej wyrazistości w czasach zewnętrznego zniewolenia. Na podkreślenie zasługuje świadectwo męskiej wiary okazane przez mieszkańców miasta w okresie zaborów. Odpowiadając na apel biskupa Beniamina Szymańskiego, który w 1861 r. oddał diecezję w opiekę Matce Bożej, zawiesili oni Jej obrazy nad drzwiami swoich domów. Władze carskie posilkując się wojskiem i policją nie były w stanie wymóc na garwolińskich parafianach, wspieranych przez swego proboszcza ks. Jana Wierzbickiego, usunięcia religijnych znaków. Nie bacząc na szykany, stanęli w obronie swojej katolickiej tożsamości.

Docenić też trzeba rolę parafii garwolińskiej w czasie obrony krzyży w leżącym wówczas na jej terenie Zespole Szkół Rolniczych w Miętne. Odbiła się szerokim echem w naszej Ojczyźnie i za granicą odważna postawa uczniów, rodziców oraz niektórych nauczycieli tej szkoły, którzy na przełomie 1983 i 1984 r., wsparci przez biskupa siedleckiego Jana Mazura i miejscowych duszpasterzy, domagali się obecności znaku naszego zbawienia w szkolnych salach, a pośrednio też oparcia wysiłków oświatowych i wychowawczych na wartościach chrześcijańskich. W 20 rocznicę tamtych wydarzeń, przy kościele Przemienienia Pańskiego w Garwolinie stanął okazały pomnik, a Miętne pozostaje symbolem nieugiętej postawy moralnej wobec nacisków władzy cywilnej, domagania się prawa do wolności sumienia, a przede wszystkim umiłowania krzyża.

Garwolin jest również znaczącym miejscem na mapie szkolnictwa katolickiego. Przy parafii Przemienienia Pańskiego działa Katolickie Liceum Ogólnokształcące oraz Katolickie Gimnazjum. Szkoły prowadzone w duchu chrześcijańskim mają swój początek w 1996 r., a dzisiaj ciesząc się bardzo dobrą opinią w mieście, zapewniają wykształcenie i wychowanie na wysokim poziomie ponad 250-o osobowej grupie młodzieży.

Biorąc zatem pod uwagę racje historyczne oraz aktualne potrzeby duszpasterskie, winno zostać podkreślone znaczenie Garwolina i ugruntowana jego rola w Diecezji Siedleckiej. Ufam, że przysłuży się temu decyzja nadania kościołowi parafialnemu Przemienienia Pańskiego w Garwolinie tytułu Kolegiaty i powołania przy nim Kapituły kanonickiej.

I. Postanowienia ogólne

§ 1

Kapituła Kolegiacka Przemienienia Pańskiego, zwana dalej Kapitułą, utworzona przy kościele o tym tytule w Garwolinie, stanowi kolegium kapłanów, którego zadaniem jest:

- A. Sprawowanie bardziej uroczystych funkcji liturgicznych w kościele kolegiackim¹,
- B. Wspieranie przedsięwzięć związanych z edukacją i katolickim wychowaniem młodzieży, m. in. poprzez uczestniczenie w strojach chórowych w uroczystych celebracjach diecezjalnych pod przewodnictwem Biskupa Siedleckiego organizowanych dla młodzieży szkolnej lub nauczycieli, a także udział w dorocznym diecezjalnym spotkaniu ze stypendystami Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”,
- C. W nawiązaniu do chwalebego dziedzictwa obrony krzyży w Miętne, podejmowanie inicjatyw związanych z propagowaniem wartości chrześcijańskich w systemie wychowania oraz zasad katolickiej nauki społecznej, a także wspieranie organizacji realizujących te cele,
- D. Wraz z Wydziałem Nauczania Katechetycznego Kurii Diecezjalnej Siedleckiej podjęcie się raz w roku zorganizowania zjazdu katolickich szkół z terenu Diecezji Siedleckiej.

§ 2

Kapituła działa zgodnie z przepisami Kodeksu Prawa Kanonicznego oraz postanowieniami niniejszego statutu².

§ 3

Kapituła posiada osobowość prawną-kanoniczną. Osobowość w świetle prawa cywilnego będzie uznana na podstawie art. 4 ust. 2 Konkordatu, po powiadomieniu Wojewody Mazowieckiego³.

§ 4

Kapituła nie jest złączona z parafią Przemienienia Pańskiego w Garwolinie⁴.

¹ Por. Kan. 503.

² Por. Kan. 505.

³ Instrukcja dotycząca sposobu powiadamiania organów państwowych o uzyskaniu osobowości prawnej przez terytorialne i personalne instytucje kościelne (art. 4 ust. 2 Konkordatu), z 13 marca 2000 r.

⁴ Por. Kan. 510.

- A. Kapituła nie ma prawa ingerować w sprawy duszpasterskie i w jakikolwiek sposób wpływać na prowadzenie parafii, którą kieruje proboszcz, mianowany przez Biskupa Siedleckiego (spośród członków Kapituły, bądź spoza tego grona).
- B. Przewodniczący Kapituły winien uzgadniać z proboszczem wszelkie czynności kapitulne wykonywane w Kolegiacie, proboszcz zaś nie może się im sprzeciwiać, chyba że zachodzi kolizja z ważnymi zadaniami parafialnymi.
- C. Parafia Przemienienia Pańskiego w Garwolinie używa Kapitułę nieodpłatnie pomieszczenia na sesje i urządzenie własnego archiwum.

§ 5

Przewodniczący Kapituły ma prawo używać okrągłej pieczęci z napisem w otoku „Kapituła Kolegiacka Przemienienia Pańskiego w Garwolinie” i w centralnym polu graficznym przedstawieniem postaci Chrystusa przemienionego z ołtarza głównego garwolińskiej Kolegiaty.

II. Struktura Kapituły i warunki członkostwa

§ 6

Kolegium Kapituły tworzone jest przez 12 kanoników gremialnych. Oprócz nich mogą być mianowani, w przybliżonej liczbie, także kanonicy honorowi.

§ 7

Po wysłuchaniu zdania kanoników gremialnych, wszystkich członków Kapituły mianuje wyłącznie Biskup Siedlecki, spośród kandydatów odznaczających się odpowiednią wiedzą, prawością życia i gorliwie wypełniających posługę kapłańską, z zaznaczeniem, że kanonikami gremialnymi mogą być wyłącznie księża inkardynowani do Diecezji Siedleckiej⁵.

§ 8

Dla uzyskania pełni praw i obowiązków w Kapitułę:

- A. Kanonicy gremialni po nominacji winni złożyć wyznanie wiary wobec Biskupa Siedleckiego (a w razie jego nieobecności wobec prepozyta) i przejść obrzęd instalacji w Kolegiacie garwolińskiej. Zwyczajowo instalacja odbywa się w święto Przemienienia Pańskiego, 6 sierpnia. Przed instalacją jedynym uprawnieniem kanoników gremialnych jest noszenie stroju. Po instalacji zaś dochodzi prawo biernego i czynnego głosu na sesjach oraz miejsce w chórze.

⁵ Por. Kan. 509.

B. Kanonicy honorowi właściwe sobie prawa osiągają z chwilą nominacji.

§ 9

Przewodniczącym Kapituły jest prepozyt.

- A. Prepozyta wybierają ze swego grona kanonicy gremialni, na 5-letnią kadencję. Wybory, które winny odbyć się zgodnie z kan. 119 1° Kodeksu Prawa Kanonicznego, zwołuje kanonik najstarszy wiekiem w przeciągu dwóch miesięcy od zawakowania urzędu. Wybór wymaga zatwierdzenia Biskupa Siedleckiego⁶.
- B. Do głównych zadań prepozyta należy: reprezentowanie Kapituły na zewnątrz, zwoływanie sesji Kapituły i przewodniczenie jej obradom, czuwanie nad przestrzeganiem statutu, sprawowanie pieczy nad archiwum Kapituły i udostępnianie materiałów archiwalnych.

§ 10

Ponadto w Kapitulce istnieje urząd penitencjarza, który może być pełniony przez kanonika gremialnego lub honorowego, a obsadzony poprzez nominację Biskupa Siedleckiego. Kanonik penitencjarz posiada z urzędu zwyczajną władzę rozgrzeszania w zakresie sakramentalnym od cenzur *latae sententiae*, o ile nie zostały deklarowane i nie są zastrzeżone Stolicy Apostolskiej⁷. Jest wskazane, aby przynajmniej raz w miesiącu pełnił 2-godzinny dyżur spowiedniczy w Kolegiacie.

§ 11

W Kapitulce obowiązuje następująca precedencja: pierwsze miejsce zajmuje prepozyt, następne kanonicy gremialni zależnie od stażu w Kapitulce, zaś przy równym stażu starsi wiekiem. Wśród kanoników honorowych obowiązuje ta sama zasada, co wśród gremialnych.

§ 12

Wraz z osiągnięciem 75 roku życia, kanonicy piastujący w Kapitulce urzędy tracą je, a ponadto kanonicy gremialni przechodzą do grona kanoników honorowych.

§ 13

W przypadku popełnienia przez kanonika przestępstwa, bądź wywołania poważnego zgorszenia, Biskup Siedlecki – zasięgnąwszy opinii członków Kapituły – może pozbawić kanonii⁸.

⁶ Kan. 509 § 1.

⁷ Na podstawie i zgodnie z kan. 508 § 1.

⁸ Por. Kan. 1336 § 1, 2°.

III. Prawa i obowiązki kanoników

§ 14

Wszyscy kanonicy – jako szczególnie wyróżnieni – winni dawać dobry przykład pobożności, gorliwości i roztropności, zwracając uwagę na potrzebę budowania braterskiej wspólnoty z innymi kapłanami i otwarcia na współdziałanie z wiernymi świeckimi.

§ 15

Kanonicy gremialni mają prawo i są zobowiązani do uczestniczenia we wszystkich sesjach Kapituły. Każda nieobecność powinna być usprawiedliwiona.

- A. Sesje zwyczajne odbywają się raz w roku, w święto Przemienienia Pańskiego. Wyjątkowo taka sesja może odbyć się w innym czasie i miejscu, wyznaczonym przez prepozyta.
- B. Ponadto, w razie potrzeby, prepozyt może zwołać sesję nadzwyczajną, powiadamiając o tym kanoników, przynajmniej 2 tygodnie przed wyznaczonym terminem.
- C. Sesje powinny rozpoczynać się odmówieniem odpowiedniej części Liturgii godzin w Kolegiacie, a następnie po przejściu do sali obrad, odczytuje się protokół z poprzedniego posiedzenia i odbywa właściwe obrady, zgodnie z programem ustalonym przez prepozyta.
- D. Głosowanie nad poszczególnymi kwestiami przeprowadza się zgodnie z ogólnymi zasadami prawa kanonicznego, z zastrzeżeniem, że w sprawach personalnych winno być tajne.
- E. Z przebiegu każdej sesji ma być sporządzony protokół. Zwyczajowo zadanie to przypada najmłodszemu nominacją kanonikowi gremialnemu. Jeśli jednak najmłodszym jest prepozyt, wówczas kolejny pod względem stażu w Kapitulce.

§ 16.

Kanonicy honorowi mogą być zaproszeni na niektóre sesje Kapituły, jednak tylko z głosem doradczym.

§ 17

W razie choroby kanonika, pozostali członkowie Kapituły winni okazać choremu zainteresowanie, otoczyć modlitwą i braterską troską.

§ 18

Wszyscy kanonicy winni wziąć udział w pogrzebie członka ich Kapituły i co roku odprawiać jedną Mszę św. za zmarłych współbraci kanoników⁹.

§ 19

Kapituła może nałożyć na kanoników obowiązek wnoszenia jednorazowych lub okresowych składek na swoje wydatki.

IV. Strój kanonicki

§ 20

Wszystkim członkom Kapituły przysługuje jednakowy strój chórowy¹⁰, na który składają się:

- czarna sutanna obszyta fioletowym sznurkiem, z fioletowymi guzikami;
- pas fioletowy;
- komża z fioletowym podbiciem;
- popielaty mucet obszyty fioletowym sznurkiem, z fioletowymi guzikami. Kolor popielaty nawiązuje do symbolicznego znaczenia popiołu w obrzędowości katolickiej, jako znaku oczyszczenia i przemiany. Ma przypominać, że śmiertelny człowiek powstały „z prochu ziemi” został w Chrystusie powołany do życia w chwale. Chrystus bowiem w „przedziwnej wymianie” (*admirabile commercium*¹¹) *istniejąc w postaci Bożej... ogołocił samego siebie, przyjąwszy postać sługi* (Flp 2,6), a poznany jako Człowiek, na Górze Przemienienia ukazał Swoją Boską majestat (Łk 9, 28-30). W człowieku może dokonywać się ta przedziwna wymiana, gdy szczerze wchodzi w misterium Chrystusa i akceptuje tego samego ducha, który był w Nim. Kolor popielaty jest tu pojmowany jako znak nowej Chrystusowej mentalności.
- biret obszyty fioletowym sznurkiem i z fioletowym pomponem;
- dystynktorium metalowe na bazie ozdobnego krzyża z purpurowym wypełnieniem. W awersie krzyż ma centralnie usytuowane okrągłe pole, na którym są umieszczone symbole księgi Pisma Świętego (z literami A Ω) i Ducha Świętego w postaci gołębicy. W rewersie zaś widnieje kontur Kolegiaty garwolińskiej. Dystynktorium ma być noszone na pojedynczym połączonym łańcuchu.

⁹ Ten obowiązek powstaje od momentu śmierci pierwszego członka Kapituły.

¹⁰ Kongregacja ds. Duchowieństwa, Pismo okólne z 30 października 1970 r., nr 2n.; Por. List tejże Kongregacji z 18 marca 1987 r., nr 3n.

¹¹ Z Oficjum Oktawy Bożego Narodzenia.

§ 21

Kanonicy, którzy zostali odznaczeni godnościami papieskimi, nie mogą zakładać stroju właściwego dla tych godności, gdy występują w chórze.

§ 22

Kanonicy, w szczególności zaś kanonicy gremialni, powinni uczestniczyć w stroju chórowym w uroczystych celebracjach liturgicznych.

A. W Kolegiacie garwolińskiej:

- gdy przewodniczy im Biskup Siedlecki;
- w uroczystość tytułu kościoła (Przemienienia Pańskiego);
- podczas ogólnodiecezjalnych zjazdów osób związanych z edukacją.

B. W katedrze siedleckiej:

- w święto patronów Diecezji;
- w rocznicę ingresu oraz imieniny Biskupa Siedleckiego.

C. W innych kościołach, na zaproszenie Biskupa Siedleckiego.

D. Fakultatywnie, w kościołach swojego dekanatu z racji uroczystości odpustowych oraz wizytacji biskupich.

V. Postanowienia końcowe

§ 23

Niniejszy statut wchodzi w życie z dniem podpisania, uroczysta inauguracja Kapituły następuje w święto Przemienienia Pańskiego 2011 r.

§ 24

Statut może być zmieniony, gdy przy obecności większości uprawnionych do głosowania, wniosek taki uzyska 2/3 głosów i następnie zostanie zaaprobowany przez Biskupa Siedleckiego.

+ Zbigniew Kiernikowski
Biskup Siedlecki

Ks. Piotr Sawczuk
Kancelarz

L.dz. 305/2/2011

Garwolin, w Środę Wielkiego Tygodnia, 20 kwietnia 2011 r.,

ANEKS NR 32

STATUT WYŻSZEGO SEMINARIUM DUCHOWNEGO DIECEZJI SIEDLECKIEJ IM. JANA PAWŁA II

Rys historyczny

Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Siedleckiej im. Jana Pawła II jest ściśle związane z dziejami Diecezji Siedleckiej, od jej powstania w 1818 r., aż do chwili obecnej. Początkowo mieściło się ono w Janowie Podlaskim, gdzie jeszcze przed utworzeniem Diecezji, istniało Seminarium Diecezji Łuckiej. Działalność janowskiego Seminarium w strukturach nowo utworzonej Diecezji została przerwana ukazem carskim z 1867 r. kasującym Diecezję. Odtąd klerycy z Podlasia kształcili się w Seminarium Diecezji Lubelskiej. Biskup Henryk Przeździecki, po wskrzeszeniu Diecezji Janowskiej, czyli Podlaskiej, dekretem z 8 października 1919 r., reaktywował Wyższe Seminarium Duchowne z siedzibą w Janowie Podlaskim, nadając mu imię papieża Benedykta XV.

Podczas II wojny światowej, niemieckie władze okupacyjne zamknęły Seminarium, a klerycy na jakiś czas zostali odesłani do domów. Na skutek usilnych zabiegów biskupa Czesława Sokołowskiego, ówczesnego administratora apostolskiego, przed Seminarium otworzyła się wkrótce możliwość kontynuowania działalności w Siedlcach, dokąd już w 1924 r. została przeniesiona stolica Diecezji. Po zakończeniu działań wojennych Seminarium uzyskało nową siedzibę, w tzw. gmachu „Samopomocy”, przy ul. 1 Maja 42, gdzie wcześniej mieszkali księża emeryci. Pierwszy powojenny biskup podlaski Ignacy Świrski podjął nieudane starania o uzyskanie pozwolenia na budowę nowego gmachu seminaryjnego. Znaczny wzrost liczby powołań do kapłaństwa w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku przynaglił kolejnego rządcę Diecezji, biskupa Jana Mazura, do podjęcia starań o pozwolenie na rozbudowę dotychczasowego gmachu. Inwestycja ta została pomyślnie przeprowadzona, mogła jednak zaradzić sprawie jedynie tymczasowo. W atmosferze zachodzących w Polsce zmian ustrojowych, w 1985 r. zapadła więc decyzja o budowie nowego gmachu Seminarium, w Nowym Opolu k. Siedlec. W ciągu czterech lat budowę zakończono, a środki finansowe pochodziły z fundacji ks. infułata

Antoniego Chojeckiego oraz dobrowolnych ofiar diecezjan. Grunt pod budowę, o powierzchni 12 ha, ofiarowało rodzeństwo, Genowefa i Marian Przyborowscy. Budynek zaprojektowany przez inż. arch. Zbigniewa Sekułę został poświęcony dnia 24 czerwca 1990 r. przez prymasa Polski kard. Józefa Glempa. Wraz z przeniesieniem Seminarium do nowego gmachu, decyzją biskupa Jana Mazura, został zmieniony jego patron. Po uzyskaniu na to zgody papieża-Polaka nadano mu imię Jana Pawła II.

I. Postanowienia ogólne

Art. 1

Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Siedleckiej, w myśl kan. 237 § 1 KPK, jest instytucją naukowo-dydaktyczną, której zadaniem jest przygotowywanie do kapłaństwa kandydatów pragnących poświęcić się służbie Bożej w Kościele.

Art. 2

Patronem Seminarium jest św. Jan Paweł II.

Art. 3

Pełna nazwa duchownej uczelni brzmi „Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Siedleckiej im. Jana Pawła II”, a w dalszych artykułach niniejszego statutu będzie nazywane skrótowo „Seminarium”.

Art. 4

Seminarium ma swoją siedzibę w Opolu Nowym k/Siedlec, ul. Seminaryjna 26.

Art. 5

Seminarium posiada kościelną osobowość prawną w rozumieniu kan. 238 § 1 i osobowość cywilnoprawną na podstawie art. 4, ust. 2 Konkordatu między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską z 1993 r. oraz Ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 maja 1989 r. (Dz. U. nr 29, poz. 154 z późniejszymi zmianami).

Art. 6

Seminarium rządzi się przepisami Kodeksu Prawa Kanonicznego, innymi normami Stolicy Apostolskiej, uchwałami II Polskiego Synodu Plenarnego, przepisami Konferencji Episkopatu Polski i prawa diecezjalnego, a w szczególności postanowieniami niniejszego statutu. Respektuje również przepisy prawa państwowego.

Art. 7

Seminarium jest afiliowane do Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie, Sekcja św. Jana Chrzciciela, a wzajemne relacje tych podmiotów określa odrębna umowa.

Art. 8

Nadzór nad prowadzoną w Seminarium formacją sprawuje Kongregacja ds. Duchowieństwa oraz – w zakresie swoich kompetencji – Kongregacja ds. Edukacji Katolickiej.

Art. 9

1. Zwierzchnią władzę nad Seminarium sprawuje Biskup Siedlecki (por. kan. 259 § 1 KPK).
2. Biskup określa wszystko, co jest konieczne lub wskazane do właściwego kierowania i rozwoju Seminarium oraz czuwa, by normy prawne były w pełni zachowywane, jak też o to, by panowała w nim atmosfera właściwa dla domu formacyjnego przyszłych kapłanów.
3. Biskup często odwiedza Seminarium, przewodniczy celebracjom liturgicznym, bierze udział w spotkaniach wychowawczych i w sesjach profesorskich, czuwa nad formacją alumnów oraz poznaje ich powołanie.

Art. 10

Seminarium posługuje się pieczęciami:

- 1) okrągłą z wizerunkiem św. Jana Pawła II i pełną nazwą instytucji
- 2) okrągłą z orzełkiem i nazwą instytucji
- 3) podłużną z nazwą instytucji oraz numerem Regonu i NIP-u.

II. Moderatorzy

Art. 11

Spośród prezbiterium diecezjalnego Biskup Siedlecki mianuje moderatorów, którym w Seminarium powierza zadanie formowania przyszłych kapłanów. W skład zespołu moderatorów wchodzi rektor, w razie potrzeby także wicerektor, jeden lub dwóch prefektów, jeden lub dwóch ojców duchownych i dyrektor ds. ekonomicznych.

Art. 12

1. Moderatorzy opracowują szczegółowy program formacji alumnów, który wymaga zatwierdzenia Biskupa Siedleckiego.

2. Aby formacja alumnów odbywała się w możliwie najlepszych warunkach i przynosiła dobre owoce, moderatorzy powinni dzielić między siebie odpowiedzialność za poszczególne roczniki seminaryjne, pełniąc w nich rolę opiekunów-wychowawców przez wszystkie lata studiów.

Art. 13

Moderatorzy winni swoje zadania traktować jako służbę wychowawczą, być do dyspozycji alumnów, a zajęcia poza Seminarium ograniczyć do minimum.

Art. 14

Moderatorzy współpracują z wykładowcami Seminarium oraz księżmi pełniącymi posługę duszpasterską w parafiach.

A. Rektor

Art. 15

Bezpośrednim przełożonym Seminarium w zakresie wychowawczym, naukowym, administracyjnym i gospodarczym jest rektor, którego powołuje i odwołuje Biskup Siedlecki.

Art. 16

Rektor – działając w łączności z Biskupem – planuje i organizuje życie Seminarium, powierzając wykonanie poszczególnych zadań właściwym osobom.

Art. 17.

Rektor reprezentuje Seminarium na zewnątrz (por. kan. 238 § 2 KPK). W zakresie swoich uprawnień może do konkretnych czynności udzielić pełnomocnictwa innym osobom.

Art. 18

Rektor ma troszczyć się o to, aby formacja alumnów przebiegała zgodnie z normami Kościoła i wskazaniem Biskupa Siedleckiego.

Art. 19

1. Rektor przeprowadza rozeznanie co do zdatności kandydatów do Seminarium i przedkłada Biskupowi swoją opinię.
2. Udziela urlopów dziekańskich alumnom.
3. Po zasięgnięciu zdania innych moderatorów oraz wykładowców, przedstawia swoje wotum Biskupowi, a następnie komunikuje jego decyzję o usunięciu alumnowi, uznanemu za niezdanego do kapłaństwa.

Art. 20

Zadaniem Rektora jest pilne badanie dobrej intencji alumnów, ich zdolności moralnych i intelektualnych, zdrowia fizycznego i psychicznego oraz gotowości znoszenia trudów kapłańskiego życia. W tym celu powinien często z alumnami rozmawiać, chętnie ich wysłuchiwać oraz zbierać opinie i uwagi innych przełożonych.

Art. 21

Przed dopuszczeniem alumna do święceń, Rektor przedkłada Biskupowi Siedleckiemu informacje o jego rozwoju intelektualnym i duchowym, opinie wychowawców, zaświadczenie o ogłoszonych zapowiedziach, opinię proboszcza oraz świadectwo lekarskie o stanie zdrowia kandydata.

Art. 22

Rektor przedstawia roczne sprawozdanie z działalności Seminarium.

Art. 23

Rektor ma prawo do wprowadzenia dnia rektorskiego w Seminarium.

Art. 24

Rektor powinien troszczyć się o to, aby pod jego kierownictwem wszyscy wykładowcy i moderatorzy mogli wraz z alumnami tworzyć taką rodzinę, która by odpowiadała modlitwie Chrystusa „aby byli jedno” (por. PDV 66). Powinien przynajmniej raz w miesiącu wygłosić homilię lub konferencję ascetyczną do alumnów.

Art. 25

1. Rektor dba o organizowanie regularnych spotkań modlitewnych lub dni skupienia dla wychowawców i wykładowców Seminarium.
2. Organizuje okresowo dni skupienia dla rodziców alumnów.

B. Wicerektor

Art. 26

Biskup Siedlecki może mianować wicerektora, aby wspomagał rektora i był jego najbliższym współpracownikiem, wypełniając zadania odnoszące się do formacji intelektualnej alumnów, określone bardziej szczegółowo w dekreście nominacyjnym.

Wśród tych zadań winny się znaleźć następujące:

1. W dziedzinie wewnętrznej organizacji nauczania:

- a) sporządzanie rocznego planu wykładów i ćwiczeń,
 - b) pomoc w organizowaniu zastępstw za wykładowców nieobecnych na zajęciach,
 - c) sporządzanie terminarza zaliczeń i egzaminów oraz przygotowywanie protokołów egzaminacyjnych,
 - d) prowadzenie księgi ocen alumnów,
 - e) sprawdzanie i potwierdzanie wpisów do indeksów, na podstawie których dokonuje się zaliczeń semestralnych,
2. W kontaktach z Papieskim Wydziałem Teologicznym, Sekcja św. Jana Chrzyciela w Warszawie:
 - a) utrzymywanie stałej łączności w sprawach dotyczących nauki,
 - b) zajmowanie się sprawami stypendiów oraz innymi, które zostaną zlecone przez władze Wydziału lub przez Rektora Seminarium.

C. Prefekt

Art. 27

Jeśli wicerektor nie jest mianowany, zadania w dziedzinie formacji intelektualnej alumnów winny być powierzone prefektowi (lub jednemu z prefektów).

Art. 28

Prefekt podejmuje wielorakie działania wychowawcze wobec alumnów Seminarium. Wygłasza konferencje, których celem jest kształtowanie odpowiedniej postawy alumnów, wyjaśnia zasady dobrego zachowania, uczy współdziałania oraz omawia bieżące sprawy z życia wspólnoty seminaryjnej. Troszczy się o zachowanie regulaminu, o wyrobienie stylu bycia i wyglądu, właściwego osobom duchownym, jak również o czystość i estetykę zajmowanych pomieszczeń.

Art. 29

Prefekt wyznacza alumnów do pełnienia funkcji i wypełniania różnych zadań dla dobra wspólnoty seminaryjnej, przydziela mieszkania alumnom, czuwa nad działalnością ruchów i grup w Seminarium.

Art. 30

Prefekt jest odpowiedzialny za wyjazdy alumnów, które też zawsze winny być zapisane w księdze wyjazdów.

Art. 31

Prefekt sprawuje nadzór nad pomieszczeniami i pracowniami przeznaczonymi do użytku alumnów, czuwa nad rekreacją alumnów, rozwojem sportu, a także jest odpowiedzialny za ich kontakt z kulturą: poprzez filmy, teatr, lub koncerty. Sprawuje nadzór nad korzystaniem przez alumnów z telewizji i Internetu.

Art. 32

Prefekt troszczy się o chorych alumnów, a w razie potrzeby – po konsultacji z rektorem – kieruje ich do przychodni, lub szpitala.

Art. 33

Prefekt sporządza protokoły z obrad sesji wykładowców.

D. Ojciec duchowny i spowiednicy

Art. 34

Ojciec duchowny z urzędu jest zwyczajnym spowiednikiem i głównym kierownikiem życia duchowego alumnów, który prowadzi ich słowem i przykładem do doskonałości życia kapłańskiego. Pomaga alumnom rozwijać życie modlitwy, kieruje wspólnymi ćwiczeniami duchowymi, prowadzi dni skupienia, organizuje rekolekcje, przeprowadza indywidualne rozmowy itp.

Art. 35

Kapłan powołany do pełnienia funkcji ojca duchownego powinien posiadać dojrzałą osobowość i odpowiednie kwalifikacje, dzięki którym mógłby być mistrzem życia duchowego. Ma być stale do dyspozycji alumnów.

Art. 36

Ojciec duchowny jest związany ścisłą tajemnicą, która obejmuje treść przeprowadzanych rozmów z alumnami. W zakresie zewnętrznym nie wolno mu zabierać głosu w sprawie dopuszczenia do święceń lub ich wstrzymania, ani wydawać opinii o alumnach (kan. 240 § 2).

Art. 37

Biskup Siedlecki wyznacza także spośród duchowieństwa diecezjalnego lub zakonnego nadzwyczajnych spowiedników alumnów, którzy winni regularnie pełnić swoją posługę w Seminarium. Należy jednocześnie zastrzec, że alumni zawsze mają możliwość udania się do jakiegokolwiek spowiednika w Seminarium lub poza nim, przy zachowaniu seminaryjnej dyscypliny (por. kan. 239 § 2; 240 § 1).

E. Dyrektor ds. ekonomicznych i zasady finansowania Seminarium

Art. 38

Dyrektora do spraw ekonomicznych mianuje Biskup Siedlecki, po wcześniejszym zasięgnięciu opinii rektora Seminarium.

Art. 39

Dyrektor ds. ekonomicznych ma powierzoną troskę o sprawy administracyjno-gospodarcze Seminarium. Urząd swój wykonuje w ścisłej łączności z rektorem, w imieniu którego prowadzi wspomniane sprawy.

Art. 40

Dyrektor ds. ekonomicznych odpowiada za prowadzenie księgowości i spraw pracowniczych, łącznie z ich zatrudnianiem i zwalnianiem (w porozumieniu z rektorem), wypłacaniem pensji, ubezpieczeniem, szkoleniem i odprowadzaniem podatku. Odpowiada też za aprowizację Seminarium, za organizowanie zbiórek ofiar na jego potrzeby, za sprawy meldunkowe i ubezpieczeniowe alumnów, pobieranie chesnego i kierowanie pracami porządkowymi, do których alumni są niekiedy wyznaczani.

Art. 41

Konieczne remonty i inwestycje, dyrektor ds. ekonomicznych winien realizować według preliminarza ustalonego z rektorem, a w poważniejszych sprawach uzyskać ponadto zgodę Biskupa Siedleckiego. Biskupowi winien też składać coroczne sprawozdanie z zarządu dobrami Seminarium, według zasad ustalonych w Diecezji.

Art. 42

Seminarium utrzymuje się ze środków pochodzących z ofiar wiernych, dotacji z Kurii Diecezjalnej, chesnego i z Fundacji ks. infułata Antoniego Chojeckiego.

Art. 43

Zasady, według których zbierane są składki od diecezjan na rzecz Seminarium, jak też wysokość dotacji kurialnej, ustala Diecezjalna Rada ds. Ekonomicznych i zatwierdza Biskup Siedlecki.

III. Wykładowcy Seminarium

Art. 44

Seminarium winno mieć zapewnioną pełną kadrę wykładowców, spełniających wymogi określone w kan. 253 KPK.

Art. 45

Wykładowców – na wniosek rektora – mianuje i odwołuje Biskup Siedlecki. W pierwszym rzędzie winni się oni wywodzić spośród duchowieństwa Diecezji Siedleckiej, ale także mogą być mianowani – za zgodą własnego biskupa lub przełożonego – kapłani z innych Diecezji lub zgromadzeń zakonnych, bądź mający odpowiednie kwalifikacje wierni świeccy (por. PDV 66). W każdym przypadku wykładowcy muszą być należycie przygotowani do tych zadań przez praktykę pedagogiczno-pastoralną, wierni Magisterium Kościoła, a przekazaną wiedzę mają popierać osobistym świadectwem wiary.

Art. 46

Wykładowcy powinni zgodnie i harmonijnie współdziałać z rektorem oraz innymi osobami biorącymi udział w formacji alumnów, celem realizacji programu wychowawczego, dania budującego przykładu jedności i owocnego wprowadzenia we wspólnotę Kościoła.

Art. 47

Prowadzący wykłady otrzymują uposażenie odpowiednie do ilości przepracowanych godzin, na podstawie sporządzanych umów.

Art. 48

Seminarium – w miarę możliwości – zapewnia księżom wykładowcom mieszkanie i wyżywienie.

Art. 49

Moderatorzy i wykładowcy osiągają wiek emerytalny zgodnie z obowiązującymi przepisami diecezjalnymi, jednak Biskup Siedlecki może okres pracy przedłużyć.

IV. Sesje ogólne

Art. 50

W sesjach ogólnych biorą udział moderatorzy, z wyłączeniem ojców duchownych i dyrektora ds. ekonomicznych oraz księży profesorowie i wykładowcy.

Art. 51

Sesje powinny odbywać się przynajmniej dwa razy w roku i wszyscy uprawnieni mają obowiązek w nich uczestniczyć.

Art. 52

Sesje zwołuje rektor, w terminie uzgodnionym z Biskupem Siedleckim, który na każdą sesję winien być zaproszony. Rektor też określa porządek obrad i nim przewodniczy.

Art. 53

Uczestnicy sesji są obowiązani zachować w tajemnicy treść obrad. Dotyczy to w pierwszym rzędzie spraw personalnych, ale i w innych sprawach obowiązuje zachowanie dyskrecji, chyba, że Biskup lub rektor wyraźnie w jakiejś sprawie zarządzają inaczej.

Art. 54

Przed głosowaniem nad dopuszczeniem alumnów do posług i święceń należy przeprowadzić swobodną dyskusję, dając możliwość wypowiedzenia swojej opinii wszystkim uczestnikom sesji.

Art. 55

Przy rekomendowaniu alumnów do obłóczyn, posługi lektoratu i akolitu, kandydatury oraz do święceń diakonatu i prezbiteratu, decyzje zapadają bezwzględnie większością głosów (50%+1), przy obecności co najmniej połowy uprawnionych do udziału w sesji. Dotyczy to również wydalenia z Seminarium i przyjęcia alumna z innego Seminarium. W każdym przypadku ostateczną decyzję podejmuje Biskup Siedlecki, a zainteresowanemu alumnowi, przekazuje rektor.

V. Alumni

Art. 56

W przyjmowaniu alumnów do Seminarium należy ściśle kierować się przepisami prawa kanonicznego, wskazaniem Stolicy Apostolskiej oraz zarządzeniami Biskupa Siedleckiego wydanymi w tej sprawie (por. kan. 241).

Art. 57

Kandydat do Seminarium winien mieć przekonanie o swoim powołaniu, okazać świadectwo chrztu i bierzmowania oraz świadectwo dojrzałości, uprawniające do podjęcia studiów wyższych. Ponadto ma dołączyć inne dokumenty znajdujące się w wykazie rektora, w szczególności prośbę o przyjęcie i opinię swego proboszcza, następnie odbyć rozmowę kwalifikacyjną oraz pomyślnie zdać egzamin wstępny.

Art. 58

Czynności, o których mowa w artykule poprzednim, przeprowadza komisja seminaryjna pod przewodnictwem rektora, natomiast decyzję o przyjęciu kandydata podejmuje Biskup Siedlecki.

Art. 59

Prawa i obowiązki alumnów szczegółowo określa Regulamin Seminarium zatwierdzony przez Biskupa Siedleckiego.

Art. 60

Każdy alumn powinien zakończyć studia seminaryjne uzyskaniem magisterium na podstawie umowy między Seminarium i Papieskim Wydziałem Teologicznym, Sekcja św. Jana Chrzciciela w Warszawie.

VI. Postanowienie końcowe

Art. 61

Wszelkie zmiany w niniejszym statucie mogą być dokonywane jedynie przez Biskupa Siedleckiego.

ANEKS NR 33

STATUT KAPŁAŃSKIEGO FUNDUSZU EMERYTALNO-ZAPOMOGOWEGO DIECEZJI SIEDLECKIEJ

§ 1

1. Kapłański Fundusz Emerytalno-Zapomogowy, zwany dalej Funduszem, został powołany do życia przez Biskupa Siedleckiego Zbigniewa Kiernikowskiego dekretem z dnia 31 marca 2004 r., jako zinstytucjonalizowana forma wspierania kapłanów emerytów, rencistów oraz wszystkich kapłanów przeżywających trudności materialne, zgodnie z kan. 281 § 2, 384, 538 § 3 i 1274 § 1 Kodeksu Prawa Kanonicznego.
2. Fundusz obejmuje księży inkardynowanych do Diecezji Siedleckiej.

§ 2

Fundusz realizuje dwa cele:

1. Zapewnia comiesięczną stałą pomoc księżom emerytom i rencistom, zgodnie z postanowieniami niniejszego statutu.
2. Świadczy pomoc o charakterze interwencyjnym kapłanom, którzy:
 - a) Stanęli wobec specjalnych wydatków związanych z leczeniem, operacjami, zakupem protez, leków, długotrwałą rehabilitacją itp.
 - b) Są wprawdzie aktywni duszpastersko, jednak nie mają dostatecznej ilości środków do godziwego utrzymania.

§ 3

1. Funduszem kieruje Zarząd mianowany przez Biskupa Siedleckiego na okres 3 lat.
2. Zarząd Funduszu składa się z prezesa, sekretarza, skarbnika i przynajmniej dwóch członków.
3. Zarząd prowadzi bieżące sprawy Funduszu, sprawuje pieczę nad jego środkami, sporządza i archiwizuje dokumentację oraz w prostych i pilnych przypadkach podejmuje decyzję o przyznaniu świadczenia interwencyjnego, które przedstawia do zatwierdzenia Biskupowi Siedleckiemu.

4. Zarząd raz w roku składa szczegółowe sprawozdanie z działalności Funduszu Biskupowi Siedleckiemu oraz przekazuje informacje Księżom w Diecezji.

§ 4

1. Środki Funduszu pochodzą z dobrowolnych ofiar, darowizn, zapisów testamentowych oraz składek.
2. Do składek zobowiązani są:
 - a) Wszyscy kapłani diecezjalni pracujący w duszpasterstwie parafialnym. Wysokość składki – taka sama dla księdza proboszcza i księdza wikariusza - jest naliczana kwartalnie od tzw. punktów. Kwota za punkt jest określana osobnym dekretem przez Biskupa Siedleckiego. W parafiach, gdzie posługuje tylko proboszcz, pokrywa on tę kwotę w całości, natomiast w parafiach z wikariuszami ilość punktów zostaje pomnożona przez określoną kwotę za punkt i dzielona po równo przez ilość księży pracujących w parafii. Składki należy w każdym kwartale wpłacać do dziekana, który następnie zebraną kwotę z całego dekanatu przekazuje na konto Kapłańskiego Funduszu Emerytalno-Zapomogowego.
 - b) Inni kapłani diecezjalni do zapłaty na każdy kwartał roku kwoty określonej dekretem przez Biskupa Siedleckiego.
 - c) Wysokość powyższych składek może być zmieniana przez Biskupa Siedleckiego na wniosek zarządu KFEZ i Diecezjalnej Rady ds. Ekonomicznych.
3. Każdy kapłan, na podstawie pisemnej umowy zawartej z Biskupem Siedleckim, może ulokować na koncie KFEZ osobiste środki pieniężne, którymi ma prawo dysponować za swojego życia. Zgodnie zaś z zapisem w zawartej umowie, z chwilą śmierci kapłana środki te przechodzą na własność KFEZ bez prawa domagania się ich zwrotu przez spadkobierców.
4. Na mocy ogólnego postanowienia z obowiązku składkowego zwolnieni są tylko studenci, misjonarze na czas pełnienia swoich zadań oraz emeryci i kapelani wojskowi.
5. Wszystkie środki Funduszu gromadzone są na odrębnym koncie.

§ 5

1. Stałe wsparcie z Funduszu w formie comiesięcznego dodatku, w wysokości określonej przez Zarząd KFEZ i Diecezjalną Radę ds. Ekonomicznych oraz zatwierdzonej przez Biskupa Siedleckiego, przekazywane jest:

- a) Kapłanom, którzy przeszli na emeryturę kościelną lub rentę i zamieszkali w domach prywatnych;
 - b) Kapłanom emerytom lub rencistom z parafii liczących poniżej 5 tys. wiernych, którzy mieszkają w budynkach parafialnych, jako dodatek do opłacenia przez nich kosztów utrzymania zajmowanego lokalu.
 - c) Kapłanom emerytom lub rencistom z parafii liczących powyżej 5 tys. wiernych, którzy mieszkają w budynkach parafialnych, ale tylko wtedy, jeżeli w parafii mieszka już przynajmniej jeden kapłan emeryt lub rencista, otrzymujący dodatek ze środków parafialnych.
 - d) Na utrzymanie kapłanów emerytów i rencistów mieszkających w Diecezjalnych Domach Księży Emerytów w Siedlcach i Nowym Opolu oraz w domu *Viribus Unitis* w Siedlcach.
2. Jednorazowa pomoc o charakterze interwencyjnym może być przyznana kapłanom:
 - a) którzy osobiście złożyli wnioski w formie pisemnej,
 - b) których trudną sytuację zasygnalizował dziekan, diecezjalny ojciec duchowny lub diecezjalny kurator starszych i chorych księży,
 - c) których potrzeby roztropnie przedstawione zostały przez innego kapłana.
 3. W zwykłym trybie wnioski rozpatruje i określa wysokość wsparcia specjalna Komisja złożona z Zarządu Funduszu, diecezjalnego kuratora starszych i chorych księży oraz 2-3 kapłanów znających sytuację, poproszonych do udziału w Komisji *ad casum*, wśród których powinien być własny dziekan danego kapłana. Decyzje Komisji wymagają zatwierdzenia Biskupa Siedleckiego.

§ 6

Biskup Siedlecki posiada prawo podejmowania swobodnych decyzji w ważniejszych sprawach Funduszu, zgodnie jednak z jego przeznaczeniem.

§ 7

Wsparcie, o którym mowa w § 5 przysługuje tylko kapłanom opłacającym składki na Fundusz, bądź formalnie z nich zwolnionym.

§ 8

W razie rozwiązania Funduszu wszystkie zgromadzone środki przechodzą na własność Diecezji Siedleckiej.

ANEKS NR 34

STATUT MUZEUM DIECEZJALNEGO W SIEDLCACH

I. Postanowienia ogólne

§ 1

Muzeum Diecezjalne w Siedlcach, zwane dalej Muzeum, zostało erygowane przez Biskupa Siedleckiego dekretem z dnia 1 marca 2000 r. Jest ono kontynuatorem tradycji Muzeum Diecezjalnego, powołanego do istnienia w 1918 r. a rozwiązanego przez okupantów w 1939 r.

§ 2

Muzeum działa zgodnie z przepisami, które zawiera: Kodeks Prawa Kanonicznego, Konstytucja o Liturgii świętej *Sacrosanctum Concilium* Soboru Watykańskiego II, Okólnik Kongregacji ds. Duchowieństwa: *W trosce o zachowanie artystycznego i historycznego dziedzictwa Kościoła* z 11.04.1971 r., *Normy postępowania w Sprawach Sztuki Kościelnej*, uchwalone przez Konferencję Episkopatu Polski dnia 25.01.1973 r., Art. 50 ust. 1 i 3 Ustawy z dnia 17 maja 1989 roku o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 1169 z późn. zm.). Konkordat między Stolicą Apostolską a Rzeczypospolitą Polską z dnia 25.08.1993 r., dokument Papieskiej Komisji ds. Dóbr Kulturalnych Kościoła *Necessita e urgenza* z 8.12.1999 r. oraz niniejszy Statut.

§ 3

Siedziba Muzeum Diecezjalnego znajduje się przy ul. Bpa I. Świrskiego 56 w Siedlcach.

§ 4

Muzeum Diecezjalne jest własnością Diecezji Siedleckiej, nie posiada odrębnej osobowości prawnej. Wobec prawa państwowego jest kościelną jednostką organizacyjną. Jako odrębny podmiot podatkowy posiada: własny numer identyfikacji podatkowej (NIP), numer identyfikacji statystycznej (REGON) oraz konto bankowe. Wszystkie pozyskane fundusze przeznacza na cele statutowe.

§ 5

Muzeum Diecezjalne posiada własną pieczęć podłużną i okrągłą ze znakiem graficznym i napisem w otoku: Muzeum Diecezjalne w Siedlcach.

II. Cele statutowe i zadania Muzeum Diecezjalnego

§ 6

Muzeum Diecezjalne jest instytucją, która:

- a) gromadzi, przechowuje i zabezpiecza dzieła sztuki kościelnej, religijnej i świeckiej, zwłaszcza posiadające związek z Diecezją i regionem, wycofane z kultu religijnego, uzyskane drogą darowizny, depozytów i zakupów. Dzieła te za zgodą Biskupa Siedleckiego mogą być przekazane kościołom Diecezji lub innemu Muzeum do czasowego użytku w formie depozytu.
- b) czuwa nad tym, aby dzieła sztuki kościelnej wycofane z kultu Bożego i umieszczone w Muzeum nie były przeznaczone dla świeckiego użytku, przechowywane w prywatnym posiadaniu, sprzedawane, darowane, pozbywane w jakikolwiek sposób, chyba, że Biskup Siedlecki wyrazi na to oddzielną zgodę.
- c) przechowuje pamiątki życia i kultury religijnej oraz przedmioty o treści świeckiej, pochodzące z kościołów i plebanii, pozostałe po księżach lub złożone przez świeckich ofiarodawców.
- d) przechowuje plany, projekty, makiety i fotografie budowli kościelnych, dekoracji plastycznych i urządzeń wnętrz, jako dokumentację starych lub planowanych obiektów.
- e) nwentaryzuje, kataloguje oraz opracowuje naukowo posiadane muzealia, gromadzi księgozbiór z zakresu konserwacji zabytków oraz dokumenty i akta archiwalne własnych zbiorów oraz dzieł sztuki znajdujących się w kościołach całej Diecezji. Materiały te może udostępniać osobom upoważnionym do celów naukowych.
- f) zabezpiecza i konserwuje zabytki sztuki kościelnej. W tym celu ma prawo posiadać własną pracownię konserwatorską, w której będzie konserwować zbiory własne i powierzone, wykonywać dokumentację zabytków, służyć administratorom parafii radą w sprawie profilaktyki konserwatorskiej i konserwacji przedmiotów zabytkowych.
- g) organizuje warsztaty i inne zajęcia dydaktyczne, urządza tematyczne stałe i czasowe wystawy dzieł sztuki i udostępnia je do publicznego zwiedzania. Wystawy będą uwydatniać rozwój miejscowej sztuki religijnej i świeckiej. Sposób prowadzenia wystawy i czas jej trwania ustala dyrektor Muzeum.
- h) wydaje drukiem publikacje własne i współdziała w upowszechnianiu sztuki oraz nauki o sztuce kościelnej z osobami fizycznymi i prawnymi, realizującymi cele i zadania związane z ochroną polskiego dziedzictwa religijnego i kulturowego.

III. Organizacja i kierownictwo Muzeum

§ 7

Na czele Muzeum stoi dyrektor, którego powołuje i odwołuje Biskup Siedlecki. Dyrektor powinien posiadać wykształcenie z zakresu historii sztuki lub konserwacji zabytków, uwieńczone stopniem naukowym.

§ 8

Zakres zadań działów lub stanowisk w Muzeum określa regulamin wewnętrzny zatwierdzony przez dyrektora.

§ 9

Dyrektor reprezentuje Muzeum na zewnątrz i odpowiada za całość spraw przed Biskupem Siedleckim. W szczególności zaś:

- a) prowadzi nadzór nad zbiorami i majątkiem Muzeum,
- b) zatrudnia lub zwalnia pracowników muzealnych oraz kieruje ich zajęciami,
- c) kieruje sprawami naukowo-badawczymi, organizacyjnymi i administracyjnymi,
- d) wydaje zarządzenia wewnętrzne.

§ 10

Dyrektor Muzeum lub pracownicy przez niego upoważnieni, utrzymują kontakty z muzeami, ośrodkami zajmującymi się ochroną zabytków i wydziałami uczelni zajmujących się sztuką, zarówno kościelnymi jak i świeckimi. Kontakty te mają pomóc w aranżacji zbiorów, poznaniu nowoczesnych metod ich dokumentacji naukowej i konserwacji.

IV. Rada Muzealna

§ 11

Przy Muzeum Diecezjalnym jest powołana i działa Rada Muzealna, zwana dalej Radą, która jest organem doradczym i opiniotwórczym. Członków Rady powołuje na czteroletnią kadencję Biskup Siedlecki.

§ 12

W skład Rady wchodzi dyrektor, zastępca dyrektora pełniący jednocześnie funkcję kustosa Muzeum, diecezjalny konserwator zabytków, kierownik pracowni konserwatorskiej, wykładowca Sztuki Kościelnej w Seminarium

Duchownym oraz inni specjaliści z dziedziny sztuki i ochrony zabytków, których na to stanowisko powoła Biskup Siedlecki na wniosek dyrektora.

§ 13

Radę Muzealną zwołuje i jej przewodniczy dyrektor Muzeum. Posiedzenia Rady odbywają się zależnie od potrzeby, przynajmniej raz w roku. Przebieg posiedzenia winien być protokołowany przez powołanego do tego - spośród członków Rady - sekretarza

§ 14

Do zadań Rady Muzealnej należy:

- a) ocena ogólnej działalności Muzeum,
- b) składanie konstruktywnych wniosków dotyczących zmian w jego działaniu,
- c) omawianie metod gromadzenia, ekspozycji i zabezpieczenia zbiorów,
- d) pomoc w rozwiązywaniu trudnych problemów Muzeum,
- e) promocja Muzeum, rozwijanie działalności oświatowej i wydawanie publikacji naukowych.

V. Finansowanie Muzeum

§ 15

Muzeum Diecezjalne jest finansowane przez Diecezję Siedlecką z dobrowolnych ofiar przekazywanych przez poszczególne parafie.

§ 16

W celu ratowania dzieł sztuki Muzeum może przyjmować darowizny od podmiotów pozakościelnych, może też na zasadzie dobrowolności przyjmować ofiary od zwiedzających, przekazując w zamian pamiątki mające formę biletów lub „cegiełek”.

§ 17

Dyrektor Muzeum na podstawie posiadanych funduszy opracowuje projekt budżetu Muzeum i raz w roku składa Biskupowi Siedleckiemu i Radzie Muzealnej sprawozdanie z jego realizacji.

VI . Postanowienia końcowe

§ 18

Muzeum Diecezjalne może tworzyć filie terenowe, które będą podlegały dyrektorowi Muzeum.

§ 19

Dyrektor, pracownicy Muzeum i osoby korzystające z jego zasobów mają obowiązek troszczyć się o całość i nienaruszalność muzealnych zbiorów, dbać o sprawność systemów zabezpieczeń przeciwpożarowych i antywłamaniowych oraz pamiętać, że zbiory te mają służyć następnym pokoleniom, dobru Kościoła i kulturze Narodu.

§ 20

Prawo do zmiany Statutu Muzeum, bądź też rozwiązania Muzeum ma Biskup Diecezjalny.

ANEKS NR 35

STATUT „KATOLICKIEGO RADIA PODLASIE”

Rozdział I

Postanowienia ogólne

§ 1

Katolickie Radio Podlasie jest diecezjalną rozgłośnią radiową powołaną do istnienia przez Biskupa Diecezjalnego Jana Mazura dekretem z dnia 4 września 1991 r.

§ 2

Katolickie Radio Podlasie jako nazwy własnej może używać zwrotu „Radio Podlasie” oraz skrótu „KRP”. Siedziba rozgłośni znajduje się w Siedlcach przy ul. Biskupa Ignacego Świrskiego 56.

§ 3

Działalność rozgłośni jest usankcjonowana prawnie w oparciu o następujące akty prawne:

1. Art. 48 ust. 3 i 4 Ustawy z dnia 17 maja 1989 roku o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 1169 z późn. zm.).
2. Porozumienie zawarte między Kościołem Katolickim a Ministrem Łączności Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15.10.1990 r.
3. Ustawę z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2015 r., poz. 1531 z późn. zm.)
4. Koncesję stanowiącą podstawę prawną prowadzenia działalności emisyjnej programu radiowego z dnia 8 lipca 2011 r., nr 102/K/2011-R wydana przez Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Jana Dworaka oraz następne.
5. Niniejszy statut.

§ 4

Katolickie Radio Podlasie jest rozgłośnią Diecezji Siedleckiej obejmującą zasięgiem teren środkowo-wschodniej Polski i na podstawie ww. dokumentów otrzymuje status jednostki organizacyjnej wyodrębnionej podatkowo z kościelnej osoby prawnej, jaką jest Diecezja Siedlecka.

§ 5

KRP nie posiada odrębnej osobowości prawnej, jest podporządkowane Biskupowi Siedleckiemu.

§ 6

Terenem działalności KRP jest obszar Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 7

KRP może tworzyć terenowe studia emisyjne nadające program rozszczepiony z zachowaniem obowiązujących ustaw i rozporządzeń.

§ 8

KRP ma prawo należeć do krajowych i międzynarodowych organizacji zrzeszających rozgłoszenie radiowe o podobnym charakterze.

§ 9

KRP pozostaje w stałej łączności z Kurią Diecezjalną w Siedlcach oraz Radą ds. Środków Społecznego Przekazu przy Konferencji Episkopatu Polski.

Rozdział II

Cele oraz sposoby działania

§ 10

Podstawowym celem działalności KRP jest upowszechnianie i promowanie postaw społecznych wśród słuchaczy w oparciu o wartości chrześcijańskie.

§ 11

Do szczegółowych statutowych celów działania KRP zaliczyć należy:

- a) czynny udział w ewangelizacyjnej misji Kościoła Katolickiego,
- b) służba wiernym Diecezji Siedleckiej rzetelną informacją z życia Kościoła Katolickiego w wymiarze światowym, ogólnokrajowym i lokalnym,
- c) zaspokajanie religijnych, duchowych, intelektualnych, kulturalnych, zawodowych i społecznych potrzeb słuchaczy,
- d) działalność edukacyjna,
- e) proponowanie informacji bieżącej, godziwych form rozrywki, publicystyki, reklamy,
- f) kształtowanie opinii publicznej w oparciu o wartości chrześcijańskie, a zwłaszcza o społeczne nauczanie Kościoła Katolickiego,

- g) promowanie i wspieranie dobrych inicjatyw społecznych wpływających na integrację mieszkańców regionu,
- h) prezentowanie spektrum życia społecznego, gospodarczego, religijnego i kulturalnego regionu środkowo-wschodniej Polski.

§ 12

KRP realizuje swoje szczegółowe statutowe cele poprzez:

- a) produkcję i emisję programu radiowego,
- b) tworzenie odpowiednich struktur organizacyjnych,
- c) utworzenie centralnego studia radiowego w Siedlcach wraz z odpowiednim zapleczem technicznym,
- d) posiadanie wozu transmisyjnego umożliwiającego prowadzenie transmisji radiowych spoza studia centralnego,
- e) nawiązanie współpracy z operatorem urządzeń nadawczych,
- f) pozyskanie etatowych pracowników oraz współpracowników i wolontariuszy,
- g) utworzenie sieci korespondentów terenowych spośród pracowników i współpracowników,
- h) prowadzenie szkoleń i dokształcanie pracowników i współpracowników,
- i) stałą współpracę z odpowiednimi strukturami Kościoła lokalnego, zwłaszcza w ramach przygotowywania programu,
- j) nawiązywanie kontaktów, wymianę doświadczeń i audycji z innymi rozgłościami katolickimi w kraju i poza granicami,
- k) nawiązywanie kontaktów i współpracy z centralnymi strukturami państwa polskiego oraz jednostkami samorządu terytorialnego,
- l) nawiązywanie kontaktów i współpracy z innymi organizacjami, fundacjami, stowarzyszeniami, zrzeszeniami o celach działania zbieżnych z celami KRP,
- m) obejmowanie patronatem medialnym i relacjonowanie wydarzeń o celach zbieżnych z celami KRP, a organizowanych przez inne podmioty,
- n) produkcję i utrzymanie internetowej strony rozgłośni,
- o) produkcję i utrzymanie Regionalnego Portalu Informacyjnego,
- p) prowadzenie samodzielnej lub we współpracy z innymi podmiotami w zakresie realizacji celów statutowych działalności gospodarczej, wydawniczej w zakresie wydawnictw okolicznościowych i periodyków,
- q) prowadzenie samodzielnej lub we współpracy z innymi podmiotami, szeroko pojętej działalności edukacyjnej w formie: warsztatów, szkoleń, konferencji, sympozjów, kursów, festynów, koncertów.

Rozdział III Struktura organizacyjna KRP

§ 13

1. KRP jest kierowane przez Dyrektora, którego powołuje Biskup Diecezjalny na czas nieokreślony.
2. Dyrektor KRP może powołać swojego zastępcę lub zastępców, określając zakres ich obowiązków.
3. KRP, jako jednostka wydzielona podatkowo Diecezji Siedleckiej, jest reprezentowane przez Dyrektora – jednoosobowo.

§ 14

Do obowiązków Dyrektora należy:

- a) kierowanie całokształtem działalności KRP,
- b) mianowanie i odwoływanie swojego zastępcy (zastępców),
- c) zatrudnianie i zwalnianie pracowników, współpracowników i wolontariuszy KRP,
- d) powoływanie i odwoływanie kierowników działów w Zespole Redakcyjnym,
- e) zatwierdzanie wewnętrznych regulaminów pracy,
- f) zatwierdzanie listy wynagrodzeń dla każdego działu,
- g) zatwierdzanie i zdejmowanie z emisji programu KRP,
- h) reprezentowanie KRP na zewnątrz, zaciąganie zobowiązań, składanie oświadczeń woli, zarządzanie majątkiem KRP według zasad ustalonych z Biskupem Siedleckim,
- i) zawieranie umów dotyczących bieżącego funkcjonowania KRP,
- j) przedstawianie Biskupowi Siedleckiemu sprawozdań finansowych z działalności rozgłośni.

§ 15

1. Działalność KRP opiera się na pracy etatowych pracowników, wolontariuszy i współpracowników – osób świeckich i duchownych, pod warunkiem zaakceptowania i realizowania przez nich linii programowej KRP. Udział wolontariuszy i współpracowników w pracach KRP wykonywany jest w ramach wolontariatu, z zachowaniem Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r. (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r., poz. 1118 z późn. zm.).

2. Strukturę organizacyjną KRP tworzą:

- a) Dyrekcja,
- b) Administracja,
- c) Zespół Redakcyjny,
- d) Zespół Techniczny,
- e) Współpracownicy i wolontariusze,
- f) Kolegium Kapłańskie,
- g) Kolegium Programowe,
- h) Kolegium Finansowe.

§ 16

Dyrektor powołuje, wysłuchuje i odwołuje Kolegium Programowe oraz Kolegium Finansowe. Każde kolegium pełni funkcję doradczą. Dyrektor zwołuje obrady kolegiów oraz im przewodzi.

§ 17

Dyrektor może powołać Kolegium Kapłańskie, które tworzą wszyscy kapłani oddelegowani do pracy w KRP przez Biskupa Siedleckiego. Zwoływane jest raz w tygodniu lub w zależności od potrzeb.

§ 18

Kolegium Programowe tworzy:

- a) Zastępca dyrektora wybrany przez Dyrektora
- b) Kierownicy działów programowych
- c) Inne osoby powołane przez Dyrektora

Zwoływane jest jeden raz w tygodniu lub w zależności od potrzeb.

§ 19

Kolegium Finansowe tworzy:

- a) Zastępca (zastępcy) Dyrektora
- b) Główny księgowy

Zwoływane jest w zależności od potrzeb.

§ 20

1. Zespół Redakcyjny tworzą pracownicy etatowi, współpracownicy i wolontariusze odpowiedzialni za przygotowanie i emisję programu radiowego.
2. W skład Zespołu Redakcyjnego szczegółowo wchodzi pomniejszych działów: Dział Anteny, Redakcja Wiadomości, oraz Zespół Regionalnego Portalu

Informacyjnego i strony radiowej, na czele których stoją kierownicy odpowiedzialni za ich pracę od strony merytorycznej i organizacyjnej. Poszczególne działy tworzą następujące osoby ze względu na funkcje:

- a) Dział Anteny – sekretarz redakcji, prezenterzy poszczególnych pasm, autorzy audycji, archiwista,
- b) Redakcja Wiadomości – prezenterzy wiadomości i korespondenci terenowi,
- c) Zespół Regionalnego Portalu Informacyjnego „podlasie24.pl” i portalu „radiopodlasie.pl” – redaktor naczelny portali, dziennikarze portalu.

§ 21

Zespół Techniczny, w skład którego wchodzi Szef Techniczny Stacji oraz Realizatorzy Dźwięku, jest odpowiedzialny za prawidłową pod względem technicznym emisję programu oraz działanie, obsługę i naprawy wszelkiego sprzętu znajdującego się na wyposażeniu KRP.

§ 22

1. Etatowych pracowników, współpracowników oraz wolontariuszy KRP zatrudnia Dyrekcja, z zachowaniem powszechnie przyjętego trybu, w tym prawa polskiego, na obustronnie uzgodnionych warunkach.
2. Kierownicy działów są powoływani i odwoływani przez Dyrektora KRP.
3. Prawa i obowiązki pracowników etatowych, współpracowników i wolontariuszy KRP szczegółowo określa odrębny Regulamin oraz zakres obowiązków podpisywany przez każdego z ww.
4. Wypłaty dla pracowników i współpracowników reguluje Regulamin Wynagradzania.

Rozdział IV Majątek i przychody KRP

§ 23

Majątek KRP stanowią ruchomości i nieruchomości przekazane KRP w akcie darowizny przez ich właścicieli lub nabyte drogą kupna.

§ 24

1. Decyzją Izby Skarbowej Katolickie Radio Podlasie uznane zostało jako odrębny podmiot podatkowy.
2. Decyzją Izby Skarbowej w Siedlcach z dnia 20.06.1995 KRP nadany został NIP: 821-10-06-920.

3. Decyzją Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie z dnia 12.02.2009 KRP nadany został numer identyfikacyjny REGON: 005173923-00037.
4. Decyzją Izby Skarbowej w Siedlcach z dnia 09.03.2000 KRP stało się płatnikiem podatku VAT.

§ 25

1. KRP prowadzi własną księgowość zgodnie z Ustawą o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 330 z późn. zm.).
2. Rokiem obrotowym dla KRP jest rok kalendarzowy.

§ 26

Przychodami KRP są wpływy pochodzące z:

- a) sprzedaży czasu antenowego (z uwzględnieniem warunków zawartych w koncesji i statucie),
- b) produkcji spotów reklamowych, ogłoszeń, audycji,
- c) sprzedaży praw autorskich,
- d) wynajmu studia nagrań,
- e) sprzedaży użytków reklamowych w portalu „podlasie24.pl” i „radiopodlasie.pl”,
- f) realizacji umów o promocję marek, produktów, instytucji, działalności samorządowej,
- g) subwencji i dotacji pozyskiwanych od centralnych struktur państwa polskiego oraz jednostek samorządu terytorialnego,
- h) zbycia majątku KRP, zgodnie z normami prawa kanonicznego,
- i) odsetek od środków zgromadzonych na rachunkach bankowych KRP, w tym lokat terminowych,
- j) działalności edukacyjnej,
- k) darowizn od osób fizycznych i prawnych,
- l) wpłat przekazywanych przez słuchaczy i czytelników na cele statutowe,
- m) wpłat gromadzonych podczas prowadzonych na terenie całej Diecezji Siedleckiej tzw. „niedziel radiowych”,
- n) innych źródeł.

§ 27

Wszelkie uzyskane przychody przeznaczone są wyłącznie na inwestycje i działalność statutową KRP.

§ 28

Za finanse KRP odpowiada Dyrektor rozgłośni bezpośrednio przed Biskupem Siedleckim, któremu przedstawia sprawozdania finansowe z działalności rozgłośni.

Rozdział V**Zmiana Statutu i rozwiązanie KRP**

§ 29

Zmiany w Statucie mogą być wprowadzone na wniosek Dyrektora KRP jedynie przez Biskupa Siedleckiego.

§ 30

Katolickie Radio Podlasie może zostać rozwiązane wyłącznie przez Biskupa Siedleckiego po wysłuchaniu Rady Kapłańskiej i Diecezjalnej Rady ds. Ekonomicznych.

§ 31

W przypadku rozwiązania Katolickiego Radia Podlasie, cały majątek rozgłośni przechodzi na własność Diecezji Siedleckiej.

§ 32

Poprzedni statut traci moc obowiązującą, a niniejszy wchodzi w życie z dniem zatwierdzenia przez Biskupa Siedleckiego.

+ *Kazimierz Gurda*
Biskup Siedlecki

Ks. Jan Babik
Kancelarz

L. dz. 1214/ 2017

Siedlce, w uroczystość św. Apostołów Szymona i Judy Tadeusza, dnia 28 października 2017 r.

ANEKS NR 36

STATUT WYDAWNICTWA DIECEZJI SIEDLECKIEJ „UNITAS”

Rozdział I**Postanowienia ogólne**

§ 1

Wydawnictwo Diecezji Siedleckiej „Unitas”, zostało powołane do istnienia dekretem Biskupa Siedleckiego z dnia 8 maja 2007 r. (L.dz. 369/07), z uwzględnieniem stosownych przepisów prawa kanonicznego, zapisów Konkordatu między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską z dnia 28 lipca 1993 r. i w oparciu o Ustawę z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego.

§ 2

Wydawnictwo nosi nazwę: Wydawnictwo Diecezji Siedleckiej „Unitas”, może też używać nazwy skróconej „Unitas”.

§ 3

Siedziba Wydawnictwa mieści się przy ul. Szkolnej 22, 08-110 Siedlce.

§ 4

Wydawnictwo używa pieczęci podłużnej z napisem: „Wydawnictwo Diecezji Siedleckiej „Unitas”, 08-110 Siedlce, ul. Szkolna 22” lub „Unitas”, 08-110 Siedlce, ul. Szkolna 22”.

§ 5

Wydawnictwo jest wydawnictwem kościelnym, nie posiada osobowości prawnej, lecz działa w ramach kościelnej osoby prawnej, która je powołała, tj. Diecezji Siedleckiej, stosownie do art. 12 Ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego (Dz. U. Nr 29 poz. 154, ze zmianami).

§ 6

Dla celów podatkowych Wydawnictwo Diecezji Siedleckiej „Unitas” jest uznawane za odrębny podmiot podatkowy działający w ramach Diecezji Siedleckiej jako osoby prawnej. Posiada własny Numer Identyfikacji Podatkowej i REGON.

Rozdział II

Cele, środki działania i majątek Wydawnictwa

§7

Celem Wydawnictwa Diecezji Siedleckiej jest wydawanie i kolportaż publikacji związanych z życiem Kościoła, jego historią i aktualną działalnością, szeroko rozumiana ewangelizacja poprzez książki, czasopisma i inne środki społecznego przekazu, zgodnie z posłannictwem Kościoła oraz propagowanie kultury chrześcijańskiej przez organizowanie spotkań, szkoleń, obozów i konferencji.

§8

Źródłem finansowania działalności Wydawnictwa jest:

1. Sprzedaż wydawanych publikacji;
2. Kolportaż prasy katolickiej;
3. Prowadzenie księgarni i kiosków z dewocjonaliami;
4. Subwencje i dotacje;
5. Darowizny i spadki;
6. Dochody z oprocentowania lokat bankowych.

§9

Ewentualne dochody Wydawnictwa są własnością Diecezji Siedleckiej i będą przekazywane przez dyrektora Wydawnictwa, po uzgodnieniu z Biskupem Siedleckim, na kościelną działalność charytatywną, kulturalną, oświatową lub na cele kultu religijnego.

§10

Zaciąganie zobowiązań finansowych przez Wydawnictwo na sumę przekraczającą wysokość określoną dekretem Biskupa Siedleckiego, wymaga każdorazowo jego zgody.

Rozdział III

Władze i pracownicy Wydawnictwa

§11

Wydawnictwem kieruje dyrektor mianowany przez Biskupa Siedleckiego, odpowiedzialny przed nim za całokształt działalności Wydawnictwa.

§12

Wydawnictwo jest reprezentowane jednoosobowo przez jego dyrektora w sprawach związanych ze zwykłym zarządem. W sprawach przekraczających zakres zwykłego zarządu, Wydawnictwo jest reprezentowane łącznie przez dyrektora i Biskupa Siedleckiego.

§13

Plan wydawniczy, zakres i kierunki działalności wydawniczej ustala dyrektor Wydawnictwa po konsultacji z Radą Programową Wydawnictwa, powoływaną na wniosek dyrektora przez Biskupa Siedleckiego.

§14

Pracowników Wydawnictwa zatrudnia dyrektor Wydawnictwa. Kandydaci powinni cieszyć się dobrą opinią, być fachowcami w swojej dziedzinie i spełniać inne wymogi stawiane pracownikom kościelnym.

Rozdział IV

Postanowienia końcowe

§15

Dyrektor Wydawnictwa składa Biskupowi Siedleckiemu coroczne sprawozdanie z działalności Wydawnictwa zgodnie z nakazem prawa kanonicznego i według zasad ustalonych w Diecezji.

§16

Zmiany w Statucie Wydawnictwa są zatwierdzane przez Biskupa Siedleckiego i wchodzi w życie z dniem ich podpisania.

§17

Sprawy nie uregulowane niniejszym Statutem są rozstrzygane na gruncie przepisów Prawa Kanonicznego, Konkordatu i obowiązującego ustawodawstwa państwowego.

Niniejszym zatwierdzam Statut Wydawnictwa Diecezji Siedleckiej „Unitas” wchodzi w życie z dniem dzisiejszym.

+ Zbigniew Kiernikowski
Biskup Siedlecki

L.dz. 369/3/07

Siedlce, dnia 12 maja 2007 r.

ANEKS NR 37

STATUT STOWARZYSZENIA PAMIĘCI UNITÓW PODLASKICH „MARTYRIUM”

Rozdział I. Przepisy wstępne

§ 1

Stowarzyszenie Pamięci Unitów Podlaskich *Martyrium*, zwane dalej Stowarzyszeniem jest powołane do życia dekretem Biskupa Siedleckiego.

§ 2

Zgodnie z kan. 312 § 1, 3° Kodeksu Prawa Kanonicznego Stowarzyszenie jest publicznym stowarzyszeniem wiernych, zrzeszającym katolików zarówno duchownych jak i świeckich, należących do Diecezji Siedleckiej, bądź z nią związanych, którzy pragną szerzyć kult bł. Męczenników z Pratulina.

§ 3

Stowarzyszenie z chwilą utworzenia posiada kościelną osobowość prawną. Strukturę i działalność Stowarzyszenia określają odpowiednie przepisy Kodeksu Prawa Kanonicznego, prawa państwowego Rzeczypospolitej Polskiej oraz przepisy niniejszego statutu.

§ 4

1. Stowarzyszenie działa na terenie Diecezji Siedleckiej.
2. Siedzibą Stowarzyszenia są Siedlce.
3. Stowarzyszenie posługuje się pieczęcią okrągłą, zawierającą w centralnym polu graficzne przedstawienie postaci bł. Męczenników z Pratulina i nazwę w otoku oraz pieczęcią podłużną z nazwą i adresem Stowarzyszenia.

Rozdział II. Cele i sposoby działania Stowarzyszenia

§ 5

Główne cele Stowarzyszenia są następujące:

- a) przywoływanie historii wydarzeń pokazujących wiarę unitów oraz ich heroiczną miłość do Boga, Kościoła katolickiego i Ojczyzny w okresie prześladowań;

- b) szerzenie kultu błogosławionych Wincentego Lewoniuka i XII Towarzyszy –Męczenników z Pratulina;
- c) wspieranie działalności formacyjnej prowadzonej w sanktuarium pratulińskim, bądź w innych miejscach związanych z historią unii.
- d) ukazywanie bogactwa i różnorodności Kościoła powszechnego na przykładzie współistnienia na Podlasiu tradycji zachodniej i wschodniej;
- e) podnoszenie postulatu wolności religijnej i ukazywanie niebezpieczeństwa płynącego z ideologizacji władzy świeckiej.

§ 6

Ponadto Stowarzyszenie podejmuje cele szczegółowe:

- a) gromadzenie i zabezpieczenie świadectw, przekazów i pamiątek ukazujących historię unii na Podlasiu;
- b) troska o utrwalenie pamięci o unitach w parafiach pounickich;
- c) pomoc w przygotowaniu programu i materiałów formacyjnych dla sanktuarium bł. Męczenników w Pratulinie;
- d) pomoc w obsłudze ruchu pielgrzymkowo-turystycznego w Pratulinie;
- e) inne działania zmierzające do realizacji celów głównych.

§ 7

Stowarzyszenie realizuje swoje cele poprzez następujące działania:

- a) wspieranie badań naukowych;
- b) wspieranie twórczości w dziedzinie literatury i innych sztuk;
- c) wydawanie i kolportaż publikacji naukowych, popularno-naukowych, literackich i formacyjno-liturgicznych;
- d) organizowanie i prowadzenie sympozjów, konferencji, spotkań formacyjnych i rekolekcji;
- e) tworzenie izb pamięci i muzeum unii.

§ 8

Stowarzyszenie będzie dążyło do stworzenia i prowadzenia:

- a) pratulińskiego ośrodka dokumentacji, gromadzącego materiały służące opracowaniom historycznym, teologicznym i liturgicznym;
- b) ekspozycji pamiątek po unitach oraz udostępnieniem w formie graficznej i multimedialnej informacji na temat unii i Pratulina;
- c) wolontariackiej służby na rzecz sanktuarium w Pratulinie.

§ 9

Dla sprawnego wypełniania poszczególnych zadań Stowarzyszenie może powołać uchwałą Walnego Zgromadzenia sekcje: historyczną, edytorską, liturgiczną, literacko-artystyczną, gospodarczą itp.

§ 10

Stowarzyszenie jest fundatorem Fundacji Męczenników Podlaskich „Arka”, powołanej do życia celem gromadzenia środków materialnych dla wypełnienia jego zadań statutowych. Stowarzyszenie ma też stałego przedstawiciela w Zarządzie Fundacji.

Rozdział III. Członkowie Stowarzyszenia

§ 11

Stowarzyszenie tworzą:

- a) członkowie zwyczajni;
- b) członkowie honorowi.

§ 12

1. Członkiem zwyczajnym może zostać każdy wierny Kościoła katolickiego, zarówno duchowny, jak i świecki, spełniający następujące warunki:
 - a) przedstawi wyrażoną na piśmie pozytywną opinię swego proboszcza i przynajmniej dwóch członków zwyczajnych Stowarzyszenia;
 - b) złoży wypełnioną deklarację członkowską z zapewnieniem o gotowości realizowania celów Stowarzyszenia;
 - c) ma ukończony 16 rok życia.
2. Decyzję o przyjęciu na członka zwyczajnego Stowarzyszenia podejmuje Zarząd Główny.

§ 13

1. Członek zwyczajny ma prawo do aktywnego uczestnictwa w pracach Stowarzyszenia oraz korzystania z jego duchowych zasobów.
2. Głównym obowiązkiem członka Stowarzyszenia jest osobista wierność tradycji wiary Kościoła na Podlasiu oraz mężne świadectwo o niej wobec innych.
3. Prawo biernego i czynnego głosu w wyborach do władz Stowarzyszenia, członek zwyczajny nabywa po ukończeniu 18 roku życia.

§ 14

1. Członkostwo zwyczajne Stowarzyszenia ustaje przez:
 - a) złożenie deklaracji wystąpienia przyjętej przez Zarząd Główny;
 - b) usunięcie decyzją Zarządu Głównego wskutek lekceważącego podejścia do obowiązków członka Stowarzyszenia, porzucenia wiary katolickiej lub gorszący sposób życia.
2. Od decyzji Zarządu przysługuje prawo odwołania się do Walnego Zgromadzenia.

§ 15

1. Tytuł członka honorowego przyznaje Walne Zgromadzenie na wniosek Zarządu Głównego osobom szczególnie zasłużonym dla sprawy unii lub propagowania kultu błogosławionych Męczenników z Pratulina.
2. Członek honorowy ma prawo uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu z głosem doradczym.

§ 16

1. Dla usprawnienia działalności i skuteczniejszego wsparcia lokalnych inicjatyw zgodnych z celami Stowarzyszenia, na zgodny wniosek przynajmniej pięciu członków zwyczajnych, Zarząd Główny może powoływać wspólnoty terenowe zwane Kołami.
2. Pełnoletni członkowie Koła wybierają spośród siebie przewodniczącego na czteroletnią kadencję.

§ 17

1. Zarząd Główny może na wniosek proboszcza oraz przynajmniej jednego członka zwyczajnego powoływać Parafialne Młodzieżowe Wspólnoty Afiliowane.
2. Opiekę duchową nad Parafialną Młodzieżową Wspólnotą Afiliowaną sprawuje proboszcz, a organizacyjnie wspomaga go wskazany przez Zarząd Główny członek zwyczajny.
3. Warunki przyjęcia do Parafialnych Młodzieżowych Wspólnot Afiliowanych oraz zakres i sposób ich działania określa odrębny regulamin.

Rozdział IV. Władze Stowarzyszenia

§ 18

Władzami Stowarzyszenia są:

- a) Walne Zgromadzenie Stowarzyszenia;
- b) Rada Główna;
- c) Zarząd Główny.

§ 19

1. Zwyczajne Walne Zgromadzenie Stowarzyszenia jest zwoływane przez Przewodniczącego Rady Główniej co cztery lata jako zgromadzenie sprawozdawczo-wyborcze.
2. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Stowarzyszenia może być zwołane przez Przewodniczącego Rady Główniej na wniosek:
 - a) Biskupa Siedleckiego;
 - b) Rady Główniej;
 - c) Zarządu Głównego;
 - d) co najmniej 15 członków zwyczajnych Stowarzyszenia.
3. Do kompetencji Walnego Zgromadzenia należy:
 - a) ocena pracy Rady Główniej i Zarządu Głównego upływającej kadencji;
 - b) wybór Rady Główniej oraz jej przewodniczącego;
 - c) wybór członków Zarządu Głównego, za wyjątkiem prezesa;
 - d) wskazanie kierunków działań Stowarzyszenia na kolejny czteroletni okres;
 - e) podjęcie decyzji o powołaniu sekcji Stowarzyszenia oraz wskazanie jej kierownika;
 - f) ocenienie potrzeby zmian w statucie Stowarzyszenia i wypracowanie propozycji nowych zapisów;
 - g) podjęcie decyzji o wprowadzeniu składek członkowskich, ewentualne ustalenie ich wysokości oraz wszystkich późniejszych zmian.
4. Walne Zgromadzenie podejmuje uchwały:
 - a) bezwzględną większością głosów pełnoletnich zwyczajnych członków Stowarzyszenia obecnych na posiedzeniu, w sprawach wskazanych w punkcie b) i c) poprzedniego paragrafu;
 - b) zwykłą większością głosów wszystkich zwyczajnych członków Stowarzyszenia obecnych na posiedzeniu, w pozostałych sprawach;

5. Przewodniczący Rady Główniej z co najmniej dwutygodniowym wyprzedzeniem powiadamia zwyczajnych i honorowych członków Stowarzyszenia o terminie i miejscu Walnego Zgromadzenia oraz o jego programie. On też kieruje obradami i decyduje o tajności, bądź jawności głosowań.

§ 20

1. Rada Główna liczy od 5 do 7 członków i jest powoływana przez Walne Zgromadzenie na czteroletnią kadencję.
2. Pracami Rady Główniej kieruje przewodniczący, wybrany przez Walne Zgromadzenie, sami zaś jej członkowie wybierają na swoim pierwszym posiedzeniu wiceprzewodniczącego i sekretarza.
3. Rada Główna winna zbierać się przynajmniej raz w roku.
4. Do zadań Rady Główniej należy:
 - a) ocena rocznych sprawozdań Zarządu Głównego i następnie przedstawianie ich Biskupowi Siedleckiemu;
 - b) nadzorowanie pracy nad przygotowaniem czteroletniego sprawozdania z działalności Stowarzyszenia celem przedstawienia go na Walnym Zgromadzeniu;
 - c) uchwalenie regulaminu Parafialnych Młodzieżowych Wspólnot Afiliowanych;
 - d) powoływanie w razie potrzeby, trzyosobowej Komisji Rewizyjnej, złożonej z członków Rady;
 - e) czuwanie nad całością działalności Stowarzyszenia oraz prawidłowością wypełniania własnych zadań przez jego organa.

§ 21

1. Zarząd Główny składa się z prezesa mianowanego przez Biskupa Siedleckiego spośród duchownych członków Stowarzyszenia oraz od 2 do 4 osób wybieranych przez Walne Zgromadzenie na okres czterech lat.
2. Zarząd wybiera ze swego grona kvestora i sekretarza.
3. Zarząd winien być zwoływany na zebranie przez prezesa przynajmniej cztery razy w roku;
4. Do zadań Zarządu Głównego Stowarzyszenia należy:
 - a) wykonywanie uchwał Walnego Zgromadzenia;
 - b) kierowanie bieżącą pracą Stowarzyszenia;
 - c) podejmowanie decyzji w sprawach związanych z członkostwem Stowarzyszenia, Kołami terenowymi oraz Parafialnymi Młodzieżowymi Wspólnotami Afiliowanymi;

- d) zarządzanie majątkiem Stowarzyszenia;
- e) przygotowywanie rocznych sprawozdań z działalności oraz czteroletniego sprawozdania na Walne Zgromadzenie.

§ 22

1. Prezes Zarządu Głównego czuwa w imieniu Biskupa Siedleckiego nad właściwym charakterem działalności Stowarzyszenia, reprezentuje je na zewnątrz i ma prawo składać w imieniu Stowarzyszenia oświadczenia woli, które jednak do ważności wymagają także podpisu kvestora.
2. Kwestor odpowiada za bieżące finanse Stowarzyszenia.
3. Sekretarz Zarządu Głównego protokołuje zebrania, prowadzi korespondencję Zarządu i przechowuje dokumenty.

§ 23

Rada Główna oraz Zarząd Główny podejmują swoje decyzje bezwzględną większością głosów przy obecności co najmniej połowy składu. Jeśli po dwóch głosowaniach liczba jest równa wtedy przeważa głos przewodniczącego Rady, bądź prezesa Zarządu.

§ 24

W wyjątkowych sytuacjach Biskup Siedlecki może zdecydować o przedterminowym zakończeniu kadencji Rady i Zarządu, bądź przedłużeniu ich uprawnień na kolejną kadencję bez zwoływania Walnego Zgromadzenia.

Rozdział V. Majątek Stowarzyszenia

§ 25

1. Stowarzyszenie ma prawo nabywania, posiadania, zarządzania i zbywania (alienowania) mienia ruchomego i nieruchomego, a także korzystania z własnego konta bankowego.
2. Na majątek Stowarzyszenia składają się działki rolne położone w miejscowości Pratulin, środki przekazywane przez Fundację Męczenników Podlaskich „Arka”, darowizny, dotacje, zapisy i składki członkowskie.
3. Wszelkie dochody winny być kierowane wyłącznie na działalność statutową Stowarzyszenia.

§ 26

Majątek Stowarzyszenia nie może być przekazywany na zabezpieczenie zobowiązań jego członków lub innych osób fizycznych, bądź prawnych.

§ 27

Decyzje odnoszące się do zarządzania majątkiem Stowarzyszenia podejmuje Zarząd Główny, jednak w sprawach o większej wartości materialnej należy wcześniej uzyskać pozwolenie Biskupa Siedleckiego.

§ 28

W przypadku rozwiązania Stowarzyszenia, majątek przechodzi na Diecezję Siedlecką i o jego przeznaczeniu decyduje Biskup Siedlecki.

Rozdział VI. Przepisy końcowe

§ 29

Zmiany w niniejszym statucie wprowadza Walne Zgromadzenie Stowarzyszenia, jednak wchodzi w życie dopiero po zatwierdzeniu przez Biskupa Siedleckiego.

§ 30

Stowarzyszenie może przestać istnieć:

- a) na mocy uchwały o jego rozwiązaniu, przyjętej przez Walne Zgromadzenie większością $\frac{3}{4}$ głosów, przy obecności przynajmniej $\frac{3}{4}$ liczby członków zwyczajnych;
- b) decyzją Biskupa Siedleckiego podjętą po wysłuchaniu zdania Rady Głównej oraz Zarządu Głównego, podjętą z poważnych przyczyn.

Zatwierdzam

+ *Zbigniew Kiernikowski*
Biskup Siedlecki

Ks. Jan Babik
Kancelarz

L.dz. 278/1/2013

Siedlce, dnia 19 kwietnia 2013 r.

ANEKS NR 38

STATUT CARITAS DIECEZJI SIEDLECKIEJ**Rozdział I
Postanowienia ogólne****§ 1**

Caritas Diecezji Siedleckiej, zwana dalej Caritas, jest instytucją, która organizuje i koordynuje działalność charytatywną i opiekuńczą w Diecezji Siedleckiej.

§ 2

1. Caritas posiada kościelną osobowość prawną, nadaną jej przez Biskupa Diecezji Siedleckiej z chwilą utworzenia oraz osobowość prawną na gruncie prawa polskiego zgodnie z art. 7 ust. 2 pkt 3 Ustawy z dnia 17 maja 1989 roku o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 1989, Nr 29, poz. 154 z późn. zm.).
2. Caritas posiada status organizacji pożytku publicznego prowadząc działalność pożytku publicznego zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj z 2014 r. poz. 1118 z późn. zm.).

§ 3

1. Siedzibą Caritas jest miasto Siedlce.
2. Terenem działalności jest cała Polska, a w szczególności Diecezja Siedlecka.

**Rozdział II
Cele i zadania****§ 4**

1. Celem statutowym Caritas, jest organizowanie, koordynowanie i kierowanie kościelną działalnością charytatywno-opiekuńczą, a także pracą formacyjną, jako praktyczne realizowanie nauki Jezusa Chrystusa o miłosierdziu. Cel ten wypływa z Chrystusowego przykazania miłości odczytywanego w kontekście nauki Kościoła i w obliczu konkretnych oraz aktualnych potrzeb ludzkich. Caritas realizuje ten cel mając na uwadze godność każdej osoby ludzkiej poprzez:

- 1) organizowanie, koordynowanie i prowadzenie działalności charytatywno-opiekuńczej Kościoła przez:
 - a) pomoc rodzinie i osobom w trudnej sytuacji materialnej;
 - b) pomoc dzieciom i młodzieży uczącej się;
 - c) organizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży (prowadzenie świetlic, organizowanie kolonii, obozów, wyjazdów wypoczynkowo-religijnych, itp.);
 - d) organizowanie i prowadzenie akcji okolicznościowych (Tornister Pełen Uśmiechów, Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom, Jałmużna Wielkopostna, itp.);
- 2) uczestniczenie w ogólnokrajowych i międzynarodowych akcjach wchodzących w zakres działalności charytatywnej Kościoła;
- 3) analizowanie niekorzystnych zjawisk społecznych i zakresu ich występowania oraz opracowanie programów zmierzających do ich usuwania;
- 4) opracowanie programów działalności charytatywnej.

§ 5

Caritas prowadzi działalność w sferze zadań publicznych w ramach nieodpłatnej działalności pożytku publicznego:

- 1) krzewienie i ożywanie miłości miłosiernej oraz systematyczna i metodyczna formacja charytatywna;
- 2) analiza niekorzystnych zjawisk społecznych, zakresu ich występowania, wypracowywanie programów zmierzających do ich usuwania;
- 3) prowadzenie działalności charytatywno-opiekuńczej, systematyzowanie jej form i podejmowanie działań na rzecz szerokiego zakresu potrzebujących, a w szczególności: rodziny, dzieci, młodzieży, samotnych matek, niepełnosprawnych, chorych, seniorów, uzależnionych, bezdomnych, bezrobotnych, ofiar przemocy, więźniów, migrantów i uchodźców, ofiar klęsk żywiołowych, epidemii i zbrojnych konfliktów;
- 4) świadczenie pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób;
- 5) podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- 6) działalność na rzecz mniejszości narodowych;
- 7) ochrona i promocja zdrowia;
- 8) działania na rzecz osób niepełnosprawnych;

- 9) promocja zatrudnienia oraz aktywizacja zawodowa i społeczna osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;
- 10) upowszechnianie i ochrona praw kobiet oraz działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;
- 11) działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;
- 12) działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
- 13) działalność na rzecz rozwoju nauki, edukacji, oświaty i wychowania;
- 14) rekreacja, krajoznawstwo oraz wypoczynek dzieci i młodzieży;
- 15) upowszechnianie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji;
- 16) upowszechnianie kultury fizycznej i sportu;
- 17) działalność na rzecz ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego;
- 18) przeciwdziałanie patologiom społecznym;
- 19) upowszechnianie ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działania wspomagające rozwój demokracji;
- 20) ratownictwo i ochrona ludności;
- 21) pomoc ofiarom wypadków komunikacyjnych, katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;
- 22) działania na rzecz integracji europejskiej w oparciu o wartości chrześcijańskie oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;
- 23) promocja i organizacja wolontariatu;
- 24) działalność wspomagająca technicznie, szkoleniowo, informacyjnie lub finansowo podmioty prowadzące działalność w sferze pożytku publicznego;
- 25) poradnictwo prawne;
- 26) pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem.

§ 6

Caritas prowadzi działalność w sferze zadań publicznych w ramach odpłatnej działalności pożytku publicznego:

- 1) krzewienie i ożywanie miłości miłosiernej oraz systematyczna i metodyczna formacja charytatywna;
- 2) analiza niekorzystnych zjawisk społecznych, zakresu ich występowania, wypracowywanie programów zmierzających do ich usuwania;

- 3) prowadzenie działalności charytatywno-opiekuńczej, systematyzowanie jej form i podejmowanie działań na rzecz szerokiego zakresu potrzebujących, a w szczególności: rodziny, dzieci, młodzieży, samotnych matek, niepełnosprawnych, chorych, seniorów, uzależnionych, bezdomnych, bezrobotnych, ofiar przemocy, więźniów, migrantów i uchodźców, ofiar klęsk żywiołowych, epidemii i zbrojnych konfliktów;
- 4) świadczenie pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób;
- 5) podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- 6) działalność na rzecz mniejszości narodowych;
- 7) ochrona i promocja zdrowia;
- 8) działania na rzecz osób niepełnosprawnych;
- 9) promocja zatrudnienia oraz aktywizacja zawodowa i społeczna osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;
- 10) upowszechnianie i ochrona praw kobiet oraz działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;
- 11) działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;
- 12) działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
- 13) działalność na rzecz rozwoju nauki, edukacji, oświaty i wychowania;
- 14) rekreacja, krajoznawstwo oraz wypoczynek dzieci i młodzieży;
- 15) upowszechnianie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji;
- 16) upowszechnianie kultury fizycznej i sportu;
- 17) działalność na rzecz ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego;
- 18) przeciwdziałanie patologiom społecznym;
- 19) upowszechnianie ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich a także działania wspomagające rozwój demokracji;
- 20) ratownictwo i ochrona ludności;
- 21) pomoc ofiarom wypadków komunikacyjnych, katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;
- 22) działania na rzecz integracji europejskiej w oparciu o wartości chrześcijańskie oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;

- 23) promocja i organizacja wolontariatu;
- 24) działalność wspomagająca technicznie, szkoleniowo, informacyjnie lub finansowo podmioty prowadzące działalność w sferze pożytku publicznego;
- 25) poradnictwo prawne;
- 26) pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem.

§ 7

Caritas współpracuje w szczególności z:

- 1) Caritas Polska oraz Caritas innych Diecezji i Caritas innych krajów w zakresie koordynacji działań charytatywnych oraz w realizacji uchwał podjętych większością głosów podczas Zgromadzenia Dyrektorów Caritas diecezjalnych;
- 2) organami administracji państwowej i samorządowej;
- 3) innymi organizacjami pozarządowymi w tym stowarzyszeniami, fundacjami, podejmującymi działalność charytatywną, opiekuńczą i leczniczą oraz wspierającymi wolontariat, klubami sportowymi i uczniowskimi klubami sportowymi;
- 4) instytucjami Kościoła Katolickiego;
- 5) organizacjami charytatywnymi Kościoła Katolickiego i innych wyznań w kraju i za granicą oraz organizacjami państwowymi i społecznymi przy zachowaniu własnej tożsamości.

§ 8

Caritas może współpracować z innymi podmiotami, w szczególności z podmiotami wymienionymi w § 7 niniejszego Statutu, poprzez:

- 1) wspólne projekty pomocowe i szkoleniowe w dziedzinach dotyczących działalności Caritas;
- 2) wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności;
- 3) konsultacje pisemne i ustne z organami administracji publicznej w zakresie projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej Caritas;
- 4) uczestniczenie w zespołach doradczych i inicjatywnych organizacji pozarządowych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej Caritas;
- 5) uczestniczenie w zespołach doradczych, inicjatyw tworzonych przez organy administracji publicznej i złożonych z przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz właściwych organów administracji publicznej;

- 6) przyjmowanie zleceń od organów administracji publicznej państwowej i samorządowej na realizację zadań publicznych;
- 7) umowy o wykonanie inicjatywy lokalnej;
- 8) umowy partnerstwa.

Rozdział III

Struktura, reprezentacja, organy kontroli

§ 9

Nadrzędną władzą Caritas jest Biskup Siedlecki, który:

- 1) powołuje i rozwiązuje Caritas;
- 2) nadaje Statut Caritas i dokonuje w nim zmian;
- 3) mianuje i odwołuje Dyrektora;
- 4) powołuje i odwołuje Komisję Nadzorczą;
- 5) wyraża opinie i zalecenia w istotnych sprawach Caritas;
- 6) przyjmuje zatwierdzone, roczne sprawozdania merytoryczne i finansowe z działalności Caritas;
- 7) aprobuje powołanie lub likwidację jednostki organizacyjnej Caritas.

§ 10

- 1. Organem zarządzającym Caritas jest Dyrektor Caritas Diecezji Siedleckiej, zwany dalej Dyrektorem Caritas.
- 2. Organem nadzoru i kontroli Caritas jest Komisja Nadzorcza.

§ 11

- 1. Dyrektor Caritas mianowany jest przez Biskupa Siedleckiego.
- 2. Dyrektor Caritas nie może być skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwa z winy umyślnej ścigany z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe.

§ 12

Do zadań Dyrektora Caritas należy w szczególności:

- 1) organizowanie przewidzianych Statutem działań Caritas, opracowanie programów pracy Caritas;
- 2) ustalanie planów finansowych oraz sporządzanie sprawozdań finansowych i merytorycznych;
- 3) gospodarowanie funduszami i majątkiem Caritas;

- 4) organizowanie systematycznych zebrań, celem omówienia bieżących spraw;
- 5) przygotowanie programów rocznej działalności Caritas;
- 6) reprezentowanie Caritas i występowanie w jej imieniu;
- 7) podpisywanie aktów prawnych i składanie oświadczeń woli w imieniu Caritas;
- 8) podejmowanie decyzji w sprawach bieżących;
- 9) powołanie i likwidacja jednostek organizacyjnych Caritas, po uzyskanej aprobacie Biskupa Siedleckiego;
- 10) kontrola i nadzorowanie podległych mu jednostek organizacyjnych Caritas;
- 11) zatwierdzanie jednostkowych sprawozdań finansowych podległych dyrektorowi samobilansujących jednostek organizacyjnych;
- 12) przyjmowanie i zwalnianie pracowników Caritas;
- 13) nadawanie jednostkom organizacyjnym Caritas statutów i regulaminów działania;
- 14) informowanie Biskupa Siedleckiego o działalności Caritas;

§ 13

1. Komisja Nadzorcza jest organem nadzoru i kontroli Caritas.
2. Komisja Nadzorcza jest organem kolegialnym i składa się z trzech osób, mianowanych przez Biskupa Siedleckiego na okres 3 lat.
3. Komisja Nadzorcza jest niezależna od Dyrektora Caritas w zakresie kontroli wewnętrznej, a jej członkowie nie mogą pełnić funkcji wicedyrektora ani sekretarza Caritas, ani pozostawać z nimi w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu, w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości służbowej.
4. Członkowie Komisji Nadzorczej nie mogą być skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo z winy umyślnej ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe.
5. Komisja Nadzorcza zbiera się, co najmniej jeden raz w roku, w celu wyboru biegłego rewidenta do badania sprawozdania finansowego lub samodzielnego dokonania kontroli majątku, ksiąg i gospodarki finansowej Caritas. Wyniki badania sprawozdania finansowego lub kontroli wraz z wnioskami Komisja Nadzorcza przedstawia Biskupowi Siedleckiemu.
6. Badanie sprawozdania finansowego jeśli nie wynika z przepisów prawa może zostać przeprowadzone dobrowolnie.

7. Biskup Siedlecki lub Komisja Nadzorcza ma prawo wystąpienia do Dyrektora Caritas z wnioskiem o dokonanie nadzwyczajnego audytu zewnętrznego.
8. Komisja Nadzorcza zatwierdza roczne sprawozdanie finansowe, po uzyskaniu opinii biegłego rewidenta, jeśli podlegało ono badaniu lub po przeprowadzeniu kontroli, o której mowa w ust. 6.
9. Zatwierdzone sprawozdanie finansowe, Komisja Nadzorcza przekazuje do Biskupa Siedleckiego w ciągu 14 dni od jego zatwierdzenia.

Rozdział IV Pracownicy Caritas

§ 14

1. Wiara i etos religii katolickiej stanowią podstawę realizowania działalności Caritas, dlatego w doborze pracowników religia i wynikający z jej wyznania etos życia stanowi istotne, uzasadnione i usprawiedliwione kwalifikacje do zatrudnienia w Caritas (art. 183b § 4 Kodeksu Pracy).
2. Pracownicy Caritas uczestniczą w misji charytatywnej Kościoła Rzymskokatolickiego poprzez swą pracę i postawę opartą na etosie miłości bliźniego wynikającym z nauki Jezusa Chrystusa oraz katolickiej nauki społecznej.
3. Pracownicy Caritas spełniają wymogi stawiane osobom zatrudnionym w instytucjach i organizacjach kościelnych Kościoła Rzymskokatolickiego, a w swej pracy mają obowiązek stosować się do odpowiednich im przepisów prawa kanonicznego.
4. Pracownicy Caritas mają obowiązek i prawo do doskonalenia zawodowego i formacji intelektualnej oraz formacji duchowej.

§ 15

1. Caritas prowadząc działalność pożytku publicznego, może zatrudniać pracowników oraz korzystać ze świadczeń wolontariuszy.
2. Caritas prowadząc działalność pożytku publicznego może powierzać wykonanie określonych prac i zadań w drodze umów cywilno-prawnych.

§ 16

1. Główny Księgowy przejmuje odpowiedzialność za prowadzenie rachunkowości Caritas.
2. Wymiar czasu pracy oraz zakres zadań Głównego Księgowego określa Dyrektor Caritas uwzględniając stosowne przepisy prawa.

§ 17

Zakres obowiązków pracownika w jednostkach organizacyjnych Caritas wynika z odrębnych statutów lub regulaminów poszczególnych jednostek ustalonych przez dyrektora, a precyzowany jest w umowach powierzających im określone funkcje.

Rozdział V Jednostki organizacyjne

§ 18

Caritas w ramach prowadzonej działalności pożytku publicznego prowadzi jednostki organizacyjne, tworzone zgodnie z celami realizowanymi przez Caritas.

§ 19

1. Wszystkie jednostki organizacyjne po wcześniejszej aprobacie Biskupa Siedleckiego powołuje i likwiduje Dyrektor Caritas.
2. Jednostki organizacyjne Caritas mogą uzyskać wyodrębnienie prawne, organizacyjne i finansowe, stając się jednostkami samobilansującymi, w drodze decyzji Dyrektora Caritas. Jednostki te mogą również uzyskać osobowość prawną na gruncie prawa polskiego zgodnie z przepisami prawa polskiego, ze szczególnym uwzględnieniem ustawy z dnia 17 maja 1989 roku o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej.
3. Jednostki organizacyjne Caritas działają na podstawie własnych odrębnych statutów lub regulaminów, które nadawane są przez Dyrektora Caritas.

§ 20

1. Dyrektor Caritas sprawuje bieżącą kontrolę i nadzór nad wszystkimi jednostkami organizacyjnymi Caritas, w szczególności poprzez:
 - 1) wyrażenie opinii i zaleceń w istotnych sprawach tych jednostek;
 - 2) zatwierdzanie rocznych sprawozdań merytorycznych i finansowych z działalności tych jednostek w terminach przewidzianych w ich statutach lub regulaminach;
 - 3) przeprowadzanie spotkań i konsultacji z dyrektorami oraz kierownikami tych jednostek;
 - 4) przeprowadzanie lub zarządzanie kontroli.
2. Dyrektor Caritas w trybie nadzoru lub toku czynności kontrolnych, kierując się zasadami miłosierdzia chrześcijańskiego, dobrem, w tym duchowym, pacjentów i podopiecznych oraz pracowników, a także troską o dobre

imię Caritas, może zażądać od dyrektorów lub kierowników we wszystkich podległych mu jednostkach organizacyjnych zmian ich decyzji, w tym decyzji personalnych. W razie niedokonania takiej zmiany w terminie 14 dni Dyrektor Caritas wydaje decyzję zmieniającą, która po uzyskaniu aprobaty Biskupa Siedleckiego zastępuje tamtą decyzję

§ 21

1. Dyrektora lub kierownika jednostki organizacyjnej Caritas powołuje i odwołuje Dyrektor Caritas.
2. Dyrektor lub kierownik jednostki organizacyjnej Caritas jest zobowiązany przede wszystkim do:
 - 1) reprezentowania podległej mu jednostki i występowania w jej imieniu;
 - 2) składania oświadczeń woli w imieniu podległej mu jednostki;
 - 3) podejmowania decyzji w sprawach bieżących podległej mu jednostki;
 - 4) kontrolowania i nadzorowania wykonywania pracy w podległej mu jednostce;
 - 5) przyjmowania i zwalniania pracowników w podległej mu jednostce;
 - 6) organizowania i nadzorowania działalności w podległej mu jednostce;
 - 7) przekładania Dyrektorowi Caritas pisemnych sprawozdań merytorycznych i finansowych z działalności kierowanej przez niego jednostki;
 - 8) konsultowania z Dyrektorem Caritas planowanych zobowiązań i inwestycji, zwłaszcza tych kilkuletnich lub wieloletnich;
 - 9) uzyskania pisemnej zgody Dyrektora Caritas do zaciągnięcia zobowiązania lub podjęcia inwestycji o wartości powyżej kwoty określonej w statucie lub regulaminie danej jednostki organizacyjnej, a także innych spraw dotyczących czynności przekraczających zwykły zarząd jednostką.

Rozdział VI Środki materialne i fundusze na działalność

§ 22

1. Caritas ma prawo nabywania oraz zbywania praw majątkowych, a także użytkowania i zarządzania majątkiem znajdującym się w jej posiadaniu.
2. Caritas ma prawo do występowania przed organami administracji publicznej, w tym rządowej i samorządowej, a także sądami i trybunałami oraz wobec osób trzecich dla obrony i reprezentacji swoich praw majątkowych.

§ 23

1. Caritas jako organizacja pożytku publicznego wyodrębnia organizacyjnie oraz finansowo prowadzoną działalność pożytku publicznego i przeznaczone na tę działalność środki publiczne od środków pozyskiwanych i przeznaczonych na kościelną działalność miłosierdzia.
2. W zakresie działalności pożytku publicznego finansowanej ze środków publicznych w tym 1% podatku i darowizn podlegających odpisom podatkowym; Caritas oprócz nadzoru i kontroli wewnętrznej, podlega kontroli państwowej określonej przepisami prawa.
3. W ramach prowadzonej działalności pożytku publicznego, zgodnie z art. 23 ust. 1a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Caritas - posiadając status organizacji pożytku publicznego sporządza sprawozdania merytoryczne jedynie z wyodrębnionej działalności pożytku publicznego.
4. W ramach prowadzonej działalności pożytku publicznego, zgodnie z art. 23 ust. 2b Caritas posiadając status organizacji pożytku publicznego sporządza sprawozdanie finansowe z wyodrębnionej działalności pożytku publicznego.

§ 24

Środki na prowadzenie działalności pożytku publicznego Caritas pochodzą w szczególności z:

- 1) odpisów podatkowych na cele działalności pożytku publicznego przekazywanych zgodnie z obowiązującymi przepisami państwowymi, w tym z odpisów 1 % podatku dochodowego od osób fizycznych;
- 2) dotacji pochodzących od krajowych i zagranicznych instytucji państwowych, samorządowych.

§ 25

Środki na prowadzenie działalności miłosierdzia – kościelnej działalności charytatywno-opiekuńczej, realizowanej przez Caritas pochodzą w szczególności z:

- 1) darowizn pieniężnych ruchomych i w naturze pochodzących od wiernych;
- 2) darowizn otrzymanych na kościelną działalność charytatywno-opiekuńczą;
- 3) spadków, zapisów oraz darowizn od osób prywatnych oraz instytucji i osób prawnych, tak polskich jak i zagranicznych;
- 4) zbiorów;
- 5) majątku ruchomego i nieruchomego Caritas.

§ 26

W zakresie prowadzonej działalności miłosierdzia – kościelnej działalności charytatywno-opiekuńczej, finansowanej ze środków własnych, Caritas podlega nadzorowi i kontroli wewnętrznej określonej przez Kodeks Prawa Kanonicznego.

§ 27

W dysponowaniu środkami materialnymi Caritas wypełnia wolę ofiarodawców zgodnie z przepisami kan. 1267 § 3 Kodeksu Prawa Kanonicznego oraz przestrzega przepisów prawa polskiego i kanonicznego, szczególnie zaś kanonów: 1282, 1284 § 1 i 1290 Kodeksu Prawa Kanonicznego.

§ 28

W dysponowaniu środkami materialnymi Caritas zabrania się:

- 1) udzielania pożyczek lub zabezpieczenia zobowiązań majątkiem Caritas w stosunku do jej członków, członków organów lub pracowników oraz osób, z którymi pracownicy Caritas pozostają w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do drugiego stopnia, albo są związani z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli, zwanej dalej „osobami bliskimi”;
- 2) przekazywania majątku Caritas na rzecz członków, członków organów lub pracowników oraz ich osób bliskich, na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, w szczególności, jeżeli przekazania to następuje bezpłatnie lub na preferencyjnych warunkach;
- 3) wykorzystywania majątku Caritas na rzecz członków, członków organów lub pracowników oraz ich osób bliskich na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, chyba, że to wykorzystanie bezpośrednio wynika ze statutowego celu Caritas;
- 4) zakup towarów lub usług od podmiotów, w których uczestniczą członkowie Caritas, członkowie jej organów lub pracownicy oraz ich osób bliskich na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, lub po cenach wyższych niż rynkowe.

§ 31

W razie likwidacji Caritas, jej majątek przechodzi na własność Diecezji Siedleckiej z przeznaczeniem na cele zgodne ze statutem Caritas.

§ 30

Rokiem obrotowym jest rok kalendarzowy.

Rozdział VII Symbole i święta

§ 33

1. Caritas używa prawnie zastrzeżonej nazwy „CARITAS”.
2. Logo Caritas, składa się z elementu graficznego oraz dwóch napisów „caritas” i „CARITAS”. Element graficzny to czteroramienny symetryczny krzyż, w kolorze czerwonym. W środku krzyża znajduje się napis „CARITAS” przedstawiony dużymi literami alfabetu, czcionką w kolorze białym stylizowaną tak, że napis swoim wyglądem przypomina serce. Od krzyża odchodzą cztery symetryczne szarfy w kolorze czerwonym z dwoma białymi paskami. Pod krzyżem znajduje się drugi napis „caritas” przedstawiony małymi literami alfabetu, czcionką w kolorze czerwonym. Krzyż oraz napis „caritas” obwiedzione są cienką prostokątną obwódką, o lekko zaokrąglonych rogach, w kolorze czerwonym.
3. Uroczystością patronalną Caritas jest druga niedziela wielkanocna, obchodzona jako Święto Miłosierdzia Bożego.

Zatwierdzam.

+ *Kazimierz Gurda*
Biskup Siedlecki

Siedlce, dnia 23 września 2016 r.

ANEKS NR 39

STATUT PARAFIALNEGO ZESPOŁU CARITAS PRZY PARAFII PW. W

W oparciu o Statut Caritas Diecezji Siedleckiej, zatwierdzony przez Księdza Biskupa Kazimierz Gurdę, w dniu 23 września 2016 r., o „Wskazania duszpasterskie dla parafialnych zespołów Caritas”, zaakceptowane przez Komisję Charytatywną Konferencji Episkopatu Polski w dniu 3 grudnia 1999 roku, oraz o „Wskazania Duszpasterskie dla Parafialnych Zespołów Caritas” z dnia 1-2 marca 2000 r., nadaje się niniejszy statut Parafialnego Zespołu Caritas (PZC), dla jak najlepszego realizowania zadań miłosierdzia, stojących przed każdym wiernym.

Rozdział I Przepisy ogólne

§ 1

1. Parafialny Zespół Caritas, określany w dalszej części niniejszego statutu „PZC”, powołuje na wniosek proboszcza miejscowej parafii Dyrektor Caritas Diecezji Siedleckiej, nadając nazwę „Parafialny Zespół Caritas przy parafii p.w. W.....”.
2. Wzór wniosku powołania PZC stanowi zał. nr. 3 do niniejszego statutu oraz deklaracji przystąpienia do Parafialnego Zespołu Caritas każdego z członków z Zespołu (zał. nr 4 do niniejszego regulaminu).
3. Parafialne Zespoły Caritas jest organizacją społeczną realizującą charytatywną misję Kościoła, działającą na terenie miejscowej parafii, zwanej dalej „Parafią”, i podlega jej proboszczowi. Proboszcz sprawuje bezpośredni nadzór nad działalnością Zespołu.
4. Zespół powodowany tą samą motywacją realizacji pełnienia dzieł miłosierdzia względem bliźniego w wymiarze społecznym współdziała z Caritas DS oraz posługuje się nazwą i znakiem „Caritas” (zał. numery: 3 i 4 do niniejszego regulaminu) i tym samym pozostaje pod jej nadzorem.
5. Zespół zrzesza członków Parafii, a jego obszarem działania jest zasadniczo teren Parafii.
6. Zespół korzysta w swej działalności z osobowości prawnej Parafii przy której został powołany.

Rozdział II

Cel i misja Zespołu

§ 2

Podstawowym celem Zespołu jest praktyczna realizacja chrześcijańskiej zasady miłości bliźniego w odniesieniu do każdego człowieka bez względu na jego przekonania, wyznanie, narodowość i rasę. Głównym celem i zadaniem jest niesienie pomocy potrzebującym, a także upowszechnianie wśród członków wspólnoty parafialnej postawy chrześcijańskiego miłosierdzia, otwarcia na drugiego człowieka, odpowiedzialności, uczciwości, rzetelnej pracy i umiejętności współdziałania.

§ 3

Cel i misję PZC realizuje m.in. przez:

- 1) Mobilizację całej wspólnoty parafialnej do wspierania dzieł miłosierdzia czynem, ofiarnością i modlitwą.
- 2) Krzewienie i ożywianie miłości miłosiernej oraz włączanie się w systematyczną i metodyczną formację duchową oraz szkoleniową na „polu” parafii oraz diecezji.
- 3) Rozznawanie potrzeb ludzkich w lokalnym środowisku oraz stosowaną usługę wobec osób potrzebujących, w tym zwłaszcza osób starszych, chorych, niepełnosprawnych, cierpiących przemoc, ubogich, rodzin wielodzietnych i rodziców samotnie wychowujących dzieci oraz osób uzależnionych czy bezdomnych.
- 4) Uwrażliwianie społeczności parafialnej poprzez ogłoszenia parafialne, informacje zamieszczane w gablotach, wydawanie gazetek, prowadzenie stron internetowych itp.
- 5) Włączanie się w pracę lokalnych placówek charytatywnych, opiekuńczych i wychowawczych, oraz tworzenie i prowadzenie takich placówek;
- 6) Organizowanie różnego rodzaju spotkań, imprez, wyjazdów, kolonii dla dzieci i młodzieży z ubogich rodzin;
- 7) Organizowanie kwest i zbiórek na cele charytatywne;
- 8) Współpraca z powołanym w parafii koordynatorem działań charytatywnych na polu dzieł miłosierdzia;
- 9) Współpraca i angażowanie w dzieła charytatywne inne wspólnoty i grupy parafialne na terenie Parafii (ministranci, Szkolne Koła Caritas, grupy wspólnotowe, dziecięce i młodzieżowe, różańcowe itp.), a także włączanie

się w akcje Caritas DS oraz w działania innych organizacji pożytku publicznego z zachowaniem własnej katolickiej tożsamości;

- 10) Pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;
- 11) Świadczenie pomocy o charakterze informacyjnym, doradczym, specjalistycznym, materialnym (finansowym lub rzeczowym), a także duchowym;
- 12) Organizowanie i prowadzenie punktów „pomocy doraźnej” przy parafii;
- 13) Organizację i formację wolontariatu;

§ 4

Pomoc świadczona przez Zespół może mieć charakter:

- pomocowy (prowadzenie placówek pomocowych tj.: punkty pomocy doraźnej, świetlice, jadalnie itp.)
- informacyjny (doradztwo informacyjne, specjalistyczne...);
- materialny (finansowy, rzeczowy...);
- duchowy (modlitwa, wspólnota, formacja duchowa...)

§ 5

W trosce o racjonalne gospodarowanie środkami Zespół weryfikuje otrzymane prośby oraz zgłoszone potrzeby, planuje swoje działania i prowadzi ewidencję uzyskanych oraz wydawanych środków materialnych oraz ewidencjuje osoby korzystające z pomocy.

§ 6

Działalności zewnętrznej winna towarzyszyć w Zespole formacja duchowa oraz szkoleniowa jego członków. Za formację członków Zespołu odpowiada w szczególności proboszcz Parafii.

Rozdział III

Członkowie i zadania Zespołu

§ 7

Zespół zrzesza członków wspólnoty parafialnej (duchownych i świeckich) wyrażających chęć uczestnictwa w realizacji dzieł charytatywnych podejmowanych przez Zespół i wypełnia zadania wynikających z niniejszego regulaminu, do których należą następujące osoby:

- a) Przewodniczący (proboszcz)
- b) Prezes (osoba świecka)

- c) Skarbnik
- d) Sekretarz
- e) Członkowie

Przewodniczący

§ 8

1. Przewodniczącym Zespołu jest Proboszcz lub upoważniony pisemnie jego pełnomocnik Wikariusz posługujący w parafii. O ustanowieniu pełnomocnika Proboszcz informuje Caritas Diecezji Siedleckiej.
2. Do celów reprezentacyjnych oraz do pospisywania i zawierania umów w imieniu Parafii Przewodniczący może upoważnić pisemnie także jednego z członków Zarządu.
3. Przewodniczący odpowiada za całokształt działalności Zespołu posługującym się logo Caritas Diecezji Siedleckiej przed Biskupem Diecezjalnym oraz Dyrektorem Caritas Diecezji Siedleckiej.

§ 9

Do zadań Przewodniczącego należy:

- a) propagowanie misji i zadań Zespołu na „polu” parafii oraz diecezji;
- b) nadzór nad realizacją celów i zadań Zespołu;
- c) formację członków Zespołu i wsparcie duchowe dzieł podejmowanych przez Zespół;
- d) reprezentowanie Zespołu na zewnątrz;
- e) zwoływanie i prowadzenie spotkań Zarządu Zespołu i jego członków;
- f) współpraca z Caritas Diecezji Siedleckiej i innymi organizacjami w obszarze dzieł miłosierdzia.

Zarząd

§10

1. Zarząd Zespołu składa się z 3 - 4 osób: Prezesa, Sekretarza i Skarbnika oraz Wiceprezesa (z-ca Prezesa) przy 4 - osobowym składzie Zarządu.
2. Zarządu Zespołu zatwierdza Proboszcz w parafii.
3. Zarząd powoływany jest na trzyletnią kadencję. Członkowie Zarządu po upływie kadencji Zarządu mogą być ponownie wybrani na następną kadencję, jednakże nie dłużej niż na trzy kolejne kadencje.

4. Zarząd Zespołu po upływie kadencji, bądź zmianie zarządu, czy rezygnacji z jakiejkolwiek funkcji zobowiązany jest do poinformowania Caritas Diecezji Siedleckiej o dokonanych zmianach osobowych w celu aktualizacji danych.
5. Członkowie Zarządu pełnią swoją funkcję bez wynagrodzenia.
6. Funkcję kierowniczą w Zespole pełni Przewodniczącym oraz Prezes.
7. Sekretarz jest odpowiedzialny za dokumentowanie wszelkich działań podejmowanych przez Zespół. Szczególnie jeśli dotyczy to sprawozdań z przeprowadzonych akcji, kampanii na terenie parafii oraz działań podejmowanych we współpracy z Caritas Diecezji Siedleckiej, a także innych zadań prowadzonych przez Zespół.
8. Skarbnik czuwa nad stroną finansową oraz materialną. Prowadzi zestawienia kosztów i wydatków związanych ze wszelkimi działaniami zespołu oraz inicjuje działania w porozumieniu z zarządem w celu pozyskiwania środków finansowych, a także innych zadań prowadzonych przez Zespół.

§ 11

Zadania Zarządu:

- a) kierowanie działalnością Zespołu;
- b) rozporządzanie środkami materialnymi i finansami Zespołu w porozumieniu z Przewodniczącym,
- c) współpraca z koordynatorem parafialnym i poszczególnymi grupami/wspólnotami w parafii oraz z Caritas DS i innymi organizacjami zgodnie z § 4 ust. 8 niniejszego statutu,
- d) organizowanie cyklicznych spotkań Zespołu o charakterze organizacyjno-formacyjnym w parafii oraz uczestnictwo w spotkaniach diecezjalnych,
- e) przygotowanie corocznego sprawozdania dla potrzeb Parafii oraz Caritas DS,
- f) stałe rozeznawanie potrzeb w parafii i otwartość na nowe działania.

Członkowie Zespołu

§ 12

Członkostwo w Zespole dzieli się na:

- a) czynne- wolontariusze pracujący systematycznie dla realizacji misji Caritas, którzy złożyli deklarację członka Zespołu (zał. nr.4 do niniejszego regulaminu) i posiadają aktualną legitymację,

- b) wspierające – wolontariusze ofiarujący pomoc i własne zaangażowanie w działania Zespołu okolicznościowo (dorywczo), bądź wspierający Zespół w postaci darowizn.

§13

Wszystkich członków Zespołu oraz wolontariuszy wspierających obowiązuje w sumieniu tajemnica w odniesieniu do spraw i osób, którym pomagają oraz „Kodeks Etyczny Wolontariusza”.

§14

Utrata członkostwa następuje w wyniku osobistej rezygnacji członka Zespołu lub decyzji Przewodniczącego podjętej na wniosek Zarządu.

§ 15

Wszystkie prace wykonywane są w ramach działalności Zespołu prowadzone są bezpłatnie.

§ 16

W przypadku kandydata na członka Zespołu poniżej 18-tego roku życia wymagana jest pisemna zgoda rodziców.

Rozdział IV Środki materialne Zespołu

§ 17

Bezpośredni nadzór nad środkami materialnymi Zespołu sprawuje proboszcz Parafii.

§ 18

Środki materialne Zespołu to środki rzeczowe i finansowe pozyskane od Darczyńców, bądź innych akcji i zbiórek prowadzonych przez Zespół przeznaczone bezpośrednio na cele charytatywne realizowane przez Zespół lub niezbędne do realizacji tych celów.

§ 19

1. Środki pozyskane przez Zespół na cele charytatywne w ramach akcji wewnętrznych w parafii należą do Zespołu i winny być wydatkowane zgodnie z ich przeznaczeniem. Środki te podlegają jedynie
2. Środki pozyskane na cele charytatywne przez Zespół w ramach akcji i kampanii Caritas należą zgodnie w wytycznymi do Caritas DS i winny być

przekazane na warunkach i w terminie wyznaczonym przez Caritas DS lub zadysponowane zgodnie z odrębnymi ustaleniami.

3. Caritas DS nie odpowiada za środki materialne Zespołu poza środkami wskazanymi w ust.2.

§ 20

Zespół nie ma prawa zaciągania zobowiązań w postaci kredytów i pożyczek oraz zawierania innych umów, bez pisemnej zgody Proboszcza.

Rozdział V Dokumentacja działalności

§ 21

1. Zespół dokumentuje swoją działalność przez:
 - a) ewidencjonowanie pism i umów zawieranych przez Zespół w ramach prowadzonych akcji i kampanii oraz zbiórek,
 - b) prowadzenie kartotek osób potrzebujących,
 - c) prowadzenie ewidencji otrzymanych i przekazanych darów rzeczowych,
 - d) prowadzenie dokumentacji finansowych otrzymywanych i rozdysponowanych darowizn,
 - e) prowadzenie protokołów spotkań,
 - f) prowadzenie kroniki.
2. Dokumentacja Zespołu z wyjątkiem § 23 ust.1f, pozostaje do wglądu Przewodniczącego i Zarządu Zespołu oraz do celów sprawozdawczych dla Caritas Diecezji Siedleckiej.
3. Prowadzenie dokumentacji zawierającej dane osobowe wymaga szczególnego zachowania staranności i przestrzegania w tym zakresie przepisów o ochronie danych osobowych. Dostęp do danych osobowych zbieranych w ramach dokumentacji Zespołu powinien być ograniczony oraz odpowiednio zabezpieczony.
4. Dokumentacja bieżąca i archiwalna Zespołu przechowywana jest w siedzibie parafii z zachowaniem przepisów dotyczących dokumentacji parafialnej.

§ 22

Prawo podpisywania i zawierania umów z innymi organizacjami, w tym Caritas DS przysługuje Przewodniczącemu, bądź jego zastępcy, a także jednemu z członków Zarządu Zespołu zgodnie z § 9 ust. 2 niniejszego Statutu.

Rozdział VI Formacja Zespołu

§ 23

1. Członkowie Zespołu winni troszczyć się o pogłębienie własnego życia religijnego oraz dokształcania się w dziedzinie pracy charytatywnej.
2. Przynajmniej raz na kwartał powinny odbywać się spotkania członków PZC obejmujące:
 - a) formację religijną
 - b) formację metodyczno - dydaktyczną,
 - c) sprawy organizacyjne.
3. Obowiązkiem członków Zespołu jest uczestniczenie w spotkaniach formacyjnych i szkoleniach organizowanych przez Proboszcza Parafii oraz Caritas Diecezji Siedleckiej w celu doskonalenia podejmowanej posługi miłosierdzia.

Rozdział VII Rozwiązanie Zespołu

§ 24

Rozwiązanie Zespołu następuje w drodze odstąpienia w formie pisemnej, przez Proboszcza Parafii, od porozumienia, o którym mowa w § 9 ust. 4. Rozwiązanie Zespołu może nastąpić tylko z ważnej i uzasadnionej przyczyny.

§ 25

Likwidację środków materialnych Zespołu przeprowadza Zarząd Zespołu lub osoba wyznaczona przez Proboszcza Parafii. Środki materialne Zespołu, których spożytkowania nie określił wcześniej ofiarodawca, winny być spożytkowane na cele charytatywne zgodnie z wolą członków Zespołu.

Rozdział VII Przepisy końcowe

§ 26

1. Niniejszy regulamin obowiązuje z dniem wejścia w życie wszystkie Parafialne Zespoły Caritas na terenie Diecezji Siedleckiej.

2. Zespół ma prawo posługiwania się znakiem Caritas zgodnie z § 1 ust. 2 niniejszej umowy z zachowaniem odrębnych przepisów i zaleceń Parafii na której terenie działa.

§ 27

Świętem patronalnym Zespołu jest Święto Miłosierdzia Bożego.

§ 28

Niniejszy regulamin wchodzi w życie z dniem z dniem podpisania.

.....
pieczęć i podpis
Dyrektora Caritas Diecezji
Siedleckiej

ANEKS NR 40

STATUT PARAFIALNYCH RAD DUSZPASTERSKICH W DIECEZJI SIEDLECKIEJ

I. Postanowienia ogólne

§ 1

Parafialna Rada Duszpasterska (PRD) stanowi, w myśl kan. 536 Kodeksu Prawa Kanonicznego, ciało doradcze, które pod kierownictwem proboszcza parafii, przyczynia się do ożywiania działalności pasterskiej.

§ 2

PRD jest miejscem czynnego i odpowiedzialnego zaangażowania wiernych świeckich w zbawcze posłannictwo Kościoła, a jej członkowie mają za zadanie wyrażać swoje roztropne opinie i sugestie ukierunkowane na dobro duchowe parafialnej wspólnoty (por. KK 37; kan. 212 § 3; 228 § 2).

II. Cele i zadania PRD

§ 3

Głównym celem PRD jest świadczenie pomocy proboszczowi w organizacji życia duszpasterskiego w parafii. Cel ten jest realizowany przez:

- A. Wspieranie inicjatyw duszpasterskich w dziedzinie życia liturgicznego, apostołstwa, dzieł pobożności i miłości;
- B. Pomoc w przeprowadzeniu trafnej diagnozy stanu religijno-moralnego różnych środowisk parafii, z uwzględnieniem zachodzących przemian społeczno-kulturowych;
- C. Udział w opracowaniu rocznego parafialnego planu duszpasterskiego, w oparciu o program ogólnopolski i diecezjalny;
- D. Budzenie wśród parafian zaufania do Kościoła i tworzenie dobrego klimatu dla podejmowanych inicjatyw duszpasterskich;
- E. Wspieranie działalności ruchów, stowarzyszeń katolickich i grup duszpasterstwa specjalistycznego.

§ 4

Do kompetencji PRD nie należą sprawy z dziedziny wiary i moralności, jak również jakikolwiek wpływ na obsadę urzędów duszpasterskich w parafii.

§ 5

Sprawy finansowe i gospodarcze podlegają Parafialnej Radzie ds. Ekonomicznych. PRD może jednak roztropnie wnioskować o skierowanie środków na określone cele duszpasterskie.

§ 6

PRD posiada jedynie głos doradczy i nie może w żaden sposób stać się instytucją podejmującą wiążące decyzje, jednak proboszcz winien wziąć pod uwagę formułowane przez nią wnioski.

III. Skład PRD i sposób powoływania członków

§ 7

Członkiem PRD może być wierny mający stałe zamieszkanie w parafii, pełnoletni, bierzmowany, odznaczający się roztropnością, wolny od kar kościelnych i cieszący się dobrą opinią wśród parafian.

§ 8

W skład PRD wchodzi trzy grupy wiernych: członkowie z urzędu, mianowani przez proboszcza oraz wyłonieni w wyborach. Liczba członków pochodzących z wyboru powinna stanowić nie mniej niż połowę członków całej Rady.

§ 9

Z urzędu wchodzi:

- A. Proboszcz jako jej przewodniczący (kan. 536 § 1);
- B. Wikariusze i prefekci pracujący w parafii;
- C. Przedstawiciel zgromadzeń zakonnych, działających na terenie parafii;
- D. Przedstawiciel osób świeckich zatrudnionych w pracy duszpasterskiej (w szczególności katechetów). Jeśli jest to liczniejszy zespół, mogą być wyłonieni dwaj przedstawiciele;
- E. Jeden lub dwóch reprezentantów ruchów i stowarzyszeń katolickich działających w parafii;
- F. Jeden przedstawiciel środowiska nauczycieli. Dotyczy to parafii, w których takie środowisko jest stosunkowo liczne.

§ 10.

Proboszcz mianuje kilku członków PRD, z zachowaniem przepisu § 8.

§ 11

Zależnie od wielkości parafii, liczba wybieranych członków PRD winna wynosić od 7 do 12. Liczbę określa proboszcz, uwzględniając sytuację duszpasterską parafii, z zachowaniem przepisu § 8.

§ 12

Czynne prawo wyborcze przysługuje wszystkim pełnoletnim członkom parafii.

§ 13

Na miesiąc przed wyborami, podczas wszystkich Mszy niedzielnych, proboszcz informuje o możliwości zgłaszania wybieralnych kandydatów na członków PRD. Nazwiska kandydatów winny być przekazywane w formie pisemnej proboszczowi parafii. Możliwe jest także wyłanianie kandydatów w drodze bezpośredniej konsultacji proboszcza z parafianami, przy okazji wizyty kolędowej, ale to nie może zastąpić ogólnej informacji skierowanej do wszystkich parafian.

§ 14

Przy tworzeniu listy kandydatów, proboszcz – wedle roztropnej oceny – może pominąć zgłoszone nazwisko, jeśli:

- A. Osoba nie spełnia kryteriów określonych w § 7 niniejszego statutu.
- B. Została zgłoszona znaczna liczba kandydatów. Proboszcz może – celem usprawnienia głosowania – wziąć pod uwagę tylko nazwiska kandydatów zgłaszanych wielokrotnie, tak, aby ogólna liczba kandydatów była ok. 2 razy większa, niż liczba miejsc do obsadzenia w wyniku wyborów.

§ 15

Lista kandydatów winna być zamknięta na tydzień przed wyborami i wtedy też podana z ambony i wywieszona na tablicy ogłoszeń. W tę samą niedzielę należy przygotować stosowną liczbę kart do głosowania (zaleca się opatrzyć karty pieczęcią parafialną), aby wierni mogli je wziąć ze sobą do domów.

§ 16

Wybory przeprowadza się w niedzielę.

§ 17

Każdy uprawniony może zagłosować na dwóch kandydatów. W razie oddania głosu na większą liczbę kandydatów, brani są pod uwagę tylko dwaj pierwsi. Nie bierze się pod uwagę głosów oddanych na osoby spoza listy kandydatów.

§ 18

Karty z zapisanymi nazwiskami kandydatów wierni zwracają do proboszcza zgodnie z ustalonym przez niego trybem. Wskazane jest udostępnienie jakiejś ilości kart do głosowania dla osób, które przez zapomnienie nie przyniosły ich z domu.

§ 19

Podliczenia głosów dokonuje specjalna Komisja Wyborcza złożona z 2-5 osób, wyznaczonych przez proboszcza.

IV. Kadencja i zmiany składu w czasie jej trwania

§ 20

Członkowie PRD są powoływani na okres 5 lat. Po upływie kadencji mogą być wybrani lub mianowani ponownie, jednak nie więcej niż trzy kolejne kadencje.

§ 21

Członkowie PRD mogą być równocześnie członkami Parafialnej Rady ds. Ekonomicznych.

§ 22

Uprawnienia PRD wygasają w momencie wakatu parafii lub zmiany proboszcza.

§ 23

Najpóźniej po upływie 6 miesięcy od kanonicznego objęcia parafii proboszcz ma obowiązek zorganizować wybory i powołać do życia nową PRD, lub potwierdzić umocowanie dotychczasowej.

§ 24

Skład PRD winien zostać przedstawiony do zatwierdzenia dziekanowi w przeciągu dwóch tygodni, zaś w parafiach dziekańskich, ordynariuszowi miejsca w tym samym czasie. Po ukonstytuowaniu się Rady, proboszcz jej skład podaje wiernym.

§ 25

W terminie trzech tygodni od wyborów dziekan ma obowiązek przesłać do Kurii listy członków PRD z terenu swojego dekanatu.

§ 26

Poszczególni członkowie mają możliwość zrezygnowania z udziału w pracach PRD. W uzasadnionych przypadkach (zob. § 7) mogą też być wykluczeni przez proboszcza, który jednak powinien przedtem skonsultować się z dziekanem.

§ 27

W przypadkach wymienionych w uprzednim paragrafie, jak też w razie śmierci lub wyprowadzenia się członka Rady z parafii, należy postąpić w jeden z niżej określonych sposobów:

- A. Jeśli chodzi o członka PRD pochodzącego z wyboru, na jego miejsce pozostali członkowie wybierają nowego zwykłą większością głosów;
- B. Jeśli natomiast był to członek PRD z nominacji, na jego miejsce nowego mianuje proboszcz.
- C. Jeśli był to członek PRD z urzędu, na jego miejsce wchodzi ten, kto po nim ten urząd obejmuje.

V. Funkcjonowanie PRD

§ 28

Zwyczajne zebrania PRD winny odbywać się dwa razy w roku. Zwołuje je proboszcz, przekazując informację w ogłoszeniach parafialnych, przynajmniej na trzy tygodnie przed terminem zebrania. Istnieje również możliwość zwołania zebrania nadzwyczajnego, w zależności od aktualnych potrzeb duszpasterskich. Zebranie nadzwyczajne może być zwołane bądź przez proboszcza, bądź na pisemny wniosek przynajmniej połowy członków PRD.

§ 29

Podczas pierwszego posiedzenia ma być wybrany sekretarz PRD, którego zadaniem jest prowadzenie protokołów ze wszystkich zebrań. Protokoły powinny być przechowywane w kancelarii parafialnej i udostępnione przy okazji wizytacji kanonicznej oraz wizytacji dziekańskiej.

§ 30

Uchwały PRD zapadają zwykłą większością głosów, przy uczestnictwie przynajmniej 50% wszystkich członków.

§ 31

Uchwały podjęte bez udziału proboszcza – przewodniczącego PRD – nie mają mocy.

§ 32

Podjęte uchwały mają charakter doradczy wobec dalszych działań proboszcza (zob. § 6). W przypadkach spornych należy odwołać się do Biskupa Siedleckiego.

§ 33

Posiedzenia Rady mają charakter niepubliczny, ale o ważniejszych uchwałach proboszcz winien poinformować parafian.

§ 34

W ramach PRD mogą być powołane do życia specjalne sekcje, zajmujące się szczegółowymi dziedzinami duszpasterstwa (np. sekcja liturgiczna, sekcja ds. duszpasterstwa młodzieży, itp.).

VI. Postanowienie końcowe

§ 35

Wszelkie zmiany w niniejszym statucie mogą być wprowadzone jedynie decyzją Biskupa Siedleckiego.

+ *Zbigniew Kiernikowski*
Biskup Siedlecki

L. dz. 1155/04

Siedlce, dnia 22 grudnia 2004 r.

ANEKS NR 41

STATUT PARAFIALNYCH RAD DS. EKONOMICZNYCH W DIECEZJI SIEDLECKIEJ

I. Postanowienia ogólne

§ 1

Zgodnie z kan. 537 Kodeksu Prawa Kanonicznego w każdej parafii winna być ustanowiona Rada ds. Ekonomicznych (PRE), której zadaniem – w myśl norm prawa powszechnego i postanowień niniejszego statutu – jest pomoc proboszczowi w jego trosce o dobra parafialne.

§ 2

Proboszcz jest wyłącznym reprezentantem parafii w podejmowaniu wszystkich czynności prawnych (kan. 532). PRE posiada jedynie głos doradczy i nie może w żaden sposób stać się instytucją podejmującą wiążące decyzje. Proboszcz ma jednak obowiązek wysłuchać jej zdania w ważniejszych sprawach gospodarczych.

II. Zadania i uprawnienia PRE

§ 3

Proboszcz zobowiązany jest wysłuchać opinii Rady w następujących przypadkach:

- A. Przy ustalaniu statusu i płac świeckich pracowników parafii (szczególnie organisty, kościelnego i grabarza);
- B. Przy nabywaniu na rzecz parafii i zbywaniu nieruchomości;
- C. Przed decyzją o rozebraniu budynku parafialnego;
- D. Przy wynajmowaniu lokalu parafialnego;
- E. Przy ustanowieniu dzierżawy;
- F. Przy podejmowaniu bardziej kosztownych inwestycji, takich jak budowa nowego obiektu, przebudowa, poważny remont lub odnowa istniejących budynków.
- G. Przy zaciągnięciu kredytu w wysokości określonej przez Biskupa Siedleckiego po konsultacji z Diecezjalną Radą ds. Ekonomicznych

§ 4

Przed podjęciem decyzji w sprawach wyliczonych w punktach B-G § 3, proboszcz winien uzyskać zgodę Biskupa Siedleckiego, a projekt umowy z pracownikami kościelnymi (punkt A) przedstawić mu do akceptacji. We wszystkich przypadkach pismo kierowane do Biskupa winno jednak zawierać podpisy członków PRE, lub przynajmniej informację o ich stanowisku, z podpisem przynajmniej trzech jej członków.

§ 5

W razie sprzeciwu większości członków PRE, proboszcz przedstawia sprawę Biskupowi Siedleckiemu do rozstrzygnięcia.

§ 6

Członkowie PRE są proszeni o czynną pomoc proboszczowi w razie przeprowadzania dodatkowej zbiórki na sfinansowanie kosztowniejszych przedsięwzięć i ewentualnie w pozyskiwaniu środków z innych źródeł.

§ 7

PRE nie ma prawa wypowiadać się w sprawach, w których zostało wydane zarządzenie kompetentnej władzy kościelnej, uregulowanych w prawie powszechnym lub partykularnym.

III. Członkowie Rady

§ 8

PRE liczy od 3 do 9 członków, w zależności od wielkości parafii. Liczba ta winna być zwiększona w przypadku budowy kościoła lub innych poważnych inwestycji w parafii, bądź dla zachowania własnej tradycji, zgodnie z którą wszystkie miejscowości parafii mają swojego przedstawiciela w Radzie.

§ 9

Członkowie PRE są powoływani na okres 5 lat. Po upływie kadencji mogą być wybrani lub mianowani ponownie, jednak nie więcej niż trzy kolejne kadencje.

§ 10

Członkiem PRE może być wierny pełnoletni, bierzmowany, mający stałe zamieszkanie w parafii, odznaczający się roztropnością, wolny od kar kościelnych, cieszący się dobrą opinią wśród wiernych oraz mający rozeznanie w sprawach gospodarczych.

§ 11

W skład PRE wchodzi wierni wyłonieni w wyborach oraz mianowani przez proboszcza. Liczba członków pochodzących z wyboru powinna stanowić przynajmniej połowę ogólnej liczby.

§ 12

Ta sama osoba może kandydować równocześnie do PRE i do Parafialnej Rady Duszpasterskiej.

§ 13

Do PRE nie mogą kandydować pracownicy parafii lub proboszcza.

§ 14

Wskazane jest organizowanie wyborów do PRE łącznie z wyborami do Parafialnej Rady Duszpasterskiej, według procedury przepisanej w statucie PRD, z uwzględnieniem poniższych przepisów.

§ 15

Na miesiąc przed wyborami proboszcz informuje o możliwości zgłaszania wybieralnych kandydatów na członków PRE. Nazwiska kandydatów winny być przekazywane w formie pisemnej proboszczowi parafii. Możliwe jest także wyłanianie kandydatów w drodze bezpośredniej konsultacji proboszcza z parafianami, przy okazji wizyty kolędowej, ale to nie może zastąpić ogólnej informacji skierowanej do wszystkich parafian.

§ 16

Przy tworzeniu listy kandydatów, proboszcz – wedle roztropnej oceny – może pominąć jakieś zgłoszone nazwisko, jeśli:

- A. Osoba nie spełnia kryteriów określonych w paragrafie 10 niniejszego statutu.
- B. Została zgłoszona znaczna liczba kandydatów. Proboszcz może – celem usprawnienia głosowania – wziąć pod uwagę tylko nazwiska kandydatów zgłaszanych wielokrotnie, tak, aby ogólna liczba kandydatów była ok. 2 razy większa, niż liczba miejsc do obsadzenia w wyniku wyborów.

§ 17

Lista kandydatów winna być zamknięta na tydzień przed wyborami i wtedy też podana z ambony i wywieszona na tablicy ogłoszeń.

§ 18

Jeśli wybory do PRE odbywają się razem z wyborami do Parafialnej Rady Duszpasterskiej, należy sporządzić odrębne listy kandydatów. Zgodnie

z paragrafem 12 niniejszego statutu, na obydwu listach mogą się powtarzać niektóre nazwiska.

§ 19

W niedzielę, w którą publikuje się listy kandydatów, należy też przygotować stosowną liczbę kart do głosowania (zaleca się opatrzyć karty pieczęcią parafialną), aby wierni mogli je wziąć ze sobą do domów. Karty do PRE i karty do Parafialnej Rady Duszpasterskiej powinny różnić się kolorem.

§ 20

Każdy uprawniony może zagłosować na jednego kandydata. W razie oddania głosu na większą liczbę kandydatów, brany jest pod uwagę tylko pierwszy. Nie bierze się pod uwagę głosów oddanych na osoby spoza listy kandydatów.

§ 21

Karty z zapisanymi nazwiskami kandydatów wierni zwracają do proboszcza zgodnie z ustalonym przez niego trybem. Wskazane jest udostępnienie jakiejś ilości kart do głosowania dla osób, które przez zapomnienie nie przyniosły ich z domu.

§ 22

Proboszcz mianuje swobodnie kilku członków PRE, z zachowaniem przepisu paragrafu 11.

§ 23

Uprawnienia PRE wygasają w momencie wakatu parafii lub zmiany proboszcza.

§ 24

Najpóźniej po upływie 6 miesięcy od kanonicznego objęcia parafii, proboszcz ma obowiązek zorganizować wybory i powołać do życia nową PRE, lub potwierdzić umocowanie dotychczasowej.

§ 25

Skład PRE winien zostać przedstawiony do zatwierdzenia dziekanowi w przeciągu dwóch tygodni, zaś w parafiach dziekańskich, ordynariuszowi miejsca w tym samym czasie. Po ukonstytuowaniu się Rady, proboszcz jej skład podaje wiernym.

§ 26

Poszczególni członkowie mają możliwość zrezygnowania z udziału w pracach PRE. W uzasadnionych przypadkach (zob. § 10) mogą też być przez proboszcza

wykluczeni z Rady. Proboszcz winien jednak wcześniej porozumieć się w tej sprawie z dziekanem.

§ 27

W przypadkach wymienionych w uprzednim paragrafie, jak też w razie śmierci lub wyprowadzenia się członka Rady z parafii, należy postąpić w jeden z niżej określonych sposobów:

- A. Jeśli dotyczy to członka PRE pochodzącego z wyboru, na jego miejsce pozostali członkowie wybierają nowego zwykłą większością głosów;
- B. Jeśli natomiast był to członek PRE z nominacji, na jego miejsce nowego mianuje proboszcz.

§ 28

W terminie trzech tygodni od wyborów dziekan ma obowiązek przesłać do Kurii listy członków PRE z terenu swojego dekanatu.

IV. Zebrania Rady

§ 29

Zwyczajne zebrania PRE winny odbywać się dwa razy w roku. Zwołuje je proboszcz, przekazując informację w ogłoszeniach parafialnych, przynajmniej na trzy tygodnie przed terminem zebrania. Istnieje również możliwość zwołania zebrania nadzwyczajnego, w zależności od aktualnych potrzeb parafii. Zebranie nadzwyczajne może być zwołane z inicjatywy proboszcza, bądź na pisemny wniosek przynajmniej połowy członków Rady.

§ 30

Podczas pierwszego posiedzenia ma być wybrany sekretarz Rady, którego zadaniem jest prowadzenie protokołów ze wszystkich zebrań. Protokoły powinny być przechowywane w kancelarii parafialnej i udostępnione przy okazji wizytacji kanonicznej oraz wizytacji dziekańskiej.

§ 31

Do ważności uchwał wymagana jest kwalifikowana większość głosów ($\frac{2}{3}$) przy uczestnictwie przynajmniej 50% wszystkich członków.

§ 32

W sprawach personalnych i innych, określonych przez proboszcza, głosowanie powinno być tajne.

§ 33

Uchwały podjęte bez udziału proboszcza – jako wyłącznego reprezentanta parafii w podejmowaniu czynności prawnych – nie mają mocy.

§ 34

W razie sprzeciwu proboszcza wobec uchwały podjętej zgodnie z paragrafem 31 niniejszego statutu, sprawę należy przedstawić do rozstrzygnięcia Biskupowi Siedleckiemu.

§ 35

Posiedzenia Rady mają charakter niepubliczny, ale o ważniejszych uchwałach proboszcz powinien poinformować parafian. Tam jednak, gdzie uchwały Rady mają charakter wotum i proboszcz zobowiązany jest zwrócić się o zgodę do Biskupa Siedleckiego, należy informację przekazać dopiero po jej uzyskaniu.

§ 36

Członkowie Rady zobowiązani są do dyskrecji, co do przedmiotu obrad.

V. Postanowienie końcowe

§ 37

Wszelkie zmiany w niniejszym statucie mogą być wprowadzone jedynie decyzją Biskupa Siedleckiego.

+ *Zbigniew Kiernikowski*
Biskup Siedlecki

L. dz. 1156/04

Siedlce, dnia 22 grudnia 2004 r.

V. WYKAZ

ANEKS NR 42

WYKAZ DYPENS I ZEZWOLEŃ W SPRAWACH MAŁŻEŃSKICH

I. Przeszkody małżeńskie, od których nie można dyspensować:

- A. Przeszkody z prawa Bożego naturalnego
 - 1. impotencja (KPK kan. 1084 §1);
 - 2. pokrewieństwo w linii prostej we wszystkich stopniach (kan. 1078 § 3; 1091 § 1 i 4);
 - 3. pokrewieństwo w linii bocznej do drugiego stopnia włącznie (kan. 1078 § 3; 1091 § 2 i 4).
- B. Przeszkody z prawa Bożego pozytywnego
 - 1. węzeł małżeński po dopełnieniu małżeństwa (kan. 1085).

II. Dyspensy od przeszkód małżeńskich z prawa kościelnego (wymagane do ważnego zawarcia małżeństwa)

- A. Dyspensy zarezerwowane Stolicy Apostolskiej od przeszkody:
 - 1. święceń (kan. 1087, 1078 § 2, p. 1);
 - 2. wieczystego i publicznego ślubu czystości złożonego w instytucie zakonnym na prawie papieskim (kan. 1088, 1078 § 2, p. 1);
 - 3. występku (kan. 1090, 1078 § 2, p. 2);
 - 4. małżeństwa zawartego, ale niedopełnionego (kan. 1142).
- B. Dyspensy zarezerwowane Biskupowi diecezjalnemu od przeszkody:
 - 1. wieku – poniżej 14 roku życia u kobiety i 16 roku życia u mężczyzny (kan. 1083 § 1);
 - 2. różnicy religii, tj. małżeństwo strony katolickiej ze stroną nieochrzczoną (kan. 1086 § 1);

- 3. uprowadzenia (kan. 1089);
 - 4. pokrewieństwa w trzecim i czwartym stopniu linii bocznej (kan. 1091);
 - 5. powinowactwa w linii prostej (kan. 1092);
 - 6. przyzwoitości publicznej w pierwszym stopniu linii prostej (kan. 1093);
 - 7. pokrewieństwa prawnego (adopcji) w linii prostej oraz w drugim stopniu linii bocznej (kan. 1094);
 - 8. wieczystego i publicznego ślubu czystości złożonego w instytucie zakonnym na prawie diecezjalnym (kan. 1088, 1078 § 2, p. 1);
 - 9. pokrewieństwa duchowego (dotyczy katolików obrządków wschodnich) (KKKW kan. 811);
 - 10. od zachowania formy kanonicznej przy zawieraniu małżeństw mieszanych.
- C. Zezwolenia Ordynariusza miejsca na zawarcie sakramentu małżeństwa (wymagane do zawarcia godziwie):
- 1. w przypadku małżeństw zawieranych przez tułaczy (KPK kan. 1071 §1, p. 1);
 - 2. przy małżeństwie, które nie może być zawarte zgodnie z prawem państwowym lub przez nie uznane (kan. 1071 § 1, p. 2);
 - 3. przy małżeństwie osoby mającej naturalne zobowiązania wobec osób trzecich a wynikające z poprzedniego związku, np. osoba związana cywilnie i rozwiedziona (kan. 1071 §1, p. 3, Instrukcja KEP, z 13.12.1989 r., n. 52);
 - 4. przy małżeństwie osoby, która notorycznie porzuciła wiarę katolicką (kan. 1071 § 1, p. 4);
 - 5. przy małżeństwie osoby związanej cenzurą kościelną (kan. 1071 §1, p. 5);
 - 6. przy małżeństwie niepełnoletnich – w Polsce poniżej 18 roku życia (kan. 88, 1071 §1, p. 6 i Instrukcja KEP, z 13.12.1989 r., n. 50);
 - 7. przy małżeństwie zawieranym przez pełnomocnika (kan. 1071 §1, p. 7, 1105);
 - 8. przy małżeństwie mieszanym ze względu na wyznanie (kan. 1125);
 - 9. przy małżeństwie mieszanym zawieranym w czasie Mszy świętej (Wstęp do Obrzędów sakramentu Małżeństwa z 24.04.1986 r., n. 8);
 - 10. przy małżeństwie zawieranym w sposób tajny (kan. 1130);
 - 11. przy małżeństwie zawieranym przez osobę ochrzczoneą, deklarującą się jako niewierząca (Instrukcja KEP, z 13.12.1989 r., n. 77,1);

12. przy małżeństwie osoby ochrzczonej, która nie formalnie, lecz de facto lub publicznie odstąpiła od Kościoła w sposób, że odstępstwo od wiary stało się jawne (Instrukcja KEP, z 13.12.1989 r., n. 77,2);
13. przy małżeństwie osoby ostantacyjnie niepraktykującej (Instrukcja KEP, z 13.12.1989 r., n. 77,4);
14. przy małżeństwie osoby, która uzyskała stwierdzenie nieważności małżeństwa, jeśli w wyroku lub dyspensie papieskiej od małżeństwa niedopełnionego została dodana klauzula zakazująca zawierania małżeństwa bez zgody Ordynariusza miejsca (kan. 1684 §1);
15. przy małżeństwie zawieranym pod warunkiem dotyczącym teraźniejszości lub przeszłości (kan. 1102 § 3);
16. przy małżeństwie osoby, co do której stanu wolnego istnieje wątpliwość (Instrukcja KEP, z 13.12.1989 r., n. 100);
17. przy niemożliwości ogłoszenia zapowiedzi przedślubnych (Instrukcja KEP, z 13.12.1989 r., n. 95).

DOKUMENTACJA PRAC SYNODALNYCH

I. DOKUMENTY PRAWNE

DEKRET ZWOŁUJĄCY II SYNOD DIECEZJI SIEDLECKIEJ

Kierując się dobrem powierzanej mi diecezji, po okresie bezpośrednich przygotowań, niniejszym – zgodnie z kan. 461 § 1 Kodeksu Prawa Kanonicznego – zwołuję Drugi Synod Diecezji Siedleckiej. Czynię to, wzięwszy pod uwagę pozytywne wotum Rady Kapłańskiej, które było formalnym wyrazem ogólnego pragnienia wiernych, aby po długim czasie, jaki upłynął od pierwszego Synodu naszej diecezji, podjąć wszechstronną refleksję nad życiem Kościoła Siedleckiego.

Uroczysta inauguracja Synodu nastąpi 10 czerwca 2012 r., w 13. rocznicę wizyty apostolskiej Ojca Świętego bł. Jana Pawła II w Siedlcach i 10. rocznicę mojej posługi biskupiej. Strukturę organizacyjną oraz sposób pracy Synodu określają obowiązujące przepisy prawa kanonicznego oraz zatwierdzony wcześniej regulamin. Komisje i Podkomisje zostaną ustanowione odrębnymi dekreтами, a terminy Sesji Plenarnych będą wyznaczał w miarę postępu prac.

Bardzo leży mi na sercu pastoralny wymiar Synodu, dlatego proszę i zachęcam do aktywnego włączenia się w prace Zespołów Synodalnych jak najliczniejszych kręgów duchowieństwa, osób konsekrowanych i świeckich. Wszystkich diecezjan proszę też o modlitwę w intencji Synodu, by oświecał i prowadził nas Duch Jezusa Chrystusa, by Matka Najświętsza wszystkich uczyła postawy posłuszeństwa Jego natchnieniom, a Patronowie diecezji, święci Szymon i Juda Tadeusz oraz bł. Męczennicy Podlascy wypraszaali potrzebne łaski.

+ *Zbigniew Kiernikowski*
Biskup Siedlecki

Ks. Piotr Sawczuk
Kanclerz

L. dz. 402/2012
Siedlce, dnia 19 maja 2012 r.

REGULAMIN II SYNODU DIECEZJI SIEDLECKIEJ

I. Koncepcja synodu

1. Wstęp

Sobór Watykański II, doceniając historyczną wartość działalności synodalnej w przekazie wiary i umacnianiu dyscypliny kościelnej (DB 36), otworzył jednocześnie możliwość nowego spojrzenia na rolę tego rodzaju instytucji. Do uczestnictwa w pracach synodów diecezjalnych zostali bowiem zaproszeni – obok duchowieństwa i osób konsekrowanych – także wierni świeccy. Mogą oni wyrażać swoje zdanie, brać udział w dyskusjach i mieć wpływ na kształt końcowego dokumentu. Synod, jako bardzo ważne źródło prawa partykularnego, pozostaje uroczystym sposobem wypełniania urzędu pasterskiego przez biskupa (*Ecclesiae imago* 163), który jest jedynym prawodawcą. Nie jest więc instytucją kolegialną i głos członków synodu stanowi dla biskupa jedynie wskazówkę, tym niemniej w zapadających decyzjach powinna być uwzględniana ich przeważająca opinia.

Należy też podkreślić, że w synodach zwoływanych w okresie posoborowym zaczęto odchodzić od wyłącznego koncentrowania uwagi na wymiarze jurydycznym, dowartościowując bardziej wymiar duszpasterski. Synody trwające zwykle kilka lat są traktowane jako cenna szansa „uczenia się Kościoła” przez szerokie kręgi wiernych, jako swego rodzaju „laboratorium życia kościelnego”.

W Diecezji Siedleckiej istnieje nagła potrzeba zwołania synodu. Podjęcie tego dzieła stanowi spełnienie wieloletnich oczekiwań wiernych, a dodatkową okazją jest zbliżająca się 200. rocznica powstania Diecezji.

2. Założenia generalne

§ 1

Zgodnie z kan. 460 Kodeksu Prawa Kanonicznego „Synod diecezjalny jest zebraniem wybranych kapłanów oraz innych wiernych Kościoła partykularnego, którzy dla dobra całej wspólnoty diecezjalnej świadczą pomoc biskupowi diecezjalnemu”.

§ 2

Punktem wyjścia w refleksji podejmowanej na II Synodzie Diecezji Siedleckiej winny być statuty I Synodu Diecezjalnego Podlaskiego z 1923 r., podstawą zaś nauka Soboru Watykańskiego II oraz wydane po Soborze dokumenty Stolicy Apostolskiej, II Polskiego Synodu Plenarnego, Konferencji Episkopatu Polski i Biskupów Siedleckich.

§ 3

II Synod Diecezji Siedleckiej ma własne logo, hymn oraz hasło, które brzmi następująco: „Żyjąc mocą chrztu”. Nawiązuje ono do realizowanego w Diecezji od kilku lat programu duszpasterskiego („Chrzest w życiu i misji Kościoła”), ukierunkowanego na wprowadzenie człowieka w dojrzałe przeżywanie wiary na tle historii zbawienia, ze szczególnym podkreśleniem znaczenia chrztu. Synod bowiem winien być pomocą w kształtowaniu właściwej mentalności chrześcijańskiej, otwartej na tajemnicę komunii z Bogiem i ze wspólnotą Kościoła.

§ 4

Wstępna faza przygotowań do Synodu polegała na przeprowadzeniu konsultacji wśród diecezjan (*dioecesis interrogatio*). Pomocnym zarysowaniem problematyki i jednocześnie próbą zainteresowania nią wiernych był wstępny dokument o nazwie *Lineamenta*. Diecezjanie należący do różnych stanów i form uczestnictwa w życiu kościelnym, w świetle zawartych tam treści, podjęli pewną refleksję i zgłosili swoje uwagi. Po rzetelnym opracowaniu tych sugestii będzie wydane *Instrumentum laboris*, w którym zostaną określone kwestie, mające być przedmiotem obrad Synodu. Druga faza, synod właściwy (*vera synodus*), będzie polegała na pracy powołanych Komisji, odbywaniu Sesji Plenarnych oraz równoległej pracy Zespołów Synodalnych.

3. Cele synodu

§ 5

Okazanie pomocy Biskupowi Siedleckiemu w jego pasterskiej posłudze kierowania diecezjalną wspólnotą.

§ 6

Odczytanie na nowo orędzia Soboru Watykańskiego II i recepcja posoborowej nauki Kościoła.

§ 7

Podjęcie refleksji nad wymogami nowej ewangelizacji i próba stworzenia programu przeciwdziałania zjawisku sekularyzacji.

§ 8

Zainicjowanie przedsięwzięć skierowanych na umocnienie wiary, oczyszczenie obyczajów i budzenie gotowości dawania świadectwa o Chrystusie.

§ 9

Pogłębienie świadomości liturgicznej.

§ 10

Budowanie poczucia wspólnoty, szukanie form bliższego współdziałania duchowieństwa i wiernych świeckich.

§ 11

Ożywienie działalności ruchów i stowarzyszeń kościelnych.

§ 12

Rozwiązanie powstałych trudności w dziedzinie administracyjnej lub duszpasterskiej.

§ 13

Aplikowanie norm prawa powszechnego oraz norm Konferencji Episkopatu Polski do sytuacji życiowej wiernych Diecezji Siedleckiej, szczególnie w zakresie uprawnień legislacyjnych ustawodawcy diecezjalnego (*De synodis dioecesis agendis instructio, Additamentum*).

II. Struktura Synodu

1. Biskup Siedlecki

§ 14

Biskup Siedlecki przewodniczy zwołanemu przez siebie Synodowi osobiście lub poprzez swego delegata.

§ 15

Powołuje Komisję Główną Synodu, Sekretariat oraz Komisje i Podkomisje Synodalne.

§ 16

Określa harmonogram prac Synodu, zwołuje Sesje Plenarne.

§ 17

W wyjątkowych sytuacjach (niebezpieczeństwa odstępstwa od nauki Kościoła lub niepokojów społecznych), zgodnie ze swoim roztroprnym osądem, po konsultacji z Radą Kapłańską, może zawiesić lub rozwiązać Synod.

§ 18

Podpisuje i promulguje dokument końcowy Synodu.

2. Członkowie

§ 19

Synod składa się z wiernych, którzy weszli do niego z racji pełnionego urzędu bądź zostali wyłonieni w wyborach, bądź też mianowani przez Biskupa Siedleckiego (kan. 463 § 1n.).

- Z urzędu:

- 1° wikariusz generalny;
- 2° wikariusz biskupi;
- 3° wikariusz sądowy;
- 4° rektor Wyższego Seminarium Duchownego;
- 5° kanonicy gremialni Kapituły Katedralnej;
- 6° członkowie Rady Kapłańskiej;
- 7° dziekani.

- Z wyboru:

- 8° wierni świeccy oraz członkowie instytutów życia konsekrowanego wybrani przez Diecezjalną Radę Duszpasterską spoza swojego grona, w liczbie ok. 50 osób;
- 9° po jednym prezbiterze z każdego dekanatu, wybranym przez duszpasterzy kondekanalnych. Należy też wybrać innego kapłana, który zastąpiłby go w razie przeszkody;
- 10° dwóch przełożonych męskich oraz cztery przełożone żeńskich domów instytutów zakonnych i stowarzyszeń życia apostołskiego, które mają dom w Diecezji Siedleckiej, wybrani spośród swego grona. W wyborach nie należy brać pod uwagę przełożonych, będących członkami Synodu z innego tytułu (przynależności do Stałego Zespołu Synodalnego lub Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej).

- Z nominacji:

- 11° przełożeni wyżsi instytutów zakonnych i stowarzyszeń życia apostołskiego, rezydujący na terenie Diecezji Siedleckiej, za wyjątkiem przełożonych domów *sui iuris*;
- 12° członkowie Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej, Sekretariatu Synodu, Komisji Synodalnych oraz Stałego Zespołu Synodalnego, którzy nie weszli do Synodu z innego tytułu;
- 13° inni wierni, według osądu Biskupa Siedleckiego.

§ 20.

Członkowie, wyłonieni zgodnie z powyższymi zasadami, mają prawo i obowiązek uczestniczyć w Sesjach Plenarnych Synodu (uroczystych i zwyczajnych). Ponadto każdy powinien uczestniczyć w pracy jakiegoś Zespołu Synodalnego.

§ 21

Prezbiterzy wchodzący do Synodu z urzędu zachowują członkostwo w czasie jego pełnienia, a członkowie instytutów życia konsekrowanego, do momentu przeniesienia przez własne władze poza teren Diecezji Siedleckiej. Podobnie osoby świeckie, zachowują członkostwo do chwili utraty zamieszkania diecezjalnego.

§ 22

Biskup może włączyć wiernego do grona członków Synodu także w trakcie jego trwania, a wyjątkowo ma też prawo dekretem usunąć tego, kto w swoich opiniach nie zgadza się z nauką Kościoła bądź odrzuca autorytet Biskupa.

3. Obserwatorzy

§ 23

Zostanie wystosowane zaproszenie do udziału w niektórych sesjach Synodu, w charakterze obserwatorów, do kilku ministrów lub członków Kościołów lub Wspólnot kościelnych nie pozostających w pełnej komunii z Kościołem katolickim (szczególnie z Kościoła prawosławnego i Starokatolickiego mariawitów).

4. Komisja Główna

§ 24

Komisję Główną, której przewodniczy Biskup Siedlecki, tworzą: wikariusz generalny, przewodniczący Sekretariatu, wszyscy przewodniczący Komisji Synodalnych oraz osoby mianowane przez Biskupa spośród członków Synodu.

§ 25

W momencie ukonstytuowania się Komisji Głównej przestaje istnieć Komisja Przygotowawcza.

§ 26

Na Komisji Głównej spoczywają następujące zadania:

- 1° pomoc Biskupowi Siedleckiemu w kierowaniu pracami Synodu, a szczególnie określeniu przedmiotu zainteresowania i następnie koordynowaniu działań wszystkich Komisji i Podkomisji;
- 2° dokonanie oceny projektów dokumentów wypracowywanych przez poszczególne Komisje oraz Podkomisje i kwalifikowanie ich pod obrady Sesji Plenarnych;
- 3° przygotowanie programu Sesji Plenarnych i ogólne czuwanie nad ich przebiegiem;
- 4° przygotowanie schematu dokumentu końcowego i – z pomocą Zespołu Redakcyjnego i konsultorów – nadanie dokumentowi ostatecznego kształtu, w którym zostanie przedstawiony Biskupowi Siedleckiemu do zatwierdzenia.

§ 27

Komisja Główna zbiera się w terminach wyznaczonych przez Biskupa Siedleckiego, nie rzadziej jednak niż raz na kwartał, i z każdego jej zebrania winien być sporządzony protokół.

§ 28

Zaleca się, aby członkowie Komisji Głównej brali także udział w kluczowych zebraniach poszczególnych Komisji i Podkomisji.

5. Komisje i Podkomisje Synodalne

§ 29

Komisje i Podkomisje powoływane są dekretem Biskupa Siedleckiego, który ustanawia też przewodniczących oraz w terminie dwóch tygodni zatwierdza zaproponowany przez nich skład Komisji i Podkomisji, w liczbie od 5 do 20 osób. Biskup może w sposób swobodny dołączyć do tego grona także innych członków Synodu w dowolnym czasie.

§ 30

Zasadniczo Komisje i Podkomisje są powoływane na początku Synodu, jednak również w trakcie jego trwania mogą być dodatkowo ustanowione inne, gdy Biskup Siedlecki uzna taką potrzebę.

§ 31

Członkowie Komisji i Podkomisji mogą wybrać spośród siebie zastępcę przewodniczącego i obligatoryjnie sekretarza.

§ 32

Zadaniem wszystkich Komisji i Podkomisji jest dogłębne i wieloaspektowe zbadanie problematyki wchodzącej w zakres ich zainteresowania i kompetencji. W kwestiach wymagających specjalistycznej wiedzy można – po powiadomieniu Sekretariatu Synodu – korzystać z zewnętrznych opinii i ekspertyz.

§ 33

Zebrania Komisji i Podkomisji odbywają się zgodnie z własnym tokiem prac, nie rzadziej jednak niż raz na kwartał. Termin i miejsce zebrania określa przewodniczący, przekazując informację przynajmniej z 10-dniowym wyprzedzeniem do Sekretariatu Synodu.

§ 34

Każde zebranie Komisji lub Podkomisji, prowadzone przez przewodniczącego lub jego zastępcę, winno być zaprotokołowane przez sekretarza. Protokoły należy sporządzać w dwóch egzemplarzach, z których jeden przekazuje się do Sekretariatu Synodu, a drugi zachowuje w Komisji lub Podkomisji.

§ 35

Przewodniczący Komisji sprawuje nadzór nad pracami wszystkich swoich Podkomisji, zaś przewodniczący Podkomisji ipso facto wchodzi do składu danej Komisji.

§ 36

Komisje i Podkomisje winny przekazywać do Sekretariatu Synodu przystępnie opracowane materiały z zakresu problematyki będącej przedmiotem ich zainteresowania, które następnie będą udostępniane Zespołom Synodalnym. Materiały należy przekazywać nie rzadziej niż raz w roku, a mają one zawierać zarówno część informacyjną, jak i kilka kwestii wymagających przedyskutowania.

§ 37

Zwieńczeniem prac Komisji lub Podkomisji jest opracowanie projektu dokumentu w danej dziedzinie, który ma wejść do schematu dokumentu końcowego. To zadanie winno być wykonane przynajmniej na rok przed planowanym zakończeniem Synodu i obejmuje również aneksy, jeśli okażą się potrzebne. Projekt dokumentu oraz aneksy winny uzyskać 2/3 głosów członków Komisji lub Podkomisji. W głosowaniach przeprowadzanych wcześniej, a dotyczących kwestii szczegółowych, wystarczy zwykła większość, przy równowadze zaś przeważa głos przewodniczącego.

§ 38

Prace Synodu będą prowadzone w następujących Komisjach i Podkomisjach:

- 1° Komisja ds. Przekazu Wiary;
 - Podkomisja ds. Nowej Ewangelizacji;
 - Podkomisja ds. Katechezy i Szkół Katolickich;
 - Podkomisja ds. Mediów i Publikacji Katolickich;
 - Podkomisja ds. Wspierania Misji;
 - Podkomisja ds. Ekumenizmu.
- 2° Komisja ds. Kultu Bożego;
 - Podkomisja ds. Sakramentów i Sakramentaliów;
 - Podkomisja ds. Muzyki i Śpiewu Kościelnego;
 - Podkomisja ds. Formacji Liturgicznej.
- 3° Komisja ds. Duchowieństwa Diecezjalnego;
 - Podkomisja ds. Wyższego Seminarium Duchownego;
 - Podkomisja ds. Formacji Stałej;
 - Podkomisja ds. Życia i Współpracy;
 - Podkomisja ds. Emerytów i Rencistów.
- 4° Komisja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego;
- 5° Komisja ds. Wiernych Świeckich;
 - Podkomisja ds. Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich;
 - Podkomisja ds. Udziału w Życiu Społecznym i Politycznym.
- 6° Komisja Duszpasterska;
 - Podkomisja ds. Duszpasterstwa Małżeństw i Rodzin;
 - Podkomisja ds. Duszpasterstwa Młodzieży;
 - Podkomisja ds. Duszpasterstw Specjalistycznych.
- 7° Komisja ds. Administracyjno-Ekonomicznych;
 - Podkomisja ds. Utrzymania i Finansowania Instytucji Diecezjalnych;
 - Podkomisja ds. Budownictwa i Zarządzania Dobrami Parafialnymi;
 - Podkomisja ds. Ochrony Zabytków i Muzeum Diecezjalnego;
 - Podkomisja ds. Cmentarzy Katolickich;
 - Podkomisja ds. Działalności Charytatywnej i Diecezjalnej Caritas;
 - Podkomisja ds. Pracowników Kościelnych.
- 8° Komisja Historyczna;
 - Podkomisja ds. Opracowania Dziejów Diecezji;
 - Podkomisja ds. Dziedzictwa Historycznego Parafii.

6. Sekretariat

§ 39

Sekretariat Synodu jest organem powołanym przez Biskupa Siedleckiego już na etapie przygotowawczym. W jego skład wchodzi duchowni i wierni świeccy, a kieruje nim mianowany przez Biskupa przewodniczący, który wchodzi w skład Komisji Głównej.

§ 40

Sekretariat czuwa nad tworzeniem, gromadzeniem i udostępnianiem dokumentacji oraz roboczych materiałów Synodu. W tym celu ma obowiązek utrzymywać stały kontakt z sekretarzami poszczególnych Komisji i Podkomisji oraz z Zespołami Synodalnymi. Zadaniami Sekretariatu są w szczególności:

- 1° gromadzenie protokołów z zebrań Komisji Głównej oraz wszystkich Komisji i Podkomisji;
- 2° przygotowywanie wraz z Wydziałem Duszpasterskim Kurii i Diecezjalną Komisją Liturgiczną materiałów pomocniczych do liturgicznej części spotkań Parafialnych i Ponadparafialnych Zespołów Synodalnych;
- 3° przekazywanie Zespołom Synodalnym materiałów przygotowanych dla nich przez Komisje i Podkomisje oraz zwrotnych uwag Zespołów;
- 4° pośredniczenie w przekazywaniu Komisji Głównej do oceny schematów roboczych wypracowanych przez poszczególne Komisje i Podkomisje;
- 5° powiadomienie członków Synodu o Sesji Plenarnej, przynajmniej na dwa tygodnie przed wyznaczonym terminem, ale też przesłanie im w załączeniu schematów dokumentów, sporządzenie listy uczestników, a podczas Sesji czuwanie nad prawidłowością głosowań i sporządzenie protokołu;
- 6° pomoc w opracowaniu schematu dokumentu końcowego, pod kierunkiem Komisji Głównej i we współdziałaniu z Zespołem Redakcyjnym;
- 7° przygotowanie organizacyjne liturgii inauguracji Synodu, Sesji Plenarnych i zamknięcia Synodu;
- 8° wydawanie materiałów informacyjnych dla mediów, prowadzenie synodalnej strony internetowej i biuletynu synodalnego. Do udzielania oficjalnych wypowiedzi dla mediów upoważniony jest tylko rzecznik prasowy Synodu, którego wyznacza Biskup Siedlecki spośród członków Sekretariatu.

III. Zespoły Synodalne i ich rola

§ 41

Działalność Zespołów Synodalnych ma być jednym z ważnych elementów tworzących pastoralny charakter Synodu. Ma przyczynić się do podjęcia problematyki synodalnej przez jak najszersze kręgi wiernych i być konkretną formą ich uczestnictwa w ważnych sprawach Diecezji Siedleckiej. Należy zatem dokładać troski, aby zawiązujące się Zespoły od początku wzbudzały zainteresowanie diecezjan, w trakcie Synodu prawdziwie otwierały uczestników na życie kościelnej wspólnoty, a w przyszłości – o ile okaże się to możliwe – stały się początkiem trwałych grup prowadzących pogłębione życie duchowe oraz aktywnie działających w Kościele.

1. Stały Zespół Synodalny

§ 42

Stały Zespół Synodalny jest organem reprezentującym wspólnotę diecezjalną i stanowiącym płaszczyznę synodalnego dialogu. Został powołany do życia dekretem Biskupa Siedleckiego z 28 listopada 2010 r., a jego skład ukonstytuował się 22 stycznia 2011 r.

§ 43

Do Stałego Zespołu Synodalnego wchodzi wierni wybrani z każdego dekanatu (po jednym duszpasterzu i jednej osobie świeckiej lub konsekrowanej), 12 przedstawicieli wybranych spośród reprezentantów instytucji, organizacji i różnych wspólnot kościelnych działających w Diecezji. Ponadto przedstawiciele urzędów diecezjalnych (rektor WSD, kanclerz Kurii, oficjał Sądu Biskupiego, dyrektor Wydziału Duszpasterskiego, dyrektor Wydziału Nauczania, ekonom diecezjalny) i 10 osób z nominacji Biskupa Siedleckiego.

§ 44

Stały Zespół Synodalny wspomaga Sekretariat Synodu w wypełnianiu zadań organizacyjnych, zarówno na etapie przygotowań, jak i podczas Synodu właściwego. Szczególnie ma służyć pomocą w kontaktach z Parafialnymi i Ponadparafialnymi Zespołami Synodalnymi.

§ 45

Na czele Stałego Zespołu Synodalnego stoi przewodniczący Sekretariatu, który też – po uzgodnieniu z Biskupem Siedleckim – wyznacza terminy spotkań (nie rzadziej niż raz na kwartał) i prowadzi te spotkania.

§ 46

Stały Zespół Synodalny może – w razie potrzeby – tworzyć sekcje, którym zleca się specjalne zadania i które zwołuje się na dodatkowe zebrania.

2. Parafialne Zespoły Synodalne

§ 47

Zespoły Synodalne winny być powołane w każdej parafii. Zaleca się, aby w większych parafiach utworzyć przynajmniej tyle Zespołów, ilu duszpasterzy pełni w nich posługę.

§ 48

Na czele każdego Zespołu Parafialnego stoi proboszcz lub inny duszpasterz) zwany moderatorem lub zaaprobowany przez Biskupa wierny świecki zwany odpowiedzialnym.

§ 49

Do Zespołu, który nie może być mniejszy niż pięć osób i większy niż 20, powinni włączyć się przedstawiciele instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego, katecheci, pracownicy parafialni, nadzwyczajni szafarze Komunii św., przedstawiciele rad parafialnych oraz innych wspólnot i grup.

§ 50

Po powstaniu Zespołu należy wybrać animatora, który będzie wspomagał organizacyjnie moderatora lub odpowiedzialnego. Ponadto trzeba wybrać sekretarza i – niezwłocznie po zawiązaniu się Zespołu oraz wyłonieniu osób pełniących wspomniane funkcje – przesłać o tym informację do Sekretariatu Synodu, zawierającą ponadto listę członków i ich adresy elektroniczne.

§ 51

Cykliczne spotkania Zespołów winny składać się z części liturgicznej oraz konferencyjno-dyskusyjnej. Zaleca się, aby były one organizowane w soboty wieczorem lub w niedzielę.

1° część liturgiczna może polegać na przeprowadzeniu celebracji słowa Bożego, odprawieniu nieszporów lub sprawowaniu Eucharystii. W tej części powinni uczestniczyć razem członkowie wszystkich Zespołów istniejących w parafii, angażując się czynnie w przygotowanie liturgii. Trzeba też do udziału zachęcać parafian spoza Zespołów;

- 2° w części konferencyjno-dyskusyjnej członkowie Zespołów, zapoznawszy się z materiałami otrzymanymi z Sekretariatu Synodu, powinni mieć możliwość zabrania głosu. Po dyskusji, która ma ukazać możliwie szerokie spektrum różnych opinii, należy dążyć do sformułowania wspólnej konkluzji, zapewniając jednak każdemu prawo zgłoszenia zdania odrębnego (*votum separatum*);
- 3° sekretarz Zespołu z przebiegu spotkania sporządza protokół, a zwięźle ujętą konkluzję (łącznie z ewentualnymi propozycjami rozwiązań i zdaniem odrębnymi) w ciągu tygodnia przesyła drogą elektroniczną do Sekretariatu Synodu, z informacją o dacie spotkania i liczbie uczestników.

§ 52

Usilnie zaleca się ponadto, aby – w miarę możliwości – wszyscy członkowie Parafialnych Zespołów Synodalnych uczestniczyli w rejonowych spotkaniach związanych z realizacją diecezjalnego programu „Chrzest w życiu i misji Kościoła”.

§ 53

Cykliczne spotkania, o których mowa w § 51, winny odbywać się przynajmniej raz w miesiącu, oprócz miesięcy wakacyjnych (lipca i sierpnia) oraz miesięcy, w których odbywa się rejonowe spotkanie związane z programem diecezjalnym.

§ 54

Moderatorzy, odpowiedzialni i animatorzy wszystkich Zespołów uczestniczą raz w roku w organizowanym dla nich dniu skupienia.

3. Ponadparafialne Zespoły Synodalne

§ 55

Zespoły Synodalne winny powstawać także wśród wiernych przynależących do stowarzyszeń i wspólnot ponadparafialnych. Jest wskazane tworzenie Zespołów skupiających proboszczów, osoby konsekrowane, młodzież szkół ponadgimnazjalnych, młodzież akademicką, młodzież pracującą, młodych małżonków, małżonków w zaawansowanym wieku, osoby starsze i samotne, nauczycieli, pracowników służby zdrowia, prawników itp. W zależności od zasięgu działania oraz liczby członków danej wspólnoty, mogą to być Zespoły ogólnodiecezjalne lub regionalne.

§ 56

Ten sam wierny może uczestniczyć w pracy Zespołu Parafialnego i Ponadparafialnego.

§ 57

Moderatorem Zespołu jest diecezjalny duszpasterz danej wspólnoty, inny prezbiter bądź wierny świecki, jak w § 48.

§ 58

Co się tyczy moderatora, odpowiedzialnego, animatora, sekretarza, ich zadań i łączności z Sekretariatem Synodu, należy zachować dyspozycje odnoszące się do Zespołów Parafialnych.

§ 59.

Cykliczne spotkania Zespołów winny odbywać się z taką samą częstotliwością i przebiegać w analogicznym porządku jak spotkania Zespołów Parafialnych. W części konferencyjno-dialogowej należy brać pod uwagę szczególnie kwestie związane z własnym charyzmatem i powołaniem.

IV. Sposób pracy

1. W Zespołach Synodalnych

§ 60.

Spotkania odbywające się w ramach II Synodu Diecezji Siedleckiej mają stawiać się płaszczyzną dialogu wewnątrzkościelnego. Należy podkreślić, że ochrzczeni są w pierwszym rzędzie wezwani do prowadzenia dialogu z Bogiem, odkrywania Jego planu i okazania posłuszeństwa Jego woli. Będąc zaś ludźmi świadomymi swojej relacji z Bogiem, mają też podjąć wezwanie do odnalezienia swego miejsca we wspólnocie Kościoła i fundamentalnego powołania do budowania Ciała Chrystusowego. W wymiarze duszpasterskim należy więc dokładać starań, aby spotkania w Zespołach Synodalnych dawały okazję do formacji biblijnej, ukazania biblijnego zakorzenienia posoborowej nauki Kościoła oraz wagi i doniosłości liturgii. Powinny też umiejętnie osadzać dzisiejsze rozterki człowieka na zdrowym gruncie Bożej prawdy i Bożego działania w sakramentach. Teksty biblijne i wypowiedzi Kościoła trzeba więc dobierać bardzo starannie, opatrując odpowiednim komentarzem, aby pobudzały uczestników do stawiania dodatkowych pytań i pogłębionej refleksji. W pracy Zespołów nie może też zabraknąć troski o dobre przygotowanie i godne sprawowanie liturgii.

§ 61

Bardzo wskazane jest stosowanie urozmaiconych form przekazu, łącznie z odwoływaniem się do środków audiowizualnych czy świadectw zaproszonych osób. Należy dążyć do wytworzenia atmosfery wspólnoty wśród uczestników, unikając działania na zasadzie zarządzeń i nakazów. Zaleca się drugą część spotkania łączyć ze skromnym poczęstunkiem.

§ 62

Celem umocnienia więzi wspólnotowej wśród członków danego Zespołu można – przynajmniej raz w roku – zorganizować dodatkowo spotkanie wyjazdowe, powiązane z nawiedzeniem jakiegoś sanktuarium, zwiedzaniem lub wypoczynkiem.

2. Na Sesjach Plenarnych

§ 63

W Sesjach Plenarnych mają obowiązek brać udział wszyscy członkowie Synodu. Gdyby uzasadniona przeszkoda uniemożliwiła komuś przybycie, winien on przesłać o tym powiadomienie, nie może jednak wysłać swego pełnomocnika (kan. 463 § 1, 8°). Nie dotyczy to prezbiterów wybranych w dekanatach, bo w razie przeszkody mają obowiązek przybyć ich zastępcy (kan. 464).

§ 64

Podczas pierwszej Sesji Plenarnej, odbywanej w ramach uroczystej inauguracji, członkowie Synodu składają wyznanie wiary (kan. 833, 1°).

§ 65

Uroczyste Sesje Plenarne odbywają się w związku z inauguracją Synodu oraz jego zamknięciem i rozpoczynają się koncelebrowaną Eucharystią. Pozostałe Sesje są zwyczajne i rozpoczynają się Eucharystią bądź Liturgią godzin, bądź też celebracją słowa Bożego pod przewodnictwem Biskupa Siedleckiego.

§ 66

Program każdej Sesji Plenarnej, przygotowany przez Komisję Główną, zatwierdza Biskup Siedlecki. On też wyznacza trzyosobowe prezydium Sesji spośród członków Komisji Główniej i Sekretariatu Synodu.

§ 67

Punktem wyjścia w obradach jest prezentacja wybranej grupy zagadnień, będącej przedmiotem zainteresowania którejś z Komisji lub Podkomisji.

W późniejszym stadium Synodu będzie to zwykle omówienie projektu dokumentu, udostępnionego uprzednio członkom Synodu.

§ 68

Po prezentacji należy dać możliwość zabrania głosu członkom Synodu i ewentualnie obserwatorom lub zaproszonym gościom. Celem zapewnienia sprawnego przebiegu dyskusji pragnący zabrać głos powinni wpisać się na listę. Można też przekazać swój głos w dyskusji przygotowany na piśmie.

§ 69

Po zakończeniu dyskusji (i ewentualnej przerwie potrzebnej na zapoznanie się z głosami wyrażonymi na piśmie) należy przeprowadzić głosowanie. Prezydium sesji wyznacza w tym celu trzech skrutatorów.

§ 70

Każdy uczestnik Sesji Plenarnej Synodu może oddać głos „przyjmuję” (*placet*), bądź „odrzucać” (*non placet*), bądź też „przyjmuję z poprawką” (*placet iuxta modum*).

- 1° do przyjęcia projektu dokumentu przygotowanego przez Komisję lub Podkomisję wymagana jest kwalifikowana większość głosów członków Synodu (2/3). Taką też większość musi uzyskać schemat dokumentu końcowego;
- 2° inne wnioski poddane pod głosowanie przechodzą zwykłą większością.

§ 71

W przypadku, gdy projekt częściowego dokumentu Komisji lub Podkomisji:

- 1° nie uzyskuje wymaganej większości głosów (jest odrzucony), winien być skierowany do ponownego opracowania przez właściwą Komisję lub Podkomisję. Nowo opracowany dokument wymaga wniesienia pod obrady na kolejnej Sesji Plenarnej;
- 2° zostaje przyjęty, ale niektórzy głosujący oddają głos *placet iuxta modum*, winni oni w terminie 10 dni przesłać propozycje poprawek, które zostaną rozpatrzone przez właściwą Komisję lub Podkomisję oraz Komisję Główną.

§ 72

Po pomyślnym przegłosowaniu wszystkich dokumentów częściowych Biskup Siedlecki powołuje Zespół Redakcyjny spośród członków Komisji Głównej i Sekretariatu Synodu celem opracowania schematu dokumentu końcowego i nadania wszystkim jego częściom jednolitego stylu.

§ 73

Jeśli schemat dokumentu końcowego:

- 1° jest odrzucony, to nowym opracowaniem zajmuje się Komisja Główna przy wsparciu wyznaczonych przez Biskupa Siedleckiego konsultorów. Nowa wersja dokumentu wymaga zwołania Sesji Plenarnej;
- 2° zostaje przyjęty, ale niektórzy głosujący oddają głos *placet iuxta modum*, należy postąpić tak, jak w przypadku projektów dokumentów częściowych, ale propozycje poprawek rozpatruje Komisja Główna przy wsparciu konsultorów.

V. Postanowienia końcowe

§ 74

Akt podpisania i promulgowania dokumentów końcowych oraz aneksów nastąpi w ramach uroczystych obchodów 200-tnej rocznicy powstania Diecezji Siedleckiej.

§ 75

Jedynie Biskup Siedlecki może w niniejszym regulaminie dokonać zmian i w razie wątpliwości – zgodnie z zasadami prawa kanonicznego – interpretować jego zapisy.

+ Zbigniew Kiernikowski
Biskup Siedlecki

Ks. Piotr Sawczuk
Kancelarz

L.dz. 40/2012

Siedlce, dnia 23 stycznia 2012 r.

DEKRET USTANOWIENIA KOMISJI GŁÓWNEJ II SYNODU DIECEZJI SIEDLECKIEJ

W nawiązaniu do dekretu zwołującego II Synod Diecezji Siedleckiej, zgodnie z § 15 regulaminu, niniejszym ustanawiam Komisję Główną Synodu, która pod moim przewodnictwem będzie działała w następującym składzie:

ks. prałat dr Piotr Sawczuk
 ks. prałat dr Kazimierz Niemirka
 ks. prałat dr hab. Kazimierz Matwiejuk
 ks. prałat mgr lic. Bernard Błoński
 ks. kanonik dr Marek Paluszkiewicz
 ks. kanonik dr Marek Matusik
 ks. dr Andrzej Oworuszko
 ks. mgr lic. Wojciech Hackiewicz
 ks. mgr lic. Jarosław Ruciński
 s. mgr Maria Chludzińska
 p. mgr Aneta Sobierajska
 p. prof. Bogumił Leszczyński
 p. mgr Tomasz Dobrowolski

Zadania Komisji Głównej są określone w § 26 regulaminu Synodu.

Na czekający trud z serca błogosławię.

Ks. Piotr Sawczuk
 Kanclerz

+ *Zbigniew Kiernikowski*
 Biskup Siedlecki

L. dz. 403/2012
 Siedlce, dnia 19 maja 2012 r.

DEKRET

W związku z ustawowym przerwaniem II Synodu Diecezji Siedleckiej z momentem wakansu stolicy biskupiej w Siedlcach z dniem 16 kwietnia 2014 r., niniejszym, jako nowy Biskup Siedlecki - w oparciu o kan. 468 § 2 Kodeksu Prawa Kanonicznego - **polecam kontynuować II Synod Diecezji Siedleckiej**, rozpoczęty za mojego poprzednika Biskup Zbigniewa Kiernikowskiego w dniu 10 czerwca 2012 r.

Jednocześnie potwierdzam skład osobowy Komisji Głównej, Sekretariatu Synodu oraz wszystkich Komisji i Podkomisji, powołanych w dniu inauguracji Synodu.

Z pasterskim błogosławieństwem

+ *Kazimierz Gurda*
 Biskup Siedlecki

ks. Jan Babik
 Kanclerz

L. dz. 1054/2014
 Siedlce, dnia 14 września 2014 r.

II. PISMA, LISTY, HOMILIE

Pismo z Sekretariatu Stanu do biskupa Zbigniewa Kiernikowskiego

Watykan, 28 maja 2012 r.

Ekscelencjo,

Czcigodny Księżę Biskupie,

Jego Świątobliwość Benedykt XVI dziękuje za informację o przygotowaniach Diecezji Siedleckiej do inauguracji Drugiego Synodu Diecezjalnego, która będzie miała miejsce w Kościele Katedralnym podczas uroczystej Eucharystii sprawowanej w dniu 10 czerwca br.

Uczestnikom tej celebracji, szczególnie członkom Synodu, Ojciec Święty przekazuje słowo serdecznego pozdrowienia i zapewnienie o pamięci w modlitwie. Z tej okazji pragnie przypomnieć, że Synod jest zgromadzeniem wiernych, którzy dla dobra wspólnoty diecezjalnej niosą pomoc własnemu biskupowi, wspierają go radą, wysuwają postulaty i propozycje duszpasterskie, sugerują kierunki apostołatu. II Synod Diecezji Siedleckiej, który zostaje zwołany prawie po 80 latach od poprzedniego i podejmuje swoje obrady w kontekście przygotowań do obchodów 200-lecia istnienia Diecezji, nabiera charakteru szczególnego. Będzie okazją do przypomnienia i dostosowania na użytek wspólnoty diecezjalnej nauki Kościoła Powszechnego, zwłaszcza dyspozycji Soboru Watykańskiego II, aktualnych dokumentów Stolicy Apostolskiej i obowiązujących przepisów prawa.

Jego Świątobliwość zachęca, by nowy Synod Siedlecki, który podejmuje swoją debatę także w perspektywie bliskiego Roku Wiary – w dobie konfrontacji Kościoła z laicką wizją człowieka, społeczeństwa i świata – stał się odpowiedzią na oczekiwaną odnowę tożsamości Kościoła i potrzebę podjęcia zadań nowej ewangelizacji. W jednym ze swych przemówień Ojciec Święty przypomniał: „Stoimy w obliczu głębokiego kryzysu wiary, utraty zmysłu religijnego, który stanowi największe wyzwanie dla dzisiejszego Kościoła. Odnowa wiary musi być zatem priorytetowym zadaniem całego Kościoła naszych czasów. Mam nadzieję, że Rok Wiary przyczyni się do tego, by – dzięki serdecznej współpracy wszystkich członków ludu Bożego – Bóg na nowo stał się obecny w tym

świecie, a także do otworzenia ludziom dostępu do wiary” (*Do uczestników zgromadzenia plenarnego Kongregacji Nauki Wiary, 27.01.2012 r.*).

Dzieło II Synodu Siedleckiego Ojciec Święty poleca w modlitwie wstawienictwu świętych Patronów Diecezji: Szymona i Tadeusza, Apostołów, i św. Jozafata, biskupa i męczennika. Życzy, by Synod przyczynił się do ożywienia wiary i chrześcijańskiego świadectwa wiernych oraz rozbudził we wszystkich pragnienie dążenia do świętości. Księdzu Biskupowi, Członkom Synodu i Uczestnikom inauguracji Jego Świątobliwość z serca udziela Apostolskiego Błogosławieństwa.

Z Chrystusowym pozdrowieniem

Arcybiskup Angelo Becciu
Substytut Sekretariatu Stanu

List arcybiskupa Stanisława Budzika, Metropolity Lubelskiego do biskupa Zbigniewa Kiernikowskiego

Lublin, 9 czerwca 2012 r.

„Przez chrzest zanurzający nas w śmierć
zostaliśmy razem z Nim pogrzebani po to, abyśmy i my wkroczyli w nowe życie
– jak Chrystus powstał z martwych dzięki chwale Ojca”
(Rz 6, 4).

Przewielebny Księżu Biskupie!

Z okazji inauguracji II Synodu Diecezji Siedleckiej, który odbędzie się pod hasłem „Żyjąc mocą chrztu”, pragnę przesłać słowa braterskiej więzi oraz wdzięczności Bogu i ludziom. Przekazuję też wyrazy głębokiego uznania z powodu podjęcia tej ważnej inicjatywy.

Każdy synod diecezjalny to wielkie wydarzenie w życiu Kościoła lokalnego. Ojciec Święty Benedykt XVI już na progu swego pontyfikatu podkreślał, że Kościół i jego pasterze muszą tak jak Chrystus wyruszyć w drogę, aby wyprowadzić ludzi z pustyni ku przestrzeni życia, ku przyjaźni z Synem Bożym. Właśnie jednym z zadań synodu jest wszechstronna odnowa wiary, moralności i dyscypliny kościelnej w diecezji. Jest to czas szczególnej refleksji, a także sposób ponownego odkrycia wiary: „indywidualny i zbiorowy, wolny i świadomy, wewnętrzny i zewnętrzny, pokorny i szczery”.

Składam serdeczne podziękowanie za tę konkretną odpowiedź na wezwanie Ojca Świętego zawarte w liście apostolskim ogłaszającym Rok Wiary; wezwanie do szukania w Kościele partykularnym sposobów ukazania wszystkim wiernym siły i piękna wiary płynącej przede wszystkim z mocy chrztu świętego. Poglębiona refleksja na ten temat, która wszystkim wiernym pomoże stać się bardziej świadomymi i ożywi ich przywiązanie do Ewangelii, jest – zdaniem Benedykta XVI – przejawem wielkiej troski pasterzy Kościoła o dobro powierzonej im owczarni.

Z głębi serca życzę, aby II Synod Diecezji Siedleckiej stał się zaproszeniem do autentycznego i nowego nawrócenia się do Pana, jedynego Zbawiciela świata, i do odnowienia życia. Niech to wydarzenie religijno-duchowe, w którym uczestniczyć będzie cała wspólnota diecezjalna, stanie się misterium oddawania chwały Bogu i wzrostu życia nadprzyrodzonego w sercach wiernego ludu.

† Stanisław Budzik

Arcybiskup Metropolita Lubelski

List arcybiskupa Józefa Michalika, Przewodniczącego KEP do biskupa Zbigniewa Kiernikowskiego

J. M. J.

Przemyśl, 17 maja 2012 r.

Ekscelencjo,

Czcigodny Księżu Biskupie,

dziękuję za zaproszenie na uroczyste otwarcie prac II Synodu Diecezji Siedleckiej, który stanie się niewątpliwie ważnym wydarzeniem duszpasterskim, jednoczącym całą Wspólnotę diecezjalną.

Temat Synodu „Żyjąc mocą chrztu” – tak bliski Księdzu Biskupowi – a także Kościołowi w naszych czasach, stoi u podstaw nadziei na pogłębienie i ożywienie wiary, bez której nie ma skuteczności w nowej ewangelizacji, będącej z kolei tematem Synodu Biskupów w bieżącym roku.

Życzę całym sercem ognia Ducha Świętego, który niech zapala miłością Boży Lud Diecezji Siedleckiej i całej naszej Ojczyzny do wiary żywej, twórczej i odważnej.

Modłę się w dniu dzisiejszym w tej intencji, łącząc pozdrowienia w Chrystusie.

† Józef Michalik

List pasterski Biskupa Zbigniewa Kiernikowskiego z okazji otwarcia II Synodu Diecezji Siedleckiej

Czcigodni Kapłani, Drodzy Bracia i Siostry – członkowie wspólnot życia konsekrowanego, umiłowany Ludu Boży Diecezji Siedleckiej!

1. Dzisiejsza uroczystość Trójcy Przenajświętszej stanowi syntezę objawienia i dzieła Bożego w historii zbawienia. Jeden Bóg, który objawiał się stopniowo ludzkości jako działający w trzech Osobach, w Jezusie Chrystusie wychodzi do człowieka i zaprasza go do wspólnoty ze sobą.

Przed wstąpieniem do nieba Pan Jezus przekazał swoim uczniom polecenie: „Dana Mi jest wszelka władza w niebie i na ziemi. Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego” (Mt 28,18-19).

Władza Jezusa to władza nad życiem i śmiercią. Jezus jako jedyny z ludzi miał moc oddać swoje życie i je odzyskać (por. J 10,18). Po swoim zmartwychwstaniu Jezus przekazał tę władzę apostołom. Udzielił im swego Ducha i posłał ich do wszystkich narodów, by oni z kolei czynili ludzi Jego uczniami. Przekazywanie udziału w tej przedziwnej władzy Jezusa dokonuje się we wspólnocie Kościoła przez sakramentalne znaki. Pierwszym i podstawowym sakramentem jest chrzest. To właśnie we chrzcie, który jest zanurzeniem w śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa, zostaje dana człowiekowi możliwość udziału w tajemnicy paschalnej (por. Rz 6,3-9). Chrzest jest wprowadzeniem człowieka we władzę Jezusa, urzeczywistniającą obecność i działanie Boga w Trójcy Jedynej właśnie przez to, że wierzący jest gotów umierać dla siebie i żyć w Chrystusie i dla Chrystusa. Chrzest uzdalnia człowieka do życia w komunii i jedności nie tylko z Bogiem, ale z braćmi i siostrami, tak by tworzyć jedno Ciało Jezusa, czyli wspólnotę Kościoła. Taka wspólnota, o ile żyje Duchem Jezusa Chrystusa, jest ikoną Trójcy Przenajświętszej.

2. Okazją do doświadczenia z nową mocą życiodajnej komunii z Bogiem i braćmi we wspólnocie Kościoła będzie nasz Synod Diecezjalny. W niedzielę, 10 czerwca, w katedrze siedleckiej dokonam uroczystego otwarcia Drugiego Synodu Diecezji Siedleckiej. Hasłem Synodu będą słowa: ŻYJĄC MOCĄ CHRZTU. Przypominają one, że Kościół tworzą ludzie pogrzebani w chrzcie, wskrzeszeni przez wiarę w moc Boga (por. Kol 2,12). Słowa: ŻYJĄC MOCĄ CHRZTU, będą towarzyszyć nam w drodze do odnowienia tego, co trzeba przemyśleć i zreformować w świetle Ewangelii, oraz do wnikięcia w nauczanie Kościoła. To hasło wraz z synodalnym logo oraz specjalnie na ten czas skomponowanym hymnem będzie znakiem rozpoznawczym Synodu.

Słowo „synod” pochodzi z języka greckiego i oznacza zejście się i pójście wspólną drogą. Synod jest więc wspólnie odbywaną drogą w kierunku Boga i drugiego człowieka. Według Kodeksu Prawa Kanonicznego synod diecezjalny jest zebraniem doradczym, składającym się z kapłanów, osób konsekrowanych i wiernych świeckich Kościoła lokalnego (diecezji), zwołanym i prowadzonym pod przewodnictwem biskupa diecezjalnego, dla ponownego opisanie i odnowienia w świetle Ewangelii oblicza Kościoła partykularnego (por. kan. 460 KPK). Na synodzie diecezjalnym biskup – korzystając z pomocy ekspertów w zakresie wiedzy teologicznej i prawniczej, jak również wysłuchując zdania różnych zespołów – wypełnia w sposób uroczysty urząd i posługę pasterzowania swoją owczarnią, dostosowując do lokalnych warunków przepisy i normy Kościoła powszechnego, a także wytyczając kierunek posługi duszpasterskiej w diecezji.

3. Ufam, że Drugi Synod Diecezji Siedleckiej, uwzględniając cele pastoralne, przyczyni się do odnowy duszpasterstwa w naszej diecezji przez ożywienie wspólnot parafialnych, zakonnych i rodzinnych, przez zaangażowanie poszczególnych grup ludzi świeckich (katechetów, nauczycieli, ministrantów, lektorów itp.), szczególnie zaś ruchów, stowarzyszeń i wspólnot. Stąd efektywność prac synodalnych i związanej z nimi katechezy synodalnej będzie zależała od tego, w jakiej mierze my wszyscy – duchowni, osoby konsekrowane i świeccy – bardziej zdecydowanie otworzymy się na Chrystusa i będziemy posłuszni Jego Duchowi. Tylko w ten sposób odkryjemy, że Kościół jest szkołą komunii i naszym wspólnym domem, gdzie uczymy się życia w mocy chrztu.

Wymaga to przede wszystkim wsłuchiwanie się w słowo Boże oraz postawy modlitwy, postu i jałmużny, podejmowanych w łączności z Chrystusem, który daje nam siebie w Eucharystii i uzdalnia do czynienia daru z siebie. Bardzo serdecznie proszę wszystkich duszpasterzy i wiernych o taką modlitwę w kościołach, kaplicach zakonnych i prywatnych domach. Zalecam, aby w niedzielę, 10 czerwca do modlitwy wiernych dołączyć jedno wezwanie za nasz Synod.

4. Uroczysta inauguracja Synodu rozpocznie drugą fazę, czyli Synod właściwy. Odtąd praca synodalna będzie polegała na spotkaniach powołanych Komisji, odbywaniu Sesji Plenarnych oraz równoległych spotkaniach Zespołów Synodalnych. Zgodnie z Regulaminem Synodu zostanie ustanowionych osiem Komisji i 24 Podkomisje.

Praca synodu będzie przebiegała hierarchicznie: od głowy do poszczególnych członków, czyli od głosu Biskupa diecezjalnego przez Sesję Plenarną i Komisję Główną do Zespołów Synodalnych i wiernych w parafiach. Ale również będzie przebiegała od członków do głowy, czyli od głosu diecezjan, ujawniających swoje potrzeby, uwagi i pragnienia duchowe, przez Zespoły Synodalne

do Komisji Głównej, której przewodniczącym jest Biskup. Zwieńczeniem tych działań będzie uchwalenie *Statutów II Synodu Diecezji Siedleckiej*, a w wymiarze duszpasterskim owocem prac synodalnych – jak Pan Bóg pozwoli, a słabość ludzka nie przeszkodzi – będzie oczekiwane odnowienie oblicza Kościoła diecezjalnego na poziomie ewangelizacyjno-formacyjnym, administracyjno-prawnym oraz organizacyjno-instytucjonalnym.

Mam nadzieję, że Synod ożywi całą naszą diecezję i przyniesie oczekiwane owoce dzięki aktywności nie tylko wybranych osób włączonych do pracy poszczególnych komisji synodalnych, ale dzięki zaangażowaniu nas wszystkich, którzy tworzymy wspólnotę Kościoła Siedleckiego. Do udziału w pracach Drugiego Synodu Diecezji Siedleckiej okazji będzie wiele. W każdej parafii zostanie utworzony zespół synodalny; nie zabraknie też celebracji liturgicznych i katechezy synodalnej, a każdy może włączyć się w to dzieło przez osobistą modlitwę.

Jestem głęboko przekonany, że Synod spotka się z otwartością Waszych serc i umysłów i ufam, że przy pomocy Waszych Duszpasterzy, znajdziecie w jego pracach swoje miejsce.

Wszystkim gotowym podjąć te wezwania z serca błogosławię

+ *Zbigniew Kiernikowski*
Biskup Siedlecki

L.dz. 428/2012

Siedlce, 28 maja 2012 r.

Homilia Biskupa Siedleckiego Zbigniewa Kiernikowskiego

wyłoszona 10 czerwca 2012 r. w katedrze siedleckiej
podczas Mszy świętej inaugurującej II Synod Diecezji Siedleckiej

Dostojny Księżu Biskupie Krzysztofie, Biskupie Sandomierski!

Czcigodny Księżu Kanclerzu Kurii Metropolitalnej w Lublinie, Przedstawicielu Księdza Arcybiskupa Metropolity Lubelskiego!

Czcigodni Prezbiterzy wszystkich stopni z Księdzem Kanclerzem, Wikariuszem Generalnym na czele, Członkowie Kapituły, Przewodniczący komisji, podkomisji synodalnych, wszyscy Członkowie Synodu, Osoby konsekrowane, Siostry i Bracia, Alumni naszego seminarium!

Rozpoczynamy wielkie dzieło, którym jest Synod Diecezjalny. Schodzimy się, by słuchać i kroczyć razem, by wspólnie zmierzać do celu. I możemy powiedzieć, nawiązując do przedstawienia się Jezusa w Ewangelii św. Jana: „Ja jestem prawdą, drogą i życiem” (J 14,6), że podczas Synodu chcemy słuchać prawdy, chcemy razem kroczyć drogą i odkrywać cel życia. Bóg daje nam życie, które jest większe niż to, które mamy na ziemi i które w jakiejś mierze sobie wypracowujemy. Bóg daje nam życie z perspektywą wieczności.

1. Sytuacja człowieka

Nie możemy jednak zapomnieć, że наша sytuacja ludzka jest pełna napięć i problemów, co jest znane Bogu i co składa się na naszą historię zbawienia. Pierwsze czytanie z Księgi Rodzaju pokazuje nam głęboki paradoks człowieka i sytuacji, w której się znalazł. Na pytanie Boga: „gdzie jesteś?”, Adam odpowiada: „usłyszałem twój głos i przestraszyłem się”. Ten paradoks tkwi w tym, że człowiek, który został stworzony na obraz i podobieństwo Boga, który miał radować Jego obecnością i Jego dziełem oraz poznawać moc stwarzającego i wypełniającego życie słowa, przestraszył się tego słowa. Adam powiedział: „Usłyszałem Twój głos i przestraszyłem się”. Jest to głęboki problem człowieka. Wcześniej, zanim zaistniał grzech, Adam, podobnie i Ewa, byli okryci chwałą Bożą. Byli nadzy, to znaczy żyli oboje mocą udzielania się Boga i Jego słowa. Przeżywali Boga jako Tego, do kogo mogli się zwracać, od kogo czerpali życie, jakim dzielili się, służąc sobie wzajemnie. Bóg miał w nich upodobanie. Jednak na skutek grzechu człowiek odwrócił się od Boga, zwracając się ku sobie. Wtedy przestraszył się, widząc swoją nagość, czyli swoją bezradność. Ukrył się. Taka jest sytuacja człowieka-Adama (i całej ludzkości) po grzechu: posłuchał kogoś innego i przestał słuchać Boga. Sam, pod dyktando kusiciela, zaczął tworzyć wizję swego życia.

Człowiek został zwiedziony, oszukany, ograbiony i żyje w ukryciu, w lęku. Stara się z tym żyć, ale w oparciu o siebie samego, o swoje poznanie dobra i zła. Jest to stale próba życia poza Bogiem. Człowiek robi – jak to się mówi – co może. Okazuje się jednak, że to wszystko nie jest tym, o co chodzi w życiu człowieka i nie zaspokaja jego serca. Nie ma on życiodajnego odniesienia do Boga, który jest źródłem życia i uzdalnia człowieka do tego, by w nim dokonywały się dzieła Boga. Dzieła na miarę Boga, na podobieństwo tego, co stało się w Maryi, gdy przyjęła Słowo Boga. Wychwalała wówczas Boga, który uczynił Jej wielkie rzeczy. W Maryi to wszystko było możliwe dlatego, że słuchała Boga, że była Jego posłuszną Służebnicą.

2. Działanie Pana Boga – historia zbawienia

Cała historia Izraela sprowadza się do tego jednego: „słuchaj Izraelu”. Ta prawda dotyczy dzisiaj także Kościoła. To u początku historii Kościoła stoi Maryja, która najpierw przyjęła i zrodziła Słowo Wcielone, a następnie wraz z uczniami Jezusa trwała w postawie przyjęcia Ducha Świętego dla ukazania się tego dzieła Boga, jakim jest Kościół. Wezwanie do słuchania odnosi się do każdego z nas: „słuchaj Adamie, Ewo”, słuchaj dzisiaj, a będziesz żył. Dlatego że przyszedł Ten, który jest Słowem, i stał się Słowem Wcielonym, jednym z nas, by nie tylko nas uczyć, jak żyć, ale by przeżyć na naszych oczach cały dramat, paradoks ludzkiego życia po grzechu, by otworzyć drogę już nie według naszych ludzkich upodobań, za podpowiedziami szatana, ale drogę, która jest realizacją pierwotnego zamysłu Boga, prowadzącą człowieka do jedności z Bogiem. Otworzył drogę według zamysłu Boga, który prowadzi przez konieczną śmierć do życia. Jest to droga całkowicie inna od tej, którą podpowiada nam świat, mianowicie żebyśmy tak korzystali z życia, by jak najmniej umierać. On przyszedł, żeby nas przeprowadzić do życia przez śmierć. To jest Jego przedziwna tajemnica.

3. Synod – szansa i propozycja odnowy życia

Przed dziesięcioma laty skierowałem do Was, Drodzy Diecezjanie, list, w którym podkreśliłem bardzo mocno ten problem oszukania człowieka. Przypomniałem w tym liście, że oszukany i zagubiony człowiek szuka czasem wręcz rozpaczliwie pomocy i chwytą się różnych sposobów rozwiązania swoich problemów. W raju, po grzechu, pierwszym znakiem tego był fakt uczynienia sobie przepasek przez Adama i Ewę. Potem na różne sposoby człowiek chronił samego siebie przed Bogiem, Bóg jednak prowadził i nadal prowadzi swoją historię zbawienia wobec człowieka. Wobec nas, dzisiaj, dokonuje tego

przede wszystkim przez fakt głoszenia Ewangelii w Kościele i przez Kościół. Jest to zasadniczy element historii zbawienia i droga, na której możemy przeżywać odnowę naszego życia.

Dziesięć lat temu w niedzielnej liturgii słowa słyszeliśmy jako pierwsze czytanie fragment z proroka Ozeasza, w którym była mowa o ciosaniu. Bóg na różne sposoby musiał i musi dotykać człowieka, ciosać go, żeby człowiek zobaczył, że szczęście i źródło prawdziwego życia znajduje się nie w nim samym, nie w jego projektach życiowych, lecz w zamysłu Boga i stałym odkrywaniu tego zamysłu. Dochodzenie do tej prawdy to długi proces. Rozpoczynający się Synod jest jednym z elementów tego procesu. Będzie on okazją do tego, byśmy byli wyrwani, wyprowadzani z naszego oszukanego przez grzech wnętrza, żebyśmy stawiali się ludźmi, w których może się realizować podobieństwo Boże. To jest zadanie zawsze aktualne. Dzisiaj chcemy to niejako zinstytucjonalizować, otwierając Synod naszej Diecezji.

W czytanim dzisiaj fragmencie z Drugiego Listu do Koryntian św. Paweł wypowiedział piękne słowa: „Cieszę się przeto owym duchem wiary, według którego napisano: *Uwierzyłem, dlatego przemówilem*; my także wierzymy i dlatego mówimy”. Trzeba stałego uświadamiania sobie tego, czego dotyczy ta wiara. Wskazuje na to dalej św. Paweł mówiąc: „Ten, który wskrzesił Jezusa, z Jezusem przywróci życie także nam i stawia nas przed sobą razem z wami”.

4. Potrzeba dowartościowania chrztu

Bóg wskrzesił Jezusa, jedynego sprawiedliwego, który przez nas ludzi został potraktowany niesprawiedliwie. Stało się to ze względu na nas i jest nam obwieszczane w Ewangelii. Stąd nasza nadzieja, że podobnie i nas Bóg przywróci do życia, jeśli na to pozwolimy przez nasze zwrócenie się do Niego i przyłgniemy do sprawiedliwości Bożej, a nie będziemy szukać naszej sprawiedliwości. Dlatego pracujemy, podejmujemy wszelkie wyzwania, nie poddając się zwątpieniu, chociaż doświadczamy, że coś z naszego życia musi stale przemijać. Co więcej, z wiarą pojmujemy, że stary nasz człowiek musi podlegać zniszczeniu, żeby w nas mógł się odtworzyć nowy człowiek z Jezusa Chrystusa, wychodzący z zanurzenia w śmierci Jezusa. To właśnie dzieje się w chrzcie, gdy spełnia się sakramentalne zanurzenie w śmierci Jezusa dla otrzymania nowego życia – życia według Ducha Jezusa Chrystusa.

Stawiamy więc nasz Synod pod znakiem chrztu. Do tego on zmierza, abyśmy lepiej zrozumieli, czym jest i co dla nas konkretnie oznacza zanurzenie w śmierci Chrystusa. Dopiero wówczas będziemy też lepiej poznawać, co to znaczy i w czym przejawia się nowe życie. Będziemy lepiej pojmować i przeżywać to wszystko, co dzieje się w nas, ludziach przemijających, oszukanych

przez złego ducha, a więc mających w sobie niejako ten – negatywnie mówiąc – sakrament oszukania, czyli swoje poznanie dobra i zła według swej koncepcji; będziemy doświadczać, jak dzięki Ewangelii i mocy sakramentów może się w nas tworzyć zamysł Boży.

Ten nowy sposób życia – jak zaznaczyłem pod koniec mojego pierwszego listu pasterskiego – urzeczywistnia się, jeżeli człowiek uwierzy Dobrej Nowinie i podda się działaniu sakramentów w Kościele. Zmienia się wówczas perspektywa jego życia. Nie zamyka jej lęk przed śmiercią i grobem, a wszelkie trudne doświadczenia, jako nieodłącznie związane z egzystencją ludzką, przeżywane są pozytywnie, w świetle wiary w zmartwychwstanie. Zmienia się wtedy stosunek człowieka do wszystkiego. Człowiek, odkrywszy prawdę i dobro tej Ewangelii, staje się jej posłuszny i nie da się zwieść innym propozycjom życia. Korzysta z mocy życia płynącej od Chrystusa przez sakramenty.

Nie potrzeba dzisiaj podkreślać, jak wielkie znaczenie ma ewangelizacja – niesienie Dobrej Nowiny, żeby człowiek mógł odzyskać wolność od bycia oszukanym. I potrzeba obwieszczenia Ewangelii w taki sposób, aby dzięki niej w ludziach, do których Ewangelia dociera, dokonywało się dobrowolne podporządkowanie całego ich życia tajemnicy Jezusa Chrystusa. Gdy patrzymy na to po ludzku, nie jest to ani proste ani łatwe. Z drugiej strony doświadczamy, że jest to jedyne prawdziwe rozwiązanie wszystkich egzystencjalnych problemów człowieka.

5. Odkrywanie wyzwalającej mocy Ewangelii

Drodzy w Chrystusie Panu, to wszystko jest przed nami jako zadanie i szansa oraz jako program życia. Jest to program prawdziwego wyzwolenia nas i uwolnienia złożonej w nas mocy Boga, płynącej z Ewangelii.

Na koniec więc odniosę się jeszcze krótko do Ewangelii, która pokazuje ten dramat, tę szarpaninę człowieka, którą też przeżył Jezus Chrystus, oskarżany nawet o to, że działa mocą Belzebuba. Jezus mówi, że nikt nie może wejść do domu mocarza i zabrać mu jego sprzętu, jeśli wpierw go nie zwiąże. To jest obraz. Prawda jest taka, że idziemy za Panem, mocarzem, który zewnętrznie dał się związać. Został skrupowany, pojmany, przybity do krzyża. Ale zmartwychwstał i otworzył grób. Otworzył nową rzeczywistość życia w mocy (nadziei) zmartwychwstania. Z wiary w tę prawdę i z mocy Ducha Świętego zrodził się Kościół, w którym panuje wolność, niedająca się skrupować, dlatego że jest oparta na posłuszeństwie aż do śmierci. Wolność w posłuszeństwie Chrystusowi-Mocarzowi, który skrupowany, ukrzyżowany, zerwał wszelkie więzy, bo przewyciężył śmierć. Stąd płynie wolność życia, która przeprowadza przez śmierć.

Dzisiaj Kościół tak bardzo potrzebuje uczenia się tej wolności w posłuszeństwie Dobrej Nowinie i temu, co z niej wynika. Stale bowiem, a może dziś szczególnie, istnieje niebezpieczeństwo, że chcemy żyć mniej czy bardziej po swojemu. I boimy się słuchania słowa Boga, podobnie jak Adam, kiedy przestraszył się, gdy usłyszał głos Boga. Niejednokrotnie nie chcemy słuchać głosu Boga. Słowo Boże zaś, objawione właśnie w tym skrupowanym mocarzu, ukrzyżowanym i zmartwychwstałym Jezusie Chrystusie, rozrywającym wszelkie więzy, jest prawdą, która uczy wolności w posłuszeństwie, a więc w stałym przeżywaniu naszego poddania się i swoistego skrupowania, by doświadczyć daru wolności na Jego wzór.

Święty Paweł w Liście do Tymoteusza napisał: „dla Ewangelii znoszę niedolę aż do więzów, jak złoczyńca, ale słowo Boże nie uległo skrupowaniu” (por. 2Tm 2,9). To jest coś, co musimy też przeżywać, jeśli chcemy wejść w tajemnicę Jezusa Chrystusa i stanowić Jego Ciało – Kościół. To jest paradoks wyzwolenia człowieka, żeby się nie przestraszyć słowa Boga.

Polecamy nasze prace synodalne Maryi, Matce Kościoła, posłusznej aż do krzyża. Polecamy naszym świętym Patronom Szymonowi i Judzie Tadeuszowi, świętemu Jozafatowi, Męczennikom Podlaskim. Podczas trwania tego Synodu chcemy doświadczać wyzwolenia z niewoli, by żyć w wolności dzieci Bożych, oddając Bogu chwałę i służąc sobie wzajemnie jako wspólnota – Ciało Chrystusa. Chcemy być w takiej drodze razem, by uczyć się Jezusa Chrystusa i stawać się w Nim nowym człowiekiem.

Homilia wygłoszona przez Biskupa Siedleckiego Kazimierza Gurdę
podczas Mszy św. poprzedzającej ostatnią Sesję Plenarną
II Synodu Diecezji Siedleckiej, Siedlce Sanktuarium św. Józefa,
dnia 7 kwietnia 2018 r. (sobota w oktawie Wielkanocy)

Czcigodny Księżu Biskupie Piotrze,

Czcigodni Księżu, Osoby Życia Konsekrowanego,

Drodzy Uczestnicy Sesji Plenarnej II Synodu naszej Diecezji,

Drodzy Słuchacze Katolickiego Radia Podlasie!

Jezus ukrzyżowany i złożony do grobu żyje. Wiadomość o tym zaczyna powoli docierać do Apostołów i coraz większej grupy uczniów. Jednak nie wszyscy dają tym wiadomościom wiarę. Ewangelista Marek mówi, że Apostołowie nie uwierzyli, gdy mówiła im o tym fakcie Maria Magdalena, nie przyjęli tej wiadomości od dwóch uczniów którzy spotkali Jezusa Zmartwychwstałego w drodze do Emaus. W końcu Jezus ukazał się Jedenastu „i wyrzucał im brak wiary oraz upór, że nie wierzyli tym, którzy widzieli Go zmartwychwstałego”. Prawda o zmartwychwstaniu Jezusa może być przyjęta, tylko na podstawie wiary tych, którzy Go widzieli, którzy z Nim się spotkali. A to - jak widzimy - nie jest takie łatwe. Sami Apostołowie tego doświadczyli. Doświadczyli tego zapewne po to, aby rozumieć trudności w przyjęciu tej prawdy u tych, do których będą posłani. Bo Jezus Zmartwychwstały właśnie im, do tej pory opornym w przyjęciu prawdy o Jego zmartwychwstaniu, poleca: „Idźcie na cały świat i głoscie Ewangelię wszelkiemu stworzeniu”. To samo powtórzy w dniu swego Wniebowstąpienia, obdarzając ich wcześniej darem Ducha Świętego. I pójdą na cały świat i będą głosić Ewangelię, Dobrą Nowinę o Zbawieniu, będą głosić prawdę o Jezusowym zmartwychwstaniu. I w głoszeniu tej prawdy nie ugną się nawet za cenę oddania za Zmartwychwstałego Chrystusa swego życia. Jeżeli Chrystus zmartwychwstał, pokonał śmierć, to im, którzy wierzą w Jezusa nikt życia nie odbierze. Nawet śmierć nie zdoła tego uczynić. Złączeni przez wiarę z Jezusem zmartwychwstałym, będą żyć. Dlatego poszli na cały świat i nauczali.

Trzy lata bycia razem z Jezusem nauczyło ich działania Mistrza. Apostołowie szli więc, podobnie jak Jezus, od miejscowości do miejscowości i tym, których spotykali głosili Ewangelię o zbawieniu. Głosili żydom i poganom. Świadomi byli obecności Zmartwychwstałego. Przecież obiecał, „że zawsze będzie z nimi, aż do skończenia świata” i pewni byli obecności Ducha Świętego, którego im dał. Dlatego nie obawiali się trudności w głoszeniu Dobrej Nowiny o zbawieniu, a te bardzo szybko się pojawiły. Mówią nam o tym Dzieje Apostolskie. Co uczynili Apostołowie? Zwołali sobór do Jerozolimy, po to, aby tam, prowadzeni

przez Ducha Świętego, tym trudnościom zaradzić, by odpowiedzieć na pytania, które się pojawiły, by ustalić wspólny program działania, który pomoże w duchowym rozwoju tworzącej się wspólnoty Kościoła. Pomoże wzrastać w wierze i w świętości.

To doświadczenie pierwszej wspólnoty Kościoła zostało zachowane w całej jego historii. Gdy potrzeba było rozwiązać trudności, gdy trzeba było wskazać nowe sposoby realizacji wezwania Jezusa: „Idźcie na cały świat i nauczajcie wszystkie narody”, odpowiedzialni za Kościół, następcy Apostołów, gromadzili się, aby pod działaniem Ducha Świętego dać właściwą odpowiedź na powstałe pytania. Ta odpowiedź soborów obowiązuje wszystkie wspólnoty kościelne, wszystkie Kościoły lokalne, Kościoły diecezjalne.

W ramach ustaleń podjętych na Soborach, Kościoły lokalne, diecezjalne mogą przeprowadzać swoje własne synody. Tak było w przypadku naszej diecezji. Pierwszy synod Diecezji Podlaskiej przeprowadził biskup Henryk Przeździecki w roku 1923 r. w Janowie Podlaskim, ówczesnej stolicy diecezji. Próby zwołania kolejnego Synodu dwukrotnie podejmował biskup Jana Mazura. Najpierw w latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku, w 1972 r. wydał list zapowiadający II Synod Diecezji Siedleckiej czyli Podlaskiej. Jednak dopiero w 1976 r. powołana została Komisja Główna i podjęte działania, jednak w oczekiwaniu na nowy Kodeks Prawa Kanonicznego prace były zawieszone. Druga próba zwołania Synodu została podjęta przez biskupa Jana Mazura w styczniu 1989 r., ale jego prace nie zostały zakończone. Dopiero biskup Zbigniew Kiernikowski podjął się tego zadania i uroczyste rozpoczęcie II Synodu Diecezji Siedleckiej miało miejsce w katedrze siedleckiej, czasie Mszy św., 10 czerwca 2012 r. W homilii biskup powiedział: „Rozpoczynamy wielkie dzieło, którym jest Synod Diecezjalny. Schodzimy się, by słuchać i kroczyć razem, by wspólnie zmierzać do celu”. To zejście się, to wspólne działanie, o którym mówił biskup Zbigniew wyrażało się zaangażowaniem w obrady synodalne całej wspólnoty diecezjalnej: biskupów, księży, osób życia konsekrowanego i wiernych świeckich. Powołano Sekretariat Synodu, Komisję Główną Synodu, komisje i podkomisje synodalne, do których weszli zarówno duchowni, osoby życia konsekrowanego, jak i wierni świeccy. W parafiach zostały utworzone Parafialne Zespoły Synodalne. Podejmowały one i omawiały tematy, jakie były proponowane przez Sekretariat Synodu. Swe opinie przekazywały do Sekretariatu. Pomocą służyły dwa dokumenty; „Lineamenta” oraz „Instrumentum laboris”. Hasło Synodu; „Żyjąc mocą chrztu” przywoływało prawdę o naszym wszczępieniu przez sakrament chrztu w Jezusa Chrystusa i życiu z Chrystusem we wspólnocie Kościoła.

„Celem tego Synodu ... mówił biskup Z. Kiernikowski, jest wsłuchiwanie się w to, co mówi Duch Święty do Kościoła, tego konkretnego, lokalnego Kościoła. I wypracowanie, a potem wdrażanie takich form działania, czyli duszpasterzowania, które jak najpełniej uwzględniałyby dzisiejszą sytuację człowieka i które odpowiadałyby na wezwania wobec których staje człowiek wierzący”. Sformułowane wyżej cele, wyraźnie wskazywały, że II Synod Diecezji Siedleckiej ma mieć charakter nie tyle prawniczy, ile bardziej duszpasterski. Ma zatem spróbować odpowiedzieć na pytanie: jak dzisiaj prowadzić pracę duszpasterską, w jaki sposób docierać, jak najskuteczniej, do wiernych z Dobrą Nowiną o Zbawieniu przyniesionym przez Jezusa Chrystusa. Zdajemy sobie bowiem sprawę, że bardzo szybko zmieniający się świat, ze swoim antychrześcijańskim myśleniem staje się dla wierzących w Chrystusa coraz bardziej wymagającym.

Drodzy Bracia i Siostry! Dla lepszego zrozumienia sytuacji duszpasterskiej zostały przeprowadzone badania socjologiczne w parafiach naszej diecezji. Ich rezultaty ukazały aktualny obraz życia religijnego naszych wiernych w parafiach. Przedstawione zostały nie tylko praktyki, ale także opinie wiernych na kluczowe pytania dotyczące zagadnień życia moralnego. Na ich podstawie zostały opracowane i przedstawione wnioski dla pracy duszpasterskiej. Lepszemu zrozumieniu sytuacji duszpasterskiej naszej diecezji służyły również odpowiedzi na ankiety dołączone do tematów omawianych w czasie niedziel synodalnych przeprowadzanych w każdej z parafii. Odpowiedzi były przesyłane do Sekretariatu Synodu przez Parafialne Zespoły Synodalne. Komisje i podkomisje na podstawie dokumentów Kościoła i zebranych materiałów podjęły się przygotowania dokumentów synodalnych. Były one przedstawiane, dyskutowane i głosowane na sesjach plenarnych Synodu. W ostatnim czasie zostały one, przez Komisję Redakcyjną Synodu zebrane, opracowane i przedstawione ponownie do weryfikacji poszczególnym komisjom i podkomisjom. Dzisiaj po zakończonej Mszy św. chcemy jeszcze raz wszystkie te dokumenty poddać ostatecznemu głosowaniu a po wysłuchaniu ewentualnych uwag i po zaaprobowaniu przez zgromadzonych na XII już Sesji Plenarnej, dokumenty zostaną przygotowane do druku. Podpisane zostaną w dniu jubileuszu 200-lecia naszej diecezji w dniu 9 czerwca br. w Siedlcach.

Czy przygotowane dokumenty spełnią zakładane cele? Wszyscy chcieliśmy, aby tak było. Modlitwa w intencji Synodu, wsłuchiwanie się w to, co mówi Duch Święty do Kościoła, co mówią dokumenty Kościoła, wsłuchiwanie się w głos naszych księży, osób życia konsekrowanego i wiernych świeckich, mamy nadzieję, przyniesie dla naszej diecezji oczekiwane dobro. Mamy nadzieję, że przygotowane dokumenty pomogą w lepszym jeszcze zrozumieniu natury

i misji Kościoła, w ukierunkowaniu pracy duszpasterskiej przede wszystkim na rodzinę, w otwarciu się wiernych świeckich na udział we wspólnotach modlitewnych, które już istnieją jak i tych, które pod działaniem Ducha Świętego powstaną. Pomogą wszystkim naszym wiernym podążać drogą Ewangelii, drogą świętości. Pozwolą właściwie i z odwagą odpowiedzieć na wyzwania, które stawia przez naszym Kościołem otaczający nas świat. Mamy nadzieję, że będą służyły wspólnocie naszego Kościoła Diecezjalnego przez kolejne lata.

Pierwszym rezultatem II Synodu Diecezji Siedleckiej będą misje ewangelizacyjne, przeprowadzone we wszystkich parafiach naszej diecezji, które rozpoczniemy od sierpnia br. tego roku. Będzie to próba dotarcia ze słowem Bożym, do wszystkich naszych wiernych, a szczególnie do tych, którzy z różnych powodów zdystansowali się od wspólnoty Kościoła. Będziemy chcieli dotrzeć do wszystkich. W tym docieraniu z orędziem zbawienia chcemy, aby brali udział nie tylko duchowni, ale także wierni świeccy. Zależy nam na tym, aby oni jeszcze bardziej niż dotąd zaangażowali się w życie swych wspólnot parafialnych i czuli się za nie odpowiedzialni.

Realizację tego wielkiego dzieła, w którym wszyscy tu zgromadzeni brali udział, pragnę zawierzyć Maryi, Matce Kościoła, czczonej w naszych diecezjalnych sanktuariach, naszym świętym Patronom, Szymonowi i Judzie Tadeuszowi, świętemu Jozafatowi, naszym Błogosławionym Męczennikom z Pratulina i Słudze Bożemu Biskupowi Ignacemu Świrskiemu. Amen.

III. MATERIAŁY SYNODALNE

Modlitwa za Synod

Boże nasz Ojcie, Ty nieustannie prowadzisz swój Kościół drogami zbawienia. Prosimy Cię, bądź z naszą wspólnotą przeżywającą Synod Diecezjalny. Umocnij łaską Ducha Świętego naszego Biskupa, prezbiterów, osoby konsekrowane i wszystkich wiernych zaangażowanych w dzieło odnowy Kościoła siedleckiego. Daj nam Twojego Ducha, byśmy słuchali tego, co do nas mówisz i Przyjmowali Twoje słowo. Prowadź nas zgodnie z Twoim zamysłem i spraw, abyśmy odnowiwszy w sobie łaskę chrztu świętego, stali się świadkami Twojego ukrzyżowanego i zmartwychwstałego Syna, a naszego Pana Jezusa Chrystusa, który z Tobą żyje i króluje w jedności Ducha Świętego, Bóg przez wszystkie wieki wieków. Amen.

Skład Komisje i Podkomisji II Synodu Diecezji Siedleckiej (stan na 9.06.2018 r.)

Dane zapisane kursywą określają osoby i czas ich pracy w danej Komisji lub Podkomisji

Komisja Główna Synodu

1. Bp dr Kazimierz Gurda – przewodniczący
2. Bp dr Piotr Sawczuk
3. Ks. kan. mgr lic. Jan Babik
4. Ks. kan. dr Jerzy Duda
5. Ks. prał. dr hab. Kazimierz Matwiejuk
6. Ks. prał. mgr lic. Bernard Błoński
7. Ks. kan. dr Marek Matusik
8. Ks. kan. dr Krzysztof Baryga
9. Ks. kan. mgr lic. Wojciech Hackiewicz
10. Ks. mgr lic. Leszek Dąbrowski
11. Ks. dr Jarosław Ruciński
12. P. mgr Aneta Sobierajska
13. P. prof. Bogumił Leszczyński
14. P. mgr Tomasz Dobrowolski

Bp prof. dr hab. Zbigniew Kiernikowski (19.05.2012-16.04.2014)

Ks. kan. dr Andrzej Oworuszko (10.06.2012-4.10.2014)

Ks. kan. dr Marek Paluszkiewicz (19.05.2012-7.02.2015)

Ks. prał. dr Kazimierz Niemirka (19.05.2012-28.10.2015)

S. mgr Maria Chludzińska (19.05.2012 -28.10.2015)

Sekretariat Synodu

1. Ks. kan. mgr lic. Jan Babik – przewodniczący
2. Ks. kan. dr Jerzy Duda – zastępca przewodniczącego
3. Ks. dr Mateusz Czubak
4. Ks. dr Jarosław Ruciński
5. S. mgr Małgorzata Maksymiuk
6. P. prof. Bogumił Leszczyński

Ks. kan. dr Marek Paluszkiewicz – przewodniczący (12.03.2011-14.04.2015)

P. mgr Agnieszka Szewczak (12.03.2011-20.09.2012)

Zespół Redakcyjny

1. Bp dr Piotr Sawczuk – przewodniczący
2. Ks. prał. dr Zbigniew Sobolewski
3. Ks. kan. dr hab. Dariusz Lipiec, prof. KUL
4. Ks. kan. mgr. lic. Jan Babik
5. Ks. kan. dr Jerzy Duda
6. Ks. dr Mateusz Czubak
7. Ks. dr Jarosław Ruciński

I. Komisja ds. Przekazu Wiary

1. Ks. kan. dr Krzysztof Baryga – przewodniczący
2. Ks. dr Mateusz Czubak
3. Ks. prał. mgr lic. Bernard Błoński
4. Ks. dr hab. Andrzej Adamski
5. Ks. kan. mgr lic. Wojciech Hackiewicz
6. P. dr Jolanta Łopuska
7. P. mgr Anna Jóźwik

Ks. kan. dr Andrzej Oworuszko – przewodniczący (10.06.2012-4.10.2014)

Ks. mgr lic. Paweł Siedlanowski (10.06.2012-4.10.2014)

Podkomisja ds. Nowej Ewangelizacji

1. Ks. dr Mateusz Czubak – przewodniczący
2. Ks. kan. dr Jacek Sereda
3. Ks. dr Tomasz Bieliński
4. P. Maciej Rytlewski
5. P. mgr Maciej Krzeski
6. P. mgr Alicja Stanek
7. P. mgr Anna Jóźwik

Ks. mgr lic. Michał Chromiński (10.06.2012-2.10.2014)

Ks. kan. Leszek Paszkiewicz (10.06.2012-1.09.2016)

Podkomisja ds. Katechezy i Szkół Katolickich

1. Ks. kan. dr Krzysztof Baryga – przewodniczący
2. Ks. prał. mgr lic. Jan Dziega
3. Ks. kan. dr hab. Andrzej Kiciński
4. Ks. kan. dr Paweł Kindracki
5. Ks. kan. Sławomir Olopiak
6. Ks. kan. Sylwester Frąc
7. Ks. dr Jacek Mucha
8. S. mgr Teresa Olszewska
9. P. mgr Elżbieta Kisiel
10. P. mgr Ewa Komorowska
11. P. mgr Agnieszka Kozaczuk
12. P. mgr Adam Krzewski
13. P. mgr Urszula Łastawiecka
14. P. dr Jolanta Łopuska
15. P. mgr Małgorzata Małachowska
16. P. mgr Renata Małyńska
17. P. mgr Aneta Sobierajska
18. P. mgr Maria Suchorab
19. P. mgr Małgorzata Szostek
20. P. mgr inż. Jadwiga Wielgos-Mikołajewska
21. P. mgr lic. Barbara Wysokińska

Podkomisja ds. Mediów i Publikacji Katolickich

1. Ks. dr hab. Andrzej Adamski – przewodniczący
2. Ks. kan. dr Marek Paluszkiewicz
3. Ks. kan. mgr Jan Spólny
4. Ks. kan. mgr lic. Jacek Świątek
5. Ks. kan. mgr lic. Andrzej Sochal
6. Ks. mgr lic. Paweł Siedlanowski – przewodniczący Podkomisji (10.06.2012-4.10.2014)
7. P. dr Jan Jaroszyński
8. P. mgr Agnieszka Wawryniuk

9. P. mgr Joanna Kuczborska

10. P. mgr Agnieszka Kalata

P. mgr Bożena Kondracka (10.06.2012-2.10.2014)

P. mgr Anna Kowal (10.06.2012-9.03.2016)

P. Edward Księżopolski (10.06.2012-18.12.2013)

P. mgr Piotr Pastor (10.06.2012-2.10.2014)

Podkomisja ds. Wspierania Misji

1. Ks. prał. mgr lic. Bernard Błoński – przewodniczący

2. Ks. mgr Zbigniew Daniluk

3. Ks. Kazimierz Jóźwik

4. Ks. mgr lic. Stanisław Kluska

5. Ks. mgr Andrzej Kubalski

6. S. mgr Anna Sławatyniec

7. P. mgr Irena Kręglińska

8. P. mgr Beata Miłoś

9. P. mgr Agnieszka Petryszak

10. P. mgr Bogusława Próchniak

Podkomisja ds. Ekumenizmu

1. Ks. kan. mgr lic. Wojciech Hackiewicz – przewodniczący

2. Ks. kan. mgr lic. Stanisław Chodźko

3. Ks. mgr Sławomir Sulej

4. Ks. dr Tomasz Kostecki (jr)

5. O. mgr Damian Dybała OMI

O. mgr Paweł Gomulak OMI (10.06.2012-2.10.2014)

Ks. mgr Sławomir Malon (10.06.2012-28.04.2015)

II. Komisja ds. Kultu Bożego

1. Ks. prał. dr hab. Kazimierz Matwiejuk – przewodniczący

2. Ks. mgr lic. Waldemar Mróz

3. Ks. dr hab. Michał Roman Szulik

4. Ks. kan. mgr Jerzy Przychodzeń

5. Ks. mgr Michał Wawerski

Podkomisja ds. Sakramentów i Sakramentaliów

1. Ks. mgr lic. Waldemar Mróz – przewodniczący

2. Ks. kan. dr Grzegorz Stolarski

3. Ks. kan. mgr lic. Jan Pieńkosz

4. Ks. kan. mgr Jerzy Przychodzeń

5. Ks. mgr Adam Pietrusik

6. Ks. mgr Mariusz Szyszko

7. Ks. mgr Michał Wawerski

8. P. mgr Piotr Ługowski

Ks. kan. Andrzej Olszewski (10.06.2012-1.09.2016)

Podkomisja ds. Muzyki i Śpiewu Kościelnego

1. Ks. dr hab. Michał Roman Szulik – przewodniczący

2. Ks. kan. dr Jarosław Kisieliński

3. P. dr Małgorzata Trzaskalik-Wyrwa

4. P. dr hab. Kazimierz Bukat

5. P. mgr Adam Szczepański

Podkomisja ds. Formacji Liturgicznej

1. Ks. mgr lic. Waldemar Mróz – przewodniczący

2. Ks. prał. mgr Eugeniusz Filipiuk

3. Ks. kan. mgr lic. Krzysztof Czyrka

4. Ks. dr Leszek Borysiuk

5. Ks. mgr lic. Łukasz Gomółka

6. Ks. mgr Marek Andrzejuk

7. Ks. mgr Wojciech Stefaniuk

8. P. mgr Edward Kroll

9. P. mgr Aneta Sobierajska

P. mgr lic. Irena Chłopkowska (10.06.2012-2.10.2014)

III. Komisja ds. Duchowieństwa Diecezjalnego

1. Bp dr Piotr Sawczuk – przewodniczący

2. Ks. prał. dr Mieczysław Głowacki

3. Ks. prał. Jan Jaworski

4. Ks. kan. dr Piotr Paćkowski
5. Ks. kan. dr Marek Matusik
6. Ks. kan. mgr lic. Piotr Wojdat

Ks. kan. dr Andrzej Oworuszko (10.06.2012-4.10.2014)

Ks. dr hab. Grzegorz Jaśkiewicz (10.06.2012-4.10.2014)

Podkomisja ds. Wyższego Seminarium Duchownego

1. Ks. kan. dr Piotr Paćkowski – przewodniczący
2. Ks. prał. dr Mieczysław Głowacki – przewodniczący (4.10.2014-1.09.2016)
3. Ks. prał. mgr Tadeusz Dziega
4. Ks. mgr lic. Maciej Majek
5. Ks. mgr lic. Krzysztof Domański
6. Ks. mgr lic. Łukasz Gomółka
7. Ks. mgr Wojciech Stefaniuk
8. Ks. mgr Paweł Florowski
9. P. mgr Stanisław Orłowski

Ks. kan. dr Andrzej Oworuszko – przewodniczący (10.06.2012-4.10.2014)

Ks. dr Marcin Bider (4.10.2014-1.09.2014)

P. mgr lic. Dorota Franków (10.06.2012-2.10.2014)

Ks. dr Grzegorz Koc (4.10.2014-1.09.2016)

Ks. kan. Stanisław Dadas (10.06.2012-13.02.2018)

Podkomisja ds. Formacji Stałej

1. Ks. kan. dr Marek Matusik – przewodniczący
2. Ks. prał. Jan Jaworski
3. Ks. kan. Krzysztof Skwierczyński
4. Ks. dr Grzegorz Koc
5. Ks. mgr lic. Krzysztof Domański
6. Ks. mgr lic. Maciej Majek
7. Ks. mgr Krzysztof Pawłowski
8. Ks. mgr Jarosław Sawiuk

Ks. dr hab. Grzegorz Jaśkiewicz – przewodniczący (10.06.2012-4.10.2014)

Ks. kan. Marian Pyrka (10.06.2012-1.09.2016)

Podkomisja ds. Życia i Współpracy

1. Bp dr Piotr Sawczuk – przewodniczący
2. Ks. prał. Jan Jaworski
3. Ks. kan. dr Tomasz Czarnocki
4. Ks. kan. dr Jerzy Grochowski
5. Ks. kan. mgr lic. Stanisław Chodźko
6. Ks. dr Jarosław Ruciński

Podkomisja ds. Emerytów i Rencistów

1. Ks. kan. mgr lic. Piotr Wojdat – przewodniczący
2. Ks. prał. mgr Tadeusz Dziega
3. Ks. kan. dr Mirosław Semeniuk
4. Ks. dr Adam Kulik
5. Ks. mgr Jarosław Rękawek
6. S. Marianna Strojek
7. S. mgr Jolanta Kaczyńska
8. S. Angelina Grzegorzewska

Bp dr Piotr Sawczuk (10.06.2012-28.10.2015)

Ks. prał. dr Mieczysław Głowacki (10.06.2012-4.10.2014)

S. Emeryka Czechowska (10.06.2012-2.10.2014)

S. Dolorosa Bazylczuk (4.10.2014-28.10.2015)

Ks. dr Piotr Pielak (4.10.2014-1.09.2016)

Ks. prał. dr Konstanty Kusyk (10.06.2012-15.05.2018)

Podkomisja ds. Centralnych i Terenowych Struktur Wspólnoty Diecezjalnej

1. Ks. kan. dr Leszek Ostas – przewodniczący
2. Ks. kan. dr Tomasz Czarnocki
3. Ks. kan. mgr lic. Jan Babik
4. Ks. kan. mgr Krzysztof Pawelec
5. Ks. mgr lic. Jacek Wojdat
6. Ks. mgr lic. Łukasz Gomółka
7. Ks. mgr lic. Andrzej Karwowski

IV. Komisja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego

1. Ks. kan. dr Marek Matusik – przewodniczący
2. Ks. kan. mgr lic. Jan Pieńkosz
3. Ks. dr Marcin Bider
4. Ks. mgr lic. Mirosław Sidoruk
5. O. mgr Franciszek Bok OMI
7. O. Zdzisław Beń OFM Conv.
8. O. Janusz Bębnik O. Carm.
9. O. mgr lic. Tomasz Wroński OFM Cap.
10. O. Leszek Wielgos OSPPE
11. S. mgr Bożena Redzik
12. S. mgr Maria Sekścińska
13. S. mgr Celina Złoczowska
14. S. mgr Władysława Dołgańska
15. S. mgr Teresa Olszewska
16. S. mgr Bożena Adamka
17. S. mgr Marianna Kalicińska
18. S. mgr Katarzyna Grunwald
19. S. mgr Bożena Wetoszka
20. P. mgr Agnieszka Blicharz

S. mgr Janina Mateusiak (10.06.2012-2.10.2014)

S. mgr Teodozja Maciejewska (10.06.2012-2.10.2014)

S. mgr Teresa Mikusek (10.06.2012-2.10.2014)

O. Mieczysław Jankowski O. Carm. (4.10.2014-28.10.2015)

O. dr Piotr Zajczkowski OFM Cap (10.06.2012-28.10.2015)

O. Bernard Briks OMI (4.10.2014-1.09.2017)

S. Hieronima Kondracka (4.10.2014-1.09.2017)

V. Komisja ds. Wiernych Świeckich

1. Ks. kan. mgr lic. Wojciech Hackiewicz – przewodniczący
2. Ks. kan. Sławomir Kapitan

3. Ks. dr Tomasz Bieliński
4. P. mgr Maria Gadomska
5. P. mgr Grzegorz Skwarek
6. P. mgr Tadeusz Federczyk

Ks. mgr Marek Andrzejuk (10.06.2012-28.10.2015)

Podkomisja ds. Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich

1. Ks. dr Tomasz Bieliński – przewodniczący
2. Ks. mgr Marek Andrzejuk – przewodniczący (10.06.2012-28.10.2015)
3. Ks. mgr Adam Pietrusik
4. P. mgr Tadeusz Federczyk
5. P. Janusz Leśniak
6. P. Andrzej Janusiewicz
7. P. mgr Roman Jastrzębski
8. P. mgr Anna Jóźwik
9. P. mgr Luba Niewińska
10. P. mgr Maria Senenko
11. P. Ilona Trojnar
12. P. Ewa Lipińska
13. P. Tadeusz Lipiński

Podkomisja ds. Udziału w Życiu Społecznym i Politycznym

1. Ks. kan. Sławomir Kapitan – przewodniczący
2. P. mgr Grzegorz Skwarek
3. P. mgr inż. Aleksander Jonek
4. P. mgr Maria Gadomska
5. P. mgr Maria Jakimiuk
6. P. lek. med. Tadeusz Tobiasz
7. P. dr Joanna Marchel

VI. Komisja Duszpasterska

1. Ks. kan. dr Jerzy Duda – przewodniczący
2. Ks. prał. prof. dr hab. Ryszard Kamiński
3. Ks. prał. dr Zbigniew Sobolewski

4. Ks. kan. dr hab. Dariusz Lipiec

5. Ks. kan. dr Tomasz Czarnocki

6. Ks. kan. dr Jacek Sereda

7. Ks. kan. dr Paweł Kindracki

8. Ks. kan. mgr lic. Wojciech Hackiewicz

Ks. kan. dr Marek Paluszkiwicz – przewodniczący (10.06.2012-7.02.2015)

P. mgr Bożena Kondracka (10.06.2012-2.10.2014)

Podkomisja ds. Formacji Katechumenalnej

1. Ks. kan. dr Paweł Kindracki – przewodniczący

2. Ks. kan. dr Andrzej Oworuszko

3. Ks. dr Mateusz Czubak

4. Ks. dr Leszek Borysiuk

5. Ks. mgr Marek Andrzejuk

6. Ks. mgr lic. Marcin Olek

7. Ks. mgr Andrzej Popławski

8. Ks. mgr Marek Weresa

9. P. mgr Aneta Sobierajska

10. P. mgr lic. Barbara Wysokińska

11. P. mgr Ewa Komorowska

12. P. mgr Agnieszka Kozaczuk

13. P. Maciej Rytlewski

14. P. mgr Krystyna Krawczyk

15. P. Karol Chajewski

16. P. mgr Anna Jóźwik

17. P. mgr Anna Jakimiuk

P. mgr Monika Leszczyńska (10.06.2012-2.10.2014)

Ks. kan. Leszek Paszkiewicz (10.06.2012-1.09.2016)

Podkomisja ds. Duszpasterstwa Małżeństw i Rodzin

1. Ks. kan. dr Jacek Sereda – przewodniczący

2. Ks. prał. mgr Tadeusz Lewczuk

3. Ks. mgr Marek Andrzejuk

4. Ks. mgr lic. Henryk Góral

5. P. mgr Maria Gadomska

6. P. mgr Monika Leszczyńska

7. P. mgr Andrzej Kośmider

8. P. Elżbieta Kośmider

9. P. Agnieszka Sokół

10. P. Andrzej Sokół

11. P. mgr Agnieszka Nykiel

12. P. mgr Mirosław Nykiel

13. P. mgr Urszula Łastawiecka

14. P. mgr inż. Jarosław Ejsmont

15. P. mgr Maria Jakimiuk

16. P. Maciej Rytlewski

17. P. Marta Głódź

18. P. Ewa Lipińska

19. P. Tadeusz Lipiński

O. dr Piotr Zajączkowski OFM Cap (10.06.2012-28.10.2015)

Podkomisja ds. Duszpasterstwa Młodzieży

1. Ks. kan. mgr lic. Wojciech Hackiewicz – przewodniczący

2. Ks. kan. Krzysztof Skwierczyński

3. Ks. mgr lic. Mariusz Zaniewicz

4. Ks. mgr Marek Andrzejuk

5. Ks. mgr Adam Pietrusik

6. Ks. mgr Tomasz Małkiński

7. Ks. mgr Piotr Witkiewicz

8. P. Ilona Trojnar

9. P. Paweł Walecki

10. P. mgr Michał Osiński

11. P. Katarzyna Filipczak

12. P. mgr Kamila Głowacka

Ks. mgr lic. Michał Chromiński (10.06.2012-2.10.2014)

Podkomisja ds. Duszpasterstw Specjalistycznych

1. Ks. kan. dr Tomasz Czarnocki – przewodniczący
 2. Ks. prał. mgr Jerzy Kalinka
 3. Ks. kan. mgr Henryk Drozd
 4. Ks. kan. mgr Janusz Wolski
 5. Ks. kan. mgr Andrzej Kieliszek
 6. Ks. kan. dr Paweł Wiatrak
 7. Ks. kan. dr Jacek Szostakiewicz
 8. Ks. mgr lic. Marek Antonowicz (senior)
 9. Ks. dr Piotr Pielak
 10. Ks. dr Tomasz Kostecki (jr)
- Ks. kan. mgr lic. Jan Babik (10.06.2012-4.10.2014)*
Ks. kan. Jan Romaniuk (4.10.2014-2.01.2016)
Ks. kan. Roman Sawczuk (10.06.2012-1.09.2016)

Podkomisja ds. Duszpasterstwa Charytatywnego

1. Ks. prał. dr Zbigniew Sobolewski – przewodniczący
2. Ks. kan. Henryk Krupa
3. Ks. kan. mgr Jacek Guz
4. Ks. mgr Marek Bieńkowski
6. Ks. mgr Tomasz Oponowicz
7. S. mgr Jolanta Kaczyńska
8. S. mgr Bożena Adamka
9. S. mgr Marianna Kalicińska
10. P. mgr Bogumiła Zieńczuk
11. P. mgr lic. Barbara Wysokińska
12. P. Krzysztof Gajdzicki
13. P. Jacek Gontarz
14. P. Anna Kaliszuk
15. P. Małgorzata Staszewska
16. P. Barbara Myrcha
17. P. Małgorzata Dyńska

- Ks. prał. mgr Julian Jóźwik (10.06.2012-2.10.2014)*
Ks. kan. Stanisław Staręga (10.06.2012-2.10.2014)
Ks. kan. Sylwester Frąc (10.06.2012-2.10.2014)
Ks. kan. mgr Andrzej Kieliszek (10.06.2012-2.10.2014)
Ks. kan. Krzysztof Hapon (10.06.2012-2.10.2014)
S. mgr Teresa Mikusek (10.06.2012-2.10.2014)
Ks. kan. mgr lic. Andrzej Sochal (10.06.2012-28.10.2015)
Ks. mgr Marin Gochnio (8.06.2013-1.09.2016)
S. Hieronima Kondracka (4.10.2014-1.09.2017)
P. Aneta Sawicka (4.10.2014-1.09.2017)

VII. Komisja ds. Administracyjno-Ekonomicznych

1. Ks. mgr lic. Leszek Dąbrowski – przewodniczący
 2. Ks. prał. dr Kazimierz Niemirka – przewodniczący (10.06.2012-28.10.2015)
 3. Ks. prał. mgr Tadeusz Dzięga
 4. Ks. kan. mgr lic. Jan Babik
 5. Ks. kan. mgr Andrzej Biernat
 6. Ks. kan. mgr lic. Piotr Wojdat
 7. Ks. mgr lic. Krzysztof Domański
 8. Ks. dr Robert Mirończuk
- Bp dr Piotr Sawczuk (10.06.2012-28.10.2015)*
Ks. kan. mgr Stanisław Wojteczuk (10.06.2012-2.10.2014)

Podkomisja ds. Utrzymania i Finansowania Instytucji Diecezjalnych

1. Ks. mgr lic. Leszek Dąbrowski – przewodniczący
 2. Ks. prał. mgr Tadeusz Dzięga
 3. Ks. kan. mgr Andrzej Kieliszek
 4. Ks. kan. mgr Andrzej Biernat
 5. Ks. kan. mgr lic. Andrzej Sochal
 6. Ks. kan. mgr lic. Piotr Wojdat
 7. Ks. mgr lic. Krzysztof Domański
 8. Ks. mgr Marek Bieńkowski
- Ks. prał. dr Kazimierz Niemirka – przewodniczący (10.06.2012-28.10.2015)*

Ks. prał. mgr Jerzy Kalinka (10.06.2012-2.10.2014)

Ks. kan. dr Andrzej Oworuszko (10.06.2012-4.10.2014)

Ks. prał. Henryk Hołoweńko (10.06.2012-2.10.2014)

Ks. prał. Zdzisław Domański (10.06.2012-2.10.2014)

Ks. kan. mgr Stanisław Wojteczuk (10.06.2012-2.10.2014)

Ks. kan. mgr Józef Brzozowski (10.06.2012-2.10.2014)

Ks. kan. mgr Tomasz Kostecki (10.06.2012-28.10.2015)

Podkomisja ds. Budownictwa i Zarządzania Dobrami Parafialnymi

1. Ks. dr Robert Mirończuk – przewodniczący

2. Ks. kan. mgr Andrzej Biernat

3. Ks. dr Jarosław Ruciński

4. Ks. mgr lic. Leszek Dąbrowski

5. P. mgr Janusz Maraśkiewicz

6. P. mgr Stanisław Fiedorcuk

Ks. kan. mgr lic. Piotr Wojdat – przewodniczący (10.06.2012-20.09.2016)

Ks. mgr lic. Paweł Kobiłka (10.06.2012-2.10.2014)

Ks. kan. Jan Romaniuk (10.06.2012-2.01.2016)

Ks. prał. Stanisław Zajko (10.06.2012-30.09.2016)

Podkomisja ds. Ochrony Zabytków i Muzeum Diecezjalnego

1. Ks. dr Robert Mirończuk – przewodniczący

2. Ks. kan. mgr Henryk Drozd

3. Ks. mgr lic. Michał Mościcki

4. Ks. mgr Karol Klewek

5. P. dr hab. Irena Rolska

6. P. mgr Dorota Pikula

7. P. mgr Romuald Wyszynski

8. P. mgr inż. Mirosław Starczewski

9. P. mgr Janusz Maraśkiewicz

10. P. mgr Stanisław Fiedorcuk

Podkomisja ds. Cmentarzy Katolickich

1. Ks. mgr lic. Leszek Dąbrowski – przewodniczący

2. Ks. prał. mgr Tadeusz Dzięga

3. Ks. prał. mgr Ryszard Andruszczak

4. Ks. prał. mgr lic. Roman Wiszniewski

5. P. mgr inż. Krystyna Gaska

6. P. Teresa Zając

7. P. Franciszek Maksymiuk

Ks. prał. dr Kazimierz Niemirka – przewodniczący (10.06.2012-28.10.2015)

P. mgr Bogusław Niemirka (10.06.2012-28.10.2015)

Podkomisja ds. Pracowników Kościelnych

1. Ks. mgr lic. Leszek Dąbrowski – przewodniczący

2. Ks. kan. dr Tomasz Czarnocki

3. Ks. kan. mgr Andrzej Biernat

4. Ks. kan. mgr Zdzisław Dudek

5. Ks. dr hab. Michał Roman Szulik

6. S. Eugenia Stefaniuk

7. P. mgr Adam Szczepański

8. P. Marian Zborowski

Bp dr Piotr Sawczuk – przewodniczący (10.06.2012-3.10.2014)

Ks. kan. mgr lic. Jan Babik – przewodniczący (4.10.2014-1.09.2016)

Ks. dr Jarosław Ruciński (10.06.2012-2.10.2014)

Ks. prał. dr Kazimierz Niemirka (10.06.2012-28.10.2015)

VIII. Komisja Historyczna

1. Ks. prał. mgr lic. Bernard Błoński – przewodniczący

2. Ks. kan. mgr lic. Jan Babik

3. Ks. dr Jacek Wojda

4. P. dr Rafał Dmowski

5. P. dr Grzegorz Welik

Podkomisja ds. Opracowania Dziejów Diecezji

1. Ks. dr Jacek Wojda – przewodniczący
2. Ks. kan. prof. dr hab. Edward Jarmoch
3. Ks. kan. dr Marek Matusik
4. Ks. dr hab. Sławomir Bylina
5. P. dr Rafał Dmowski
6. P. dr hab. Dorota Wereda
7. P. dr Tadeusz Boruta

Podkomisja ds. Dziedzictwa Historycznego Parafii

1. Ks. kan. mgr lic. Jan Babik – przewodniczący
2. Ks. prał. mgr lic. Roman Wiszniewski
3. P. dr Józef Geresz
4. P. dr Grzegorz Welik
5. P. mgr Sławomir Kordaczuk
6. P. mgr Tomasz Dobrowolski
7. S. mgr Hanna Redzik
8. P. mgr Joanna Cymerman

Członkowie II Synodu Diecezji Siedleckiej
(na dzień 9 czerwca 2018 r.)

Przewodniczący Synodu **Biskup Siedlecki Kazimierz Gurda**

Członkowie wchodzący z urzędu:

1. Bp dr Piotr Sawczuk – wikariusz generalny
2. Ks. kan. dr Marek Matusik – wikariusz biskupi, członek Rady Kapłańskiej
3. Ks. kan. dr Tomasz Czarnocki – wikariusz sądowy, kanonik gremialny Kapituły Katedralnej, członek Rady Kapłańskiej
4. Ks. kan. dr Piotr Paćkowski – rektor WSD, członek Rady Kapłańskiej
5. Ks. prał. dr Mieczysław Głowacki – dziekan Kapituły Katedralnej, członek Rady Kapłańskiej
6. Ks. prał. dr hab. Kazimierz Matwiejuk – kanonik gremialny Kapituły Katedralnej
7. Ks. prał. mgr lic. Jan Dzięga – kanonik gremialny Kapituły Katedralnej
8. Ks. prał. dr Kazimierz Niemirka – kanonik gremialny Kapituły Katedralnej, członek Rady Kapłańskiej
9. Ks. prał. prof. dr hab. Roman Krawczyk – kanonik gremialny Kapituły Katedralnej
10. Ks. kan. dr Grzegorz Stolarski – kanonik gremialny Kapituły Katedralnej
11. Ks. prał. Bogdan Krawczyk – kanonik gremialny Kapituły Katedralnej, członek Rady Kapłańskiej
12. Ks. prał. mgr Eugeniusz Filipiuk – kanonik gremialny Kapituły Katedralnej, członek Rady Kapłańskiej, dziekan
13. Ks. prał. mgr Jerzy Kalinka – kanonik gremialny Kapituły Katedralnej
14. Ks. kan. dr Krzysztof Baryga – kanonik gremialny Kapituły Katedralnej
15. Ks. kan. mgr lic. Grzegorz Suchodolski – kanonik gremialny Kapituły Katedralnej, dziekan
16. Ks. kan. mgr lic. Jan Babik – kanclerz Kurii, członek Rady Kapłańskiej, przewodniczący Sekretariatu Synodu
17. Ks. mgr lic. Leszek Dąbrowski – ekonom diecezjalny, członek Rady Kapłańskiej
18. Ks. kan. dr Jerzy Duda – członek Rady Kapłańskiej,

19. Ks. inf. mgr Kazimierz Korszniewicz – członek Rady Kapłańskiej
20. Ks. kan. mgr lic. Sławomir Brodawka – członek Rady Kapłańskiej, dziekan
21. Ks. kan. mgr Józef Brzozowski – członek Rady Kapłańskiej, dziekan
22. Ks. kan. mgr lic. Stanisław Chodźko – członek Rady Kapłańskiej, dziekan
23. Ks. kan. Sylwester Frąc – członek Rady Kapłańskiej
24. Ks. kan. mgr lic. Wojciech Hackiewicz – członek Rady Kapłańskiej
25. Ks. kan. Sławomir Olopiak – członek Rady Kapłańskiej
26. Ks. kan. mgr Jacek Owsianka – członek Rady Kapłańskiej
27. Ks. kan. mgr Krzysztof Pawelec – członek Rady Kapłańskiej, dziekan
28. Ks. kan. dr Jacek Sereda – członek Rady Kapłańskiej
29. Ks. mgr Stanisław Szymuś – członek Rady Kapłańskiej
30. Ks. kan. mgr Jan Spólny – członek Rady Kapłańskiej
31. Ks. kan. dr Jacek Szostakiewicz – członek Rady Kapłańskiej
32. Ks. kan. mgr lic. Piotr Wojdat – członek Rady Kapłańskiej
33. Ks. mgr lic. Henryk Góral – członek Rady Kapłańskiej
34. Ks. dr Tomasz Kostecki (jr) – członek Rady Kapłańskiej
35. Ks. mgr Tomasz Oponowicz – członek Rady Kapłańskiej
36. Ks. mgr lic. Łukasz Pawluk – członek Rady Kapłańskiej
37. Ks. mgr Wojciech Zadrożny – członek Rady Kapłańskiej
38. Ks. mgr Ireneusz Zieliński – członek Rady Kapłańskiej
39. O. mgr Franciszek Bok OMI – członek Rady Kapłańskiej
40. Ks. prał. mgr Ryszard Andruszczak – dziekan
41. Ks. prał. mgr Tadeusz Dzięga – dziekan
42. Ks. prał. mgr Stanisław Grabowiecki – dziekan
43. Ks. prał. Antoni Pietruszka – dziekan
44. Ks. prał. mgr lic. Roman Wiszniewski – dziekan
45. Ks. kan. mgr Andrzej Biernat – dziekan
46. Ks. kan. Kazimierz Chelstowski – dziekan
47. Ks. kan. mgr lic. Krzysztof Czyrka – dziekan
48. Ks. kan. mgr lic. Marian Daniluk – dziekan
49. Ks. kan. mgr Zdzisław Dudek – dziekan
50. Ks. kan. mgr Andrzej Filipiuk – dziekan

51. Ks. kan. Sławomir Kapitan – dziekan
52. Ks. kan. mgr lic. Jan Pieńkosz – dziekan
53. Ks. kan. mgr lic. Krzysztof Samsel – dziekan
54. Ks. kan. Edmund Szarek – dziekan
55. Ks. mgr Tadeusz Lament – dziekan
56. Ks. Robert Mączka – dziekan
57. Ks. Dariusz Parafiniuk – dziekan
58. Ks. mgr Mieczysław Pocięjuk – dziekan

Z nominacji:

1. Ks. prał. dr Zbigniew Sobolewski – przewodniczący Podkomisji Synodalnej
2. Ks. kan. dr Paweł Kindracki – przewodniczący Podkomisji Synodalnej
3. Ks. dr Jacek Wojda – przewodniczący Podkomisji Synodalnej
4. Ks. kan. mgr Andrzej Kieliszek – członek Rady Duszpasterskiej
5. Ks. prał. mgr Janusz Onufryjuk – członek Rady Duszpasterskiej
6. Ks. mgr Marek Andrzejuk – członek Rady Duszpasterskiej
7. Ks. dr Mateusz Czubak – członek Rady Duszpasterskiej, Sekretariatu Synodu i przewodniczący Podkomisji Synodalnej
8. Ks. dr Robert Mirończuk – członek Rady Duszpasterskiej, przewodniczący Podkomisji Synodalnej
9. Ks. mgr lic. Waldemar Mróz – członek Rady Duszpasterskiej, przewodniczący Podkomisji Synodalnej
10. Ks. dr hab. Michał Szulik – członek Rady Duszpasterskiej, przewodniczący Podkomisji Synodalnej
11. Ks. mgr Michał Wawerski – członek Rady Duszpasterskiej
12. P. dr hab. Kazimierz Bukat – członek Rady Duszpasterskiej
13. P. mgr Danuta Drejka – członek Rady Duszpasterskiej
14. P. Tadeusz Federczyk – członek Rady Duszpasterskiej
15. P. dr Stefania Hęciak – członek Rady Duszpasterskiej
16. P. mgr Monika Jabłkowska – członek Rady Duszpasterskiej
17. P. mgr Maria Jakimiuk – członek Rady Duszpasterskiej
18. P. mgr Monika Lipińska – członek Rady Duszpasterskiej
19. P. mgr Krystyna Rędzia – członek Rady Duszpasterskiej

20. P. mgr Stefan Todorski – członek Rady Duszpasterskiej
21. P. Ilona Trojnar – członek Rady Duszpasterskiej
22. P. Anna Wójcicka – członek Rady Duszpasterskiej
23. P. Marek Wójcicki – członek Rady Duszpasterskiej
24. P. mgr lic. Barbara Wysokińska – członek Rady Duszpasterskiej
25. P. Marian Zborowski – członek Rady Duszpasterskiej
26. Ks. dr Jarosław Ruciński – członek Sekretariatu Synodu
27. P. prof. Bogumił Leszczyński – członek Sekretariat Synodu
28. P. mgr Tomasz Dobrowolski – członek Sekretariatu Synodu i Komisji Przygotowawczej
29. Ks. kan. dr hab. Andrzej Krzysztof Burczak – członek Komisji Przygotowawczej
30. Ks. kan. mgr Jerzy Przychodzeń – członek Komisji Przygotowawczej
31. P. mgr Agnieszka Nykiel – członek Komisji Przygotowawczej
32. P. mgr Mirosław Nykiel – członek Komisji Przygotowawczej
33. P. mgr Aneta Sobierajska – członek Komisji Przygotowawczej
34. P. mgr inż. Jadwiga Wielgos-Mikołajewska – członek Komisji Przygotowawczej
35. Ks. kan. mgr Jacek Guz – proboszcz i kustosz sanktuarium Bł. Męczenników Podlaskich w Pratulinie
36. Ks. kan. mgr lic. Krzysztof Stepczuk – asystent kościelny Bractwa św. Judy Tadeusza
37. Ks. kan. mgr lic. Henryk Prządka – emeryt, Radzyń Podlaski
38. Ks. mgr lic. Paweł Siedlanowski – Siedlce
39. Ks. mgr lic. Piotr Mazurek – moderator Dzieła Biblijnego Diecezji Siedleckiej im. Jana Pawła II
40. P. mgr Grzegorz Skwarek – wicedyrektor Katolickiego Radia Podlasie

Księża wybrani w dekanatach – reprezentanci dekanatów

1. Ks. prał. mgr Tadeusz Karwowski
2. Ks. kan. mgr Stanisław Bieńko
3. Ks. kan. mgr Bogusław Bolesta
4. Ks. kan. Sylwester Borkowski

5. Ks. kan. Henryk Krupa
6. Ks. kan. Stanisław Małek
7. Ks. kan. mgr lic. Antoni Przybysz
8. Ks. kan. Stanisław Staręga
9. Ks. mgr Zbigniew Grzymała
10. Ks. mgr Zbigniew Karwowski
11. Ks. mgr Andrzej Popławski
12. Ks. mgr lic. Bogdan Potapczuk
13. Ks. mgr Zbigniew Szyprowski
14. Ks. mgr lic. Leszek Walęciuk
15. Ks. Marek Żak

Osoby życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego

1. O. Zdzisław Beń OFM Conv., Siedlce
2. O. Janusz Bębnik O. Carm., Wola Gułowska
3. O. mgr Damian Dybała OMI, Kodeń
4. O. mgr lic. Tomasz Wroński OFM Cap., gwardian z Białej Podlaskiej
5. O. Leszek Wielgos OSPPE, Leśna Podlaska
6. S. Bożena Redzik, przełożona generalna Zgromadzenia Sióstr „Jedność” pod wezwaniem św. Teresy od Dzieciątka Jezus
7. S. mgr Maria Sekścińska, przełożona prowincjalna Zgromadzenie Sióstr Służek NMP, Siedlce
8. S. Bożena Adamka, Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo, Łuków
9. S. Marianna Kalicińska, Zgromadzenie Sióstr Służek NMP, Siedlce
10. S. Urszula Nurzyńska, Siostry Oblatki św. Ojca Benedykta, Zbuczyn
11. S. Katarzyna Grunwald, Zgromadzenie Sióstr Pasjonistek Świętego Pawła od Krzyża, Siedlce
12. S. Regina Zymela, Zgromadzenie Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu, Łuków
13. S. mgr Celina Złoczowska, Zgromadzenie Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu, Łuków
14. S. Grażyna Błaszczuk, Zgromadzenie Sióstr Służek NMP, par. św. Stanisława w Siedlcach, z wyboru Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej

15. S. Teresa Olszewska, Zgromadzenie Sióstr Sercanek, par. Narodzenia NMP w Białej Podlaskiej, członkini Zespołu Synodalnego
16. S. mgr Jolanta Kaczyńska, Zgromadzenie Sióstr „Jedność” pod wezwaniem św. Teresy od Dzieciątka Jezus
17. S. mgr Anna Sławatyniec, Zgromadzenie Sióstr „Jedność” pod wezwaniem św. Teresy od Dzieciątka Jezus
18. S. Marianna Strojek, Zgromadzenie Sióstr Służek NMP, Siedlce
19. S. mgr Bożena Wetoszka, Zgromadzenie Sióstr „Jedność” pod wezwaniem św. Teresy od Dzieciątka Jezus
20. S. mgr Władysława Dołgańska, Zgromadzenie Sióstr Opatrzności Bożej, Międzyrzec Podlaski
21. S. Angelina Grzegorzewska, Zgromadzenie Sióstr Albertynek, Nowe Opole
22. S. Eugenia Stefaniuk, Zgromadzenie Sióstr Orionistek, Siedlce
23. S. Hanna Redzik, Zgromadzenie Sióstr „Jedność” pod wezwaniem św. Teresy od Dzieciątka Jezus
24. P. mgr Agnieszka Blicharz, dziewica konsekrowana

Wybrani Przez Diecezjalną Radę Duszpasterską

1. P. Karol Chajewski, par. katedralna w Siedlcach
2. P. mgr Joanna Cymerman, par. katedralna w Siedlcach, nauczyciel KLO
3. P. Zygmunt Czezelewski, par. Narodzenia NMP w Białej Podlaskiej
4. P. Katarzyna Filipczak, par. Wojcieszków
5. P. mgr Maria Gadomska, dyrektor MOPR w Siedlcach
6. P. Kamila Głowacka, par. św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Siedlcach
7. P. Elżbieta Graczyk, par. św. Józefa w Siedlcach
8. P. mgr Anna Januszewska, par. katedralna w Siedlcach
9. P. Grzegorz Jańczuk, par. katedralna w Siedlcach
10. P. Roman Jastrzębski, par. Bożego Ciała w Siedlcach
11. P. Edyta Jędrzejczyk, par. św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Siedlcach
12. P. Leszek Jędrzejczyk, par. św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Siedlcach
13. P. Anna Józwik, par. Chrystusa Miłosiernego w Białej Podlaskiej
14. P. mgr Elżbieta Kisiel, par. św. Ludwika we Włodawie
15. P. Waldemar Kos, par. katedralna w Siedlcach

16. P. Magdalena Kowaluk, par. Przemienienia Pańskiego w Garwolinie
17. P. Robert Kowaluk, par. Przemienienia Pańskiego w Garwolinie
18. P. mgr Agnieszka Kozaczuk, par. Drelów
19. P. mgr Elżbieta Kozarska, par. Serokomla
20. P. mgr Krystyna Krawczyk, par. Chrystusa Miłosiernego w Białej Podlaskiej
21. P. mgr Adam Krzewski, par. św. Jana Chrzyciela w Parczewie
22. P. mgr Monika Leszczyńska, Katolickie Stowarzyszenie Wychowawców, Siedlce
23. P. mgr Urszula Łastawiecka, par. Ducha Świętego w Siedlcach
24. P. dr Jolanta Łopuska, par. Ducha Świętego w Siedlcach
25. P. Sławomir Łukasik, par. Krzesk
26. P. mgr Renata Małyska, par. Wojcieszków
27. P. Małgorzata Mikitiuk, par. bł. Honorata w Białej Podlaskiej
28. P. mgr Wojciech Miszczak, nauczyciel KLO w Siedlcach
29. P. Jacek Myszkowski, par. katedralna w Siedlcach
30. P. Luba Niewińska, par. św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Siedlcach
31. P. mgr Jadwiga Oremczuk, par. bł. Honorata w Białej Podlaskiej
32. P. Michał Osiński, par. Ducha Świętego w Siedlcach
33. P. Pasiak Hubert, par. Krzesk
34. P. mgr Marianna Patralska, par. Szpaki
35. P. mgr Ewa Przybysz, par. Adamów
36. P. Anna Rogowiec, par. Bożego Ciała w Siedlcach
37. P. mgr Maria Senenko, par. katedralna w Siedlcach
38. P. mgr Alicja Stanek, par. bł. Honorata w Białej Podlaskiej
39. P. Maria Suchorab, par. Opatrzności Bożej w Parczewie
40. P. mgr Grażyna Śmiecińska, par. Trójcy Świętej w Radzynie Podlaskim
41. P. mgr Robert Targoński, par. Trójcy Świętej w Radzynie Podlaskim
42. P. Paweł Walecki, par. Stoczek Łukowski
43. P. mgr Agnieszka Wawryniuk, tygodnik „Echo Katolickiego”
44. P. mgr Cezary Wereszko, nauczyciel KLO, par. św. Stanisława w Siedlcach
45. P. mgr Teresa Wiśniewska
46. P. Rafał Zalewski, par. Ducha Świętego w Siedlcach

Członkowie Stałego Zespołu Synodalnego

1. P. Kazimiera Biernacka, par. Domanice
2. P. mgr Jolanta Burzec, par. Opole Podedwórze
3. P. mgr Jarosław Ejsmont, par. Trójcy Świętej w Radzynie Podlaskim
4. P. mgr Halina Jalowska, par. Wojcieszków
5. P. Ewa Janowska, par. Żelechów
6. P. Andrzej Janusiewicz, par. św. Stanisława w Siedlcach
7. P. mgr Michał Kadej, par. Domanice
8. P. mgr Ewa Komorowska, par. Ducha Świętego w Siedlcach
9. P. Anna Kuszpit, par. Chrystusa Miłosiernego w Białej Podlaskiej
10. P. mgr Wiesław Leśniewski, par. Dubeczno
11. P. mgr Małgorzata Małachowska, par. Przemienienia Pańskiego w Garwolinie
12. P. Michał Markiewicz, par. Ryki
13. P. mgr Stanisław Orłowski, par. Komarówka
14. P. mgr Piotr Ostojki, par. Hołubla
15. P. Maciej Rytlewski, Droga Neokatechumenalna, Siedlce
16. P. mgr Joanna Weres, par. Terespol
17. P. Jadwiga Wierzchowska, par. Ulan

Członkowie Komisji i Podkomisji

1. Ks. mgr lic. Marek Antonowicz (senior), proboszcz par. Kotuń
2. Ks. prał. mgr lic. Bernard Błoński, przewodniczący Komisji Synodalnej
3. Ks. kan. mgr Henryk Drozd, emeryt, par. św. Józefa w Siedlcach
4. Ks. kan. dr Jerzy Grochowski, proboszcz par. Uścimów
5. Ks. kan. prof. dr hab. Edward Jarmoch, prof. UPH, Siedlce
6. Ks. kan. mgr Janusz Wolski, proboszcz par. Ducha Świętego w Siedlcach
7. Ks. dr hab. Andrzej Adamski, przewodniczący Podkomisji Synodalnej, asystent kościelny tygodnika „Echo Katolickie”
8. Ks. dr Marcin Bider, wykładowca WSD
9. Ks. dr Tomasz Bieliński, przewodniczący Podkomisji Synodalnej
10. Ks. mgr Marek Bienkowski, dyrektor Caritas Diecezji Siedleckiej

11. Ks. dr Leszek Borysiuk, kapelan Biskupa Siedleckiego
12. Ks. dr hab. Sławomir Bylina, kapelan WP
13. Ks. mgr Zbigniew Daniluk, proboszcz par. św. Piusa V w Dęblinie
14. Ks. mgr lic. Krzysztof Domański, ekonom WSD, Nowe Opole
15. Ks. mgr lic. Łukasz Gomółka, prefekt WSD, Nowe Opole
16. Ks. prał. Jan Jaworski, emeryt, Nowe Opole
17. Ks. Kazimierz Jóźwik, proboszcz par. Wierzbno
18. Ks. prał. prof. dr hab. Ryszard Kamiński – emerytowany prof. KUL, Siedlce
19. Ks. mgr lic. Andrzej Karwowski, Sąd Biskupi
20. Ks. kan. dr hab. Andrzej Kiciński, prorektor KUL, Lublin
21. Ks. kan. dr Jarosław Kisieliński, proboszcz par. Huta Dąbrowa, wykładowca WSD
22. Ks. mgr Karol Klewek, proboszcz par. Mordy
23. Ks. dr Grzegorz Koc, diecezjalny duszpasterz ruchów i stowarzyszeń maryjnych
24. Ks. mgr lic. Stanisław Kluska, proboszcz par. Jeleniec
25. Ks. dr Tomasz Kostecki (jr.), prefekt, Siedlce
26. Ks. mgr Andrzej Kubalski, diecezjalny duszpasterz ds. misyjnych
27. Ks. dr Adam Kulik, administrator Domu Księża Emerytów w Nowym Opolu
28. Ks. prał. mgr Tadeusz Lewczuk, emeryt, Biała Podlaska
29. Ks. kan. dr hab. Dariusz Lipiec, profesor KUL, Lublin
30. Ks. mgr Tomasz Małkiński, duszpasterz akademicki, Siedlce
31. Ks. mgr lic. Michał Mościcki, student KUL
32. Ks. dr Jacek Mucha, duszpasterz akademicki, Biała Podlaska
33. Ks. mgr lic. Marcin Olek, dyrektor Bursy im. św. Stanisława Kostki w Siedlcach
34. Ks. kan. dr Leszek Ostas, notariusz Kurii Diecezjalnej Siedleckiej, przewodniczący Podkomisji Synodalnej
35. Ks. kan. dr Andrzej Oworuszko, proboszcz par. Sobolew
36. Ks. kan. dr Marek Paluszkiewicz, dyrektor Centrum Turystyczno-Pielgrzymkowego „Arka”
37. Ks. mgr Krzysztof Pawłowski, proboszcz par. Ulan

38. Ks. dr Piotr Pielak, kapelan Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego i opieki Paliatywno-Hospicyjnej, diecezjalny duszpasterz służby zdrowia, Siedlce
39. Ks. mgr Adam Pietrusik, wikariusz par. św. Michała Archanioła w Białej Podlaskiej
40. Ks. mgr Jarosław Rękawek, dyrektor Domu Księży Emerytów w Nowym Opolu
41. Ks. mgr Jarosław Sawiuk, wikariusz par. MB Częstochowskiej w Garwolinie
42. Ks. mgr lic. Mirosław Sidoruk, wikariusz par. Wiśniew k. Siedlec
43. Ks. kan. Krzysztof Skwierczyński – diecezjalny ojciec duchowny
44. Ks. kan. mgr lic. Andrzej Sochal, dyrektor Katolickiego Radia Podlasie i Wydawnictwa „Unitas”
45. Ks. mgr Wojciech Stefaniuk, wikariusz par. Trójcy Świętej w Radzynie Podlaskim
46. Ks. mgr Sławomir Sulej, proboszcz par. Żeliszew
47. Ks. mgr Szyszko Mariusz, wikariusz par. Łaskarzew
48. Ks. kan. mgr lic. Jacek Świętek, dyrektor KLO, Siedlce
49. Ks. mgr Marek Weresa, student UKSW
50. Ks. kan. dr Paweł Wiatrak, proboszcz par. Wola Wereszczyńska
51. Ks. mgr Piotr Witkowicz, wikariusz par. Chrystusa Miłosiernego w Białej Podlaskiej
52. Ks. mgr lic. Jacek Wojdat, wiceoficjał Sądu Biskupiego, Siedlce
53. Ks. mgr lic. Mariusz Zaniewicz, wicedyrektor Wydziału Duszpasterskiego Kurii Diecezjalnej
54. P. dr Tadeusz Boruta, UPH, Siedlce
55. P. dr Rafał Dmowski, UPH, Siedlce
56. P. Małgorzata Dyńka, PZC, par. Ducha Świętego, Siedlce
57. P. mgr Stanisław Fiedorczuk, konserwator zabytków, Siedlce
58. P. Krzysztof Gajdzicki, PZC, par. Trójcy Świętej, Radzyn Podlaski
59. P. mgr inż. Krystyna Gaska, Zarząd cmentarzy, Siedlce
60. P. dr Józef Geresz, historyk, Międzyrzec Podlaski
61. P. Jacek Gontarz, PZC, Sobienie Jeziory
62. P. mgr Marta Głódź, doradczyni życia rodzinnego, Siedlce
63. P. mgr Anna Jakimiuk, katechetka, Siedlce
64. P. dr Jan Jaroszyński, par. Ducha Świętego, Siedlce

65. P. mgr inż. Aleksander Jonek, Bractwo św. Judy Tadeusza, Siedlce
66. P. mgr Piotr Ługowski, par. św. Stanisława, Siedlc
67. P. mgr Anna Kaliszek, pracownik Wydziału Spraw Społecznych, Biała Podlaska
68. P. mgr Sławomir Kordaczuk, Muzeum Regionalne, Siedlce
69. P. mgr Andrzej Kośmider, Fraternia Rodzin, Parczew
70. P. lek. med. Elżbieta Kośmider, Fraternia Rodzin, Parczew
71. P. mgr Agnieszka Kalata, par. Ducha Świętego, Siedlce
72. P. mgr Irena Kręglińska, katechetka, Domanice
73. P. mgr Edward Kroll, par. katedralna, Siedlce
74. P. mgr Maciej Krzeski, Wspólnota Jednego Ducha, Siedlce
75. P. mgr Joanna Kuczborska, Katolickie Radio Podlasie
76. P. Janusz Leśniak, prezes Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej
77. P. Tadeusz Lipiński, Diecezjalna Para Domowego Kościoła
78. P. Ewa Lipińska, Diecezjalna Para Domowego Kościoła
79. P. Franciszek Maksymiuk, prezes Zakładu Pogrzebowego „Hades”, Biała Podlaska
80. P. mgr Janusz Maraśkiewicz, konserwator zabytków, Biała Podlaska
81. P. dr Joanna Marchel, naczelnik Wydziału Edukacji Urzędu Miasta, Biała Podlaska
82. P. mgr Beata Miłosz, katechetka, Ryki
83. P. mgr Barbara Myrcha, kierownik GOPS, Siedlce
84. P. mgr Agnieszka Petryszak, katechetka, Uścimów
85. P. mgr Dorota Pikula, kustosz Muzeum Diecezjalnego, Siedlce
86. P. mgr Bogusława Próchniak, katechetka, Siedlce
87. P. dr hab. Irena Rolska, prof. KUL, Lublin
88. P. Agnieszka Sokół, Fraternia Rodzin, Parczew
89. P. Andrzej Sokół, Fraternia Rodzin, Parczew
90. P. mgr Małgorzata Staszewska, opiekun SKC w ZS nr 1, Siedlce
91. P. mgr inż. Mirosław Starczewski, specjalista ds. architektury, Siedlce
92. P. mgr Małgorzata Szostek, przewodnicząca Rodziny Szkół im. św. Jana Pawła II, Siedlce
93. P. mgr Adam Szczepański, organista, Siedlce

94. P. lek. med. Tadeusz Tobiasz, Bractwo św. Judy Tadeusza, Siedlce
95. P. dr Małgorzata Trzaskalik-Wyrwa, dyrektor Diecezjalnego Studium Muzyki Kościelnej, Warszawa
96. P. dr Grzegorz Welik, dyrektor Archiwum Państwowego, Siedlce
97. P. dr hab. Dorota Wereda, UPH, Siedlce
98. P. mgr Romuald Wyszyński, konserwator dzieł sztuki, Siedlce
99. P. Teresa Zając, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Żelechów
100. P. mgr Bogumiła Zieńczuk, naczelnik Wydziału Polityki Społecznej, Kultury i Sportu Urzędu Miasta, Biała Podlaska

Członkowie wyłączeni z udziału w pracach Synodu – zgodnie z regulaminem II Synodu Diecezji Siedleckiej – w związku ze zwolnieniem z pełnionego urzędu, wyłączenia z prac Komisji i Podkomisji lub zamieszkania poza diecezją

1. Ks. prał. Henryk Wierzejski (10.06.2012 – 2.10.2014)
2. Ks. prał. Zdzisław Domański (10.06.2012-2.10.2014)
3. Ks. prał. Henryk Hołoweńko (10.06.2012-2.10.2014)
4. Ks. kan. Henryk Drozdek (10.06.2012-2.10.2014)
5. Ks. kan. mgr Stanisław Wojteczuk (10.06.2012-2.10.2014)
6. Ks. kan. Krzysztof Hapon (10.06.2012-2.10.2014)
7. Ks. mgr lic. Paweł Kobiałka (10.06.2012-2.10.2014)
8. Ks. mgr lic. Michał Chromiński (10.06.2012-2.10.2014)
9. Ks. mgr Krzysztof Piórkowski (10.06.2012 – 2.10.2014)
10. Ks. prał. Ryszard Kardas (10.06.2012-28.10.2015)
11. Ks. kan. Tadeusz Wasiluk (10.06.2012-28.10.2015)
12. Ks. kan. mgr Tomasz Kostecki (10.06.2012-28.10.2015)
13. Ks. prał. mgr Julian Jóźwik (10.06.2012-19.02.2016)
14. Ks. kan. Marian Pyrka (10.06.2012-1.09.2016)
15. Ks. kan. Andrzej Olszewski (10.06.2012-1.09.2016)
16. Ks. kan. Janusz Grodek (10.06.2012-1.09.2016)
17. Ks. kan. Roman Sawczuk (10.06.2012-1.09.2016)
18. Ks. kan. mgr lic. Jan Madej (10.06.2012-1.09.2016)
19. Ks. kan. Leszek Paszkiewicz (10.06.2012-1.09.2016)
20. Ks. Jarosław Gałązka (10.06.2012-1.09.2016)
21. Ks. Marek Uzdowski (10.06.2012-1.09.2016)

22. Ks. mgr Marcin Bielecki (10.06.2012-1.09.2016)
23. Ks. dr hab. Grzegorz Jaśkiewicz (10.06.2012-1.09.2016)
24. Ks. mgr Marin Gochnio (8.06.2013-1.09.2016)
25. Ks. prał. Stanisław Zajko (10.06.2012-30.09.2016)
26. O. mgr Paweł Gomulak OMI (10.06.2012-2.10.2014)
27. O. Mieczysław Jankowski O. Carm. (4.10.2014-28.10.2015)
28. O. dr Piotr Zajączkowski OFM Cap (10.06.2012-28.10.2015)
29. O. Bernard Briks OMI (4.10.2014-1.09.2017)
30. S. Emeryka Czechowska (10.06.2012-2.10.2014)
31. S. mgr Janina Mateusiak (10.06.2012-2.10.2014)
32. S. mgr Teodozja Maciejewska (10.06.2012-2.10.2014)
33. S. mgr Teresa Mikusek (10.06.2012-2.10.2014)
34. S. Dolorosa Bazylczuk (4.10.2014-28.10.2015)
35. S. mgr Maria Chludzińska (10.06.2012-28.10.2015)
36. S. Hieronima Kondracka (4.10.2014-1.09.2017)
37. P. mgr Agnieszka Szewczak (12.03.2011-20.09.2012)
37. P. Anna Rytel (10.06.2012-20.09.2012)
38. P. mgr lic. Irena Chłopkowska (10.06.2012-2.10.2014)
39. P. mgr lic. Dorota Franków (10.06.2012-2.10.2014)
40. P. mgr Bożena Kondracka (10.06.2012-2.10.2014)
41. P. mgr Piotr Pastor (10.06.2012-2.10.2014)
42. P. mgr Monika Leszczyńska (10.06.2012-2.10.2014)
43. P. Jerzy Jaworek (10.06.2012-9.10.2014)
44. P. mgr Bogusław Niemirka (10.06.2012-28.10.2015)
45. P. mgr Anna Kowal (10.06.2012-9.03.2016)
46. P. Aneta Sawicka (4.10.2014-1.09.2017)

Zmarli Członkowie Synodu:

1. P. Edward Księżopolski (+18.12.2013)
2. Ks. mgr Sławomir Malon (+28.04.2015)
3. Ks. kan. mgr Michał Śliwowski (+3.09.2015)
4. Ks. kan. Jan Romaniuk (+2.01.2016)
5. Ks. kan. Stanisław Dadas (+13.02.2018)
6. Ks. prał. dr Konstanty Kusyk (+15.05.2018)

Przebieg prac II Synodu Diecezji Siedleckiej (2011–2018)

I. Faza przygotowawcza

Po pozytywnej opinii Rady Kapłańskiej odnośnie do zwołania synodu oraz po okresie koniecznym na poznanie diecezji, bp Zbigniew Kiernikowski podjął przygotowania do formalnego rozpoczęcia Drugiego Synodu Diecezji Siedleckiej. W tym celu dnia 12 marca 2011 r. powołał Stały Zespół Synodalny, Komisję Przygotowawczą i Sekretariat Synodu. Zgodnie z normami prawa kanonicznego zaproponował tematy, którymi miał się zająć synod, stworzył struktury organizacyjne, przygotowujące właściwe obrady synodalne oraz skierował list do diecezjan.

Na początku września 2011 r. bp Zbigniew Kiernikowski wraz z członkami Komisji Przygotowawczej i Sekretariatu opublikował wstępny dokument o nazwie *Lineamenta*. Dokument został wydany w 10 tys. egzemplarzy, a następnie przekazany parafiom oraz przedstawicielom wspólnot, ruchów i stowarzyszeń działających na terenie naszej diecezji. Podstawowym celem tego dokumentu było zapoznanie diecezjan z głównymi tematami, którymi zajmie się II Synod Diecezji Siedleckiej, a także zmotywowanie duszpasterzy i wiernych do refleksji nad treścią tego dokumentu, co miało znaleźć konkretny wyraz m.in. w odpowiedziach na pytania zawarte w *Lineamenta*.

W odpowiedzi na *Lineamenta* do Sekretariatu Synodu wpłynęło łącznie drogą mailową i tradycyjną pocztą 128 listów zawierających osobiste refleksje, sugestie i postulaty skierowane do Synodu. 73 listy pochodziły od osób indywidualnych (księży, katechetów, przedstawicieli wspólnot i stowarzyszeń, małżonków). 55 listów nadesłano z parafii w formie protokołu, w tym jeden ze zgromadzenia sióstr Benedyktyn, jeden z Katolickiego Liceum Ogólnokształcącego w Siedlcach, jeden od grupy uczniów zorganizowanej przez katechtkę. W poszczególnych parafiach pod kierunkiem księży proboszczów zawiązały się wstępne zespoły robocze, w których podjęto refleksję nad treścią *Lineamenta*. W takich zespołach pracowało łącznie 487 osób.

Po rzetelnym opracowaniu sugestii i postulatów przesłanych przez diecezjan, został wydany dokument *Instrumentum laboris*, w którym zostały zarysowane

kwestie, mające być przedmiotem obrad Synodu. Tekst *Instrumentum laboris* przypominał materiał do wykonania mozaiki składającej się z wielu elementów, odnoszących się do kwestii doktrynalnych, duszpasterskich i administracyjno-prawnych. Zarysowano w nim również o niektóre zagadnienia, które domagają się pogłębionej refleksji, zaadoptowania do naszych lokalnych warunków i zintegrowania z ogólnymi normami prawa kościelnego. Dotyczy to zwłaszcza naszej odpowiedzialności za Kościół, większego dostępu do słowa Bożego i lepszego rozumienia życia diecezji i parafii, czego konsekwencją byłby nowy zapał misyjny i duszpasterski w obwieszczeniu Ewangelii bliskim i dalekim, a także ożywczy wpływ na rzeczywistości ziemskie, przyczyniający się do budowania relacji międzyludzkich zgodnie z zamysłem Pana Boga.

We wspomnienie bł. Męczenników z Pratulina, 23 stycznia 2012 roku, bp Zbigniew Kiernikowski podpisał *Regulamin II Synodu Diecezji Siedleckiej*. Następnie dekretem z dnia 19 maja 2012 r. powołał Komisję Główną Synodu, składającą się z osób kompetentnych w zakresie wiedzy teologicznej i doświadczeń pastoralnych, jak też biegłych w prawie kanonicznym i liturgii. Ponadto, mając na względzie sprawny i owocny przebieg prac synodalnych, Pasterz Kościoła Siedleckiego ustanowił zasadnicze struktury – Komisje i Podkomisje Synodu oraz mianował ich przewodniczących. W sumie zostało ustanowionych 8 Komisji i 27 Podkomisji, w których pracowało łącznie 347 osób (część z nich należała do kilku podkomisji):

- 1) *Komisja ds. Przekazu Wiary*, w ramach której pracowały: Podkomisja ds. Nowej Ewangelizacji, Podkomisja ds. Katechezy i Szkół Katolickich, Podkomisja ds. Mediów i Publikacji Katolickich, Podkomisja ds. Wspierania Misji, Podkomisja ds. Ekumenizmu;
- 2) *Komisja ds. Kultu Bożego*, w ramach której pracowały: Podkomisja ds. Sakramentów i Sakramentaliów, Podkomisja ds. Muzyki i Śpiewu Kościelnego oraz Podkomisja ds. Formacji Liturgicznej;
- 3) *Komisja ds. Duchowieństwa Diecezjalnego*, w ramach której pracowały: Podkomisja ds. Wyższego Seminarium Duchownego, Podkomisja ds. Formacji Stałej, Podkomisja ds. Życia i Współpracy, Podkomisja ds. Emerytów i Rencistów, Podkomisja ds. Centralnych i Terenowych Struktur Wspólnoty Diecezjalnej;
- 4) *Komisja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego*;
- 5) *Komisja ds. Wiernych Świeckich*, w ramach której pracowały: Podkomisja ds. Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich oraz Podkomisja ds. Udziału w Życiu Społecznym i Politycznym;

- 6) *Komisja Duszpasterska*, w ramach której pracowały: Podkomisja ds. Formacji Katechumenalnej, Podkomisja ds. Duszpasterstwa Małżeństw i Rodzin, Podkomisja ds. Duszpasterstwa Młodzieży, Podkomisja ds. Duszpasterstw Specjalistycznych, Podkomisja ds. Duszpasterstwa Charytatywnego;
- 7) *Komisja ds. Administracyjno-Ekonomicznych*, w ramach której pracowały: Podkomisja ds. Utrzymania i Finansowania Instytucji Diecezjalnych, Podkomisja ds. Budownictwa i Zarządzania Dobrami Parafialnymi, Podkomisja ds. Ochrony Zabytków i Muzeum Diecezjalnego, Podkomisja ds. Cmentarzy Katolickich, Podkomisja ds. Pracowników Kościelnych;
- 8) *Komisja Historyczna*, w ramach której pracowały: Podkomisja ds. Opracowania Dziejów Diecezji i Podkomisja ds. Dziedzictwa Historycznego Parafii.

Ponadto zostali mianowani uczestnicy Synodu, a w dekanatach odbyły się wybory dekanalne członków Synodu spośród duchowieństwa. W sumie liczba członków synodu wyniosła 305 osób.

II. Rozpoczęcie Synodu

Dnia 19 maja 2012 r. został podpisany Dekret zwołujący Drugi Synod Diecezji Siedleckiej, w którym bp Z. Kiernikowski stwierdził, iż bardzo mu zależy na pastoralnym wymiarze Synodu. Drugi Synod Diecezji Siedleckiej rozpoczęła uroczysta Msza św. koncelebrowana, sprawowana w katedrze siedleckiej, dnia 10 czerwca 2012 r. Podczas tej Eucharystii odbyło się zaprzysiężenie członków Synodu, a na jej zakończenie Biskup Siedlecki wręczył dekrety powołujące Komisje i Podkomisje synodalne ich Przewodniczącym. Odtąd praca synodalna polegała na spotkaniach powołanych Komisji i Podkomisji, odbywaniu Sesji Plenarnych oraz równoległych spotkaniach Parafialnych Zespołów Synodalnych. Synod miał swoje logo, hymn, hasło „Żyjąc mocą chrztu” oraz witrynę internetową (www.synod-siedlce.pl).

Pierwszy etap prac synodalnych (2012/2013)

Hasłem wiodącym w pierwszym roku pracy Synodu był „Kościół”. Do każdej parafii został przekazany baner synodalny oraz zeszyt z materiałami dla duszpasterzy i Parafialnych Zespołów Synodalnych. W ramach tzw. niedziel synodalnych podjęto pięć tematów: a) Kościół miejscem kształtowania i przekazu wiary; b) Kościół celebrowa misterium zbawienia; c) Kościół sakramentem jedności; d) Kościół a świat; e) Kościół w misji do świata. Parafialne Zespoły Synodalne pracowały według jednolitego schematu: najpierw była sprawowana

Niedzielną Eucharystią synodalną z wykorzystaniem materiałów homiletycznych nadesłanych z Sekretariatu. W Eucharystii tej uczestniczyli członkowie wszystkich Zespołów istniejących w parafii, angażując się czynnie w przygotowanie liturgii oraz parafianie spoza Zespołów; w tygodniu następującym po Eucharystii synodalnej miała miejsce celebrowanie słowa Bożego, z wykorzystaniem materiałów nadesłanych z Sekretariatu. W dalszej kolejności odbywało się spotkanie Zespołów Synodalnych, z którego sekretarz Zespołu sporządzał protokół, a zwięźle ujętą konkluzję (łącznie z ewentualnymi propozycjami rozwiązań i zdaniem odrębnymi) w ciągu tygodnia przysyłał drogą elektroniczną do Sekretariatu Synodu, z informacją o dacie spotkania i liczbie uczestników.

W szczegółowym zestawieniu prace pierwszego roku, oprócz dwóch sesji plenarnych (10.06.2012 r. i 9.06.2013 r.) obejmowały: 1) Dwa posiedzenia Komisji Głównej i Sekretariatu; 2) Ukonstytuowanie i zaprzysiężenie komisji synodalnych; 3) Posiedzenia poszczególnych komisji i podkomisji (średnio po cztery posiedzenia); 4) Wydanie pierwszego numeru Biuletynu II Synodu Diecezji Siedleckiej (nr 1, ss. 234); 5) Opracowanie materiałów problemowych dla Parafialnych Zespołów Synodalnych 6) Zebrania parafialnych zespołów synodalnych 7) Dzień skupienia dla zespołów synodalnych w Garwolinie (2.03.2013 r.). Ponad 200 uczestników tego skupienia wysłuchało prelekcji prof. Jana Grosfelda nt. „Misja świeckich w Kościele” oraz katechezy bpa Zbigniewa Kiernikowskiego nt. „Żyjąc mocą chrztu zwracamy się ku krzyżowi”.

Drugi etap prac synodalnych (2014/2015)

Pomimo zawieszenia działalności Synodu w związku ze zmianą biskupa diecezjalnego, nowy Pasterz Kościoła Siedleckiego bp Kazimierz Gurda zaraz po kanonicznym objęciu diecezji (23.05.2014 r.) wyraził pragnienie kontynuowania rozpoczętych przez swojego poprzednika prac synodalnych.

Problematyka drugiego roku prac Synodu skoncentrowana była wokół „Słowa Bożego”. W ramach niedziel synodalnych w parafiach naszej diecezji zostały podjęte cztery tematy: 1) Człowiek wobec słowa Bożego; 2) Proklamacja słowa Bożego we wspólnocie Kościoła; 3) Formy medytacji słowa Bożego; 4) Słowo Boże w ewangelizacji – kerygmat. Ciężar pracy synodalnej koncentrował się na recepcji adhortacji Benedykta XVI *Verbum Domini*. Ponadto wydany został drugi numer Biuletynu (nr 2, ss. 248). Odbyło się posiedzenie Komisji Głównej (16.09.2014) i Trzecia Sesja Plenarna (4.10.2014). Podczas tej Sesji zostali zaprzysiężeni nowi członkowie Synodu. Wysłuchaliśmy też prelekcji ks. kan. Wojciecha Hackiewicza na temat: „Głód Słowa Bożego – spojrzenie egzystencjalne”. Dokonały się również zmiany personalne w składzie Synodu:

Przewodniczącym Komisji ds. Przekazu Wiary został ks. kan. dr Krzysztof Baryga; Przewodniczącym Podkomisji ds. Wyższego Seminarium Duchownego został ks. prałat dr Mieczysław Głowacki – rektor WSD; Przewodniczącym Podkomisji ds. Pracowników Kościelnych został ks. kan. mgr lic. Jan Babik; Przewodniczącym nowej Podkomisji ds. Terenowych i Centralnych Instytucji Diecezjalnych został ks. kan. dr Leszek Ostas; Przewodniczącym Sekretariatu Synodu został ks. kan. mgr lic. Jan Babik – kanclerz Kurii, a jego zastępcą ks. kan. dr Jerzy Duda – dyrektor Wydziału Duszpasterskiego.

Trzeci etap prac synodalnych (2015/2016)

Rok ten przebiegał pod hasłem: „Rodzina – Wiara - Miłosierdzie”. Problematyka tego roku wpisywała się w nurt życia Kościoła powszechnego, który przeżywał Nadzwyczajny Jubileusz Miłosierdzia oraz Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów poświęcone rodzinie. Na poziomie parafialnym podczas niedziel synodalnych zostały podjęte cztery tematy: 1) Sakramentalność małżeństwa; 2) Rodzina Kościołem domowym; 3) Miłosierdzie Boga w sakramencie pokuty i pojednania; 4) Miłość Chrystusa przynagla nas. Obowiązek pomocy ubogim.

Na poziomie centralnym Sekretariat Synodu opublikował trzeci numer Biuletynu (nr 3, ss. 216) oraz trzy tomy materiałów problemowych na Sesje Plenarne. Ponadto odbyły się drugi i trzeci dzień skupienia dla Zespołów Synodalnych w Leśnej Podlaskiej (9.05.2015) i w Parczewie (7.05.2016 r.). Uczestniczyło w nich ok. 300 osób. Był to również wytężony rok pracy Komisji i Podkomisji synodalnych. Odbyło się sześć posiedzeń Komisji Głównej i Sekretariatu (07.02.2015; 14.04.2015; 30.10.2015; 12.04.2016; 17.06.2016; 11.10.2016) oraz zostało zwołanych sześć Sesji Plenarnych (23.05.2015; 30.11.2015; 9.04.2016; 23.05.2016; 10.09.2016; 26.11.2016). Podczas tych Sesji został zaprezentowany całościowy układ zagadnień przyszłych statutów II Synodu Diecezji Siedleckiej opracowany przez bpa Piotra Sawczuka. Zostały też przedstawione i zatwierdzone większością głosów robocze schematy opracowane przez Komisję ds. Kultu Bożego, Podkomisję ds. Nowej Ewangelizacji, Podkomisję ds. Katechezy i Szkół Katolickich, Podkomisję ds. Wspierania Misji, Podkomisję ds. Ekumenizmu, Podkomisję ds. Wyższego Seminarium Duchownego, Podkomisję ds. Mediów i Publikacji Katolickich, Podkomisję ds. Duszpasterstw Specjalistycznych, Podkomisję ds. Formacji katechumenalnej, Komisję ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Podkomisję ds. Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich, Podkomisję ds. Udziału w Życiu Społecznym i Politycznym, Podkomisję ds. Duszpasterstw Charytatywnych, Podkomisję ds. Życia i Współpracy, Podkomisję ds.

Emerytów i Rencistów, Podkomisję ds. Formacji Stałej, Podkomisję ds. Małżeństw i Rodzin, Podkomisję ds. Duszpasterstwa Młodzieży, Podkomisję ds. Centralnych i Terenowych Struktur Wspólnoty Diecezjalnej.

Czwarty etap prac synodalnych (2016/2017)

Był to ostatni rok pracy Parafialnych Zespołów Synodalnych. W ramach niedziel synodalnych zostały podjęte trzy tematy: 1) Odkrycie powołania w Kościele i przez Kościół; 2) Udział katolików w życiu społecznym i politycznym; 3) Powołanie i misja wiernych świeckich.

W tym roku ciężar prac synodalnych koncentrował się na dyskusjach nad tekstami roboczymi, przygotowanymi przez poszczególne Komisje i Podkomisje. Sekretariat Synodu opublikował cztery tomy materiałów problemowych na Sesje Plenarne. Odbyły się dwa posiedzenia Komisji Głównej i Sekretariatu oraz dwie Sesje Plenarne (22.04.2017; 30.09.2017). Większością głosów zostały przyjęte i zatwierdzone schematy robocze przygotowane przez Podkomisję Utrzymania i Finansowania Instytucji Diecezjalnych, Podkomisję Budownictwa i Zarządzania Dobrami Parafialnymi, Podkomisję ds. Ochrony Zabytków i Muzeum Diecezjalnego, Podkomisję ds. Cmentarzy Katolickich i Podkomisję ds. Pracowników Kościelnych. Został też ustanowiony Zespół Redakcyjny w składzie: Bp dr Piotr Sawczuk – przewodniczący, ks. prał. dr Zbigniew Sobolewski, ks. kan. dr hab. Dariusz Lipiec, prof. KUL, ks. kan. dr Jerzy Duda, ks. kan. mgr lic. Jan Babik, ks. dr Mateusz Czubak, ks. dr Jarosław Ruciński. Została też opublikowana historia diecezji siedleckiej pt. „Imię Twoje wysławiamy. Dzieje diecezji siedleckiej (1818-2018) napisana przez ks. Zbigniewa Sobolewskiego. Ponadto na przełomie lutego i marca 2016 roku zostało przeprowadzone rozszerzone badanie religijności wiernych diecezji siedleckiej przez Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego. Zespół badawczy pracował w składzie: Anna Kozak, ks. dr Wojciech Sadłoń, dr Mateusz Tutak, ks. dr hab. Tomasz Wielebski, prof. UKSW, ks. dr Jan Zowczak.

Zakończenie Synodu Diecezjalnego

Podczas ostatniej Sesji Plenarnej Synodu, dnia 7 kwietnia 2018 r. nastąpiła prezentacja i głosowanie nad ostateczną redakcją statutów i aneksów II Synodu Diecezji Siedleckiej. Synod zakończył się, w sobotę 9 czerwca 2018 r. uroczystą Mszą św. dziękczynną w katedrze siedleckiej w obecności Episkopatu Polski. Na zakończenie tej Eucharystii, zamykającej prace Synodalne i obchody Jubileuszu 200-lecia diecezji siedleckiej, Biskup Siedlecki Kazimierz Gurda podpisał dekret zatwierdzający i promulgujący statuty synodalne wraz z aneksami. Statuty II Synodu Diecezji Siedleckiej wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2019 r.

* * *

Drugi Synod Diecezji Siedleckiej pozwolił nam konkretnie doświadczyć, że jesteśmy Kościołem pielgrzymującym, zwołanym przez Pana, by budować prawdziwą wspólnotę braci i siostr, żyjących mocą Chrztu. Synod pomógł nam odkryć niezwykły skarb ukryty głęboko w naszych sercach, jakim jest pragnienie życia w komunii z Bogiem i drugim człowiekiem. W czasie trwania Synodu wielokrotnie przebywaliśmy razem na modlitwie, słuchaniu słowa Bożego, celebrowaniu liturgii i we wspólnocie wierzących. Podczas posiedzeń Komisji i Podkomisji synodalnych oraz spotykając się w Parafialnych Zespołach Synodalnych mogliśmy wspólnie podejmować refleksję i pytać się, jak wygląda przekaz wiary w naszych rodzinach i parafiach, jak wygląda liturgia Kościoła i jak wpływa na nasze życie; co należy uczynić, aby wierni kształtowali swoją mentalność w świetle słowa Bożego? Jak realizować dzieło nowej ewangelizacji? Ale także spoglądaliśmy na konkretne problemy duszpasterskie: jak wygląda sytuacja naszych księży i sprawa powołań, jak wygląda życie osób konsekrowanych, ludzi świeckich i ich zaangażowanie w budowanie wspólnoty Kościoła. Zastanawialiśmy się nad współczesnymi wyzwaniami, przed którymi stają rodziny, małżeństwa, młodzież, dzieci, osoby w podeszłym wieku i samotne. Przyglądaliśmy się również pracy naszych mediów, strukturom diecezjalnym, wszystkim istotnym dla nas dziedzinom życia. Szczegółowymi problemami zajmowały się Komisje i Podkomisje, przygotowujące projekty dokumentów, ale wszyscy razem dokonywaliśmy refleksji nad życiem naszej diecezjalnej wspólnoty. I wszyscy razem uczyliśmy się, co znaczy dzisiaj żyć po chrześcijańsku, czyli mocą chrztu.

Organizacyjnie nasz synod posiadał strukturę sztabowo-liniową. Obok duchowego uczestnictwa wszystkich wiernych otaczających modlitwą, postem i pokutą prace członków Synodu zaangażowanych w dzieło odnowy Kościoła diecezjalnego, synod funkcjonował przez wielorakie formy zebrań: uroczyste Sesje Plenarne na otwarcie i zamknięcie synodu; zwyczajne Sesje Plenarne, zebrania Komisji Głównej Synodu i Sekretariatu, posiedzenia Komisji i Podkomisji synodalnych; a także spotkania parafialnych i ponadparafialnych Zespołów Synodalnych.

Praca Synodu przebiegała hierarchicznie – od głowy do poszczególnych członków, czyli od Biskupa diecezjalnego przez Sesję Plenarną i Komisję Główną do Zespołów Synodalnych i wiernych w parafiach. Ale również przebiegała od członków do głowy, czyli od głosu diecezjan, ujawniających swoje potrzeby, uwagi i pragnienia duchowe, przez Zespoły Synodalne do Sekretariatu Synodu i Komisji Głównej, której przewodniczącym jest Biskup diecezjalny. Zwieńczeniem tych działań jest uchwalenie *Statutów II Synodu*

Diecezji Siedleckiej, a w wymiarze duszpasterskim owocem prac synodalnych – z Bożą pomocą – będzie odnowienie oblicza Kościoła diecezjalnego na poziomie ewangelizacyjno-formacyjnym, administracyjno-prawnym oraz organizacyjno-instytucjonalnym.

ks. dr Mateusz Czubak

Inauguracja II Synodu Diecezji Siedleckiej, Katedra siedlecka, 10 czerwca 2012 r.

Przewodniczący Komisji i Podkomisji synodalnych z Biskupem Siedleckim po Mszy św. inaugurującej II Synod Diecezjalny

Uczestnicy jednej z sesji planarnej

II Diecezjalny Dzień Skupienia Zespołów Synodalnych, Leśna Podlaska, 9 maja 2015 r.

Posiedzenie Komisji Głównej Synodu, Kuria siedlecka, 14 kwietnia 2015 r.

II Diecezjalny Dzień Skupienia Zespołów Synodalnych
w Leśnej Podlaskiej, 9 maja 2015 r.

IV Sesja Plenarna Synodu, CKiS w Siedlcach, 23 maja 2015 r.

Msza św. w intencji Synodu rozpoczynająca XII Sesję Plenarną, parafia św. Józefa w Siedlcach, 7 kwietnia 2018 r.

Głosowanie w czasie IV Sesji Plenarnej Synodu, CKiS w Siedlcach, 23 maja 2015 r.

Podziękowanie Biskupowi Piotrowi Sawczukowi za zaangażowanie w pracę Synodu wyrażone podczas ostatniej Sesji Plenarnej, parafia św. Józefa w Siedlcach, 7 kwietnia 2018 r.

XII Sesja Plenarna Synodu, parafia św. Józefa w Siedlacach, 7 kwietnia 2018 r.

XII Sesja Plenarna Synodu, parafia św. Józefa w Siedlacach, 7 kwietnia 2018 r.

XII Sesja Plenarna Synodu, parafia św. Józefa w Siedlacach, 7 kwietnia 2018 r.

Podpisanie przez Biskupa Kazimierza Gurdę dekretu zatwierdzającego statuty synodalne, Katedra siedlecka, 9 czerwca 2018 r.

WYKAZ SKRÓTÓW

AL – Franciszek. Posynodalna adhortacja apostolska *Amoris laetitia* o miłości w rodzinie (2016)

AS – Kongregacja ds. Biskupów. Dyrektorium *Apostolorum Successores* o pasterskiej posłudze biskupów (2004)

ChL – Jan Paweł II. Posynodalna adhortacja apostolska *Christifideles laici* o powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie (1988)

CLPB – Ceremoniał liturgicznej posługi biskupów (2013)

CT - Jan Paweł II. Adhortacja apostolska *Catechesi tradendae* o katechizacji w naszych czasach (1979)

DA - Sobór Watykański II. Dekret o apostołstwie świeckich *Apostolicam actuositatem* (1965)

DB – Sobór Watykański II. Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus* (1965)

DCG – Kongregacja ds. Duchowieństwa. *Directorium Catechisticum Generale* (1971)

DDR – Konferencja Episkopatu Polski. Dyrektorium duszpasterstwa rodzin (2003)

DDSL – Konferencja Episkopatu Polski. Dyrektorium duszpasterstwa służby liturgicznej (2008)

DE - Sobór Watykański II. Dekret o ekumenizmie *Unitatis redintegratio* (1965)

DFK - Sobór Watykański II. Dekret o formacji kapłańskiej *Optatam totius* (1965)

DHiH – Duszpasterstwo harcerek i harcerzy Diecezji Siedleckiej

DK - Sobór Watykański II. Dekret o posłudze i życiu kapłanów *Presbyterorum ordinis* (1965)

DKKKwP – Konferencja Episkopatu Polski. Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce (2001)

DKW - Sobór Watykański II. Dekret o Kościołach wschodnich katolickich *Orientalium Ecclesiarum* (1964)

DM – Sobór Watykański II. Dekret o misyjnej działalności Kościoła *Ad gentes divinitus* (1965)

DOK – Kongregacja ds. Duchowieństwa. Dyrektorium ogólne o katechizacji (1997)

DP – Sobór Watykański II. Dekret o posłudze i życiu presbiterów *Presbyterorum ordinis* (1965)

DPLL – Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii (2001)

DSMKS – Diecezjalne Studium Muzyki Kościelnej w Siedlcach

DSP – Sobór Watykański II. Dekret o środkach społecznego przekazywania myśli *Inter mirifica* (1963)

DWCH – Sobór Watykański II. Deklaracja o wychowaniu chrześcijańskim *Gravissimum educationis* (1965)

DyrE – Papieska Rada ds. Jedności Chrześcijan. Dyrektorium w sprawie realizacji zasad i norm dotyczących ekumenizmu (1993)

DyrPŻP – Kongregacja ds. Duchowieństwa. Dyrektorium o posłudze i życiu presbiterów (2013)

DZ – Sobór Watykański II. Dekret o przystosowanej do współczesności odnowie życia zakonnego *Perfectae caritatis* (1965)

EdM – Międzydykasterialna instrukcja o niektórych kwestiach dotyczących współpracy wiernych świeckich w ministerialnej posłudze kapłanów *Ecclesiae de mysterio* (1997)

EG – Franciszek. Adhortacja apostolska *Evangelii gaudium* o głoszeniu Ewangelii we współczesnym świecie (2013)

EiE – Jan Paweł II. Posynodalna adhortacja apostolska *Ecclesia in Europa* (2003)

EN – Paweł VI. Adhortacja apostolska *Evangelii nuntiandi* o ewangelizacji w świecie współczesnym (1975)

FC – Jan Paweł II. Posynodalna adhortacja apostolska *Familiaris consortio* o zadaniach rodziny chrześcijańskiej (1981)

KDK – Sobór Watykański II. Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes* (1965)

KEP – Konferencja Episkopatu Polski

KK – Sobór Watykański II. Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium* (1964)

KKK – Katechizm Kościoła Katolickiego (1992)

KKTE – Komunia święta i kult Tajemnicy eucharystycznej poza Mszą świętą, dostosowane do zwyczajów diecezji polskich (1985)

KKKW – Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich (1990)

KL – Sobór Watykański II. Konstytucja o liturgii świętej *Sacrosanctum Concilium* (1963)

KO – Sobór Watykański II. Konstytucja dogmatyczna o Objawieniu Bożym *Dei verbum* (1965)

KPK – Kodeks Prawa Kanonicznego (1983)

KSM – Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży

MEN – Ministerstwo Edukacji Narodowej

MR – Mszał Rzymski

OB – Obrzędy bierzmowania (1975)

OCWD – Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych. Chrześcijańskie wtajemniczenie dorosłych. Wprowadzenie teologiczne i pastoralne (1972)

OWL – Ogólne wprowadzenie do lekcjonarza (1981)

OWMR – Ogólne wprowadzenie do Mszału Rzymskiego (2003)

PDV – Jan Paweł II. Posynodalna adhortacja apostolska *Pastores dabo vobis* o formacji kapłanów we współczesnym świecie (1992)

PG – Jan Paweł II. Posynodalna adhortacja apostolska *Pastores gregis* o biskupiej służbie Ewangelii Jezusa Chrystusa dla nadziei świata (2003)

PPKKKwP – Podstawa programowa katechezy Kościoła katolickiego w Polsce (2010)

2PSP – II Polski Synod Plenarny (2001)

RMi – Jan Paweł II. Encyklika *Redemptoris missio* o stałej aktualności posłania misyjnego (1990)

VC – Jan Paweł II. Posynodalna adhortacja apostolska *Vita consecrata* o życiu konsekrowanym i jego misji w kościele i w świecie (1996)

VD – Benedykt XVI. Posynodalna adhortacja apostolska *Verbum Domini* o Słowie Bożym w życiu i misji Kościoła (2010)

VQA – Jan Paweł II. List apostolski *Vicesimus quintus annus* w dwudziestą piątą rocznicę ogłoszenia konstytucji soborowej o liturgii (1988)

SPIS TREŚCI

List Papieża Franciszka z racji Jubileuszu 200 – lecia Diecezji i zakończenia II Synodu Diecezji Siedleckiej	5
Dekret zatwierdzający i promulgujący statuty II Synodu Diecezji Siedleckiej	7
WPROWADZENIE PASTORALNE	9
Trynitarne podstawy misji Kościoła	9
Diecezja w tajemnicy i posłannictwie Kościoła	12
Synod diecezjalny w życiu Kościoła Siedleckiego	26
Pamięć przebytej drogi	33
Religijność wierzących i duszpasterstwo w diecezji siedleckiej (między tradycją a ponowoczesnością)	41
Z wiarą, nadzieją i miłością ku pełni życia w Chrystusie	47
STATUTY	61
Rozdział I. Wspólnota Kościoła Siedleckiego	63
Część I. Duchowieństwo	65
A. Z ludu wzięci i dla ludu ustanowieni	65
<i>Kapłaństwo sakramentalne</i>	65
<i>Tożsamość kapłańska</i>	65
<i>Świętość życia</i>	66
<i>Celibat kapłański</i>	67
<i>Naśladowanie Chrystusa ubogiego</i>	68
<i>Więź z biskupem i posłuszeństwo</i>	69
<i>Braterska wspólnota kapłańska</i>	69
<i>Zaangażowanie duszpasterskie</i>	70
<i>Otwartość na wiernych świeckich</i>	71
<i>Harmonijna współpraca z osobami konsekrowanymi</i>	72
<i>Strój kościelny</i>	72
B. Warunki bytowe i uposażenie kapłanów	73
<i>Prawo do wynagrodzenia</i>	73
<i>Źródła uposażenia kapłanów</i>	74
<i>Mieszkanie</i>	74
<i>Wypoczynek</i>	75

<i>Kapłańska emerytura</i>	76
<i>Kapłani przebywający poza Diecezją</i>	78
<i>Ważne przypomnienia</i>	79
C. Troska o powołania	80
<i>Powszechne zadanie wiernych</i>	80
<i>Duszpasterstwo powołań w Diecezji Siedleckiej</i>	81
D. Kształcenie i formacja kandydatów do kapłaństwa	83
<i>Wyższe Seminarium Duchowne jako środowisko formacyjne</i>	83
<i>Osoby dzielące troskę o formację do kapłaństwa</i>	84
<i>Formacja ludzka</i>	85
<i>Formacja duchowa</i>	86
<i>Formacja intelektualna</i>	87
<i>Formacja duszpasterska</i>	87
<i>Kryteria oceny zdolności do kapłaństwa</i>	88
E. Formacja stała presbiterów	89
<i>Potrzeba i cel formacji</i>	89
<i>Kierunki formacji</i>	90
<i>Wymiary formacji</i>	92
<i>Odpowiedzialni za formację stałą</i>	93
<i>Środki i organizacja formacji</i>	94
Część II. Wierni świeccy	97
<i>Pozycja wiernych świeckich i ich posłannictwo</i>	97
<i>Pomoc formacyjna Kościoła</i>	98
<i>Ruchy, stowarzyszenia i wspólnoty katolickie</i>	99
<i>Możliwość pełnienia urzędów kościelnych i członkostwo w radach</i>	102
<i>Pełnienie funkcji liturgicznych</i>	103
<i>Zaangażowanie w życie społeczne i polityczne</i>	104
Część III. Instytuty życia konsekrowanego, stowarzyszenia życia apostołskiego oraz indywidualne formy życia konsekrowanego	106
<i>Dar Chrystusa dla Kościoła</i>	106
<i>Wzajemna wymiana darów</i>	107
<i>Synodalne przypomnienia</i>	108
<i>Stabilizacja prawna osób konsekrowanych w Diecezji Siedleckiej</i>	109
Rozdział II. Posługa nauczania	113
Część I. Przepowiadanie słowa Bożego	115
<i>Ogólne zasady</i>	115
<i>Homilia</i>	116
<i>Kazania i konferencje</i>	119
<i>Rekolekcje i misje</i>	119
Część II. Nauczanie katechetyczne	121

A. Katecheza jako forma posługi słowa	121
<i>Natura i funkcje katechezy</i>	121
<i>Źródła katechezy</i>	123
<i>Środowiska katechizacji</i>	124
<i>Cel i zadania katechezy</i>	125
B. Odpowiedzialni za katechezę szkolną	126
<i>Biskup Siedlecki</i>	126
<i>Prezbiterzy</i>	126
<i>Osoby konsekrowane</i>	127
<i>Katecheci świeccy</i>	127
<i>Instytucjonalne wsparcie oraz nadzór nad katechizacją</i>	128
C. Katecheza we wspólnocie parafialnej	128
<i>Uwagi ogólne</i>	128
<i>Katecheza dorosłych</i>	129
<i>Katecheza dzieci i młodzieży</i>	129
<i>Katecheza środowiska akademickiego</i>	131
<i>Katecheza osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych</i>	131
D. Katecheza w szkole	131
<i>Specyfika katechezy szkolnej</i>	131
<i>Status katechety szkolnego</i>	132
Część III. Szkolnictwo katolickie	134
A. Status szkolnictwa katolickiego	134
<i>Prawo do edukacji katolickiej</i>	134
<i>Wymagania wobec pracowników szkoły katolickiej</i>	135
<i>Kształtowanie i promocja właściwego oblicza szkoły katolickiej</i>	136
B. Kościół Siedlecki w służbie edukacji katolickiej	138
<i>Troska Biskupa Siedleckiego</i>	138
<i>Rola Wydziału Nauczania Katechetycznego</i>	139
<i>Współpraca dla dobra szkolnictwa katolickiego</i>	140
Część IV. Rola katolickich środków społecznego przekazu	141
<i>Uwagi ogólne</i>	141
<i>Biuro Prasowe i media diecezjalne</i>	142
<i>Udział parafii i poszczególnych presbiterów w przestrzeni medialnej</i>	144
Część V. Działalność misyjna	146
<i>Misyjność Kościoła</i>	146
<i>Struktura misyjnej współpracy</i>	147
<i>Diecezjalne Dzieło Misyjne</i>	148
Część VI. Ekumeniczne współistnienie i współdziałanie oraz troska o jedność Kościoła	150
<i>Dialog jako zadanie</i>	150
<i>Chrześcijananie niekatolicy na terenie Diecezji Siedleckiej</i>	151

Kształtowanie relacji	152
Formacja ekumeniczna	154
Wspólna modlitwa i codzienne kontakty	155
Odniesienie do innych religii	156
Działalność sekt religijnych oraz inne zagrożenia jedności	157
Wystąpienia ze wspólnoty Kościoła i powroty na jego łono	158
Rozdział III. Posługa uświęcania	161
Część I. Sakramenty	162
A. Chrzest	164
B. Bierzmowanie	167
C. Eucharystia	169
D. Pokuta i pojednanie	176
E. Namaszczenie chorych	179
F. Święcenia	181
G. Małżeństwo	182
Część II. Inne czynności liturgiczne	187
A. Sakramentalia	187
<i>Błogosławieństwa</i>	187
<i>Poświęcenia</i>	189
<i>Konsekracje</i>	189
<i>Egzorcyzmy</i>	190
B. Liturgia godzin	191
C. Pogrzeb kościelny	192
D. Rok liturgiczny	195
<i>Okresy liturgiczne</i>	195
<i>Odpust parafialny</i>	201
<i>Dni pokuty</i>	201
E. Modlitwa o uzdrowienie	202
F. Chrześcijańska pobożność ludowa	204
Część III. Formacja liturgiczna	205
Cel formacji i odpowiedzialni	205
Osoby poddane formacji	206
Opieka nad służbą liturgiczną	206
Posługa nadzwyczajnych szafarzy Komunii świętej	208
Część IV. Muzyka w liturgii	209
Część V. Miejsca święte	212
Kościoły i kaplice	212
Sanktuaria	214
Cmentarze	215
Część VI. Obrządek i współuczestnictwo liturgiczne z katolikami wschodnimi ...	216

Część VII. Communicatio in sacris	217
Rozdział IV. Posługa pasterzowania	223
Część I. Biskup diecezjalny i biskupi wspomagający jego posługę	224
A. Biskup Diecezjalny znakiem jedności Kościoła Siedleckiego	224
B. Władza Biskupa Siedleckiego	225
<i>Władza ustawodawcza</i>	225
<i>Władza wykonawcza</i>	226
<i>Władza sądownicza</i>	226
<i>Wizytacje kanoniczne</i>	227
C. Biskup pomocniczy	227
D. Biskup senior	228
Część II. Centralne instytucje diecezjalne	228
A. Kuria Diecezjalna Siedlecka	228
<i>Moderator, wikariusz generalny i wikariusze biskupi</i>	228
<i>Kancelaria i sekretariat</i>	229
<i>Wydziały</i>	229
<i>Archiwum</i>	231
<i>Sąd Biskupi Siedlecki</i>	232
B. Kapituła Katedralna i Kapituły kolegiackie	233
C. Rada Kapłańska	234
D. Kolegium Konsultorów	234
E. Diecezjalna Rada Duszpasterska	235
F. Diecezjalna Rada ds. Ekonomicznych	235
Część III. Terenowe instytucje diecezjalne	236
A. Struktura rejonowa	236
B. Struktura dekanalna	237
C. Parafie jako podstawowe ogniwa duszpasterstwa	239
<i>Proboszcz</i>	240
<i>Wikariusz</i>	242
<i>Kapelan</i>	243
<i>Rady parafialne</i>	243
<i>Pracownicy parafialni</i>	244
Część IV. Organizacja duszpasterstwa	247
A. Duszpasterstwo zwyczajne	247
<i>Diecezjalny program duszpasterski</i>	248
<i>Parafialny program duszpasterski</i>	248
<i>Katechumenat pochrzcielny</i>	251
B. Duszpasterstwo nadzwyczajne	252
1) <i>Duszpasterstwo specjalne</i>	254
<i>Duszpasterstw o rodzin</i>	254

Nauka Kościoła o rodzinie	254
Zmiany cywilizacyjne a rodzina	255
Struktury duszpasterstwa rodzin	256
Troska o małżeństwa i rodziny	258
Przygotowanie do małżeństwa i życia rodzinnego	261
Duszpasterstwo dzieci	265
Duszpasterstwo młodzieży	266
Organizacja i formy duszpasterstwa	266
Duszpasterstwo akademickie	269
Duszpasterstwo ludzi pracy	270
Duszpasterstwo pracodawców i przedsiębiorców	271
Duszpasterstwo samorządowców	272
Duszpasterstwo rolników	273
Duszpasterstwo prawników	274
Duszpasterstwo chorych	275
Duszpasterstwo służby zdrowia	276
Duszpasterstwo kolejarzy	277
Duszpasterstwo policjantów	278
Duszpasterstwo nauczycieli	278
Duszpasterstwo strażaków	279
Duszpasterstwo harcerzy i harcererek	280
Duszpasterstwo sportowców	282
Duszpasterstwo myśliwych	282
Duszpasterstwo pszczelarzy	283
Duszpasterstwo pielgrzymkowe	283
2) Duszpasterstwo specjalistyczne	284
Duszpasterstwo osób nieprzystosowanych i wykluczonych społecznie ...	284
Duszpasterstwo penitencjarne	285
Duszpasterstwo ds. trzeźwości i wyprowadzania z uzależnień	286
Duszpasterstwo niepełnosprawnych, głuchoniemych i niewidomych	288
C. Nowa Ewangelizacja	289
D. Duszpasterstwo dobroczynne i działalność Caritas	294
Działalność charytatywna	294
Podmioty działalności charytatywnej	295
Caritas Diecezji Siedleckiej	297
Działalność charytatywna w parafiach	298
Część V. Troska o materialną bazę działalności duszpasterskiej	299
A. Utrzymanie i finansowanie instytucji diecezjalnych	301
Kuria	302
Sąd Biskupi	302
Wyższe Seminarium Duchowne im. Jana Pawła II	303

Caritas diecezjalna	303
Bursa św. Stanisława Kostki w Siedlcach	303
Muzeum Diecezjalne	304
Katolickie Radio Podlasie i portal Podlasie24.pl	304
Wydawnictwo Diecezjalne „Unitas”	304
Centrum Pielgrzymkowo-Turystyczne „Arka”	304
Stowarzyszenie Pamięci Unitów Podlaskich „Martyrium” i fundacja „Arka”	304
Domy rekolekcyjne	305
Domy księży emerytów	305
Księgarnia diecezjalna	305
Diecezjalne Studium Muzyki Kościelnej	305
Placówki oświatowe	306
Fundacja „Pro Studio et Vita”	306
Zarząd Cmentarzy Katolickich w Siedlcach	306
B. Zarządzanie dobrami parafialnymi, budownictwo i ochrona zabytków	306
ANEKSY	313
I. Dekrety	315
1. Dekret Biskupa Siedleckiego o dochodach i zasadach wzajemnych rozliczeń duszpasterzy parafialnych	315
2. Dekret Biskupa Siedleckiego określający status księdza emeryta i rencisty	319
3. Dekret Biskupa Siedleckiego o Mszach świętych binowanych i trynowanych, o intencjach oraz stypendiach mszalnych	327
II. Instrukcje, wskazania i zarządzenia	335
4. Instrukcja Biskupa Siedleckiego o pełnieniu urzędu dziekana i wicedziekana	335
5. Instrukcja Biskupa Siedleckiego o prowadzeniu kancelarii parafialnej	355
6. Instrukcja Biskupa Siedleckiego o przygotowaniu dzieci do sakramentu pokuty i I Komunii świętej	366
7. Instrukcja Biskupa Siedleckiego o przygotowaniu młodzieży do sakramentu bierzmowania	375
8. Instrukcja Biskupa Siedleckiego o przygotowaniu do małżeństwa i życia rodzinnego	383
9. Instrukcja Biskupa Siedleckiego o przygotowaniu i przebiegu wizytacji kanonicznych w parafiach	389
10. Wskazania Biskupa Siedleckiego dla proboszczów dotyczące ich powinności w dziedzinie katechetycznej	396
11. Zarządzenie Biskupa Siedleckiego o obowiązku sporządzania testamentów przez kapłanów oraz wzór testamentu	401

12. Zarządzenie w sprawie formacji stałej presbiterów	405
III. Regulaminy	407
13. Regulamin cmentarza (wzór)	407
14. Regulamin posługi katechetów szkolnych w Diecezji Siedleckiej	414
15. Regulamin posługi prefektów szkolnych w Diecezji Siedleckiej	421
16. Regulamin pracy organistów w parafiach Diecezji Siedleckiej	427
17. Regulamin pracy kościelnych/grabarzy w parafiach Diecezji Siedleckiej	439
18. Regulamin Sądu Biskupiego Siedleckiego	447
19. Regulamin Szkolnych Kół Caritas w Diecezji Siedleckiej	453
IV. Statuty instytucji	461
20. Statut Rady Kapłańskiej Diecezji Siedleckiej	461
21. Statut Kolegium Konsultorów Diecezji Siedleckiej	468
22. Statut Rady Duszpasterskiej Diecezji Siedleckiej	473
23. Statut Rady ds. Ekonomicznych Diecezji Siedleckiej	477
24. Statut Diecezjalnej Rady Katechetycznej	482
25. Statut Kurii Diecezjalnej Siedleckiej	486
26. Statut Diecezjalnego Biura Prasowego	509
27. Statut Kapituły Katedralnej Siedleckiej	512
28. Statut Kapituły Kolegiackiej Janowskiej	520
29. Statut Kapituły Kolegiackiej Łukowskiej	527
30. Statut Kapituły Kolegiackiej Parczewskiej	533
31. Statut Kapituły Kolegiackiej Garwolińskiej	540
32. Statut Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Siedleckiej im. Jana Pawła II	548
33. Statut Kapłańskiego Funduszu Emerytalno-Zapomogowego Diecezji Siedleckiej	559
34. Statut Muzeum Diecezjalnego w Siedlcach	562
35. Statut „Katolickiego Radia Podlasie”	567
36. Statut Wydawnictwa Diecezji Siedleckiej „Unitas”	575
37. Statut Stowarzyszenia Pamięci Unitów Podlaskich „Martyrium”	578
38. Statut Caritas Diecezji Siedleckiej	586
39. Statut Parafialnego Zespołu Caritas	599
40. Statut Parafialnych Rad Duszpasterskich w Diecezji Siedleckiej	608
41. Statut Parafialnych Rad ds. Ekonomicznych w Diecezji Siedleckiej	614
V. Wykaz	620
42. Wykaz dyspens i pozwoleń w sprawach małżeńskich	620
DOKUMENTACJA PRAC SYNODALNYCH	623
I. Dokumenty prawne	625
Dekret zwołujący II Synod Diecezji Siedleckiej	625

Regulamin II Synodu Diecezji Siedleckiej	626
Dekret ustanowienia Komisji Głównej II Synodu Diecezji Siedleckiej	642
Dekret polecający kontynuację II Synodu Diecezji Siedleckiej	643
II. Pisma, listy, homilie	644
Pismo z Sekretariatu Stanu z racji otwarcia Synodu	644
List arcybiskupa Stanisława Budzika, Metropolity Lubelskiego	646
List arcybiskupa Józefa Michalika, Przewodniczącego KEP	647
List pasterski Biskupa Zbigniewa Kiernikowskiego z okazji otwarcia II Synodu Diecezji Siedleckiej	648
Homilia Biskupa Siedleckiego Zbigniewa Kiernikowskiego wygłoszona 10 czerwca 2012 r. podczas Mszy świętej inaugurującej II Synod Diecezji Siedleckiej	651
Homilia wygłoszona 7 kwietnia 2018 r. przez Biskupa Siedleckiego Kazimierza Gurdę podczas Mszy św. poprzedzającej ostatnią Sesję Plenarną II Synodu Diecezji Siedleckiej	656
III. Materiały synodalne	660
Modlitwa za Synod	660
Skład Komisji i Podkomisji II Synodu Diecezji Siedleckiej	661
Członkowie II Synodu Diecezji Siedleckiej	677
Przebieg prac II Synodu Diecezji Siedleckiej (2011–2018)	690
Fotografie	699
Wykaz skrótów	707

